

ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ
(ਸਟੀਕ)

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ
ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.)
ਵਾਰਾਣਸੀ (ਯੂ.ਪੀ.)
ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ—ਡੇਰਾ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ
ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ
(ਸਟੀਕ)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.)
ਵਾਰਾਣਸੀ (ਯੂ.ਪੀ.)
ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ—ਡੇਰਾ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ
ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ)

ਟੀਕਾਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ :

ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ
(ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ, ਜਲੰਧਰ)

ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.)
ਸੀਰਗੋਵਰਧਨਪੁਰ, ਵਾਰਾਣਸੀ (ਯੂ.ਪੀ.)
ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀਆ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਸੰਗਠਨ ਭਾਰਤ (ਰਜਿ.)

© ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ : 5000

ਮੁੱਲ : 120 ਰੁਪਏ

ਛਾਪਕ—ਰਵਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ,
ਮੁਹੱਲਾ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ, ਜਲੰਧਰ।
ਫੋਨ : 0181-2611697

ਸਮਰਪਿਤ

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ
ਦੇ 635ਵੇਂ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ
ਅਤੇ
ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੇ
ਤੀਸਰੇ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਨੂੰ

ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਬਣ ਦਾਸ ਜੀ, ਸਚਖਰਭ ਬਲਾਂ ਕਾ e-mail
sachkhandballan@yahoo.co.in

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਰ ਪਤਰਿਕਾ ਕਾ E-mail
begumpurashaher@yahoo.com

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਰ ਪਤਰਿਕਾ ਕੀ ਆਨ ਲਾਈਨ ਸੇਵਾ (Internet Service)
www.begumpurashaher.net

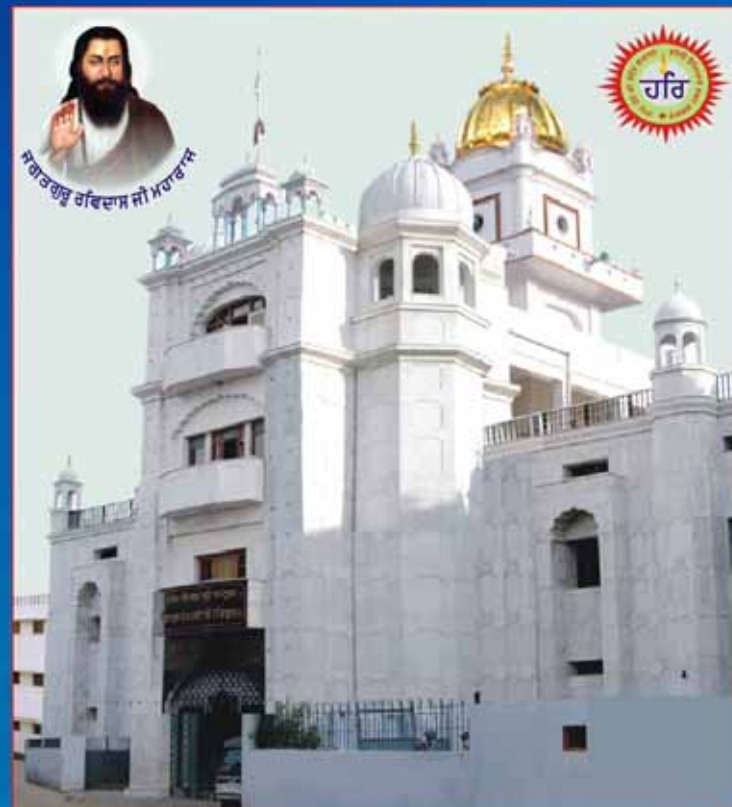
ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ
ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ
ਜੀਵਨ ਸੰਬੰਧੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ

- ▶ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ :
ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਪੰਦ੍ਰਾਸ 1433 ਵਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ
ਸੰਨ 1377 ਈ.।
- ▶ ਜਨਮ ਸਥਾਨ :
ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ, ਬਨਾਰਸ (ਯੂ. ਪੀ.)
- ▶ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ :
ਪਿਤਾ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ ਜੀ
ਮਾਤਾ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਲਸੀ ਦੇਵੀ ਜੀ
- ▶ ਦਾਦਾ ਦਾਦੀ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ :
ਦਾਦਾ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨੀ ਕਾਲੂ ਰਾਮ ਜੀ
ਦਾਦੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲੱਖਪਤੀ ਜੀ
- ▶ ਸੁਪਤਨੀ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਮ :
ਸੁਪਤਨੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲੋਨਾ ਦੇਵੀ ਜੀ
ਸਪੁੱਤਰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਵਿਜੈ ਦਾਸ ਜੀ
- ▶ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ :
ਹਾੜ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ 1584 ਵਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ
(1528 ਈ.) ਬਨਾਰਸ ਵਿਖੇ।

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

SHRI GURU RAVIDASS JANAM STHAN MANDIR (U.P.)

Managed by : Shri Guru Ravidass Janam Sthan Public Charitable Trust

H.O.:-Dera Sachkhand Ballan, Jalandhar (Pb.)

ਗੁਰਮਤਿ ਵਾਹ ਮਿਲ ਵਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਗੁਰਮਤਿ ਗੰਗੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਗੁਰਮਤਿ ਗੰਗੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਗੁਰਮਤਿ ਗੰਗੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਗੰਗੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਮੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਤਖ਼ਤ ਅਸਥਾਨ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ, ਜਲੰਧਰ

ਡੇਰਾ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਦਾ
ਇੱਕ ਥਾਂ ਵਿਖੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਖ਼ਤ ਅਸਥਾਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿੰਪਲ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ
ਅੱਗੇ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਨੇ ਘੋੜਾ ਭਾਇਆ ਘੋੜੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ, ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ (ਜਲੰਧਰ)

ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਆਈ ਹਸਪਤਾਲ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ (ਜਲੰਧਰ)

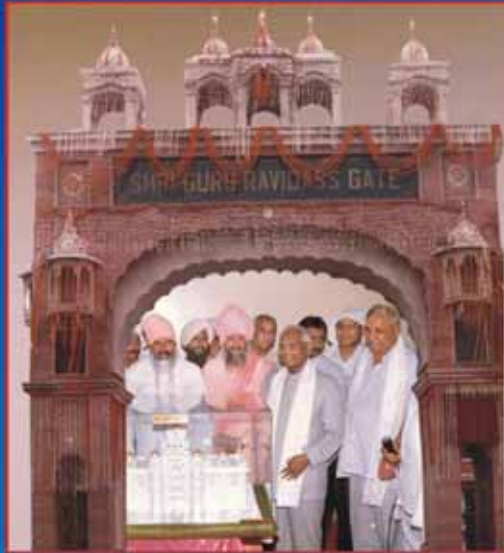
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਹਦੀਆਬਾਦ, ਫਗਵਾੜਾ

ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ, ਹਦੀਆਬਾਦ, ਫਗਵਾੜਾ।

ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਅੱਡਾ ਕਠਾਰ (ਜਲੰਧਰ)

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਆਰ. ਨਰਾਇਣਨ ਜੀ ਵਲੋਂ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਗੇਟ' ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਸਵਰਨ ਮਾਡਲ ਭੇਂਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.) ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ, ਵਾਰਾਣਸੀ (ਯੂ.ਪੀ.) ਤੋਂ ਗੋਦੀ ਨਬੀਨ ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਸੰਚਾਰਕ ਬੋਲਾ, ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ)। ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਦੇ ਅਮਰ ਬਹੀਦ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ, ਮਾਣਯੋਗ ਕਾਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ (ਸੰਸਥਾਪਕ ਬਸਪਾ)।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਮੰਦਿਰ ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ, ਵਾਰਾਣਸੀ (ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿਖੇ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ 633ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਵਨ ਪੁਸਤਕ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ' ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਕਾਤਰਜ, ਪੂਨਾ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਸਿਰਸਗੜ੍ਹ, ਅੰਬਾਲਾ (ਹਰਿਆਣਾ)

ਤਪੱਸਿਆ ਸਥਾਨ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ
ਜਨਮ ਸਥਲੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ, ਪਿੰਡ ਗਿੱਲ ਪੱਤੀ, ਬਠਿੰਡਾ

ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ
ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਲੰਗਰ ਹਾਲ, ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ, ਵਾਰਾਣਸੀ

ਬ੍ਰਹਮਨੀਯ ਵਾਵਾ ਪਿਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਬ੍ਰਹਮਨੀਯ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਬ੍ਰਹਮਨੀਯ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਬ੍ਰਹਮਨੀਯ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੰਗੋਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
(ਮੌਜੂਦਾ ਗੰਦੀ ਨਸ਼ਨ ਫੋਟਾ ਸੰਚਾਰਕ ਬੋਲਾ)

ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ
ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ

ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ

TRADE MARKS REGISTRY

Trade Marks Act 1994 of Great

REGISTRATION CERTIFICATE

Britain and Northern Ireland

The mark shown below has been registered under No. 2318217 as of the date 09 December 2002.

The mark has been registered in respect of:

Class 35:

Advertising services, provided via the Internet, television and radio; business management, and office functions; public relations services.

Class 41:

Providing educational training, entertainment and cultural activities.

Class 42:

Providing industrial analysis and research services; design and development of computer hardware and software, which includes installation, maintenance and repair of computer software and design, drawing commissioned writing for the compilation of web sites; creating, maintaining and hosting web sites services.

In the name of Sri Guru Ravidass International Organization for Human Rights

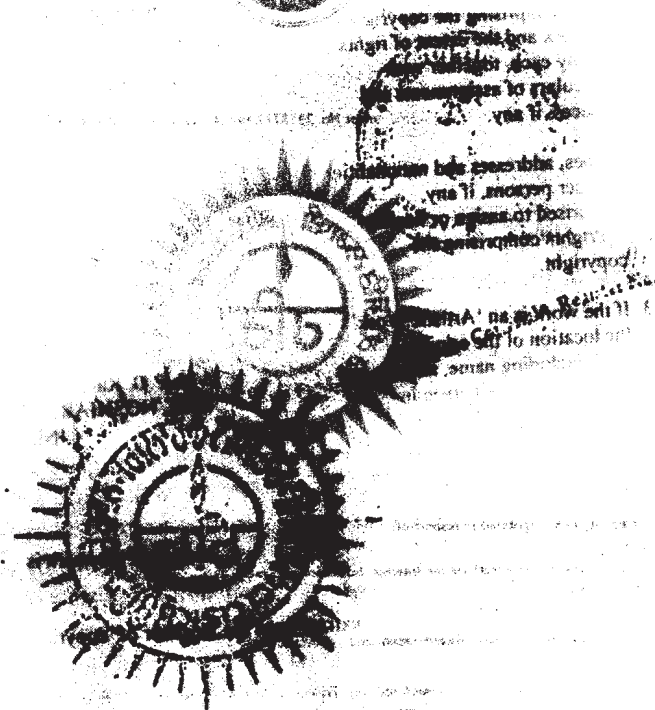
The mark on this certificate was filed in colour and is reproduced here in colour. It has been scanned as accurately as our equipment allows but you should refer to the application form, which is available for public inspection, and any colour standard provided by the applicant to determine the exact colour(s).

Signed this day at my direction

Alison Brimelow

ALISON BRIMELOW, REGISTRAR
DATE 14 November 2003

THE COPYRIGHT ACT, 1957 (REPRODUCTION)

[illegible]

(7) ਸਾਡਾ ਉਦੇਸ਼

: ਜੈ ਗਰਦੇਵ

: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਮੰਦਰ
ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ ਵਾਰਾਣਸੀ (ਯੂ.ਪੀ.)

: ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ
ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ।
ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਭਗਵਾਨ
ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ
ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੈਨ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸਧਨਾ ਜੀ ਦੀ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ
ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ।

: ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ,
ਮਾਨਵਤਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ
ਸਦਾਚਾਰੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ।

**Shri Guru Ravidass Janam Asthan Mandir
Seer Goverdhanpur Varanasi U.P.**

ਸਮਰਪਣ

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਭੁੱਲੀ ਭਟਕੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਮਾਨਵ-ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ। ਕੁੱਲ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਬੇਗਮਪੁਰੇ ਦਾ ਪਾਵਨ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਉੱਚਤਾ ਤੇ ਮਾਨਵ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਸਦਕਾਂ ਸਭ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕੀਤਾ।

ਜਗਤਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ 633ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ “ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ” ਦੇ ਐਲਾਨ ਅਤੇ “ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ” ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ 20 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਟੀਕ’ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ 635ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ “ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ” ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਦਰਬਾਰ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਦੀਰਘਦਰਸ਼ੀ, ਸਮਦਰਸ਼ੀ, ਤਤਬੋਤਾ, ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਇਹ ਕੁਝ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਟੀਕ’ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਧਾਰਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਬਨਾਉਣਗੀਆਂ।

—ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ

ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ

ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.) ਵਾਰਾਨਸੀ

(ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ) ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ (ਜਲੰਧਰ)

ਚੇਅਰਮੈਨ, ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀਆ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਸੰਗਠਨ ਭਾਰਤ (ਰਜਿ.)

ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ

ਤੂ ਜਾਨਤ ਮੈ ਕਿਛੁ ਨਹੀਂ ਭਵ ਖੰਡਨ ਰਾਮ ॥

ਸਗਲ ਜੀਅ ਸਰਨਾਗਤੀ ਪ੍ਰਭ ਪੂਰਨ ਕਾਮ ॥

ਧੰਨ-ਧੰਨ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਨ-ਜਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ (ਜਲੰਧਰ) ਦੇ ਮਹਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਤੱਤਵੇਤਾ ਸੰਤ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ, ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਵਾਰਾਨਸੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀਨਸ਼ੀਨ ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ, ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ), ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਨੂੰ ਜਨ-ਜਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਟੀਕ’ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹਿੱਤ ਭੇਂਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੁੱਭ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਦਾਸ :

—ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ

ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ (ਜਲੰਧਰ)

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਪ੍ਰੇਮ ਪੰਥ ਕੀ ਪਾਲਕੀ ਰਵਿਦਾਸ ਬੈਠਿਉ ਆਏ ।

ਸਾਚੇ ਸੁਆਮੀ ਮਿਲਣ ਕੋ ਅਨੰਦ ਕਹਿਉ ਨਾ ਜਾਏ ॥

ਧੰਨ-ਧੰਨ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਏਕਤਾ, ਭਾਈਚਾਰੇ, ਮਾਨਵ-ਪ੍ਰੇਮ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਤੇ ਹਰਿ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ ਕੀਤਾ । ਜਿੱਥੇ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟੇ ਉਥੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਨਵ-ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ ਕਰਕੇ—

ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੀਐ ਮਾਧਉ ਜੈਸੇ ਮਧੁ ਮਖੀਰਾ ॥

ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਉਥੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ । ਐਸੇ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਪੰਦਾਸ 1377 ਈਸਵੀ (1433 ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ) ਨੂੰ ਸ਼ੀਰਗੋਵਰਧਨਪੁਰ, ਵਾਰਾਨਸੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ ਜੀ, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਕਲਸੀ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ । ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਨਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੌਹਾਂ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਜੰਜੂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੂਤ ਦਾ ਜਨੇਊ ਵੀ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ । ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਰਬ 'ਤੇ ਗੰਗਾ-ਘਾਟ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਤਰਾਏ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਕੁੰਭਾ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਝਾਲਾਂ ਬਾਈ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ-ਪੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ । ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਤ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ । ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ ਅਣਗਿਣਤ ਰਾਜੇ, ਮਹਾਰਾਜੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਣ ਝੁੱਕੇ । ਹਾੜ੍ਹ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ 1584 ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ 1528 ਈ. ਨੂੰ ਆਪ ਬਨਾਰਸ ਵਿਖੇ ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਸਮਾਏ ।

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਿਰਮੌਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਸਾਧਨ ਮੈਂ ਰਵਿਦਾਸ ਸੰਤ ਹੈ ਸੁਪਚ ਰਿਸ਼ੀ ਸੋ ਮਾਨਿਆ ।

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਈ ਦੀਨ ਬਨੇ ਹੈ ਕਛੁ ਨਹੀਂ ਪਹਿਚਾਨਿਆ ।

ਭਾਵ— ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਦੁਨੀਆਂ ਇਕ ਮਹਾਨ ਰਿਸ਼ੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ । ਤਤਕਾਲੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਚਰਨੀਂ ਪਏ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ।

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਮਾਨਵਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸੰਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ—

ਜੇ ਕਲਿ ਰੈਦਾਸ ਕਬੀਰ ਨ ਹੋਤੇ ਲੋਕ ਵੇਦ ਅਰੁ ਕਲਿਜੁਗ

ਮਿਲਿ ਕਰ ਭਗਤਿ ਰਸਾਤਲ ਦੇਤੇ ।

ਭਾਵ ਜੇਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਲੋੜ ਸਮੇਂ ਨਾ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲੀ ਉੱਚ ਵਰਗ, ਵੇਦ ਅਤੇ ਕਲਯੁਗੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੇ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ ।

ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰੂ ਉਸਤਤਿ ਕਰੇ

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਨਿਮਖ ਇਕ ਗਾਇ ॥

ਪਤਿਤ ਜਾਤਿ ਉਤਮੁ ਭਇਆ

ਚਾਰਿ ਵਰਨ ਪਏ ਪਰਿਗ ਆਇ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਏਕ ਉੱਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਐਸੀ ਭਗਤੀ, ਅਰਾਧਨਾ ਤੇ ਉਸਤਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਰੱਬ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ । ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ (ਕਹਿਣ ਮਾਤਰ ਲਈ) ਤਾਂ ਉਹ ਨੀਚ ਸਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਕਾਰਨ ਚਾਰ-ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀ ਢਹਿ ਪਏ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਊਚ ਤੇ ਊਚ ਨਾਮਦੇਉ ਸਮਦਰਸੀ

ਰਵਿਦਾਸ ਠਾਕੁਰ ਬਣਿ ਆਈ ॥

ਭਾਵ— ਉਥੇ ਤੋਂ ਉਥੇ ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਆਪ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਬਣ ਕੇ ਆਏ ।

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ—

ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਕੁਟ ਬਾਂਡਲਾ ਢੋਰ ਢੇਵੰਤਾ

ਨਿਤਹਿ ਬਨਾਰਸੀ ਆਸ ਪਾਸਾ ॥

ਅਬ ਬਿਪ੍ਰ ਪਰਧਾਨੁ ਤਿਹਿ ਕਹਰਿ ਡੰਡਉਤਿ

ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਸਰਣਾਇ ਰਵਿਦਾਸੁ ਦਾਸਾ ॥

ਭਾਵ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜੋ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰੇ ਹੋਏ ਪਸ਼ੂ ਢੋਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਹੈ । ਅੱਜ ਬਿਪ੍ਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਡੰਡੇ ਵਾਂਗ ਸਿੱਧੇ ਲੋਟ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਰਾਜਾ ਨਾਗਰ ਮੱਲ (ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ), ਰਾਣਾ ਵੀਰ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ, ਸਿਕੰਦਰ ਲੋਧੀ, ਮਹਾਰਾਣਾ ਸੰਗਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਰਾਣਾ ਸਾਂਗਾ), ਰਾਜਾ ਚੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਰਾਜਾ ਅਲਾਵਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਬਿਜਲੀਖਾਨ, ਰਾਣਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਰਾਣਾ ਕੁੰਭਾ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਝਾਲੀਬਾਈ, ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਮੀਰਾਂ ਬਾਈ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਕਰਮਾਂ ਬਾਈ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਭਾਨ ਮਤੀ ਜੀ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਜੀ ਸਹਿਤ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਆਏ।

ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਡਾ. ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ 'ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ' ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ। ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੇ ਟੋਰਾਂਟੋ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ 'ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ' ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਲੱਗਭਗ 600 ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੇਰਾ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ—

ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ, ਜਉ ਰਹਹਿ ਸਦਾ ਨਿਰਵੈਰ।

ਸੁਖਦਾਈ ਸਮਤਾ ਗਹਹਿ ਸਭਨਹ ਮਾਂਗਹਿ ਖੈਰ॥

ਐਸੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਤਪੱਸਵੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਬੱਲਾਂ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਾਵਸ-ਸਵਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ, ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ, ਛੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ, ਹਰਿ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੱਲਾਂ ਵਿਖੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਈ। 2 ਫਰਵਰੀ 1964 ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਦਾ ਲਿਖ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਾਹੀਂ ਜਗਤਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ

ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਾੜ੍ਹ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ 1965 ਈ. ਨੂੰ ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਰਖਵਾਏ ਅਤੇ ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹਾਨ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਪਾਵਨ ਮਹਾਨ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸਵਰਨ ਕਲਸ ਸਜਾਏ ਅਤੇ ਸਵਰਨ ਮੜ੍ਹਨਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ।

24 ਮਈ 2009 ਨੂੰ ਮਾਨਵ-ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਵਿਆਨਾ ਵਿਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ 25 ਮਈ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਲਈ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਂਦੇ ਹੋਏ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਨੇ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 20 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 633ਵੇਂ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਚਾਣ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤੇ। ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦਾ ਪਸਾਰ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 'ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀਆ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਸੰਗਠਨ ਭਾਰਤ (ਰਜਿ.)' ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦੇ ਗੁਣਕੇ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਵੀ.ਸੀ.ਡੀਜ਼ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। 50 ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਟੀਕ ਪੁਸਤਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਭਰਪੂਰ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਗੀਆਂ। ਜੈ ਗੁਰਦੇਵ

ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਦਾਸ—

ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ

ਵਾਇਸ ਚੇਅਰਮੈਨ-ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.) ਵਾਰਾਨਸੀ।

ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ

ਧੰਨ-ਧੰਨ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਧੰਨ-ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਧੰਨ-ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਧੰਨ-ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੌਮ ਨੂੰ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਹਿਚਾਣ ਮਿਲੀ। ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ (ਸਟੀਕ)' ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਹਿੱਤ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਅਤੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ, ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ, ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਧਨੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪੁੰਜ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਹੀਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀਰਾਮ ਅਰਸ਼, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੋਗੀ ਰਾਮ, ਪ੍ਰੋ. ਗੀਨਾ ਵਿਰਦੀ, ਪ੍ਰੋ. ਨੀਲਮ ਅਤੇ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਦਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖ਼ਿਮਾ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹੈ।

—ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ

ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ

ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਤਪੱਸਵੀ,
ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ, ਮਹਾਨ ਸੰਤਾਂ, ਨੂਰੀ
ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਟੀਕ ਦੇ
ਮਹਾਨ ਟੀਕਾਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਸੁਆਮੀ ਖਜ਼ਾਨ ਦਾਸ
ਗਿਰ ਜੀ

ਸਾਧੂ ਕੀ ਜੋ ਲੇਹਿ ਓਟ, ਤੇਰੇ ਮਿਟਹਿ ਪਾਪ ਸਭ ਕੋਟਿ-ਕੋਟਿ ॥
ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਜੋ ਜਪੇ ਨਾਮ, ਤਿਸ ਜਾਤਿ ਨਾ ਜਨਮ ਨਾ ਜੋਨਿ ਕਾਮ ॥

ਰਵਿਦਾਸ ਭਣੇ ਜੋ ਜਾਣੇ ਸੋ ਜਾਣ, ਸੰਤ ਅਨੰਤਹਿ ਅੰਤਰਿ ਨਾਂਹੀ ॥

ਸੰਤ ਕੇ ਨਾਮ ਜੋ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ॥ ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ ਆਪੇ ਪਾਵੇ ॥
“ਦਾਸ ਖਜ਼ਾਨ” ਕਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ॥ ਜੋ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ॥

ਲੱਖਾਂ ਸੰਤ ਆਏ ਜਗ ਅੰਦਰ, ਮੱਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਨਕਾਰੇ ਨੂੰ ॥
ਕੁਝ “ਦਾਸ ਖਜ਼ਾਨ” ਨੂੰ ਮੱਤ ਦੇਵੋ, ਜੇ ਆਵੇ ਕਿਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ॥

ਸਾਧੂ ਥੰਮ ਸੰਸਾਰ ਦੇ, ਭਜਨ ਕਰਨ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ॥
ਦਿਲ ਦੀ ਮੈਲ ਉਤਾਰਦੇ। “ਖਜ਼ਾਨ” ਉਹ ਸੱਚ ਪਰਚਾਰਦੇ ॥

ਪਰਉਪਕਾਰੀਓਂ ਕੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ,
ਮਾਇਆ ਤਿਆਗੀਓਂ ਕੇ ਮਹਾਂ-ਮਾਇਆ ਤਿਆਗੀ, ਗਰੀਬੋਂ ਕੇ ਮਸੀਹਾ,
ਜਗਤ ਪਿਤਾਮਾ, ਜਗਤ ਗੁਰੂ, ਸਾਹਿਬੇ ਕਮਾਲ, ਨੂਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਾਹਿਬ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ 'ਚੋਂ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ
ਪਵਿੱਤਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਹਾਨੀ ਵਚਨ, ਮਹਾਂ-ਵਾਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੋ ਕਿ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪਰਮ
ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਦੇਣ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ, ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ, ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ, ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਇਹ ਡੇਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਚੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਹਰਿ ਦਾ ਨਾਮ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਉਪਕਾਰ ਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫਲ ਅਸੀਂ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਜੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਆਦਰਨੀਏ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੀ, ਕੌਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ ਨਿਰਮਲ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੂਹ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਅਤੇ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ' ਦੇ ਬੇਗਮਪੁਰੇ ਦੇ ਵਾਸੀ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਘਰ ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਣਖੱਕ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਗਤ ਪਿਤਾਮਾ, ਜਗਤਗੁਰੂ, ਨੂਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ 'ਚੋਂ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ' ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਲ ਅਰਥ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਟੀਕ' ਸਮੁੱਚੀ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਦਿਲੀ ਭੇਂਟ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੀ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਬੇਗਮਪੁਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਦੇ ਸੱਚਖੰਡ ਘਰ ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਬੇਗਮਪੁਰ

ਦੇ ਵਾਸੀ ਦੇ, ਜਗਤ ਪਿਤਾਮਾ, ਜਗਤਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ, ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ, ਇਕ ਰਸ ਹੋ ਕੇ ਸੁਰਤ-ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ, ਅਰਦਾਸ, ਜੋਦੜੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਭੇਜਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖਣਾ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੰਤ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਾਸਤੇ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਮਰ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਚਨ ਉਚਾਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੰਤ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਜੈ ਗੁਰਦੇਵ! ਧੰਨ ਗੁਰਦੇਵ!

ਵਲੋਂ-
ਸੁਆਮੀ ਖਜ਼ਾਨ ਦਾਸ ਗਿਰ
 ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ
 ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਗੱਦੀ ਪਲੌਟਾ ਸਾਹਿਬ
 ਡਾਕਖਾਨਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਤਹਿਸੀਲ ਸਾਂਬਾ, ਜ਼ਿਲਾ ਜੰਮੂ
 ਮੋਬਾਈਲ-99880-18726

ਪਾਵਨ “ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ” ਦਾ ਟੀਕਾ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ —ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਜ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ 1433 ਦੇ ਮਾਘ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਰਕਿਆਂ ਵਾਂਗ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਪਾਸੀਂ ਖਿਲਰੀ ਪਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਣੀ ਦੇ 71 ਪਦੇ ਦਾਦੂ ਪੰਥੀ ਪੰਚ ਵਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਭਾਗ ਪ੍ਰਥਮ ਅਤੇ 79 ਪਦੇ ਦਾਦੂ ਪੰਥੀ ਪੰਚ ਵਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਭਾਗ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਦਕਿ 21 ਪਦੇ ਰਜਬ ਦਾਸ ਸੰਕਲਿਤ ਸਰਬਾਂਗੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। 40 ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸਮਿਲਿਤ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਤੇ ਸੰਤ ਦਾਦੂ ਦਿਆਲ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚਕਾਰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਣੀ ਦੀ ਖੋਜਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਭਾਲ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਤਦੋਂ ਖੋਜਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਣੀ ਲੱਭਣ ਉਪਰੰਤ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲੱਭੀਆਂ ਹੱਥ-ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਗੱਦੀਨਸ਼ੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੋਲਾਂ ਵਿਖੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਖੋਜਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਅਮਰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਕਰਕੇ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ’ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਨਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ, ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। 30 ਜਨਵਰੀ 2010 ਦੀ ਮਾਘ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ੁੱਭ ਦਿਨ, ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਅਵਤਾਰ ਭੂਮੀ ਵਿਖੇ ਸਜੇ

ਸ਼ਿਰੀ ਰਾਮ ਅਰਜ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਦੇ ਆਲੋਕਿਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸ ਪਾਵਨ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ 25000 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਬੀੜਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦੇ ਸਟੀਕ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਪਰ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਦਭੁੱਤ ਸਕਾਲਰ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਦੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਵਿਚਰਦੇ ਦਿੱਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੱਧਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਅਵਤਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਰਚੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਜੇ ਅਸੰਭਵ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਭਾਸਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਔਖਾ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਵਤਾਰੀ ਕਾਰਜ ਪੂਰਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਸ ਟੀਕਾਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਨੂੰ ਘੋਖਵਾਂ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਦੋਂ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਿਮਲ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਟੀਕਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਹਸ ਜੁਟਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਢੁੱਕਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਟੀਕਾਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਅਭਿਵਰਤਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਵਧੀ ਬੋਲੀ, ਬ੍ਰਜਭਾਸ਼ਾ, ਰਾਜਸਥਾਨੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ-ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਚੋਖਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਟੀਕਾਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਵੀ ਅਭਿਆਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਨੋਹਰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੁਰਾਣਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸੰਪੂਰਨ ਇਲਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਅਤੇ ਕਲਾਵਾਂ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹਨ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਤਾ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਹ ਗੁਣ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਪਾਸ ਦਿੱਬ-ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਂਗ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਲ 1995-96 ਵਿਚ ਦੁਆਬਾ

ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ ਵਿਖੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਠਿਨ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਪੁੰਜ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਤਦੋਂ ਤਾਂ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਹੇਠਾਂ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਅਦੁੱਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਤੇਜ਼ਸਵੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਨੇਕੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੇਵਲ ਬਾਵਾ ਜੀ ਹੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਬਾਵਾ ਜੀ ਵਰਗੇ ਦਿੱਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਪ੍ਰਬੁੱਧ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਵਾ ਜੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਿਖੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਆਏ ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪੁਕੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ, ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀਨਸ਼ੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੀ ਅਨੂਠੀ ਘਾਲਣਾ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਟੀਕਾ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸੁੱਚੀ ਪਿੰਡ ਜ਼ਿਲਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ 14, ਮਾਰਚ 1973 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਪਰਮ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਅਨਿਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਨ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਡਾਢੀ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੀਬੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਗਏ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਵਚਨ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਚਨ ਤੂੰ ਜੀਵੇਂਗੀ ਪਰ ਤੇਰਾ ਇਹ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਫਰਮਾਇਆ, ਤੇਰੇ ਦੋ ਬਾਲਕ ਹੋਣਗੇ। ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਪਾਵਨ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਨੇ ਮੱਧਮ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਐ ਮੈਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀਓ, ਵੱਡਾ ਲੜਕਾ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੋਇਆ। ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਦੇ ਏਹੋ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਜੀ ਬਾਵਾ ਹਨ। ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ

ਅਜੇ ਮਸਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਣ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਲਾਡਲੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਸੁੱਚੀ ਪਿੰਡ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਭਗਵੇਂ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨਾ ਆਏ ਸਨ। ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਸੰਤਾਂ, ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ, ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਰਹਿਮਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਤਦੋਂ ਡੇਰੇ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੇ ਕੋਮਲ ਮੋਢਿਆਂ ਉਪਰ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਬੋਝ ਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਾਰਜ ਹੋ ਨਿਬੜੇਗਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁੱਚੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸੂਝ-ਬੂਝ, ਸਹਜ ਅਨੁਭੂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਭਰਪੂਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਵਲੋਂ ਗੁੱਝੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਵਜੋਂ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਢੁੱਕਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸੋਨੇ 'ਤੇ ਸੁਹਾਗੇ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਜਾਗਰੂਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਅਦਭੁਤ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਘਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਸਮਾਦ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ਛਿਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਠਕ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਦੇ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਚਮਤਕਾਰ ਫਕਤ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੀ ਅਲੋਕਾਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ 140 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ 40 ਪਦੇ, ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ, ਬਾਣੀ ਹਫਤਾਵਾਰ, ਬਾਣੀ ਪੰਦਰਾਂ ਤਿਥੀ, ਬਾਰਾਂ ਮਾਸ ਉਪਦੇਸ਼, ਸਾਂਦ ਬਾਣੀ, ਸ਼ਾਦੀ ਉਪਦੇਸ਼, ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਅਤੇ 231 ਸਲੋਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ, ਬਾਣੀ ਦੀ ਪਿੱਠ-ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸੌਖੀ ਅਤੇ ਆਸਾਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟੀਕਾਕਾਰ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਇਕ

ਹੋਰ ਵਰਨਣਯੋਗ ਉਪਲਬਧੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਏਹੋ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁੱਭੁਤ ਲੀਲਾ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਭਾਸ਼ਾ ਤਾਂ ਸੰਖੀ ਵਰਤਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਗੂੜ੍ਹ-ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸੁਰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਨਵ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਅਡੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਮਾਜਵਾਦ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜੋਤੀ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਅਨੂਪਮ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਬਾਣੀ ਵੰਚਿਤ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦਮਨ ਅਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਟੀਕਾਕਾਰ ਨੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਵੀ ਲਿਆ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਵਲ ਬਾਵਾ ਜੀ ਹੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਅਤੇ ਯੋਗ ਵੀ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅੱਖਰ-ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਾਵਾ ਜੀ ਪਾਸ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਵਰੋਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਦਿੱਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਕੋਣ ਵੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਅਲੱਗ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਅੱਜਕਲ ਦੇ ਖੋਜਕਾਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਬਾਣੀ ਦੀ ਤਹਿ ਦਰ, ਤਹਿ ਡੂੰਘਾਈ ਤੀਕਣ ਅਪੜਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਵਰਦਾਨਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਵਸਦੀ ਸਮੂਹ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਠਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਨੇਕ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

-ਸਿਰੀ ਰਾਮ ਅਰਸ਼

ਮੋਬਾਈਲ 09888452204

ਡੇਰਾ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ

ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਮਹਾਨ ਤਪੱਸਵੀ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਦੀਰਘ-ਦਰਸ਼ੀ, ਤਤਬੋਤਾ, ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਸੀਏ, ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

- * ਸ੍ਰੀ 108 ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ 1928
- * ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ 11 ਜੂਨ 1972
- * ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ 6 ਫਰਵਰੀ 1982
- * ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ 23 ਜੁਲਾਈ 1994
- * ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ

ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਗਿੱਲ-ਪੱਟੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਸੁਭਾਓ ਦੇ ਸਨ। ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਆਪਣੇ ਪੂਜਨੀਯ ਗੁਰਦੇਵ ਬਾਬਾ ਮੋਹਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਭ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਧਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਵੀ ਪੂਰਨ ਤਿਆਗਮਈ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਬੀਬੀ ਸ਼ੋਭਾਵੰਤੀ ਜੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਵਿੱਤਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਇਕ ਬਾਲਕ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਅਜੇ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਬੱਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾ ਡੇਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਕਰਤਾ ਨੰਦ ਜੀ, ਜੋ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ, ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਅਨਮੋਲ ਦਾਤ ਸਵਾਮੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਵਾਈ। ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ 1985 (ਸੰਨ 1928) 26 ਸਤੰਬਰ ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਪੂਰਵ ਨਛੱਤਰ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵ ਦੀ ਤਰਫ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਨਰਾਤਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਚੜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀਆਂ। ਆਪ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ 15 ਫਰਵਰੀ 1895 ਈ. ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼ੋਭਾਵੰਤੀ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਗ੍ਰਹਿ ਪਿੰਡ ਗਿੱਲਪੱਤੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਨਾਮ ਦੀ ਦੁਆਈ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਥਿਆ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪ ਇਕਾਂਤ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਸਮਾਧੀ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਸੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੰਦਿਰ ਡੇਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਨਾਲ ਜਗ੍ਹਾ ਸਰਦਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਬਰਸਾਤ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਵਾਸਤੇ ਇਸੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕੱਚੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕੁਟੀਆ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਟੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਥੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ-ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਵਲੋਂ ਲਗਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਖੇ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੰਦਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ, ਸੁਆਮੀ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਸੁਆਮੀ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਸਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 14 ਜੂਨ 1965 (ਹਾੜ੍ਹ ਦੀ

ਸੰਗਰਾਂਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ) ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਰਖਵਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀ ਉਸਾਰੀ ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਭੇਜ ਕੇ ਕਰਵਾਈ। ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਦਿਰ ਕਲਸ਼ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ। ਸੋਨੇ ਦਾ ਕਲਸ਼ 1994 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੰਤ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਕੇ 22 ਫਰਵਰੀ 1974 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਾਧੂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ ਸਮਾਜ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਘਾਲਣਾ ਸਦਕਾ ਇਹ ਡੇਰਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਰੋਣਕ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ 11 ਜੂਨ 1972 ਦਾ ਉਹ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ—

ਸੂਰਜ ਕਿਰਣ ਮਿਲੀ ਜਲ ਕਾ ਜਲ ਹੂਆ ਰਾਮ,
ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਰਲੀ ਸੰਪੂਰਣ ਥੀਆ ਰਾਮ।

ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਵਲੀਨ ਗਏ। ਸੰਗਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਯਾਦ ਰੱਖਣਗੀਆਂ।

ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਵਲੋਂ ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਥਾਪੇ ਗਏ। ਸਹਾਇਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ

ਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤਾਬੀ ਜੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਿੰਡ ਗੜ੍ਹਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਸੀ।

ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ (ਸੱਚਖੰਡ) ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ

ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੂਜਯ ਗੁਰਦੇਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮੰਦਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ 10 ਅਗਸਤ, 1972 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਸਾਲ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 11 ਜੂਨ 1974 ਨੂੰ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕੁਟੀਆ ਡੇਰਾ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ, ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈ। ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਖਰਾਬ ਮੌਸਮ ਕਾਰਣ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਸਤਿਸੰਗ ਹਾਲ ਦੀ ਨੀਂਹ ਮਿਤੀ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1976 ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਹਾਲ 'ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਸਤਿਸੰਗ ਹਾਲ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਖਾਸ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਆਪ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ। ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਰਜਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਡੇਰੇ ਲਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਦਵਾਈ-ਦਾਰੂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਭਗ 100 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਪ੍ਰਚੰਡ ਜੋਤ, 6 ਫਰਵਰੀ 1982 ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਜੋਤ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਈ।

ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਡੇਰੇ ਦੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਬਾਪੇ ਗਏ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ 1925 ਈ. ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਪਿੰਡ ਜਲਭੇਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ।

‘ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ’

ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਦੁਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਸ਼ੁੱਭ ਆਰੰਭ 22 ਅਕਤੂਬਰ, 1982 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਢੇਪੁਰ-ਕੂਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵੱਡੇ ਖਰਚੇ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਹੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਸ਼ੰਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲੇਗਾ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵਚਨ ਬਿਲਕੁਲ ਅਟੱਲ ਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ੁੱਭ ਉਦਘਾਟਨ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1984 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੱਜ ਤੱਕ 'ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਟਰੱਸਟ' ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।

ਸਪਤਾਹਿਕ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਆਮੀ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹਾਨ ਦੇਣ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਬਾਨੀ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਆਈ.ਟੀ.ਆਈ. ਕਾਲਜ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟੀਚਿੰਗ ਬਲਾਕ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ। ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੀ ਡੇਰੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਈ। ਇਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਹਾਲ ਅਤੇ 26 ਕਮਰੇ ਬਾਬਰੂਮ ਸਹਿਤ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਇਕ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਟੈਂਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਡੇਰੇ ਲਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਜੋ ਬਹੁਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀ। ਜਲੰਧਰ-ਪਠਾਨਕੋਟ ਰੋਡ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਾਰਗ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਗੇਟ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਪਿੰਡ ਬੱਲਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਯੋਗਦਾਨ

ਪਾਇਆ। ਇਸ ਗੇਟ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ 11 ਜੂਨ 1994 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਰਮਿੰਘਮ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਤੇ ਸ਼ੁੱਭ ਉਦਘਾਟਨ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵੁਲਵਰਹੈਂਪਟਨ, ਸਟਰੂਡ ਕੈਂਟ, ਸਾਊਥੈਂਪਟਨ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਅਤੇ ਉਦਘਾਟਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ 1985 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੂਨ 1994 ਤੱਕ ਛੇ ਵਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਨੇਡਾ ਗਏ। ਤਰਸਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

1994 ਨੂੰ ਬਨਾਰਸ ਵਿਖੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ-ਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਇਹ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਮਾਗਮ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰਕੇ 23 ਜੁਲਾਈ 1994 ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਲਿਆ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ

ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ—ਪਿੰਡ ਬੱਲਾਂ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ

ਸਮਾਧ—ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁੰਬਦ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਜਿੱਥੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ।

ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਮਾਧ —ਮਹਾਰਾਜ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧ ਦੇ ਨਾਲ।

ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਮਾਧ —ਮਹਾਰਾਜ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ।

ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ।

ਸਮਾਧ—ਮਹਾਰਾਜ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ।

ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

(ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ)

ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਬਾਪੇ ਗਏ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਕਮਣੀ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਪਿੰਡ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰ (ਨੇੜੇ ਅਲਾਵਲਪੁਰ) ਵਿਖੇ 6-1-1942 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਨ। ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਿਹਲ ਮਿਲਦੀ ਸਿੱਧੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਚਨ ਸੁਣਦੇ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ। ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸਪੁੱਤਰ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨਨ੍ਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਲੈ ਕੇ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ। ਆਪ 8 ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਾਕੇ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਣ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਵਿਚ ਢਿੱਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਹਵਾਈਗਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਾਲਕ ਢਿੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਹਵਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ) ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਬਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਹਵਾਈਗਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਦੌੜ ਕੇ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪੁੱਛਦੇ ਕਿ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ? ਸੰਤ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਵਾਈਗਰ ਹੁਣ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਜਿਸ ਕੰਮ ਦਾ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਵਾਈਗਰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਝਟਪਟ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਹ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਤੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ? ਅੱਗੋਂ ਹਵਾਈਗਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿੱਦਾਂ ਆਪ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਇਹ ਵਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਹਵਾਈਗਰ ਤੋਂ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੱਦੀਨਸ਼ੀਨ ਹੋਣ ਤੱਕ ਡੇਰੇ ਵਿਖੇ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਕੀਤੀਆਂ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਦੁੱਧ ਲਿਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਆਪ ਜੀ ਖੁਦ ਦੇਖਦੇ ਸਨ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ। ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਲੋਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਡੇਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਹੋਰ ਉਸਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ, ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਪੂਰਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ 23 ਜੁਲਾਈ 1994 ਨੂੰ ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਬਣੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਮੰਦਿਰ ਵਿਖੇ 31 ਸਵਰਨ ਕਲਸ਼ ਸਜਾਏ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਚਾਰ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਹੀ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਸਵਰਨ ਪਾਲਕੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਮੰਦਿਰ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਵਿਚ ਮੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਿਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ ਹਦੀਆਬਾਦ ਫਗਵਾੜਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਿਰ ਪੂਨਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਿਰ ਸਿਰਸਗੜ੍ਹ, ਕਰਮ ਸਥੱਲੀ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਜਨਮ ਸਥੱਲੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਗਿੱਲਪੱਤੀ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਡੇਰੇ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ।

ਡੇਰੇ ਅਤੇ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਦਿਨ-ਪ੍ਰਤੀ-ਦਿਨ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਡਾਲਾ ਮਾਹੀ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਦਾਸ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਭਜਨੋ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਜੋ ਸੇਵਾਵਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਝਲਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁਰੂ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੰਗਤਾਂ ਧੰਨਵਾਦ ਦੀਆਂ ਪਾਤਰ ਹਨ।

ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ

ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਮਹਾਰਾਜ

ਵਸਦੇ-ਰਸਦੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਅਜੀਮ ਸਖ਼ਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਸਦਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਕਮਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਤ ਜਨ ਕੁੱਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਰਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਤ ਲਕੀਰਾਂ, ਰੰਗਾਂ, ਨਸਲਾਂ, ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਦੀਆਂ ਕੂੜ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਸੰਤ ਜਨ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ ਵਾਂਗਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਾਪਾਂ ਰੂਪੀ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਤਪਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪੱਛਮ ਦੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ-ਠਾਰ ਪੋਣਾਂ ਬਣ ਠਾਰਦੇ ਹਨ।

1910-15 ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮਹਿੰਗਾ ਰਾਮ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵਢੇਰੇ ਪਿੰਡ ਬੱਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਲਾਵਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਜਾ ਵਸੇ ਜੋ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਨ। ਜਦ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਬੜੀਆਂ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਵਿਧਾਂ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ। ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮਹਿੰਗਾ ਰਾਮ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਐਸਾ ਬਾਲਕ ਜਨਮ ਲਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਸਮੁੱਚੀ ਦਲਿਤ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਕਤਾ ਦੀ ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਪਰੇ ਕੇ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਅੰਦਰ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਰਗੇ ਸਾਧਨਾ ਸਥੱਲ ਨੂੰ ਉਹ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨਾਜ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਅੱਜ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਅਸੀਮ ਘਾਲਣਾ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਮੱਕਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੈੜ ਚਾਲ ਨੂੰ ਨਾਪਣਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਪੈੜਾਂ ਉੱਪਰ ਤੁਰਨਾ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 2 ਫਰਵਰੀ 1952 ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮਹਿੰਗਾ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਪੱਵਿਤਰ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਧੂ ਸੁਭਾਅ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਦਿੱਖ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਬੀ. ਏ. ਤੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਆਪ ਨੇ ਦੁਆਬਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਧੂ-ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਸਨ, ਸੋ ਫਿਰ ਰੰਗ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਘਰ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ

ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਨੂੰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਘਰ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਸਾਧੂ-ਸੰਗਤ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਘਰ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਅਖੀਰ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ 108 ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਲੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ 1973 ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬੱਲਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਣੇ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ। ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕਥਾ ਕਰਦੇ।

ਇੱਥੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਖ ਧਾਰਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹਿੱਤ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਆਪ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਆਪ ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ। ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਮਾਨਵ ਭਲਾਈ ਲਈ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵੱਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਭਾਗ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ 'ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ, ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵਲੋਂ ਪੁਰਸਕਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਯੂ. ਕੇ. ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਦਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਾਰੇ ਸਪੀਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਬਾਣੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗਿਆਤਾ ਸਨ ਅਤੇ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਸਰਲ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਕੇ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਜਟਿਲ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਸਨ। ਆਪ ਜਦੋਂ ਸੰਗੀਤਮਈ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਸੰਗਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਟਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਿਖੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸੰਗੀਤ ਅਕੈਡਮੀ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਸਗੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪਾਰਖੂ ਨਜ਼ਰ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਗਾਇਕਾਂ, ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਰਸਭਿੰਨੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ' ਅਤੇ 'ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਕੋ ਨਾਉ' ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਦਾ ਅਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਮੰਦਿਰ ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ ਵਾਰਾਨਸੀ, ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਅੱਡਾ ਕਠਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ ਬੱਲਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ ਹਦੀਆਬਾਦ ਫਗਵਾੜਾ, ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਆਈ ਹਸਪਤਾਲ ਬੱਲਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਰ ਸਿਰਸਗੜ੍ਹ ਹਰਿਆਣਾ, ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕਰਮ ਸਥਲੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਜਨਮ ਸਥਲੀ ਗਿੱਲ ਪੱਟੀ ਬਠਿੰਡਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਿਰ ਕਾਤਰਜ ਪੂਨੇ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਖੁਦ ਆਪ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪੈਂਦੇ ਸਨ, ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਘੰਟਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸਭ ਆਮ ਅਤੇ ਖਾਸ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਇੱਕ ਅਣਥੱਕ, ਸਿਰੜੀ ਯੋਧੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਾ ਥੱਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੱਕਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ 'ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਉਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਕੀ ਪਤਾ ਫਿਰ ਸਮਾਂ ਮਿਲੇ ਨਾ ਮਿਲੇ।'

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਗਏ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ, ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਧਨੀ, ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ, ਨਾਮ ਦੇ ਰਸੀਏ, ਮਹਾਨ ਵੈਦ, ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਧੁਰੇ, ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਹੀਰੇ 108 ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਨਵ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਵਿਆਨਾ (ਅਸਟਰੀਆ) ਦੇ ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਹਮਲਾ

ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਭਾਵੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਮਿਤੀ 25 ਮਈ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਂਦੇ ਹੋਏ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋ ਗਏ।

ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜੀਵਨ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਂਦੇ ਹੋਏ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋਣ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ 'ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੀਐ ਮਾਧਉ ਜੈਸੇ ਮਧੁਪ ਮਖੀਰਾ' ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਗਏ।

ਵਿਆਨਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਛੋੜਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਕੌਮ ਦੀ, ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਮਾਧ

ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪਾਵਨ ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਮਾਧ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਸਥਿਤ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਸੱਚ ਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਮੰਦਰ, ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ, ਵਾਰਾਣਸੀ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਮੰਦਰ, ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ, ਵਾਰਾਣਸੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 14 ਜੂਨ 1965 ਈ. (ਹਾਝ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ) ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਾਵਨ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ 22 ਫ਼ਰਵਰੀ 1974 ਈ. ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪਹੁੰਚੇ, ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਮੂਰਤੀ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਵਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸੱਤ ਮੰਜ਼ਿਲੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਵੱਡੇ ਗੁੰਬਦ 'ਤੇ ਸੱਤ ਫੁੱਟ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕਲਸ਼ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਮਿਤੀ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ 1994 ਨੂੰ ਬਾਬੂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਸਪਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ।

ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਲੰਗਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬਨਾਰਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ, ਜਗਿਆਸੂ, ਖੋਜ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸੈਲਾਨੀ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੰਦਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.) ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਯੂ. ਕੇ. ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾ ਚੌਰਾਹਾ ਵਾਰਾਣਸੀ ਵਿਖੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਗੇਟ' ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਾਣਯੋਗ ਕੋਚਰਿਲ ਰਮਨ ਨਾਰਾਇਣਨ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ 16 ਜੁਲਾਈ 1998 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੇਟ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਸੁਮਨ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਦਰ ਪਧਾਰੇ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ

* * * * *
 * ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.) ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, *
 * ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿੱਘਾ *
 * ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਸੁਮਨ ਭੇਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ *
 * ਉਹਨਾਂ ਮੰਦਰ ਦੇ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। *
 * ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ *
 * ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ *
 * ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਵਨ ਪੁਰਬ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ *
 * ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪੁੱਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ *
 * ਸੰਨ 2000, 2001, 2002, 16 ਫਰਵਰੀ 2003 ਅਤੇ 6 ਫਰਵਰੀ 2004, *
 * 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ *
 * ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਰਬ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗੁਰੂ ਧਾਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ *
 * ਜਾਣ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ *
 * ਵਾਰਾਨਸੀ ਤੱਕ ਸਪੈਸ਼ਲ “ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ” ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਉਪਲਬਧ *
 * ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। *
 * 625ਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਯੰਤੀ ਪੁਰਬ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੰਦਰ ਦੀ *
 * ਅਗਲੀ ਦੀਵਾਰ ਉੱਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 25 ਲੱਖ *
 * ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਮਾਰਬਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਸਾਰੇ *
 * ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਗੁੰਬਦਾਂ ਤੇ 31 ਸੋਨੇ ਦੇ ਕਲਸ਼ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ *
 * ਉਦਘਾਟਨ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਧਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। *
 * ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਵੱਧਦੀ ਹੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ *
 * ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ *
 * ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹੂਲਤਾਂ *
 * ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ *
 * ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ 9 ਏਕੜ *
 * ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਹੈ। *
 *
 * **ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ**—ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ *
 * ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ *
 * ਬੇਸਮੈਂਟ (6500 ਵਰਗ ਫੁੱਟ) ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ *
 * ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ 44 ਕਮਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬਿਲਡਿੰਗ *
 * ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ, ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ 629ਵੇਂ ਆਗਮਨ *
 * ਪੁਰਬ 'ਤੇ 13 ਫਰਵਰੀ 2006 ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ *
 * ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਹਰ ਵਾਲੇ ਪਲਾਟ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੀ *
 * ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸ਼ੈਡ (140×40 ਵਰਗ) ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪੂਰੀ ਹੋ *
 * ਚੁੱਕੀ ਹੈ। *
 * * * * *

* * * * *
 * **ਸਵਰਨ ਪਾਲਕੀ ਭੇਂਟ**— ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਨਾਮਲੇਵਾ ਯੂਰਪ ਨਿਵਾਸੀ *
 * ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ 23 ਫਰਵਰੀ 2008 ਈ. ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ *
 * ਮੰਦਰ ਬਨਾਰਸ ਵਾਸਤੇ ਸਵਰਨ ਪਾਲਕੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੋ 16 ਫਰਵਰੀ *
 * ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਬਨਾਰਸ ਤੱਕ ਸ਼ੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ। *
 * ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ *
 * ਅਸਥਾਨ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਕੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਨੇ ਵਿਚ ਮੜ੍ਹਾਇਆ *
 * ਜਾਵੇ। ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ *
 * ਪਹਿਲਾਂ ਯੂ. ਐੱਸ. ਏ. ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ੁੱਭ *
 * ਕਾਰਜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ 9 ਫਰਵਰੀ 2009 ਨੂੰ ਆਰੰਭ *
 * ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ 2009 ਦੇ ਕਨੇਡਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ *
 * ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਯੋਗਦਾਨ *
 * ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼-ਭਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਬੇਹੱਦ *
 * ਉਤਸ਼ਾਹ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ *
 * 633ਵੇਂ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ 'ਤੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਗੁੰਬਦ ਸਵਰਨ ਮੜ੍ਹਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ *
 * ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ *
 * ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। *
 *
 * **ਵਾਰਾਣਸੀ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ** *
 * ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ *
 * ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕਰਕੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਖਿਆਤ ਹੈ। ਇਹ ਆਸ਼ਰਮ *
 * ਸੇਵਾ, ਸਤਿਸੰਗ, ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ‘ਬੇਗਮਪੁਰਾ’ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ‘ਤੇ ‘ਜੋ *
 * ਹਮ ਸਹਿਰੀ ਸੋ ਮੀਤ ਹਮਾਰਾ’ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਉੱਦਮ ਲਈ *
 * ਪ੍ਰੇਰਨਾਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ-ਸਥਾਨ ਮੰਦਰ ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ *
 * ਵਾਰਾਣਸੀ ਉਸਾਰ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ *
 * ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਚਿੰਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਨਾਮ-ਲੇਵਾ *
 * ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਸਾਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ *
 * ਡੇਰਾ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ *
 * ਵਿਚ ਜਨ-ਜਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। *
 * ਇਸ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਹੁਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ *
 * ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ *
 * ਪਾਵਨ ਜਨਮ-ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਣ *
 * ਲੱਗੀਆਂ। ਉਝ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗੁਰਧਾਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ *
 * ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀ, ਮੋਟਰਾਂ, ਕਾਰਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ, ਟਰਾਲੀਆਂ ਆਦਿ ਵਿਚ *
 * ਲਗਾਤਾਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਸੰਗਤ *
 * ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ *
 * * * * *

ਜੋ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੱਖਿਆਈ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ 100 ਫੁੱਟ ਲੰਮੇ ਤੇ 65 ਫੁੱਟ ਚੌੜੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਮਿਤੀ 18.11.1998 ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਨੀਂਹਾਂ ਪੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਪਲਾਟ ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 1999 ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ। ਕਰੀਬ 55 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ-ਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.) ਦੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 8-2-2000 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11-30 ਵਜੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਯੰਤੀ ਪੁਰਬ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮਿਤੀ 28-3-2001 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ-ਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.) ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਮੰਦਰ ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ, ਵਾਰਾਨਸੀ ਵਿਖੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੰਦਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਬਣੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਮਈ, 2001 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਪਿੰਡ ਡੀਂਗਰੀਆਂ, ਦੋਲੀਕੇ, ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ, ਅਬਾਦਪੁਰਾ (ਜਲੰਧਰ), ਮੰਨਣਾ, ਜੰਡੂਸਿੰਘਾ, ਸ਼ੇਖੇ, ਲਿੰਦੜਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲਿਆ ਤੋਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਮਿਤੀ 22-5-2001 ਤੋਂ 30-5-2001 ਤੱਕ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ-ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾ, ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਗਏ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਜੋ ਬਨਾਰਸ ਨਿਵਾਸੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਯਿਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਕਿਸ ਮਿੱਟੀ ਕੇ ਬਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈਂ, ਜੋ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਤਨੀ ਕਠਿਨ ਸੇਵਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਥਕਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈਂ।' ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ ਕਿ ਕੇਵਲ 10 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਦਾ ਲੈਂਟਰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਅਧੀਨ ਹੋਈ। ਉਪਰੰਤ ਹਾਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਧੀਆ ਸਾਗਵਾਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਖਿੜਕੀਆਂ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ (ਜਲੰਧਰ) ਵਿਖੇ ਮਿਸਤਰੀ ਲਗਾ ਕੇ ਬਣਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਮਿਸਤਰੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਬਾਦਪੁਰਾ, ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਅਧੀਨ ਹੋਈ। ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਵਲੋਂ 26-2-2002 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਾਲ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖਰਚਾ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੰਗਤ ਟਾਊਨ ਵੁਲਵਰਹੋਪਟਨ ਯੂ.ਕੇ. ਵਲੋਂ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਬਰਮਿੰਘਮ ਸ਼ਹਿਰ ਯੂ.ਕੇ. ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ 14 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਕੂਪੁਰ-ਢੇਪੁਰ (ਅੱਡਾ ਕਠਾਰ)—ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ (ਜਲੰਧਰ), ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ, ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਦੁਖੀਆਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਕਠਾਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ 22 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸੇਠ ਬੇਲੀ ਰਾਮ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਪੂਰੋ, ਬੀਬੀ ਭਜਨੋ, ਸੇਠ ਰਾਜ ਮੱਲ ਅਤੇ ਕੂਪੁਰ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ 1-1-1984 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਥੋਂ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਰੋਗੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਵਧੀਆ ਸਿਹਤ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। 200 ਬੈੱਡ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਮੈਡੀਸਨ, ਸਰਜਰੀ, ਗਾਇਨੀ, ਅੱਖਾਂ, ਦੰਦਾਂ, E.N.T., ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਸਤਾ ਤੇ ਵਧੀਆ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਵਨ ਕਾਰਜ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 6000 ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਓ.ਪੀ.ਡੀ. ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨਡੋਰ ਵਾਰਡ ਵਿਚ 150 ਬੈੱਡ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕੀਂ ਇਲਾਜ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 200 ਜਨਰਲ ਸਰਜਰੀ ਦੇ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਜਰੀ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੂਰਬੀਨ ਨਾਲ ਸਰਜਰੀ, ਹੱਡੀਆਂ ਲਈ ਸੀ-ਆਰਮ, ਕੰਨ, ਨੱਕ ਅਤੇ ਗਲੇ ਦੇ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਕਸਰੇ ਅਤੇ ਸਕੈਨਿੰਗ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਲੈਬੋਰਟਰੀ ਵਿਚ ਟੈਸਟਾਂ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਾਰਡ, ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਵਾਰਡ, ਜਨਰਲ ਵਾਰਡ, 26 ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਰੂਮ, ਇਕ ਵੱਡੀ ਕੰਟੀਨ ਅਤੇ ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਅਟੈਂਡੈਂਟਸ (ਦੇਖਭਾਲ) ਲਈ ਵੱਡਾ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਲਈ ਇਕ ਨਵਾਂ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਥੀਏਟਰ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੋ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਮਹਿੰਗਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਾ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਲੋਂ ਮੁਫਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਖਰਚਾ ਇਸ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਘਾਟਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ 22000 ਸਕੇਅਰ ਫੁੱਟ ਨਵੇਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਲੈਂਟਰ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ—ਅੱਖਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਸਪਤਾਲ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਨਿਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸ੍ਰੀ ਸਵਰਨ ਦਾਸ ਬੰਗੜ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਰੇਸ਼ਮ ਕੌਰ ਬੰਗੜ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿੰਡ ਬੱਲ (ਯੂ.ਕੇ.) ਨੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਇਕ ਸੌ ਗਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਤੀ 10-11-2004 ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ 1977 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹਰ ਸਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਫਰੀ (ਮੁਫਤ) ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ ਵਾਸਤੇ ਢਾਈ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵੀ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਸ਼ੁੱਭ ਉਦਘਾਟਨ 15 ਫਰਵਰੀ 2007 ਈ. ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਦੇ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ (ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਨਗਰ) ਫਗਵਾੜਾ—ਅਗਿਆਨਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਹੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਰਾਪ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਹਿਬੇ ਕਮਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭਰਦੇ ਹੋਏ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਮਾਧਉ ਅਬਿਦਿਆ ਹਿਤ ਕੀਨ ਬਿਬੇਕ ਦੀਪ ਮਲੀਨ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿੱਦਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਸਗੋਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਪਾਇਆ। ਇਸੇ ਹੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਮਿਤੀ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 2002 ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਨਗਰ, ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ '**ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ**' ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਕੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿੱਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਮਿਤੀ 19-2-2004 ਨੂੰ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੈਸ਼ਨ (2004-2005) ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਪਾਸ ਲਗਭਗ ਢਾਈ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਨਿਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸ੍ਰੀ ਬਿੰਜ ਲਾਲ ਤੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ 33 ਕਮਰੇ ਕਲਾਸ ਰੂਮ 20×22 ਫੁੱਟ ਦੇ, ਛੇ ਕਮਰੇ 32×20 ਫੁੱਟ, 4 ਹਾਲ ਕਮਰੇ 32×45 ਫੁੱਟ, 8 ਕਮਰੇ 12×14 ਫੁੱਟ, ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬਲਾਕ 40×40 ਫੁੱਟ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵਾਸਤੇ 12 ਬੱਸਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਕੂਲ +2 ਤੱਕ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਾਲ ਅਫ਼ਲੀਏਟਡ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਮੀਡੀਅਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। +1, +2 ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ, ਨਾਨ-ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਆਰਟਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਕੂਲ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 3.5 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਬਾਕੀ ਮਿਆਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਬਿਲਕੁਲ ਗਰੀਬ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ 20 ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੋ ਘਾਟਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ, ਹਦਿਆਬਾਦ ਫਗਵਾੜਾ

ਸਕੂਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੰਦਿਰ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼੍ਰੀ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਦੇਬੋ ਵਾਸੀ ਬਰਮਿੰਘਮ ਯੂ.ਕੇ. ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸ ਰਾਜ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਕਮਲੇਸ਼ ਕੌਰ ਵਾਸੀ ਮਾਡਲ ਹਾਊਸ, ਫਗਵਾੜਾ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਤਿਸੰਗ ਹਾਲ, ਇਕ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਅਤੇ 11 ਕਮਰੇ ਹਨ। ਮੰਦਿਰ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਉਪਰ ਦੋ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕਲਸ਼ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ 19 ਫਰਵਰੀ 2004 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਦਘਾਟਨੀ ਰਸਮ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਕਿਲੋ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਟਾਟਾ ਸਫਾਰੀ ਗੱਡੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੋਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ/ਬੀਬੀ ਦੇਬੋ ਜੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸ ਰਾਜ/ਬੀਬੀ ਕਮਲੇਸ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਲੋਂ 'ਹਰਿ' ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਚੈਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤਪ ਅਸਥਾਨ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਤੇ ਜਨਮ ਸਥਲੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ (ਗਿੱਲਪੱਤੀ ਬਠਿੰਡਾ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ 15 ਫਰਵਰੀ 1895 ਈ. ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਗਿੱਲਪੱਤੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਪ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇੱਥੇ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ। ਗਿੱਲਪੱਤੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪਿੰਡ ਨਾਈਆਂਵਾਲਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਥੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਬੇਰੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਦਰਖਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਧਰਮ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਆਸ਼ਰਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 30×30 ਦਾ ਕਮਰਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਮੂਰਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਕਮਰੇ ਅਤੇ 100 ਫੁੱਟ ਲੰਮੀ ਸ਼ੈੱਡ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਬੇਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਸਿਰਸਗੜ੍ਹ (ਹਰਿਆਣਾ)

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਤਨੋ, ਮਨੋ, ਧਨੋ ਸਮਰਪਿਤ ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ, ਇਕ ਐਸਾ ਰੂਹਾਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਕੇਂਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸਮੂਹ ਜਗਤ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ, ਸੰਤ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਨਿਰ-ਸਵਾਰਥ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਮੂਹ ਭਾਰਤ ਤਾਂ ਕੀ, ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਅੰਦਰ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਡੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੋ ਜੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਹਿਮਾਚਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੱਜ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਅੰਬਾਲਾ ਤੋਂ ਜਗਾਧਰੀ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਉੱਤੇ 28 ਕਿ. ਮੀ. ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਿਰਸਗੜ੍ਹ (ਨੇੜੇ ਦੁਸੜਕਾ) ਵਿਖੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਿਟਾ.(ਆਈ.ਐਫ.ਐਸ.) ਬੀਬੀ ਰਾਜ ਰਾਣੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ 4 ਏਕੜ 17 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਤੀ 31-8-2004 ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ 40×114 ਫੁੱਟ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੰਦਿਰ ਵਿਖੇ 100×80 ਫੁੱਟ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਾਲ ਵੀ ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਕਾਤਰਜ ਪੂਨਾ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ)

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੰਦਿਰ ਕਾਤਰਜ ਕੁੰਡਵਾ ਸ਼ੇਲਾਪੁਰ ਰੋਡ (ਪੂਨਾ) ਵਿਖੇ ਇਕ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਵਨ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਬਾਘਮਾਰੇ ਤੇ ਬੀਬੀ ਰਾਧਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦੋ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਸਮੂਹ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸਮੇਂ ਮਿਤੀ 7-12-2003 ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਯਾਦ ਰੱਖਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੇਠ ਬਾਘਮਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਬਾਘਮਾਰੇ ਜੀ ਨੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ

ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਕਟਰਾਸ ਪੂਨਾ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ ਕਰੋਟਾਣੇ, ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਕਰੋਟਾਣੇ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਕਰੋਟਾਣੇ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਵਿਖੇ 85×35 ਫੁੱਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੋ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਬਾਘਮਾਰੇ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਗੋਟ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤੰਭ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

‘ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ’ (ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ) - ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਈ

ਇਹ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਵਲੋਂ 1991 ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੜੇ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਨ। ਆਪ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਸਨ ਕਿ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਚੇਤੰਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਸਦਕਾ ਹੀ ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਛਪ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਅਦਾਰਾ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲਗਨ ਸਦਕਾ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਕਾਇਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ, ਭਾਰਤੀ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵਲੋਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ 10 ਦਸੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਤਾਲਕਟੋਰਾ ਸਟੇਡੀਅਮ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਕਲ੍ਹ ਇਸ ਪੇਪਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵਲੋਂ 2006 ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤੀ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਈ (ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੇਪਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ 2006 ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ, ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ

ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਬਾ

ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ, ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਯੂ. ਕੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ‘ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ’ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 12 ਮਾਰਚ 2000 ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਭਵਨ 220 ਫੁੱਟ ਲੰਬਾ ਤੇ 180 ਫੁੱਟ ਚੌੜਾ ਹੈ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਵਰਾਂਡਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਲਗਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਵਨ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਢਾਈ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਰਨ ਦਾਸ ਬੰਗੜ ਬੱਲਾਂ (ਯੂ.ਕੇ.) ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਬੀਬੀ ਰੇਸ਼ਮ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਈ। ਲਗਭਗ 300 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਡੇਢ ਦੋ ਸੌ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਡੇਰੇ ਵਿਖੇ ਪਧਾਰਦੇ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖ ਕੇ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਉਠਦੇ ਸਨ ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਵਨ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਉਸਾਰੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਈ। ਚੌਹਾਂ ਕੋਨਿਆਂ ’ਤੇ 16 ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ ਗੁੰਬਦ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ’ਤੇ 20 ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਵੱਡਾ ਗੁੰਬਦ ਭਵਨ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਭਵਨ ਦੀ ਛੱਤ ਦੇ ਆਰਕ-ਨੁਮਾ 5 ਭਾਗ ਹਨ। 80 ਫੁੱਟ ਲੰਬੀ ਸਟੇਜ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਟੀ.

ਵੀ. ਸਟੂਡੀਓ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਨ-ਗੇਟ ਦੇ ਹੇਠਾਂ 134 ਫੁੱਟ ਲੰਬਾ ਤੇ 30 ਫੁੱਟ ਚੌੜਾ ਜੋੜਾ ਘਰ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਸ਼ਨੀ-ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਗੁੰਬਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੌਹਾਂ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁੰਬਦਾਂ ਉੱਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕਲਸ਼ ਚੜ੍ਹਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਮਾਘੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਮਿਤੀ 14-1-2004 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਵਰਨ ਪਾਲਕੀ

14 ਫਰਵਰੀ 2007 ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਨਾਮਲੇਵਾ ਬਰਮਿੰਘਮ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਸਵਰਨ ਪਾਲਕੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਿਰ ਫ਼ਗਵਾੜਾ ਤੋਂ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਤੱਕ ਸ਼ੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਵਨ 'ਤੇ 7 ਸਰਵਨ ਕਲਸ਼ ਸੁਭਾਏਮਾਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਭਵਨ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਉਦਘਾਟਨ 15 ਫ਼ਰਵਰੀ 2007 ਈ. ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਵਾਮੀ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ 'ਤੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸੰਗੀਤ ਅਕੈਡਮੀ

ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਦਕਾ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਿਖੇ ਸੰਗੀਤ ਅਕੈਡਮੀ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੌਮ ਕੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ

ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਚੈਨ ਰਾਮ ਚੰਬਰ ਅਤੇ ਕਿਰਣਾ ਪਿੰਡ ਸੰਘੇ ਜਗੀਰ ਵਲੋਂ ਇਕ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਕੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ।

ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੈਨਲ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 9.00 ਤੋਂ 9 : 30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਡੀ.ਡੀ. ਪੰਜਾਬੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡੇਰੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ

ਮਾਘੀ ਦਾ ਸਮਾਗਮ, ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਅਤੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਦਾ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਮੰਦਰ ਸੀਰਗੋਵਰਧਨਪੁਰ ਵਾਰਾਣਸੀ ਵਿਖੇ ਮਾਘ ਪੂਰਨਮਾ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ 6 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਮਾਨਵ ਏਕਤਾ ਸੰਤ ਸੰਮੇਲਨ, ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ 15 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਿਖੇ, ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਗੰਗਾ ਘਾਟ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਤਰਾਏ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸਾਖੀ ਪੁਰਬ, ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ (25 ਮਈ), ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ (11 ਜੂਨ), ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ਪੁਰਬ ਹਾੜ੍ਹ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ, ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ (23 ਜੁਲਾਈ)।

ਪਹਿਲੇ ਨਵਰਾਤੇ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਹਰਿ' ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੁਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਅਤੇ ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਵਰਣਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਖਿਆਤ ਹੈ।

ਤਤਕਰਾ

ਕ੍ਰਮਵਾਰ

ਨੰ:

ਵਿਸ਼ਾ

ਪੰਨਾ

ਨੰ:

1. ਤੋਹੀ ਮੋਹੀ ਮੋਹੀ ਤੋਹੀ ਅੰਤਰੁ ਕੈਸਾ ॥ 1
2. ਮੇਰੀ ਸੰਗਤਿ ਪੋਚ ਸੋਚ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ॥ 3
3. ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ ॥ 4
4. ਸਾਧੋ ! ਕਾ ਸਾਸ਼ਤ੍ਰਨ ਸੁਨਿ ਕੀਨੋ 7
5. ਤੇਰਾ ਜਨ ਕਾਹੇ ਕ ਬੋਲੈ । 9
6. ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ਰੇ ਭਾਈ । 10
7. ਹੈ ਸਬ ਆਤਮ ਸੁਖ ਪਰਕਾਸ ਸਾਂਚੇ । 12
8. ਕੋਉ ਸੁਮਰਨ ਦੇਖੋਂ ਯੇ ਸਬ ਓਪਲੀ ਚੋਭਾ ॥ 14
9. ਪਹਿਲੇ ਪਹਰੇ ਰੈਣਿ ਦੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ 15
10. ਯਾ ਰਾਮਾ ਏਕ ਤੂੰ ਦਾਨਾ ਤੇਰਾ ਆਦਿ ਭੇਖ ਨਾ । 18
11. ਘਟ ਅਵਘਟ ਡੂਗਰ ਘਣਾ ਇਕੁ ਨਿਰਗੁਣੁ ਬੈਲੁ ਹਮਾਰ ॥ 20
12. ਸਤਜੁਗਿ ਸਤੁ ਤੇਤਾ ਜਗੀ ਦੁਆਪਰਿ ਪੂਜਾਚਾਰ ॥ 22
13. ਕੂਪੁ ਭਰਿਓ ਜੈਸੇ ਦਾਦਿਰਾ ਕਛੁ ਦੇਸੁ ਬਿਦੇਸੁ ਨ ਬੂਝ ॥ 26
14. ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਭ੍ਰਿੰਗ ਪਤੰਗ ਕੁੰਚਰ ਏਕ ਦੋਖ ਬਿਨਾਸ ॥ 28
15. ਸੰਤ ਤੁਝੀ ਤਨੁ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ॥ 30
16. ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਇਰੰਡ ਬਾਪੁਰੇ ਸੰਗਿ ਤੁਮਾਰੇ ਬਾਸਾ ॥ 32
17. ਕਹਾ ਭਇਓ ਜਉ ਤਨੁ ਭਇਓ ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ॥ 34
18. ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ ॥ 36
19. ਮਾਟੀ ਕੋ ਪੁਤਰਾ ਕੈਸੇ ਨਚਤੁ ਹੈ ॥ 39
20. ਦੂਧੁ ਤ ਬਛਰੈ ਥਨਹੁ ਬਿਟਾਰਿਓ ॥ 40
21. ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ ॥ 43
22. ਜਉ ਹਮ ਬਾਧੇ ਮੋਹ ਫਾਸ ਹਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਨਿ ਤੁਮ ਬਾਧੇ ॥ 47
23. ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਪੁੰਨ ਫਲ ਪਾਇਓ ਬਿਰਥਾ ਜਾਤ ਅਬਿਬੇਕੈ ॥ 49

ਕ੍ਰਮਵਾਰ

ਨੰ:

ਵਿਸ਼ਾ

ਪੰਨਾ

ਨੰ:

24. ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ ਸੁਰਤਰ ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਕਾਮਧੇਨੁ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ ॥ 51
25. ਜਉ ਤੁਮ ਗਿਰਿਵਰ ਤਉ ਹਮ ਮੋਰਾ ॥ 54
26. ਜਲ ਕੀ ਭੀਤਿ ਪਵਨ ਕਾ ਬੰਭਾ ਰਕਤ ਬੁੰਦ ਕਾ ਗਾਰਾ ॥ 56
27. ਚਮਰਟਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਜਨਈ ॥ 58
28. ਰੇ ਮਨ ! ਚੇਤ ਮੀਚੁ ਦਿਨ ਆਇਆ 59
29. ਹਮ ਸਰਿ ਦੀਨੁ ਦਇਆਲੁ ਨ ਤੁਮ ਸਰਿ 61
30. ਚਿਤ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਉ ਨੈਨ ਅਵਿਲੋਕਨੋ 62
31. ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਆਰਤੀ ਮਜਨੁ ਮੁਰਾਰੇ ॥ 64
32. ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਗੋਪਾਲ ਸੋਂ ਜਨ ਘਟੈ ਹੋ । 66
33. ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਿਭੁਵਨਪਤਿ ਪਾਵਨ । 67
34. ਦਰਸਨ ਦੀਜੈ ਰਾਮ ਦਰਸਨ ਦੀਜੈ ॥ 68
35. ਜਨ ਕੋ ਤਾਰਿ ਤਾਰਿ ਨਾਥ ਰਮਈਆ । 69
36. ਜੋ ਤੁਮ ਗੋਪਾਲਹਿ ਨਹਿ ਗੈਰੋਂ 70
37. ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸੰਗਤਿ ਸਰਨ ਤਿਹਾਰੀ । 71
38. ਪਾਂਡੇ ਕੈਸੀ ਪੂਜਿ ਰਚੀ ਰੇ । 73
39. ਨਾਥ ਕਛੂਅ ਨ ਜਾਨਉ । 74
40. ਸਹ ਕੀ ਸਾਰ ਸੁਗਾਗਨਿ ਜਾਨੈ ॥ 76
41. ਜੋ ਦਿਨ ਆਵਹਿ ਸੋ ਦਿਨ ਜਾਹੀ ॥ 79
42. ਉਚੇ ਮੰਦਰ ਸਾਲ ਰਸੋਈ ॥ 82
43. ਦੁਖਿਆਰੀ ਦੁਖਿਆਰਾ ਜਗ ਮਹਿ 84
44. ਦਾਰਿਦੁ ਦੇਖਿ ਸਭ ਕੋ ਹਸੈ ਐਸੀ ਦਸਾ ਹਮਾਰੀ ॥ 85
45. ਜਿਹ ਕੁਲ ਸਾਧੂ ਬੈਸਨੋਂ ਹੋਇ ॥ 87
46. ਕਾ ਤੂੰ ਸੋਵੈ ਜਾਗ ਦਿਵਾਨਾ । 89
47. ਖਾਲਿਕ ਸਿਕਸਤਾ ਮੈ ਤੇਰਾ । 92
48. ਜੋ ਮੋਹਿ ਬੇਦਨਿ ਕਾਸਨਿ ਆਖੁ 93
49. ਤਾ ਬੈਂ ਪਤਿਤ ਨਹੀ ਕੋ ਪਾਵਨ ... 94

ਕ੍ਰਮਵਾਰ	ਪੰਨਾ
ਨੰ:	ਵਿਸ਼ਾ
50.	ਐਸਾ ਹੀ ਹਰਿ ਕਿਉਂ ਪਇਵੇ.....
51.	ਕਾ ਗਾਉਂ ਕਛੁ ਗਾਇ ਨ ਹੋਇ.....
52.	ਅਬ ਕਾ ਕਹਿ ਕੋਨ ਬਤਾਉਂ ।
53.	ਖੋਜਤ ਕਿਥੁ ਫਿਰੈ.....
54.	ਸੰਤੋ ਕੁਲ ਪਖੀ ਭਗਤਿ ਹੂਸੀ ਕਲਿਯੁਗ ਮੇਂ...
55.	ਪਾਂਡੇ ! ਹਰਿ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਡਾਢਾ ।
56.	ਮਨ ਮੇਰੇ ਬਿਰੁ ਨ ਰਹਾਈ.....
57.	ਹਮ ਘਰ ਆਇਓ ਰਾਮ ਭਤਾਰ.....
58.	ਕਾਲਹੁ ਨਾਇ ਤਾਹਿ ਪਦ ਸੀਸ
59.	ਮੁਕੰਦ ਮੁਕੰਦ ਜਪਹੁ ਸੰਸਾਰ ॥
60.	ਜੇ ਓਹੁ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨਾਵੈ ॥
61.	ਆਜ ਦਿਵਸ ਲੇਉਂ ਬਲਿਹਾਰਾ ।
62.	ਐਸੇ ਜਾਨਿ ਜਪੋ ਰੇ ਜੀਵ ।
63.	ਪੜੀਐ ਗੁਨੀਐ ਨਾਮੁ ਸਭੁ ਸੁਨੀਐ.....
64.	ਪਰਚੈ ਰਾਮ ਰਮੈ ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਰਸ ਪਰਸੇ.....
65.	ਅਬ ਮੈਂ ਹਾਰਿਓ ਰੇ ਭਾਈ ।
66.	ਗਾਇ ਗਾਇ ਅਬ ਕਾ ਕਹਿ ਗਾਉਂ ॥
67.	ਰਾਮ ਜਨ ਹੋਉਂ ਨ ਭਗਤ ਕਹਾਉਂ ਸੇਵਾ ਕਰੁੰ ਨ ਦਾਸਾ ॥
68.	ਅਬ ਮੇਰੀ ਬੂੜੀ ਰੇ ਭਾਈ.....
69.	ਭਾਈ ਰੇ ! ਕ੍ਰਮ ਭਗਤਿ ਸੁਜਾਨਿ ॥
70.	ਜਯੋ ਤੁਮ ਕਾਰਨਿ ਕੇਸਵੇ ਅੰਤਰਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ॥
71.	ਆਯੋਂ ਹੋ ਆਯੋਂ ਦੇਵ ਤੁਮ ਸਰਨਾ ।
72.	ਭਾਈ ਰੇ ਰਾਮ ਕਹਾਂ ਹੈ ਮੋਹਿ ਬਤਾਵੋ ॥
73.	ਐਸੇ ਕੁਛੁ ਅਨੁਭੋਂ ਕਹਤ ਨ ਆਵੈ ॥
74.	ਪੰਡਤ ! ਅਖਿਲ ਖਿਲੈ ਨਹੀ.....
75.	ਨਰਹਰਿ ਚੰਚਲ ਹੈ ਮਤਿ ਮੋਰੀ.....

ਕ੍ਰਮਵਾਰ	ਪੰਨਾ
ਨੰ:	ਵਿਸ਼ਾ
76.	ਤਬ ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਹਿ ਗਾਵੈਗਾ ॥
77.	ਸੰਤੋ ਅਨਿਨ ਭਗਤਿ ਯਹ ਨਾਹੀਂ ।
78.	ਭਗਤੀ ਐਸੀ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਭਾਈ ।
79.	ਅਬ ਕਛੁ ਮਰਮ ਬਿਚਾਰਾ ਹੋ ਹਰਿ ॥
80.	ਨਰਹਰਿ ਪ੍ਰਗਟਸਿ ਨਾ ਹੋ ਪ੍ਰਗਟਸਿ ਨਾ ਹੋ ।
81.	ਜਿਉ ਤੁਮ ਕਾਰਨ ਕੇਸਵੇ ਲਾਲਚ ਜਿਵ ਲਾਗਾ ।
82.	ਗੋਬਿੰਦੇ ਭੋਜਲ ਬਿਆਧਿ ਅਪਾਰਾ ।
83.	ਆਗੈ ਮੰਦਾ ਹਵੈ ਰਹਯਾ ਪਰਕਿਰਤਿ ਨ ਜਾਈ ॥
84.	ਧ੍ਰਿਗ ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਣੁ ਰਾਜੇ ਰਾਮ ਬਿਨਾ ॥
85.	ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਕਰੈ ॥
86.	ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸੁਰਿਤਰੁ ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਕਾਮਧੇਨ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ ਰੇ ॥
87.	ਪੀਆ ਰਾਮ ਰਸੁ ਪੀਆ ਰੇ ।
88.	ਮਨ ਮੋਰਾ ਮਾਇਆ ਮਹਿ ਲਪਟਾਨੋ ॥
89.	ਬੀਤਿ ਆਯੁ ਭਜਨੁ ਨਹੀਂ ਕੀਨ੍ਹਾ ॥
90.	ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਔਗੁਨ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ।
91.	ਖਟੁ ਕਰਮ ਕੁਲ ਸੰਜੁਗਤੁ ਹੈ, ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਹਿ ॥
92.	ਰੇ ਮਨ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੰਭਾਰਿ ।
93.	ਹੋਂ ਬਨਿਜਾਰੋ ਰਾਮ ਕੋ.....
94.	ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੁਧਾਮਨਿ ਆਵ ।
95.	ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਉਪਜੈ ਨਹੀ ਆਸਾ ॥
96.	ਐਸਾ ਧਿਆਨ ਧਰੋਂ ਬਨਵਾਰੀ ।
97.	ਅਬਿਗਤਿ ਨਾਥ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵਾ ।
98.	ਭੇਸ਼ ਲਿਯੋ ਪੈ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨਿਓ ।
99.	ਗੁਰੁ ਸਭੁ ਰਹਸਿ ਅਗਮਹਿ ਜਾਨੈਂ ।
100.	ਤੁਝਹਿ ਸੁਝੰਤਾ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ॥

ਕ੍ਰਮਵਾਰ	ਪੰਨਾ
ਨੰ:	ਵਿਸ਼ਾ
101.	ਨਾਗਰ ਜਨਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਬਿਖਿਆਤ ਚੰਮਾਰੇ ॥ 182
102.	ਹਰਿ ਜਪਤ ਤੇਊ ਜਨਾ ਪਦਮ ਕਵਲਾਸਪਤਿ 184
103.	ਮਿਲਤ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਕਵਨ ਭਗਤਿ ਤੇ ॥ 187
104.	ਕੇਸਵੇ ਵਿਕਟ ਮਾਯਾ ਤੋਰ ਤਾਤੇ ਬਿਕਲ ਗਤਿ ਮੋਰ ॥ 189
105.	ਰਾਮਹਿ ਪੂਜਾ ਕਹਾ ਚੜਾਉਂ ॥ 190
106.	ਬਰਜਿ ਹੋ ਬਰਜਿ ਬੀਨੁਲੇ ਮਾਇਆ ਜਗ ਖਾਇਆ ॥ 191
107.	ਤੁਝਹਿ ਚਰਨ ਅਰਬਿੰਦ ਭਵਨ ਮਨੁ 193
108.	ਬੰਦੇ ਜਾਨਿ ਸਾਹਿਬ ਗਨੀ । 194
109.	ਸੁ ਕਛੁ ਵਿਚਾਰਿਓ ਤਾਥੇ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਥਿਰੁ ਹੈ ਰਹਿਓ । 195
110.	ਭਾਈ ਰੇ ਸਹਜ ਬੰਦੇ ਸੋਈ ਬਿਨ ਸਹਜ ਸਿਧਿ ਨ ਹੋਈ । 196
111.	ਦੇਹੁ ਕਲਾਲੀ ਏਕ ਪਿਆਲਾ । 198
112.	ਐਸੀ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਵਿਖਿਆਤ ਚਮਾਰੇ ॥ 199
113.	ਪਾਰ ਗਯਾ ਚਾਹੇ ਸਭ ਕੋਈ ਦੋਹੁ ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਨਹਿ ਹੋਈ । 201
114.	ਸਤਿਗੁਰ ਹਮਹੁ ਲਖਾਈ ਬਾਟ ॥ 201
115.	ਬਾਪੁਰੇ ਸਤ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਹੈ । 202
116.	ਏਹ ਅੰਦੇਸ ਸੋਚ ਯਿਹ ਮੇਰੇ । 204
117.	ਬੋਰੀ ਕਰਿਲੈ ਰਾਮ ਸਨੇਹਾ ॥ 205
118.	ਰੇ ਮਨ ਮਾਂਛਲਾ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦੇ 206
119.	ਰਥ ਕੋ ਚਤੁਰ ਚਲਾਵਨਹਾਰੇ । 207
120.	ਜੋ ਤੁਮ ਤੋਰੇ ਰਾਮ ਮੈ ਨਹਿ ਤੋਰੋ । 208
121.	ਕੇਹਿ ਬਿਧਿ ਅਬ ਸੁਮਿਰੇ ਰੇ ਅਤਿ ਦੁਲਭ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ॥ 210
122.	ਅਬ ਕੈਸੇ ਛੂਟੈ ਨਾਮ ਰਟ ਲਾਗੀ ॥ 211
123.	ਮਾਧੋ ਕ੍ਰਮ ਕੈਸੇ ਨ ਬਿਲਾਈ ॥ 212
124.	ਮਨ ਮੇਰੇ ਸਤ ਸਰੂਪ ਬਿਚਾਰੇ ॥ 214
125.	ਥੋਥੇ ਜਨਿ ਸੋਈ ਪਛੋਰੇ ਰੇ ਕੋਈ । 216
126.	ਮਾਧੋ ! ਮੋਹਿ ਏਕੁ ਸਹਾਰੇ ਤੋਰਾ ॥ 217

ਕ੍ਰਮਵਾਰ	ਪੰਨਾ
ਨੰ:	ਵਿਸ਼ਾ
127.	ਪਾਵਨ ਜਸ ਮਾਧੋ ਤੋਰਾ ਤੁਮ ਦਾਰੁਨ ਅਘਮੋਚਨ ਮੋਰਾ ॥ 218
128.	ਜਗ ਮੇਂ ਵੇਦ ਬੈਦ ਮਨੀਜੈ ॥ 219
129.	ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੋਹਿ ਸਾਂਈ ॥ 220
130.	ਚਲਿ ਮਨ ਹਰਿ ਚਟਸਾਲ ਪੜਾਉਂ ॥ 221
131.	ਹਰਿ ਸਿਮਰੈ ਸੋਈ ਸੰਤ ਬਿਚਾਰੇ । 222
132.	ਸਬ ਕੁਛ ਕਰਤ ਨ ਕਹੈ ਕੁਛ ਕੈਸੇ । 223
133.	ਜਾ ਕੈ ਰਾਮ ਜੀ ਧਨੀ ਤਾ ਕੈ ਕਾਹਿ ਕੀ ਕਮੀ ਹੈ ॥ 224
134.	ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ਰੇ ਨ ਹੋਈ 226
135.	ਰੇ ਪਾਇਓ ਰੇ ਰਾਮ ਆਮੀ ਰਸ ॥ 227
136.	ਦੇਖਿ ਮੂਰਖਤਾ ਯਹੁ ਮਨ ਕੀ । 228
137.	ਆਰਤੀ ਕਹਾਂ ਲੈਂ ਕਰ ਜੋਵੈ । 229
138.	ਸੰਤ ਉਤਾਰੈ ਆਰਤੀ ਦੇਵ ਸਿਰੋਮਨੀਏ । 230
139.	ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਮੇਂ ਆਰਤੀ ਕੀਜੈ 231
140.	ਆਰਤੀ ਕਰਤ ਹਰਸੈ ਮਨ ਮੇਰੇ ਆਵਤ 233
141.	ਪਦੇ 235
142.	ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ 259
143.	ਬਾਣੀ ਹਫਤਾਵਾਰ 265
144.	ਬਾਣੀ ਪੰਦਰਾ ਤਿਥੀ 267
145.	‘ਬਾਰਾਂ ਮਾਸ’ ਉਪਦੇਸ਼ 275
146.	“ਸਾਂਦ ਬਾਣੀ” 291
147.	“ਅਨਮੋਲ ਵਚਨ” (ਮਿਲਣੀ ਦੇ ਸਮੇਂ) 292
148.	“ਸ਼ਾਦੀ ਉਪਦੇਸ਼” 293
149.	“ਸੁਹਾਗ ਉਸਤਤ” 296
150.	“ਮੰਗਲਾਚਾਰ” 297
151.	ਅਨਮੋਲ ਵਚਨ 302

ਕ੍ਰਮਵਾਰ	ਪੰਨਾ
ਨੰ:	ਵਿਸ਼ਾ
152.	ਸ਼ਲੋਕ 303
153.	ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਰਾਮ 303
154.	ਮਨ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਵਸਦਾ ਹੈ 306
155.	ਓਂਕਾਰ ਸਤਿਨਾਮ 307
156.	ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਦ 311
157.	ਏਕੈ ਮਾਟੀ ਕੇ ਸਭ ਭਾਂਡੇ 312
158.	ਸਭ ਮੇਂ ਨੂਰ ਹੈ-ਏਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ 314
159.	ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕ 315
160.	ਸੰਕਟ ਮੇਂ ਸਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭੂ 316
161.	ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਨ ਦੀ ਜੁਗਤੀ 316
162.	ਸੁਰਤ-ਸ਼ਬਦ ਜਬ ਮਿਲ ਗਏ 319
163.	ਜੀਵਨ-ਮਰਨ 320
164.	ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ 320
165.	ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ 323
166.	ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ 324
167.	ਨੇਕ ਕਮਾਈ 326
168.	ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਖੰਡਨ 327
169.	ਉੱਚਾ ਕੌਣ ਅਤੇ ਨੀਵਾਂ ਕੌਣ ? 329
170.	ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੌਣ ? 330
171.	ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਕੌਣ 331
172.	ਵੈਸ਼ ਕੌਣ ? 331
173.	ਸ਼ੂਦਰ ਕੌਣ ? 332
174.	ਮੰਦਰ ਮਸਜਿਦ ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਹੈ 332
175.	ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕ 333
176.	ਸੱਚਾ ਸੂਰਬੀਰ 334

ਕ੍ਰਮਵਾਰ	ਪੰਨਾ
ਨੰ:	ਵਿਸ਼ਾ
177.	ਸਤਿ-ਬਚਨ 335
178.	ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ 335
179.	ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਤਿਆਗ 336
180.	ਸੁਖ-ਦੁਖ 337
181.	ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ 338
182.	ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਾਰਗ 338
183.	ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ 338
184.	ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ 339
185.	ਸੱਚਾ ਉਪਦੇਸ਼ 340
186.	ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਖੰਡਨ 341
187.	ਮਾਂਸਾਹਾਰੀ-ਨਰਕ ਅਧਿਕਾਰੀ 343
188.	ਪਰਾਧੀਨਤਾ ਪਾਪ ਹੈ 343
189.	ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਪੁਸਤਕਾਂ 351
190.	ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜੇ ਗਏ ਕਵੀ, ਲੇਖਕ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ 352

ਸਿਰੀਰਾਗੁ

ਸ਼ਬਦ 1

ਤੋਹੀ ਮੋਹੀ ਮੋਹੀ ਤੋਹੀ ਅੰਤਰੁ ਕੈਸਾ ॥

ਕਨਕ ਕਟਿਕ ਜਲ ਤਰੰਗ ਜੈਸਾ ॥੧॥

ਜਉ ਪੈ ਹਮ ਨ ਪਾਪ ਕਰੰਤਾ ਅਹੇ ਅਨੰਤਾ ॥

ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਨਾਮੁ ਕੈਸੇ ਹੁੰਤਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਤੁਮ੍ਹ ਜੁ ਨਾਇਕ ਆਛਹੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥

ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਜਨੁ ਜਾਨੀਜੈ ਜਨ ਤੇ ਸੁਆਮੀ ॥੨॥

ਸਰੀਰੁ ਆਰਾਧੈ ਮੋ ਕਉ ਬੀਚਾਰੁ ਦੇਹੂ ॥

ਰਵਿਦਾਸ ਸਮ ਦਲ ਸਮਝਾਵੈ ਕੋਉ ॥੩॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ

ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਭੇਦਤਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਆਪ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਜੋ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਨਾਮੇ ਨਾਰਾਇਨ ਨਾਹੀ ਭੇਦੁ ॥

ਰਾਮ ਕਬੀਰਾ ਏਕ ਭਏ ਹੈ ਕੋਇ ਨ ਸਕੈ ਪਛਾਨੀ ॥)

ਤੋਹੀ ਮੋਹੀ ਮੋਹੀ ਤੋਹੀ ਅੰਤਰੁ ਕੈਸਾ ॥

ਕਨਕ ਕਟਿਕ ਜਲ ਤਰੰਗ ਜੈਸਾ ॥੧॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਅੰਤਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਤਨਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਸੋਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਠਾਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਢਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੋਨਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਤਰੰਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਰੰਗ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਜੀਵ ਆਪ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ—

ਜਲ ਤੇ ਤਰੰਗ ਤਰੰਗ ਤੇ ਹੈ ਜਲੁ ਕਹਨ ਸੁਨਨ ਕਉ ਦੂਜਾ ॥੧॥

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਤਰੰਗ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਬਾਹਰੀ ਭੇਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਲ ਅਤੇ ਤਰੰਗ ਕਹਿਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਹਨ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।)

ਜਉ ਪੈ ਹਮ ਨ ਪਾਪ ਕਰੰਤਾ ਅਹੇ ਅਨੰਤਾ ॥

ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਨਾਮੁ ਕੈਸੇ ਹੁੰਤਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਬੇਅੰਤ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਪਾਪ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ?

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਪਤਿਤ ਪਵਿਤ ਭਏ ਰਾਮੁ ਕਹਤ ਹੀ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਪਾਪੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।)

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥ ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥

ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦੀ ਮਤ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗ ਕੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।)

ਤੁਮ੍ਹ ਜੁ ਨਾਇਕ ਆਛਹੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥

ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਜਨੁ ਜਾਨੀਜੈ ਜਨ ਤੇ ਸੁਆਮੀ ॥੨॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਆਪ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਘਟ-ਘਟ ਦੀ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਾਲਕ ਹੋ। ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਮਾਲਕ ਕਰਕੇ ਦਾਸ ਅਤੇ ਦਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਲਕ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਆਪ ਜੀ (ਪ੍ਰਭੂ) ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਠਾਕੁਰ ਤੇ ਜਨੁ ਜਨ ਤੇ ਠਾਕੁਰੁ ਖੇਲੁ ਪਰਿਓ ਹੈ ਤੋ ਸਿਉ ॥੧॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਸੁਆਮੀ ਕਰਕੇ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਕਰਕੇ ਸੁਆਮੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਖੇਲ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹਾਂ।)

(ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਹਰਿ ਕਾ ਸੇਵਕੁ ਸੋ ਹਰਿ ਜੇਹਾ ॥ ਭੇਦੁ ਨਾ ਜਾਣਹੁ ਮਾਣਸੁ ਦੇਹਾ ॥

ਹਰਿ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰਿ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਨਸ

 ਦੇਹ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
 ਸਰੀਰੁ ਆਰਾਧੈ ਮੋ ਕਉ ਬੀਚਾਰੁ ਦੇਹੁ ॥
 ਰਵਿਦਾਸ ਸਮ ਦਲ ਸਮਝਾਵੈ ਕੋਉ ॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ
 ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਸਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
 ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਖਸ਼ੋ ਜਿਹੜੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ ਭਟਕੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ
 ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਕਿ ਸਭਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਸਦਾ ਹੈ।
 ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ
 ਸ਼ਬਦ 2
 ਮੇਰੀ ਸੰਗਤਿ ਪੋਚ ਸੋਚ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ॥
 ਮੇਰਾ ਕਰਮੁ ਕੁਟਿਲਤਾ ਜਨਮੁ ਕੁਭਾਂਤੀ ॥੧॥
 ਰਾਮ ਗੁਸਈਆ ਜੀਅ ਕੇ ਜੀਵਨਾ ॥
 ਮੋਹਿ ਨ ਬਿਸਾਰਹੁ ਮੈ ਜਨੁ ਤੇਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਮੇਰੀ ਹਰਹੁ ਬਿਪਤਿ ਜਨ ਕਰਹੁ ਸੁਭਾਈ ॥
 ਚਰਣ ਨ ਛਾਡਉ ਸਰੀਰ ਕਲ ਜਾਈ ॥੨॥
 ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਪਰਉ ਤੇਰੀ ਸਾਭਾ ॥
 ਬੋਗਿ ਮਿਲਹੁ ਜਨ ਕਰਿ ਨ ਬਿਲਾਂਬਾ ॥੩॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪਾਵਨ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੀਚ ਹੈ।
 ਜਦੋਂ ਇਹ ਜੀਵ ਦੁਰਲੱਭ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ
 ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ 'ਚੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਰਨ
 ਲੈ ਕੇ ਜੀਵ ਦਾ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਮੇਰੀ ਸੰਗਤਿ ਪੋਚ ਸੋਚ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ॥
 ਮੇਰਾ ਕਰਮੁ ਕੁਟਿਲਤਾ ਜਨਮੁ ਕੁਭਾਂਤੀ ॥੧॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਮੇਰੀ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਸ਼ੇ-
 ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਨੀਚ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਮੈਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਦਾ ਕਰਮ ਵੀ ਨੀਵਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਮ ਵੀ ਨੀਵਾਂ
 ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਸ ਜੀਵ
 ਦਾ ਦੁਰਲੱਭ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਨਿਸਫਲ ਹੈ।
 ਰਾਮ ਗੁਸਈਆ ਜੀਅ ਕੇ ਜੀਵਨਾ ॥
 ਮੋਹਿ ਨ ਬਿਸਾਰਹੁ ਮੈ ਜਨੁ ਤੇਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਭੁਲਾਓ ਨਾ। ਮੈਂ

 ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਦਾਸ ਹਾਂ।
 ਮੇਰੀ ਹਰਹੁ ਬਿਪਤਿ ਜਨ ਕਰਹੁ ਸੁਭਾਈ ॥
 ਚਰਣ ਨ ਛਾਡਉ ਸਰੀਰ ਕਲ ਜਾਈ ॥੨॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਜਨਮ ਮਰਨ ਰੂਪੀ ਬਿਪਤਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਮੈਨੂੰ
 ਦਾਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਭਾਉ ਬਖਸ਼ੋ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਚਲਾ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ
 ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਛੱਡਾਂ।
 ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਪਰਉ ਤੇਰੀ ਸਾਭਾ ॥
 ਬੋਗਿ ਮਿਲਹੁ ਜਨ ਕਰਿ ਨ ਬਿਲਾਂਬਾ ॥੩॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪਿਆ ਹਾਂ, ਆਪ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀ ਆ
 ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਜੀ, ਦੇਰੀ ਨਾ ਕਰੋ ਜੀ।
 ਸ਼ਬਦ 3
 ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ ॥
 ਦੂਖੁ ਅੰਦੋਹੁ ਨਹੀ ਤਿਹਿ ਠਾਉ ॥
 ਨਾਂ ਤਸਵੀਸ ਖਿਰਾਜੁ ਨ ਮਾਲੁ ॥
 ਖਉਫੁ ਨ ਖਤਾ ਨ ਤਰਸੁ ਜਵਾਲੁ ॥੧॥
 ਅਬ ਮੋਹਿ ਖੂਬ ਵਤਨ ਗਹ ਪਾਈ ॥
 ਊਹਾਂ ਖੈਰਿ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਕਾਇਮੁ ਦਾਇਮੁ ਸਦਾ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ॥
 ਦੋਮ ਨ ਸੇਮ ਏਕ ਸੋ ਆਹੀ ॥
 ਆਬਾਦਾਨੁ ਸਦਾ ਮਸਹੂਰ ॥
 ਊਹਾਂ ਗਨੀ ਬਸਹਿ ਮਾਮੂਰ ॥੨॥
 ਤਿਉ ਤਿਉ ਸੈਲ ਕਰਹਿ ਜਿਉ ਭਾਵੈ ॥
 ਮਹਰਮ ਮਹਲ ਨ ਕੋ ਅਟਕਾਵੈ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਖਲਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥
 ਜੋ ਹਮ ਸਹਰੀ ਸੁ ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ ॥੩॥੨॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
 ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ
 ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਜ ਘਰ 'ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ' ਦਾ ਵਸਨੀਕ
 ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਏਕਤਾ, ਸਮਾਨਤਾ,
 ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ ਦੀ
 ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਜੀਵ ਰੰਗ-ਭੇਦ, ਉਚ-ਨੀਚ,

ਪ੍ਰਾਧੀਨਤਾ, ਗੁਲਾਮੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰੀ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ ਵਿਚ ਹਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰਤਾ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਦੀ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਿਰਣਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ (PREAMBLE) ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਬੇਗਮਪੁਰਾ' 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਡਾਕਟਰ ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ 'ਬੇਗਮਪੁਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ ॥

ਦੂਖੁ ਅੰਦੋਹੁ ਨਹੀ ਤਿਹਿ ਠਾਉ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ਼ਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ—ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ ਵਰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਸਮਾਨਤਾ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ। ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ ਵਿਚ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜਾਤਪਾਤ ਦਾ, ਉਚ-ਨੀਚ ਦਾ, ਛੂਆ-ਛਾਤ ਦਾ, ਗਰੀਬ-ਅਮੀਰ ਦਾ, ਗੋਰੇ-ਕਾਲੇ, ਰੰਗ-ਭੇਦ ਦਾ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਨਾਂ ਤਸਵੀਸ ਖਿਰਾਜੁ ਨ ਮਾਲੁ ॥

ਖਉਫੁ ਨ ਖਤਾ ਨ ਤਰਸੁ ਜਵਾਲੁ ॥੧॥

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਨਾ ਕੋਈ ਘਬਰਾਹਟ ਹੈ। ਨਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਡਰ, ਵੈਰ, ਗੁਨਾਹ, ਇੱਛਾ, ਦਇਆ ਅਤੇ ਘਾਟੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹਨ।

ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ—ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ ਵਿਚ ਹਰ ਜੀਵ ਚਿੰਤਾ, ਘਬਰਾਹਟ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਜਬਰੀ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਜੀਵ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੇ ਡਰ, ਖੌਫ, ਗੁਨਾਹ, ਵੈਰ, ਘਾਟੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਅਬ ਮੋਹਿ ਖੂਬ ਵਤਨ ਗਹ ਪਾਈ ॥

ਊਹਾਂ ਖੈਰਿ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਭਾਈ ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਉੱਤਮ ਤੇ ਅਟੱਲ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ।

ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ—ਵਿਸ਼ਵ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਵਤਨ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਹ ਹੀ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।

ਕਾਇਮੁ ਦਾਇਮੁ ਸਦਾ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ॥

ਦੋਮ ਨ ਸੋਮ ਏਕ ਸੋ ਆਹੀ ॥

ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਜਾਂ ਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਥੇ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਟੱਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ—ਇਸ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ ਵਿਚ ਐਸੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ। ਇਥੇ ਹਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਮਾਨਤਾ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਦੂਸਰੇ ਤੀਸਰੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਆਬਾਦਾਨੁ ਸਦਾ ਮਸਹੂਰ ॥

ਊਹਾਂ ਗਨੀ ਬਸਹਿ ਮਾਮੂਰ ॥੨॥

ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਰੂਹਾਨੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਬਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਉਥੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਮੀਰ, ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੂਹਾਂ

ਵਸਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ—ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਵੇ । ਉਥੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਆਨੰਦਮਈ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ।

ਤਿਉ ਤਿਉ ਸੈਲ ਕਰਹਿ ਜਿਉ ਭਾਵੈ ॥

ਮਹਰਮ ਮਹਲ ਨ ਕੋ ਅਟਕਾਵੈ ॥

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਵਸਨੀਕ ਰੂਹਾਂ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਉਸ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ—ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁਣ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਖਲਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥

ਜੋ ਹਮ ਸਹਰੀ ਸੁ ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ ॥੩॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ । ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਜੀਵ ਇਹਨਾਂ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਉਹ ਖਾਲਸ ਹੈ । ਉਹੀ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਹਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੈ ।

ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ ਵਿਚ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤਪਾਤ, ਛੂਆ-ਛਾਤ, ਗੁਲਾਮੀ ਪ੍ਰਥਾ, ਦਾਸ-ਪ੍ਰਥਾ, ਪਰਾਧੀਨਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਤਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਭ ਨਾਗਰਿਕ ਮਿੱਤਰਤਾ ਪੂਰਵਕ ਰਹਿਣ ।

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵ ਲਈ ਐਸੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਟੱਲ ਸੁੱਖ ਹੋਵੇ ।

ਸ਼ਬਦ 4

ਸਾਧੋ ! ਕਾ ਸਾਸਤ੍ਰਨ ਸੁਨਿ ਕੀਨੋ,

ਅਨਪਾਵਨੀ ਭਗਤਿ ਨਹੀਂ ਸਾਧੀ, ਭੂਖੇ ਅੰਨ ਨ ਦੀਨੋ । ਏਕ ॥

ਕਾਮ ਨ ਵਿਸਰਿਓ ਡਿਯੰਭ ਨਾ ਤਿਆਗਿਓ, ਲੋਭ ਨ ਬਿਸਾਰਿਓ ਦੇਵਾ ।

ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਮੁਖ ਤੈ ਨਹਿ ਛਾਡਿ, ਨਿਫਲ ਭਇ ਸਭੁ ਸੇਵਾ ॥੧॥

ਬਾਟ ਪਾੜਿ ਘਰ ਮੁਸਿ ਪਰਾਓ, ਉਦਰਿ ਭਰਿਓ ਅਪਰਾਧੀ ।

ਹੋਵੈ ਅਪਰਾਧੀ ਕੇਸੇ ਨ ਸਿਮਰਿਓ, ਅਹੁ ਅਵਿਦਿਆ ਸਾਧੀ ॥੨॥

ਹਰਿ ਅਰਪਨ ਕਰਿ ਭੋਜ ਨ ਕੀਨੋ, ਕਥਾ ਕੀਰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਨੀਂ ।

ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬਿਨ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵੈ, ਅਮਰ ਜੀਵ ਗਰਾਬੈ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥੩॥

ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਅਨਰਾਗ ਨ ਉਪਜਿਓ, ਭੂਤ ਦਯਾ ਨਹੀਂ ਪਾਲੀ ॥

ਰਵਿਦਾਸ ਪਲੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ, ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੀ ॥੪॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਡੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਸਾਧੋ ! ਕਾ ਸਾਸਤ੍ਰਨ ਸੁਨਿ ਕੀਨੋ,

ਅਨਪਾਵਨੀ ਭਗਤਿ ਨਹੀਂ ਸਾਧੀ, ਭੂਖੇ ਅੰਨ ਨ ਦੀਨੋ । ਏਕ ॥

ਹੇ ਸੰਤੋ ! ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ? ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਅੰਨ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ।

ਕਾਮ ਨ ਵਿਸਰਿਓ ਡਿਯੰਭ ਨਾ ਤਿਆਗਿਓ, ਲੋਭ ਨ ਬਿਸਾਰਿਓ ਦੇਵਾ ।

ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਮੁਖ ਤੈ ਨਹਿ ਛਾਡਿ, ਨਿਫਲ ਭਇ ਸਭੁ ਸੇਵਾ ॥੧॥

ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗੀਆਂ, ਆਡੰਬਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇ ਅਤੇ ਲੋਭ ਦਾ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਿਆ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਤਿਆਗੀ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਨਿਸਫਲ ਚਲੀ ਗਈ ।

ਬਾਟ ਪਾੜਿ ਘਰ ਮੁਸਿ ਪਰਾਓ, ਉਦਰਿ ਭਰਿਓ ਅਪਰਾਧੀ ।

ਹੋਵੈ ਅਪਰਾਧੀ ਕੇਸੇ ਨ ਸਿਮਰਿਓ, ਅਹੁ ਅਵਿਦਿਆ ਸਾਧੀ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਛੱਡ ਕੇ, ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਪਰਾਏ ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਖਚਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਪੇਟ ਭਰਨ ਲਈ ਅਪਰਾਧੀ ਬਣ ਗਿਆ ! ਹੇ ਭਾਈ, ਅਪਰਾਧੀ ਹੋ ਕੇ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ।

ਹਰਿ ਅਰਪਨ ਕਰਿ ਭੋਜ ਨ ਕੀਨੋ, ਕਥਾ ਕੀਰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਨੀਂ ।

ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬਿਨ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵੈ, ਅਮਰ ਜੀਵ ਗਰਾਬੈ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥੩॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਅਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਮਰ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਅਨਰਾਗ ਨ ਉਪਜਿਓ, ਭੂਤ ਦਯਾ ਨਹੀਂ ਪਾਲੀ ॥

ਰਵਿਦਾਸ ਪਲੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ, ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੀ ॥੪॥

ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ ਵੈਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦਇਆ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ

ਮਹਾਰਾਜ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਜੀਵ ਪਲ ਭਰ ਵੀ ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਪਾਲਣਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 5

ਤੇਰਾ ਜਨ ਕਾਹੇ ਕ ਬੋਲੈ।
ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਆਪਨੀ ਭਗਤਿ ਕਿਉ ਬੋਲੈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਬੋਲਤ ਬੋਲਤ ਬੜੈ ਬਿਆਧੀ ਬੋਲ ਅਬੋਲੇ ਜਾਈ।
ਬੋਲੇ ਬੋਲ ਅਬੋਲ ਕੋ ਪਕਰੈ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੋਂ ਖਾਈ ॥੧॥
ਬੋਲੈ ਗਿਆਨ ਔਰ ਬੋਲ ਧਿਆਨ ਬੋਲੈ ਬੇਦ ਬੜਾਈ।
ਉਰ ਮੇਂ ਧਰਿ ਧਰਿ ਜਬ ਹੀ ਬੋਲੈ ਤਬ ਹੀ ਮੂਲ ਗੰਵਾਈ ॥ ੨ ॥
ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਔਰਹਿ ਸਮਝਾਵੈ ਤਬ ਲਗਿ ਸਮਝ ਨਹੀ ਰੇ ਭਾਈ।
ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਸਮਝ ਜਬ ਬੂਝੀ ਤਬ ਕਾਲ ਸਹਿਤ ਸਬ ਖਾਈ ॥੩॥
ਬੋਲੈ ਗੁਰੁ ਅਰ ਬੋਲੈ ਚੇਲਾ ਬੋਲ ਬੋਲ ਪਰਤਿਤਿ ਜਾਈ ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਥਕਿਤ ਭਯੋ ਜਬ ਹੀ ਤਬਹਿ ਪਰਮਨਿਧਿ ਪਾਈ ॥੪॥

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵਿਵਾਦਾਂ, ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਆਡੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਜੀਵਾਂ ਮਗਰ ਨਾ ਲੱਗਦੇ ਹੋਏ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮ ਤੱਤ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤੇਰਾ ਜਨ ਕਾਹੇ ਕੋ ਬੋਲੈ।
ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਆਪਨੀ ਭਗਤਿ ਕਿਉ ਬੋਲੈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ! ਆਪ ਦਾ ਸੇਵਕ ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ? ਆਪ ਦਾ ਸੇਵਕ ਬੇਕਦਰੇ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ, ਜੋ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
ਬੋਲਤ ਬੋਲਤ ਬੜੈ ਬਿਆਧੀ ਬੋਲ ਅਬੋਲੇ ਜਾਈ।
ਬੋਲੇ ਬੋਲ ਅਬੋਲ ਕੋ ਪਕਰੈ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੋਂ ਖਾਈ ॥੧॥

ਫਜ਼ੂਲ ਦਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਵੱਧਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਬੇਅਰਥ ਬੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਜ਼ੂਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਾਸ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦਾਸ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਮਗਨ ਕੇਵਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਫਜ਼ੂਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੋਲ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ

ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬੋਲੈ ਗਿਆਨ ਔਰ ਬੋਲ ਧਿਆਨ ਬੋਲੈ ਬੇਦ ਬੜਾਈ।
ਉਰ ਮੇਂ ਧਰਿ ਧਰਿ ਜਬ ਹੀ ਬੋਲੈ ਤਬ ਹੀ ਮੂਲ ਗੰਵਾਈ ॥੨॥

ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਝੂਠਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਔਰਹਿ ਸਮਝਾਵੈ ਤਬ ਲਗਿ ਸਮਝ ਨਹੀ ਰੇ ਭਾਈ।
ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਸਮਝ ਜਬ ਬੂਝੀ ਤਬ ਕਾਲ ਸਹਿਤ ਸਬ ਖਾਈ ॥੩॥

ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਵਿਵਾਦ ਕਰਕੇ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਤੱਕ ਹੇ ਭਾਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰ ਤੱਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਜੀਵ ਮੌਤ ਸਮੇਤ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬੋਲੈ ਗੁਰੁ ਅਰ ਬੋਲੈ ਚੇਲਾ ਬੋਲ ਬੋਲ ਪਰਤਿਤਿ ਜਾਈ ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਥਕਿਤ ਭਯੋ ਜਬ ਹੀ ਤਬਹਿ ਪਰਮਨਿਧਿ ਪਾਈ ॥੪॥

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਚੇਲਾ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਚਨਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਫਜ਼ੂਲ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਚਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਪਰਮਤੱਤ (ਮੁਕਤੀ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 6

ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ਰੇ ਭਾਈ।
ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨ ਜੋ ਕਛੁ ਕਰੀਏ ਸੋ ਸਬ ਭਰਮ ਕਹਾਈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਭਗਤਿ ਨ ਰਸ ਦਾਨ ਭਗਤਿ ਨ ਕਬੈ ਗਿਆਨ।
ਭਗਤਿ ਨ ਬਨ ਮੇਂ ਗੁਫਾ ਖੁਦਾਈ ॥੧॥
ਭਗਤਿ ਨ ਐਸੀ ਹਾਂਸੀ ਭਗਤਿ ਨ ਆਸਾ ਪਾਸੀ।
ਭਗਤਿ ਨ ਕੁਲ ਕਾਨ ਗਵਾਈ ॥੨॥
ਭਗਤਿ ਨਾ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤਿ ਨ ਜੋਗ ਸਾਧੈ।
ਭਗਤਿ ਨ ਅਹਾਰ ਘਟਾਈ ਯੇ ਸਬ ਕਰਮ ਕਹਾਈ ॥੩॥
ਭਗਤਿ ਨ ਨਿਦ੍ਰਾ ਸਾਧੈ ਭਗਤਿ ਨ ਬੈਰਾਗ ਬਾਂਧੈ।
ਭਗਤਿ ਨ ਯੇ ਸਬ ਬੇਦ ਬੜਾਈ ॥ ੪ ॥
ਭਗਤਿ ਨ ਮੂਡ ਮੁਡਾਏ ਭਗਤਿ ਨ ਮਾਲਾ ਦਿਖਾਏ।

ਭਗਤਿ ਨ ਚਰਨ ਧੁਆਏ ਯੇ ਸਭ ਗੁਨੀ ਜਨ ਗਾਈ ॥੫॥
 ਭਗਤਿ ਨ ਤੋਂ ਲੋਂ ਜਾਨੀ ਜੋ ਲੋਂ ਆਪ ਕੋ ਆਪ ਬਖਾਨੀ। ਜੋਈ ਜੋਈ
 ਕਰੈ ਸੋ ਸੋ ਕਰਮ ਬੜਾਈ ॥੬॥
 ਆਪਾ ਗਯੋ ਤਬ ਭਗਤਿ ਪਾਈ ਐਸੀ ਹੈ ਭਗਤਿ ਭਾਈ।
 ਰਾਮ ਮਿਲਿਯੋ ਅਪਨੇ ਗੁਨ ਖੋਇਓ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਭੈ ਜੋ ਗੰਵਾਈ ॥੭॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਛੂਟੀ ਸਬ ਆਸ ਤਬ ਹਰਿ ਤਾਹੀ ਕੇ ਪਾਸ।
 ਆਤਮਾ ਥਿਰ ਭਈ ਤਬਹੀ ਨਿਧਿ ਪਾਈ ॥੮॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ
 ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਭਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ਰੇ ਭਾਈ।
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨ ਜੋ ਕਛੁ ਕਰੀਏ ਸੋ ਸਬ ਭਰਮ ਕਹਾਈ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਭਾਈ! ਆਡੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਜੀਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ
 ਭਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਰਸ ਦਾਨ ਭਗਤਿ ਨ ਕਥੈ ਗਿਆਨ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਬਨ ਮੇਂ ਗੁਫਾ ਖੁਦਾਈ ॥੧॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਸ ਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ
 ਕਥਾ ਗਿਆਨ ਕਰਨਾ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ
 ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਭਗਤੀ ਹੈ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਐਸੀ ਹਾਂਸੀ ਭਗਤਿ ਨ ਆਸਾ ਪਾਸੀ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਕੁਲ ਕਾਨ ਗਵਾਈ ॥੨॥
 ਭਗਤੀ ਕੋਈ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਭਗਤੀ ਜੂਏ ਦਾ ਪਾਸਾ ਹੈ
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੋਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੁੱਲ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ
 ਭੁੱਲਣਾ ਵੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਭਗਤਿ ਨਾ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤਿ ਨ ਜੋਗ ਸਾਧੈ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਅਹਾਰ ਘਟਾਈ ਯੇ ਸਬ ਕਰਮ ਕਹਾਈ ॥੩॥
 ਆਪਣੀਆਂ ਕੇਵਲ ਇੰਦਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ
 ਹੈ। ਜੋਗ ਸਾਧਨਾ ਵੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਘਟਾਉਣਾ, ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ
 ਵੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਆਡੰਬਰ (ਕਰਮ ਕਾਂਡ) ਹੀ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਨਿਦ੍ਰਾ ਸਾਧੈ ਭਗਤਿ ਨ ਬੈਰਾਗ ਬਾਂਧੈ।

ਭਗਤਿ ਨ ਯੇ ਸਬ ਬੇਦ ਬੜਾਈ ॥ ੪ ॥
 ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ
 ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋਣਾ ਵੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਨਾ ਵੀ
 ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਮੂਡ ਮੁਡਾਏ ਭਗਤਿ ਨ ਮਾਲਾ ਦਿਖਾਏ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਚਰਨ ਧੁਆਏ ਯੇ ਸਭ ਗੁਨੀ ਜਨ ਗਾਈ ॥੫॥
 ਸਿਰ ਮੁਨਾਉਣਾ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਲਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣੀ
 ਵੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਰਨ ਧੁਆਉਣੇ ਵੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਗੁਣਵਾਨ
 ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਤੋਂ ਲੋਂ ਜਾਨੀ ਜੋ ਲੋਂ ਆਪ ਕੋ ਆਪ ਬਖਾਨੀ।
 ਜੋਈ ਜੋਈ ਕਰੈ ਸੋ ਸੋ ਕਰਮ ਬੜਾਈ ॥੬॥
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਭਗਤੀ ਦੀ ਸੂਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ
 ਹੰਕਾਰ ਸਹਿਤ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ
 ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 ਆਪਾ ਗਯੋ ਤਬ ਭਗਤਿ ਪਾਈ ਐਸੀ ਹੈ ਭਗਤਿ ਭਾਈ।
 ਰਾਮ ਮਿਲਿਯੋ ਅਪਨੇ ਗੁਨ ਖੋਇਓ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਭੈ ਜੋ ਗੰਵਾਈ ॥੭॥
 ਹੇ ਭਾਈ! ਹੰਕਾਰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਤਦ ਭਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਅਸਲੀ
 ਭਗਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੀਵ ਦੇ
 ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਕਾਰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
 ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਛੂਟੀ ਸਬ ਆਸ ਤਬ ਹਰਿ ਤਾਹੀ ਕੇ ਪਾਸ।
 ਆਤਮਾ ਥਿਰ ਭਈ ਤਬਹੀ ਨਿਧਿ ਪਾਈ ॥੮॥
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ
 ਇੱਛਾਵਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਦ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ
 ਕੇ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਰਵਉੱਚ ਨਿਧੀ ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
 ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 ਸ਼ਬਦ 7
 ਹੈ ਸਬ ਆਤਮ ਸੁਖ ਪਰਕਾਸ ਸਾਂਚੇ।
 ਨਰੰਤਰ ਨਿਰਾਹਾਰ ਕਲਪਿਤ ਏ ਪਾਂਚੇ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਆਦਿ ਮਧਯ ਅੰਸਾਨ ਏਕ ਰਸ ਤਾਰ ਤੁੰਬ ਨ ਤਾਈ।
 ਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹਰਿ ਰਾਈ ॥੧॥
 ਸਰਬੇਸਵਰ ਸ੍ਰਬੰਗੀ ਸਰਬਗਤਿ ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ਸੋਈ।

ਸਿਵ ਨ ਅਸਿਵ ਨ ਸਾਧ ਅਰੁ ਸੇਵਕ ਉਨੈ ਭਾਵ ਨਹਿ ਹੋਈ ॥੨॥
 ਧਰਮ ਅਧਰਮ ਮੋਛ ਨਹਿ ਬੰਧਨ ਜਰਾ ਮਰਨ ਭਵ ਨਾਸਾ।
 ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਦ੍ਰਿਸਟਿ ਗੋਯ ਅਰੁ ਗਿਆਨਾਏਕ ਮੇਕ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੩॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪਰਮ ਸੁੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ
 ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
 ਹੈ ਸਬ ਆਤਮ ਸੁਖ ਪਰਕਾਸ ਸਾਂਚੇ।
 ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਰਾਹਾਰ ਕਲਪਿਤ ਏ ਪਾਂਚੇ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਸਤਿ-ਸ੍ਵਰੂਪ, ਪਰਮਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਸਵੈ-ਸਿਧ, ਨਿਰੰਤਰ
 ਅਤੇ ਨਿਰਾਹਾਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਕਲਪਿਤ ਹਨ।
 ਆਦਿ ਮਧਯ ਔਸਾਨ ਏਕ ਰਸ ਤਾਰ ਤੂੰਬ ਨ ਤਾਈ।
 ਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹਰਿ ਰਾਈ ॥੧॥
 ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਆਦਿ, ਮਧ ਅਤੇ ਅੰਤ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਇਕ ਸਮਾਨ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ! ਉਹ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਧਾਰੋ ਨਾਲ ਬੱਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੰਗਲਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ ਕੀੜਿਆਂ-ਪਤੰਗਿਆਂ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ
 ਸਭ ਜਗਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ।
 ਸਰਬੇਸਵਰ ਸ੍ਰਬੰਗੀ ਸਰਬਗਤਿ ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ਸੋਈ।
 ਸਿਵ ਨ ਅਸਿਵ ਨ ਸਾਧ ਅਰੁ ਸੇਵਕ ਉਨੈ ਭਾਵ ਨਹਿ ਹੋਈ ॥੨॥
 ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਭ ਦਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਰਤਾ
 ਧਰਤਾ, ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਨਾਸ਼
 ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ, ਨਾ
 ਅਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਾ ਸੁਆਮੀ ਨਾ ਸੇਵਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ
 ਵਿਚ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 ਧਰਮ ਅਧਰਮ ਮੋਛ ਨਹਿ ਬੰਧਨ ਜਰਾ ਮਰਨ ਭਵ ਨਾਸਾ।
 ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਦ੍ਰਿਸਟਿ ਗੋਯ ਅਰੁ ਗਿਆਨਾ ਏਕ ਮੇਕ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੩॥
 ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿੱਜ-ਘਰ ਵਿਚ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਹੈ
 ਨਾ ਅਧਰਮ ਹੈ, ਨਾ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਨਾ ਬੰਧਨ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਬਢਾਪਾ ਤੇ ਮੌਤ ਹੈ।
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਾਰੇ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ,

ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਹੈ ਪਰ ਐਸਾ ਜੀਵ
 ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਕੇ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕ ਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸ਼ਬਦ 8
 ਕੋਉ ਸੁਮਰਨ ਦੇਖੋ ਯੇ ਸਬ ਓਪਲੀ ਚੋਭਾ ॥
 ਜਾ ਕੈ ਜੇਸੀ ਸੁਮਿਰਨ ਤਾ ਕੋ ਤੈਸੀ ਸੋਭਾ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹਮਰੀ ਹੀ ਸੀਖ ਸੁਨੈ ਸੌ ਹੀ ਮਾਂਡੇ ਰੇ ॥
 ਥੋਰੇ ਹੀ ਇਤਰਾਈ ਚਾਲੈ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਛਾਡੇ ਰੇ ॥੧॥
 ਅਤਿਹੀ ਆਤੁਰ ਹੈ ਕਾਂਚਾ ਹੀ ਤੋਲੇ ਰੇ ॥
 ਉਡੇ ਜਲ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਪਾਂਡ ਰਾਖੇ ਰੇ ॥੨॥
 ਥੋਰੇ ਹੀ ਥੋਰੇ ਮੁਸੀਅਤ ਪਰਾਯੋ ਧਨਾ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਸੁਨੋ ਸੰਤ ਜਨਾ ॥੩॥
 ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਹਰੀ
 ਆਡੰਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪੀ
 ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੱਚੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਕੋਉ ਸੁਮਰਨ ਦੇਖੋ ਯੇ ਸਬ ਓਪਲੀ ਚੋਭਾ ॥
 ਜਾ ਕੈ ਜੇਸੀ ਸੁਮਿਰਨ ਤਾ ਕੋ ਤੈਸੀ ਸੋਭਾ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਦੇਖੋ ਉਸ ਵਿਚ ਸੱਚਾ ਆਨੰਦ ਹੈ,
 ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਡੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਿਮਰਨ ਕੇਵਲ ਦਿਖਾਵਾ
 ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਤਨਾ ਸਿਮਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ
 ਸੋਭਾ ਵੀ ਉਤਨੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਹਮਰੀ ਹੀ ਸੀਖ ਸੁਨੈ ਸੌ ਹੀ ਮਾਂਡੇ ਰੇ ॥
 ਥੋਰੇ ਹੀ ਇਤਰਾਈ ਚਾਲੈ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਛਾਡੇ ਰੇ ॥੧॥
 ਪਾਖੰਡੀ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਸੱਚੀ-ਸੁਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ
 ਪਰ ਇਹ ਸੱਚੀ-ਸੁਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ
 ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਝੂਠੇ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਹਰੀ
 ਆਡੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।
 ਅਤਿਹੀ ਆਤੁਰ ਹੈ ਕਾਂਚਾ ਹੀ ਤੋਲੇ ਰੇ ॥
 ਉਡੇ ਜਲ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਪਾਂਡ ਰਾਖੇ ਰੇ ॥੨॥
 ਪਾਖੰਡੀ ਲੋਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਕੇ
 ਝੂਠਾ ਸੌਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨੀਵੇਂ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਜੀਵ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ

ਬਖਸ਼ਿਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਥੋਰੇ ਹੀ ਥੋਰੇ ਮੁਸੀਅਤ ਪਰਾਯੋ ਧਨਾ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਸੁਨੋ ਸੰਤ ਜਨਾ॥੩॥
 ਹੇ ਜੀਵ ਬੋਝਾ-ਬੋਝਾ ਕਰਕੇ ਤੇਰਾ ਸਵਾਸਾ ਰੂਪੀ ਧੰਨ ਅਜਾਈ।
 ਪਾਸੇ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਸੰਤਜਨੋ!
 ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੋ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
 ਸ਼ਬਦ 9
 ਪਹਿਲੇ ਪਹਰੇ ਰੈਣਿ ਦੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੈਂ ਜਨਮ ਲਿਯਾ ਸੰਸਾਰ ਵੇ।
 ਸੇਵਾ ਚੂਕੇ ਰਾਮ ਕੀ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੇਰੀ ਬਾਲਕ ਬੁਧਿ ਗੰਵਾਰ ਵੇ॥੧॥
 ਬਾਲਕ ਬੁਧਿ ਗੰਬਾਰ ਨ ਚੇਤਿਯੋ ਭੂਲਾ ਮਾਯਾ ਜਾਲ ਵੇ।
 ਕਹਾ ਹੋਇ ਪਾਛੇ ਪਛਿਤਾਏ ਜਲ ਪਹਿਲੇ ਨ ਬਾਂਧੀ ਪਾਲ ਵੇ॥੨॥
 ਬੀਸ ਬਰਸ ਕਾ ਭਯਾ ਅਯਾਨਾ ਥਾਂਮਿ ਨ ਸਕਾ ਭਾਵ ਵੇ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਜਨਮ ਲਿਯਾ ਸੰਸਾਰ ਵੇ॥੩॥
 ਦੂਜੇ ਪਹਰੇ ਰੈਣ ਦੇ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੂੰ ਨਿਰਖਤ ਚਾਲਿਓ ਛਾਂਹ ਵੇ।
 ਹਰਿ ਨ ਦਮੋਦਰ ਧਿਆਇਆ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੈਂ ਲੇਈ ਨ ਸਕਾ ਨਾਂਵ ਵੇ॥੪॥
 ਨਾਂਵ ਨ ਲੀਆ ਅੰਗੁਨ ਕੀਆ ਇਸ ਜੋਬਨ ਕੈ ਤਾਨ ਵੇ।
 ਅਪਨੀ ਪਰਾਈ ਗਿਨੀ ਨ ਕਾਈ ਮੰਦ ਕਰਮ ਕਮਾਨ ਵੇ॥੫॥
 ਸਾਹਿਬ ਲੇਖਾ ਲੇਸੀ ਤੂੰ ਭਰਿ ਦੇਸੀ ਭੀਰ ਪਰੈ ਤੁਝ ਤਾਂਹ ਵੇ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੂੰ ਨਿਰਖਤ ਚਾਲਾ ਛਾਂਹ ਵੇ॥੬॥
 ਤੀਜੇ ਪਹਰੇ ਰੈਣ ਦੇ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੇਰੇ ਵਿਲੜੇ ਪੜੇ ਪ੍ਰਾਨ ਵੇ।
 ਕਾਯਾ ਰਵਾਨੀ ਨਾ ਕਰੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਘਟ ਭੀਤਰ ਬਸੇ ਕੁਜਾਨ ਵੇ॥੭॥
 ਏਕ ਬਸੈ ਕੁਜਾਨ ਕਾਯਾਗੜ ਭੀਤਰ ਪਹਿਲਾ ਜਨਮ ਗੰਵਾਇ ਵੇ।
 ਅਬ ਕੀ ਬੇਰ ਨ ਸੁਕਿਰਿਤ ਕੀਯੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਯਹਿ ਗੜਿ ਪਾਇ ਵੇ॥੮॥
 ਕੰਪੀ ਦੇਹ ਕਾਯਾਗੜ ਛੀਨਾ ਫਿਰ ਲਾਗਾ ਪਛਿਤਾਨ ਵੇ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੇਰੇ ਵਿਲੜੇ ਪੜੇ ਪਰਾਨ ਵੇ॥੯॥
 ਚੌਥੇ ਪਹਰੇ ਰੈਣ ਦੇ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੇਰੀ ਕੰਪਨ ਲਾਗੀ ਦੇਹ ਵੇ।
 ਸਾਹਿਬ ਲੇਖਾ ਮਾਂਗਿਆ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੂ ਛਾਡਿ ਪੁਰਾਨੀ ਥੋਹ ਵੇ॥੧੦॥
 ਛਾਡਿ ਪੁਰਾਨੀ ਜਿੰਦ ਅਯਾਨਾ ਬਾਲਦਿ ਲਦਿ ਸਬੋਰਿਆ ਵੇ।
 ਜਮ ਕੇ ਆਏ ਬਾਂਧਿ ਚਲਾਏ ਬਾਰੀ ਪੂਗੀ ਤੇਰਿਆ ਵੇ॥੧੧॥
 ਪੰਥ ਚਲੇ ਅਕੇਲਾ ਹੋਏ ਦੁਹੇਲਾ ਕਿਸ ਕੋ ਦੇਹ ਸਨੇਹ ਵੇ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੇਰੀ ਕੰਪਨ ਲਾਗੀ ਦੇਹ ਵੇ॥੧੨॥
 ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ

ਰਾਤ ਦੇ ਚਾਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ, ਜਵਾਨ ਅਵਸਥਾ, ਢੁੱਲਦੀ
 ਉਮਰ ਰੂਪੀ ਅਵਸਥਾ, ਬੁਢਾਪਾ ਅਤੇ ਮਰਨ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ
 ਹੋਏ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਵਣਜਾਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ
 ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਪਹਿਲੇ ਪਹਰੇ ਰੈਣਿ ਦੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੈਂ ਜਨਮ ਲਿਯਾ ਸੰਸਾਰ ਵੇ।
 ਸੇਵਾ ਚੂਕੇ ਰਾਮ ਕੀ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੇਰੀ ਬਾਲਕ ਬੁਧਿ ਗੰਵਾਰ ਵੇ॥੧॥
 ਹੇ ਵਣਜਾਰੇ ਜੀਵ! ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਰਾਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰੇ
 ਭਾਵ ਬਾਲਪਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ ਉਸ ਤੋਂ
 ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਰੀ ਲਿਵ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਲਗੀ ਹੋਈ
 ਸੀ। ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਤੇਰੀ ਲਿਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ
 ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਤੇਰੀ ਬਾਲਪਨ ਵਿਚ ਅਣਜਾਣ ਬੁੱਧੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤੂੰ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।
 ਬਾਲਕ ਬੁਧਿ ਗੰਬਾਰ ਨ ਚੇਤਿਯੋ ਭੂਲਾ ਮਾਯਾ ਜਾਲ ਵੇ।
 ਕਹਾ ਹੋਇ ਪਾਛੇ ਪਛਿਤਾਏ ਜਲ ਪਹਿਲੇ ਨ ਬਾਂਧੀ ਪਾਲ ਵੇ॥੨॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਤੇਰੀ ਬਾਲਕ ਬੁੱਧੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਚੇਤੇ
 ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਮਾਇਆ ਜਾਲ
 ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਭਾਈ ਤੈਨੂੰ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਪਛਤਾਉਣ ਦਾ ਕੀ
 ਫਾਇਦਾ? ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਜਲ ਵਾਂਗ ਭਰਮ ਵਿਚ ਬਹਿ ਰਹੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਲ ਨਹੀਂ ਬੰਨਿਆ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ।
 ਬੀਸ ਬਰਸ ਕਾ ਭਯਾ ਅਯਾਨਾ ਥਾਂਮਿ ਨ ਸਕਾ ਭਾਵ ਵੇ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਜਨਮ ਲਿਯਾ ਸੰਸਾਰ ਵੇ॥੩॥
 ਹੇ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਲੋਂ
 ਅਣਜਾਣ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ, ਭਾਈ ਤੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ
 ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ
 ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਜਨਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਨ ਲਈ
 ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ।
 ਦੂਜੇ ਪਹਰੇ ਰੈਣ ਦੇ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੂੰ ਨਿਰਖਤ ਚਾਲਿਓ ਛਾਂਹ ਵੇ।
 ਹਰਿ ਨ ਦਮੋਦਰ ਧਿਆਇਆ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੈਂ ਲੇਈ ਨ ਸਕਾ
 ਨਾਂਵ ਵੇ॥੪॥
 ਹੇ ਵਣਜਾਰੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਰਾਤ ਰੂਪੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਹਿਰੇ ਭਾਵ
 ਜਵਾਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ
 ਭੁੱਲਾ ਕੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੇ ਵਣਜਾਰਿਆ ਤੂੰ

'ਹਰਿ' ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਧਿਆਇਆ, ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪ ਸਕਿਆ।
 ਨਾਵ ਨ ਲੀਆ ਅੰਗੁਨ ਕੀਆ ਇਸ ਜੋਬਨ ਕੈ ਤਾਨ ਵੇ।
 ਅਪਨੀ ਪਰਾਈ ਗਿਨੀ ਨ ਕਾਈ ਮੰਦ ਕਰਮ ਕਮਾਨ ਵੇ॥੫॥
 ਹੇ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੂਠੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜੱਪਿਆ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਪਰਾਈ ਔਰਤ ਦੀ
 ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸਗੋਂ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਕਮਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗਿਆ
 ਰਿਹਾ।
 ਸਾਹਿਬ ਲੇਖਾ ਲੇਸੀ ਤੂੰ ਭਰਿ ਦੇਸੀ ਭੀਰ ਪਰੈ ਤੁਝ ਤਾਂਹ ਵੇ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੂੰ ਨਿਰਖਤ ਚਾਲਾ ਛਾਂਹ ਵੇ॥੬॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਜਦੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਮੰਗੇਗਾ ਤਾਂ
 ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੇਰੇ 'ਤੇ
 ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਹੇ ਵਣਜਾਰਿਆ! ਤੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਰ ਵਿਚ
 ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਹਨੇਰੇ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 ਤੀਜੇ ਪਹਿਰੇ ਰੈਣ ਦੇ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੇਰੇ ਢਿਲੜੇ ਪੜੇ ਪ੍ਰਾਨ ਵੇ।
 ਕਾਯਾ ਰਵਾਨੀ ਨਾ ਕਰੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਘਟ ਭੀਤਰ ਬਸੇ ਕੁਜਾਨ ਵੇ॥੭॥
 ਹੇ ਵਣਜਾਰੇ ਜੀਵ! ਜਦੋਂ ਤੇਰੀ ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਰਾਤ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ
 ਭਾਵ ਢਲਦੀ ਉਮਰ ਆਈ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਢਿੱਲੇ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਏ
 ਹਨ। ਹੇ ਜੀਵ ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੇ ਵਣਜਾਰਿਆ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਕੀ
 ਕਰਦਾ ਹੈ? ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ।
 ਏਕ ਬਸੈ ਕੁਜਾਨ ਕਾਯਾਗੜ ਭੀਤਰ ਪਹਿਲਾ ਜਨਮ ਗੰਵਾਇ ਵੇ।
 ਅਬ ਕੀ ਬੇਰ ਨ ਸੁਕਿਰਿਤ ਕੀਯੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਯਹਿ ਗੜਿ ਪਾਇ ਵੇ॥੮॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕਿਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਸ ਰਿਹਾ
 ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਅਜਾਈ ਗੁਆ ਲਿਆ
 ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ ਹੁਣ ਤੂੰ ਦੁਰਲਭ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ
 ਰੂਪੀ ਸੋਸ਼ਟ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕਿਲਾ ਤੈਨੂੰ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ
 ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਭਾਵ ਦੁਬਾਰਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।
 ਕੰਪੀ ਦੇਹ ਕਾਯਾਗੜ ਛੀਨਾ ਫਿਰ ਲਾਗਾ ਪਛਿਤਾਨ ਵੇ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੇਰੇ ਢਿਲੜੇ ਪੜੇ ਪਰਾਨ ਵੇ॥੯॥
 ਹੇ ਵਣਜਾਰਿਆ! ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕਿਲਾ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ
 ਭਾਵ ਸਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ
 ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਹੁਣ ਪਛਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ
 ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕੇ ਹੇ ਵਣਜਾਰਿਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਤੀਸਰੇ

ਪਹਿਰ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਢਿੱਲੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ
 ਚੇਤੇ ਕਰ।
 ਚੌਥੇ ਪਹਿਰੇ ਰੈਣ ਦੇ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੇਰੀ ਕੰਪਨ ਲਾਗੀ ਦੇਹ ਵੇ।
 ਸਾਹਿਬ ਲੇਖਾ ਮਾਂਗਿਆ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੂ ਛਾਡਿ ਪੁਰਾਨੀ ਬੇਹ ਵੇ॥੧੦॥
 ਹੇ ਵਣਜਾਰਿਆ! ਰਾਤ ਰੂਪੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਚੌਥੇ ਪਹਿਰ ਬੁਢਾਪੇ ਦੇ
 ਆਉਣ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਲੇਖਾ
 ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ
 ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।
 ਛਾਡਿ ਪੁਰਾਨੀ ਜਿੰਦ ਅਯਾਨਾ ਬਾਲਦਿ ਲਦਿ ਸਬੋਰਿਆ ਵੇ।
 ਜਮ ਕੇ ਆਏ ਬਾਂਧਿ ਚਲਾਏ ਬਾਰੀ ਪੂਰੀ ਤੇਰਿਆ ਵੇ॥੧੧॥
 ਹੇ ਅਨਜਾਨ ਜੀਵ! ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ
 ਪੁਰਾਣਾ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਭ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੁਝ ਲਾਹਾ ਖੱਟ ਲੈ,
 ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਾਨ ਸਵੇਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਲੈ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਰਾਤ ਦੇ ਚੌਥੇ ਪਹਿਰ ਦੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ
 ਬਾਅਦ ਤੈਨੂੰ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਸੰਸਾਰ
 ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ।
 ਪੰਥ ਚਲੇ ਅਕੇਲਾ ਹੋਏ ਦੁਹੇਲਾ ਕਿਸ ਕੋ ਦੇਹ ਸਨੇਹ ਵੇ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਬਣਿਜਾਰਿਆ ਤੇਰੀ ਕੰਪਨ ਲਾਗੀ ਦੇਹ ਵੇ॥੧੨॥
 ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦਾ ਔਖਾ ਰਸਤਾ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਤੈਅ
 ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਕਠਿਨ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ
 ਨੇ ਵੀ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਫਿਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਕਿਸ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ
 ਪੁਕਾਰੇਂਗਾ। ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਹੇ ਵਣਜਾਰਿਆ!
 ਜੀਵਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਭਾਵ ਬੁਢਾਪਾ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਕੰਬਣ
 ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ
 ਚੇਤੇ ਕਰ ਲੈ।

ਸ਼ਬਦ 10

ਯਾ ਰਾਮਾ ਏਕ ਤੂੰ ਦਾਨਾ ਤੇਰਾ ਆਦਿ ਭੇਖ ਨਾ।
 ਤੂੰ ਸਲਤਾਨ ਸੁਲਤਾਨਾ ਬੰਦਾ ਸਕਿਸਤਾ ਅਜਾਨਾ॥ ਟੇਕ॥
 ਮੈਂ ਬੇਦਿਆਨਤ ਬਦਨਜ਼ਰ ਦਰਮੰਦ ਬਰਖੁਰਦਾਰ।
 ਬੇਅਦਬ ਬਦਬਖਤ ਬੀਰਾ ਬੇਅਕਲ ਬਦਕਾਰ॥੧॥
 ਮੈਂ ਗੁਨਹਗਾਰ ਗੁਮਰਾਹ ਗਾਫਿਲ ਕਮਦਿਲਾ ਕਰਤਾਰ।
 ਤੂੰ ਦਰਕਦਰ ਦਰਿਆਨ ਦਿਲ ਮੈਂ ਹਿਰਸਿਯਾ ਹੁਸਿਆਰ॥੨॥

ਯਹ ਤਨ ਹਸਤ ਖਸਤ ਖਰਾਬ ਖਾਤਿਰ ਅੰਦੇਸਾ ਬਿਸਿਯਾਰ ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸਹਿ ਬੋਲਿ ਸਾਹਿਬ ਦੇਹੁ ਅਬ ਦੀਦਾਰ ॥੩॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਰਵ-ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ
 ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਛੇਤੀ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ
 ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 ਯਾ ਰਾਮਾ ਏਕ ਤੂੰ ਦਾਨਾ ਤੇਰਾ ਆਦਿ ਭੇਖ ਨਾ।
 ਤੂੰ ਸਲਤਾਨ ਸੁਲਤਾਨਾ ਬੰਦਾ ਸਕਿਸਤਾ ਅਜਾਨਾ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਸਰਬ ਵਿਖੇ ਰਮੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਕੇਵਲ ਆਪ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ
 ਤੋਂ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੋ। ਆਪ ਹੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰਤਾ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ
 ਕੋਈ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ। ਇਹ ਸੰਸਾਰੀ ਬੰਦਾ
 ਆਪ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤੋਂ ਅਗਿਆਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪ ਤੋਂ ਵਿਛੜਿਆ ਹੋਇਆ
 ਹੈ।
 ਮੈਂ ਬੇਦਿਆਨਤ ਬਦਨਜ਼ਰ ਦਰਮੰਦ ਬਰਖੁਰਦਾਰ।
 ਬੇਅਦਬ ਬਦਬਖਤ ਬੀਰਾ ਬੇਅਕਲ ਬਦਕਾਰ ॥੧॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਆਪ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤੋਂ ਅਨਜਾਨ
 ਜੀਵ ਬੇਈਮਾਨ, ਅਗਿਆਨੀ, ਦੁਖੀ, ਬੇਕਦਰਾ, ਝੱਲਾ, ਬੇਅਕਲ ਅਤੇ ਖੋਟੇ
 ਆਚਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।
 ਮੈਂ ਗੁਨਹਗਾਰ ਗੁਮਰਾਹ ਗਾਫਿਲ ਕਮਦਿਲਾ ਕਰਤਾਰ।
 ਤੂੰ ਦਰਕਦਰ ਦਰਿਆਨ ਦਿਲ ਮੈਂ ਹਿਰਸਿਯਾ ਹੁਸਿਆਰ ॥੨॥
 ਹੇ ਕਰਤਾਰ! ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਜੀਵ ਗੁਨਾਹਗਾਰ, ਗੁੰਮਰਾਹ,
 ਬੇਸਮਝ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਰਿਆ ਦਿਲ
 ਦਿਆਲੂ ਹੋ, ਜੀਵ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਭੀ ਤੇ
 ਚਲਾਕ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।
 ਯਹ ਤਨ ਹਸਤ ਖਸਤ ਖਰਾਬ ਖਾਤਿਰ ਅੰਦੇਸਾ ਬਿਸਿਯਾਰ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸਹਿ ਬੋਲਿ ਸਾਹਿਬ ਦੇਹੁ ਅਬ ਦੀਦਾਰ ॥੩॥
 ਇਹ ਜੋ ਸਰੀਰ ਹੈ ਜਲਦੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ
 ਜੀਵ! ਇਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ੰਕਾ ਨਾ ਕਰ। ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ
 ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਬੋਲੋ ਤੇ
 ਦੀਦਾਰ ਦਿਉ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜੀ।
 ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ

ਸ਼ਬਦ 11
 ਘਟ ਅਵਘਟ ਡੂਗਰ ਘਣਾ ਇਕੁ ਨਿਰਗੁਣੁ ਬੈਲੁ ਹਮਾਰ ॥
 ਰਮਈਏ ਸਿਉ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਮੇਰੀ ਪੁੰਜੀ ਰਾਖੁ ਮੁਰਾਰਿ ॥੧॥
 ਕੋ ਬਨਜਾਰੋ ਰਾਮ ਕੋ ਮੇਰਾ ਟਾਂਡਾ ਲਾਦਿਆ ਜਾਇ ਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਹਉ ਬਨਜਾਰੋ ਰਾਮ ਕੋ ਸਹਜ ਕਰਉ ਬੁਧਾਰੁ ॥
 ਮੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨੁ ਲਾਦਿਆ ਬਿਖੁ ਲਾਦੀ ਸੰਸਾਰਿ ॥੨॥
 ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀਆ ਲਿਖਿ ਲੇਹੁ ਆਲ ਪਤਾਲੁ ॥
 ਮੋਹਿ ਜਮ ਡੰਡੁ ਨ ਲਾਗਈ ਤਜੀਲੇ ਸਰਬ ਜੰਜਾਲ ॥੩॥
 ਜੈਸਾ ਰੰਗੁ ਕਸੁੰਭ ਕਾ ਤੈਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥
 ਮੇਰੇ ਰਮਈਏ ਰੰਗੁ ਮਜੀਠ ਕਾ ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰ ॥੪॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼
 ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਝੂਠੇ
 ਸੰਸਾਰੀ ਬੰਧਨਾਂ ਕਾਰਨ ਬਿਖੇੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਔਖਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ-ਰੂਪੀ
 ਬੈਲ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਹ ਔਖੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੈਅ ਕਰਕੇ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ
 ਸਕਦਾ ਹੈ।
 ਘਟ ਅਵਘਟ ਡੂਗਰ ਘਣਾ ਇਕੁ ਨਿਰਗੁਣੁ ਬੈਲੁ ਹਮਾਰ ॥
 ਰਮਈਏ ਸਿਉ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਮੇਰੀ ਪੁੰਜੀ ਰਾਖੁ ਮੁਰਾਰਿ ॥੧॥
 ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਗੁਣਹੀਣ ਬੈਲ ਲਈ ਪਹਾੜੀ ਦਾ ਬਿਖੜਾ ਅਤੇ ਸੰਘਣਾ
 ਰਸਤਾ ਤਹਿ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਇਸੇ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਲਈ ਦੁਰਲੱਭ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਝੂਠੇ ਬੰਧਨਾਂ ਕਾਰਨ
 ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ, ਪਹਾੜੀ ਵਾਂਗ ਕਠਿਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਵਾਂਗ ਘਣਾ ਹੈ।
 ਇਸ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ-ਰੂਪੀ ਬੈਲ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ! ਮੇਰੀ ਆਪ ਜੀ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ
 ਸੁਆਸਾਂ ਰੂਪੀ ਪੁੰਜੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਜੀ।
 ਕੋ ਬਨਜਾਰੋ ਰਾਮ ਕੋ ਮੇਰਾ ਟਾਂਡਾ ਲਾਦਿਆ ਜਾਇ ਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜੇਕਰ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਵਣਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਪਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ
 ਪਾਸ ਆ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰ ਲਵੇ। ਮੇਰਾ ਟਾਂਡਾ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਹਉ ਬਨਜਾਰੋ ਰਾਮ ਕੋ ਸਹਜ ਕਰਉ ਬੁਧਾਰੁ ॥
 ਮੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨੁ ਲਾਦਿਆ ਬਿਖੁ ਲਾਦੀ ਸੰਸਾਰਿ ॥੨॥
 ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਨੌਆਂ ਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ
ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ—

ਮੋਹਿ ਐਸੇ ਬਨਜ ਸਿਉ ਨਹੀਨ ਕਾਜੁ ॥

ਜਿਹ ਘਟੈ ਮੂਲੁ ਨਿਤ ਬਢੈ ਬਿਆਜੁ ॥

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸੱਚੇ ਵਪਾਰ ਤੋਂ
ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਝੂਠੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਕਰਨ
ਨਾਲ ਸਵਾਸਾਂ ਰੂਪੀ ਮੂਲ ਘੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਰੂਪੀ ਵਿਆਜ ਵੱਧ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨ ਰੂਪੀ ਬੈਲ
ਉੱਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਦੇ ਸੱਚੇ ਧਨ ਨੂੰ ਲੱਦਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਸਾਰ
ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਝੂਠੇ ਧਨ ਨੂੰ ਲੱਦਿਆ ਹੈ।

ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀਆ ਲਿਖਿ ਲੇਹੁ ਆਲ ਪਤਾਲੁ ॥

ਮੋਹਿ ਜਮ ਡੰਡੁ ਨ ਲਾਗਈ ਤਜੀਲੇ ਸਰਬ ਜੰਜਾਲ ॥੩॥

ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ
ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ
ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਚਿੰਤਰਗੁਪਤ ਮੇਰੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਅਲ-ਪਲ ਲਿਖ ਲਵੇ
ਮੈਨੂੰ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦਾ ਦੰਡ ਲੱਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ
ਜੰਜਾਲਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਮਦੂਤਾਂ ਦਾ ਡਰ
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਝੂਠੇ
ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜੈਸਾ ਰੰਗੁ ਕਸੁੰਭ ਕਾ ਤੈਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਮੇਰੇ ਰਮਈਏ ਰੰਗੁ ਮਜੀਠ ਕਾ ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰ ॥੪॥੧॥

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਸੁੰਭ ਦਾ ਰੰਗ ਕੱਚਾ ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ
ਸੰਸਾਰ ਵੀ ਅਸਥਿਰ ਤੇ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ।

(ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ—

ਜੈਸਾ ਰੰਗੁ ਕਸੁੰਭ ਕਾ ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ ਤਿਉ ਪਸਰਿਓ ਪਾਸਾਰੁ ॥੩॥

ਹੇ ਝੱਲੇ ਮਨ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾ! ਜਿਵੇਂ ਕਸੁੰਭ ਦਾ ਰੰਗ ਕੱਚਾ ਅਤੇ
ਅਸਥਿਰ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਸਾਰਾ ਵੀ ਝੂਠਾ
ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਹੈ।)

ਅੱਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰੰਗ ਮਜੀਠ ਵਾਂਗ ਪੱਕਾ, ਸਥਿਰ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਹੈ।

12

ਸਤਜੁਗਿ ਸਤੁ ਤੇਤਾ ਜਗੀ ਦੁਆਪਰਿ ਪੂਜਾਚਾਰ ॥
ਤੀਨੋਂ ਜੁਗ ਤੀਨੋਂ ਦਿੜੇ ਕਲਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਅਧਾਰ ॥੧॥
ਪਾਰੁ ਕੈਸੇ ਪਾਇਬੋ ਰੇ ॥ ਮੋ ਸਉ ਕੋਊ ਨ ਕਹੈ ਸਮਝਾਇ ॥
ਜਾ ਤੇ ਆਵਾਗਵਨੁ ਬਿਲਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਧਰਮ ਨਿਰੂਪੀਐ ਕਰਤਾ ਦੀਸੈ ਸਭ ਲੋਇ ॥
ਕਵਨ ਕਰਮ ਤੇ ਛੂਟੀਐ ਜਿਹ ਸਾਧੇ ਸਭ ਸਿਧਿ ਹੋਇ ॥੨॥
ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਬੀਚਾਰੀਐ ਸੰਕਾ ਸੁਨਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ॥
ਸੰਸਾ ਸਦ ਹਿਰਦੈ ਬਸੈ ਕਉਨੁ ਹਿਰੈ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥੩॥
ਬਾਹਰੁ ਉਦਕਿ ਪਖਾਰੀਐ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਬਿਬਿਧਿ ਬਿਕਾਰ ॥
ਸੁਧ ਕਵਨ ਪਰ ਹੋਇਬੋ ਸੁਚ ਕੁੰਚਰ ਬਿਧਿ ਬਿਉਹਾਰ ॥੪॥
ਰਵਿ ਪ੍ਰਗਾਸ ਰਜਨੀ ਜਥਾ ਗਤਿ ਜਾਨਤ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ॥
ਪਾਰਸ ਮਾਨੋ ਤਾਬੋ ਛੁਏ ਕਨਕ ਹੋਤ ਨਹੀ ਬਾਰ ॥੫॥
ਪਰਮ ਪਰਸ ਗੁਰੁ ਭੇਟੀਐ ਪੂਰਬ ਲਿਖਤ ਲਿਲਾਟ ॥
ਉਨਮਨ ਮਨ ਮਨ ਹੀ ਮਿਲੇ ਛੁਟਕਤ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ॥੬॥
ਭਗਤਿ ਜੁਗਤਿ ਮਤਿ ਸਤਿ ਕਰੀ ਭ੍ਰਮ ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਬਿਕਾਰ ॥
ਸੋਈ ਬਸਿ ਰਸਿ ਮਨ ਮਿਲੇ ਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਏਕ ਬਿਚਾਰ ॥੭॥
ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਨਿਗੁਹ ਕੀਏ ਟਾਰੀ ਨ ਟਰੈ ਭ੍ਰਮ ਫਾਸ ॥
ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਉਪਜੈ ਤਾ ਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ॥੮॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼
ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ
ਚੱਕਰ 'ਚੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰਮ ਪਾਰਸ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਣ
ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਜੀਵ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਰਗੁਣ ਅਤੇ ਨਿਰਗੁਣ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਇਕੋ
ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਤਜੁਗਿ ਸਤੁ ਤੇਤਾ ਜਗੀ ਦੁਆਪਰਿ ਪੂਜਾਚਾਰ ॥

ਤੀਨੋਂ ਜੁਗ ਤੀਨੋਂ ਦਿੜੇ ਕਲਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਅਧਾਰ ॥੧॥

ਪਹਿਲਾ ਅਰਥ-ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਸੀ, ਤੇਤਾ
ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਯੱਗ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸੀ, ਦੁਆਪਰ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ
ਕਰਤਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਸੀ। ਤਿੰਨੇ ਯੁੱਗਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਕਰਮ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸਨ,

ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਨ, ਪਰ ਕਲਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ— ਸਤਿਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਸੀ ਤੇ ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਯੱਗ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਆਪਰ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਦੀ। ਤਿੰਨੇ ਯੁੱਗਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨੇ ਕਰਮ ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਲਯੁੱਗ ਵਿਚ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਚੌਹਾਂ ਯੁੱਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਾ ਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮੁਕਤੀ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਪਾਰੁ ਕੈਸੇ ਪਾਇਬੋ ਰੇ ॥ ਮੋ ਸਉ ਕੋਊ ਨ ਕਹੈ ਸਮਝਾਇ ॥

ਜਾ ਤੇ ਆਵਾਗਵਨੁ ਬਿਲਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਅਤੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਹੈ? ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸਮਝਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਦਰਸਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਧਰਮ ਨਿਰੂਪੀਐ ਕਰਤਾ ਦੀਸੈ ਸਭ ਲੋਇ ॥

ਕਵਨ ਕਰਮ ਤੇ ਛੂਟੀਐ ਜਿਹ ਸਾਧੇ ਸਭ ਸਿਧਿ ਹੋਇ ॥੨॥

ਵੇਦਾਂ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਧਰਮ-ਕਰਮ ਮਿੱਥੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਕਰਮਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਭ ਸਿੱਧੀਆਂ ਭਾਵ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਬੀਚਾਰੀਐ ਸੰਕਾ ਸੁਨਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ॥

ਸੰਸਾ ਸਦ ਹਿਰਦੈ ਬਸੈ ਕਉਨੁ ਹਿਰੈ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥੩॥

ਵੇਦਾਂ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਕਰਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਰਮ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਭਰਮ ਹੀ ਤਾਂ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਬਾਹਰੁ ਉਦਕਿ ਪਖਾਰੀਐ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਬਿਬਿਧਿ ਬਿਕਾਰ ॥

ਸੁਖ ਕਵਨ ਪਰ ਹੋਇਬੋ ਸੁਚ ਕੁੰਚਰ ਬਿਧਿ ਬਿਉਹਾਰ ॥੪॥

ਜੇਕਰ ਤੀਰਥਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮੈਲ ਤਾਂ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਧੋਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਫਿਰ ਜੀਵ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੁੱਧ ਹੋਣਾ ਹੈ? ਜੀਵ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਨਹਾ ਦਈਏ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਚਿੱਕੜ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਫਿਰ ਮੈਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਅਰੁ ਦਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈ ਧਰੈ ਗੁਮਾਨੁ ॥

ਨਾਨਕ ਨਿਹਫਲ ਜਾਤ ਤਿਹ ਜਿਉ ਕੁੰਚਰ ਇਸਨਾਨ ॥)

ਰਵਿ ਪ੍ਰਗਾਸ ਰਜਨੀ ਜਥਾ ਗਤਿ ਜਾਨਤ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ॥

ਪਾਰਸ ਮਾਨੋ ਤਾਬੋ ਛੁਏ ਕਨਕ ਹੋਤ ਨਹੀ ਬਾਰ ॥੫॥

ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਰਾਤ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਤੱਕ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਓਨਾ ਚਿਰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ ॥

ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ॥੨॥

ਜੇਕਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੌ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਚਾਨਣ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੰਧੇਰਾ ਹੈ।) ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪਾਰਸ ਤਾਂਬੇ ਨਾਲ ਛੂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਬਣਨ ਲੱਗਿਆਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ—

ਤੁਮੁ ਚੇ ਪਾਰਸੁ ਹਮਚੇ ਲੋਹਾ ਸੰਗੇ ਕੰਚਨੁ ਭੈਇਲਾ ॥

ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਾਰਸ ਵਾਂਗ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਲੋਹੇ ਵਾਂਗ ਨਿਕੰਮੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸੋਨਾ ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ।)

ਪਰਮ ਪਰਸ ਗੁਰੁ ਭੇਟੀਐ ਪੂਰਬ ਲਿਖਤ ਲਿਲਾਟ ॥

ਉਨਮਨ ਮਨ ਮਨ ਹੀ ਮਿਲੇ ਛੁਟਕਤ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ॥੬॥

ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮ ਪਾਰਸ ਗੁਰੂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ

ਮਸਤਕ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।
(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
ਜਾ ਕੇ ਮਸਤਕਿ ਲਿਖਿਓ ਕਰਮਾ ॥
ਸੋ ਭਜਿ ਪਰਿ ਹੈ ਗੁਰ ਕੀ ਸਰਨਾ ॥
ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ
ਦੌੜ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ—
ਕਬੀਰ ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਪਰਾਪਤੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇ ਲਿਲਾਟ ॥
ਪਰਸ ਪਾਰਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ
ਸਖਤ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ
ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਭਗਤਿ ਜੁਗਤਿ ਮਤਿ ਸਤਿ ਕਰੀ ਭ੍ਰਮ ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਬਿਕਾਰ ॥
ਸੋਈ ਬਸਿ ਰਸਿ ਮਨ ਮਿਲੇ ਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਏਕ ਬਿਚਾਰ ॥੭॥
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਨੂੰ ਸਤਿ
ਕਰਕੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ ।
(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
ਗੁੰਗੇ ਮਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਚਾਖਿਆ ਪੂਛੇ ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਹੋ ॥੩॥
ਭਾਵ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ ਗੁੰਗਾ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁੜ ਖਾਣ ਉਪਰੰਤ
ਉਸਦੀ ਮਿਠਾਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ
ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ।
ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ—
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਗੁੰਗੈ ਗੁੜ ਖਾਇਆ ਪੂਛੇ ਤੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ॥)
ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਨਿਗ੍ਰਹ ਕੀਏ ਟਾਰੀ ਨ ਟਰੈ ਭ੍ਰਮ ਫਾਸ ॥
ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਉਪਜੈ ਤਾ ਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ॥੮॥੧॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ
ਅਨੇਕ ਯਤਨ ਕਰ ਲਵੇ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਭਰਮ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਜੀਵ ਦੇ
ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਕਰਮ-

ਕਾਂਡ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
 ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ
 ਸ਼ਬਦ 13

ਕੂਪੁ ਭਰਿਓ ਜੈਸੇ ਦਾਦਿਰਾ ਕਛੁ ਦੇਸੁ ਬਿਦੇਸੁ ਨ ਬੂਝ ॥
 ਐਸੇ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਬਿਖਿਆ ਬਿਮੋਹਿਆ ਕਛੁ ਆਰਾਪਾਰੁ ਨ ਸੂਝ ॥੧॥
 ਸਗਲ ਭਵਨ ਕੇ ਨਾਇਕਾ ਇਕੁ ਛਿਨੁ ਦਰਸੁ ਦਿਖਾਇ ਜੀ ॥੧॥
 ਰਹਾਉ ॥

ਮਲਿਨ ਭਈ ਮਤਿ ਮਾਧਵਾ ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਲਖੀ ਨ ਜਾਇ ॥
 ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭ੍ਰਮੁ ਚੂਕਈ ਮੈ ਸੁਮਤਿ ਦੇਹੁ ਸਮਝਾਇ ॥੨॥
 ਜੋਗੀਸਰ ਪਾਵਹਿ ਨਹੀ ਤੁਅ ਗੁਣ ਕਥਨੁ ਅਪਾਰ ॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਕੈ ਕਾਰਣੈ ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰ ॥੩॥੧॥

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੇ ਦੁਰਲੱਭ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਖੂਹ ਦੇ ਡੱਡੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੂਹ ਦੇ ਡੱਡੂ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਰਕੇ ਖੂਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਆਪਣਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰਥ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਖੂਹ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਵਾਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੂਪੁ ਭਰਿਓ ਜੈਸੇ ਦਾਦਿਰਾ ਕਛੁ ਦੇਸੁ ਬਿਦੇਸੁ ਨ ਬੂਝ ॥
 ਐਸੇ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਬਿਖਿਆ ਬਿਮੋਹਿਆ ਕਛੁ ਆਰਾਪਾਰੁ ਨ ਸੂਝ ॥੧॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਜਿਵੇਂ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡੱਡੂ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਡੱਡੂ ਦਾ ਮਨ ਅਗਿਆਨਤਾ-ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲਿਪਤ ਹੋਏ ਨੂੰ ਖੂਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਜੀਵ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਭਰਮ ਰੂਪੀ ਖੂਹ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਵਾਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਇਕ ਡੱਡੂ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਾਨਸਰੋਵਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੰਸ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਦਇਆ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਡੱਡੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ ਤੈਨੂੰ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਲੈ ਚੱਲੀਏ। ਉਥੇ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਚੁਗਾਂਗੇ ਤੇ ਅਨੰਦ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਡੱਡੂ ਖੂਹ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਦੂਸਰੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪੁੱਜਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, 'ਮਾਨਸਰੋਵਰ

ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਏ ? ਤਾਂ ਹੰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਤਾਂ ਅਥਾਹ ਹੈ,
ਤੇਰੀਆਂ ਛਾਲਾਂ ਕੀ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਅਗਿਆਨਤਾ
ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ
ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੰਵਾਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਸੰਤ ਇਸ ਨੂੰ
ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਇਸ ਦਾ
ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਹੇਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

(ਸਤਿਗੁਰ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ—

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦੁਇ ਭਲੇ ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮ॥

ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮ॥

ਸਿਮਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਭਲੇ ਹਨ—ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੀ ਤੇ ਸੰਤ ਵੀ।

ਪਰਮਾਤਮਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਸੰਤ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਾ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ।)

ਪਰ ਇਹ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਅੱਗੇ
ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਧਨ, ਇਸਤਰੀ, ਪੁੱਤਰ
ਜੈਸਾ ਸੁੱਖ ਹੈ ? ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ
ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੀਆਂ ਸਭ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਹਨ। ਧਨ, ਇਸਤਰੀ, ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਤਾਂ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ
ਕਰਕੇ ਹੈ।

ਸਗਲ ਭਵਨ ਕੇ ਨਾਇਕਾ ਇਕੁ ਛਿਨੁ ਦਰਸੁ ਦਿਖਾਇ ਜੀ॥੧॥
ਰਹਾਉ॥

ਸਭ ਖੰਡਾਂ-ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਇਕ ਛਿਨ ਲਈ
ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਜੀ। ਸਭ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦੇ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ
ਬਹੁਤ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਛਿਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਖਾ ਦਿਓ
ਜੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜੀ।

ਮਲਿਨ ਭਈ ਮਤਿ ਮਾਧਵਾ ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਲਖੀ ਨ ਜਾਇ॥

ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭ੍ਰਮੁ ਚੁਕਈ ਮੈ ਸੁਮਤਿ ਦੇਹੁ ਸਮਝਾਇ॥੨॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜੀਵ ਦੀ ਮਤ
ਐਨੀ ਮੈਲੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ
ਕਰ ਸਕਦਾ। ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁੱਭ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁੱਧੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਵੇ।

ਜੋਗੀਸਰ ਪਾਵਹਿ ਨਹੀ ਤੁਅ ਗੁਣ ਕਥਨੁ ਅਪਾਰ॥

ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਕੈ ਕਾਰਣੈ ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰ॥੩॥੧॥
ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜੋਗੀ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਅੰਤ
ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਦੇ ਗੁਣ ਬੇਅੰਤ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ
ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਚਮਾਰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਆਪ ਦੇ
ਗੁਣ-ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਆਸਾ ਬਾਣੀ

ਸ਼ਬਦ 14

ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਭਿੰਗ ਪਤੰਗ ਕੁੰਚਰ ਏਕ ਦੋਖ ਬਿਨਾਸ॥
ਪੰਚ ਦੋਖ ਅਸਾਧ ਜਾ ਮਹਿ ਤਾ ਕੀ ਕੇਤਕ ਆਸ॥੧॥
ਮਾਧੋ ਅਬਿਦਿਆ ਹਿਤ ਕੀਨ॥
ਬਿਬੇਕ ਦੀਪ ਮਲੀਨ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਤ੍ਰਿਗਦ ਜੋਨਿ ਅਚੇਤ ਸੰਭਵ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਅਸੋਚ॥
ਮਾਨੁਖਾ ਅਵਤਾਰ ਦੁਲਭ ਤਿਹੀ ਸੰਗਤਿ ਪੋਚ॥੨॥
ਜੀਅ ਜੰਤ ਜਹਾ ਜਹਾ ਲਗੁ ਕਰਮ ਕੇ ਬਸਿ ਜਾਇ॥
ਕਾਲ ਫਾਸ ਅਬਧ ਲਾਗੇ ਕਛੁ ਨ ਚਲੈ ਉਪਾਇ॥੩॥
ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਉਦਾਸ ਤਜੁ ਭ੍ਰਮੁ ਤਪਨ ਤਪੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨ॥
ਭਗਤ ਜਨ ਭੈ ਹਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ਕਰਹੁ ਨਿਦਾਨ॥੪॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਜੀਵ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ
ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਭਿੰਗ ਪਤੰਗ ਕੁੰਚਰ ਏਕ ਦੋਖ ਬਿਨਾਸ॥

ਪੰਚ ਦੋਖ ਅਸਾਧ ਜਾ ਮਹਿ ਤਾ ਕੀ ਕੇਤਕ ਆਸ॥੧॥

ਹਿਰਨ, ਮੱਛੀ, ਭੋਰਾ, ਪਤੰਗਾ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਵਿਚ
ਇਕ-ਇਕ ਦੋਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਿਰਨ ਨੂੰ ਕੰਨ-
ਰਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਹਿਰਨ ਨੂੰ
ਫੜਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੰਡੇ-ਹੋੜੇ ਦਾ ਨਾਦ ਵਜਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਨ ਘੰਡੇ-
ਹੋੜੇ ਦਾ ਨਾਦ ਸੁਣਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਉਸ
ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੱਛੀ ਜੀਭ ਦੇ ਸਵਾਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਲੈਂਦੀ
ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੁੰਡੀ ਨਾਲ ਮਾਸ ਲਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੱਛੀ
ਜੀਭ ਦੇ ਸਵਾਦ ਕਰਕੇ ਮਾਸ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁੰਡੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਫਸਾ
ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਮਾਰੀ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭੋਰਾ ਨੱਕ-ਰਸ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਸੂਰਜ ਉਦੈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਮਲ ਦਾ ਫੁੱਲ ਖਿੜਦਾ ਹੈ। ਭੋਰਾ ਇਸ 'ਤੇ ਸੁਗੰਧੀ ਲੈਣ ਲਈ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪਦਾ ਹੈ, ਕਮਲ ਦਾ ਫੁੱਲ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੋਰਾ ਕਮਲ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਤੰਗੇ ਨੂੰ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦਾ ਰਸ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਖਦਾ ਦੇਖਦਾ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸੜ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਥੀ ਵਿਚ ਕਾਮ-ਵਾਸਨਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਫੜਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਕੇ ਉਪਰ ਕਾਨਿਆਂ ਦੀ ਛੱਤ ਪਾ ਕੇ ਉਪਰ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਥਣੀ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਥੀ ਹਥਣੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਟੋਏ ਵਿਚ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਹਾਵਤ ਦੇ ਕੁੰਡੇ ਸਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਕਿੰਗ ਪਤੰਗੁ ਕੁੰਚਰੁ ਅਰੁ ਮੀਨਾ ॥ ਮਿਰਗੁ ਮਰੈ ਸਹਿ ਅਪੁਨਾ ਕੀਨਾ ॥
ਪਰ ਜੀਵ ਵਿਚ ਇਹ ਪੰਜੇ ਨਾ ਸਾਧੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਐਬ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਬਚਣ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਮਾਧੋ ਅਬਿਦਿਆ ਹਿਤ ਕੀਨ ॥

ਬਿਬੇਕ ਦੀਪ ਮਲੀਨ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਇਸ ਜੀਵ ਨੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਤ ਜਾਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਜੀਵ ਦੀ ਸੋਚਣ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਤਿ-ਅਸਤਿ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੈਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜੀਵ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਗਦ ਜੋਨਿ ਅਚੇਤ ਸੰਭਵ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਅਸੋਚ ॥

ਮਾਨੁਖਾ ਅਵਤਾਰ ਦੁਲਭ ਤਿਹੀ ਸੰਗਤਿ ਪੋਚ ॥੨॥

ਟੇਢੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਚੇਤਨਤਾ ਇਨਸ਼ਾਨ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੰਭਾਵਤ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁੰਨ-ਪਾਪ ਦੀ, ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਦੀ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਨੀਚ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ ॥ ਤਬ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪਾਈ ॥

ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ ॥ ਸੋ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ ॥੧॥

ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ

ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਜਨਮ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਤਰਸਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਨਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।)

ਜੀਅ ਜੰਤ ਜਹਾ ਜਹਾ ਲਗੁ ਕਰਮ ਕੇ ਬਸਿ ਜਾਇ ॥

ਕਾਲ ਫਾਸ ਅਬਧ ਲਾਗੇ ਕਛੁ ਨ ਚਲੈ ਉਪਾਇ ॥੩॥

ਜੀਵ ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਵਸੀਕਾਰ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਾ ਕੱਟੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਮੌਤ ਦੀ ਫਾਹੀ ਆ ਕੇ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਅੱਗੇ ਜੀਵ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਉਦਾਸ ਤਜੁ ਭ੍ਰਮੁ ਤਪਨ ਤਪੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ॥

ਭਗਤ ਜਨ ਭੈ ਹਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ਕਰਹੁ ਨਿਦਾਨ ॥੪॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤਪ ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਤ ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਡਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹੇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸ਼ਬਦ 15

ਸੰਤ ਤੁਝੀ ਤਨੁ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਆਨ ਜਾਨੈ ਸੰਤ ਦੇਵਾ ਦੇਵ ॥੧॥

ਸੰਤ ਚੀ ਸੰਗਤਿ ਸੰਤ ਕਥਾ ਰਸੁ ॥

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਝੈ ਦੀਜੈ ਦੇਵਾ ਦੇਵ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸੰਤ ਆਚਰਣ ਸੰਤ ਚੋ ਮਾਰਗੁ ਸੰਤ ਚ ਓਲ੍ਹਗ ਓਲ੍ਹਗਣੀ ॥੨॥

ਅਉਰ ਇਕ ਮਾਗਉ ਭਗਤਿ ਚਿੰਤਾਮਣਿ ॥

ਜਣੀ ਲਖਾਵਹੁ ਅਸੰਤ ਪਾਪੀ ਸਣਿ ॥੩॥

ਰਵਿਦਾਸੁ ਭਣੈ ਜੋ ਜਾਣੈ ਸੋ ਜਾਣੁ ॥

ਸੰਤ ਅਨੰਤਹਿ ਅੰਤਰੁ ਨਾਹੀ ॥੪॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਏਕਤਾ, ਸਮਾਨਤਾ, ਭਾਈਚਾਰਾ, ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਤ ਤੁਝੀ ਤਨੁ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਆਨ ਜਾਨੈ ਸੰਤ ਦੇਵਾ ਦੇਵ ॥੧॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਸੰਤ ਆਪ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ
 ਸੰਗਤ ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਪੂਜਨੀਕ ਦੇਵ ਹਨ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਰੂਪ ਹਨ।
 (ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ—
 ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ, ਪ੍ਰਭਿ ਸਾਧਸੰਗਿ ਮੇਲੀ ॥
 ਜਾ ਫਿਰਿ ਦੇਖਾ ਤਾ ਮੇਰਾ ਅਲਹੁ ਬੇਲੀ ॥੩॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਮੇਲਿਆ
 ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਜਿਧਰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਮੈਨੂੰ ਅੱਲ੍ਹਾ
 ਬੇਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ।)
 ਸੰਤ ਚੀ ਸੰਗਤਿ ਸੰਤ ਕਥਾ ਰਸੁ ॥
 ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਝੈ ਦੀਜੈ ਦੇਵਾ ਦੇਵ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਹੇ ਦੇਵਾ ਦੇ ਦੇਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ
 ਕਥਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਣਾ ਕਰੋ ਜੀ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਸੰਤਸੰਗਤਿ ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ ਬਸਾਈ ॥੧॥

 ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਉਪਜੈ ਬਿਸਾਸ ॥
 ਬਾਹਰਿ ਭੀਤਰਿ ਸਦਾ ਪ੍ਰਗਾਸ ॥੪॥
 ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ
 ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅਥਵਾ-ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਦਾ ਉਸ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ।)
 ਸੰਤ ਆਚਰਣ ਸੰਤ ਚੋ ਮਾਰਗੁ ਸੰਤ ਚ ਓਲ੍ਹਗ ਓਲ੍ਹਗਣੀ ॥੨॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਸੰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
 ਰਸਤਾ ਮੈਨੂੰ ਦਿਉ ਜੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਤੇ ਮਾਰਗ
 ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਸੰਤ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਧਰਮ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕੋ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਏ।
 ਸੰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਾਰਗ ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਰਸਤਾ ਕਿਸੇ ਵਡਭਾਗੇ
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਬਣਾ ਦਿਓ ਜੀ

ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਬਣਨ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ।
 ਅਉਰ ਇਕ ਮਾਗਉ ਭਗਤਿ ਚਿੰਤਾਮਣਿ ॥
 ਜਣੀ ਲਖਾਵਹੁ ਅਸੰਤ ਪਾਪੀ ਸਣਿ ॥੩॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਆਪ ਪਾਸੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ
 ਮਨ ਇੱਛਿਤ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਭਗਤੀ-ਮਣੀ ਦਿਓ, ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ
 ਮੈਨੂੰ ਐਸੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ
 ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰਾਓ ਜੀ।
 (ਸਤਿਗੁਰ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਸੰਤੁ ਮਿਲੈ ਕਿਛੁ ਸੁਨੀਐ ਕਹੀਐ ॥
 ਮਿਲੈ ਅਸੰਤੁ ਮਸਟਿ ਕਰਿ ਰਹੀਐ ॥੧॥
 ਜੇਕਰ ਸੰਤ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਰਵਣ
 ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਹੋਵੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ
 ਦਾ ਬਚਨ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਖੋਟਾ ਪੁਰਸ਼ ਕਿਤੇ ਮਿਲ
 ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।)
 ਰਵਿਦਾਸੁ ਭਣੈ ਜੋ ਜਾਣੈ ਸੋ ਜਾਣੁ ॥
 ਸੰਤ ਅਨੰਤਹਿ ਅੰਤਰੁ ਨਾਹੀ ॥੪॥੨॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ
 ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਸਮਝਣ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਅਤੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ
 ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਤ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਾਧ ਬਨਿ ਆਈ ॥ ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਪ੍ਰਭੂ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥
 ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਸੰਤ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਭਾਈ! ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ
 ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।)
 ਸ਼ਬਦ 16
 ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਇਰੰਡ ਬਾਪੁਰੇ ਸੰਗਿ ਤੁਮਾਰੇ ਬਾਸਾ ॥
 ਨੀਚ ਰੂਖ ਤੇ ਉਚ ਭਏ ਹੈ ਗੰਧ ਸੁਗੰਧ ਨਿਵਾਸਾ ॥੧॥
 ਮਾਧਉ ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਰਨਿ ਤੁਮਾਰੀ ॥
 ਹਮ ਅਉਗਨ ਤੁਮ੍ ਉਪਕਾਰੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਤੁਮ ਮਖਤੂਲ ਸੁਪੇਦ ਸਪੀਅਲ ਹਮ ਬਪੁਰੇ ਜਸ ਕੀਰਾ ॥
 ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੀਐ ਮਾਧਉ ਜੈਸੇ ਮਧੁਪ ਮਖੀਰਾ ॥੨॥
 ਜਾਤੀ ਓਛਾ ਪਾਤੀ ਓਛਾ ਓਛਾ ਜਨਮੁ ਹਮਾਰਾ ॥

ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੀ ਸੇਵ ਨ ਕੀਨੀ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥੩॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਧੂ ਮੱਖੀਆਂ
 ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਇਰੰਡ ਬਾਪੁਰੇ ਸੰਗਿ ਤੁਮਾਰੇ ਬਾਸਾ ॥
 ਨੀਚ ਰੂਖ ਤੇ ਉਚ ਭਏ ਹੈ ਗੰਧ ਸੁਗੰਧ ਨਿਵਾਸਾ ॥੧॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਵਾਂਗ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੋ। ਅਸੀਂ
 ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਇਰੰਡ ਵਾਂਗ ਗੁਣਹੀਨ ਹਾਂ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਨ
 ਪਾਸ ਅਰਿੰਡ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਡਾ ਵਾਸਾ ਆਪ
 ਪਾਸ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਨ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਇਰੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਚੰਦਨ
 ਵਰਗੀ ਸੁਗੰਧੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨੀਚ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਰੰਡ ਚੰਦਨ
 ਵਰਗਾ ਹੀ ਉੱਤਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਆਪ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪ
 ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਕਬੀਰ ਚੰਦਨ ਕਾ ਬਿਰਵਾ ਭਲਾ ਬੇੜਿਓ ਢਾਕ ਪਲਾਸ ॥
 ਓਇ ਵੀ ਚੰਦਨੁ ਹੋਇ ਰਹੇ ਬਸੇ ਜੁ ਚੰਦਨ ਪਾਸਿ ॥੧੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ ਮਹਿ ਚੰਦਨੁ ਉਤਮ
 ਚੰਦਨ ਨਿਕਟਿ ਸਭ ਚੰਦਨੁ ਹੁਈਆ ॥)
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ
 ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉੱਤਮ
 ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਮਾਧਉ ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਰਨਿ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ॥
 ਹਮ ਅਉਗਨ ਤੁਮ੍ ਉਪਕਾਰੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ
 ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਔਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਪਰ ਆਪ ਉਪਕਾਰੀ ਹੋ ਤੇ ਜੀਵਾਂ
 'ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਔਗੁਣ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਹੋ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਜਿਨ ਕਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤ ਹੈ ਗੋਬਿੰਦੁ
 ਤੇ ਸਤਿਸੰਗਿ ਮਿਲਾਤ ॥੩॥
 ਜਿਸ ਜੀਵ 'ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ
 ਸਤਿਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਤੁਮ ਮਖਤੂਲ ਸੁਪੇਦ ਸਪੀਅਲ ਹਮ ਬਪੁਰੇ ਜਸ ਕੀਰਾ ॥

ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੀਐ ਮਾਧਉ ਜੈਸੇ ਮਧੁਪ ਮਖੀਰਾ ॥੨॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਪ ਚਿੱਟੇ ਪੀਲੇ ਰੇਸ਼ਮ ਵਾਂਗ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਔਗੁਣਾਂ ਨਾਲ
 ਭਰੇ ਹੋਏ ਕੀੜੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਕੀੜਿਆਂ ਵਾਂਗ
 ਨਿਕੰਮੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਆਪ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ
 ਨਾਲ ਇਸ ਹਾਂ। ਪਰ ਆਪ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ
 ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਕੇ ਰਹੀਏ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ
 ਸ਼ਹਿਦ ਦੇ ਛੱਤੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਆਪਣੇ ਹਾਕਮ
 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਵਿਚ ਪਰਪੱਕ ਹੈ। ਹੱਕ ਖੋਹਣ
 ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਿਠਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ
 ਹੈ। ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਪ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਮਿਲਕੇ ਰਹੀਏ ਜੀ।
 ਜਾਤੀ ਓਛਾ ਪਾਤੀ ਓਛਾ ਓਛਾ ਜਨਮੁ ਹਮਾਰਾ ॥
 ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੀ ਸੇਵ ਨ ਕੀਨੀ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥੩॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ
 ਦੀ ਸੰਗਤ, ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨੀਚ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵ ਨੇ ਦੁਰਲਭ
 ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪੀ ਰਾਜੇ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ
 ਕੀਤਾ।
 ਸ਼ਬਦ 17
 ਕਹਾ ਭਇਓ ਜਉ ਤਨੁ ਭਇਓ ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ॥
 ਪ੍ਰੇਮੁ ਜਾਇ ਤਉ ਡਰਪੈ ਤੇਰੇ ਜਨੁ ॥੧॥
 ਤੁਝਹਿ ਚਰਨ ਅਰਬਿੰਦ ਭਵਨ ਮਨੁ ॥
 ਪਾਨ ਕਰਤ ਪਾਇਓ ਪਾਇਓ ਰਾਮਈਆ ਧਨੁ ॥ ੧ ॥
 ਰਹਾਉ ॥
 ਸੰਪਤਿ ਬਿਪਤਿ ਪਟਲ ਮਾਇਆ ਧਨੁ ॥
 ਤਾ ਮਹਿ ਮਗਨ ਹੋਤ ਨ ਤੇਰੇ ਜਨੁ ॥੨॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਜੇਵਰੀ ਬਾਧਿਓ ਤੇਰੇ ਜਨ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਛੂਟਿਬੋ ਕਵਨ ਗੁਨ ॥੩॥੪॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
 ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ
 ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ
 ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 ਕਹਾ ਭਇਓ ਜਉ ਤਨੁ ਭਇਓ ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ॥

ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਇ ਤਉ ਡਰਪੈ ਤੇਰੇ ਜਨੁ ॥੧॥
 ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਤੀ ਤੀਬਰ ਤੇ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ
 ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰ
 ਨਹੀਂ, ਡਰ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚੋਂ ਆਪ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾ ਘੱਟ
 ਜਾਵੇ।
 ਤੁਝਹਿ ਚਰਨ ਅਰਬਿੰਦ ਭਵਨ ਮਨੁ ॥
 ਪਾਨ ਕਰਤ ਪਾਇਓ ਪਾਇਓ ਰਾਮਈਆ ਧਨੁ ॥ ੧ ॥
 ਰਹਾਉ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ, ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਹਨ ਅਤੇ
 ਮੇਰਾ ਮਨ ਭੌਰੇ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ
 ਰਹਿਣ ਲਈ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਦਾ ਪਾਵਨ ਨਾਮ
 ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਕੇ, ਮੈਂ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।
 ਸੰਪਤਿ ਬਿਪਤਿ ਪਟਲ ਮਾਇਆ ਧਨੁ ॥
 ਤਾ ਮਹਿ ਮਗਨ ਹੋਤ ਨ ਤੇਰੇ ਜਨੁ ॥੨॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਆਪ
 ਦਾ ਦਾਸ, ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਰੂਪੀ ਪਰਦਾ, ਸੰਸਾਰਿਕ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ
 ਝੂਠੇ ਧਨ ਵਿਚ ਮਗਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਜੇਵਰੀ ਬਾਧਿਓ ਤੇਰੇ ਜਨ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਛੂਟਿਬੋ ਕਵਨ ਗੁਨ ॥੩॥੪॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਦਾਸ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਬੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ
 ਆਪ ਕਿਹੜੇ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਛੁਟੋਗੇ? ਭਾਵ ਆਪ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸੱਚੇ ਬੰਧਨ 'ਚੋਂ
 ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ—
 ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤ ਛਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੂਟੈ ਮੋਹਿ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕਰਨੀ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਜਪਣ
 ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਜਾਂ ਭਗਤ ਤਾਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ
 ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ
 ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ
 ਕਿਸੇ ਵੀ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।)

ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ ॥
 ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਜਨ ਗਏ ਨਿਸਤਰਿ ਤਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕਬੀਰ ਉਜਾਗਰ ॥
 ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਾਟੇ ਕਾਗਰ ॥੧॥
 ਨਿਮਤ ਨਾਮਦੇਉ ਦੂਧੁ ਪੀਆਇਆ ॥
 ਤਉ ਜਗ ਜਨਮ ਸੰਕਟ ਨਹੀ ਆਇਆ ॥੨॥
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ ॥
 ਇਉ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਨਰਕ ਨਹੀ ਜਾਤਾ ॥੩॥੪॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ
 ਹਰਿ-ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹਰਿ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ ॥
 ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਜਨ ਗਏ ਨਿਸਤਰਿ ਤਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹਰਿ-ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ
 ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਹਰਿ-ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਹੁਣ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ
 ਹਰਿ-ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੋਣਗੇ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ 'ਹਰਿ'
 ਨਾਮ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਉਜਵਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਵਾਸ
 ਸਵਾਸ 'ਹਰਿ' ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਾ ਤਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਵਸਾਗਰ
 ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ—
 ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਤ ਮਿਟੇ ਸਭਿ ਭਰਮਾ ॥
 ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਲੈ ਉਤਮ ਧਰਮਾ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹਰਿ-ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਮ
 ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ 'ਹਰਿ' ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ
 ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ—
 ਐਸਾ ਗਿਆਨੁ ਬਿਚਾਰੁ ਮਨਾ ॥
 ਹਰਿ ਕੀ ਨ ਸਿਮਰਹੁ ਦੁਖ ਭੰਜਨਾ ॥੧॥
 ਹੇ ਮਨ! ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਐਸੇ 'ਹਰਿ' ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰ
 ਜੋ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।)
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹੇਤ ॥

ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਚੇਤ ॥)

ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕਬੀਰ ਉਜਾਗਰ ॥

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਾਟੇ ਕਾਗਰ ॥੧॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਾਂ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕੱਟ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਏਕਤਾ-ਸਮਾਨਤਾ-ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਰੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਾ ਕੇ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਿਮਤ ਨਾਮਦੇਉ ਦੂਧੁ ਪੀਆਇਆ ॥

ਤਉ ਜਗ ਜਨਮ ਸੰਕਟ ਨਹੀ ਆਇਆ ॥੨॥

ਜਦੋਂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਏ ਭਾਵ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ।

-ਸਾਖੀ-

ਠਾਕੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਣਾ

ਜਗਤ ਦੇ ਧੰਦੇ ਅਮੁੱਕ ਹਨ। ਜੀਵ ਜਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਧੰਦੇ ਕਰਦਾ ਅੱਕ ਤੇ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਧੰਦੇ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕੰਮ ਪੈ ਗਿਆ, ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕੁ ਦਿਹਾੜੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਹ ਠਾਕੁਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਦੁੱਧ ਦਾ ਭੋਗ ਲੁਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਵਾਸਤੇ ਬਾਹਰ ਚੱਲਿਆ ਹਾਂ। ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਪਹਿਲੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਫਿਰ ਮੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣਾ ਤੇ ਗਊ ਚੋ ਕੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਭੋਗ ਲਗਾਉਣਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਭੁੱਲਣਾ ਜੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ! ਇਉਂ ਤਾਕੀਦ ਕਰਕੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਚਲੇ ਗਏ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਸੁਵਖਤੇ ਉਠੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਕਪਲਾ ਗਊ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੋ ਕੇ ਮੰਦਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਥਾਂ ਰੱਖਕੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ। ਮੰਦਰ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਥਾਂ ਸੁੱਕ ਗਈ ਤਾਂ ਧੂਫ਼ ਧੂਫ਼ਾ ਕੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਛੰਨਾ ਭਰਿਆ ਤੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਦੁੱਧ ਮੋਹਰੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ—

ਦੂਧੁ ਕਟੋਰੈ ਗਡਵੈ ਪਾਨੀ ॥ ਕਪਲ ਗਾਇ ਨਾਮੈ ਦੁਹਿ ਆਨੀ ॥੧॥

ਦੂਧੁ ਪੀਉ ਗੋਬਿੰਦੇ ਰਾਇ ॥ ਦੂਧੁ ਪੀਉ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਪਤੀਆਇ ॥

ਨਾਹੀ ਤ ਘਰ ਕੋ ਬਾਪੁ ਰਿਸਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸੋਇਨ ਕਟੋਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੀ ॥ ਲੈ ਨਾਮੈ ਹਰਿ ਆਗੈ ਧਰੀ ॥੨॥

ਭੋਲੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਜਗਤ ਠਾਕੁਰਾਂ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਚਮਚਾ ਦੁੱਧ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਪੱਥਰ ਮੂਰਤੀ ਦੁੱਧ ਪੀਵੇ ਕਿਵੇਂ? ਛੰਨਾ ਅਗੇ ਰੱਖਕੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੋਲ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ—‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਦੁੱਧ ਦਾ ਕਟੋਰਾ (ਛੰਨਾ) ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗੜਵਾ ਆਪ ਦੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੁੱਧ ਮੈਂ ਕਪਲਾ ਗਊ ਚੋ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਗੋਬਿੰਦ ਦੁੱਧ ਪੀਵੇ। ਜੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਪੀ ਲਵੋਗੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਗੇ। ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਟੋਰੀ (ਛੰਨਾ) ਮੈਂ ਆਪ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਪੀਵੇ! ਜ਼ਰੂਰ ਪੀਵੇ! ਮੈਂ ਕੋਈ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ! ਜੇ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਕੋਲੋਂ ਰੋਜ਼ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਥੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ? ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ! ਦਇਆ ਕਰੋ! ਜੇ ਅੱਜ ਦੁੱਧ ਨਾ ਪੀਤਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਖੈਰ ਨਹੀਂ। ਆਖਦੇ ਨੇ, ਸ਼ੁੱਧ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪੱਥਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੰਮ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਠਾਕੁਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਨਾ ਸ਼ੁੱਧ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਨਾ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਦੁੱਧ ਪੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਚਮਚੇ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਛੁਹਾਕੇ ਚਮਚਾ ਪਿੱਛੇ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਤਿਵੇਂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਮਾਸਮ ਆਤਮਾ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਅੱਗੋਂ ਬੈਠੇ ਤਰਲੇ ਕੱਢਦੇ ਰਹੇ। ਆਖਰ ਭਗਵਾਨ ਭਗਤੀ ਦਾ ਖਿੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਆ ਗਿਆ। ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਮੂਰਤੀ ਰਾਹੀਂ ਹੱਸਿਆ—ਏਕੁ ਭਗਤ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਬਸੈ ॥ ਨਾਮੇ ਦੇਖਿ ਨਰਾਇਨੁ ਹਸੈ ॥੩॥ ਇਕ (ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸਿਆ। ਨਾਮੇ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਭਗਵਾਨ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਹੱਸ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਤੇ ਦੁੱਧ ਪੀ ਲਿਆ। ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਮੂਰਤੀ ਫਿਰ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਹੋ ਗਈ। ‘ਦੂਧੁ ਪੀਆਇ ਭਗਤੁ ਘਰਿ ਗਇਆ। ਨਾਮੇ ਹਰਿ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਭਇਆ।’ ਦੁੱਧ ਪਿਆਕੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਇਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਦਰਸਨ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਫਤਹਿ ਸੀ। ਭਗਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰਸਨ ਕਰ ਲਏ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹੋਈ। ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਜਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ।

ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ ॥

ਇਉ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਨਰਕ ਨਹੀ ਜਾਤਾ ॥੩॥੫॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ 'ਹਰਿ' ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਨਰਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ—

ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ ॥

ਮਿਲਿਓ ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ॥੪॥੪॥

ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਸ਼ਬਦ 19

ਮਾਟੀ ਕੋ ਪੁਤਰਾ ਕੈਸੇ ਨਚਤੁ ਹੈ ॥

ਦੇਖੈ ਦੇਖੈ ਸੁਨੈ ਬੋਲੈ ਦਉਰਿਓ ਫਿਰਤੁ ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਬ ਕਛੁ ਪਾਵੈ ਤਬ ਗਰਬੁ ਕਰਤੁ ਹੈ ॥

ਮਾਇਆ ਗਈ ਤਬ ਰੋਵਨੁ ਲਗਤੁ ਹੈ ॥੧॥

ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਰਸ ਕਸਹਿ ਲੁਭਾਨਾ ॥

ਬਿਨਸਿ ਗਇਆ ਜਾਇ ਕਹੂੰ ਸਮਾਨਾ ॥੨॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਜੀ ਜਗੁ ਭਾਈ ॥

ਬਾਜੀਗਰ ਸਉ ਮੁਹਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨਿ ਆਈ ॥੩॥੬॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪੁਤਲੇ (ਜੀਵ) ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮਾਟੀ ਕੋ ਪੁਤਰਾ ਕੈਸੇ ਨਚਤੁ ਹੈ ॥

ਦੇਖੈ ਦੇਖੈ ਸੁਨੈ ਬੋਲੈ ਦਉਰਿਓ ਫਿਰਤੁ ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਜੀਵ, ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਮੂਲ ਮਨੋਰਥ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੱਚਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਵੱਲ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੁਨਣਾ ਤੇ ਬੋਲਣਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਜੀਵ ਨੱਠਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਜਬ ਕਛੁ ਪਾਵੈ ਤਬ ਗਰਬੁ ਕਰਤੁ ਹੈ ॥

ਮਾਇਆ ਗਈ ਤਬ ਰੋਵਨੁ ਲਗਤੁ ਹੈ ॥੧॥

ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਉਹ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ।

ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਰਸ ਕਸਹਿ ਲੁਭਾਨਾ ॥

ਬਿਨਸਿ ਗਇਆ ਜਾਇ ਕਹੂੰ ਸਮਾਨਾ ॥੨॥

ਇਹ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਲਿਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮਨ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਚਨ, ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਕਰਮ ਵੀ ਉਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਮਨ, ਬਚਨ ਤੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਰਸਾਂ-ਕਸਾਂ ਵਿਚ ਲੁਭਾਇਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਉਣਾ ਹੈ?

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਉੜੇ ਹੋਇ ਗਏ ਜਿਤੜੇ ਮਾਇਆ ਭੋਗ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜੀਵ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਭੋਗ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਜੀਵ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਕੌੜੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।)

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਜੀ ਜਗੁ ਭਾਈ ॥

ਬਾਜੀਗਰ ਸਉ ਮੁਹਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨਿ ਆਈ ॥੩॥੬॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਾਜੀਗਰ ਸਿਸ਼ਟੀ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬਾਜੀ ਰਚੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇ ਜੀਵ ਤੋਂ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬਾਜੀਗਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਬਾਜੀਗਰ ਡੰਕ ਬਜਾਈ ॥

ਸਭ ਖਲਕ ਤਮਾਸੇ ਆਈ ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪ ਬਾਜੀਗਰ ਨੇ ਡੁਗਡੁਗੀ ਬਜਾਈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਖਲਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਰੂਪ ਹੋ ਆਈ ਹੈ।)

ਰਾਗੁ ਗੁਜਰੀ

ਸ਼ਬਦ 20

ਦੂਧੁ ਤ ਬਛਰੈ ਥਨਹੁ ਬਿਟਾਰਿਓ ॥

ਫੂਲੁ ਭਵਰਿ ਜਲੁ ਮੀਨਿ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥੧॥

ਮਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਪੂਜਾ ਕਹਾ ਲੈ ਚਰਾਵਉ ॥

ਅਵਰੁ ਨ ਫੂਲੁ ਅਨੂਪੁ ਨ ਪਾਵਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਮੈਲਾਗਰ ਬੇਰੇ ਹੈ ਭੁਇਅੰਗਾ ॥
 ਬਿਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਸਹਿ ਇਕ ਸੰਗਾ ॥੨॥
 ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੇਦਹਿ ਬਾਸਾ ॥
 ਕੈਸੇ ਪੂਜ ਕਰਹਿ ਤੇਰੀ ਦਾਸਾ ॥੩॥
 ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਉ ਪੂਜ ਚਰਾਵਉ ॥
 ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਵਉ ॥੪॥
 ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਆਹਿ ਨ ਤੋਰੀ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਕਵਨ ਗਤਿ ਮੋਰੀ ॥੫॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਅੱਗੇ ਤਨ, ਮਨ ਅਰਪਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੇਵਲ ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ
 ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹਨ।
 ਦੂਧ ਤ ਬਛਰੈ ਬਨਹੁ ਬਿਟਾਰਿਓ ॥
 ਫੂਲੁ ਭਵਰਿ ਜਲੁ ਮੀਨਿ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥੧॥
 ਹੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਆਪ ਦੀ ਪੂਜਾ ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ
 ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਆਪ ਅੱਗੇ ਦੁੱਧ ਰੱਖ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ
 ਹਨ, ਪਰ ਦੁੱਧ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਛੜੇ ਵਲੋਂ ਚੁੰਘ ਕੇ ਥਣਾਂ ਵਿਚ ਹੀ
 ਜੁਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਭੰਵਰੇ ਨੇ ਸੁਗੰਧੀ ਲੈ ਕੇ ਜੁਠਾ ਕਰ
 ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮੱਛੀ ਨੇ ਜੁਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੁੱਧ, ਫੁੱਲ ਤੇ
 ਜਲ ਪੂਜਾ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਆਨੀਲੇ ਕੁੰਭ ਭਰਾਈਲੇ
 ਉਦਕ ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਉ ॥
 ਬਇਆਲੀਸ ਲਖ ਜੀ ਜਲ ਮਹਿ
 ਹੋਤੇ ਬੀਠਲੁ ਭੈਲਾ ਕਾਇ ਕਰਉ ॥੧॥
 ਆਨੀਲੇ ਫੂਲ ਪਰੋਈਲੇ
 ਮਾਲਾ ਠਾਕੁਰ ਕੀ ਹਉ ਪੂਜ ਕਰਉ ॥
 ਪਹਿਲੇ ਬਾਸੁ ਲਈ ਹੈ ਭਵਰਹ
 ਬੀਠਲ ਭੈਲਾ ਕਾਇ ਕਰਉ ॥੨॥
 ਆਨੀਲੇ ਦੂਧ ਗੰਧਾਰੀਲੇ ਖੀਰੰ
 ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਨੈਵੇਦੁ ਕਰਉ ॥

ਪਹਿਲੇ ਦੂਧ ਬਿਟਾਰਿਓ ਬਛਰੈ ਬੀਠਲੁ ਭੈਲਾ ਕਾਇ ਕਰਉ ॥
 ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੜਾ ਲੈ ਆਂਦਾ
 ਪਰ ਉਹ ਪਾਣੀ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ 42 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵ
 ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਜਾ ਲਈ ਮਾਲਾ ਪਰੋਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਫੁੱਲ ਭੋਰੇ ਵਲੋਂ
 ਸੁਗੰਧੀ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁੱਧ ਦੀ ਬਣੀ ਖੀਰ ਵੀ
 ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਖੀਰ ਵਾਲੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਵੱਛੜੇ ਨੇ ਥਣਾਂ ਵਿਚ ਹੀ
 ਅਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 ਮਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਪੂਜਾ ਕਹਾ ਲੈ ਚਰਾਵਉ ॥
 ਅਵਰੁ ਨ ਫੂਲੁ ਅਨੂਪੁ ਨ ਪਾਵਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ
 ਪਵਿੱਤਰ ਭੇਂਟ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ? ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਵਿੱਤਰ
 ਅਤੇ ਅਨੋਖਾ ਫੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
 ਮੈਲਾਗਰ ਬੇਰੇ ਹੈ ਭੁਇਅੰਗਾ ॥
 ਬਿਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਸਹਿ ਇਕ ਸੰਗਾ ॥੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਚੰਦਨ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ
 ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਦਨ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰੇ ਸੱਪ ਲਿਪਟੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰੇ ਸੱਪ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਚੰਦਨ ਇਕ ਥਾਂ
 ਇਕੱਠੇ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਸੱਪਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ ਨਾਲ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
 ਹੈ।
 ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੇਦਹਿ ਬਾਸਾ ॥
 ਕੈਸੇ ਪੂਜ ਕਰਹਿ ਤੇਰੀ ਦਾਸਾ ॥੩॥
 ਧੂਪ, ਦੀਪਕ ਅਤੇ ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਬੇਹੇ ਪਦਾਰਥ ਵੀ ਆਪ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੇ
 ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਦਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਵਿੱਤਰ
 ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂ?
 ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਉ ਪੂਜ ਚਰਾਵਉ ॥
 ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਵਉ ॥੪॥
 ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਜੋਂ ਆਪ
 ਅੱਗੇ ਤਨ ਮਨ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
 ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਮਨੁ ਤਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇਰਾ ਕਿਆ ਕੋ ਪੂਜਾ ਚੜਾਵਏ ॥
 ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਆਹਿ ਨ ਤੋਰੀ ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਕਵਨ ਗਤਿ ਮੇਰੀ ॥੫॥੧॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਅਰਪਣ ਰੂਪੀ ਸੱਚੀ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸੰਸਾਰੀ ਅਪਵਿੱਤਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮੇਰੀ ਗਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ? ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਪੂਜਾ ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਿਲੀਨ (ਸਮਾ) ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਰਾਗੁ ਸੋਰਠਿ

ਸ਼ਬਦ 21

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ॥
ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ॥੧॥
ਮਾਧਵੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਭੁਮੁ ਐਸਾ॥
ਜੈਸਾ ਮਾਨੀਐ ਹੋਇ ਨ ਤੈਸਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ॥
ਅਛਤ ਰਾਜ ਬਿਛਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ॥੨॥
ਰਾਜ ਭੁਇਅੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੈਸੇ ਹਰਿ ਅਬ ਕਛੁ ਮਰਮੁ ਜਨਾਇਆ॥
ਅਨਿਕ ਕਟਕ ਜੈਸੇ ਭੂਲਿ ਪਰੇ ਅਬ ਕਹਤੇ ਕਹਨੁ ਨ ਆਇਆ॥੩॥
ਸਰਬੇ ਏਕੁ ਅਨੇਕੈ ਸੁਆਮੀ ਸਭ ਘਟ ਭੁਗਵੈ ਸੋਈ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਹਾਥ ਪੈ ਨੇਰੈ ਸਹਜੇ ਹੋਇ ਸੁ ਹੋਈ॥੪॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਝੂਠੇ ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ॥
ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ॥੧॥
ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ! ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਦਾ ਝੂਠਾ ਹੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਤੱਕ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਨ 'ਚੋਂ ਮੈਂ (ਹੰਕਾਰ) ਮਿਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ, ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੁਮ ਨਾਹੀ

ਅਬ ਤੁਮ ਹੁਹੁ ਹਮ ਨਾਹੀ॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਜਦ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਦਾ ਝੂਠਾ ਹੰਕਾਰ

ਸੀ ਓਨਾ ਚਿਰ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਪਰ ਹੁਣ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਏ ਹੋ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ। ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।)

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਹਉਮੈ ਕਰੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਨਾਹੀ ਤੂੰ ਹੋਵਹਿ ਹਉ ਨਾਹਿ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਜੀਵ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਪ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

lijvy smuMdr ivc qyj qUPwn Awaux krky lihRw augpMh
huMdiAW hn Aqy bwAd ivc smuMdr ivc hI snw jWdiAW hn qy
smuMdr dw rUp ho jWdiAW hn iesy pRkwr jIv dy mn ivc hMkwr
rUpI qUUPwn AwadwhY aus dy mn ivc AnykW lihRw rUpI ieGwW
pydw huMdiAW hn pr hMkwr dy smwpq hox nwl jIv Swq ho jWdw
hY Aqy pRBu dw ismm krky pRBU dw rUp ho jWdw hY hMkwr
smwpq ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਾਧਵੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਭੁਮੁ ਐਸਾ॥

ਜੈਸਾ ਮਾਨੀਐ ਹੋਇ ਨ ਤੈਸਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਕੀ ਕਹੀਏ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੱਚ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੈਸੇ ਇਹ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਤੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਅਸਤਿ ਹੈ।

ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ॥

ਅਛਤ ਰਾਜ ਬਿਛਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ॥੨॥

ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਰਾਜਾ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਐਸੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਆਪ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

-ਸਾਖੀ-

ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੀ

ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਮਿਥਲਾਪੁਰੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸੀ, ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਮਹਿਲ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉੱਪਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਠੰਢੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਠੰਢਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ

ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਤਰੂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਖੋਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਤਿੱਖੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਗਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਤਨ 'ਤੇ ਕੇਵਲ ਲੰਗੋਟੀ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਢੰਡੋਰਾ ਫਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਅੰਨ, ਜਲ ਦੇਵੇਗਾ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਪਾਏਗਾ ਅਤੇ ਜੋ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਇਨਾਮ ਪਾਵੇਗਾ। ਪਰਜਾ ਨੇ ਸ਼ਤਰੂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਡਰ ਕਰਕੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦਾ ਬੜਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਬੱਲਿਉ ਧਰਤੀ ਦੀ ਗਰਮੀ ਉੱਪਰੋਂ ਅਸਮਾਨੀ ਗਰਮੀ ਕਰਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਲੇ ਪੈ ਗਏ। ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਿਆਕੁਲ ਕੀਤਾ। ਸਰੀਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗਾ, ਇਤਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚੱਲਣ ਫਿਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਪਰਜਾ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਪਰਜਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜੇ ਦੇ ਭੈਅ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਖਿਚੜੀ ਵਰਤਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੰਗਤੇ ਭਿਖਾਰੀ ਬਹੁਤ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਖਿਚੜੀ ਵਰਤ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਖਿਚੜੀ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਖਿਚੜੀ ਦੇ ਦਿਉ ? ਖਿਚੜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਖਿਚੜੀ ਖਾਣ ਲੱਗਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋ ਮਸਤ ਸਾਂਢ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਦੇ-ਲੜਦੇ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਏ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਖਿਚੜੀ ਵਾਲਾ ਬਰਤਨ ਡਿੱਗ ਕੇ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖਿਚੜੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਈ। ਰਾਜਾ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਰੋਣ ਲੱਗਾ। ਅਧਿਕ ਆਵਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਨੀਂਦ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ 'ਤੇ ਪਾਇਆ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜੋ ਮੈਂ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ ਉਹ ਬਿਪਤਾ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਆਉਣੀ ਹੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਲਵਾਨ ਸ਼ਤਰੂ ਰਾਜਾ ਮੇਰੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਕਰੇਗਾ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਸੁੱਖ-ਸੁਵਿਧਾ ਝੂਠੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਗਿਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਪਨੇ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵੇਖਣ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਖਿਚੜੀ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਖੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜੋ ਮੈਂ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸੱਚ ਹੈ ? ਹੁਣ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਬੁਲਾ ਲਏ। ਸਭਨਾਂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਸੱਚ ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖ ਲਿਆ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜੁਆਬ

ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸਭ ਨੇ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।
ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਸਮੇਤ ਅਣਗਿਣਤ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਰੋਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਕੀਤਾ। ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਸੱਚ ? ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਜੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤੂੰ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਉੱਪਰ ਦੂਜੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਤੈਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤੂੰ ਭਿਖਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਮੰਗਦਾ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਤੇਰੀ ਜਾਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ ਉੱਪਰ ਪਾਇਆ। ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਭਰਮ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਜੋ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਸਾਰ ਸੱਚ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਸੁਪਨੇ ਝੂਠੇ ਹਨ, ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸੁਪਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਇਕ ਸੇਰ ਆਟਾ ਰੋਜ਼ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਗਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਸੇਰ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਕਾ ਲਵੇਗਾ। ਅਗਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਮਣ ਆਟਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਵਿਚ ਖਾ ਲਵੇਗਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੇਰ ਆਟਾ ਅਤੇ ਮਣ ਆਟਾ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਖਾਧ ਲਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਪਨਾ ਸੇਰ ਆਟੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਜਗਤ ਸੁਪਨਾ ਮਣ ਆਟੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਖਾਧੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਝੂਠ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਝੂਠ ਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਸੱਚ।
ਰਾਜ ਭੁਇਅੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੈਸੇ ਹਹਿ ਅਬ ਕਛੁ ਮਰਮੁ ਜਨਾਇਆ॥
ਅਨਿਕ ਕਟਕ ਜੈਸੇ ਭੂਲਿ ਪਰੇ ਅਬ ਕਹਤੇ ਕਹਨੁ ਨ ਆਇਆ॥੩॥
ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ ਤੇ ਰੱਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਕਾਰਨ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਸੱਪ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੱਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਸੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਸਤਿ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਸੋਨਾ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਬਣੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨੂੰ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਬਣੇ ਗਹਿਣੇ ਸੋਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸਰਬੇ ਏਕੁ ਅਨੇਕੈ ਸੁਆਮੀ ਸਭ ਘਟ ਭੁੰਗਵੈ ਸੋਈ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਹਾਥ ਪੈ ਨੇਰੈ ਸਹਜੇ ਹੋਇ ਸੁ ਹੋਈ ॥੪॥੧॥
 ਭਰਮ ਦੇ ਦੂਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ
 ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ
 ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਸਭ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਏਕ ਅਨੇਕ ਬਿਆਪਕ ਪੂਰਕ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਸੋਈ।
 ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ
 ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਜਿੱਥਰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉੱਥਰ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ।)
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਮੇਰੀ
 ਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ
 ਨੇੜੇ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਹਰਿ ਮਹਿ ਤਨੁ ਹੈ ਤਨ ਮਹਿ ਹਰਿ ਹੈ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ ਸੋਇ ਰੇ ॥
 ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨ ਛੋਡਉ ਸਹਜੇ ਹੋਇ ਸੁ ਹੋਇ ਰੇ ॥੩॥੩॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਭ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ
 ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਮ
 ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਾ ਛੱਡੋ, ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।)

ਸ਼ਬਦ 22

ਜਉ ਹਮ ਬਾਧੇ ਮੋਹ ਫਾਸ ਹਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਨਿ ਤੁਮ ਬਾਧੇ ॥
 ਅਪਨੇ ਛੂਟਨ ਕੋ ਜਤਨੁ ਕਰਹੁ ਹਮ ਛੂਟੇ ਤੁਮ ਆਰਾਧੇ ॥੧॥
 ਮਾਧਵੇ ਜਾਨਤ ਹੁ ਜੈਸੀ ਤੈਸੀ ॥
 ਅਬ ਕਹਾ ਕਰਹੁਗੇ ਐਸੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਮੀਨੁ ਪਕਰਿ ਫਾਂਕਿਓ ਅਰੁ ਕਾਟਿਓ ਰਾਂਧਿ ਕੀਓ ਬਹੁ ਬਾਨੀ ॥
 ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਭੋਜਨੁ ਕੀਨੋ ਤਉ ਨ ਬਿਸਰਿਓ ਪਾਨੀ ॥੨॥
 ਆਪਨ ਬਾਧੈ ਨਾਹੀ ਕਿਸੀ ਕੋ ਭਾਵਨ ਕੋ ਹਰਿ ਰਾਜਾ ॥
 ਮੋਹ ਪਟਲ ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਬਿਆਪਿਓ ਭਗਤ ਨਹੀ ਸੰਤਾਪਾ ॥੩॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਭਗਤਿ ਇਕ ਬਾਢੀ ਅਬ ਇਹ ਕਾ ਸਿਉ ਕਹੀਐ ॥
 ਜਾ ਕਾਰਨਿ ਹਮ ਤੁਮ ਆਰਾਧੇ ਸੋ ਦੁਖੁ ਅਜਹੂ ਸਹੀਐ ॥੪॥੨॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਸੰਸਾਰ
 ਦੇ ਬੂਠੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵ ਨੂੰ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਪ੍ਰੀਤੀ ਮੱਛੀ ਦੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੈ।
 ਜਉ ਹਮ ਬਾਧੇ ਮੋਹ ਫਾਸ ਹਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਨਿ ਤੁਮ ਬਾਧੇ ॥
 ਅਪਨੇ ਛੂਟਨ ਕੋ ਜਤਨੁ ਕਰਹੁ ਹਮ ਛੂਟੇ ਤੁਮ ਆਰਾਧੇ ॥੧॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਫਾਹੀ
 ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ।
 ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਛੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪ ਦੀ
 ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਬੂਠੇ ਸੰਸਾਰੀ ਮੋਹ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।
 ਮਾਧਵੇ ਜਾਨਤ ਹੁ ਜੈਸੀ ਤੈਸੀ ॥
 ਅਬ ਕਹਾ ਕਰਹੁਗੇ ਐਸੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮੇਰੀ ਆਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ, ਆਪ ਭਲੀ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰੋਗੇ ?
 ਮੀਨੁ ਪਕਰਿ ਫਾਂਕਿਓ ਅਰੁ ਕਾਟਿਓ ਰਾਂਧਿ ਕੀਓ ਬਹੁ ਬਾਨੀ ॥
 ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਭੋਜਨੁ ਕੀਨੋ ਤਉ ਨ ਬਿਸਰਿਓ ਪਾਨੀ ॥੨॥
 ਮੇਰੀ ਆਪ ਨਾਲ ਐਸੀ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ, ਜੈਸੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਮੱਛੀ ਦੀ
 ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਫੰਦਕ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਮਾਰ
 ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ
 ਰਿੰਨੂ ਕੇ ਚਿੱਥ-ਚਿੱਥ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ। ਜੋ
 ਜੀਵ ਮੱਛੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਸ ਬਹੁਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਰਕੇ
 ਵੀ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ।
 (ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਮਛਲੀ ਕਉ ਜੈਸੇ ਨੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨ ਰਾਮਈਆ ॥
 ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਹਰਿ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ ਜੈਸੀ ਮਛਲੀ ਨੀਰੁ ॥
 ਹੇ ਮਨ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਮੱਛੀ ਦੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੈ।)
 ਆਪਨ ਬਾਧੈ ਨਾਹੀ ਕਿਸੀ ਕੋ ਭਾਵਨ ਕੋ ਹਰਿ ਰਾਜਾ ॥
 ਮੋਹ ਪਟਲ ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਬਿਆਪਿਓ ਭਗਤ ਨਹੀ ਸੰਤਾਪਾ ॥੩॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਆਪ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬਾਧ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋ।
 ਆਪ ਤਾਂ ਹਰਿ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਰਾਜਾ ਜੀ ਕੇਵਲ, ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ
 ਦੇ ਹੀ ਹੋ। ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਪਰਦਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੋਹ

ਰੂਪੀ ਪਰਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਭਗਤਿ ਇਕ ਬਾਢੀ ਅਬ ਇਹ ਕਾ ਸਿਉ ਕਹੀਐ ॥
 ਜਾ ਕਾਰਨਿ ਹਮ ਤੁਮ ਆਰਾਧੇ ਸੋ ਦੁਖੁ ਅਜਹੂ ਸਹੀਐ ॥੪॥੨॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਮੇਰੇ
 ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਂ ਕਿਸ ਨੂੰ
 ਦੱਸਾਂ? ਜਿਸ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ
 ਅਰਾਧਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕੀ ਇਹ ਦੁੱਖ ਹੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਸਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ? ਭਾਵ
 ਨਹੀਂ ਸਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸ਼ਬਦ 23

ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਪੁੰਨ ਫਲ ਪਾਇਓ ਬਿਰਥਾ ਜਾਤ ਅਬਿਬੇਕੈ ॥
 ਰਾਜੇ ਇੰਦ੍ਰ ਸਮਸਰਿ ਗ੍ਰਿਹ ਆਸਨ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕਹਹੁ ਕਿਹੁ
 ਲੇਖੈ ॥੧॥
 ਨ ਬੀਚਾਰਿਓ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੋ ਰਸੁ ॥
 ਜਿਹ ਰਸ ਅਨਰਸ ਬੀਸਰਿ ਜਾਹੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜਾਨਿ ਅਜਾਨ ਭਏ ਹਮ ਬਾਵਰ ਸੋਚ ਅਸੋਚ ਦਿਵਸ ਜਾਹੀ ॥
 ਇੰਦ੍ਰੀ ਸਬਲ ਨਿਬਲ ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਪਰਮਾਰਥ ਪਰਵੇਸ ਨਹੀ ॥੨॥
 ਕਹੀਅਤ ਆਨ ਅਚਰੀਅਤ ਅਨ ਕਛੁ ਸਮਝ ਨ ਪਰੈ ਅਪਰ ਮਾਇਆ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਦਾਸ ਮਤਿ ਪਰਹਰਿ ਕੋਪੁ ਕਰਹੁ ਜੀਅ
 ਦਇਆ ॥੩॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਜੀਵ ਕੋਲ
 ਰਾਜੇ ਇੰਦਰ ਵਾਂਗ ਸਵਰਗ ਦਾ ਸੁੱਖ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਭ ਨਿਸਫਲ ਹੈ।
 ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਪੁੰਨ ਫਲ ਪਾਇਓ ਬਿਰਥਾ ਜਾਤ ਅਬਿਬੇਕੈ ॥
 ਰਾਜੇ ਇੰਦ੍ਰ ਸਮਸਰਿ ਗ੍ਰਿਹ ਆਸਨ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕਹਹੁ ਕਿਹੁ
 ਲੇਖੈ ॥੧॥

ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਅਮੋਲਕ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਤਮ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਜਨਮ ਨਿਰਫਲ
 ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੱਭੁ ਹੈ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰੈ ਬਾਰ ॥
 ਜਿਉ ਬਨ ਫਲ ਪਾਕੇ ਭੁਇ ਗਿਰਹਿ ਬਾਹਰਿ ਨ ਲਾਗਹਿ ਡਾਰ ॥
 ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਅਮੋਲਕ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
 ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਫਲ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਨਾਲੋਂ ਪੱਕਾ ਫਲ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ, ਮੁੜਕੇ ਫਿਰ ਉਹ

ਟਾਹਣੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।)
 ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਦੇ ਕੋਲ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਇੰਦਰ ਦੇ
 ਸਮਾਨ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਵੀ ਹੋਣ, ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦਾ ਜੀਵਨ ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ।
 ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕੋ ਰਾਜਾ ਦੁਖੀਆ।
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਹੋਇ ਸੁਖੀਆ ॥
 ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਉਹ ਦੁਖੀ
 ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਜੀਵ ਸੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।)
 ਨ ਬੀਚਾਰਿਓ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੋ ਰਸੁ ॥
 ਜਿਹ ਰਸ ਅਨਰਸ ਬੀਸਰਿ ਜਾਹੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਇਸ ਜੀਵ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਆਨੰਦ ਦਾ ਵਿਚਾਰ
 ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਆਨੰਦ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਰਸ ਚਲੇ
 ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਰਾਮ ਰਸੁ ਪੀਆ ਰੇ ॥
 ਜਿਹ ਰਸ ਬਿਸਰਿ ਗਏ ਰਸ ਅਉਰਿ ॥੧॥
 ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੂਪੀ
 ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਸ ਨੂੰ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਰਸ ਦੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰਕ ਰਸ ਭੁੱਲ
 ਜਾਂਦੇ ਹਨ।)
 ਜਾਨਿ ਅਜਾਨ ਭਏ ਹਮ ਬਾਵਰ ਸੋਚ ਅਸੋਚ ਦਿਵਸ ਜਾਹੀ ॥
 ਇੰਦ੍ਰੀ ਸਬਲ ਨਿਬਲ ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਪਰਮਾਰਥ ਪਰਵੇਸ ਨਹੀ ॥੨॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਬਣਕੇ,
 ਝੱਲੇ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ, ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਦਿਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ
 ਹਨ। ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੀ
 ਸੋਚਣ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਦਾ
 (ਪਰਮ-ਅਰਥ) ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
 ਕਹੀਅਤ ਆਨ ਅਚਰੀਅਤ ਅਨ ਕਛੁ ਸਮਝ ਨ ਪਰੈ ਅਪਰ ਮਾਇਆ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਦਾਸ ਮਤਿ ਪਰਹਰਿ ਕੋਪੁ ਕਰਹੁ ਜੀਅ
 ਦਇਆ ॥੩॥੩॥
 ਜੀਵ ਕਹਿੰਦਾ ਕੁਝ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਦਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ।
 (ਤਥਾ—ਗਲੀ ਅਸੀ ਚੰਗੀਆ ਆਚਾਰੀ ਬੁਰੀਆਹ।)

ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬਲ ਮਾਇਆ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਮੇਰੀ ਦਾਸ ਦੀ
ਮਤ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੈ। ਆਪ ਗੁੱਸਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ
ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸ਼ਬਦ 24

ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ ਸੁਰਤਰ ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਕਾਮਧੇਨੁ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ ॥
ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਦਸਾ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਕਰ ਤਲ ਤਾ ਕੇ ॥੧॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨ ਜਪਹਿ ਰਸਨਾ ॥
ਅਵਰ ਸਭ ਤਿਆਗਿ ਬਚਨ ਰਚਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਾਨਾ ਖਿਆਨ ਪੁਰਾਨ ਬੇਦ ਬਿਧਿ ਚਉਤੀਸ ਅਖਰ ਮਾਂਗੀ ॥
ਬਿਆਸ ਬਿਚਾਰਿ ਕਹਿਓ ਪਰਮਾਰਥੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਰਿ ਨਾਹੀ ॥੨॥
ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਉਪਾਧਿ ਰਹਤ ਫੁਨਿ ਬਡੈ ਭਾਗਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ਰਿਦੈ ਧਰਿ ਜਨਮ ਮਰਨ ਭੈ ਭਾਗੀ ॥੩॥੪॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ
ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੀਮਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂ
ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ ਸੁਰਤਰ ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਕਾਮਧੇਨੁ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ ॥
ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਦਸਾ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਕਰ ਤਲ ਤਾ ਕੇ ॥੧॥
ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਭਵ ਸਾਗਰ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਮਾਹੀ ॥

ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਸਾਗਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪ ਹੈ।)

ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੁਰਤਰ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ, ਮਨ ਇੰਛਿਤ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ
ਮਨੀ-ਚਿੰਤਾਮਣੀ, ਕਾਮਧੇਨ ਗਊ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਕਾਮ, ਅਰਥ,
ਧਰਮ, ਮੋਕਸ਼।

ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ—੧. ਅਣਿਮਾਂ-ਪ੍ਰਮਾਣੁ ਤੁਲ ਸੂਛਮ ਹੋ ਜਾਣਾ,
੨. ਮਹਿਮਾਂ-ਮਹਾਂ ਸਥੂਲ ਹੋ ਜਾਣਾ, ੩. ਗਰਿਮਾਂ-ਗੁੰਝੀ ਜੈਸੇ ਹਲਕੇ ਪਦਾਰਥ
ਦਾ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ, ੪. ਲਘਿਮਾਪ੍ਰਬਤ ਜੈਸੇ ਭਾਰੀ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਗੁੰਝੀ ਤੁਲ
ਹਲਕੇ ਹੋ ਜਾਣਾ, ੫. ਪ੍ਰਾਪਤੀ-ਸਭ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਇਛਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਹਥ
ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ, ੬. ਪ੍ਰਕਾਰਮਯ-ਰੁਕਾਵਟ ਬਿਨਾਂ ਜਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ

ਵਿਚ ਲੈਅ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਰ ਇਛਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਫੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵਣਾ, ੭.
ਵਸੀਕਰਣ-ਭੌਤਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਣਾ। ੮.
ਈਸ਼ਤਾ-ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਰਚਣ ਅੰਗ ਲੈਅ ਕਰਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਣੀ। ੯. ਅਨਰੂਪੀ
ਸਿਧੀ-ਖੁਧਾ ਤ੍ਰਿਖਾ ਆਦਿਕ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨਾ ਬਯਾਪਨੀਆਂ। ੧੦. ਸ੍ਵਣ
ਸਿਧੀ-ਦੂਰ ਬੈਠਿਆਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣ ਲੈਣੀ। ੧੧. ਦਰਸਨ ਸਿਧੀ-ਦੂਰ
ਬੈਠਿਆਂ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਨੇਤਰੋਂ ਸੇ ਸਭ ਕੋ ਦੇਖ ਲੈਣਾ। ੧੨. ਮਨੋ ਬੋਗ
ਸਿਧੀ-ਮਨ ਕੇ ਬੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਥੇ ਦਲੀਲ ਹੋਵੇ ਤਿਥੈ ਗਮਨ ਕਰਨਾ।
੧੩. ਕਾਮ ਰੂਪ ਸਿਧੀ-ਜੈਸੀ ਇਛਿਆ ਹੋਵੇ ਤੈਸਾ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰ ਲੈਣਾ।
੧੪. ਪਰਕਾਯ ਪ੍ਰਵੇਸ ਸਿਧੀ-ਭੂਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਾਏ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼
ਕਰ ਜਾਣਾ। ੧੫. ਸਵਛੰਦ ਮ੍ਰਿਤਯੂ ਸਿਧੀ-ਭੀਖਮ ਪਿਤਾਮਾਂ ਵਤ ਆਪਣੀ
ਇਛਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਹ ਤਿਆਗਣੀ। ੧੬. ਸੁਰ ਕਰੀੜਾ ਸਿਧੀ-ਅਪਛਰਾਂ
ਸੇ ਮਿਲ ਕੇ ਬਿਚਰਤੇ ਦੇਵਨ ਕੋ ਦੇਖਨਾ। ੧੭. ਸੰਕਲਪ ਸਿਧੀ-ਜੋ ਦਿਲ
ਵਿਚ ਸੰਕਲਪ ਧਾਰਨ ਕਰੇ ਸੋ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ। ੧੮. ਅਪ੍ਰਹਤਿਗਤਿ ਸਿਧੀ-
ਜਿਥੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੇ ਉਥੇ ਝਟ ਪੁਜ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਕੁਲ ਅਠਾਰਾਂ ਸਿਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

ਨੌ ਨਿਧੀਆਂ—੧-ਪਦਮ ਸਵਰਣ ਆਦਿਕ ਧਾਤੂਓਂ ਕੀ ਖਰੀਦ
ਫਰੋਖਤ ਕਰਨੀ, ਯੋਗ ਸਭ ਦੇਵ ਮੰਦਰ ਬਣਾਵਣੇ ਤੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਆਚਰਨ ਵਾਲਾ
ਹੋਣਾ, ਪਦਮ ਨਿਧਿ ਸਦਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਯਹਿ ਨਿਧਿ ਸਤੋ ਗੁਣੀ ਪ੍ਰਤ੍ਨ ਪੋਤਰਿਆਂ
ਤਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ੨-ਮੋਤੀ ਮੂੰਗੇ ਹੀਰੇ ਮਾਣਕਾਦਿਕੋਂ ਕੀ ਸੌਦਾਗਰੀ ਕਰਨੀ
ਉੱਤਮ ਪੁਰਸ਼ੋਂ ਕੋ ਦਾਨ ਦੇਣਾ, ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਮਹਾਂ ਪਦਮ ਨਿਧਿ ਹੈ। ਇਹ
ਨਿਧਿ ਵੀ ਸਤੋ ਗੁਣੀ ਤੇ ਸਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ੩-ਬਾਣ ਖੜਗ
ਬਰਛੀ ਧਨੁਖ ਢਾਲਾਦਿਕ ਜਮਾਂ ਕਰੇ ਇਨ ਕੀ ਸੌਦਾਗਰੀ ਕਰੇ, ਰਾਜਯੋਂ ਸੇ
ਮੈਤ੍ਰੀ ਰਖੇ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਮਕਰ ਨਿਧਿ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਧਿ ਤਮੋ ਗੁਣੀ ਹੈ, ਏਕ
ਪੁਰਖ ਤਕ ਰਹੇਗੀ।

੪-ਅੰਨ, ਘੀ, ਗੁੜ, ਤੇਲਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਬਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ, ਕਛਪ ਕੇ
ਸਾਮਾਨ ਅੰਗਾਂ ਕਾ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨਾ ਅਥਵਾ ਰਖਨਾ, ਨਾ ਆਪ ਖਾਣਾ ਨਾ
ਕਿਸੀ ਕੋ ਧਨ ਆਦਿਕ ਦੇਣਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਦਬ ਰਖਨਾ, ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ
ਕਛਪ ਨਿਧਿ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਧਿ ਤਮੋ ਗੁਣੀ ਹੈ ਏਕ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਯੰਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
੫-ਬੀਣਾ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਆਦਿਕ ਬਾਜੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਨੇ ਭਟ ਮਾਗਧ ਸੂਤ ਗਵਈਆਂ
ਕੋ ਧਨ ਦੇਣਾ ਵੇਸਵਾ ਗਮਨ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਮੁਕੰਦ ਨਿਧਿ ਹੈ। ਇਹ
ਨਿਧਿ ਰਜੋਗੁਣੀ ਹੈ ਇਕ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਯੰਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ੬-ਧਾਤੂਆਂ ਤੇ ਰਤਨਾਂ
ਤੇ ਅੰਨਾਦਿਕ ਕਾ ਬਯਾਪਾਰ ਕਰਨਾ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਬਚਨ ਨਾ ਸਹਾਰਨਾ,
ਵਡਿਆਇਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਨੀ, ਬਹੁਤ ਭਾਰਯਾ ਹੋਣੀ ਮਾਂ, ਸੰਤਾਨ

ਅਛੀ ਹੋਣੀ, ਪੂਰਬ ਮਿਤਰੋਂ ਸੇ ਮਿਲਾਪ ਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਲੋਪ ਕਰਨਾ, ਨਵਿਓਂ ਸੇ ਬਹੁਤ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕੁੰਦ ਨਿਧਿ ਹੈ ਇਹ ਰਾਜਸ ਤਾਮਸ ਹੈ ਤੇ ਦੋ ਪੀਹੜੀ ਤਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ੭-ਬਸਤ ਕਪਾਸ ਅੰਨ ਫਲ ਪੁਸ਼ਪ ਮੋਤੀ ਮੂੰਗੇ ਸੰਖ ਸਿਪੀਆਂ ਲਕੜੀਆਂ ਔਰ ਬਹੁਤ ਜਲ ਦੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸੌਦਾਗਰੀ ਕਰਨੀ, ਤਲਾਬ ਬਗੀਚੇ ਲਗਾਉਣੇ, ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬਨਾਉਣੇ, ਬਿਰਛੋਂ ਕੇ ਜੰਗਲ ਔਰ ਪੁਸ਼ਪ ਬਾਟਕਾਦਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਗੋਂ ਕਾ ਭੋਗਤਾ ਹੋਣਾ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨੀਲ ਨਿਧਿ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਧਿ ਸਾਂਤਵਕ ਤੇ ਤਾਮਸ ਹੈ, ਤਿੰਨ ਪੀਹੜੀ ਤਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ੮-ਅਕੇਲਾ ਹੀ ਉਤਮ ਭੋਜਨ ਕਰੇ ਅਰ ਉਤਮ ਬਸਤਰ ਪਹਿਰੇ, ਔਰ ਸਭ ਕੋ ਮਾੜਾ ਅੰਨ ਦੇਵੇ, ਬਸਤ੍ਰ ਮੈਲੇ ਦੇਵੇ ਸੁਤ ਦਾਰਾਦਿਕੋਂ ਕੋ ਕੁਛ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰੇ, ਇਸ ਨਿਧਿ ਕਾ ਨਾਮ ਸੰਤਖ ਨਿਧਿ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਨਿਧਿ ਰਜੋ ਤਮੋ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਯੰਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ੯-ਆਮ ਕਰਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਦਾਰਥ ਕੋਲ ਹੋਣਾ-ਖਰਬ ਨਿਧਿ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ ਤੇ ਹਨ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਸਭ ਨਿਧਾਨ ਦਸ ਅਸਟ ਨਿਧਾਨ ਠਾਕੁਰ ਕਰ ਤਲ ਧਰਿਆ ॥

ਸਾਰੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਤਲੀ ਉੱਪਰ ਹਨ।)

ਜੋ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨ ਜਪਹਿ ਰਸਨਾ ॥

ਅਵਰ ਸਭ ਤਿਆਗਿ ਬਚਨ ਰਚਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਐਸੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਆਪਣੀ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ। ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਫਜ਼ੂਲ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰੀ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ?

ਨਾਨਾ ਖਿਆਨ ਪੁਰਾਨ ਬੇਦ ਬਿਧਿ ਚਉਤੀਸ ਅਖਰ ਮਾਂਗੀ ॥

ਬਿਆਸ ਬਿਚਾਰਿ ਕਹਿਓ ਪਰਮਾਰਥੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਰਿ ਨਾਹੀ ॥੨॥

ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਸਭ ਚੌਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਸ਼ਲੋਕ—ਬਹੁ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਪੇਖੇ ਸਰਬ ਢਢੋਲਿ ॥

ਪ੍ਰਜਾਸਿ ਨਾਹੀ ਹਰਿ ਹਰੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਅਮੋਲ ॥
ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹਰਿ ਦੇ ਨਾਮ ਬਰਾਬਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਦਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।)

ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਉਪਾਧਿ ਰਹਤ ਫੁਨਿ ਬਡੈ ਭਾਗਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ਰਿਦੈ ਧਰਿ ਜਨਮ ਮਰਨ ਭੈ ਭਾਗੀ ॥੩॥੪॥

ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਨਿਰ-ਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਉਪਾਧੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਭੈ ਅਤੇ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 25

ਜਉ ਤੁਮ ਗਿਰਿਵਰ ਤਉ ਹਮ ਮੋਰਾ ॥

ਜਉ ਤੁਮ ਚੰਦ ਤਉ ਹਮ ਭਏ ਹੈ ਚਕੋਰਾ ॥੧॥

ਮਾਧਵੇ ਤੁਮ ਨ ਤੋਰਹੁ ਤਉ ਹਮ ਨਹੀ ਤੋਰਹਿ ॥

ਤੁਮ ਸਿਉ ਤੋਰਿ ਕਵਨ ਸਿਉ ਜੋਰਹਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਉ ਤੁਮ ਦੀਵਰਾ ਤਉ ਹਮ ਬਾਤੀ ॥

ਜਉ ਤੁਮ ਤੀਰਥ ਤਉ ਹਮ ਜਾਤੀ ॥੨॥

ਸਾਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਮ ਤੁਮ ਸਿਉ ਜੋਰੀ ॥

ਤੁਮ ਸਿਉ ਜੋਰਿ ਅਵਰ ਸੰਗਿ ਤੋਰੀ ॥੩॥

ਜਹ ਜਹ ਜਾਉ ਤਹਾ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ॥

ਤੁਮ ਸੋ ਠਾਕੁਰੁ ਅਉਰੁ ਨ ਦੇਵਾ ॥੪॥

ਤੁਮਰੇ ਭਜਨ ਕਟਹਿ ਜਮ ਫਾਂਸਾ ॥

ਭਗਤਿ ਹੇਤ ਗਾਵੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੫॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਉ ਤੁਮ ਗਿਰਿਵਰ ਤਉ ਹਮ ਮੋਰਾ ॥

ਜਉ ਤੁਮ ਚੰਦ ਤਉ ਹਮ ਭਏ ਹੈ ਚਕੋਰਾ ॥੧॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਆਪ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਆਪ ਹਰਿਆਵਲੇ ਪਹਾੜ ਹੋਵੋ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਪਹਾੜ ਉਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੋਰ ਬਣਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹਰਿਆਵਲੇ ਪਹਾੜ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ

ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਪ ਚੰਦਰਮਾ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਕੋਰ ਹੋਵਾਂ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਪ੍ਰਭ ਤੁਝ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ॥ ਮਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚੰਦ ਚਕੋਰਾ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਕੋਰ ਦੀ
 ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਲ ਹੈ।)
 ਮਾਧਵੇ ਤੁਮ ਨ ਤੋਰਹੁ ਤਉ ਹਮ ਨਹੀਂ ਤੋਰਹਿ॥
 ਤੁਮ ਸਿਉ ਤੋਰਿ ਕਵਨ ਸਿਉ ਜੋਰਹਿ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜੋਗੇ ਤਾਂ
 ਮੈਂ ਵੀ ਆਪ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜਾਂਗਾ। ਆਪ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋੜ ਕੇ ਹੋਰ
 ਮੈਂ ਕਿਸ ਨਾਲ ਜੋੜਾਂਗਾ ?
 ਜਉ ਤੁਮ ਦੀਵਰਾ ਤਉ ਹਮ ਬਾਤੀ॥
 ਜਉ ਤੁਮ ਤੀਰਥ ਤਉ ਹਮ ਜਾਤੀ॥੨॥
 ਜੇਕਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪ ਦੀਵਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਵੇ ਵਿਚ
 ਜਗਣ ਵਾਲੀ ਬੱਤੀ ਬਣਾਂ। ਜੇਕਰ ਆਪ ਤੀਰਥ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਤੀਰਥ ਦਾ
 ਯਾਤਰੀ ਬਣਾਂ।
 ਸਾਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਮ ਤੁਮ ਸਿਉ ਜੋਰੀ॥
 ਤੁਮ ਸਿਉ ਜੋਰਿ ਅਵਰ ਸੰਗਿ ਤੋਰੀ॥੩॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰੀਤ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪ
 ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਜੋੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਜੋੜ ਕੇ ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ
 ਨਾਲੋਂ ਤੋੜੀ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਨ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)
 ਜਹ ਜਹ ਜਾਉ ਤਹਾ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ॥
 ਤੁਮ ਸੋ ਠਾਕੁਰੁ ਅਉਰੁ ਨ ਦੇਵਾ॥੪॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਆਪ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ
 ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਵਰਗਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਲਕ
 ਦੇਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਤੁਮਰੇ ਭਜਨ ਕਟਹਿ ਜਮ ਫਾਂਸਾ॥
 ਭਗਤਿ ਹੇਤ ਗਾਵੈ ਰਵਿਦਾਸਾ॥੫॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਆਪ ਦਾ ਭਜਨ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦੀ ਫਾਹੀ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ
 ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-
 ਭਗਤੀ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਕੋਈ ਗਾਵੈ ਕੋ ਸੁਣੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥
 ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਸੰਸਾ ਨਹੀਂ ਅੰਤਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਇ॥
 ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣ ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਿਤ ਚਿੱਤ ਲਾ ਕੇ
 ਗਾਵੇ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਸੁਣੇ, ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ
 ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਅਜਿਹਾ ਵਡਭਾਗਾ ਜੀਵ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮੁਕਤੀ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ।
 ਸ਼ਬਦ 26
 ਜਲ ਕੀ ਭੀਤਿ ਪਵਨ ਕਾ ਬੰਭਾ ਰਕਤ ਬੁੰਦ ਕਾ ਗਾਰਾ॥
 ਹਾਡ ਮਾਸ ਨਾੜੀ ਕੋ ਪਿੰਜਰੁ ਪੰਖੀ ਬਸੈ ਬਿਚਾਰਾ॥੧॥
 ਪ੍ਰਾਨੀ ਕਿਆ ਮੇਰਾ ਕਿਆ ਤੇਰਾ॥
 ਜੈਸੇ ਤਰਵਰ ਪੰਖਿ ਬਸੇਰਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਰਾਖਹੁ ਕੰਧ ਉਸਾਰਹੁ ਨੀਵਾਂ॥
 ਸਾਢੇ ਤੀਨਿ ਹਾਥ ਤੇਰੀ ਸੀਵਾਂ॥੨॥
 ਬੰਕੇ ਬਾਲ ਪਾਗ ਸਿਰਿ ਡੇਰੀ॥
 ਇਹੁ ਤਨੁ ਹੋਇਗੋ ਭਸਮ ਕੀ ਢੇਰੀ॥੩॥
 ਊਚੇ ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ ਨਾਰੀ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਬਾਜੀ ਹਾਰੀ॥੪॥
 ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਕਮੀਨੀ ਪਾਂਤਿ ਕਮੀਨੀ
 ਓਛਾ ਜਨਮੁ ਹਮਾਰਾ॥
 ਤੁਮ ਸਰਨਾਗਤਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ
 ਚੰਦ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ॥੫॥੬॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਚਲਾਏਮਾਨ ਸੁਭਾਅ
 ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ
 ਰਚਨਾ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦਾ ਰਹਿਣਾ ਰੁੱਖ ਦੇ
 ਪੱਛੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 ਜਲ ਕੀ ਭੀਤਿ ਪਵਨ ਕਾ ਬੰਭਾ ਰਕਤ ਬੁੰਦ ਕਾ ਗਾਰਾ॥
 ਹਾਡ ਮਾਸ ਨਾੜੀ ਕੋ ਪਿੰਜਰੁ ਪੰਖੀ ਬਸੈ ਬਿਚਾਰਾ॥੧॥

ਜੀਵ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ
ਕੰਧ ਹੈ ਤੇ ਹਵਾ ਦੀ ਥੰਮੀ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਦੇ ਰਕਤ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵੀਰਜ (ਅਗਨ) ਦਾ
ਗਾਰਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਸ (ਮਿੱਟੀ) ਅਤੇ ਨਾੜੀਆਂ
(ਆਕਾਸ਼) ਦਾ ਪਿੰਜਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਪੰਛੀ
ਵਿਚਾਰਾ ਵਸਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਨੀ ਕਿਆ ਮੇਰਾ ਕਿਆ ਤੇਰਾ ॥
ਜੈਸੇ ਤਰਵਰ ਪੰਖਿ ਬਸੇਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੀ ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਕੀ ਤੇਰਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਦਾ
ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਰੁੱਖ ਦੇ ਪੰਛੀ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪੰਛੀ
ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉੱਡਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰੁੱਖ 'ਤੇ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਸਵੇਰ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਉੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
ਰਾਮ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਹੀ ਕੇਰਾ ॥
ਜੈਸੇ ਤਰਵਰਿ ਪੰਖਿ ਬਸੇਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਬਿਰਖ ਬਸੇਰੇ ਪੰਖਿ ਕੋ ਤੈਸੇ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰ ॥
ਜੀਵ ਦਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ, ਪੰਛੀ ਦੇ ਰੁੱਖ 'ਤੇ ਠਹਿਰਣ
ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜੋ ਰਾਤ ਕੱਟ ਕੇ ਉੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਰਾਖਹੁ ਕੰਧ ਉਸਾਰਹੁ ਨੀਵਾਂ ॥
ਸਾਢੇ ਤੀਨਿ ਹਾਥ ਤੇਰੀ ਸੀਵਾਂ ॥੨॥

ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਡੂੰਘੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ
ਕੰਧਾਂ ਉਸਾਰ ਕੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਸਭ ਕੁਝ ਇੱਥੇ ਛੱਡ
ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਧਰਤੀ
ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਜੀਵ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਵੱਧ ਵੀ
ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੌਣੇ ਚਾਰ ਹੱਥ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਬੀਰ ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਹੇਤੁ ਕਰਿ ਕਾਹੇ ਮਰਹੁ ਸਵਾਰਿ ॥
ਕਾਰਜੁ ਸਾਢੇ ਤੀਨਿ ਹੱਥ ਘਨੀ ਤੇ ਪਉਨੇ ਚਾਰਿ ॥)

ਬੰਕੇ ਬਾਲ ਪਾਗ ਸਿਰਿ ਡੇਰੀ ॥
ਇਹੁ ਤਨੁ ਹੋਇਗੋ ਭਸਮ ਕੀ ਢੇਰੀ ॥੩॥

ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਸੋਹਣੇ ਵਾਲ ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਸਿਰ ਉਤੇ
ਟੇਢੀ ਪੱਗ ਬੰਨਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਰੀਰ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ ਬਣ ਕੇ

ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਚੇ ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ ਨਾਰੀ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਬਾਜੀ ਹਾਰੀ ॥੪॥

ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਦੇ ਕੋਲ ਉੱਚੇ ਮਹਿਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ
ਇਸਤਰੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਮੋਲਕ ਮਨੁੱਖ
ਜਨਮ ਦੀ ਬਾਜੀ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਕਮੀਨੀ ਪਾਂਤਿ ਕਮੀਨੀ ਓਛਾ ਜਨਮੁ ਹਮਾਰਾ ॥
ਤੁਮ ਸਰਨਾਗਤਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਚੰਦ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥੫॥੬॥

ਜੀਵ ਦਾ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜੀਵ ਦਾ ਸੁਭਾਅ,
ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਘਟੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਸਭ ਦੇ ਰਾਜੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ
ਆਇਆ ਹਾਂ। ਆਪ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ।

ਸ਼ਬਦ 27

ਚਮਰਟਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਜਨਈ ॥
ਲੋਗੁ ਗਠਾਵੈ ਪਨਹੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਆਰ ਨਹੀ ਜਿਹ ਤੋਪਉ ॥
ਨਹੀ ਰਾਂਬੀ ਠਾਉ ਰੋਪਉ ॥੧॥

ਲੋਗੁ ਗੰਠਿ ਗੰਠਿ ਖਰਾ ਬਿਗੂਚਾ ॥
ਹਉ ਬਿਨੁ ਗਾਂਠੇ ਜਾਇ ਪਹੂਚਾ ॥੨॥

ਰਵਿਦਾਸੁ ਜਪੈ ਰਾਮ ਨਾਮਾ ॥
ਮੋਹਿ ਜਮ ਸਿਉ ਨਾਹੀ ਕਾਮਾ ॥੩॥੭॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰੀਤ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦੇ ਭੈਅ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮੁਕਤ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚਮਰਟਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਜਨਈ ॥
ਲੋਗੁ ਗਠਾਵੈ ਪਨਹੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਚਮੜੇ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ
ਜਾਣਦਾ। ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਜੁੱਤੀ ਗੰਢਾਉਣ ਭਾਵ ਪਦਾਰਥਾਂ
ਨਾਲ ਝੂਠੀ ਗੰਢ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਆਰ ਨਹੀ ਜਿਹ ਤੋਪਉ ॥

ਨਹੀ ਰਾਂਬੀ ਠਾਉ ਰੋਪਉ ॥੧॥

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਰੂਪੀ ਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ
ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਝੂਠੀ ਗੰਢ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂ, ਨਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰੰਬੀ ਭਾਵ ਕੱਟ-
ਵੱਢ ਕਰਕੇ ਉਲਟੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਧੋਖੇ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਹੈ,
ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਦਾਰਥ ਰੂਪੀ ਚਮੜੇ ਦੀ ਟਾਕੀ ਨੂੰ ਛਿੱਲ-ਸੁਆਰ ਕੇ ਸਰੀਰ
ਰੂਪੀ ਜੁੱਤੀ ਉੱਪਰ ਲਗਾ ਸਕਾਂ। ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਲੋਗੁ ਗੰਠਿ ਗੰਠਿ ਖਰਾ ਬਿਗੁਚਾ ॥

ਹਉ ਬਿਨੁ ਗਾਂਠੇ ਜਾਇ ਪਹੁਚਾ ॥੨॥

ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ, ਇਸ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰੀਤ ਜੋੜਕੇ ਤੇ ਝੂਠੇ ਸੰਸਾਰ
ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਕੇ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਝੂਠੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ
ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ
ਕਰਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹਾਂ ਭਾਵ ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਅਭੇਦ ਹੋ ਗਿਆ
ਹਾਂ।

ਰਵਿਦਾਸੁ ਜਪੈ ਰਾਮ ਨਾਮਾ ॥

ਮੋਹਿ ਜਮ ਸਿਉ ਨਾਹੀ ਕਾਮਾ ॥੩॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ
ਰਾਮ-ਨਾਮ ਜਪਕੇ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਪਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਜਮਦੂਤਾਂ
ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਅਵਰ ਨਹੀ ਕਾਮਾ ॥

ਹਮਰੈ ਮਨ ਧਨ ਰਾਮ ਕੋ ਨਾਮਾ ॥੪॥੪॥

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ
ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਨ
ਹੈ।)

ਸ਼ਬਦ 28

ਰੇ ਮਨ ! ਚੇਤ ਮੀਚੁ ਦਿਨ ਆਇਆ,

ਤੇ ਜਗ ਜਾਲ ਨ ਭਇਆ ਪਰਾਇਆ ॥ਟੇਕ ॥

ਕਾਨਿ ਸੁਨੈ ਨ ਨਜਰਿ ਦੀਸੈ, ਜੀਹ ਬਿਰੁ ਨ ਰਹਾਈ ॥

ਮੁੰਡ ਰੁ ਤਨ ਥਰ ਥਰ ਕਾਂਪੇ, ਅੰਤਹੁ ਬਿਰਿਯਾਂ ਪਹੁੰਤੋਂ ਆਈ ॥੧॥

ਕੇਸੋਂ ਸੇਤਹ ਪਿਕੁ ਭਏ ਸਭੁ, ਤਨ ਮਨੁ ਬਲ ਬਿਲਮਾਇਆ ॥

ਮਧਿਆਨ ਗਯੋ ਤੁਰਾ ਚਲਿ ਆਈ,

ਅਜਹੁ ਜਗ ਰਹਿਓ ਭਰਮਾਇਆ ॥੨॥

ਪਾਨੀ ਗਇਓ ਪਲੁ ਛੀਜੈ ਕਾਇਆ, ਯਹਿ ਤਨ ਜਰਾ ਜਰਾਨਾ ॥

ਪਾਂਚੋਂ ਥਾਕੇ ਜਰਾ ਜਰੁ ਸਾਨੈ, ਤੋਂ ਰਾਮਹਿ ਮਰਮੁ ਨ ਜਾਨਾ ॥੩॥

ਹੰਸ ਪੰਖੇਰੂ ਚੰਚਲੁ ਭਾਈ, ਸਮੁਝਿ ਪੇਖਿ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥

ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਲੁ ਮੀਚੁ ਗਰਾਸੈ ਦੇਹੀ, ਫੁਨਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚੇਤਹੁ ਨਾਂਹਿ ॥੪॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਰੀਰ
ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਹੇ ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਹੰਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ
ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਰੇ ਮਨ ! ਚੇਤ ਮੀਚੁ ਦਿਨ ਆਇਆ,

ਤੇ ਜਗ ਜਾਲ ਨ ਭਇਆ ਪਰਾਇਆ ॥ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਮਨ ! ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਤੇਰੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਣ ਦਾ ਭਾਵ ਅੰਤ
ਸਮਾਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਜੰਜਾਲ
ਪਰਾਇਆ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਕਾਨਿ ਸੁਨੈ ਨ ਨਜਰਿ ਦੀਸੈ, ਜੀਹ ਬਿਰੁ ਨ ਰਹਾਈ ॥

ਮੁੰਡ ਰੁ ਤਨ ਥਰ ਥਰ ਕਾਂਪੇ, ਅੰਤਹੁ ਬਿਰਿਯਾਂ ਪਹੁੰਤੋਂ ਆਈ ॥੧॥

ਬੁਢਾਪਾ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕੰਨ ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ
ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਜੀਭਾ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ
ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਆ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੇਸੋਂ ਸੇਤਹ ਪਿਕੁ ਭਏ ਸਭੁ, ਤਨ ਮਨੁ ਬਲ ਬਿਲਮਾਇਆ ॥

ਮਧਿਆਨ ਗਯੋ ਤੁਰਾ ਚਲਿ ਆਈ,

ਅਜਹੁ ਜਗ ਰਹਿਓ ਭਰਮਾਇਆ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਝੂਠਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦਾ ਬਲ
ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਧਖੜ ਉਮਰ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪਾ
ਆਣ ਘੇਰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ
ਹੈ।

ਪਾਨੀ ਗਇਓ ਪਲੁ ਛੀਜੈ ਕਾਇਆ, ਯਹਿ ਤਨ ਜਰਾ ਜਰਾਨਾ ॥

ਪਾਂਚੋਂ ਥਾਕੇ ਜਰਾ ਜਰੁ ਸਾਨੈ, ਤੋਂ ਰਾਮਹਿ ਮਰਮੁ ਨ ਜਾਨਾ ॥੩॥

ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਿੰਵਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਸਾਂ ਰੂਪੀ ਪਾਣੀ ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਇਸ ਤਨ ਨੂੰ ਬੁਢਾਪਾ ਆਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ
ਬੱਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ।

ਹੰਸ ਪੰਖੇਰੂ ਚੰਚਲੁ ਭਾਈ, ਸਮੁਝਿ ਪੇਖਿ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥

ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਲੁ ਮੀਚੁ ਗਰਾਸੈ ਦੇਹੀ, ਫੁਨਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚੇਤਹੁ ਨਾਂਹਿ ॥੪॥

ਹੇ ਚੰਚਲ ਮਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ! ਇਹ ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਹੰਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ
ਉੱਡਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਝ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ ! ਪਲ
ਪਲ ਕਾਲ ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ
ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ, ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰ।

ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ

ਸ਼ਬਦ 29

ਹਮ ਸਰਿ ਦੀਨੁ ਦਇਆਲੁ ਨ ਤੁਮ ਸਰਿ ਅਬ ਪਤੀਆਰੁ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ॥
ਬਚਨੀ ਤੋਰ ਮੋਰ ਮਨੁ ਮਾਨੈ ਜਨ ਕਉ ਪੂਰਨੁ ਦੀਜੈ ॥੧॥

ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਰਮਈਆ ਕਾਰਨੇ ॥

ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਅਬੋਲ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਥੇ ਮਾਧਉ ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਲੇਖੇ ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਲਗਿ ਜੀਵਉ ਚਿਰ ਭਇਓ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖੇ ॥੨॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਧਾਰਨ
ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਪਾਵਨ
ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹਮ ਸਰਿ ਦੀਨੁ ਦਇਆਲੁ ਨ ਤੁਮ ਸਰਿ ਅਬ ਪਤੀਆਰੁ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਮੇਰੇ
ਵਰਗਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਿਮਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ
ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਦਿਆਲੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਪ
ਮੇਰੀ ਕੀ ਪਰਖ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ?

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਮੋਦਰ ਭਗਤਿ ਬਛਲ ਭੈ ਹਾਰੀ ॥

ਆਪ ਗਰੀਬਾਂ ਉੱਪਰ ਦਿਆਲੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ, ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ
ਦੁੱਖਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।)

ਬਚਨੀ ਤੋਰ ਮੋਰ ਮਨੁ ਮਾਨੈ ਜਨ ਕਉ ਪੂਰਨੁ ਦੀਜੈ ॥੧॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿ-ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਬਚਨ 'ਤੇ ਮੇਰਾ
ਮਨ ਪਸੀਜ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ
ਗਿਆਨ ਦਿਓ ਜੀ।

ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਰਮਈਆ ਕਾਰਨੇ ॥

ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਅਬੋਲ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਮੇ ਹੋਏ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਮੈਂ ਆਪ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ
ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ ?

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ—

ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।)

ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਥੇ ਮਾਧਉ ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਲੇਖੇ ॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ! ਆਪ ਤੋਂ ਵਿਛੜਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜਨਮ
ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ। (ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਕਿਰਤ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੜੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ ॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ! ਅਸੀਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲੋਂ
ਵਿਛੜ ਗਏ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਲਉ ਜੀ।)

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਲਗਿ ਜੀਵਉ ਚਿਰ ਭਇਓ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖੇ ॥੨॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਜੀ, ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਆਸ ਲਗਾ ਕੇ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ
ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ
ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਉ ਜੀ।

ਸ਼ਬਦ 30

ਚਿਤ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਉ ਨੈਨ ਅਵਿਲੋਕਨੋ

ਸ੍ਵਨ ਬਾਨੀ ਸੁਜਸੁ ਪੂਰਿ ਰਾਖਉ ॥

ਮਨੁ ਸੁ ਮਧੁਕਰੁ ਕਰਉ ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ ਧਰਉ

ਰਸਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਾਮ ਨਾਮ ਭਾਖਉ ॥੧॥

ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਨਿ ਘਟੈ ॥

ਮੈ ਤਉ ਮੋਲਿ ਮਹਗੀ ਲਈ ਜੀਅ ਸਟੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਉ ਨਹੀ ਉਪਜੈ

ਭਾਵ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਹੋਇ ਤੇਰੀ ॥

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸੁ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹਰਿ ਸਿਉ

ਪੈਜ ਰਾਖਹੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੇਰੀ ॥੨॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ
ਐਸੀ ਆਨੰਦ ਮਈ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ

ਪ੍ਰੀਤੀ ਵਿਚ ਜੀਵ (ਚਿਤ, ਅੱਖਾਂ, ਕੰਨਾਂ, ਜਿਹਬਾ ਅਤੇ ਮਨ ਕਰਕੇ) ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਚਿਤ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਉ ਨੈਨ ਅਵਿਲੋਕਨੋ
 ਸ੍ਵਨ ਬਾਨੀ ਸੁਜਸੁ ਪੂਰਿ ਰਾਖਉ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅਟੁੱਟ
 ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਵਿਆਖਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ
 ਆਪ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ
 ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਜੋਸ ਸੁਣਕੇ ਆਨੰਦ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ
 ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ।
 ਮਨੁ ਸੁ ਮਧੁਕਰੁ ਕਰਉ ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ ਧਰਉ
 ਰਸਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਾਮ ਨਾਮ ਭਾਖਉ ॥੧॥
 ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭੋਰਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਨੂੰ
 ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ
 ਹਾਂ, ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਨਿ ਘਟੈ ॥
 ਮੈ ਤਉ ਮੋਲਿ ਮਹਗੀ ਲਈ ਜੀਅ ਸਟੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਆਪ ਨਾਲੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ
 ਘਟੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤੀ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਕੇ, ਮਹਿੰਗੇ
 ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।
 (ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਕੰਚਨ ਸਿਉ ਪਾਈਐ ਨਹੀ ਤੋਲਿ ॥
 ਮਨੁ ਦੇ ਰਾਮੁ ਲੀਆ ਹੈ ਮੋਲਿ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਤੋਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਆਪਣਾ
 ਮਨ ਦੇ ਕੇ, ਆਪਾ ਭਾਵ ਮਿਟਾ ਕੇ ਮੁੱਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)
 ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਉ ਨਹੀ ਉਪਜੈ
 ਭਾਵ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਹੋਇ ਤੇਰੀ ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮ
 ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ—
 ਭਗਤਿ ਬਿਨੁ ਬਿਰਥੇ ਜਨਮੁ ਗਇਓ ॥
 ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਗਵਾਨ ਭਜਨ ਬਿਨੁ ਕਹੀ ਨ ਸਚੁ ਰਹਿਓ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੱਚਾਈ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ
 ਹੈ। (ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ—
 ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬਿਨੁ ਤਰਿਓ ਨ ਕੋਇ ॥
 ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਕੋਈ
 ਵੀ ਜੀਵ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।)
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸੁ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹਰਿ ਸਿਉ
 ਪੈਜ ਰਾਖਹੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੇਰੀ ॥੨॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਇਕ ਅਰਜ਼ੋਈ
 ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਆਪ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਰੱਖੋ ਜੀ।
 ਸ਼ਬਦ 31
 ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਆਰਤੀ ਮਜਨੁ ਮੁਰਾਰੇ ॥
 ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਝੂਠੇ ਸਗਲ ਪਾਸਾਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਆਸਨੋ ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਉਰਸਾ
 ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਕੇਸਰੋ ਲੇ ਛਿਟਕਾਰੇ ॥
 ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਅੰਭੁਲਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਚੰਦਨੋ
 ਘਸਿ ਜਪੇ ਨਾਮੁ ਲੇ ਤੁਝਹਿ ਕਉ ਚਾਰੇ ॥੧॥
 ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਦੀਵਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਬਾਤੀ
 ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਤੇਲੁ ਲੇ ਮਾਹਿ ਪਸਾਰੇ ॥
 ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਕੀ ਜੋਤਿ ਲਗਾਈ
 ਭਇਓ ਉਜਿਆਰੇ ਭਵਨ ਸਗਲਾਰੇ ॥੨॥
 ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਤਾਗਾ ਨਾਮੁ ਫੂਲ ਮਾਲਾ ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ ਸਗਲ ਜੂਠਾਰੇ ॥
 ਤੇਰੇ ਕੀਆ ਤੁਝਹਿ ਕਿਆ ਅਰਪਉ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਤੁਹੀ ਚਵਰ
 ਢੋਲਾਰੇ ॥੩॥
 ਦਸ ਅਠਾ ਅਠਸਠੇ ਚਾਰੇ ਖਾਣੀ
 ਇਹੈ ਵਰਤਣਿ ਹੈ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰੇ ॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸੁ ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਆਰਤੀ
 ਸਤਿਨਾਮੁ ਹੈ ਹਰਿ ਭੋਗ ਤੁਹਾਰੇ ॥੪॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਸਭ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ
 ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਰੂਪੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ
 ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਆਰਤੀ ਮਜਨੁ ਮੁਰਾਰੇ ॥
 ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਝੂਠੇ ਸਗਲ ਪਾਸਾਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ! ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਤੇਰੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਹੈ
 ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ।
 ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਖਿਲਾਰੇ ਝੂਠੇ ਹਨ।
 ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਆਸਨੋਂ ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਉਰਸਾ
 ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਕੇਸਰੋ ਲੇ ਛਿਟਕਾਰੇ ॥
 ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਆਰਤੀ ਲਈ ਆਸਣ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ
 ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਕੇਸਰ ਰਗੜਨ ਵਾਲਾ ਉਰਸਾ ਹੈ ਭਾਵ
 ਕੇਸਰ ਰਗੜਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਆਪ
 ਉੱਪਰ ਕੇਸਰ ਛਿੜਕਣਾ ਹੈ।
 ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਅੰਭੁਲਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਚੰਦਨੋ
 ਘਸਿ ਜਪੇ ਨਾਮੁ ਲੇ ਤੁਝਹਿ ਕਉ ਚਾਰੇ ॥੧॥
 ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਚੰਦਨ ਹੈ
 ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਚੰਦਨ ਘਿਸਾ ਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਹੈ।
 ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਦੀਵਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਬਾਤੀ
 ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਤੇਲੁ ਲੇ ਮਾਹਿ ਪਸਾਰੇ ॥
 ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਆਰਤੀ ਲਈ ਦੀਵਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਰੂਪੀ
 ਬੱਤੀ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਉਸ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਤੇਲ
 ਪਾਇਆ ਹੈ।
 ਨਾਮ ਤੇਰੇ ਕੀ ਜੋਤਿ ਲਗਾਈ
 ਭਇਓ ਉਜਿਆਰੋ ਭਵਨ ਸਗਲਾਰੇ ॥੨॥
 ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਜੋਤ ਜਗਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਭ
 ਖੰਡਾ-ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਤਾਗਾ ਨਾਮੁ ਫੂਲ ਮਾਲਾ
 ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ ਸਗਲ ਜੂਠਾਰੇ ॥
 ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਧਾਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ
 ਮਾਲਾ ਹੈ। ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦੇ ਅਠਾਰਾਂ
 ਭਾਰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹਨ।
 ਤੇਰੇ ਕੀਆ ਤੁਝਹਿ ਕਿਆ ਅਰਪਉ
 ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਤੁਹੀ ਚਵਰ ਢੋਲਾਰੇ ॥੩॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ! ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
 ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀ ਅਰਪਣ ਕਰਾਂ ? ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ
 ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ 'ਤੇ ਚੌਰ ਝਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਦਸ ਅਠਾ ਅਠਸਠੇ ਚਾਰੇ ਖਾਣੀ
 ਇਹੈ ਵਰਤਣਿ ਹੈ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰੇ ॥
 ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣਾਂ, ਅਠਾਹਟ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਚਾਰੇ ਖਾਣੀਆਂ (ਅੰਡਜ,
 ਜੇਰਜ, ਸੇਤਜ ਤੇ ਉਤਭੁਜ) ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸੁ ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਆਰਤੀ
 ਸਤਿਨਾਮੁ ਹੈ ਹਰਿ ਭੋਗ ਤੁਹਾਰੇ ॥੪॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਜੀ ! ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਆਪ ਦੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ
 ਕਰਨੀ ਹੈ। ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭੋਗ
 ਲਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।
 ਸ਼ਬਦ 32
 ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਗੋਪਾਲ ਸੋਂ ਜਨ ਘਟੈ ਹੋ।
 ਮੈ ਮੋਲ ਮਹਿੰਗੈ ਲਈ ਤਨ ਸਟੈ ਹੋ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਰਿਦੈ ਸੁਮਿਰਨ ਕਰੂੰ ਨੈਨ ਅਵਲੋਕਨੋ ਸ੍ਵਨਾ ਹਰਿ ਕਥਾ ਪੂਰਿ ਰਾਖੂੰ।
 ਮਨ ਮਧੁਕਰ ਕਰੋ ਚਰਨਾ ਚਿਤ ਧਰੋ ॥
 ਰਾਮ ਰਸਾਯਨ ਰਸਨ ਚਾਖੂੰ ॥੧॥
 ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਵ ਨਹਿੰ ਉਪਜੈ ਭਾਵ ਬਿਨ ਭਗਤਿ ਕਿਉ
 ਹੋਇ ਤੇਰੀ।
 ਬੰਦਤ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਜ ਰਾਮ ਸੁਨੁ ਬੀਨਤੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਨ
 ਦੇਰੀ ॥੨॥
 ਜਗਤ ਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ
 ਐਸੀ ਆਨੰਦਮਈ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ
 ਪ੍ਰੀਤੀ ਵਿਚ ਜੀਵ (ਚਿਤ, ਅੱਖਾਂ, ਕੰਨਾਂ, ਜੀਹਬਾ ਅਤੇ ਮਨ ਕਰਕੇ) ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
 ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਗੋਪਾਲ ਸੋਂ ਜਨ ਘਟੈ ਹੋ।
 ਮੈ ਮੋਲ ਮਹਿੰਗੈ ਲਈ ਤਨ ਸਟੈ ਹੋ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਆਪ ਨਾਲੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਘਟੇ ਕਿਉਂਕਿ
 ਇਹ ਪ੍ਰੀਤੀ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਕੇ, ਮਹਿੰਗੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।
 ਰਿਦੈ ਸੁਮਿਰਨ ਕਰੂੰ ਨੈਨ ਅਵਲੋਕਨੋ ਸ੍ਵਨਾ ਹਰਿ ਕਥਾ ਪੂਰਿ ਰਾਖੂੰ।
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਮੈਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ,

ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੰਨ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ
ਕਥਾ ਸੁਣ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ।

ਮਨ ਮਧੁਕਰ ਕਰੋ ਚਰਨਾ ਚਿਤ ਧਰੋ ॥

ਰਾਮ ਰਸਾਯਨ ਰਸਨ ਚਾਖੂ ॥੧॥

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭੋਰਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ
ਹਾਂ, ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਚੱਖਦਾ ਹਾਂ।

ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਵ ਨਹਿ ਉਪਜੈ ਭਾਵ ਬਿਨ ਭਗਤਿ ਕਿਉ
ਹੋਇ ਤੇਰੀ।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮ
ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਬੰਦਤ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਜ ਰਾਮ ਸੁਨੁ ਬੀਨਤੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ
ਨ ਦੇਰੀ ॥੨॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਇਕ ਅਰਜ਼ੋਈ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਜੀ,
ਦੇਰੀ ਨਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸ਼ਬਦ 33

ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਿਭੁਵਨਪਤਿ ਪਾਵਨ।

ਅਤਿਸ਼ਯ ਸੂਲ ਸਕਲ ਬਲਿ ਜਾਵਨ ॥ ਟੇਕ ॥

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੰਪਟ ਮਨ ਮੋਰਾ।

ਕੈਸੇ ਭਜਨ ਕਰੂੰ ਮੈਂ ਤੋਰਾ ॥੧॥

ਬਿਸ਼ਮ ਬਿਸ਼ਾਦ ਬਿਹੰਡਨਕਾਰੀ।

ਅਸਰਨ ਸਰਨ ਸਰਨਿ ਭੋਹਾਰੀ ॥੨॥

ਦੇਵ ਦੇਵ ਦਰਬਾਰ ਦੁਆਰੈ।

ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰੈ ॥੩॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ
ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਕਠਿਨ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਨਿਵਿਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਿਭੁਵਨਪਤਿ ਪਾਵਨ।

ਅਤਿਸ਼ਯ ਸੂਲ ਸਕਲ ਬਲਿ ਜਾਵਨ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਮੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਆਪ ਦਾ

ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ
ਵਾਲੇ ਹੋ ਜੀ। ਸਭ ਜੀਵ ਆਪ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੰਪਟ ਮਨ ਮੋਰਾ।

ਕੈਸੇ ਭਜਨ ਕਰੂੰ ਮੈਂ ਤੋਰਾ ॥੧॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਕਾਮ-ਕ੍ਰੋਧ ਵਰਗੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ
ਲਿਪਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜੀਵ ਆਪ ਦਾ ਭਜਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਬਿਸ਼ਮ ਬਿਸ਼ਾਦ ਬਿਹੰਡਨਕਾਰੀ।

ਅਸਰਨ ਸਰਨ ਸਰਨਿ ਭੋਹਾਰੀ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਘੋਰ ਸੰਸਾਰੀ ਦੁੱਖਾਂ
ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਆਪ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ,
ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੰਕਟ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦੇਵ ਦੇਵ ਦਰਬਾਰ ਦੁਆਰੈ।

ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰੈ ॥੩॥

ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਦੇਵ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਉੱਤੇ ਖੜਾ
ਹੋ ਕੇ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਦਾ ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਆਪ
ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਜੀ।

ਸ਼ਬਦ 34

ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਜੈ ਰਾਮ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਜੈ ॥

ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਜੈ ਬਿਲੰਬ ਨ ਕੀਜੈ ॥ ਟੇਕ ॥

ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਰਾ ਜੀਵਨ ਮੋਰਾ ॥

ਬਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਜਿਵੈ ਚਕੋਰਾ ॥੧॥

ਮਾਧੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬ ਜਗ ਚੇਲਾ ॥

ਅਬ ਕੇ ਬਿਛੁਰੇ ਮਿਲਨ ਦੁਹੇਲਾ ॥੨॥

ਧਨ ਜੋਬਨ ਕੀ ਝੂਠੀ ਆਸਾ ॥

ਸਤ ਸਤ ਭਾਖੈ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੩॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ
ਪਿਆਸ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਜੈ ਰਾਮ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਜੈ ॥

ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਜੈ ਬਿਲੰਬ ਨ ਕੀਜੈ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਸਰਬ ਵਿਖੇ ਰਮੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ
ਦਿਓ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਜੀ ਦੇਰੀ ਨਾ ਕਰੋ ਜੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ

ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।
 ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਰਾ ਜੀਵਨ ਮੋਰਾ॥
 ਬਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਜਿਵੈ ਚਕੋਰਾ॥੧॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ,
 ਜਿਵੇਂ ਚਕੋਰ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਚਕੋਰ ਦੇ
 ਮਨ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪਿਆਸ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ
 ਅਤੇ ਉਹ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਆਸ 'ਤੇ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਜੀਅ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ? ਭਾਵ
 ਨਹੀਂ ਜੀਅ ਸਕਦਾ।

ਮਾਧੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬ ਜਗ ਚੇਲਾ॥
 ਅਬ ਕੇ ਬਿਛੁਰੇ ਮਿਲਨ ਦੁਹੇਲਾ॥੨॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋ, ਅਗਿਆਨ ਦਾ
 ਅੰਧਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਆਪ ਦੇ ਚੇਲੇ
 ਹਨ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਅਮੋਲਕ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਆਪ ਤੋਂ
 ਵਿਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਬਾਰਾ ਜੀਵ ਦਾ ਆਪ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ
 ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਹੈ।

ਧਨ ਜੋਵਨ ਕੀ ਝੂਠੀ ਆਸਾ॥
 ਸਤ ਸਤ ਭਾਖੈ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸਾ॥੩॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਧਨ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ
 ਇੱਛਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਅਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ
 ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦਾਸ ਸੱਚ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ
 ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਰ ਪਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵਿਆਕੁਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 35

ਜਨ ਕੋ ਤਾਰਿ ਤਾਰਿ ਨਾਥ ਰਮਈਆ।
 ਕਠਿਨ ਫੰਦ ਪਰਿਓ ਪੰਚ ਜਮਈਆ॥ ਟੇਕ॥
 ਤੁਮ ਬਿਨ ਸਕਲ ਦੇਵ ਮੁਨਿ ਢੁੰਢੂ।
 ਕਹੂੰ ਨਾ ਪਾਊ ਜਮ ਪਾਸ ਛੁਡਈਆ॥੧॥
 ਹਮ ਸੇ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਨ ਤੁਮ ਸਰ।
 ਚਰਨ ਸਰਨ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਈਆ॥੨॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ
 ਅੱਗੇ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵ ਸਾਗਰ 'ਚੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼

ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਨ ਕੋ ਤਾਰਿ ਤਾਰਿ ਨਾਥ ਰਮਈਆ।
 ਕਠਿਨ ਫੰਦ ਪਰਿਓ ਪੰਚ ਜਮਈਆ॥ ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਸਰਬ-ਵਿਖੇ ਰਮੇ ਹੋਏ ਪਰਮ-ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪਣੇ ਦਾਸ ਨੂੰ
 ਤਾਰਨਾ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਠਿਨ ਪੰਜ
 ਕਾਮ, ਕਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦਾ ਬੰਧਨ
 ਵਿਆਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤੁਮ ਬਿਨ ਸਕਲ ਦੇਵ ਮੁਨਿ ਢੁੰਢੂ।
 ਕਹੂੰ ਨਾ ਪਾਊ ਜਮ ਪਾਸ ਛੁਡਈਆ॥੧॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਭਾਵੇਂ ਜੀਵ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ
 ਲੱਭ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ
 ਕੋਈ ਵੀ ਜਮਦੂਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਛੁਡਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਹਮ ਸੇ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਨ ਤੁਮ ਸਰ।
 ਚਰਨ ਸਰਨ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਈਆ॥੨॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਆਪ ਵਰਗਾ
 ਕੋਈ ਦਿਆਲੂ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਮੈਂ 'ਚਮਾਰ'
 ਆਪਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਰੂਪੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਸ਼ਬਦ 36

ਜੋ ਤੁਮ ਗੋਪਾਲਹਿ ਨਹਿ ਗੈਹੋ।
 ਤੋ ਤੁਮ ਕੋ ਸੁਖ ਮੇਂ ਦੁਖ ਉਪਜੈ ਸੁਖਹਿ ਕਹਾਂ ਤੇ ਪੈਹੋ॥ ਟੇਕ॥
 ਮਾਲਾ ਨਾਮ ਸਭੈ ਜਗ ਡਹਕੋ ਝੂਠੇ ਭੇਖ ਬਨੈਹੋ।
 ਝੂਠੇ ਤੇ ਸਾਂਚਿ ਤਬ ਹੋਇਹੋ ਹਰਿ ਕੀ ਸਰਨ ਜਬ ਐ ਹੋ॥੧॥
 ਕਨ ਰਸ ਬਤ ਰਸ ਔਰ ਸਬੈ ਰਸ ਝੂਠਹਿ ਮੂੜ ਮੰਡੈਹੋ।
 ਜਬ ਲਗਿ ਤੇਲ ਦਿਯਾ ਮੇਂ ਬਾਤੀ ਦੇਖਤ ਹੀ ਬੁਝਿ ਜੈਹੋ॥੨॥
 ਜੋ ਜਨ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗ ਰਾਤੇ ਔਰ ਰੰਗ ਨ ਸੁਹੈਹੋ।

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਭਜੇ ਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਪ੍ਰਾਨ ਗਏ ਪਛਿਤੈਹੋ॥੩॥
 ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਸ਼ਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼
 ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜੋ ਤੁਮ ਗੋਪਾਲਹਿ ਨਹਿ ਗੈਹੋ।
 ਤੋ ਤੁਮ ਕੋ ਸੁਖ ਮੇਂ ਦੁਖ ਉਪਜੈ ਸੁਖਹਿ ਕਹਾਂ ਤੇ ਪੈਹੋ॥ ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਜੀਵ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ

ਸੰਸਾਰੀ ਸੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ। ਫਿਰ ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਨੰਦ ਸੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਂਗਾ।

ਮਾਲਾ ਨਾਮ ਸਭੈ ਜਗ ਡਹਕੇ ਝੂਠੇ ਭੇਖ ਬਨੈਹੈ।

ਝੂਠੇ ਤੇ ਸਾਂਚਿ ਤਬ ਹੋਇਹੋ ਹਰਿ ਕੀ ਸਰਨ ਜਬ ਐ ਹੋ ॥੧॥

ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ, ਜੀਵ ਝੂਠੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਝੂਠੇ ਭੇਖ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਝੂਠ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਨ ਰਸ ਬਤ ਰਸ ਔਰ ਸਬੈ ਰਸ ਝੂਠਹਿ ਮੁੜ ਮੰਡੈਹੋ।

ਜਬ ਲਗਿ ਤੇਲ ਦਿਯਾ ਮੇਂ ਬਾਤੀ ਦੇਖਤ ਹੀ ਬੁਝਿ ਜੈਹੋ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਰਸ, ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਝੂਠੇ ਰਸਾਂ ਵਿਚ ਲੁਭਾਇਮਾਨ ਹੋਇਆ ਮੂਰਖ ਡੋਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਤੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਬੱਤੀ ਜਗਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਤੇਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬੱਤੀ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸੁਆਸ ਹਨ ਜੀਵ ਜੀਵਿਤ ਹੈ। ਸਵਾਸਾਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਵਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਜਨ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗ ਰਾਤੇ ਔਰ ਰੰਗ ਨ ਸੁਹੈਹੋ।

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਭਜੇ ਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਪ੍ਰਾਨ ਗਏ ਪਛਿਤੈਹੋ ॥੩॥

ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੇ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ, ਦਾਸ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਨਿਸ਼ਫਲ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸ਼ਬਦ 37

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸੰਗਤਿ ਸਰਨ ਤਿਹਾਰੀ।

ਜਗ ਜੀਵਨ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ॥ ਟੇਕ॥

ਗਲੀ ਗਲੀ ਕੋ ਜਲ ਬਹਿ ਆਯੋ ਸੁਰਸਰਿ ਜਾਇ ਸਮਾਯੋ।

ਸੰਗਤ ਕੈ ਪਰਤਾਪ ਮਹਾਤਮ ਨਾਮ ਗੰਗੋਦਕ ਪਾਯੋ ॥੧॥

ਸ੍ਵਾਂਤਿ ਬੂੰਦ ਬਰਸੈਂ ਫਨਿ ਉਪਰ ਸੀਸ ਬਿਸ਼ੈ ਬਿਸ਼ ਹੋਇ।

ਬਾਹੀ ਬੂੰਦ ਕੈ ਮੋਤੀ ਨਿਪਜੈ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਅਧਕਾਈ ॥੨॥

ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਇਰੰਡ ਬਾਪੁਰੇ ਨਿਕਟ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਾਸਾ।

ਨੀਚ ਬ੍ਰਿਖ ਤੈ ਉਂਚ ਭਏ ਹੈ ਤੁਮਹਾਰੀ ਬਾਸ ਸੁਬਾਸਾ ॥੩॥

ਜਾਤਿ ਭੀ ਓਛੀ ਪਾਤ ਭੀ ਓਛਾ ਉੱਛਾ ਕਸਬ ਹਮਾਰਾ।

ਤੁਮਹਾਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੈ ਉਂਚ ਭਏ ਹੈ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥੪॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਸਤਿਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸੰਗਤਿ ਸਰਨ ਤਿਹਾਰੀ।

ਜਗ ਜੀਵਨ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ॥ ਟੇਕ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੰਗਤ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਹੈ, ਆਪ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

ਗਲੀ ਗਲੀ ਕੋ ਜਲ ਬਹਿ ਆਯੋ ਸੁਰਸਰਿ ਜਾਇ ਸਮਾਯੋ।

ਸੰਗਤ ਕੈ ਪਰਤਾਪ ਮਹਾਤਮ ਨਾਮ ਗੰਗੋਦਕ ਪਾਯੋ ॥੧॥

ਜਦੋਂ ਗਲੀਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੰਗਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਨੀਚ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਵਾਂਤਿ ਬੂੰਦ ਬਰਸੈਂ ਫਨਿ ਉਪਰ ਸੀਸ ਬਿਸ਼ੈ ਬਿਸ਼ ਹੋਇ।

ਬਾਹੀ ਬੂੰਦ ਕੈ ਮੋਤੀ ਨਿਪਜੈ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਅਧਕਾਈ ॥੨॥

ਜਦੋਂ ਸਵਾਤੀ ਬੂੰਦ ਸੱਪ ਦੇ ਫੱਨ ਉੱਪਰ ਗਿਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਓਹੀ ਬੂੰਦ ਜਦ ਸਿੱਪੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੋਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਸੰਗਤ ਦਾ ਫਲ ਹੈ।

ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਇਰੰਡ ਬਾਪੁਰੇ ਨਿਕਟ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਾਸਾ।

ਨੀਚ ਬ੍ਰਿਖ ਤੈ ਉਂਚ ਭਏ ਹੈ ਤੁਮਹਾਰੀ ਬਾਸ ਸੁਬਾਸਾ ॥੩॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਚੰਦਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਇਰਿੰਡ ਦੇ ਵਾਂਗ ਨਿਕੰਮੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਇਰਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਚੰਦਨ ਵਰਗੀ ਸੁਗੰਧੀ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਜਾਤਿ ਭੀ ਓਛੀ ਪਾਤ ਭੀ ਓਛਾ ਉੱਛਾ ਕਸਬ ਹਮਾਰਾ।

ਤੁਮਹਾਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੈ ਉਂਚ ਭਏ ਹੈ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥੪॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਦੀ ਜਾਤ, ਸੰਗਤ, ਕਰਮ ਅਤੇ ਕਿੱਤਾ ਵੀ ਨੀਵਾਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੀਚਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 38

ਪਾਂਡੇ ਕੈਸੀ ਪੂਜਿ ਰਚੀ ਰੇ ।
ਸਤਿ ਬੋਲੈ ਸੋਇ ਸਤਿਵਾਦੀ ਝੁਠੀ ਬਾਤ ਬਦੀ ਰੇ ॥ ਟੇਕ ॥
ਜੇ ਅਬਿਨਾਸੀ ਸਬਕਾ ਕਰਤਾ ਵਿਆਪਿ ਰਹਿਓ ਸਬ ਠੌਰ ਰੇ ।
ਪੰਚ ਤੱਤ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਪਸਾਰਾ ਸੋ ਯੋਂ ਹੀ ਕਿਛੁ ਅੰਰ ਰੇ ॥੧॥
ਤੂੰ ਜੋ ਕਹੈਤ ਹੋਂ ਯੋਂ ਹੀ ਕਰਤਾ ਯਾਕੂੰ ਮਾਨਿਖ ਕਰੈ ਰੇ ।
ਤਾਰਣਿ ਸਕਤਿ ਸਹੀ ਜੇ ਯਾ ਮੈਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਕਿਉਂ ਨ ਤਿਰੈ ਰੇ ॥੨॥
ਅੰਗੀ ਭਰੋਸੇ ਸਬ ਜਗ ਬੂਡਾ ਸੁਣ ਪੰਡਿਤ ਕੀ ਬਾਤ ਰੇ ।
ਯਾ ਕੈ ਦਰਸਿ ਕੂਣ ਗੁਣਾ ਛੂਟਾ ਸਬ ਜਗ ਆਯਾ ਜਾਤਰੇ ॥੩॥
ਯਾ ਕੀ ਸੇਵ ਸੂਲ ਨਹਿ ਭਾਜੈ ਕਟੈ ਨ ਸੰਸੇ ਪਾਂਸ ਰੇ ।
ਸੋਚਿ ਵਿਚਾਰਿ ਦੇਖ ਯਾ ਮੂਰਤਿ ਯੂੰ ਛਾਂਡੀ ਰਵਿਦਾਸ ਰੇ ॥੪॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ
ਅੰਡਬਰਾਂ ਤੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਭੁੱਲੇ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਤਿਵਾਦੀ ਉਹ
ਜੀਵ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚ, 'ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਮਾਨਵਤਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਂਡੇ ਕੈਸੀ ਪੂਜਿ ਰਚੀ ਰੇ ।
ਸਤਿ ਬੋਲੈ ਸੋਇ ਸਤਿਵਾਦੀ ਝੁਠੀ ਬਾਤ ਬਦੀ ਰੇ ॥ ਟੇਕ ॥
ਹੇ ਪੰਡਿਤ! ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅੰਡਬਰਾਂ ਰੂਪੀ ਪੂਜਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਬਣਾਈ ਹੈ? ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਤਿਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ! ਸਤਿਵਾਦੀ ਉਹੀ
ਹੈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਸਤਿ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਬੁਰਾਈ ਹੈ।
ਜੇ ਅਬਿਨਾਸੀ ਸਬਕਾ ਕਰਤਾ ਵਿਆਪਿ ਰਹਿਓ ਸਬ ਠੌਰ ਰੇ ।
ਪੰਚ ਤੱਤ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਪਸਾਰਾ ਸੋ ਯੋਂ ਹੀ ਕਿਛੁ ਅੰਰ ਰੇ ॥੧॥
ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਅਮਰ, ਅਵਿਨਾਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ
ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਜਲ, ਹਵਾ, ਧਰਤੀ, ਅੱਗ
ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ
ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਤੂੰ ਜੋ ਕਹੈਤ ਹੋਂ ਯੋਂ ਹੀ ਕਰਤਾ ਯਾਕੂੰ ਮਾਨਿਖ ਕਰੈ ਰੇ ।
ਤਾਰਣਿ ਸਕਤਿ ਸਹੀ ਜੇ ਯਾ ਮੈਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਕਿਉਂ ਨ ਤਿਰੈ ਰੇ ॥੨॥
ਹੇ ਪੰਡਿਤ! ਤੂੰ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੂਰਤੀ ਹੀ ਜਗਤ ਦਾ
ਕਰਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਾਜਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਵਸਤੂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ
ਬਣਾਈ ਹੈ ਉਹ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜੇ ਇਸ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ
ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮੂਰਤੀ ਆਪ

(73)

ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਤਰਦੀ ?
ਅੰਗੀ ਭਰੋਸੇ ਸਬ ਜਗ ਬੁਡਾ ਸੁਣ ਪੰਡਿਤ ਕੀ ਬਾਤ ਰੇ ।
ਯਾ ਕੈ ਦਰਸਿ ਕੂਣ ਗੁਣਾ ਛੂਟਾ ਸਬ ਜਗ ਆਯਾ ਜਾਤ ਰੇ ॥੩॥
ਪੰਡਿਤ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ
ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਪਰ ਇਹ
ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਸ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਗੁਣ ਨਾਲ ਕੌਣ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ
ਹੈ । ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਆਵਾਗਵਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।
ਯਾ ਕੀ ਸੇਵ ਸੂਲ ਨਹਿੰ ਭਾਜੈ ਕਟੈ ਨ ਸੰਸੇ ਪਾਂਸ ਰੇ ।
ਸੋਚਿ ਵਿਚਾਰਿ ਦੇਖ ਯਾ ਮੂਰਤਿ ਯੂੰ ਛਾਂਡੀ ਰਵਿਦਾਸ ਰੇ ॥੪॥
ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਝੂਠੇ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਦੇਖ ਕੇ
ਬਾਹਰੀ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹਾਂ ।

ਰਾਗ ਜੈਤਸਰੀ
ਸ਼ਬਦ 39

ਨਾਥ ਕਛੂਅ ਨ ਜਾਨਉ ॥
ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਕੈ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੁਮ ਕਹੀਅਤ ਹੋ ਜਗਤ ਗੁਰ ਸੁਆਮੀ ॥
ਹਮ ਕਹੀਅਤ ਕਲਿਜੁਗ ਕੇ ਕਾਮੀ ॥੧॥
ਇਨ ਪੰਚਨ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਜੁ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥
ਪਲੁ ਪਲੁ ਹਰਿ ਜੀ ਤੇ ਅੰਤਰੁ ਪਾਰਿਓ ॥੨॥
ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਦੁਖ ਕੀ ਰਾਸੀ ॥
ਅਜੋ ਨ ਪਤ੍ਰਾਇ ਨਿਗਮ ਭਏ ਸਾਖੀ ॥੩॥
ਗੋਤਮ ਨਾਰਿ ਉਮਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ ॥
ਸੀਸੁ ਧਰਨਿ ਸਹਸ ਭਗ ਰਾਮੀ ॥੪॥
ਇਨ ਦੂਤਨ ਖਲੁ ਬਧੁ ਕਰਿ ਮਾਰਿਓ ॥
ਬਡੋ ਨਿਲਾਜੁ ਅਜਹੂ ਨਹੀ ਹਾਰਿਓ ॥੫॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹਾ ਕੈਸੇ ਕੀਜੈ ॥
ਬਿਨੁ ਰਘੁਨਾਥ ਸਰਨਿ ਕਾ ਕੀ ਲੀਜੈ ॥੬॥੧॥
ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ
ਜੀਵ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉੱਪਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸਦੇ ਹਨ

74

ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਣ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਥ ਕਛੂਅ ਨ ਜਾਨਉ ॥
ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਕੈ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ! ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਮਨ
ਮਾਇਆ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਵਿਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਤੁਮ ਕਹੀਅਤ ਹੋ ਜਗਤ ਗੁਰ ਸੁਆਮੀ ॥
ਹਮ ਕਹੀਅਤ ਕਲਿਜੁਗ ਕੇ ਕਾਮੀ ॥੧॥
ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ! ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰੀ
ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਕਲਯੁੱਗ ਦੇ ਵਿਸ਼ਈ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਇਨ ਪੰਚਨ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਜੁ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥
ਪਲੁ ਪਲੁ ਹਰਿ ਜੀ ਤੇ ਅੰਤਰੁ ਪਾਰਿਓ ॥੨॥
ਇਹਨਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਏਨਾ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ
ਪਲ-ਪਲ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਦੂਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਦੁਖ ਕੀ ਰਾਸੀ ॥
ਅਜੋ ਨ ਪਤਾਇ ਨਿਰਾਮ ਭਏ ਸਾਖੀ ॥੩॥
ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਉੱਧਰ ਹੀ
ਬੇਅੰਤ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੁੱਖਾਂ
ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੋਤਮ ਨਾਰਿ ਉਮਾਪਤਿ ਸ੍ਵਾਮੀ ॥
ਸੀਸੁ ਧਰਨਿ ਸਹਸ ਭਗ ਗਾਮੀ ॥੪॥
ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਗੋਤਮ ਰਿਸ਼ੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਇਸਤਰੀ
ਅਹੱਲਿਆ ਅਤੇ ਉਮਾਪਤਿ-ਪਾਰਬਤੀ ਦਾ ਪਤੀ ਸ਼ਿਵਜੀ-ਸਵਾਮੀ ਬ੍ਰਹਮਾ
ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਦੂਤਾਂ (ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮੋਹ, ਲੋਭ, ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ) ਦੀ
ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਏ।

ਗੋਤਮ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਅਹੱਲਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੰਦਰ ਨੇ ਛਲ
ਕੀਤਾ, ਪਾਰਬਤੀ ਦਾ ਪਤੀ ਸ਼ਿਵ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹਨੀ ਰੂਪ 'ਤੇ ਮੋਹਿਤ
ਹੋਇਆ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਪਣੀ ਧੀ 'ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਉਸਦੀ
ਧੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉੱਧਰ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ
ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤੰਗ ਆਈ ਧੀ ਅਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਗਈ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੰਜਵਾਂ
ਮੂੰਹ ਅਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਗੋਤਮ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਸਰਾਪ ਕਾਰਨ ਇੰਦਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਇਸਤਰੀ ਦੇ
ਗੁਪਤ ਅੰਗ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਾਇਆ ਕਾਰਨ ਖੁਆਰ ਹੋਏ
ਹਨ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
ਸਰਪਨੀ ਤੇ ਉਪਰਿ ਨਹੀ ਬਲੀਆ।
ਜਿਨਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹਾਦੇਉ ਛਲੀਆ ॥
ਮਾਇਆ ਰੂਪ ਸਪਣੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਲਵਾਨ ਨਹੀਂ, ਜਿਸਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ
ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਲਿਆ ਹੈ।)

ਇਨ ਦੂਤਨ ਖਲੁ ਬਧੁ ਕਰਿ ਮਾਰਿਓ ॥
ਬਡੋ ਨਿਲਾਜੁ ਅਜਹੂ ਨਹੀ ਹਾਰਿਓ ॥੫॥
ਮਾਇਆ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੂਤਾਂ ਨੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।
ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਵ ਵੱਡਾ ਬੇਸ਼ਰਮ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ।
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹਾ ਕੈਸੇ ਕੀਜੈ ॥

ਬਿਨੁ ਰਘੁਨਾਥ ਸਰਨਿ ਕਾ ਕੀ ਲੀਜੈ ॥੬॥੧॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ
ਬਚਣ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ? ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇ ? ਪਰਮਾਤਮਾ
ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਜਾਵੇ ? ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਕੇ
ਹੀ ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ
ਉਪਾਅ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ—

ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਦੀਓ ਰਲਾਇ ॥ ਪੰਚ ਦੂਤ ਤੇ ਲੀਓ ਛਡਾਇ ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਜਿਸੁ ਉਦਰੁ ਤਿਸੁ ਮਾਇਆ ॥
ਤਬ ਛੂਟੇ ਜਬ ਸਾਧੂ ਪਾਇਆ ॥੫॥੫॥੨੩॥

ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਕੇ ਇਹ
ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਦੂਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ

ਸ਼ਬਦ 40

ਸਹ ਕੀ ਸਾਰ ਸੁਹਾਗਨਿ ਜਾਨੈ ॥
ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਸੁਖ ਰਲੀਆ ਮਾਨੈ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਦੇਇ ਨ ਅੰਤਰੁ ਰਾਖੈ ॥
ਅਵਰਾ ਦੇਖਿ ਨ ਸੁਨੈ ਅਭਾਖੈ ॥੧॥
ਸੋ ਕਤ ਜਾਨੈ ਪੀਰ ਪਰਾਈ ॥

ਜਾ ਕੈ ਅੰਤਰਿ ਦਰਦੁ ਨ ਪਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਦੁਖੀ ਦੁਹਾਗਨਿ ਦੁਇ ਪਖ ਹੀਨੀ ॥
 ਜਿਨਿ ਨਾਹ ਨਿਰੰਤਰਿ ਭਗਤਿ ਨ ਕੀਨੀ ॥
 ਪੁਰ ਸਲਾਤ ਕਾ ਪੰਥੁ ਦੁਹੇਲਾ ॥
 ਸੰਗਿ ਨ ਸਾਥੀ ਗਵਨੁ ਇਕੇਲਾ ॥੨॥
 ਦੁਖੀਆ ਦਰਦਵੰਦੁ ਦਰਿ ਆਇਆ ॥
 ਬਹੁਤੁ ਪਿਆਸ ਜਬਾਬੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸਰਨਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀ ॥
 ਜਿਉ ਜਾਨਹੁ ਤਿਉ ਕਰੁ ਗਤਿ ਮੇਰੀ ॥੩॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ
 ਜਨਮ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਸੁਹਾਗਣ ਬਣ ਕੇ ਲੋਕ
 ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਸਹ ਕੀ ਸਾਰ ਸੁਹਾਗਨਿ ਜਾਨੈ ॥
 ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਸੁਖ ਰਲੀਆ ਮਾਨੈ ॥
 ਜਿਵੇਂ ਪਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਸੁਹਾਗਣ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ
 ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤੀ-
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਤਤਵੇਤਾ ਰੂਪੀ ਮਹਾਤਮਾ ਸਖੀਆਂ ਜਾਣਦੀਆਂ
 ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪਤੀ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਸੱਚਾ-
 ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀਆਂ ਹਨ।
 (ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਧੰਨੁ ਸੁਹਾਗਨਿ ਜੋ ਪੀਅ ਭਾਵੈ ॥
 ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਫਿਰਿ ਜਨਮਿ ਨ ਆਵੈ ॥
 ਉਹ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸਤਰੀ ਧੰਨਤਾ ਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ
 ਪਤੀ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਫਿਰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਧਨੁ ਸੋਹਾਗਨਿ ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਪਛਾਨੈ ॥
 ਮਾਨੈ ਹੁਕਮੁ ਤਜੈ ਅਭਿਮਾਨੈ ॥
 ਪ੍ਰਿਅ ਸਿਉ ਰਾਤੀ ਰਲੀਆ ਮਾਨੈ ॥
 ਉਹ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਸੁਹਾਗਣ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ
 ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਅਭਿਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿਆਰੇ
 ਪਤੀ ਨਾਲ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਹੈ।
 ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਜਿਨ੍ਹਾ ਨਾਉ ਸੁਹਾਗਣੀ ਤਿਨ੍ਹਾ ਝਾਕ ਨ ਹੋਰ ॥
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਹਾਗਵੰਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤੀ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਝਾਕ) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ
 ਜਾਂਦੀ।
 ਤਨੁ ਮਨੁ ਦੇਇ ਨ ਅੰਤਰੁ ਰਾਖੈ ॥
 ਅਵਰਾ ਦੇਖਿ ਨ ਸੁਨੈ ਅਭਾਖੈ ॥੧॥
 ਜਿਵੇਂ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲ
 (ਮੰਦ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ) ਵੇਖਦੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਬਚਨ
 (ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਮਤ) ਸੁਣਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ (ਭੈੜੀ ਭਾਵਨਾ
 ਨਾਲ) ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾ-ਰੂਪੀ ਸਖੀਆਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਤੀ
 ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਤਨ ਅਤੇ ਮਨ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਭੇਦ
 ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਪਤੀ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ
 ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ।
 (ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਗ੍ਰਿਹੁ ਸਉਪਿ ਸਰੀਰੁ
 ਸੋਈ ਸੁਹਾਗਨਿ ਕਹੈ ਕਬੀਰੁ ॥
 ਜਿਸ ਨੇ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਅਤੇ ਘਰ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ
 ਹੈ ਉਹੀ ਇਸਤਰੀ ਸੁਹਾਗਣ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 ਸੋ ਕਤ ਜਾਨੈ ਪੀਰ ਪਰਾਈ ॥
 ਜਾ ਕੈ ਅੰਤਰਿ ਦਰਦੁ ਨ ਪਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜਿਹਨਾਂ ਦੁਹਾਗਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ
 ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪਤੀ-ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ
 ਸਕਦੀਆਂ।
 (ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਲਾਗੀ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਨੈ ਪੀਰ ॥
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਯੋਗ ਦੀ ਪੀੜਾ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਉਹੀ
 ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਜਿਸੁ ਲਾਗੀ ਪੀਰ ਪਿਰੰਮ ਕੀ ਸੋ ਜਾਣੈ ਜਰੀਆ ॥
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਪੀੜਾ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਉਸ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ
 ਹੈ।
 ਦੁਖੀ ਦੁਹਾਗਨਿ ਦੁਇ ਪਖ ਹੀਨੀ ॥

ਜਿਨਿ ਨਾਹ ਨਿਰੰਤਰਿ ਭਗਤਿ ਨ ਕੀਨੀ ॥
 ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਛੁੱਟੜ ਔਰਤ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦੋਨਾਂ ਪੱਖਾਂ-ਪੇਕੇ ਅਤੇ
 ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ
 ਹੋਈ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪੁਲੋਕ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
 ਪੁਰ ਸਲਾਤ ਕਾ ਪੰਥੁ ਦੁਹੇਲਾ ॥
 ਸੰਗਿ ਨ ਸਾਥੀ ਗਵਨੁ ਇਕੇਲਾ ॥੨॥
 ਪੁਰਸਲਾਤ ਦਾ ਰਸਤਾ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵ ਆਤਮਾ
 ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਇਹ ਰਸਤਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ
 ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
 (ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ—
 ਵਾਟ ਹਮਾਰੀ ਖਰੀ ਉਡੀਣੀ ॥
 ਖੰਨਿਅਹੁ ਤਿਖੀ ਬਹੁਤੁ ਪਿਈਣੀ ॥
 ਇਸ ਪੁਲ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਾਟ ਵੀ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਨਾਲੋਂ
 ਤਿੱਖੀ ਅਤੇ ਵਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਬਰੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।)
 ਦੁਖੀਆ ਦਰਦਵੰਦੁ ਦਰਿ ਆਇਆ ॥
 ਬਹੁਤੁ ਪਿਆਸ ਜਬਾਬੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥
 ਹੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ
 ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ
 ਬਹੁਤ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਹੈ! ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।
 ਭਾਵ ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸਰਨਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀ ॥
 ਜਿਉ ਜਾਨਹੁ ਤਿਉ ਕਰੁ ਗਤਿ ਮੇਰੀ ॥੩॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਜੀ! ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪਿਆ ਹਾਂ! ਆਪ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੋ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੇਰਾ
 ਉਧਾਰ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸ਼ਬਦ 41

ਜੋ ਦਿਨ ਆਵਹਿ ਸੋ ਦਿਨ ਜਾਹੀ ॥
 ਕਰਨਾ ਕੂਚੁ ਰਹਨੁ ਥਿਰੁ ਨਾਹੀ ॥
 ਸੰਗੁ ਚਲਤ ਹੈ ਹਮ ਭੀ ਚਲਨਾ ॥
 ਦੂਰਿ ਗਵਨੁ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਮਰਨਾ ॥੧॥
 ਕਿਆ ਤੂ ਸੋਇਆ ਜਾਗੁ ਇਆਨਾ ॥
 ਤੈ ਜੀਵਨੁ ਜਗਿ ਸਚੁ ਕਰਿ ਜਾਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਿਨਿ ਜੀਉ ਦੀਆ ਸੁ ਰਿਜਕੁ ਅੰਬਰਾਵੈ ॥
 ਸਭ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਹਾਟੁ ਚਲਾਵੈ ॥
 ਕਰਿ ਬੰਦਿਗੀ ਛਾਡਿ ਮੈ ਮੇਰਾ ॥
 ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਸਮ੍ਹਾਰਿ ਸਵੇਰਾ ॥੨॥
 ਜਨਮੁ ਸਿਰਾਨੋ ਪੰਥੁ ਨ ਸਵਾਰਾ ॥
 ਸਾਂਝ ਪਰੀ ਦਹ ਦਿਸ ਅੰਧਿਆਰਾ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਨਿਦਾਨਿ ਦਿਵਾਨੇ ॥
 ਚੇਤਸਿ ਨਾਹੀ ਦੁਨੀਆ ਫਨ ਖਾਨੇ ॥੩॥੨॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ
 ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗ ਕੇ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੰਥ ਸੰਵਾਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਵੈਰਾਗਮਈ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਜੋ ਦਿਨ ਆਵਹਿ ਸੋ ਦਿਨ ਜਾਹੀ ॥
 ਕਰਨਾ ਕੂਚੁ ਰਹਨੁ ਥਿਰੁ ਨਾਹੀ ॥
 ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦਿਨ ਬੀਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਦੀ ਉਮਰ ਘਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ
 ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਦਰਿ ਕੂਚੁ ਕੂਚਾ ਕਰਿ ਗਏ ਅਵਰੇ ਭਿ ਚਲਣਹਾਰ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਬੀਰ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਕਿਆ ਮਾਗਉ ਕਿਛੁ ਥਿਰੁ ਨ ਰਹਾਈ ॥
 ਦੇਖਤ ਨੈਨ ਚਲਿਓ ਜਗੁ ਜਾਈ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪ ਪਾਸੋਂ ਕੀ ਮੰਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ
 ਵੀ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੰਸਾਰ ਨਾਸ਼
 ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਅਉਧ ਘਟੈ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਾਰੇ ॥
 ਦਿਨ ਰਾਤ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੀ ਆਯੂ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।)
 ਸੰਗੁ ਚਲਤ ਹੈ ਹਮ ਭੀ ਚਲਨਾ ॥
 ਦੂਰਿ ਗਵਨੁ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਮਰਨਾ ॥੧॥
 ਜੀਵ ਦੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ
 ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੌਤ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜੀਵ

ਦੂਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੌਤ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ।
 ਕਿਆ ਤੂ ਸੋਇਆ ਜਾਗੁ ਇਆਨਾ ॥
 ਤੈ ਜੀਵਨੁ ਜਗਿ ਸਚੁ ਕਰਿ ਜਾਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਖੇ ਅਗਿਆਨਤਾ-ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ
 ਕਿਉਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ? ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚ ਸਮਝੀ ਬੈਠਾ
 ਹੈਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਾਈ
 ਅਗਿਆਨਤਾ-ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਜਾਗਤ ਸੋਵਤ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥
 ਗੁਰਮੁਖ ਜਾਗੈ ਸੋਈ ਸਾਰੁ ॥
 ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਗਦੇ ਤੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ
 ਗੁਰਮੁਖ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਭਜਨ ਵਿਚ ਜਾਗਦੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਨ।)
 ਜਿਨਿ ਜੀਉ ਦੀਆ ਸੁ ਰਿਜਕੁ ਅੰਬਰਾਵੈ ॥
 ਸਭ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਹਾਟੁ ਚਲਾਵੈ ॥
 ਜਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਭ ਨੂੰ
 ਰਿਜਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਭ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ
 ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ
 ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ ॥੧॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜੋ ਜੀਵ-ਜੰਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ,
 ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਾਣ-ਪਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।)
 ਕਰਿ ਬੰਦਿਗੀ ਛਾਡਿ ਮੈ ਮੇਰਾ ॥
 ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਸਮ੍ਹਾਰਿ ਸਵੇਰਾ ॥੨॥
 ਹੇ ਇਨਸਾਨ! ਤੂੰ ਮੈਂ-ਮੇਰੀ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਬੰਦਗੀ ਕਰ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ
 ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਕੋਈ ਨਹੀ ਤੇਰਾ ॥
 ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ ਕੀ ਨ ਜਪਹਿ ਸਵੇਰਾ ॥੩॥੯॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ
 ਉੱਠ ਕੇ ਤੂੰ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ-

ਜਨਮ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਭਜਨ ਕੀਤਾ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਣਾ ਹੈ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 ਭਾਵ, ਹੇ ਜੀਵ! ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ
 ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰ।)
 ਜਨਮੁ ਸਿਰਾਨੋ ਪੰਥੁ ਨ ਸਵਾਰਾ ॥
 ਸਾਂਝ ਪਰੀ ਦਹ ਦਿਸ ਅੰਧਿਆਰਾ ॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਤੇਰਾ ਮਨੁੱਖਾ-ਜਨਮ ਨਿਸਫਲ ਹੀ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾ
 ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੰਵਾਰਿਆ।
 ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਮ ਪੈਣ ਨਾਲ ਦਸੇ ਹੀ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰਾ ਹੀ
 ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਰੂਪੀ ਸ਼ਾਮ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸਾਂ
 ਇੰਦਰੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਧਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜੱਪਿਆ ਜਾਣਾ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਨਿਦਾਨਿ ਦਿਵਾਨੇ ॥
 ਚੇਤਸਿ ਨਾਹੀ ਦੁਨੀਆ ਫਨ ਖਾਨੇ ॥੩॥੨॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਝੱਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾ!
 ਤੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ
 ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਭਾਈ, ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
 ਕਰ, ਜੋ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ਼ਬਦ 42

ਉਚੇ ਮੰਦਰ ਸਾਲ ਰਸੋਈ ॥
 ਏਕ ਘਰੀ ਫੁਨਿ ਰਹਨੁ ਨ ਹੋਈ ॥੧॥
 ਇਹੁ ਤਨੁ ਐਸਾ ਜੈਸੇ ਘਾਸ ਕੀ ਟਾਟੀ ॥
 ਜਲਿ ਗਇਓ ਘਾਸੁ ਰਲਿ ਗਇਓ ਮਾਟੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਭਾਈ ਬੰਧ ਕੁਟੰਬ ਸਹੇਰਾ ॥
 ਓਇ ਭੀ ਲਾਗੇ ਕਾਢੁ ਸਵੇਰਾ ॥੨॥
 ਘਰ ਕੀ ਨਾਰਿ ਉਰਹਿ ਤਨ ਲਾਗੀ ॥
 ਉਹ ਤਉ ਭੂਤੁ ਭੂਤੁ ਕਰਿ ਭਾਗੀ ॥੩॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭੈ ਜਗੁ ਲੂਟਿਆ ॥
 ਹਮ ਤਉ ਏਕ ਰਾਮੁ ਕਹਿ ਛੂਟਿਆ ॥੪॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਦੀ ਨਾਸ਼ਵਾਨਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ

ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੈਰਾਗ-ਮਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰਿਕ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਫਸਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁਲਾਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਗਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਕੇ ਸਭ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟਣ ਦਾ ਉਪਾਅ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਉਚੇ ਮੰਦਰ ਸਾਲ ਰਸੋਈ ॥

ਏਕ ਘਰੀ ਫੁਨਿ ਰਹਨੁ ਨ ਹੋਈ ॥੧॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਉੱਚੇ ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸੋਹਣੀਆਂ ਰਸੋਈਆਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਘੜੀ ਭਰ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਆਈ ਤਲਬ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ ਕੀ ਮਾਇਆ

ਮੰਦਰ ਛੋਡਿ ਚਲਿਓ ॥੫॥੨॥੧੫॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੰਦਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਫਰੀਦਾ ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾੜੀਆ ਉਸਾਰਦੇ ਵੀ ਗਏ।

ਕੂੜਾ ਸੁਓਦਾ ਕਰਿ ਗਏ ਗੋਰੀ ਆਇ ਪਏ ॥੪੬॥

ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਅਤੇ ਮਾੜੀਆਂ ਉਸਾਰਦੇ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬੂਠਾ-ਸੌਦਾ ਕਰਦੇ ਮਰ ਗਏ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪੈ ਗਏ।)

ਇਹੁ ਤਨੁ ਐਸਾ ਜੈਸੇ ਘਾਸ ਕੀ ਟਾਟੀ ॥

ਜਲਿ ਗਇਓ ਘਾਸੁ ਰਲਿ ਗਇਓ ਮਾਟੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਘਾਹ ਦੀ ਝੋਂਪੜੀ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਘਾਹ ਦੀ ਝੋਂਪੜੀ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰ ਨੇ ਵੀ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਬੰਧ ਕੁਟੰਬ ਸਹੇਰਾ ॥

ਓਇ ਭੀ ਲਾਗੇ ਕਾਢੁ ਸਵੇਰਾ ॥੨॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈਂ, ਭਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰ ਆਦਿ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੌਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਘਟ ਫੂਟੇ ਕੋਊ ਬਾਤ ਨ ਪੂਛੈ ਕਾਢਹੁ ਕਾਢਹੁ ਹੋਈ ॥੨॥

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਰੀਰ ਬਿਨਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਛੇਤੀ ਕਰੋ-ਛੇਤੀ ਕਰੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।)

ਘਰ ਕੀ ਨਾਰਿ ਉਰਹਿ ਤਨ ਲਾਗੀ।

ਉਹ ਤਉ ਭੂਤੁ ਭੂਤੁ ਕਰਿ ਭਾਗੀ ॥੩॥

ਘਰ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜੀਵ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਭੂਤ-ਭੂਤ ਕਹਿ ਕੇ ਦੂਰ ਨੱਠਦੀ ਹੈ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭੈ ਜਗੁ ਲੂਟਿਆ ॥

ਹਮ ਤਉ ਏਕ ਰਾਮੁ ਕਹਿ ਛੂਟਿਆ ॥੪॥੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਛੁੱਟ ਗਿਆ ਹਾਂ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ—

ਹਮ ਦੇਖਤ ਜਿਨਿ ਸਭੁ ਜਗੁ ਲੂਟਿਆ ॥

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਮੈਂ ਰਾਮ ਕਹਿ ਛੂਟਿਆ ॥੩॥

ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਇਆ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਰਾਗ ਸੂਹੀ (ਚੌਪਦਾ)

ਸ਼ਬਦ 43

ਦੁਖਿਆਰੀ ਦੁਖਿਆਰਾ ਜਗ ਮਹਿ,

ਮਨ ਜਪ ਲੈ ਰਾਮ ਪਿਆਰਾ ਰੇ ॥ ਟੇਕ ॥

ਗੜ ਕਾਂਚਾ ਤਸਕਰ ਤਿਹ ਲਾਗਾ, ਤੂੰ ਕਾਹੇ ਨ ਜਾਗ ਅਭਾਗਾ ਰੇ ॥

ਨੈਨ ਉਘਾਰਿ ਨ ਪੇਖਿਯੋ ਤੂਨੇ, ਮਾਨੁਸ਼ ਜਨਮ ਕਿਹ ਲੇਖਾ ਰੇ ॥

ਪਾਉਂ ਪਸਾਰ ਕਿਮਿ ਸੋਇ ਪਰਿਓ, ਤੈਂ ਜਨਮ ਅਕਾਰਥ ਖੋਇਆ ਰੇ ॥

ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਨਿਤ ਭੋਂਟਹਿ, ਰਹਿ ਸੰਜਮ ਜਾਗਿਤ ਪਹਰਾ ਰੇ ॥੧॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ

ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਦੁਖਿਆਰੀ ਦੁਖਿਆਰਾ ਜਗ ਮਹਿ,
 ਮਨ ਜਪ ਲੈ ਰਾਮ ਪਿਆਰਾ ਰੇ॥ ਟੇਕ॥
 ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,
 ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਮਨ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪ ਲੈ।
 ਗੜ ਕਾਂਚਾ ਤਸਕਰ ਤਿਹ ਲਾਗਾ, ਤੂੰ ਕਾਹੇ ਨ ਜਾਗ ਅਭਾਗਾ ਰੇ॥
 ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਕੱਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਚੁਰਾ ਕੇ ਲੈ
 ਜਾਣਾ ਹੈ। ਹੇ ਅਭਾਗੇ ਪੁਰਸ਼ਾ! ਤੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗ ਕੇ
 ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
 ਨੈਨ ਉਘਾਰਿ ਨ ਪੇਖਿਯੋ ਤੂਨੇ, ਮਾਨੁਸ਼ ਜਨਮ ਕਿਹ ਲੇਖਾ ਰੇ॥
 ਤੂੰ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕਦੇ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਾਨਸ/ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ
 ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ?
 ਪਾਉਂ ਪਸਾਰ ਕਿਮਿ ਸੋਇ ਪਰਿਓ, ਤੈਂ ਜਨਮ ਅਕਾਰਥ ਖੋਇਆ ਰੇ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਤੂੰ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈਂ! ਅਤੇ
 ਆਪਣੇ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਨਿਤ ਭੋਂਟਹਿ, ਰਹਿ ਸੰਜਮ ਜਾਗਿਤ ਪਹਰਾ ਰੇ॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ
 ਜੀਵ! ਨਿੱਤਾ-ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ
 ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ।

ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ

ਸ਼ਬਦ 44

ਦਾਰਿਦ੍ਰ ਦੇਖਿ ਸਭ ਕੋ ਹਸੈ ਐਸੀ ਦਸਾ ਹਮਾਰੀ॥
 ਅਸਟ ਦਸਾ ਸਿਧਿ ਕਰ ਤਲੈ ਸਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ॥੧॥
 ਤੂ ਜਾਨਤ ਮੈ ਕਿਛੁ ਨਹੀ ਭਵ ਖੰਡਨ ਰਾਮ॥
 ਸਗਲ ਜੀਅ ਸਰਨਾਗਤੀ ਪ੍ਰਭ ਪੂਰਨ ਕਾਮ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਜੋ ਤੇਰੀ ਸਰਨਾਗਤਾ ਤਿਨ ਨਾਹੀ ਭਾਰੁ॥
 ਉਚ ਨੀਚ ਤੁਮ ਤੇ ਤਰੇ ਆਲਜੁ ਸੰਸਾਰੁ॥੨॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਅਕਥ ਕਥਾ ਬਹੁ ਕਾਇ ਕਰੀਜੈ॥
 ਜੈਸਾ ਤੂ ਤੈਸਾ ਤੁਹੀ ਕਿਆ ਉਪਮਾ ਦੀਜੈ॥੩॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਾਨਵ
 ਵਿਰੋਧੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ

ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚਾ
 ਜਾਂ ਨੀਵਾਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ
 ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸਭ ਕਾਰਜ ਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਦਾਰਿਦ੍ਰ ਦੇਖਿ ਸਭ ਕੋ ਹਸੈ ਐਸੀ ਦਸਾ ਹਮਾਰੀ॥
 ਅਸਟ ਦਸਾ ਸਿਧਿ ਕਰ ਤਲੈ ਸਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ॥੧॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ, ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਉਸ
 ਨੂੰ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਐਸੀ
 ਗਰੀਬੀ, ਦਰਦਨਾਕ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਭ ਕੋਈ ਹੱਸਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਜੀ, ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਕਰਕੇ ਹੁਣ 18 ਸਿੱਧੀਆਂ ਮੇਰੀ ਹੱਥ ਦੀ ਹਥੇਲੀ
 'ਤੇ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਆਪ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੀ ਹੈ।
 ਤੂ ਜਾਨਤ ਮੈ ਕਿਛੁ ਨਹੀ ਭਵ ਖੰਡਨ ਰਾਮ॥
 ਸਗਲ ਜੀਅ ਸਰਨਾਗਤੀ ਪ੍ਰਭ ਪੂਰਨ ਕਾਮ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਹੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ
 ਘਟ-ਘਟ ਦੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਜੋ ਜੀਵ ਆਪ
 ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰਨ
 ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
 ਜੋ ਤੇਰੀ ਸਰਨਾਗਤਾ ਤਿਨ ਨਾਹੀ ਭਾਰੁ॥
 ਉਚ ਨੀਚ ਤੁਮ ਤੇ ਤਰੇ ਆਲਜੁ ਸੰਸਾਰੁ॥੨॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਜੋ ਜੀਵ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ
 ਕੋਈ ਵੀ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉੱਚੇ, ਨੀਵੇਂ, ਅਮੀਰ, ਗਰੀਬ ਸਭ ਜੀਵ ਨ ਤਰੇ ਜਾਣ
 ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਅਕਥ ਕਥਾ ਬਹੁ ਕਾਇ ਕਰੀਜੈ॥
 ਜੈਸਾ ਤੂ ਤੈਸਾ ਤੁਹੀ ਕਿਆ ਉਪਮਾ ਦੀਜੈ॥੩॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ! ਆਪ ਦੀ
 ਕਥਾ ਅਕੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਕਰਨੀਆਂ
 ਹਨ। ਇਹ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਉਪਮਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਜੋ ਤੁਸੀਂ
 ਹੋ ਕੇਵਲ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ। ਆਪ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਸਹਜ ਕੀ ਅਕਥ ਕਥਾ ਹੈ ਨਿਰਾਰੀ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਕਥਾ ਅਕੱਥ ਅਤੇ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ।

ਜਿਹ ਕੁਲ ਸਾਧੂ ਬੈਸਨੋਂ ਹੋਇ ॥
ਬਰਨ ਅਬਰਨ ਰੰਕੁ ਨਹੀ ਈਸੁਰੁ
ਬਿਮਲ ਬਾਸੁ ਜਾਨੀਐ ਜਗਿ ਸੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬ੍ਰਹਮਨ ਬੈਸ ਸੂਦ ਅਰੁ ਖੁੜੀ ਡੋਮ ਚੰਡਾਰ ਮਲੇਛ ਮਨ ਸੋਇ ॥
ਹੋਇ ਪੁਨੀਤ ਭਗਵੰਤ ਭਜਨ ਤੇ ਆਪੁ ਤਾਰਿ ਤਾਰੇ ਕੁਲ ਦੋਇ ॥੧॥
ਧੰਨਿ ਸੁ ਗਾਉ ਧੰਨਿ ਸੋ ਠਾਉ ਧੰਨਿ ਪੁਨੀਤ ਕੁਟੰਬ ਸਭ ਲੋਇ ॥
ਜਿਨਿ ਪੀਆ ਸਾਰ ਰਸੁ ਤਜੇ ਆਨ ਰਸ ਹੋਇ ਰਸ ਮਗਨ ਡਾਰੇ
ਬਿਖੁ ਖੋਇ ॥੨॥
ਪੰਡਿਤ ਸੂਰ ਛਤ੍ਰਪਤਿ ਰਾਜਾ ਭਗਤ ਬਰਾਬਰਿ ਅਉਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥
ਜੈਸੇ ਪੁਰੈਨ ਪਾਤ ਰਹੈ ਜਲ ਸਮੀਪ ਭਨਿ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮੇ ਜਗਿ
ਓਇ ॥੩॥ ॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਜਿਸ ਕੁਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੁਲ
ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉੱਤਮ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੁਲ ਵਰਣਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਜਾਂ ਅਵਰਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਗਤ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਮਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨ
ਪੰਡਿਤ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੂਰਬੀਰ ਸੂਰਮਾ, ਸਾਰੇ
ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਛਤਰਪਤੀ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਜਿਹ ਕੁਲ ਸਾਧੂ ਬੈਸਨੋਂ ਹੋਇ ॥

ਬਰਨ ਅਬਰਨ ਰੰਕੁ ਨਹੀ ਈਸੁਰੁ

ਬਿਮਲ ਬਾਸੁ ਜਾਨੀਐ ਜਗਿ ਸੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਿਸ ਕੁਲ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,
ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਰਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਖੱਤਰੀ, ਵੈਸ਼, ਸ਼ੂਦਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ
ਵਰਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ, ਉਹ ਕੰਗਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ
ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਵਾਸਨਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਕਬੀਰ ਸੋਈ ਕੁਲ ਭਲੀ ਜਾ ਕੁਲ ਹਰਿ ਕੋ ਦਾਸੁ ॥

ਉਹੀ ਕੁਲ ਭਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੁਲ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਾ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦਾਸ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)

ਬ੍ਰਹਮਨ ਬੈਸ ਸੂਦ ਅਰੁ ਖੁੜੀ ਡੋਮ ਚੰਡਾਰ ਮਲੇਛ ਮਨ ਸੋਇ ॥
ਹੋਇ ਪੁਨੀਤ ਭਗਵੰਤ ਭਜਨ ਤੇ ਆਪੁ ਤਾਰਿ ਤਾਰੇ ਕੁਲ ਦੋਇ ॥੧॥

ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਜੀਵ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਵੈਸ਼, ਸ਼ੂਦਰ ਅਤੇ ਖੱਤਰੀ, ਡੋਮ ਮਰਾਸੀ,
ਚੰਡਾਲ, ਮਲੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਭਜਨ
ਕਰਕੇ ਪੁਨੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਤਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਨੋਂ
ਕੁਲਾਂ ਨਾਨਕੇ-ਦਾਦਕੇ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਾ ਕੇ ਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
ਧੰਨਿ ਸੁ ਗਾਉ ਧੰਨਿ ਸੋ ਠਾਉ ਧੰਨਿ ਪੁਨੀਤ ਕੁਟੰਬ ਸਭ ਲੋਇ ॥

ਧੰਨ ਉਹ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਧੰਨ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਧੰਨ ਹੀ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ
ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਜਹ ਸਾਧ ਪਗ ਧਰਹਿ ॥

ਤਹ ਬੈਕੁੰਠੁ ਜਹ ਨਾਮੁ ਉਚਰਹਿ ॥

ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੰਤ ਚਰਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਅਠਾਹਠ
ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਭਜਨ
ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਬੈਕੁੰਠ-ਧਾਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਜਿਨਿ ਪੀਆ ਸਾਰ ਰਸੁ ਤਜੇ ਆਨ ਰਸ ਹੋਇ ਰਸ ਮਗਨ ਡਾਰੇ ਬਿਖੁ
ਖੋਇ ॥੨॥

ਜੋ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਉੱਤਮ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਸ ਨੂੰ ਪੀਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ
ਹੋਰ ਝੂਠੇ ਸੰਸਾਰੀ ਰਸਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ
ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਸ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਿੱਠੇ (ਜ਼ਹਿਰ ਰੂਪੀ) ਰਸਾਂ ਦਾ
ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

‘ਰਾਮ ਨਾਮ ਛਾਡਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਹੇ ਬਿਖੁ ਖਾਈ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਜ਼ਹਿਰ ਰੂਪੀ
ਰਸ ਕਿਉਂ ਖਾਂਦੇ ਹੋ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਹਰਿ ਰਸੁ ਪੀਵਤ ਸਦ ਹੀ ਰਾਤਾ ॥

ਆਨ ਰਸਾ ਖਿਨ ਮਹਿ ਲਹਿ ਜਾਤਾ ॥

ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਸ ਪੀ ਕੇ
ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਝੂਠੇ ਰਸ ਇਕ ਛਿਨ ਵਿਚ ਲੱਥ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ।)

ਪੰਡਿਤ ਸੂਰ ਛਤ੍ਰਪਤਿ ਰਾਜਾ ਭਗਤ ਬਰਾਬਰਿ ਅਉਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਿਤ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ
ਸੂਰਬੀਰ ਸੂਰਮਾ, ਚਕਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ
ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਜੈਸੇ ਪੁਰੈਨ ਪਾਤ ਰਹੈ ਜਲ ਸਮੀਪ ਭਨਿ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮੇ ਜਗਿ ਓਇ ॥੩॥ ॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪੁਰੈਣ ਬੂਟੀ ਜਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਜਲ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਬਦ 46

ਕਾ ਤੂੰ ਸੋਵੈ ਜਾਗ ਦਿਵਾਨਾ।

ਝੂਠਾ ਜੀਵਨ ਸਾਂਚਿ ਕਰਿ ਜਾਨਾ ॥ ਟੇਕ ॥

ਜੋ ਦਿਨ ਆਵੈ ਸੋ ਦੁਖ ਮੇ ਜਾਗੀ।

ਕੀਜੈ ਕੂਚ ਰਹਿਓ ਸਚ ਨਾਹੀ।

ਸੰਗਿ ਚਲਿਓ ਹੈ ਹਮ ਭੀ ਚਲਨਾ।

ਦੂਰ ਗਵਨ ਸਿਰ ਉਪਰ ਮਰਨਾ ॥੧॥

ਜੋ ਕਛੁ ਬੋਯਾ ਲੁਨਿਯੇ ਸੋਈ।

ਤਾ ਮੇ ਫੇਰ ਫਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਛਾਡਿਯ ਕੂਰ ਭਜੋ ਹਰਿ ਚਰਨਾ।

ਤਾ ਕੋ ਮਿਟੈ ਜਨਮ ਅਰੁ ਮਰਨਾ ॥੨॥

ਜਿਨ ਜੀਉ ਦਿਯਾ ਸੋ ਰਿਜਕ ਅਮੜਾਵੈ।

ਘਟ-ਘਟ ਭੀਤਰ ਰਹਟ ਚਲਾਵੈ।

ਕਰਿ ਬੰਦਗੀ ਛਾਡਿ ਮੈਂ ਮੇਰਾ।

ਹਿਰਦੈ ਕਰੀਮ ਸੰਭਰਿ ਸਵੇਰਾ ॥੩॥

ਆਗੈ ਪੰਥ ਖਰਾ ਹੈ ਝੀਨਾ।

ਖਾਂਡੈ ਧਾਰ ਜੈਸਾ ਹੈ ਪੈਨਾ।

ਜਿਸ ਉਪਰ ਮਾਰਗਾ ਹੈ ਤੇਰਾ।

ਪੰਥੀ ਪੰਥ ਸੰਵਾਰ ਸਵੇਰਾ ॥੪॥

ਕਿਆ ਤੈਂ ਖਰਚਾ ਕਿਆ ਤੈ ਖਾਯਾ।

ਚਲ ਦਰਹਾਲ ਦਿਬਾਨ ਬੁਲਾਯਾ।

ਸਾਹਿਬ ਤੋ ਪੈ ਲੇਖਾ ਲੇਸੀ।

ਭੀਰਿ ਪਰਿਯਾ ਤੂੰ ਭਰਿ ਭਰਿ ਦੇਸੀ ॥੫॥

ਜਨਮ ਸਿਰਾਨਾ ਕਿਆ ਪਸਾਰਾ ਸੰਵਾਰਾ।

ਸਾਂਝ ਪਰੀ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਅੰਧਿਆਰਾ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਨਿਦਾਨਿ ਦਿਵਾਨਾ।

ਅਜਹੁ ਨ ਚੇਤੈ ਦੁਨੀ ਫੰਦਖਾਨਾ ॥੬॥

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ

ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ

ਜਪ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੰਥ ਸਵਾਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਵੈਰਾਗਮਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾ ਤੂੰ ਸੋਵੈ ਜਾਗ ਦਿਵਾਨਾ।

ਝੂਠਾ ਜੀਵਨ ਸਾਂਚਿ ਕਰਿ ਜਾਨਾ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਖੇ ਅਗਿਆਨਤਾ-ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ

ਕਿਉਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ? ਤੂੰ ਇਸ ਝੂਠੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚ ਸਮਝੀ ਬੈਠਾ ਹੈਂ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਅਗਿਆਨਤਾ-

ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰ।

ਜੋ ਦਿਨ ਆਵੈ ਸੋ ਦੁਖ ਮੇ ਜਾਗੀ।

ਕੀਜੈ ਕੂਚ ਰਹਿਓ ਸਚ ਨਾਹੀ।

ਸੰਗਿ ਚਲਿਓ ਹੈ ਹਮ ਭੀ ਚਲਨਾ।

ਦੂਰ ਗਵਨ ਸਿਰ ਉਪਰ ਮਰਨਾ ॥੧॥

ਜੋ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਉਹ ਦਿਨ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਬੀਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਦੀ ਉਮਰ ਘਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ

ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੀਵ ਦੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ

ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੌਤ ਦਾ ਆਉਣਾ

ਜੀਵ ਦੂਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੌਤ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ।

ਜੋ ਕਛੁ ਬੋਯਾ ਲੁਨਿਯੇ ਸੋਈ। ਤਾ ਮੇ ਫੇਰ ਫਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਛਾਡਿਯ ਕੂਰ ਭਜੋ ਹਰਿ ਚਰਨਾ।

ਤਾ ਕੋ ਮਿਟੈ ਜਨਮ ਅਰੁ ਮਰਨਾ ॥੨॥

ਹੇ ਭਾਈ ਜੋ ਕੁਝ ਤੂੰ ਬੀਜਿਆ ਹੈ ਉਹੀ ਕੱਟੇਂਗਾ ਭਾਵ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ

ਕਰਮ ਕਰੇਂਗਾ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਭੁਗਤੇਂਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਘਾਟਾ-ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ

ਹੋਣਾ। ਹੇ ਭਾਈ ਕੂੜ (ਝੂਠ) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਿਸ ਨਾਲ

ਤੇਰਾ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਮਿਟ ਜਾਵੇ।

ਜਿਨ ਜੀਉ ਦਿਯਾ ਸੋ ਰਿਜਕ ਅਮੜਾਵੈ।

ਘਟ-ਘਟ ਭੀਤਰ ਰਹਟ ਚਲਾਵੈ ॥

ਕਰਿ ਬੰਦਗੀ ਛਾਡਿ ਮੈਂ ਮੇਰਾ।

ਹਿਰਦੈ ਕਰੀਮ ਸੰਭਰਿ ਸਵੇਰਾ ॥੩॥

ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਸਭ ਨੂੰ ਰਿਜਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ

ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੇ

ਇਨਸਾਨ! ਤੂੰ ਮੈਂ-ਮੇਰੀ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੇ

ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ।
 ਆਗੈ ਪੰਥ ਖਰਾ ਹੈ ਝੀਨਾ। ਖਾਂਡੈ ਧਾਰ ਜੈਸਾ ਹੈ ਪੈਨਾ।
 ਜਿਸ ਉਪਰ ਮਾਰਗ ਹੈ ਤੇਰਾ। ਪੰਥੀ ਪੰਥ ਸੰਵਾਰ ਸਵੇਰਾ॥੪॥
 ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵਰਗਾ
 ਬਰੀਕ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਦੀ ਤੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਪੰਥੀ ਜੀਵ
 ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਪੰਥ ਸੰਵਾਰ ਭਾਵ
 ਪ੍ਰਲੋਕ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸੰਵਾਰ ਲੈ।
 ਕਿਆ ਤੈਂ ਖਰਚਾ ਕਿਆ ਤੈ ਖਾਯਾ।
 ਚਲ ਦਰਹਾਲ ਦਿਬਾਨ ਬੁਲਾਯਾ।
 ਸਾਹਿਬ ਤੋ ਪੈ ਲੇਖਾ ਲੇਸੀ।
 ਭੀਰਿ ਪਰਿਯਾ ਤੂੰ ਭਰਿ ਭਰਿ ਦੇਸੀ॥੫॥
 ਹੇ ਭਾਈ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੀ ਤੂੰ ਖਰਚਿਆ ਤੇ ਕੀ ਖਾਧਾ ?
 ਧਰਮਰਾਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਹਿਬ
 ਨੇ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਲੇਖਾ ਮੰਗਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇਰੇ 'ਤੇ
 ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਪੈ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।
 ਜਨਮ ਸਿਰਾਨਾ ਕਿਆ ਪਸਾਰਾ ਸੰਵਾਰਾ।
 ਸਾਂਝ ਪਰੀ ਚਹੁੰ ਦਿਸਿ ਅੰਧਿਆਰਾ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਨਿਦਾਨਿ ਦਿਵਾਨਾ।
 ਅਜਹੁੰ ਨ ਚੇਤੈ ਦੁਨੀ ਫੰਦਖਾਨਾ॥੬॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਤੇਰਾ ਮਨੁੱਖਾ-ਜਨਮ ਨਿਸਫਲ ਹੀ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾ
 ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੰਵਾਰਿਆ।
 ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਮ ਪੈਣ ਨਾਲ ਦਸੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਅੰਧੇਰਾ ਹੀ
 ਅੰਧੇਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਰੂਪੀ ਸ਼ਾਮ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸਾਂ
 ਇੰਦਰੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਧਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
 ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਿਆ ਜਾਣਾ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਝੱਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾ!
 ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ
 ਭਾਈ, ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ, ਜੋ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸਹਾਈ
 ਹੋਵੇਗਾ।

ਖਾਲਿਕ ਸਿਕਸਤਾ ਮੈ ਤੇਰਾ।
 ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਉਮੇਦਗਾਰ ਬੇਕਰਾਰ ਜੀਉ ਮੇਰਾ॥ ਟੇਕ॥
 ਅਵਲਿ ਆਖਿਰ ਇਲਹ ਆਦਿਮ ਮੌਜ ਫਰਿਸਤਾ ਬੰਦਾ।
 ਜਿਸ ਕੀ ਪਨਹ ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਕਿਆ ਗੰਦਾ॥੧॥
 ਤੂੰ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਜੋਗ ਇਕ ਅਵਰ ਨਹੀਂ ਦੂਜਾ।
 ਜਿਸਕੇ ਇਸਕ ਆਸਰਾ ਨਾਹੀਂ ਕਿਆ ਨਿਵਾਜ ਕਿਆ ਪੂਜਾ॥੨॥
 ਨਾਲੀਦੋਜ਼ ਹਨੋਜ਼ ਬੇਬਖਤ ਕਮਿ ਖਿਦਮਤਿਗਾਰ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ॥
 ਦਰਮਾਂਦਾ ਦਰ ਜਵਾਬ ਨ ਪਾਵੈ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰਾ॥੩॥
 ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਨੂੰ
 ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਪੂਜਾ-ਅਰਚਨਾਵਾਂ ਕਰੀ ਜਾਵੇ,
 ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਉਸਦਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ
 ਸਕਦਾ।
 ਖਾਲਿਕ ਸਿਕਸਤਾ ਮੈ ਤੇਰਾ।
 ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਉਮੇਦਗਾਰ ਬੇਕਰਾਰ ਜੀਉ ਮੇਰਾ॥ ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹਾਂ ਪਰ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪ
 ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਉ।
 ਮੇਰਾ ਹਿਰਦਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਉੱਠਿਆ ਹੈ।
 ਅਵਲਿ ਆਖਿਰ ਇਲਹ ਆਦਿਮ ਮੌਜ ਫਰਿਸਤਾ ਬੰਦਾ।
 ਜਿਸ ਕੀ ਪਨਹ ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਕਿਆ ਗੰਦਾ॥੧॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਆਪ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਣ-
 ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹੋ। ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਉੱਤਮ
 ਇਨਸਾਨ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਤਾਂ ਪੀਰ-ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਲਈ ਹੈ।
 ਫਿਰ ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗਾ ?
 ਤੂੰ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਜੋਗ ਇਕ ਅਵਰ ਨਹੀਂ ਦੂਜਾ।
 ਜਿਸਕੇ ਇਸਕ ਆਸਰਾ ਨਾਹੀਂ ਕਿਆ ਨਿਵਾਜ ਕਿਆ ਪੂਜਾ॥੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਕੇਵਲ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਹੋ। ਆਪਦੇ
 ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ
 ਆਪਣਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ,
 ਭਾਵੇਂ ਪੂਜਾ ਕਰ ਲਵੇ, ਇਹ ਸਭ ਕਰਨਾ ਨਿਸਫਲ ਹੈ।
 ਨਾਲੀਦੋਜ਼ ਹਨੋਜ਼ ਬੇਬਖਤ ਕਮਿ ਖਿਦਮਤਿਗਾਰ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ॥
 ਦਰਮਾਂਦਾ ਦਰ ਜਵਾਬ ਨ ਪਾਵੈ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰਾ॥੩॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਾਲੀ ਵਿਚ

ਪਏ ਕੀੜੇ ਵਾਂਗ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਦੱਸੋ ਉਹ ਆਪਦਾ ਸੇਵਕ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ-ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਆਪਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਰੂਪੀ ਜਵਾਬ ਨਾ ਪਾਕੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਾ ਜੀਵ ਦੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 48

ਜੋ ਮੋਹਿ ਬੇਦਨਿ ਕਾਸਨਿ ਆਖੁ
ਹਰਿ ਬਿਨ ਜੀਵਨ ਕੈਸੇ ਕਰਿ ਰਾਖੋ ॥ ਟੇਕ ॥
ਜਿਵ ਤਰਸੈ ਇਕ ਦੰਗ ਬਸੇਰਾ ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਲ ਤੁਮ ਸਿਰਜਨ ਮੇਰਾ ॥
ਬਿਰਹ ਤਪੈ ਤਨ ਅਧਿਕ ਜਰਾਵੈ ਨੀਂਦ ਨ ਆਵੈ ਭੋਜਨ ਨ ਭਾਵੈ ॥੧॥
ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਗਰਬ ਗਹੇਲੀ ਪਿਉ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਸੁਨਹੁ ਸਹੇਲੀ ॥
ਮੈਂ ਰੇ ਦੁਹਾਗਨਿ ਅਧਿਕਰਿ ਜਾਨੀ ਗਯੋ ਸੋ ਜੋਬਨ ਸਾਧ ਨ ਮਾਨੀ ॥੨॥
ਤੂੰ ਦਾਨਾ ਸਾਂਈਂ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਖਿਦਮਤਗਾਰ ਬੰਦਾ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਅੰਦੇਸਾ ਯੇਹੀ ਬਿਨ ਦਰਸਨ ਕਿਉਂ ਜੀਵਹਿ
ਸਨੇਹੀ ॥੩॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸੇਵਕ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਮੋਹਿ ਬੇਦਨਿ ਕਾਸਨਿ ਆਖੁ

ਹਰਿ ਬਿਨ ਜੀਵਨ ਕੈਸੇ ਕਰਿ ਰਾਖੋ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਭਾਈ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਦੀ ਇੰਨੀ ਪੀੜਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਹਰਿ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ?

ਜਿਵ ਤਰਸੈ ਇਕ ਦੰਗ ਬਸੇਰਾ ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਲ ਤੁਮ ਸਿਰਜਨ ਮੇਰਾ ॥
ਬਿਰਹ ਤਪੈ ਤਨ ਅਧਿਕ ਜਰਾਵੈ ਨੀਂਦ ਨ ਆਵੈ ਭੋਜਨ ਨ ਭਾਵੈ ॥੧॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਲਈ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਤਰਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ ਬਹੁਤ ਤੜਫ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਗਰਬ ਗਹੇਲੀ ਪਿਉ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਸੁਨਹੁ ਸਹੇਲੀ ॥
ਮੈਂ ਰੇ ਦੁਹਾਗਨਿ ਅਧਿਕਰਿ ਜਾਨੀ ਗਯੋ ਸੋ ਜੋਬਨ ਸਾਧ ਨ ਮਾਨੀ ॥੨॥

ਹੇ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ, ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੇਰੇ ਵਿਚ

ਹੰਕਾਰ ਹੈ ਉਨਾ ਚਿਰ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਤੂੰ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੀ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਾਗਣ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਤੀ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜੁਆਨ ਅਵਸਥਾ ਪਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬੀਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀਆਂ।

ਤੂੰ ਦਾਨਾ ਸਾਂਈਂ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਖਿਦਮਤਗਾਰ ਬੰਦਾ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਅੰਦੇਸਾ ਯੇਹੀ ਬਿਨ ਦਰਸਨ ਕਿਉਂ ਜੀਵਹਿ
ਸਨੇਹੀ ॥੩॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਆਪ ਜੀ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇਰਾ ਦਾਸ ਬੰਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸੇਵਕ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਜੀ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਭਾਵ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਜੀ ਸਕਦਾ।

ਸ਼ਬਦ 49

ਤਾ ਬੈਂ ਪਤਿਤ ਨਹੀ ਕੋ ਪਾਵਨ ਹਰਿ ਤਜ ਆਨ ਨ ਧਿਆਇਆ ਰੇ ॥
ਹਮ ਅਪੂਜਿ ਪੂਜਿ ਭਯੋ ਹਰਿ ਬੈ ਨਾਮ ਅਨੂਪਮ ਗਾਇਆ ਰੇ ॥ ਟੇਕ ॥
ਅਸਟਾਦਸ ਬੁਯਾਕਰਨ ਬਖਾਨੈ ਰੇ ਤੀਨ ਕਾਲ ਖਟ ਜੀਤਾ ਰੇ ॥
ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਨਾਹੀਂ ਤਾ ਤੇ ਧਾਨੁਕ ਨੀਕਾ ਰੇ ॥੧॥
ਤਾ ਬੈ ਭਲੋ ਸਵਾਨ ਕੋ ਸਤਰੁ ਹਰਿ ਚਰਨ ਨ ਚਿਤ ਲਾਇਆ ਰੇ ॥
ਮੁਆਂ ਮੁਕਤਿ ਬੈਕੁੰਠ ਬਾਸਾ ਜੀਵਤ ਇਹਾਂ ਜਸ ਪਾਇਆ ਰੇ ॥੨॥
ਹਮ ਅਪਰਾਧੀ ਨੀਚ ਘਰ ਜਨਮੇਂ ਕੁਟੰਭ ਲੋਕ ਕਰੈ ਹਾਂਸੀ ਰੇ ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਜਪੁ ਰਸਨਾ ਕਾਟੈ ਜਨਮ ਕੀ ਪਾਸੀ ਰੇ ॥੩॥
ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਇਨਸਾਨ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੂਜਣਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਲਾ ਕੇ ਜੀਵ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਾ ਬੈਂ ਪਤਿਤ ਨਹੀ ਕੋ ਪਾਵਨ ਹਰਿ ਤਜ ਆਨ ਨ ਧਿਆਇਆ ਰੇ ॥
ਹਮ ਅਪੂਜਿ ਪੂਜਿ ਭਯੋ ਹਰਿ ਬੈ ਨਾਮ ਅਨੂਪਮ ਗਾਇਆ ਰੇ ॥ ਟੇਕ ॥

ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਭਾਵ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਧਿਆਈਏ। ਹੇ ਭਾਈ! ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੂਜਣ-ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਪੂਜਨੀਕ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਈ! ਉਸ
 ਅਨੂਪਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਗੁਣ-ਗਾਨ ਕਰੋ।
 ਅਸਟਾਦਸ ਬੁਯਾਕਰਨ ਬਖਾਨੈ ਰੇ ਤੀਨ ਕਾਲ ਖਟ ਜੀਤਾ ਰੇ॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਨਾਹੀਂ ਤਾ ਤੇ ਧਾਨੁਕ ਨੀਕਾ ਰੇ॥੧॥
 ਅਨੂਰਾਗ ਵਿਆਕਰਣ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
 ਜੀਵ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਅਤੇ ਛੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ
 ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਸਮਝਿਆ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਤਾ ਥੈ ਭਲੇ ਸਵਾਨ ਕੋ ਸਤਰੁ ਹਰਿ ਚਰਨ ਨ ਚਿਤ ਲਾਇਆ ਰੇ॥
 ਮੂਆਂ ਮੁਕਤਿ ਬੈਕੁੰਠ ਬਾਸਾ ਜੀਵਤ ਇਹਾਂ ਜਸ ਪਾਇਆ ਰੇ॥੨॥
 ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਜੀਵ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਲੋਭ ਰੂਪੀ ਕੁੱਤੇ 'ਤੇ ਜਿੱਤ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮਨ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਜੀਵਿਤ-
 ਭਾਵ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਕੁੰਠ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
 ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਮਹਿਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਹਮ ਅਪਰਾਧੀ ਨੀਚ ਘਰ ਜਨਮੋਂ ਕੁਟੰਭ ਲੋਕ ਕਰੈ ਹਾਂਸੀ ਰੇ॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਜਪੁ ਰਸਨਾ ਕਾਟੈ ਜਨਮ ਕੀ ਪਾਸੀ ਰੇ॥੩॥
 ਭਾਵੇਂ ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ, ਨੀਵੇਂ ਘਰ
 ਅਤੇ ਕੁਟੰਭ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਦੇਖਕੇ
 ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਥਨ ਕਰਦੇ
 ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵੇ! ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
 ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੀ ਫਾਹੀ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 50

ਐਸਾ ਹੀ ਹਰਿ ਕਿਉਂ ਪਇਵੇ, ਮਨ ਚੰਚਲੁ ਰੇ ਭਾਈ।
 ਚਪਲ ਭਇਓ ਚਹੁੰਦਿਸ ਧਾਵਇ, ਰਾਖਇਓ ਰਹਾਇ॥ਟੇਕ॥
 ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਛੁਟਇ ਨਹਿੰ ਕਬਹੂੰ, ਮੈਂ ਮੰਮਤਾ ਮਦੁ ਬੀਧਿਓ।
 ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਹਿ ਰਹਿਓ ਰੁਝਾਨੋ, ਨਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆ ਰਸ ਰੀਝਿਓ॥੧॥
 ਡੰਮ ਕੋਹ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਬਸੁ, ਕਪਟ ਕੂੜ ਹੂੰ ਬੰਧਾਇਓ॥
 ਕਾਮ ਲੁਬਧੁ ਕੋ ਬਸਿ ਪਰਿਓ, ਕੁਲਕਾਂਨਿ ਛਾਂੜਿ ਬਿਕਾਇਓ॥੨॥
 ਛਾਪਾ ਤਿਲਕ ਛਪੋਂ ਨਹੀਂ ਸੋਭਇ, ਜੋ ਲੋ ਕੇਸੋਂ ਨਹਿੰ ਗਾਇਓ।
 ਸੰਜਮਿ ਰਹਿਓ ਨ ਹਰਿ ਹੂੰ ਸਿਮਰਿਓ,
 ਬਿਰਥਾ ਭਰਮਿਓ ਰੂ ਭਰਮਾਇਓ॥੩॥

ਅਨਿਕ ਕੌਤਕ ਕਲਾ ਕਾਛੈ ਕਛੇ, ਬਹੁਰਿ ਸਾਂਗ ਦਿਖਾਵੇ।
 ਮੂਰਿਖ ਆਪਨ ਆਪੁ ਸਮੁਝਿ ਨਹਿੰ, ਔਰਨਿ ਕਾ ਸਮੁਝਾਵੇ॥੪॥
 ਆਸ ਕਰੈ ਬੈਕੁੰਠ ਗਵਨ ਕਉ, ਚਲ ਮਨ ਕਭਉ ਨ ਬਿਰਾਇਓ।
 ਜੋ ਲੋ ਮਨ ਵਸਿ ਨਹਿੰ ਹੂੰਤੋ, ਤੋ ਲਗਿ ਸਭੁ ਜੁਠਾਰਿਓ॥੫॥
 ਕਪਟ ਕੀਆ ਰੀਝਇ ਨਹਿੰ ਕੈਸੋਂ, ਜਗੁ ਕਰਤਾ ਨਹਿੰ ਕਾਂਚਾ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਭਜੋ ਹਰਿ ਮਾਧੋ, ਸੇਵਗ ਹੋਵੈ ਮਨ ਸਾਂਚਾ॥੬॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ
 ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਐਸਾ ਹੀ ਹਰਿ ਕਿਉਂ ਪਇਵੇ, ਮਨ ਚੰਚਲੁ ਰੇ ਭਾਈ।
 ਚਪਲ ਭਇਓ ਚਹੁੰਦਿਸ ਧਾਵਇ, ਰਾਖਇਓ ਰਹਾਇ॥ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਭਾਈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੇਰਾ ਮਨ ਚੰਚਲ ਹੈ ਓਨਾ ਚਿਰ ਤੇਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇਰੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ
 ਕਰਨੀ ਭਾਵੇਂ ਤੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮ ਲੈ।
 ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਛੁਟਇ ਨਹਿੰ ਕਬਹੂੰ, ਮੈਂ ਮੰਮਤਾ ਮਦੁ ਬੀਧਿਓ।
 ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਹਿ ਰਹਿਓ ਰੁਝਾਨੋ, ਨਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆ ਰਸ ਰੀਝਿਓ॥੧॥
 ਤੇਰੇ ਮਨ 'ਚੋਂ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਤੇ
 ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਮਨ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੋਭ ਅਤੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ
 ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਡੰਮ ਕੋਹ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਬਸੁ, ਕਪਟ ਕੂੜ ਹੂੰ ਬੰਧਾਇਓ॥
 ਕਾਮ ਲੁਬਧੁ ਕੋ ਬਸਿ ਪਰਿਓ, ਕੁਲਕਾਂਨਿ ਛਾਂੜਿ ਬਿਕਾਇਓ॥੨॥
 ਆਡੰਬਰਾਂ ਕਾਰਨ ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ
 ਕਪਟ-ਕੂੜ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਾਮ ਰੂਪੀ
 ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਕਿਆ
 ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਛਾਪਾ ਤਿਲਕ ਛਪੋਂ ਨਹੀਂ ਸੋਭਇ, ਜੋ ਲੋ ਕੇਸੋਂ ਨਹਿੰ ਗਾਇਓ।
 ਸੰਜਮਿ ਰਹਿਓ ਨ ਹਰਿ ਹੂੰ ਸਿਮਰਿਓ,
 ਬਿਰਥਾ ਭਰਮਿਓ ਰੂ ਭਰਮਾਇਓ॥੩॥
 ਬਾਹਰੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਤੇ ਤਿਲਕ ਆਦਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਗਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ
 ਸੋਭਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੀਵ ਨੇ ਸੰਜਮ ਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
 ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ ਬੇਅਰਥ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਗਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 ਅਨਿਕ ਕੌਤਕ ਕਲਾ ਕਾਛੈ ਕਛੇ, ਬਹੁਰਿ ਸਾਂਗ ਦਿਖਾਵੇ।

* * * * *
 * ਮੂਰਖ ਆਪਨ ਆਪੁ ਸਮਝਿ ਨਹਿ, ਅੰਰਨਿ ਕਾ ਸਮਝਾਵੇ ॥੪॥
 * ਜੀਵ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਲਾ-ਕੌਤਕ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬਹੁਤ
 * ਪਖੰਡ ਰੂਪੀ ਸਾਂਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ
 * ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 * ਆਸ ਕਰੇ ਬੈਕੁੰਠ ਗਵਨ ਕਉ, ਚਲ ਮਨ ਕਭਉ ਨ ਬਿਰਾਇਓ।
 * ਜੋ ਲੋ ਮਨ ਵਸਿ ਨਹਿ ਹੂੰਤੋ, ਤੋ ਲਗਿ ਸਭੁ ਜੁਠਾਰਿਓ ॥੫॥
 * ਇਹ ਜੀਵ ਆਸ ਤਾਂ ਬੈਕੁੰਠ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ
 * ਮਨ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਉਸਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
 * ਹੁੰਦਾ ਓਦੋਂ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਝੂਠ ਹੈ।
 * ਕਪਟ ਕੀਆ ਰੀਝਇ ਨਹਿ ਕੈਸੋ, ਜਗੁ ਕਰਤਾ ਨਹਿ ਕਾਂਚਾ।
 * ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਭਜੋ ਹਰਿ ਮਾਧੋ, ਸੇਵਗ ਹੋਵੈ ਮਨ ਸਾਂਚਾ ॥੬॥
 * ਕਪਟ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ
 * ਕਰਤਾ ਘਟ ਘਟ ਦੀ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
 * ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਸੱਚਾ
 * ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 51

* ਕਾ ਗਾਉਂ ਕਛੁ ਗਾਇ ਨ ਹੋਇ, ਗਾਉਂ ਰੂਪ ਸਹਜੈ ਸੋਇ ॥ ਟੇਕ ॥
 * ਨਹਿ ਅਕਾਸ ਨਹਿ ਧਰ ਧਰਣੀ, ਪਵਨ ਪੁਰ ਘਟ ਚੰਦਾ।
 * ਨਹਿ ਅਬ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸਨ ਗੁਣ ਭਾਈ, ਬੋਲਤ ਹੈ ਸੁਛ ਛੰਦਾ ॥੧॥
 * ਨਹਿ ਅਬ ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਪੁਰਾਨਨਿ, ਸੁਨਿ ਸਹਿਜ ਰੇ ਭਾਈ।
 * ਨਹਿ ਅਬ ਮੈਂ ਤੈਂ, ਤੈਂ ਮੈਂ ਨਾਂਹੀ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਕਹੋਂ ਬਤਾਈ ॥੨॥
 * ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਕਾ ਕਹਿ ਗਾਉਂ, ਗਾਇਨ ਗਾਇ ਹਰਾਣਾ।
 * ਸਮਝਿ ਬਿਚਾਰਿ ਬੋਲਿ ਕਹਾਂ ਘੋਂ, ਆਪਹਿ ਆਪ ਸਮਾਣਾ ॥੩॥
 * ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਡੰਬਰਾਂ
 * ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਮਨ-ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਦਾ ਪਾਵਨ
 * ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 * ਕਾ ਗਾਉਂ ਕਛੁ ਗਾਇ ਨ ਹੋਇ, ਗਾਉਂ ਰੂਪ ਸਹਜੈ ਸੋਇ ॥ ਟੇਕ ॥
 * ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਕੀ ਗਾਵਾਂ? ਉਸਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ।
 * ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ
 * ਹੈ।
 * ਨਹਿ ਅਕਾਸ ਨਹਿ ਧਰ ਧਰਣੀ, ਪਵਨ ਪੁਰ ਘਟ ਚੰਦਾ।

* * * * *
 * ਨਹਿ ਅਬ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸਨ ਗੁਣ ਭਾਈ, ਬੋਲਤ ਹੈ ਸੁਛ ਛੰਦਾ ॥੧॥
 * ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਕਾਸ਼ ਹੈ, ਨਾ ਕੇਵਲ ਧਰਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੇਵਲ
 * ਹਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਵਲ ਚੰਦ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਤਾਂ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ।
 * ਨਾ ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਮ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦਾ
 * ਹਾਂ।
 * ਨਹਿ ਅਬ ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਪੁਰਾਨਨਿ, ਸੁਨਿ ਸਹਿਜ ਰੇ ਭਾਈ।
 * ਨਹਿ ਅਬ ਮੈਂ ਤੈਂ, ਤੈਂ ਮੈਂ ਨਾਂਹੀ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਕਹੋਂ ਬਤਾਈ ॥੨॥
 * ਹੇ ਭਾਈ! ਨਾਂਹੀ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਵੇਦਾਂ, ਕਤੇਬਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਆਦਿ ਦੇ
 * ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੁੰਨ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ
 * ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਤੇਰਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਦਾ ਭੇਦ ਖਤਮ
 * ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂ?
 * ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਕਾ ਕਹਿ ਗਾਉਂ, ਗਾਇਨ ਗਾਇ ਹਰਾਣਾ।
 * ਸਮਝਿ ਬਿਚਾਰਿ ਬੋਲਿ ਕਹਾਂ ਘੋਂ, ਆਪਹਿ ਆਪ ਸਮਾਣਾ ॥੩॥
 * ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
 * ਗੁਣ ਕੀ ਗਾਵਾਂ? ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਬੇਅੰਤ ਹਨ। ਇਹ ਜੀਵ ਗਾਉਂਦਾ ਗਾਉਂਦਾ
 * ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ
 * ਕੀ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ
 * ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 52

* ਅਬ ਕਾ ਕਹਿ ਕੌਨ ਬਤਾਉਂ।
 * ਅਬ ਕਾ ਕਹਿ ਦੇਬਲਿ ਦੇਵ ਸਮਾਉਂ ॥ ਟੇਕ ॥
 * ਕਾ ਸਿਉਂ ਰਾਮ ਕਹੋਂ ਸੁਨਿ ਭਾਈ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੀਮਾਂ।
 * ਕਾ ਸਿਉਂ ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਕਹੂੰ ਅਬ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਕਹੂੰ ਲਇਓ ਲੀਨਾ।
 * ਕਾ ਸਿਉਂ ਤਪ ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਪੂਜਾ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਨਾਉਂ ਕਹਾਉਂ ॥੧॥
 * ਕਾ ਸਿਉਂ ਭਿਸਿਤ ਦੋਜਿਗੁ ਨਾ ਸਤਿ ਕਰਿ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਕਹੂੰ
 * ਕਹਾਈ ॥੨॥
 * ਕਾ ਸਿਉਂ ਜੀਵ ਸੀਵ ਕਹੋਂ ਸਾਧੋ, ਸੁੰਨਿ ਸਹਿਜ ਘਰਿ ਭਾਈ ॥
 * ਕਾ ਸਿਉਂ ਗੁਣੀ ਨ ਗੁਣ ਕਹੂੰ ਮਾਧੋ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਕਹੂੰ ਬਤਾਈ ॥੩॥
 * ਜਲ ਕੇ ਤਰੰਗ ਜਲ ਮਾਂਹਿ ਸਮਾਈ, ਕਹਿ ਕਾ ਕੌ ਨਾਂਵ ਧਰਈਏ।
 * ਐਸੇ ਏਕ ਰੂਪ ਮੈਂ ਮਾਧੋ, ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਿਰਵਰਿਏ ॥੪॥
 * ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਅਬ ਕਾ ਕਹਿ ਗਾਉਂ, ਜਉ ਕੋਈ ਔਰਹਿ ਹੋਈ।

ਜਾ ਸਿਉਂ ਗਾਇਏ ਗਾਇ ਕਹਤ ਹੈ, ਪਰਮ ਰੂਪ ਹਮ ਸੋਈ ॥੫॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਬ ਕਾ ਕਹਿ ਕੌਨ ਬਤਾਊਂ।

ਅਬ ਕਾ ਕਹਿ ਦੇਬਲਿ ਦੇਵ ਸਮਾਊਂ ॥ਟੇਕ॥

ਹੁਣ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾਂ? ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣਾ ਕਰਾਂ?

ਕਾ ਸਿਉਂ ਰਾਮ ਕਹੈ ਸੁਨਿ ਭਾਈ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੀਮਾਂ।

ਕਾ ਸਿਉਂ ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਕਹੂੰ ਅਬ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਕਹੂੰ ਲਇਓ ਲੀਨਾ।

ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਨੂੰ ਰਾਮ ਕਹਾਂ, ਕਿਸਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੀਮ ਕਹਾਂ? ਅਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਹੜੇ ਵੇਦਾਂ-ਕਤੇਬਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਵਿਚ ਸਮਾਵਾਂ?

ਕਾ ਸਿਉਂ ਤਪ ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਪੂਜਾ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਨਾਉਂ ਕਹਾਊਂ ॥੧॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਕੀ ਤਪ ਕਰਾਂ, ਕੀ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਂ, ਕੀ ਵਰਤ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਾਂ? ਅਤੇ ਕਿਸ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਾਂ?

ਕਾ ਸਿਉਂ ਭਿਸਤ ਦੋਜਗੁ ਨਾ ਸਤਿ ਕਰਿ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਕਹੂੰ ਕਹਾਈ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਵਰਗ ਅਤੇ ਨਰਕ ਨੂੰ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹੇ ਕਹਾਏ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ।

ਕਾ ਸਿਉਂ ਜੀਵ ਸੀਵ ਕਹੈ ਸਾਧੋ, ਸੁਨਿ ਸਹਜਿ ਘਰਿ ਭਾਈ ॥

ਕਾ ਸਿਉਂ ਗੁਣੀ ਨ ਗੁਣ ਕਹੂੰ ਮਾਧੋ, ਕਾ ਸਿਉਂ ਕਹੂੰ ਬਤਾਈ ॥੩॥

ਹੇ ਸਾਧੋ! ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਹਾਂ? ਹੇ ਭਾਈ, ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਾਂ ਸਹਜ ਸੁਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਗੁਣੀ ਜਨ ਕਹਾਂ, ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿਓ?

ਜਲ ਕੇ ਤਰੰਗ ਜਲ ਮਾਂਹਿ ਸਮਾਈ, ਕਹਿ ਕਾ ਕੌ ਨਾਵ ਧਰਈਏ।

ਐਸੇ ਏਕ ਰੂਪ ਮੈਂ ਮਾਧੋ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਿਰਵਰਿਏ ॥੪॥

ਤਰੰਗ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ? ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਆਪੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਅਬ ਕਾ ਕਹਿ ਗਾਊਂ, ਜਉ ਕੋਈ ਔਰਹਿ ਹੋਈ।

ਜਾ ਸਿਉਂ ਗਾਇਏ ਗਾਇ ਕਹਤ ਹੈ, ਪਰਮ ਰੂਪ ਹਮ ਸੋਈ ॥੫॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਿਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਿਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਨੂੰ ਕਹਾਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਸ਼ਬਦ 53

ਖੋਜਤ ਕਿਥੁੰ ਫਿਰੈ, ਤੇਰੇ ਘਟ ਮਹਿ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ॥ਟੇਕ॥

ਕਸਤੂਰੀ ਮ੍ਰਿਗ ਪਾਸ ਹੈ ਰੇ, ਦੁੰਢਤ ਘਾਸ ਫਿਰੈ।

ਪਾਛੈ ਲਾਗੋ ਕਾਲ ਪਾਰਧੀ, ਛਿਨ ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਹਰੈ ॥੧॥

ਇੜਾ ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ, ਜਾ ਮੈਂ ਚਿਤ ਨ ਧਰੈ ॥

ਸਹਸਤਾਰ ਮਹਿ ਭੰਵਰ ਗੁਫਾ ਹੈ, ਭੰਵਰਾ ਗੁੰਜ ਕਰੈ ॥੨॥

ਦਿਲ ਦਰਿਯਾਵ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਹੈ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਮਝ ਪਰੈ।

ਮਰਜੀ ਵਾ ਕੀ ਸੈਨ ਵਿਚਾਰੈ, ਤਉ ਹੀਰਾ ਹਾਥ ਪਰੈ ॥੩॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸਮੁਝਿ ਰੇ ਸੰਤੋ, ਇਹੁ ਪਦ ਹੈ ਨਿਰਵਾਨ।

ਇਹੁ ਰਹਸਿ ਕੋਉ ਖੋਜੈ ਬੂਝੈ ਸੋਉ ਹੈ ਸੰਤ ਸੁਜਾਨ ॥ ੪ ॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਵਿਖੇ ਧਿਆਨ ਟਿਕਾ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਕੇ, ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਖੋਜਤ ਕਿਥੁੰ ਫਿਰੈ, ਤੇਰੇ ਘਟ ਮਹਿ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ॥ਟੇਕ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਬਾਹਰ ਖੋਜਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ? ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।

ਕਸਤੂਰੀ ਮ੍ਰਿਗ ਪਾਸ ਹੈ ਰੇ, ਦੁੰਢਤ ਘਾਸ ਫਿਰੈ।

ਪਾਛੈ ਲਾਗੋ ਕਾਲ ਪਾਰਧੀ, ਛਿਨ ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਹਰੈ ॥੧॥

ਹਿਰਨ ਦੀ ਨਾਭੀ ਵਿਚ ਕਸਤੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਬਾਹਰ ਘਾਹ ਉੱਪਰ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਮੌਤ ਤੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਆਉਣ ਤੇ ਇਕ ਛਿਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕੱਢ ਲੈਣੇ ਹਨ।

ਇੜਾ ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ, ਜਾ ਮੈਂ ਚਿਤ ਨ ਧਰੈ ॥

ਸਹਸਤਾਰ ਮਹਿ ਭੰਵਰ ਗੁਫਾ ਹੈ, ਭੰਵਰਾ ਗੁੰਜ ਕਰੈ ॥੨॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਈੜਾ, ਪਿੰਗਲਾ, ਸੁਖਮਨਾਂ ਜਿੱਥੇ ਤਿੰਨੋਂ ਨਾੜੀਆਂ
 ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਵਿਖੇ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ
 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਹਸਦਲ ਕਮਲ ਵਿਖੇ ਭੰਵਰ
 ਗੁਫਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁੰਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 ਦਿਲ ਦਰਿਆਵ ਗੀਰਾ ਲਾਲ ਹੈ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਮਝ ਪਰੈ।
 ਮਰਜੀ ਵਾ ਕੀ ਸੈਨ ਵਿਚਾਰੈ, ਤਉ ਗੀਰਾ ਹਾਥ ਪਰੈ ॥੩॥
 ਇਸ ਭੰਵਰ ਗੁਫਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ।
 ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ ਗੀਰਾ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ
 ਸਮਝ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਰੂਪੀ ਇਛਾਰੇ 'ਤੇ
 ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ
 ਰੂਪੀ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸਮੁਝਿ ਰੇ ਸੰਤੋ, ਇਹੁ ਪਦ ਹੈ ਨਿਰਵਾਨ।
 ਇਹੁ ਰਹਸਿ ਕੋਉ ਖੋਜੈ ਬੂਝੇ ਸੋਉ ਹੈ ਸੰਤ ਸੁਜਾਨ ॥੪॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਸੰਤੋ
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੀ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਆਪਣੇ
 ਅੰਦਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕੇ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ
 ਸੰਤ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 54

ਸੰਤੋ ਕੁਲ ਪਖੀ ਭਗਤਿ ਹੈਸੀ ਕਲਿਯੁਗ ਮੇਂ, ਨਿਪਖ ਬਿਰਲਾ ਨਿਵਹੈਸੀ।
 ਜਾਣਿ ਪਿਛਾਣਿ ਹਰਿਸ ਮਨ ਹੁਲਸੈ, ਬਿਨ ਪਿਛਾਣਿ ਮਿਲਤ
 ਮੁਰਝਾਸੀ ॥੧॥
 ਅਪਸਵਾਰਥ ਪਰਮਾਧਿ, ਦਧਆਦੇ, ਪਰਮਾਰਥ ਨ ਦਿੜਾਸੀ।
 ਬਿਨ ਬਿਸਵਾਸ ਬਾਂਝ ਸੁਤਿ ਜਇਸੈ, ਹਰਿ ਕਾਰਨਿ ਕਿਉਂ ਰਾਸੀ ॥੨॥
 ਭਾਵ ਭਗਤਿ ਹਿਰਦੈ ਨਹਿ ਆਸੀ, ਵਿਸ਼ੈ ਲਾਗੀ ਸੁਖ ਪਾਸੀ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਪੂਰਾ ਗੁਰ ਪਾਵੈ, ਸਵਾਂਗ ਕੀ ਸਵਾਂਗ ਦੁਖਾਸੀ ॥੩॥
 ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਡੰਬਰਾਂ ਭਰੀ ਬਾਹਰੀ ਦਿਖਾਵੇ
 ਦੀ ਪੱਖਵਾਦੀ ਭਗਤੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਜੋ ਕਿ
 ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਸੰਤੋ ਕੁਲ ਪਖੀ ਭਗਤਿ ਹੈਸੀ ਕਲਿਯੁਗ ਮੇਂ, ਨਿਪਖ ਬਿਰਲਾ ਨਿਵਹੈਸੀ।
 ਹੇ ਸੰਤੋ! ਕਲਿਯੁਗ ਵਿਚ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਬਾਹਰੀ

ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕੋਈ
 ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਜੀਵ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 ਜਾਣਿ ਪਿਛਾਣਿ ਹਰਿਸ ਮਨ ਹੁਲਸੈ, ਬਿਨ ਪਿਛਾਣਿ ਮਿਲਤ ਮੁਰਝਾਸੀ ॥੧॥
 ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਅਨੰਦ ਰੂਪੀ ਖੁਸ਼ੀ
 ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਣਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
 ਈਰਖਾ ਵਸ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਅਪਸਵਾਰਥ ਪਰਮਾਧਿ, ਦਧਆਦੇ, ਪਰਮਾਰਥ ਨ ਦਿੜਾਸੀ।
 ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਆਡੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਬਾਹਰੀ
 ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ
 ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 ਬਿਨ ਬਿਸਵਾਸ ਬਾਂਝ ਸੁਤਿ ਜਇਸੈ, ਹਰਿ ਕਾਰਨਿ ਕਿਉਂ ਰਾਸੀ ॥੨॥
 ਜਿਵੇਂ ਬਾਂਝ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸੰਤਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ
 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਵ-ਸਾਗਰ
 ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।
 ਭਾਵ ਭਗਤਿ ਹਿਰਦੈ ਨਹਿ ਆਸੀ, ਵਿਸ਼ੈ ਲਾਗੀ ਸੁਖ ਪਾਸੀ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ
 ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ
 ਹੀ ਸੁੱਖ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਪੂਰਾ ਗੁਰ ਪਾਵੈ, ਸਵਾਂਗ ਕੀ ਸਵਾਂਗ ਦੁਖਾਸੀ ॥੩॥
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪੂਰਨ
 ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਆਡੰਬਰਾਂ ਰੂਪੀ
 ਪੱਖਪਾਤੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 55

ਪਾਂਡੇ ! ਹਰਿ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਡਾਢਾ।
 ਮੁੰਡ ਮੁੰਡਾਵੈ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ਭ੍ਰਮ ਕਾ ਬੰਧਨ ਗਾਢਾ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਮਾਲਾ ਤਿਲਕ ਮਨੋਹਰ ਬਾਨੋਂ ਲਾਗੋ ਜਮ ਕੀ ਪਾਸੀ ॥
 ਜੋ ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਜੋੜਯੋ ਚਾਹੋ ਤੋ ਜਗ ਸੋ ਰਹੋ ਉਦਾਸੀ ॥੧॥
 ਭੁਖ ਨਾ ਭਾਜੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨ ਜਾਈ ਕਹੋ ਕੌਣ ਕਵਨ ਗੁਣ ਹੋਈ ॥
 ਜੋ ਦਧਿ ਮੇਂ ਕਾਂਜੀ ਕੋ ਜਾਵਣ ਤੋ ਘ੍ਰਿਤ ਨ ਕਾਢੈ ਕੋਈ ॥੨॥
 ਕਰਨੀ ਕਥਨੀ ਗਯਾਨ ਅਚਾਰਾ ਭਗਤਿ ਇੰਨਹੁ ਸੋ ਨਯਾਰੀ ॥
 ਦੋਇ ਘੋੜਾ ਚਢਿ ਕੋਉ ਨ ਪਹੁੰਚੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹੈ ਪੁਕਾਰੀ ॥੩॥
 ਜੋ ਦਾਸਾ ਤਣ ਕੀਯੋ ਚਾਹੋ ਆਸ ਭਗਤਿ ਕੀ ਹੋਈ ॥

ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਾਂਗ ਮਗਨ ਹਵੈ ਨਾਚੋ ਲਾਜ ਸਰਮ ਸਬ ਖੋਈ ॥੪॥
 ਕੋਈ ਦਾਧੋ ਕਈ ਸੀਧੋ ਸਾਚੋ ਕੂੜ ਨਿਤਿ ਮਾਰਯਾ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਹੋ ਨ ਕਹਤ ਹੋ ਯੋਕਾਦਸਹ ਪੁਕਾਰਿਯਾ ॥੫॥
 ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਡੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਜੀਵਾਂ
 ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਭਰਮ ਵਿਚ
 ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ
 ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਪਰਾਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ
 ਆਉਣ ਨਾਲ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਪਾਂਡੇ ! ਹਰਿ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਡਾਢਾ।
 ਮੁੰਡ ਮੁੰਡਾਵੈ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ਭ੍ਰਮ ਕਾ ਬੰਧਨ ਗਾਢਾ ॥ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਪੰਡਤ ! ਤੇਰੀ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਭਗਤੀ ਅਤੇ
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅਸਲ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ
 ਸਿਰ ਮੁਨਵਾਂ ਕੇ ਸੇਵਾ, ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਰਮ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੱਝ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ।
 ਮਾਲਾ ਤਿਲਕ ਮਨੋਹਰ ਬਾਨੋਂ ਲਾਗੋ ਜਮ ਕੀ ਪਾਸੀ ॥
 ਜੋ ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਜੋੜਯੋ ਚਾਹੇ ਤੋ ਜਗ ਸੋ ਰਹੇ ਉਦਾਸੀ ॥੧॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਲ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਪਹਿਨਣੀ, ਮੱਥੇ ਤੇ ਤਿਲਕ
 ਲਗਾਉਣਾ, ਸੁੰਦਰ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨਣੇ ਅਜਿਹੇ ਆਡੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਜਮਦੂਤਾਂ
 ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ ! ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜਨਾ
 ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਉਪਰਾਮ ਰਹਿ।
 ਭੁਖ ਨਾ ਭਾਜੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨ ਜਾਈ ਕਹੋ ਕੌਣ ਕਵਨ ਗੁਣ ਹੋਈ ॥
 ਜੋ ਦਧਿ ਮੇਂ ਕਾਂਜੀ ਕੋ ਜਾਵਣ ਤੇ ਘ੍ਰਿਤ ਨ ਕਾਵੈ ਕੋਈ ॥੨॥
 ਹੇ ਭਾਈ ! ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇਰੀ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨਹੀਂ
 ਮਿਟਣੀ। ਫਿਰ ਭਾਈ ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ਇਹਨਾਂ ਆਡੰਬਰਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ
 ਗੁਣ ਹੈ ? ਜੇਕਰ ਦਹੀਂ ਜਮਾਉਣ ਲਈ ਜਾਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਂਜੀ ਦਾ
 ਜਾਗ ਲਾਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਘ੍ਰਿਤ ਕਿਵੇਂ ਨਿਕਲੇਗਾ ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ
 ਨਿਕਲੇਗਾ।
 ਕਰਨੀ ਕਥਨੀ ਗਯਾਨ ਅਚਾਰਾ ਭਗਤਿ ਇੰਨਹੁ ਸੋ ਨਯਾਰੀ ॥
 ਦੋਇ ਘੋੜਾ ਚਢਿ ਕੋਉ ਨ ਪਹੁੰਚੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹੈ ਪੁਕਾਰੀ ॥੩॥
 ਹੇ ਭਾਈ ! ਤੇਰੀ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਕਥਨੀ ਤੇਰੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਵਿਵਹਾਰ
 ਆਡੰਬਰਾਂ ਕਾਰਨ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਈ ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਡੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਆਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਜੀਵ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਘੋੜਿਆਂ

'ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੱਚੇ
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਡੰਬਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ
 ਭਗਤੀ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।
 ਜੋ ਦਾਸਾ ਤਣ ਕੀਯੋ ਚਾਹੇ ਆਸ ਭਗਤਿ ਕੀ ਹੋਈ ॥
 ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਾਂਗ ਮਗਨ ਹਵੈ ਨਾਚੋ ਲਾਜ ਸਰਮ ਸਬ ਖੋਈ ॥੪॥
 ਜੋ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦਾਸ-ਭਾਵ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਹ
 ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ
 ਮਗਨ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ, ਝੂਠੀ ਲਾਜ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮ ਸਭ ਦਾ
 ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
 ਕੋਈ ਦਾਧੋ ਕਈ ਸੀਧੋ ਸਾਚੋ ਕੂੜ ਨਿਤਿ ਮਾਰਯਾ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਹੋ ਨ ਕਹਤ ਹੋ ਯੋਕਾਦਸਹ ਪੁਕਾਰਿਯਾ ॥੫॥
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਮ ਕਾਂਢੀ ਜੀਵ
 ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਇਹ ਪੁਕਾਰ ਕੇ
 ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਰੂਪੀ
 ਕੂੜ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਆਉਣ
 ਨਾਲ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸ਼ਬਦ 56
 ਮਨ ਮੇਰੋ ਥਿਰੁ ਨ ਰਹਾਈ, ਕੋਟਿ ਕੋਤਿਕ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਵੈ,
 ਇਤ ਉਤ ਜਗ ਮਹਿ ਧਾਈ ॥ਟੇਕ॥
 ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਮੋਹ ਲਪਟਾਨੋ, ਦਿਨ ਦਿਨ ਉਰਝਤ ਜਾਈ।
 ਸੁਆਨ ਪੁਛ ਕਭੁ ਹੋਇ ਨ ਸੂਧੋ, ਕੀਜਹੁ ਲਾਖ ਉਪਾਈ ॥
 ਗੁਰੂ ਕੋ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਸਾਂਟੀ, ਕੁਬੁਧ ਕੁਕਰਮ ਛੁੜਾਈ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਮਨ ਥਿਰੁ ਹੈਸੀ, ਚਲਿ ਸਬ ਛਾੜਿ ਗੁਰਸਰਣਾਈ ॥1॥
 ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ
 ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਆਡੰਬਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
 ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਮਨ ਮੇਰੋ ਥਿਰੁ ਨ ਰਹਾਈ, ਕੋਟਿ ਕੋਤਿਕ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਵੈ,
 ਇਤ ਉਤ ਜਗ ਮਹਿ ਧਾਈ ॥ਟੇਕ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ
 ਭਾਵੇਂ ਜੀਵ ਅਨੇਕਾਂ ਬਾਹਰੀ ਕੋਤਕ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਵੇ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇੱਧਰ-

ਓਧਰ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜੀ ਭਟਕ ਲਵੇ।

ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਮੋਹ ਲਪਟਾਨੇ, ਦਿਨ ਦਿਨ ਉਰਝਤ ਜਾਈ।

ਸੁਆਨ ਪੁਛ ਕਭੂ ਹੋਇ ਨ ਸੂਧੋ, ਕੀਜਹੁ ਲਾਖ ਉਪਾਈ॥

ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਇਆ, ਮਮਤਾ ਅਤੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਖਚਿਤ ਹੋਇਆ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਉਲਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਪੂਛ ਸਿੱਧੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖਾਂ ਉਪਾਏ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜੀ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਮੁਕਤੀ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕੋ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਸਾਂਟੀ, ਕੁਬੁਧ ਕੁਕਰਮ ਛੁੜਾਈ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਮਨ ਥਿਰੁ ਹੈਸੀ, ਚਲਿ ਸਬ ਛਾੜਿ ਗੁਰਸਰਣਾਈ॥1॥

ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਸੋਟੀ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਛੱਡ ਕੇ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 57

ਹਮ ਘਰ ਆਇਓ ਰਾਮ ਭਤਾਰ, ਗਾਵਹੁ ਸਖਿ ਮਿਲ ਮੰਗਲਾਚਾਰ॥

ਤਨ ਮਨ ਰਤ ਕਰਹਿ ਆਪੁਨੇ, ਤੋ ਕਹੁ ਪਾਇਹਿ ਪਿਵ ਪਿਆਰ॥੧॥

ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੋ ਜੋ ਦਰਸਨ ਪਾਇ, ਮਨ ਮੰਦਿਰ ਮਹਿ ਭਇਓ ਉਜਿਆਰ।

ਹੋ ਮੜਇ ਤੈ ਨੋ ਨਿਧਿ ਪਾਈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਨਹੀਂ ਰਾਮ ਕਰਤਾਰ॥੨॥

ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਪਿਵ ਪਾਇਓ, ਜਨਮ ਜਨਮ ਤੈਂ ਬਿਲਇ ਰਾਰ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਹੋ ਕਛੁ ਨਹਿ ਜਾਨੈ, ਚਰਣ ਕੰਵਲ ਮਹਿ ਤੁਵ

ਮੁਰਾਰ॥੩॥

ਇਹ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਜਨ ਆਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਮ ਘਰ ਆਇਓ ਰਾਮ ਭਤਾਰ, ਗਾਵਹੁ ਸਖਿ ਮਿਲ ਮੰਗਲਾਚਾਰ॥

ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਉਣਾ ਕਰੋ।

ਤਨ ਮਨ ਰਤ ਕਰਹਿ ਆਪੁਨੇ, ਤੋ ਕਹੁ ਪਾਇਹਿ ਪਿਵ ਪਿਆਰ॥੧॥

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਤਨ ਮਨ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ

ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੋ ਜੋ ਦਰਸਨ ਪਾਇ, ਮਨ ਮੰਦਿਰ ਮਹਿ ਭਇਓ ਉਜਿਆਰ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਮਨ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੋ ਮੜਇ ਤੈ ਨੋ ਨਿਧਿ ਪਾਈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਨਹੀਂ ਰਾਮ ਕਰਤਾਰ॥੨॥

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮੈਂ ਨੌ ਨਿਧੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਪਿਵ ਪਾਇਓ, ਜਨਮ ਜਨਮ ਤੈਂ ਬਿਲਇ ਰਾਰ।

ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ

ਗਈ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਹੋ ਕਛੁ ਨਹਿ ਜਾਨੈ,

ਚਰਣ ਕੰਵਲ ਮਹਿ ਤੁਵ ਮੁਰਾਰ॥੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਆਪ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 58

ਕਾਲਹੁ ਨਾਇ ਤਾਹਿ ਪਦ ਸੀਸ,

ਨਹਿ ਬਿਸਰਾਊਂ ਖਿਨ ਏਕਹੁ ਈਸ॥ਟੇਕ॥

ਜਨਮ ਮਰੁਣ ਅਰੁ ਜਗ ਜਾਲਾ, ਨਾਮ ਪਰਤਾਪ ਨ ਬਿਆਪਹਿ ਬਯਾਲਾ।

ਅਗਤ ਵਿਗਤ ਅਨਾਦਿ ਅਨੂਪਾ, ਵਿਸਵ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਅਰੂਪਾ॥

ਘਟ ਘਟ ਤਿਹ ਪੇਖੀਅਤ ਅਇਸੇ, ਜਲ ਮਹਿ ਲਹਿਰ, ਲਹਿਰ ਜਲ ਜਇਸੇ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਹਰਿ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ,

ਸਰਬ ਚਿੰਤਾਮਣਿ ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ॥੧॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਲਹੁ ਨਾਇ ਤਾਹਿ ਪਦ ਸੀਸ,

ਨਹਿ ਬਿਸਰਾਊਂ ਖਿਨ ਏਕਹੁ ਈਸ॥ਟੇਕ॥

ਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਉਸਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ

ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਕ ਛਿਨ ਮਾਤਰ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
ਭਲਾਉਂਦਾ।

ਜਨਮ ਮਰਣ ਅਰੁ ਜਗ ਜਾਲਾ, ਨਾਮ ਪਰਤਾਪ ਨ ਬਿਆਪਹਿ ਬਯਾਲਾ।
ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਕੇ ਜਨਮ -ਮਰਨ ਰੂਪੀ ਦੁੱਖ ਅਤੇ
ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦੇ।

ਅਗਤ ਵਿਗਤ ਅਨਾਦਿ ਅਨੂਪਾ, ਵਿਸਵ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਅਰੂਪਾ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਘਟਦਾ-ਵਧਦਾ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਅਨਹਦ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੂਪਮ ਹੈ। ਐਸਾ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ
ਵਿਆਪ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਘਟ ਘਟ ਤਿਹ ਪੇਖੀਅਤ ਅਇਸੇ, ਜਲ ਮਹਿ ਲਹਿਰ, ਲਹਿਰ ਜਲ ਜਇਸੇ।

ਪ੍ਰਭੂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ
ਵਿਚ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਹਰਿ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ, ਸਰਬ ਚਿੰਤਾਮਣਿ ਸਰਬ
ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰਿ
ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਮਨਇੱਛਤ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਸਭ
ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਰਾਗੁ ਗੋਂਡ

ਸ਼ਬਦ 59

ਮੁਕੰਦ ਮੁਕੰਦ ਜਪਹੁ ਸੰਸਾਰ॥

ਬਿਨੁ ਮੁਕੰਦ ਤਨੁ ਹੋਇ ਅਉਹਾਰ॥

ਸੋਈ ਮੁਕੰਦੁ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਦਾਤਾ॥

ਸੋਈ ਮੁਕੰਦੁ ਹਮਰਾ ਪਿਤ ਮਾਤਾ॥੧॥

ਜੀਵਤ ਮੁਕੰਦੇ ਮਰਤ ਮੁਕੰਦੇ॥

ਤਾ ਕੇ ਸੇਵਕ ਕਉ ਸਦਾ ਅਨੰਦੇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਮੁਕੰਦ ਮੁਕੰਦ ਹਮਾਰੇ ਪ੍ਰਾਨੰ॥

ਜਪਿ ਮੁਕੰਦ ਮਸਤਕਿ ਨੀਸਾਨੰ॥

ਸੇਵ ਮੁਕੰਦ ਕਰੈ ਬੈਰਾਗੀ॥

ਸੋਈ ਮੁਕੰਦੁ ਦੁਰਬਲ ਧਨੁ ਲਾਧੀ॥੨॥

ਏਕ ਮੁਕੰਦੁ ਕਰੈ ਉਪਕਾਰੁ॥

ਹਮਰਾ ਕਹਾ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਮੇਟੀ ਜਾਤਿ ਹੁਏ ਦਰਬਾਰਿ॥

ਤੁਹੀ ਮੁਕੰਦ ਜੋਗ ਜੁਗ ਤਾਰਿ॥੩॥
ਉਪਜਿਓ ਗਿਆਨੁ ਹੂਆ ਪਰਗਾਸ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਲੀਨੇ ਕੀਟ ਦਾਸ॥
ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਅਬ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਚੂਕੀ॥
ਜਪਿ ਮੁਕੰਦ ਸੇਵਾ ਤਾਹੂ ਕੀ॥੪॥੧॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ
ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਮੁਕੰਦ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ
ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੁਕੰਦ ਮੁਕੰਦ ਜਪਹੁ ਸੰਸਾਰ॥

ਬਿਨੁ ਮੁਕੰਦ ਤਨੁ ਹੋਇ ਅਉਹਾਰ॥

ਹੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕੋ! ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮੁਕੰਦ ਨਾਮ ਜਪੋ। ਉਸ ਮੁਕੰਦ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ
ਮਨੁੱਖੀ ਤਨ ਨਿਸਫਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਇਸੁ ਧਨ ਕਾਰਿਣ ਸਿਵ ਸਨਕਾਦਿਕ ਖੋਜਤ ਭਏ ਉਦਾਸੀ॥

ਮਨਿ ਮੁਕੰਦੁ ਜਿਹਬਾ ਨਾਰਾਇਨੁ ਪਰੈ ਨ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸੀ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਨ ਨੂੰ ਖੋਜਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਵ ਜੀ
ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪੁੱਤਰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਗਏ। ਹੇ ਮਨ! ਤੂੰ ਉਸ
ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਾਰਾਇਣ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ
ਯਮਾਂ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ।)

ਸੋਈ ਮੁਕੰਦੁ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਦਾਤਾ॥

ਸੋਈ ਮੁਕੰਦੁ ਹਮਰਾ ਪਿਤ ਮਾਤਾ॥੧॥

ਉਹ ਮੁਕੰਦ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਉਹੀ
ਮੁਕੰਦ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੇ ਮਾਤਾ ਹੈ।

ਜੀਵਤ ਮੁਕੰਦੇ ਮਰਤ ਮੁਕੰਦੇ॥

ਤਾ ਕੇ ਸੇਵਕ ਕਉ ਸਦਾ ਅਨੰਦੇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਮਰਨ ਤੱਕ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ
ਆਨੰਦ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੁਕੰਦ ਮੁਕੰਦ ਹਮਾਰੇ ਪ੍ਰਾਨੰ॥

ਜਪਿ ਮੁਕੰਦ ਮਸਤਕਿ ਨੀਸਾਨੰ॥

ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮੁਕੰਦ ਨਾਮ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੈ। ਮੱਥੇ ਦੇ ਚੰਗੇ
 ਲੇਖਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵ ਉਸ ਮੁਕੰਦ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਦਾ ਹੈ।
 ਸੇਵ ਮੁਕੰਦ ਕਰੈ ਬੈਰਾਗੀ ॥
 ਸੋਈ ਮੁਕੰਦ ਦੁਰਬਲ ਧਨੁ ਲਾਧੀ ॥੨॥
 ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਵੈਰਾਗੀ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵ ਮੁਕੰਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
 ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਕੰਦ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਨ
 ਲੱਭਿਆ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਹਮਰਾ ਧਨੁ ਮਾਧਉ ਗੋਬਿੰਦੁ ਧਰਣੀਧਰੁ ਇਹੈ ਸਾਰ ਧਨੁ ਕਹੀਐ ॥
 ਸਾਡਾ ਧਨ ਮਾਧਉ ਗੋਬਿੰਦ, ਧਰਣੀਧਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪ
 ਹੈ, ਇਹੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਨ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।)
 ਏਕ ਮੁਕੰਦੁ ਕਰੈ ਉਪਕਾਰੁ ॥
 ਹਮਰਾ ਕਹਾ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥
 ਇਕ ਮੁਕੰਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ
 ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਮੇਰਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੇ।
 ਮੇਟੀ ਜਾਤਿ ਹੁਏ ਦਰਬਾਰਿ ॥
 ਤੁਹੀ ਮੁਕੰਦ ਜੋਗ ਜੁਗ ਤਾਰਿ ॥੩॥
 ਜਾਤੀ ਹੀਣਤਾ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜੀਵ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ
 ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਮੁਕੰਦ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ
 ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।
 ਉਪਜਿਓ ਗਿਆਨੁ ਹੂਆ ਪਰਗਾਸ ॥
 ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਲੀਨੇ ਕੀਟ ਦਾਸ ॥
 ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਕੀੜੇ ਵਰਗੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ
 ਦਾਸ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਅਬ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਚੂਕੀ ॥
 ਜਪਿ ਮੁਕੰਦ ਸੇਵਾ ਤਾਹੂ ਕੀ ॥੪॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਮੁਕੰਦ (ਪਰਮਾਤਮਾ)
 ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਦਕਾ ਸਭ
 ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੁਝ ਗਈ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 60
 ਜੇ ਓਹੁ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨ੍ਹਾਵੈ ॥
 ਜੇ ਓਹੁ ਦੁਆਦਸ ਸਿਲਾ ਪੂਜਾਵੈ ॥
 ਜੇ ਓਹੁ ਕੂਪ ਤਟਾ ਦੇਵਾਵੈ ॥
 ਕਰੈ ਨਿੰਦ ਸਭ ਬਿਰਥਾ ਜਾਵੈ ॥੧॥
 ਸਾਧ ਕਾ ਨਿੰਦਕੁ ਕੈਸੇ ਤਰੈ ॥
 ਸਰਪਰ ਜਾਨਹੁ ਨਰਕ ਹੀ ਪਰੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜੇ ਓਹੁ ਗ੍ਰਹਨ ਕਰੈ ਕੁਲਖੇਤਿ ॥
 ਅਰਪੈ ਨਾਰਿ ਸੀਗਾਰ ਸਮੇਤਿ ॥
 ਸਗਲੀ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸ੍ਵਨੀ ਸੁਨੈ ॥
 ਕਰੈ ਨਿੰਦ ਕਵਨੈ ਨਹੀ ਗੁਨੈ ॥੨॥
 ਜੇ ਓਹੁ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾਵੈ ॥
 ਭੂਮਿ ਦਾਨ ਸੋਭਾ ਮੰਡਪਿ ਪਾਵੈ ॥
 ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰਿ ਬਿਰਾਨਾ ਸਾਂਝੈ ॥
 ਕਰੈ ਨਿੰਦ ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਹਾਂਝੈ ॥੩॥
 ਨਿੰਦਾ ਕਹਾ ਕਰਹੁ ਸੰਸਾਰਾ ॥
 ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਪਰਗਟਿ ਪਾਹਾਰਾ ॥
 ਨਿੰਦਕੁ ਸੋਧਿ ਸਾਧਿ ਬੀਚਾਰਿਆ ॥
 ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਪਾਪੀ ਨਰਕਿ ਸਿਧਾਰਿਆ ॥ ੪ ॥੨॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ
 ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ
 ਵਾਲਾ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਉਪਾਅ ਕਰ ਲਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਾ
 ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਜੇ ਓਹੁ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨ੍ਹਾਵੈ ॥
 ਜੇ ਓਹੁ ਦੁਆਦਸ ਸਿਲਾ ਪੂਜਾਵੈ ॥
 ਜੇ ਓਹੁ ਕੂਪ ਤਟਾ ਦੇਵਾਵੈ ॥
 ਕਰੈ ਨਿੰਦ ਸਭ ਬਿਰਥਾ ਜਾਵੈ ॥੧॥
 ਜੇ ਕੋਈ ਜੀਵ ਅਠਾਹਟ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ, ਜੇ ਉਹ ਬਾਰਾਂ
 ਸ਼ਿਲਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵੀ ਕਰੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਾਸਤੇ ਖੂਹ ਜਾਂ
 ਤਲਾਬ ਲਗਵਾ ਦੇਵੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ
 ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਿਸਫਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸਾਧ ਕਾ ਨਿੰਦਕੁ ਕੈਸੇ ਤਰੈ ॥
 ਸਰਪਰ ਜਾਨਹੁ ਨਰਕ ਹੀ ਪਰੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਵਸਾਗਰ ਤਰ
ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।
(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
ਸੰਤਾ ਕਉ ਮਤਿ ਕੋਈ ਨਿੰਦਹੁ ਸੰਤ ਰਾਮੁ ਹੈ ਏਕੋ ॥
ਹੇ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵੋ ! ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਦੀ ਵੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ
ਸੰਤ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਕ ਰੂਪ ਹਨ ।)
ਜੇ ਓਹੁ ਗ੍ਰਹਨ ਕਰੈ ਕੁਲਖੇਤਿ ॥
ਅਰਪੈ ਨਾਰਿ ਸੀਗਾਰ ਸਮੇਤਿ ॥
ਸਗਲੀ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸ੍ਵਨੀ ਸੁਨੈ ॥
ਕਰੈ ਨਿੰਦ ਕਵਨੈ ਨਹੀ ਗੁਨੈ ॥੨॥
ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਖੇ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾ ਕੇ
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਨਾਲ ਸਜਾ ਕੇ ਦਾਨ
ਕਰ ਦੇਵੇ, ਸਤਾਈ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣ ਲਵੇ, ਜੇਕਰ
ਉਹ ਜੀਵ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ
ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ।
ਜੇ ਓਹੁ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾਵੈ ॥
ਭੂਮਿ ਦਾਨ ਸੋਭਾ ਮੰਡਪਿ ਪਾਵੈ ॥
ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰਿ ਬਿਰਾਨਾ ਸਾਂਝੈ ॥
ਕਰੈ ਨਿੰਦ ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਹਾਂਝੈ ॥੩॥
ਜੇ ਕੋਈ ਜੀਵ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ
ਛਕਾਵੇ, ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਸਤਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕਰ ਲਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੁਆਰ ਦੇਵੇ,
ਫਿਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜੂਨੀਆਂ
ਵਿਚ ਭਟਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।
(ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਜਨਮੈ ਮਰੈ ॥
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।)
ਨਿੰਦਾ ਕਹਾ ਕਰਹੁ ਸੰਸਾਰਾ ॥
ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਪਰਗਟਿ ਪਾਹਾਰਾ ॥
ਨਿੰਦਕੁ ਸੋਧਿ ਸਾਧਿ ਬੀਚਾਰਿਆ ॥
ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਪਾਪੀ ਨਰਕਿ ਸਿਧਾਰਿਆ ॥ ੪ ॥੨॥
ਹੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕੋ ! ਤੁਸੀਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ?

ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਅਪਜੱਸ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਨਿੰਦਕ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਚੰਗੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਨਰਕਾਂ
ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।
(ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
ਸੰਤ ਕੈ ਦੁਖਨਿ ਨਰਕ ਮਹਿ ਪਾਇ ॥
ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਦੋਖੀ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।)
ਸ਼ਬਦ 61
ਆਜ ਦਿਵਸ ਲੇਊਂ ਬਲਿਹਾਰਾ ।
ਮੇਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਆਯਾ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕਾ ਪਿਆਰਾ ॥ ਟੇਕ ॥
ਆਂਗਨ ਬਗੜ ਭਵਨ ਭਯੋ ਪਾਵਨ ।
ਹਰਿਜਨ ਬੈਠੇ ਹਰਿਜਸ ਗਾਵਨ ॥੨॥
ਕਰੂੰ ਡੰਡੋਤ ਚਰਨ ਪਖਾਰੂੰ ।
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਸੰਤਨ ਪਰ ਵਾਰੂੰ ॥੩॥
ਕਥਾ ਕਹੈਂ ਅਰੁ ਅਰਬ ਬਿਚਾਰੈਂ ॥
ਆਪ ਤਰੈ ਔਰਨ ਕੋ ਤਾਰੈ ॥੪॥
ਕਹ ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਲੈ ਨਿਜ ਦਾਸ ॥
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੈ ਕਾਟੈ ਪਾਸ ॥੫॥
ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ
ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪਾਉਣ
ਨਾਲ ਜੀਵ ਦਾ ਘਰ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੰਤ ਜਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਨਾਮ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਐਸੇ ਸੰਤ ਆਪ ਵੀ ਤਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ
ਵੀ ਤਾਰਦੇ ਹਨ ।
ਆਜ ਦਿਵਸ ਲੇਊਂ ਬਲਿਹਾਰਾ ।
ਮੇਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਆਯਾ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕਾ ਪਿਆਰਾ ॥ ਟੇਕ ॥
ਇਹ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ
ਸਮੇਂ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਆਏ ।
ਮਹਾਰਾਜ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਦੇ ਮਹਾਨ ਦਿਨ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ
ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ
ਸੰਤ ਆਏ ਹਨ ।
ਆਂਗਨ ਬਗੜ ਭਵਨ ਭਯੋ ਪਾਵਨ ।
ਹਰਿਜਨ ਬੈਠੇ ਹਰਿਜਸ ਗਾਵਨ ॥੨॥

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਘਰ ਅਤੇ ਵਿਹੜਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ
ਹਨ ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੰਤ-ਜਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਸ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਕਰੂੰ ਡੰਡੋਤ ਚਰਨ ਪਖਾਹੂੰ।
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਸੰਤਨ ਪਰ ਵਾਹੂੰ॥੩॥
ਮੈਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਡੰਡਵਤ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋਂਦਾ
ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਤਨ, ਮਨ, ਅਤੇ ਧਨ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਕਥਾ ਕਹੈਂ ਅਰੁ ਅਰਥ ਬਿਚਾਰੈਂ॥
ਆਪ ਤਰੈ ਔਰਨ ਕੋ ਤਾਰੈਂ॥੪॥
ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਥਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਪਾਵਨ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਆਪ ਤਾਂ
ਤਰਦੇ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਾ ਕੇ
ਤਾਰਦੇ ਹਨ।
ਕਹ ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਲੈ ਨਿਜ ਦਾਸ॥
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੈ ਕਾਟੈ ਪਾਸ॥੫॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ
ਮੇਰਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਾਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਸ਼ਬਦ 62
ਐਸੇ ਜਾਨਿ ਜਪੋ ਰੇ ਜੀਵ।
ਜਪਿ ਲਿਓ ਰਾਮ ਨ ਭਰਮੋ ਜੀਵ॥ ਟੇਕ॥
ਗਨਿਕਾ ਥੀ ਕਿਸ ਕਰਮਾ ਜੋਗ।
ਪਰ ਪੁਰਸਨ ਸੋ ਰਮਤੀ ਭੋਗ॥੧॥
ਨਿਸਿ ਬਾਸਰ ਦੁਸਕਰਮ ਕਮਾਈ।
ਰਾਮ ਕਹਤ ਬੈਕੁੰਠੇ ਜਾਈ॥੨॥
ਨਾਮਦੇਵ ਕਹਿਯੋ ਜਾਤਿ ਕੈ ਓਛੁ।
ਜਾ ਕੋ ਜਸ ਗਾਈਏ ਤ੍ਰਿਲੋਕ॥੩॥
ਭਗਤਿ ਹੇਤ ਭਗਤਾ ਕੇ ਚਲੇ।
ਅੰਕਮਾਲ ਲੇ ਬੀਠਲ ਮਿਲੇ॥੪॥
ਕੋਟਿ ਯਗ ਜੋ ਕੋਉ ਕਰੈ।
ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਮ ਤਉ ਨ ਨਿਸਤਰੈ॥੫॥
ਨਿਰਗੁਨ ਕਾ ਗੁਨ ਦੇਖੋ ਆਈ।
ਦੇਹੀ ਸਹਿਤ ਕਬੀਰ ਸਿਧਾਈ॥੬॥

ਮੋਰੀ ਕੁਚਿਲ ਜਾਤ ਕੁਚਿਲ ਮੈਂ ਬਾਸ।
ਭਗਤ ਚਰਨ ਹਰਿਚਰਨ ਨਿਵਾਸ॥੭॥
ਚਾਰਿਉ ਬੇਦ ਕਿਆ ਖੰਡੋਤਿ।
ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਰੈ ਡੰਡੋਤਿ॥੮॥
ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀਵਾਂ
ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ, ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ।
ਐਸੇ ਜਾਨਿ ਜਪੋ ਰੇ ਜੀਵ।
ਜਪਿ ਲਿਓ ਰਾਮ ਨ ਭਰਮੋ ਜੀਵ॥ ਟੇਕ॥
ਹੇ ਜੀਵ! ਐਸੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
ਕਰੋ। ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਭਟਕਣਾ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇਗੀ।
ਗਨਿਕਾ ਥੀ ਕਿਸ ਕਰਮਾ ਜੋਗ।
ਪਰ ਪੁਰਸਨ ਸੋ ਰਮਤੀ ਭੋਗ॥੧॥
ਗਨਿਕਾ ਇਕ ਵੇਸਵਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ
ਸੀ, ਉਹ ਪਰਾਏ ਪੁਰਖਾਂ ਨਾਲ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ।
ਨਿਸਿ ਬਾਸਰ ਦੁਸਕਰਮ ਕਮਾਈ।
ਰਾਮ ਕਹਤ ਬੈਕੁੰਠੇ ਜਾਈ॥੨॥
ਉਹ ਵੇਸਵਾ ਰਾਤ ਦਿਨ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ
ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੁ ਕੇ
ਬੈਕੁੰਠ ਗਈ।
ਨਾਮਦੇਵ ਕਹਿਯੋ ਜਾਤਿ ਕੈ ਓਛੁ।
ਜਾ ਕੋ ਜਸ ਗਾਈਏ ਤ੍ਰਿਲੋਕ॥੩॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਭ੍ਰਮ ਕਰਕੇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ
ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਭਗਤਿ ਹੇਤ ਭਗਤਾ ਕੇ ਚਲੇ।
ਅੰਕਮਾਲ ਲੇ ਬੀਠਲ ਮਿਲੇ॥੪॥
ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ
ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਾਹਿਤ ਗਲਵਕਤੀ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
ਕੋਟਿ ਯਗ ਜੋ ਕੋਉ ਕਰੈ।
ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਮ ਤਉ ਨ ਨਿਸਤਰੈ॥੫॥

ਭਾਵੇਂ ਜੀਵ ਕਰੋੜਾਂ ਯੱਗ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਤੋਂ
 ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਾ ਤਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।
 ਨਿਰਗੁਨ ਕਾ ਗੁਨ ਦੇਖੋ ਆਈ।
 ਦੇਹੀ ਸਹਿਤ ਕਬੀਰ ਸਿਧਾਈ॥੬॥
 ਨਿਰਗੁਣ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਦੇਖਣਾ ਕਰੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ
 ਨਿਰਗੁਣ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਦੇਹੀ ਸਮੇਤ ਹੀ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਚਲੇ ਗਏ।
 ਮੋਹੀ ਕੁਚਿਲ ਜਾਤ ਕੁਚਿਲ ਮੇਂ ਬਾਸ।
 ਭਗਤ ਚਰਨ ਹਰਿਚਰਨ ਨਿਵਾਸ॥੭॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਸੂਦਰ ਜਾਤ ਦਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ
 ਹਨ। ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਚਾਰਿਉ ਬੇਦ ਕਿਆ ਖੰਡੋਤਿ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਰੈ ਭੰਡੋਤਿ॥੮॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਵਰਣਾਂ
 ਦੇ ਅਧਾਰ, ਤੇ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਚਾਰੇ
 ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਦਾਸ ਕੇਵਲ ਆਪ
 ਨੂੰ ਭੰਡੋਤ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ
 ਸ਼ਬਦ 63
 ਪੜੀਐ ਗੁਨੀਐ ਨਾਮੁ ਸਭੁ ਸੁਨੀਐ ਅਨਭਉ ਭਾਉ ਨ ਦਰਸੈ॥
 ਲੋਹਾ ਕੰਚਨੁ ਹਿਰਨੁ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਜਉ ਪਾਰਸਹਿ ਨ ਪਰਸੈ॥੧॥
 ਦੇਵ ਸੰਸੈ ਗਾਂਠਿ ਨ ਛੂਟੈ॥
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਤਸਰ ਇਨ ਪੰਚਹੁ ਮਿਲਿ ਲੂਟੇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਹਮ ਬਡ ਕਬਿ ਕੁਲੀਨ ਹਮ ਪੰਡਿਤ ਹਮ ਜੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ॥
 ਗਿਆਨੀ ਗੁਨੀ ਸੂਰ ਹਮ ਦਾਤੇ ਇਹ ਬੁਧਿ ਕਬਹਿ ਨ ਨਾਸੀ॥੨॥
 ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭੈ ਨਹੀ ਸਮਝਸਿ ਭੂਲਿ ਪਰੇ ਜੈਸੇ ਬਉਰੇ॥
 ਮੋਹਿ ਅਧਾਰੁ ਨਾਮੁ ਨਾਰਾਇਨ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਨ ਧਨ ਮੋਰੇ॥੩॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਰਸ-
 ਰੂਪੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ
 ਆਪਣੇ ਆਪ ਪੜੀ ਜਾਵੇ, ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨਾਵਾਂ
 ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰੇ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਬੂਠੇ
 ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
 ਪੜੀਐ ਗੁਨੀਐ ਨਾਮੁ ਸਭੁ ਸੁਨੀਐ ਅਨਭਉ ਭਾਉ ਨ ਦਰਸੈ॥ ਲੋਹਾ ਕੰਚਨੁ

ਹਿਰਨੁ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਜਉ ਪਾਰਸਹਿ ਨ ਪਰਸੈ॥੧॥
 ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭਾਵੇਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ
 ਨਾਮ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ, ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਸਰਵਣ ਕਰ
 ਲਵੇ ਪਰ ਉਹ ਗਿਆਨ-ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਕਿਆ ਪੜੀਐ ਕਿਆ ਗੁਨੀਐ॥ ਕਿਆ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਾਂ ਸੁਨੀਐ॥
 ਪੜੇ ਸੁਨੇ ਕਿਆ ਹੋਈ॥ ਜਉ ਸਹਜ ਨ ਮਿਲਿਓ ਸੋਈ॥੧॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ
 ਅਤੇ ਵੇਦ-ਪੁਰਾਣਾਂ ਦਾ ਸੁਣਨਾ ਆਦਿ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ? ਜਦ ਤੱਕ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਹਿਜ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ
 ਪੜ੍ਹਨਾ, ਗੁਣਨਾ-ਸੁਣਨਾ ਨਿਸਫਲ ਹੈ।)
 ਜਿਵੇਂ ਲੋਹਾ ਸ਼ੁੱਧ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਪਾਰਸ ਨਾਲ
 ਨਹੀਂ ਛੂੰਹਦਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ
 ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਰੂਪੀ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਛੂੰਹਦਾ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਪਾਰਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਾਂਬਾ ਬਿਗਰਿਓ॥ ਸੋ ਤਾਂਬਾ ਕੰਚਨੁ ਹੋਇ ਨਿਬਰਿਓ॥੩॥
 ਸੰਤਨ ਸੰਗਿ ਕਬੀਰਾ ਬਿਗਰਿਓ॥ ਸੋ ਕਬੀਰੁ ਰਾਮੈ ਹੋਇ ਨਿਬਰਿਓ॥
 ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਤਾਂਬਾ ਵਿਗੜਿਆ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂਬਾ
 ਸੋਨਾ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ (ਕਬੀਰ) ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ
 ਵਿਗੜਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਨਿਬੜਿਆ ਹਾਂ।)
 ਦੇਵ ਸੰਸੈ ਗਾਂਠਿ ਨ ਛੂਟੈ॥
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਤਸਰ ਇਨ ਪੰਚਹੁ ਮਿਲਿ ਲੂਟੇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ
 ਕਾਰਨ ਭਰਮ ਦੀ ਗੰਢ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਰਮ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੰਜ
 ਵਿਕਾਰ (ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮਾਇਆ, ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਈਰਖਾ ਇਹ ਪੰਜੇ ਹੀ) ਮਿਲ ਕੇ
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਤਸਰ ਏ ਸੰਪੈ ਮੋ ਮਾਹੀ॥
 ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮਾਇਆ, ਹੰਕਾਰ, ਈਰਖਾ ਇਹ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬਿਆਪ ਰਹੇ ਹਨ।)
 ਹਮ ਬਡ ਕਬਿ ਕੁਲੀਨ

ਹਮ ਪੰਡਿਤ ਹਮ ਜੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ॥
 ਗਿਆਨੀ ਗੁਨੀ ਸੂਰ ਹਮ ਦਾਤੇ
 ਇਹ ਬੁਧਿ ਕਬਹਿ ਨ ਨਾਸੀ ॥੨॥
 ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਇਸ
 ਭਰਮ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ ਪੰਡਿਤ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ ਯੋਗੀ ਤੇ
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਹਾਂ, ਵੱਡੇ ਕਵੀ ਹਾਂ, ਉੱਤਮ ਕੁਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ
 ਹਾਂ, ਗੁਣਵਾਨ ਹਾਂ, ਮਹਾਨ ਸੂਰਮੇ ਹਾਂ, ਵੱਡੇ ਦਾਨੀ ਹਾਂ। ਐਸੀ ਹੰਕਾਰ ਵਾਲੀ
 ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਜੀਵ ਦੇ ਭਰਮ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਨਹੀਂ
 ਹੁੰਦੀ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ
 ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਪੰਡਿਤ ਗੁਣੀ ਸੂਰ ਹਮ ਦਾਤੇ
 ਏਹਿ ਕਰਹਿ ਬਡ ਹਮ ਹੀ ॥

ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭੈ ਨਹੀ ਸਮਝਸਿ ਭੂਲਿ ਪਰੇ ਜੈਸੇ ਬਉਰੇ ॥
 ਮੋਹਿ ਅਧਾਰੁ ਨਾਮੁ ਨਾਰਾਇਨ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਨ ਧਨ ਮੋਰੇ ॥੩॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ
 ਸਮਝਾਈਏ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਝੱਲ
 ਜੀਵਾਂ ਵਾਂਗ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ
 ਹੀ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ-ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਾਣ ਧੰਨਤਾਯੋਗ ਹਨ।

ਸ਼ਬਦ 64

ਪਰਚੈ ਰਾਮ ਰਮੈ ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਰਸ ਪਰਸੇ ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਹੋਈ ॥ ਟੇਕ ॥

ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸਕਲ ਬਿਨਾਸ ਅਨਭੀਠੈ ਨਾਹੀਂ ਵਿਸਵਾਸ ॥੧॥

ਬਰਨ ਸਹਿਤ ਕਹੈ ਜੋ ਰਾਮ ਸੋ ਭਗਤਾ ਕੇਵਲ ਨਿਹਕਾਮ ॥੨॥

ਫਲ ਕਾਰਨ ਫੂਲੇ ਬਨਰਾਈ ਉਪਜੈ ਫਲ ਤਬ ਪੁਹੁਪ ਬਿਲਾਈ ॥੩॥

ਗਿਆਨਹਿ ਕਾਰਨ ਕਰਮ ਕਰਾਈ ਉਪਜੈ ਗਿਆਨ ਤਬ ਕਰਮ
ਨਸਾਈ ॥੪॥

ਬਟਿਕ ਬੀਜ ਜੈਸਾ ਆਕਾਰ ਪਸਰਿਯੋ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਪਾਸਾਰ ॥੫॥

ਜਹਾਂ ਕਾ ਉਪਜਾ ਤਹਾਂ ਸਮਾਈ ਸਹਜ ਸੁਨਯ ਮੈਂ ਰਹਯੋ ਲੁਕਾਈ ॥੬॥

ਜੋ ਮਨ ਬਿੰਦੈ ਸੋਈ ਬਿੰਦ ਅਮਾਵਸ ਮੈਂ ਜੈਸੇ ਦੀਸੈ ਚੰਦ ॥੭॥

ਜਲ ਮੇਂ ਜੈਸੇ ਤੂੰਬਾ ਤਿਰੈ ਪਰਚੈ ਪਿੰਡ ਜੀਵੈ ਨਾਹਿਂ ਮਰੈ ॥੮॥

ਸੋ ਮੁਨਿ ਕੋਣ ਜੂ ਮਨ ਕੋ ਖਾਇ ਬਿਨ ਦੁਆਰੇ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਮਾਇ ॥੯॥

ਮਨ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਸਬ ਕੋਇ ਕਹੈ ਕਰਤਾ ਸੋ ਜੋ ਅਨਭੈ ਰਹੈ ॥੧੦॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਯਹੁ ਪਰਮ ਬੈਰਾਗ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਕੀਨ ਜਪਹੁ ਸੁਭਾਗ ॥੧੧॥

ਘ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨਿ ਦਧਿ ਮਥੈ ਸਯਾਨ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸਦਾ ਨਿਰਬਾਣ ॥੧੨॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ
 ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਸ ਰੂਪੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਦਾ
 ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਰਚੈ ਰਾਮ ਰਮੈ ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਰਸ ਪਰਸੇ ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਹੋਈ ॥ ਟੇਕ ॥

ਜੋ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਹਾ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੋਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਇਹ ਜੀਵ ਵੀ ਪਾਰਸ ਰੂਪੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸਕਲ ਬਿਨਾਸ ਅਨਭੀਠੈ ਨਾਹੀਂ ਵਿਸਵਾਸ ॥੧॥

ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਸਭ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ
 ਦੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਬਰਨ ਸਹਿਤ ਕਹੈ ਜੋ ਰਾਮ ਸੋ ਭਗਤਾ ਕੇਵਲ ਨਿਹਕਾਮ ॥੨॥

ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ
ਹੈ।

ਫਲ ਕਾਰਨ ਫੂਲੇ ਬਨਰਾਈ ਉਪਜੈ ਫਲ ਤਬ ਪੁਹੁਪ ਬਿਲਾਈ ॥੩॥

ਜਿਵੇਂ ਬਨਸਪਤੀ ਦੇ ਬਿਖਾਂ ਨੂੰ ਫਲ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੁੱਲ ਲੱਗਦੇ
 ਹਨ। ਪਰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਫਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫੁਲ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗਿਆਨਹਿ ਕਾਰਨ ਕਰਮ ਕਰਾਈ ਉਪਜੈ ਗਿਆਨ ਤਬ ਕਰਮ
ਨਸਾਈ ॥੪॥

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ
 ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਭਾਵ ਫਿਰ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਬਟਿਕ ਬੀਜ ਜੈਸਾ ਆਕਾਰ ਪਸਰਿਯੋ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਪਾਸਾਰ ॥੫॥

ਜਿਵੇਂ ਬੇੜ ਦੇ ਦਰਖਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਖਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ
 ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਪਰੋਂ ਆਕਾਰ ਛੋਟਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ
 ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਹਾਂ ਕਾ ਉਪਜਾ ਤਹਾਂ ਸਮਾਈ ਸਹਜ ਸੁਨਯ ਮੈਂ ਰਹਯੋ ਲੁਕਾਈ ॥੬॥

ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਉਸਦੀ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ
 ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਸਹਿਜ ਸੁੰਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਮਨ ਬਿੰਦੈ ਸੋਈ ਬਿੰਦ ਅਮਾਵਸ ਮੈਂ ਜੈਸੇ ਦੀਸੈ ਚੰਦ ॥੭॥
 ਜੋ ਮਨ ਹੈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦੇ ਦਰਸ਼ਨ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੱਸਿਆ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦਿਖਾਈ
 ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੈ ਪਰ ਅਗਿਆਨਤਾ
 ਕਾਰਨ ਜੀਵ ਉਸਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।
 ਜਲ ਮੇਂ ਜੈਸੇ ਤੂੰਬਾ ਤਿਰੈ ਪਰਚੈ ਪਿੰਡ ਜੀਵੈ ਨਾਹਿਂ ਮਰੈ ॥੮॥
 ਜਿਵੇਂ ਜਲ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੂੰਬਾ ਤੈਰਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ ਜੀਵ
 ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ
 ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ।
 ਸੋ ਮੁਨਿ ਕੋਣ ਜੂ ਮਨ ਕੋ ਖਾਇ ਬਿਨ ਦੁਆਰੇ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਮਾਇ ॥੯॥
 ਅਸਲ ਮੁਨੀ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ
 ਹੈ, ਦਸਾਂ ਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਲੀਨ
 ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਮਨ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਸਬ ਕੋਇ ਕਹੈ ਕਰਤਾ ਸੋ ਜੋ ਅਨਭੈ ਰਹੈ ॥੧੦॥
 ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ
 ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਜੀਵ ਕਰਤਾਪੁਰਖ ਨਾਲ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ
 ਬੇਖੇਡ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਯਹੁ ਪਰਮ ਬੈਰਾਗ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਕੀਨ ਜਪਹੁ ਸੁਭਾਗ ॥੧੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਸੁਭਾਗੇ ਜੀਵ!
 ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਰਮ ਵੈਰਾਗ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ
 ਜਪ।
 ਘ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨਿ ਦਧਿ ਮਥੈ ਸਯਾਨ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸਦਾ ਨਿਰਬਾਣ ॥੧੨॥
 ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਣੀ ਇਸਤਰੀ ਘਿਓ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਹੀਂ ਨੂੰ
 ਰਿੜਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੱਖਣ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰਿੜਕਣਾ ਬੰਦ
 ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੀਵ ਸ਼ੇਸ਼ਟ
 ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਇਸ
 ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਵਾਣ ਪੱਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ
 ਹੈ।

ਅਬ ਮੈਂ ਹਾਰਿਓ ਰੇ ਭਾਈ।
 ਥਕਿਤ ਭਯੋਂ ਸਭ ਹਾਲ ਚਾਲ ਤੇ ਲੋਕਨ ਬੇਦ ਬੜਾਈ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਥਕਿਤ ਭਯੋਂ ਗਾਇਨ ਅਰੁ ਨਾਚਨ ਥਾਕੀ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ॥
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਦੇਹ ਥਕਿਤ ਭਈ ਕਹੂੰ ਕਹਾਂ ਲੈਂ ਦੂਜਾ ॥੧॥
 ਰਾਮ ਜਨੁ ਹੋਉਂ ਨ ਭਗਤ ਕਹਾਉਂ ਚਰਨ ਪਖਾਰੂ ਨ ਦੇਵਾ ॥
 ਜੋਈ ਜੋਈ ਕਹੂੰ ਉਲਟਿ ਮੋਹਿ ਬਾਂਧੇ ਤਾ ਤੇ ਨਿਕਟਿ ਨ ਭੇਵਾ ॥੨॥
 ਪਹਿਲੇ ਗਿਯਾਨ ਕਾ ਕੀਯਾ ਚਾਂਦਨਾ ਪੀਛੇ ਦੀਯਾ ਬੁਝਾਈ ॥
 ਸੁੰਨ ਸਹਿਜ ਮੈਂ ਦੋਉ ਤਿਆਗੇ ਰਾਮ ਕਹੂੰ ਨਾ ਖੁਦਾਈ ॥੩॥
 ਦੂਰ ਬਸੈ ਖਟ ਕਰਮ ਸਕਲ ਅਰ ਦੂਰਿਉ ਕੀਨਹੇ ਸੇਉ ॥
 ਗਯਾਨ-ਧਯਾਨ ਦੋਉ ਦੂਰ ਕੀਨ੍ਹੇ ਦੂਰਿਉ ਛਾਡੈ ਤੇਉ ॥੪॥
 ਪੰਚੇ ਥਕਿਤ ਭਯੋਂ ਹੈ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਬਿਤਿ ਪਾਈ ॥
 ਜਾ ਕਾਰਨਿ ਮੈ ਦੌਰਿਓ ਫਿਰਤੋਂ ਸੋ ਅਬ ਘਟ ਮੇਂ ਪਾਈ ॥੫॥
 ਪੰਚੇ ਮੇਰੀ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਤਿਨ ਨਿਧ ਦਈ ਦਿਖਾਈ।
 ਅਬ ਮਨ ਫੂਲਿ ਭਯੋਂ ਜਗ ਮਹਿਯਾਉਲਟਿ ਆਪ ਮੇ ਸਮਾਈ ॥੬॥
 ਚਲਤ ਚਲਤ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਮਨ ਥਾਕਯੋ ਅਬ ਮੇ ਸੇ ਚਲਓ ਨ ਜਾਈ।
 ਸਾਂਈ ਸਹਜ ਮਿਲਓ ਸੋਈ ਸਨਮੁਖ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬੜਾਈ ॥੭॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
 ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਪਰਮ-ਆਨੰਦ ਅਵਸਥਾ
 ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਜੀਵ
 ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 ਅਬ ਮੈਂ ਹਾਰਿਓ ਰੇ ਭਾਈ।
 ਥਕਿਤ ਭਯੋਂ ਸਭ ਹਾਲ ਚਾਲ ਤੇ ਲੋਕਨ ਬੇਦ ਬੜਾਈ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਭਾਈ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਹਾਰ ਗਿਆ ਹਾਂ।
 ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਹਾਲ ਤੋਂ ਥੱਕ ਕੇ
 ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।
 ਥਕਿਤ ਭਯੋਂ ਗਾਇਨ ਅਰੁ ਨਾਚਨ ਥਾਕੀ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ॥
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਦੇਹ ਥਕਿਤ ਭਈ ਕਹੂੰ ਕਹਾਂ ਲੈਂ ਦੂਜਾ ॥੧॥
 ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਾਉਣ, ਨੱਚਣ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ
 ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਜੀਵ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ
 ਵੀ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੱਸੋ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਨਾਲ
 ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਜੁੜ ਸਕਦਾ।
 ਰਾਮ ਜਨੁ ਹੋਉਂ ਨ ਭਗਤ ਕਹਾਉਂ ਚਰਨ ਪਖਾਰੂ ਨ ਦੇਵਾ ॥

ਜੋਈ ਜੋਈ ਕਹੂੰ ਉਲਟਿ ਮੋਹਿ ਬਾਧੇ ਤਾ ਤੇ ਨਿਕਟਿ ਨ ਭੇਵਾ ॥੨॥
 ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਭਗਤ
 ਕਹਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋਂਦਾ ਹਾਂ। ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਲਟਾ ਉਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਮਾਇਆ
 ਜਾਲ ਵਿਚ ਬੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਆਡੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
 ਭੇਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।
 ਪਹਿਲੇ ਗਿਆਨ ਕਾ ਕੀਯਾ ਚਾਂਦਨਾ ਪੀਛੇ ਦੀਯਾ ਬੁਝਾਈ ॥
 ਸ਼ੁੱਠ ਸਹਿਜ ਮੈਂ ਦੋਉ ਤਿਆਗੇ ਰਾਮ ਕਹੂੰ ਨਾ ਖੁਦਾਈ ॥੩॥
 ਪਹਿਲੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਦੀਵਾ
 ਬੁਝ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ
 ਅਗਿਆਨ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ
 ਨਾਲ ਨਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਹੀਮ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਭਾਵ ਜੀਵ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਦੂਰ ਬਸੈ ਖਟ ਕਰਮ ਸਕਲ ਅਰ ਦੂਰਿਉ ਕੀਨਹੇ ਸੇਉ ॥
 ਗਯਾਨ-ਧਯਾਨ ਦੋਉ ਦੂਰ ਕੀਨੇ ਦੂਰਿਉ ਛਾਡੈ ਤੇਉ ॥੪॥
 ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ
 ਸ਼ਿਵਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ
 ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੈਂ ਐਸੇ ਗਿਆਨ-ਧਿਆਨ ਆਦਿ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ
 ਹਾਂ।
 ਪੰਚੇ ਥਕਿਤ ਭਯੋ ਹੈ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਥਿਤਿ ਪਾਈ ॥
 ਜਾ ਕਾਰਨਿ ਮੈ ਦੌਰਿਓ ਫਿਰਤੋ ਸੋ ਅਬ ਘਟ ਮੇਂ ਪਾਈ ॥੫॥
 ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਥਿਰ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੈਂ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਦੌੜਿਆ
 ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
 ਪੰਚੇ ਮੇਰੀ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਤਿਨ ਨਿਧ ਦਈ ਦਿਖਾਈ।
 ਅਬ ਮਨ ਫੂਲਿ ਭਯੋ ਜਗ ਮਹਿਯਾ ਉਲਟਿ ਆਪ ਮੇ ਸਮਾਈ ॥੬॥
 ਹੁਣ ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ
 ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲ ਲਗਾਉਣ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਮਨ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ
 ਫੁਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਹੁਣ ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਉਲਟ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਿਆ ਹੈ।
 ਚਲਤ ਚਲਤ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਮਨ ਥਾਕਯੋ ਅਬ ਮੋ ਸੇ ਚਲਓ ਨ ਜਾਈ।

ਸਾਂਈ ਸਹਜ ਮਿਲਓ ਸੋਈ ਸਨਮੁਖ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬੜਾਈ ॥੭॥
 ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਥੱਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਚੱਲਿਆ ਨਹੀਂ
 ਜਾਂਦਾ। ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ
 ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ
 ਹੈ।
 ਸ਼ਬਦ 66
 ਗਾਇ ਗਾਇ ਅਬ ਕਾ ਕਹਿ ਗਾਉਂ ॥
 ਗਾਵਣਹਾਰ ਕੂੰ ਨਿਕਟ ਬਤਾਉਂ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਜਬ ਲਗਿ ਹੈ ਯਾ ਤਨ ਕੀ ਆਸਾ ਤਬ ਲਗ ਕਰੈ ਪੁਕਾਰਾ ॥
 ਜਬ ਮਨ ਮਿਲਿਓ ਆਸ ਨਹਿ ਤਨ ਕੀ ਤਬ ਕੋ ਗਾਵਣਹਾਰਾ ॥੧॥
 ਜਬ ਲਗ ਨਦੀ ਨ ਸਮੁੰਦ ਸਮਾਵੈ ਤਬ ਲਗ ਬਡੈ ਹੰਕਾਰਾ ॥
 ਜਬ ਮਨ ਮਿਲਿਓ ਰਾਮ ਸਾਗਰ ਸੋ ਤਬ ਯਹ ਮਿਟੀ ਪੁਕਾਰਾ ॥੨॥
 ਜਬ ਲਗ ਭਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਆਸਾ ਪਰਮ ਤੱਤ ਸੁਣ ਗਾਵੈ ॥
 ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਆਸ ਧਰਤ ਹੈ ਯਹ ਮਨ ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਕਛੁ ਨ ਪਾਵੈ ॥੩॥
 ਛਾਡੈ ਆਸ ਨਿਰਾਸ ਪਰਮ ਪਦੁ ਤਬ ਸੁਖ ਸਤਿ ਕਰ ਹੋਈ ॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਜਾ ਸੂੰ ਔਰ ਕਹਤ ਹੈ ਪਰਮ ਤੱਤ ਅਬ ਸੋਈ ॥੪॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਕਟ ਅਨੁਭਵ
 ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਨਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸਮਾ ਕੇ
 ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਕੇ
 ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਗਾਇ ਗਾਇ ਅਬ ਕਾ ਕਹਿ ਗਾਉਂ ॥
 ਗਾਵਣਹਾਰ ਕੂੰ ਨਿਕਟ ਬਤਾਉਂ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਜਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣ ਮੈਂ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਗੁਣ ਕਿਵੇਂ
 ਗਾਵਾਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਿਕਟ ਹੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।
 ਜਬ ਲਗਿ ਹੈ ਯਾ ਤਨ ਕੀ ਆਸਾ ਤਬ ਲਗ ਕਰੈ ਪੁਕਾਰਾ ॥
 ਜਬ ਮਨ ਮਿਲਿਓ ਆਸ ਨਹਿ ਤਨ ਕੀ ਤਬ ਕੋ ਗਾਵਣਹਾਰਾ ॥੧॥
 ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਆਸ ਹੈ ਤਦ ਤੱਕ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਦ
 ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਫਿਰ ਕੋਈ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ
 ਰਹਿੰਦਾ।

[illegible]

ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਮੈਂ-ਮੇਰੀ ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ
ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ
ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਇਸ ਬੁਠੀ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ
ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਇਹ ਜੀਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਇਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਰੀਮ ਰਾਮ ਹਰਿ ਰਾਘਵ ਜਬ ਲਗ ਏਕ ਨ ਪੇਖਾ।
ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ਪੁਰਾਨਨਿ ਸਹਜ ਏਕ ਨਹਿੰ ਦੇਖਾ॥੪॥
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਕਰੀਮ, ਰਾਮ, ਹਰਿ ਅਤੇ ਰਾਘਵ ਆਦਿ ਉਸ ਸਰਵ-
ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਨਾਮ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਉਦੋਂ
ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ। ਫਿਰ
ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵੇਦ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ ਪਰ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਹੈ।
ਜੋਇ ਜੋਇ ਕਰ ਪੂਜਿਯ ਸੋਇ ਸੋਇ ਕਾਂਚੀ ਸਹਜ ਭਾਵ ਸਤਿ ਹੋਈ।
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਮੈਂ ਤਾਹਿ ਕੋ ਪੂਜੁ ਜਾਕੇ ਗਾਂਵ ਠਾਂਵ ਨਹਿੰ ਕੋਈ॥੫॥
ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੱਚੀ ਭਾਵ
ਬੁਠੀ ਹੈ। ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ ਸੱਚੀ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਉਸ ਸਤਿ-
ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ
ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ
ਸਮਾਇਆ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 68

ਅਬ ਮੇਰੀ ਬੂਝੀ ਰੇ ਭਾਈ ਤਾਤੇ ਚੜੀ ਲੋਕ ਬੜਾਈ॥ ਟੇਕ॥
ਅਤਿ ਅਹੰਕਾਰ ਉਰ ਮੇਂ ਸਤ-ਰਜ-ਤਮ ਤਾ ਮੈਂ ਰਹਿਉ ਉਰਝਾਈ॥
ਕ੍ਰਮ ਬਸਿ ਪਰਯੋ ਕਛੂ ਨ ਸੂਝੈ ਸਵਾਮੀ ਨਾਮ ਭੁਲਾਈ॥੧॥
ਹਮ ਮਾਨੋ ਗੁਨੀ ਜੋਗ ਸੁੰਨਿ ਜੁਗਤਾ ਹਮ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਰੇ ਭਾਈ॥
ਹਮ ਮਾਨੋ ਸੂਰ ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਤਿਯਾਗੀ ਯੇ ਮਮਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਈ॥੨॥
ਹਮ ਮਾਨੈ ਅਖਿਲ ਸੁੰਨਿ ਮਨ ਸੋਧਯੋ ਸਬ ਚੇਤਨਿ ਸੁਧਿ ਪਾਈ॥
ਗਯਾਨ ਧਯਾਨ ਸਬ ਹੀ ਹਮ ਜਾਨਯੋ ਬੂਝੈ ਕਾਉਨ ਸੋਂ-ਜਾਈ॥੩॥
ਹਮ ਮਾਨੈ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਜਾਨਯੋ ਨੌ-ਬਿਧਿ ਭਗਤਿ ਕਰਾਈ॥
ਸਵਾਂਗ ਦੇਖਿ ਸਬਹੀ ਜਗ ਡਹਕਯੋ ਫਿਰ ਆਪਨ ਪੋਰ ਬੰਧਾਈ॥੪॥
ਸਾਂਗ ਧੇ ਸਾਂਚ ਨ ਜਾਨਯੋ ਲੋਗਨਿ ਯਹਿ ਭਰਮਾਈ॥
ਸਯੰਘ ਰੂਪ ਮੇਸ਼ੀ ਜਬ ਪਹਿਰੀ ਬੋਲੀ ਤਬ ਸੁਧਿ ਪਾਈ॥੫॥
ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਹਮਾਰੀ ਸੰਤੋ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਏਹ ਬੜਾਈ॥

ਆਪਨ ਅਨੰਨ ਔਰ ਨਹਿੰ ਮਾਨਤ ਤਾਤੇ ਮੂਲ ਗੰਵਾਈ॥੬॥
ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਤਾਹੀ ਤੈਂ ਅਬ ਕਛੂ ਮੋਪੈ ਕਰਯੋ ਨ ਜਾਈ॥
ਆਪੋ ਖੋਇਆ ਭਗਤਿ ਹੋਤ ਹੈ ਤਬ ਰਹੈ ਅੰਤਰ ਉਰਝਾਈ॥੭॥
ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀਵਾਂ
ਨੂੰ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ।
ਅਬ ਮੇਰੀ ਬੂਝੀ ਰੇ ਭਾਈ ਤਾਤੇ ਚੜੀ ਲੋਕ ਬੜਾਈ॥ ਟੇਕ॥
ਹੇ ਭਾਈ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਜੀਵ ਅੰਦਰੋਂ ਹੰਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ
ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।
ਅਤਿ ਅਹੰਕਾਰ ਉਰ ਮੇਂ ਸਤ-ਰਜ-ਤਮ ਤਾ ਮੈਂ ਰਹਿਉ ਉਰਝਾਈ॥
ਕ੍ਰਮ ਬਸਿ ਪਰਯੋ ਕਛੂ ਨ ਸੂਝੈ ਸਵਾਮੀ ਨਾਮ ਭੁਲਾਈ॥੧॥
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਸਤੋਗੁਣੀ,
ਰਜੋਗੁਣੀ ਅਤੇ ਤਮੋਗੁਣੀ ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਵੱਸ
ਹੋਏ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਨਾਮ
ਰੂਪੀ ਬੋਝੀ ਜਿਹੜੀ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵਸਾਗਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ,
ਉਸਨੂੰ ਜੀਵ ਨੇ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਹਮ ਮਾਨੋ ਗੁਨੀ ਜੋਗ ਸੁੰਨਿ ਜੁਗਤਾ ਹਮ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਰੇ ਭਾਈ॥
ਹਮ ਮਾਨੋ ਸੂਰ ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਤਿਯਾਗੀ ਯੇ ਮਮਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਈ॥੨॥
ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਹੰਕਾਰ ਵੱਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ,
ਗੁਣੀ, ਜੋਗੀ, ਚੰਗੀ ਜੁਗਤ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਹਾਪੁਰਖ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।
ਜੀਵ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੂਰਬੀਰ ਅਤੇ ਤਿਆਗੀ ਸਮਝਦਾ
ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਮਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੀ।
ਹਮ ਮਾਨੈ ਅਖਿਲ ਸੁੰਨਿ ਮਨ ਸੋਧਯੋ ਸਬ ਚੇਤਨਿ ਸੁਧਿ ਪਾਈ॥
ਗਯਾਨ ਧਯਾਨ ਸਬ ਹੀ ਹਮ ਜਾਨਯੋ ਬੂਝੈ ਕਾਉਨ ਸੋਂ-ਜਾਈ॥੩॥
ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ
ਹੋਇਆ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚੇਤਨ ਸੋਝੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ
ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ਇਹ ਜੀਵ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ
ਵੱਡਾ ਗਿਆਨੀ-ਧਿਆਨੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਬੁੱਝਿਆ
ਨਹੀਂ।
ਹਮ ਮਾਨੈ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਜਾਨਯੋ ਨੌ-ਬਿਧਿ ਭਗਤਿ ਕਰਾਈ॥
ਸਵਾਂਗ ਦੇਖਿ ਸਬਹੀ ਜਗ ਡਹਕਯੋ ਫਿਰ ਆਪਨ ਪੋਰ ਬੰਧਾਈ॥੪॥
ਇਹ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨੌਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਝੂਠੇ
ਸਵਾਂਗ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਜੀਵ ਨੇ ਸੱਚੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਸਗੋਂ
ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਂਗ ਧੇ ਸਾਂਚ ਨ ਜਾਨਯੋ ਲੋਗਨਿ ਯਹਿ ਭਰਮਾਈ ॥

ਸਯੰਘ ਰੂਪ ਮੇਸ਼ੀ ਜਬ ਪਹਿਰੀ ਬੋਲੀ ਤਬ ਸੁਧਿ ਪਾਈ ॥੫॥

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸੱਚੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ,
ਇਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੇਡ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਵੇ ਪਰ
ਉਸਦਾ ਬੋਲ ਸੁਣਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਚਿਰ ਉਸਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਭੇਖ ਬਣਾਈ
ਜਾਵੇ।

ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਹਮਾਰੀ ਸੰਤੋ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਏਹ ਬੜਾਈ ॥

ਆਪਨ ਅਨੰਨ ਅੰਰ ਨਹਿ ਮਾਨਤ ਤਾਤੈ ਮੂਲ ਗੰਵਾਈ ॥੬॥

ਹੇ ਸੰਤ ਜਨੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਐਸੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ
ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਭ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੀ ਐਸੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਆਪ
ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਹੰਕਾਰ
ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਤਾਹੀ ਤੈਂ ਅਬ ਕਛੁ ਮੋਪੈ ਕਰਯੋ ਨ ਜਾਈ ॥

ਆਪੋ ਖੋਇਆ ਭਗਤਿ ਹੋਤ ਹੈ ਤਬ ਰਹੈ ਅੰਤਰ ਉਰਝਾਈ ॥੭॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ
ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਾਂ? ਭਾਵ
ਉਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਪਰਮ-ਅਪਾਰ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਿਟਾ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਜੀਵ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ। ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 69

ਭਾਈ ਰੇ ! ਭ੍ਰਮ ਭਗਤਿ ਸੁਜਾਨਿ ॥

ਜੋ ਲੋਂ ਸਾਂਚ ਨਹੀਂ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ਟੇਕ ॥

ਭ੍ਰਮ ਨਾਚਣ ਭ੍ਰਮ ਗਾਇਣ ਭ੍ਰਮ ਜਪ ਤਪ ਦਾਨ ॥

ਭ੍ਰਮ ਸੇਵਾ ਭ੍ਰਮ ਪੂਜਾ ਭ੍ਰਮ ਸੌ ਪਹਿਚਾਨ ॥੧॥

ਭ੍ਰਮ ਖਟ ਕਰਮ ਸਕਲ ਸੰਹਿਤਾ ਭ੍ਰਮ ਗ੍ਰਹਿ ਬਨ ਜਾਨਿ ॥

ਭ੍ਰਮ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਮ ਕੀਓ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਯਹ ਬਾਨਿ ॥੨॥

ਭ੍ਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀ ਨਿਗ੍ਰਹ ਕੀਯਾ ਭ੍ਰਮ ਗੁਫਾ ਮੇਂ ਬਾਸ ॥
ਭ੍ਰਮ ਤੋਂ ਲੋਂ ਜਾਨਿਏ ਕਰੇ ਸੁੰਨ ਕੀ ਆਸ ॥੩॥
ਭ੍ਰਮ ਸੁਧ ਸਰੀਰ ਜੋ ਲੋਂ ਭ੍ਰਮ ਨਾਂਵ ਬਿਨਾਂਵ ॥
ਭ੍ਰਮ ਭਨਿ ਰਵਿਦਾਸ ਤੋਂ ਲੋਂ ਜੋ ਲੋਂ ਚਾਹੈ ਠਾਂਵ ॥੪॥
ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰੀ
ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਜੀਵ ਭ੍ਰਮ-ਗ੍ਰਸਤ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰ ਰਹੇ
ਹਨ।

ਭਾਈ ਰੇ ! ਭ੍ਰਮ ਭਗਤਿ ਸੁਜਾਨਿ ॥

ਜੋ ਲੋਂ ਸਾਂਚ ਨਹੀਂ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਭਾਈ ! ਸੰਸਾਰ ਝੂਠਾ ਭਰਮ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਉੱਤਮ ਗਿਆਨ
ਨੂੰ ਤੂੰ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ
ਸਕਦੀ।

ਭ੍ਰਮ ਨਾਚਣ ਭ੍ਰਮ ਗਾਇਣ ਭ੍ਰਮ ਜਪ ਤਪ ਦਾਨ ॥

ਭ੍ਰਮ ਸੇਵਾ ਭ੍ਰਮ ਪੂਜਾ ਭ੍ਰਮ ਸੌ ਪਹਿਚਾਨ ॥੧॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨੱਚਣਾ, ਗਾਉਣਾ, ਜਾਪ ਕਰਨਾ, ਤਪ
ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸਭ ਭਰਮ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੇਵਾ
ਕਰਨੀ, ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਇਹ ਸਭ ਭਰਮ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਭਾਈ ! ਤੂੰ ਭਰਮ
ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵੀ ਭਰਮ ਹੈ।

ਭ੍ਰਮ ਖਟ ਕਰਮ ਸਕਲ ਸੰਹਿਤਾ ਭ੍ਰਮ ਗ੍ਰਹਿ ਬਨ ਜਾਨਿ ॥

ਭ੍ਰਮ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਮ ਕੀਓ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਯਹ ਬਾਨਿ ॥੨॥

ਛੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਕਰਨੇ, ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ
ਅਤੇ ਘਰ ਛੱਡਕੇ ਜੰਗਲ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਇਹ ਸਭ ਭਰਮ ਹੀ ਹਨ। ਭਰਮ ਕਰਕੇ
ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਭਰਮ ਹੀ ਹਨ।

ਭ੍ਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀ ਨਿਗ੍ਰਹ ਕੀਯਾ ਭ੍ਰਮ ਗੁਫਾ ਮੇਂ ਬਾਸ ॥

ਭ੍ਰਮ ਤੋਂ ਲੋਂ ਜਾਨਿਏ ਕਰੇ ਸੁੰਨ ਕੀ ਆਸ ॥੩॥

ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਇਹ
ਸਾਰੇ ਹੀ ਭਰਮ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦੀ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਭਰਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਭ੍ਰਮ ਸੁਧ ਸਰੀਰ ਜੋ ਲੋਂ ਭ੍ਰਮ ਨਾਂਵ ਬਿਨਾਂਵ ॥

ਭ੍ਰਮ ਭਨਿ ਰਵਿਦਾਸ ਤੋਂ ਲੋਂ ਜੋ ਲੋਂ ਚਾਹੈ ਠਾਂਵ ॥੪॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਰੀਰ ਰੱਖਣਾ ਵੀ
ਭਰਮ ਹੈ, ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਤੱਕ ਜੀਵ ਨੂੰ
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਚਾਹੇ ਜੀਵ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਥਾਨ ਘੁੰਮ ਲਵੇ।

ਸ਼ਬਦ 70

ਜਯੋ ਤੁਮ ਕਾਰਨਿ ਕੇਸਵੇ ਅੰਤਰਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ॥
ਏਕ ਅਨੁਪਮ ਅਨੁਭਵੀ ਕਿਮਿ ਹੋਈ ਬਿਭਾਗੀ॥ ਟੇਕ॥
ਏਕ ਅਭਿਮਾਨੀ ਚਾਤ੍ਰਗਾ ਬਿਚਰਤ ਜਗ ਮਾਹੀ॥
ਜਦਪਿ ਜਲ ਪੂਰਨ ਮਹੀ ਕਹੂੰ ਵਾ ਰੂਚਿ ਨਾਹੀ॥੧॥
ਜੈਸੇ ਕਾਮੀ ਦੇਖਿ ਕਾਮਿਨੀ ਹਿਰਦੈ ਸੂਲ ਉਪਜਾਈ॥
ਕੋਟਿ ਵੇਦ ਬਿਧਿ ਉਚਰੈ ਬਾਕੀ ਬਿਥਾ ਨਾ ਜਾਈ॥੨॥
ਜੋ ਜੇਹਿ ਚਾਹੈ ਸੋ ਮਿਲੈ ਆਰਤਿ ਗਤਿ ਹੋਈ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਯਹ ਗੋਪਿ ਨਾਹੀ ਜਾਨੈ ਸਬ ਕੋਈ॥੩॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਤੀਬਰ
ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜੀਵ ਦੀ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਨਾਲ ਲਿਵ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਇਹ ਜੀਵ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਯੋ ਤੁਮ ਕਾਰਨਿ ਕੇਸਵੇ ਅੰਤਰਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ॥
ਏਕ ਅਨੁਪਮ ਅਨੁਭਵੀ ਕਿਮਿ ਹੋਈ ਬਿਭਾਗੀ॥ ਟੇਕ॥
ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਲਿਵ
ਲੱਗੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਇਕ ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ
ਅਨੁਭਵ ਵੀ ਅਨੁਪਮ ਹੈ। ਉਹ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਬਿਆਨ
ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਏਕ ਅਭਿਮਾਨੀ ਚਾਤ੍ਰਗਾ ਬਿਚਰਤ ਜਗ ਮਾਹੀ॥
ਜਦਪਿ ਜਲ ਪੂਰਨ ਮਹੀ ਕਹੂੰ ਵਾ ਰੂਚਿ ਨਾਹੀ॥੧॥
ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਅਭਿਮਾਨੀ ਪਪੀਹਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਤੀ ਬੂੰਦ
ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਜਲ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਵੇ ਪਰ
ਉਸ ਦੀ ਰੁਚੀ ਸਵਾਤੀ ਬੂੰਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਜਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਰੁਚੀ ਕੇਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।

ਜੈਸੇ ਕਾਮੀ ਦੇਖਿ ਕਾਮਿਨੀ ਹਿਰਦੈ ਸੂਲ ਉਪਜਾਈ॥
ਕੋਟਿ ਵੇਦ ਬਿਧਿ ਉਚਰੈ ਬਾਕੀ ਬਿਥਾ ਨਾ ਜਾਈ॥੨॥

ਜਿਵੇਂ ਕਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸੂਲ ਵਰਗੀ ਪੀੜਾ ਅਨੁਭਵ
ਕਰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਰੋੜਾਂ ਵੈਦ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ
ਕਰਨ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਕਾਮ ਪੀੜਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ-
ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਇਕ ਛਿੰਨ ਵਿਛੜ ਕੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਜੇਹਿ ਚਾਹੈ ਸੋ ਮਿਲੈ ਆਰਤਿ ਗਤਿ ਹੋਈ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਯਹ ਗੋਪਿ ਨਾਹੀ ਜਾਨੈ ਸਬ ਕੋਈ॥੩॥

ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੋੜ ਸਿਰਫ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ
ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਲੁਕੀ-ਛੁਪੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ
ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 71

ਆਯੋ ਹੋ ਆਯੋ ਦੇਵ ਤੁਮ ਸਰਨਾ।
ਜਾਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਜੈ ਆਪਨੋ ਜਨਾ॥ ਟੇਕ॥
ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਜੋਨਿ ਬਾਸ, ਜਮ ਦੀ ਅਗਮ ਤ੍ਰਾਸ
ਤੁਮਹਰੇ ਭਜਨ ਬਿਨ ਭ੍ਰਮਤ ਫਿਰਯੋ॥
ਮਮਿਤਾ ਅਹੰ ਬਿਖੈ ਮਦਿ ਮਾਤੋਂ ਇਹ ਸੁਖ ਕਬਹੂੰ ਨ ਦੂਤਰ ਤਿਰੋ॥੧॥
ਤੁਮਹਰੇ ਨਾਂਵ ਬਿਸਾਸ ਛਾਡੀ ਹੈ ਆਨ ਕੀ ਆਸ
ਸੰਸਾਰ ਧਰਮ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨ ਧੀਜੈ॥
ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਕੀ ਸੇਵਾ ਮਾਨਿ ਹੋ ਦੇਵਾਧਿਦੇਵ
ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਜੈ॥੨॥

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਵਨ
ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਉਹ ਜੀਵ ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਯੋ ਹੋ ਆਯੋ ਦੇਵ ਤੁਮ ਸਰਨਾ।
ਜਾਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਜੈ ਆਪਨੋ ਜਨਾ॥ ਟੇਕ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਦੇਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ
ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਆਪਣਾ ਦਾਸ ਜਾਣ ਕੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ
ਜੀ। ਆਪਣਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਜੀ।

ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਜੋਨਿ ਬਾਸ, ਜਮ ਦੀ ਅਗਮ ਤ੍ਰਾਸ
ਤੁਮਹਰੇ ਭਜਨ ਬਿਨ ਭ੍ਰਮਤ ਫਿਰਯੋ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਆਪ ਦੇ ਭਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਟੇਢੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ
 ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਕਹਿ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਹੈ।
 ਮਮਿਤਾ ਅਹੰ ਬਿਖੈ ਮਦਿ ਮਾਤੋ ਇਹ ਸੁਖ ਕਬਹੂੰ ਨ ਦੂਤਰ ਤਿਰੋਂ॥੧॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਮਮਤਾ, ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ-
 ਵਾਸਨਾ ਆਦਿ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਲੱਗ ਕੇ
 ਜੀਵ ਪੰਜਾਂ ਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।
 ਤੁਮਹਰੇ ਨਾਂਵ ਬਿਸਾਸ ਛਾਡੀ ਹੈ ਆਨ ਕੀ ਆਸ
 ਸੰਸਾਰ ਧਰਮ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨ ਧੀਜੈ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਮੈਂ
 ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ
 ਧਰਮ-ਕਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਕੀ ਸੇਵਾ ਮਾਨਿ ਹੋ ਦੇਵਾਧਿਦੇਵ
 ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਜੈ॥੨॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ
 ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦਾਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਵੀਕਾਰ
 ਕਰਕੇ, ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਮ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸ਼ਬਦ 72

ਭਾਈ ਰੇ ਰਾਮ ਕਹਾਂ ਹੈ ਮੋਹਿ ਬਤਾਵੇ॥
 ਸਤ ਰਾਮ ਤਾ ਕੇ ਨਿਕਟ ਨ ਆਵੇ॥ ਟੇਕ॥
 ਰਾਮ ਕਹਤ ਸਬ ਜਗਤ ਭੁਲਾਨਾ॥
 ਸੋ ਯਹੁ ਰਾਮ ਨ ਹੋਈ॥
 ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਕਰੁਨਾਮਯ ਕੇਸੇ॥
 ਕਰਤਾ ਨਾਂਵ ਸੁ ਕੋਈ॥੧॥
 ਜਾ ਰਾਮਹਿ ਸਬ ਜਗ ਜਾਨੈ॥
 ਭ੍ਰਮਿ ਭੂਲੋਂ ਰੇ ਭਾਈ॥
 ਆਪ ਆਪ ਥੈ ਕੋਈ ਨ ਜਾਣੈ॥
 ਕਹੈ ਕੋਨ ਸੋ ਜਾਈ॥੨॥
 ਸਤ ਤਨ ਲੋਭ ਪਰਸ ਜੀਅ ਤਨ ਮਨ॥
 ਗੁਨ ਪਰਸਤ ਨਹੀਂ ਜਾਈ॥
 ਅਲਿਖ ਨਾਮ ਜਾ ਕੋ ਠੌਰ ਨ ਕਤਹੂੰ॥
 ਕਯੋਂ ਨ ਕਹੌਂ ਸਮੁਝਾਈ॥੩॥
 ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਤਾਹੀ ਤੈ॥

ਕਰਤਾ ਕੌਂ ਹੈ ਭਾਈ॥
 ਕੇਵਲ ਕਰਤਾ ਏਕ ਸਹੀ ਕਰਿ॥
 ਸਤਿ ਰਾਮ ਤਿਹਿ ਠਾਈਂ॥੪॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰੀ
 ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
 ਹਨ।
 ਭਾਈ ਰੇ ਰਾਮ ਕਹਾਂ ਹੈ ਮੋਹਿ ਬਤਾਵੇ॥
 ਸਤ ਰਾਮ ਤਾ ਕੇ ਨਿਕਟ ਨ ਆਵੇ॥ ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਭਾਈ! ਤੁਸੀਂ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ
 ਦੱਸੋ ਉਹ ਰਾਮ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਸਰਵ-ਵਿਖੇ ਰਮੇ ਹੋਏ ਸੱਚੇ ਰਾਮ ਦੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ
 ਨਿਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਭਾਵ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਭੁੱਲੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ।
 ਰਾਮ ਕਹਤ ਸਬ ਜਗਤ ਭੁਲਾਨਾ॥ ਸੋ ਯਹੁ ਰਾਮ ਨ ਹੋਈ॥
 ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਕਰੁਨਾਮਯ ਕੇਸੇ॥ ਕਰਤਾ ਨਾਂਵ ਸੁ ਕੋਈ॥੧॥
 ਸੱਚੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰਾ
 ਸੰਸਾਰ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਰਾਮ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂ
 ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਹੈ।
 ਜਾ ਰਾਮਹਿ ਸਬ ਜਗ ਜਾਨੈ॥ ਭ੍ਰਮਿ ਭੂਲੋਂ ਰੇ ਭਾਈ॥
 ਆਪ ਆਪ ਥੈ ਕੋਈ ਨ ਜਾਣੈ॥ ਕਹੈ ਕੋਨ ਸੋ ਜਾਈ॥੨॥
 ਜਿਸ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ!
 ਤੂੰ ਝੂਠੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਲੱਗ ਕੇ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਸ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕੌਣ ਸਮਝਾਵੇ?
 ਸਤ ਤਨ ਲੋਭ ਪਰਸ ਜੀਅ ਤਨ ਮਨ॥
 ਗੁਨ ਪਰਸਤ ਨਹੀਂ ਜਾਈ॥
 ਅਲਿਖ ਨਾਮ ਜਾ ਕੋ ਠੌਰ ਨ ਕਤਹੂੰ॥
 ਕਯੋਂ ਨ ਕਹੌਂ ਸਮੁਝਾਈ॥੩॥
 ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਤੋ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ ਅਤੇ ਰਜੋ ਗੁਣ ਤਿੰਨਾਂ ਤੇ
 ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਲੋਭ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ
 ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ
 ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ! ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ
 ਸਮਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ?
 ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਤਾਹੀ ਤੈ॥ ਕਰਤਾ ਕੌਂ ਹੈ ਭਾਈ॥
 ਕੇਵਲ ਕਰਤਾ ਏਕ ਸਹੀ ਕਰਿ॥ ਸਤਿ ਰਾਮ ਤਿਹਿ ਠਾਈਂ॥੪॥

ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਨ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਕੇ ਕਰਤਾਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 73

ਐਸੇ ਕੁਛ ਅਨੁਭਵ ਕਰਤ ਨ ਆਵੈ ॥
ਸਾਹਿਬ ਮਿਲੈ ਤੋ ਕੋ ਬਿਗਰਾਵੈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਸਬ ਮੇਂ ਹਰਿ ਹੈ ਹਰਿ ਮੇਂ ਸਬ ਹੈ ਹਰਿ ਅਪਨੋ ਜਿਨਿ ਜਾਨਾ ॥
ਸਾਖੀ ਨਹੀਂ ਔਰ ਕੋਈ ਦੂਸਰ ਜਾਨਨਹਾਰ ਸਯਾਨਾ ॥੧॥
ਬਾਜੀਗਰ ਸੋਂ ਰਚਿ ਰਹੀਏ ਬਾਜੀ ਕਾ ਮਰਮ ਨ ਜਾਨਾ ॥
ਬਾਜੀ ਝੂਠ ਸਾਂਚ ਬਾਜੀਗਰ ਜਾਨਾ ਮਨ ਪਤਿਯਾਨਾ ॥੨॥
ਮਨ ਥਿਰ ਹੋਇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨ ਸੂਝੈ ਜਾਨੈ ਜਾਨਨਹਾਰਾ ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਮਲ ਵਿਵੇਕ ਸੁਖ ਸਹਿਜ ਸਰੂਪ ਸੰਭਾਰਾ ॥੩॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪੀ-ਬਾਜੀਗਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਐਸੇ ਕੁਛ ਅਨੁਭਵ ਕਰਤ ਨ ਆਵੈ ॥
ਸਾਹਿਬ ਮਿਲੈ ਤੋ ਕੋ ਬਿਗਰਾਵੈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਰਮ-ਆਨੰਦ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਸਬ ਮੇਂ ਹਰਿ ਹੈ ਹਰਿ ਮੇਂ ਸਬ ਹੈ ਹਰਿ ਅਪਨੋ ਜਿਨਿ ਜਾਨਾ ॥
ਸਾਖੀ ਨਹੀਂ ਔਰ ਕੋਈ ਦੂਸਰ ਜਾਨਨਹਾਰ ਸਯਾਨਾ ॥੧॥
ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਹਰਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਜੀਵ ਹਰਿ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਗਵਾਹ/ਸਾਖਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉੱਤਮ ਹੈ।

ਬਾਜੀਗਰ ਸੋਂ ਰਚਿ ਰਹੀਏ ਬਾਜੀ ਕਾ ਮਰਮ ਨ ਜਾਨਾ ॥
ਬਾਜੀ ਝੂਠ ਸਾਂਚ ਬਾਜੀਗਰ ਜਾਨਾ ਮਨ ਪਤਿਯਾਨਾ ॥੨॥
ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋਈ ਜੀਵ ਬਾਜੀਗਰ ਦੀ ਬਾਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਬਾਜੀਗਰ ਦੇ ਖੇਲ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ

ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪੀ ਬਾਜੀਗਰ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬਾਜੀ ਪੁਆਈ ਹੈ ਜੋ ਝੂਠੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਾਜੀਗਰ ਸੱਚਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਇਆ ਝੂਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੱਚ ਹੈ ਉਸ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨ ਥਿਰ ਹੋਇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨ ਸੂਝੈ ਜਾਨੈ ਜਾਨਨਹਾਰਾ ॥

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਮਲ ਵਿਵੇਕ ਸੁਖ ਸਹਿਜ ਸਰੂਪ ਸੰਭਾਰਾ ॥੩॥

ਜਿਸ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸਥਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਦਾ। ਉਹ ਫਿਰ ਘਟ ਘਟ ਦੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਿਰਲੇਪ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 74

ਪੰਡਤ ! ਅਖਿਲ ਖਿਲੈ ਨਹੀ ਕਾ ਕਹਿ ਗਾਉਂ ਕੋਈ ਨ ਕਹੈ ਸਮੁਝਾਈ ॥
ਅਬਰਨ ਬਰਨ ਰੂਪ ਨਹੀ ਜਾ ਕੇ ਸੋ ਕਹਾਂ ਲਯੋ ਲਾਇ ਸਮਾਈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਚੰਦ ਸੂਰ ਨਹਿ ਰਾਤਿ ਦਿਵਸ ਨਹਿ ਧਰਨਿ ਆਕਾਸ ਨ ਭਾਈ ॥
ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਨਹੀਂ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਨਹੀਂ ਕਾ ਕਹਿ ਦੇਹੁ ਬਡਾਈ ॥੧॥
ਸੀਤ ਨ ਉਸਨ ਵਾਯੂ ਨਹੀ ਸਰਵਤ ਕਾਮ ਕੁਟਿਲ ਨਹੀ ਹੋਈ ॥
ਜੋਗ ਨ ਭੋਗ ਰੋਗ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕਹੋਂ ਨਾਂਵ ਸਤਿ ਸੋਈ ॥੨॥
ਨਿਰੰਜਨ ਨਿਰਾਕਾਰ ਨਿਰਲੇਪਹਿ ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਰਾਸੀ ॥
ਕਾਮ ਕੁਟਿਲਤਾ ਤਾ ਹੀ ਕਹਿ ਗਾਵੈ ਹਰ ਹਰ ਆਵੈ ਹਾਂਸੀ ॥੩॥
ਗਗਨ ਧੂਰ ਧੂਪ ਨਹਿ ਜਾ ਕੇ ਪਵਨ ਪੂਰ ਨਹੀ ਪਾਣੀ ॥
ਗੁਨ ਬਿਗੁਨ ਕਹਿਯਤ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕਹੋਂ ਤੁਮ ਬਾਤ ਸਯਾਨੀ ॥੪॥
ਯਾਹੀ ਸੋ ਤੁਮ ਜੋਗ ਕਰਤ ਹੋਂ ਜਬ ਲਗ ਆਸ ਕੀ ਪਾਸੀ ॥
ਛੂਟੇ ਤਬਹੀ ਜਬ ਮਿਲੈ ਏਕ ਹੀ ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸੀ ॥੫॥
ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਰਬਵਿਆਪਕ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤਪਾਤ, ਵਹਿਮ-ਭਰਮ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ, ਵਰਨ ਅਵਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਡਤ ! ਅਖਿਲ ਖਿਲੈ ਨਹੀ ਕਾ ਕਹਿ ਗਾਉਂ ਕੋਈ ਨ ਕਹੈ ਸਮੁਝਾਈ ॥
ਅਬਰਨ ਬਰਨ ਰੂਪ ਨਹੀ ਜਾ ਕੇਸੋ ਕਹਾਂ ਲਯੋ ਲਾਇ ਸਮਾਈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਹੇ ਭਾਈ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਡਤ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਸਦਾ ਕਿ

ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ
 ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਕੋਈ
 ਅਬਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਥੇ
 ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ?
 ਚੰਦ ਸੂਰ ਨਹਿੰ ਰਾਤਿ ਦਿਵਸ ਨਹਿੰ ਧਰਨਿ ਆਕਾਸ ਨ ਭਾਈ ॥
 ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਨਹੀਂ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਨਹੀਂ ਕਾ ਕਹਿ ਦੇਹੁ ਬਡਾਈ ॥੧॥
 ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾ ਚੰਦਰਮਾ ਹੈ, ਨਾ ਸੂਰਜ, ਨਾ ਹੀ ਰਾਤ ਨਾ ਦਿਨ
 ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਹੈ। ਉਹ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਅਕਰਮ ਨਹੀਂ,
 ਸੁਭ ਨਹੀਂ ਅਸੁਭ ਨਹੀਂ। ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਿਵੇਂ
 ਕਰਾਂ ?
 ਸੀਤ ਨ ਉਸਨ ਵਾਯੂ ਨਹੀਂ ਸਰਵਤ ਕਾਮ ਕੁਟਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ॥
 ਜੋਗ ਨ ਭੋਗ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾ ਕੈ ਕਹੈ ਨਾਵ ਸਤਿ ਸੋਈ ॥੨॥
 ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਠੰਡੀ ਜਾਂ ਗਰਮ ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਨੀਚ
 ਕਰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੋਗ ਅਤੇ ਭੋਗ ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ
 ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸੱਚਾ ਹੈ।
 ਨਿਰੰਜਨ ਨਿਰਾਕਾਰ ਨਿਰਲੇਪਹਿ ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਰਾਸੀ ॥
 ਕਾਮ ਕੁਟਿਲਤਾ ਤਾ ਹੀ ਕਹਿ ਗਾਵੈ ਹਰ ਹਰ ਆਵੈ ਹਾਂਸੀ ॥੩॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਅਕਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਨਿਰਲੇਪ,
 ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਸਵਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਕਾਮੀ ਅਤੇ ਕੁਟਿਲ ਜੀਵ
 ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਗਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ
 ਬਾਰ-ਬਾਰ ਹਸੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸੇ ਜੀਵ ਬਾਹਰੀ ਦਿਖਾਵਾ ਹੀ
 ਕਰਦੇ ਹਨ।
 ਗਗਨ ਧੂਰ ਧੂਪ ਨਹਿੰ ਜਾ ਕੇ ਪਵਨ ਧੂਰ ਨਹੀਂ ਪਾਣੀ ॥
 ਗੁਨ ਬਿਗੁਨ ਕਹਿਯਤ ਨਹੀਂ ਜਾ ਕੈ ਕਹੈ ਤੁਮ ਬਾਤ ਸਯਾਨੀ ॥੪॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਅਕਾਸ਼, ਧੂੜ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਉਸ
 ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤੇ ਹਵਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਨਿਰਗੁਣ
 ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ।
 ਯਾਹੀ ਸੌ ਤੁਮ ਜੋਗ ਕਹਤ ਹੋ ਜਬ ਲਗ ਆਸ ਕੀ ਪਾਸੀ ॥
 ਛੂਟੇ ਤਬਹੀ ਜਬ ਮਿਲੈ ਏਕ ਹੀ ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸੀ ॥੫॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਪੰਡਤ! ਜਿਸ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਤੂੰ

ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰੀ ਅਡੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ
 ਤੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ। ਜੀਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰੀ ਅਡੰਬਰਾਂ
 ਤੋਂ ਉਦੋਂ ਛੁਟਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
 ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸ਼ਬਦ 75
 ਨਰਹਰਿ ਚੰਚਲ ਹੈ ਮਤਿ ਮੋਰੀ ਕੈਸੇ ਭਗਤਿ ਕਰੂੰ ਮੈ ਤੋਰੀ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਤੂੰ ਮੋਹਿੰ ਦੇਖੈ ਮੈਂ ਤੋਹਿੰ ਦੇਖੂੰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਰਸਪਰ ਹੋਈ ॥੧॥
 ਤੂੰ ਮੋਹਿੰ ਦੇਖੈ ਹਉਂ ਤੋਹਿੰ ਨ ਦੇਖੂੰ ਏਹੁ ਮਤਿ ਸਭ ਬੁਧਿ ਖੋਈ ॥੨॥
 ਸਬ ਘਟ ਅੰਤਰ ਰਮਸਿ ਨਿਰੰਤਰ ਮੈਂ ਦੇਖਤ ਹੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਨਾ ॥
 ਗੁਨ ਸਬ ਤੋਰ ਮੋਰਿ ਸਬ ਅੰਗੁਨ ਕ੍ਰਿਤ ਉਪਕਾਰ ਨ ਮਾਨਾ ॥੩॥
 ਮੈ ਤੋ ਤੋਰਿ ਮੋਰੀ ਅਸਮਝਿਸ ਕੈਸੇ ਕਰਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਮਾਧੋ ਕਰੁਣਾਮਯ ਜੈ ਜੈ ਜਗਤ ਅਧਾਰਾ ॥੪॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼
 ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਾਲੀ ਮਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਨਰਹਰਿ ਚੰਚਲ ਹੈ ਮਤਿ ਮੋਰੀ ਕੈਸੇ ਭਗਤਿ ਕਰੂੰ ਮੈ ਤੋਰੀ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਦੀ ਮਤ ਅੰਝਾਣੀ ਹੈ, ਫਿਰ
 ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਇਹ ਜੀਵ ਆਪ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇ? ਭਾਵ ਜਦ ਤਕ
 ਮੇਰੀ ਮਤ ਚੰਚਲ ਸੀ ਉਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ
 ਸੀ।
 ਤੂੰ ਮੋਹਿੰ ਦੇਖੈ ਮੈਂ ਤੋਹਿੰ ਦੇਖੂੰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਰਸਪਰ ਹੋਈ ॥੧॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਹੁਣ ਮੈਂ ਚੰਚਲਤਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ
 ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਦ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਰਿਹਾ
 ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ,
 ਹੁਣ ਪਰਸਪਰ ਆਪ ਦੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
 ਤੂੰ ਮੋਹਿੰ ਦੇਖੈ ਹਉਂ ਤੋਹਿੰ ਨ ਦੇਖੂੰ ਏਹੁ ਮਤਿ ਸਭ ਬੁਧਿ ਖੋਈ ॥੨॥
 ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਮੈਨੂੰ
 ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਭਾਵ ਆਪ ਦੀ
 ਤੇ ਮੇਰੀ ਅਤੁੱਟ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ।
 ਸਬ ਘਟ ਅੰਤਰ ਰਮਸਿ ਨਿਰੰਤਰ ਮੈਂ ਦੇਖਤ ਹੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਨਾ ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਪ ਜੀ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਦਰ ਨਿਰੰਤਰ ਵਸ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਂ
 ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

ਗੁਨ ਸਬ ਤੋਰ ਮੋਰਿ ਸਬ ਔਗੁਨ ਕ੍ਰਿਤ ਉਪਕਾਰ ਨ ਮਾਨਾ ॥੩॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਪ ਜੀ ਸਰਵ-ਕਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਬ ਔਗੁਣ
 ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ।
 ਮੈਂ ਤੋਂ ਤੋਰਿ ਮੋਰੀ ਅਸਮਝਿਸ ਕੈਸੇ ਕਰਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜਦ ਤਕ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਤੋਂ ਅਸਮਝ (ਅੰਝਾਣ) ਸੀ
 ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ?
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਮਾਧੋ ਕਰੁਣਾਮਯ ਜੈ ਜੈ ਜਗਤ ਅਧਾਰਾ ॥੪॥
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਹੇ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭੂ!
 ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹੋ, ਆਪ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ
 ਗੁਣ ਗਾ ਕੇ ਜੀਵ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 ਸ਼ਬਦ 76
 ਤਬ ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਹਿ ਗਾਵੈਗਾ ॥
 ਰਾਰੰਕਾਰ ਰਹਿਤ ਸਭਹਿਨ ਮੇਂ ਅੰਤਰਿ ਮੇਲ ਮਿਲਾਵੈਗਾ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਲੋਹਾ ਕੰਚਨ ਸਮ ਕਰ ਦੇਖੈ ਭੇਦ ਅਭੇਦ ਸਮਾਵੈਗਾ ॥
 ਜੋ ਸੁਖ ਹੋਵੈ ਪਾਰਸ ਕੇ ਪਰਸੇ ਸੋ ਸੁਖ ਵਾ ਕੋ ਆਵੈਗਾ ॥੧॥
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭਈ ਅਨੁਭੈ ਮਤਿ ਬਿਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮ ਧਯਾਵੈਗਾ ॥੨॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਮੇਟਿ ਆਪਾ ਪਰ ਤਬ ਵਾ ਠੌਰਹਿ ਪਾਵੈਗਾ ॥੩॥
 ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ
 ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ
 ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
 ਤਬ ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਹਿ ਗਾਵੈਗਾ ॥
 ਰਾਰੰਕਾਰ ਰਹਿਤ ਸਭਹਿਨ ਮੇਂ ਅੰਤਰਿ ਮੇਲ ਮਿਲਾਵੈਗਾ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਇਕ ਮਨ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਗਾਵੇਗਾ ਤਦ
 ਜੀਵ ਘਟ ਘਟ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮਿਲ ਲਵੇਗਾ।
 ਲੋਹਾ ਕੰਚਨ ਸਮ ਕਰ ਦੇਖੈ ਭੇਦ ਅਭੇਦ ਸਮਾਵੈਗਾ ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਲੋਹੇ ਤੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਜਾਨਣ ਦੀ
 ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਭੇਦ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਮਾ
 ਜਾਵੇਗਾ।
 ਜੋ ਸੁਖ ਹੋਵੈ ਪਾਰਸ ਕੇ ਪਰਸੇ ਸੋ ਸੁਖ ਵਾ ਕੋ ਆਵੈਗਾ ॥੧॥
 ਜਿਵੇਂ ਜੋ ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ
 ਹੈ, ਭਾਵ ਲੋਹਾ ਸੋਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ ਆਨੰਦ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ
 ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਰੂਪੀ ਸੁੱਖ ਗਾ ਕੇ
 ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭਈ ਅਨੁਭੈ ਮਤਿ ਬਿਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮ ਧਯਾਵੈਗਾ ॥੨॥
 ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੀ ਮਤ ਭੈ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ
 ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਵਰੂਪ ਜ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਮੇਟਿ ਆਪਾ ਪਰ ਤਬ ਵਾ ਠੌਰਹਿ ਪਾਵੈਗਾ ॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ
 ਆਪਾ ਭਾਵ ਮਿਟਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸਥਾਨ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸ਼ਬਦ 77
 ਸੰਤੋ ਅਨਿਨ ਭਗਤਿ ਯਹ ਨਾਹੀਂ।
 ਜਬ ਲਗ ਸਤ-ਰਜ-ਤਮ ਤੀਨੋ ਗੁਨ ਬਿਆਪਤ ਹੈ ਯਾ ਮਾਹੀਂ ॥
 ਟੇਕ ॥
 ਸੋਈ ਆਨ ਅੰਤਰ ਕਰੈ ਹਰਿ ਸੋਂ ਅਪਮਾਰਗ ਕੋ ਆਨੈ।
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦ ਲੋਭ ਮੋਹ ਕੀ ਪਲ ਪਲ ਪੂਜਾ ਠਾਨੈ ॥੧॥
 ਸਕਿਤ ਸਨੇਹ ਇਸ਼ਟ ਅੰਗ ਲਾਵੈ ਅਸਥਲ ਅਸਥਲ ਖੇਲੈ।
 ਜੋ ਕ ਛੁ ਮਿਲੈ ਆਨ ਅਖਤ ਜਿਯੋ ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਸਿਰ ਮੇਲੈ ॥੨॥
 ਹਰਿਜਨ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਔਰ ਨ ਜਾਨੈ ਤਜੈ ਆਨ ਸਭ ਤਿਆਗੀ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਈ ਜਨ ਨਿਰਮਲ ਨਿਸਿਦਿਨ ਨਿਜ ਅਨੁਰਾਗੀ ॥੩॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ
 ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼
 ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਸੰਤੋ ਅਨਿਨ ਭਗਤਿ ਯਹ ਨਾਹੀਂ।
 ਜਬ ਲਗ ਸਤ-ਰਜ-ਤਮ ਤੀਨੋ ਗੁਨ ਬਿਆਪਤ ਹੈ ਯਾ ਮਾਹੀਂ ॥
 ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਸੰਤੋ! ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਨਿਨ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ
 ਜੀਵ ਅੰਦਰ ਸਤੋ, ਰਜੋ, ਤਮੋ ਤਿੰਨ ਗੁਣ, ਪੰਜ ਗੁਣ ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ,
 ਸਪਰਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।
 ਸੋਈ ਆਨ ਅੰਤਰ ਕਰੈ ਹਰਿ ਸੋਂ ਅਪਮਾਰਗ ਕੋ ਆਨੈ।
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦ ਲੋਭ ਮੋਹ ਕੀ ਪਲ ਪਲ ਪੂਜਾ ਠਾਨੈ ॥੧॥
 ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬੁਠੀ ਮਾਇਆ ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਉਲਟੇ
 ਰਾਹ ਤੇ ਲਿਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਹੰਕਾਰ, ਲੋਭ, ਮੋਹ
 ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਪਲ-ਪਲ ਮਾਇਆ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ
 ਦੂਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਕਿਤ ਸਨੇਹ ਇਸ਼ਟ ਅੰਗ ਲਾਵੈ ਅਸਥਲ ਅਸਥਲ ਖੇਲੈ ।
 ਜੋ ਕਛੁ ਮਿਲੈ ਆਨ ਅਖਤ ਜਿਯੋ ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਸਿਰ ਮੇਲੈ ॥੨॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਗਤ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਈਸ਼ਟ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ
 ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ
 ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਭਾਵ
 ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
 ਸਿਮਰਨ ਨੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ।
 ਹਰਿਜਨ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਔਰ ਨ ਜਾਨੈ ਤਜੈ ਆਨ ਸਭ ਤਿਆਗੀ । ਕਹਿ
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਈ ਜਨ ਨਿਰਮਲ ਨਿਸਿਦਿਨ ਨਿਜ ਅਨੁਰਾਗੀ ॥੩॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦਾਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
 ਸਮਝਦਾ । ਹੋਰ ਸਭ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਸਮਝ ਕੇ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹੀ ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਤੋਂ
 ਰਹਿਤ ਹੈ ਜੋ ਦਿਨ ਰਾਤ ਭਾਵ ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ
 ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।
 ਸ਼ਬਦ 78
 ਭਗਤੀ ਐਸੀ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਭਾਈ ।
 ਆਈ ਭਗਤਿ ਤਉ ਗਈ ਬੜਾਈ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਕਹਾ ਭਯੋ ਨਾਚੇ ਅਰੁ ਗਾਏ ਕਹਾ ਭਯੋ ਤਪ ਕੀਨੈ ।
 ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੋ ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ ਜੋ ਲੋ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਚੀਨੈ ॥੧॥
 ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੋ ਮੂੰਡ ਮੁੰਡਾਯੋ ਬਹੁ ਤੀਰਥ ਬ੍ਰਤ ਕੀਨੈ ।
 ਸਵਾਮੀ ਦਾਸ ਭਗਤ ਅਰੁ ਸੇਵਕ ਕਾਹੂ ਪਰਮ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਚੀਨੈ ॥੨॥
 ਕਹੈ 'ਰਵਿਦਾਸ' ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਦੂਰ ਹੈ ਭਾਗ ਬੜੈ ਸੋ ਪਾਵੈ ।
 ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨ ਮੇਟਿ ਆਪਾ ਪਰ ਪਿਪਲਕ ਹੈ ਚੁਨਿ ਖਾਵੈ ॥੩॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ
 ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਝੂਠੇ ਹੰਕਾਰ ਦਾ
 ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 ਭਗਤੀ ਐਸੀ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਭਾਈ ।
 ਆਈ ਭਗਤਿ ਤਉ ਗਈ ਬੜਾਈ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਭਾਈ ਸੁਣੋ ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਐਸੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ
 ਆਉਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਕਹਾ ਭਯੋ ਨਾਚੇ ਅਰੁ ਗਾਏ ਕਹਾ ਭਯੋ ਤਪ ਕੀਨੈ ।
 ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੋ ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ ਜੋ ਲੋ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਚੀਨੈ ॥੧॥
 ਬਾਹਰੀ ਆਡੰਬਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ,
 ਕੀ ਹੋਇਆ ਭਾਵੇਂ ਜੀਵ ਨੱਚੇ, ਗਾਵੇ ਅਤੇ ਤਪ ਕਰੇ, ਭਾਵੇਂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ
 ਦੇ ਚਰਨ ਧੋਵੇ, ਇਹ ਕੁਝ ਕੀਤੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ
 ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਰਮ ਤੱਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ।
 ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੋ ਮੂੰਡ ਮੁੰਡਾਯੋ ਬਹੁ ਤੀਰਥ ਬ੍ਰਤ ਕੀਨੈ ।
 ਸਵਾਮੀ ਦਾਸ ਭਗਤ ਅਰੁ ਸੇਵਕ ਕਾਹੂ ਪਰਮ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਚੀਨੈ ॥੨॥
 ਭਾਵੇਂ ਜੀਵ ਸਿਰ ਨੂੰ ਮੁੰਡਵਾ ਲਵੇ, ਸਾਰੇ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ
 ਅਤੇ ਵਰਤ ਰੱਖੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਸੁਆਮੀ
 ਤੇ ਦਾਸ ਭਗਤੀ, ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ
 ਹੋਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਜੀਵ ਪਰਮ-ਤੱਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ।
 ਕਹੈ 'ਰਵਿਦਾਸ' ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਦੂਰ ਹੈ ਭਾਗ ਬੜੈ ਸੋ ਪਾਵੈ ।
 ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨ ਮੇਟਿ ਆਪਾ ਪਰ ਪਿਪਲਕ ਹੈ ਚੁਨਿ ਖਾਵੈ ॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਜੀ, ਤੇਰੀ ਭਗਤੀ ਦੂਰ ਹੈ । ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹਨ ਉਹੀ ਜੀਵ
 ਆਪ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਝੂਠੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ
 ਕੇ ਕੀੜੀ ਰੇਤ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਖੰਡ ਨੂੰ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਝੂਠੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ
 ਨਿਮਰਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਪਰਮ-
 ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ।
 ਸ਼ਬਦ 79
 ਅਬ ਕਛੁ ਮਰਮ ਬਿਚਾਰਾ ਹੋ ਹਰਿ ।
 ਆਦਿ ਅੰਤ ਔਸਾਨ ਰਾਮ ਬਿਨ ਕੋਇ ਨ ਕਰੈ ਨਿਸਤਾਰਾ ਹੋ ਹਰਿ ॥
 ਟੇਕ ॥
 ਜਲ ਤੇ ਪੰਕ ਪੰਕ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਜਲਹਿ ਸੁਧਿ ਹੋਇ ਜੈਸੇ ।
 ਐਸੇ ਭਰਮ ਕਰਮ ਜੀਅ ਬਾਂਧਿਓ ਛੂਟੈ ਤੁਮ ਬਿਨ ਕੈਸੇ ਹੋ ਹਰਿ ॥੧॥
 ਜਪ ਤਪ ਬਿਧੀ ਨਿਸ਼ੇਧ ਨਾਮ ਕਰੁਣਾਮੈਂ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੋਊ ਮਾਯਾ ॥
 ਐਸੇ ਮੋਹਿਤ ਮਨ ਗਤਿ ਬਿਮੁਖ ਧਨ ਜਨਮ ਜਨਮ ਡੰਹਕਾਯਾ ਹੋ
 ਹਰਿ ॥੨॥
 ਤਾੜਨ ਛੇਦਨ ਤ੍ਰਾਛਨ ਖੇਦਨ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਲੇ ਉਪਾਈ ।
 ਲੁਣਖੜੀ ਸੰਜੋਗ ਬਿਨਾਂ ਜੈਸੇ ਕਨਿਕ ਕਲੰਕ ਨ ਜਾਈ ਹੋ ਹਰਿ ॥੩॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਤਾਹੀ ਤੈਂ ਕਹਾ ਉਪਾਯ ਅਬ ਕੀਜੈ ।
 ਭੈ ਬੂਝਤ ਭੈਭੀਤ ਭਗਤਿ ਜਨ ਕਰਿ ਅਵਲੰਬਨ ਦੀਜੈ ਹੋ ਹਰਿ ॥੪॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ । ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵਸਾਗਰ ਨੂੰ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 ਅਬ ਕਛੁ ਮਰਮ ਬਿਚਾਰਾ ਹੋ ਹਰਿ ।
 ਆਦਿ ਅੰਤ ਅੰਸਾਨ ਰਾਮ ਬਿਨ ਕੋਇ ਨ ਕਰੈ ਨਿਸਤਾਰਾ ਹੋ ਹਰਿ ॥
 ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਹਰਿ ਜੀ ! ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਵਾਸਤਵਿਕ ਰਹੱਸ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ।
 ਜਲ ਤੇ ਪੰਕ ਪੰਕ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਜਲਹਿ ਸੁਧਿ ਹੋਇ ਜੈਸੇ ।
 ਐਸੇ ਭਰਮ ਕਰਮ ਜੀਅ ਬਾਂਧਿਓ ਛੂਟੈ ਤੁਮ ਬਿਨ ਕੈਸੇ ਹੋ ਹਰਿ ॥੧॥
 ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਚਿੱਕੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਕਮਲ ਦੇ ਰੂਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਾਣੀ ਹੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਚਿੱਕੜ ਦੇ ਵਿਚ ਕਮਲ ਚਿੱਕੜ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਹੇ ਹਰਿ ਇਹ ਜੀਵ ਇਹਨਾਂ ਬੂਠੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਕੇਵਲ ਆਪ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਵ ਬੂਠੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।
 ਜਪ ਤਪ ਬਿਧੀ ਨਿਸ਼ੇਧ ਨਾਮ ਕਰੁਣਾਮੈਂ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੋਊ ਮਾਯਾ ॥
 ਐਸੇ ਮੋਹਿਤ ਮਨ ਗਤਿ ਬਿਮੁਖ ਧਨ ਜਨਮ ਜਨਮ ਡੰਹਕਾਯਾ ਹੋ ਹਰਿ ॥੨॥
 ਜਪ ਕਰਨਾ, ਤਪ ਕਰਨਾ, ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਵਰਜਿਤ ਪਾਪ, ਕਰਮ ਅਤੇ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੂਪ ਹਨ । ਇਹ ਬੂਠੇ ਆਡੰਬਰਾਂ ਦੇ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਆਪ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਤਰਾਂ ਤੱਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਆਵਾਗਵਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।
 ਤਾੜਨ ਛੇਦਨ ਤ੍ਰਾਛਨ ਖੇਦਨ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਲੇ ਉਪਾਈ ।
 ਲੁਣਖੜੀ ਸੰਜੋਗ ਬਿਨਾਂ ਜੈਸੇ ਕਨਿਕ ਕਲੰਕ ਨ ਜਾਈ ਹੋ ਹਰਿ ॥੩॥
 ਜਿਵੇਂ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਾਲਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਤਪਾਇਆ, ਛੇਦਿਆ ਅਤੇ ਖਦੇੜਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਦਰ ਤੋਂ

ਬਿਨਾਂ ਕਾਲਖ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ। ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ
ਬਿਨਾਂ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਯੋਗ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਤਪ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ
ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਕਾਲਖ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਤਾਹੀ ਤੈਂ ਕਹਾ ਉਪਾਯ ਅਬ ਕੀਜੈ।
ਭੈ ਬੂਝਤ ਭੈਭੀਤ ਭਗਤਿ ਜਨ ਕਰਿ ਅਵਲੰਬਨ ਦੀਜੈ ਹੋ ਹਰਿ॥੪॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲਯੁੱਗ ਦੇ ਬਲ
ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹੁਣ ਜੀਵ ਕੀ ਉਪਾਅ ਕਰੇ? ਹੋ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਸੰਸਾਰ ਦੇ
ਭਵ-ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਰਹੇ ਭੈਅ-ਭੀਤ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ
ਆਪਣਾ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿਉ ਜੀ।

ਸ਼ਬਦ ੪੦

ਨਰਹਰਿ ਪ੍ਰਗਟਸਿ ਨਾ ਹੋ ਪ੍ਰਗਟਸਿ ਨਾ ਹੋ।
ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਯਾਲ॥ ਟੇਕ॥
ਜਨਮਤ ਹੀ ਤੇ ਹੋ ਬਿਗਰਾਨ।
ਅਬ ਕਛੂ ਬੂਜਤ ਬਹੁਰਿ ਸਿਯਾਨ॥੧॥
ਪਰਿਵਾਰ ਬਿਮੁਖ ਮੋਹਿ ਲਾਗ।
ਕਛੂ ਸਮੁਝਿ ਪਰਤ ਨਹਿ ਜਾਨਿ॥੨॥
ਯਹ ਭੋ ਬਿਦੇਸ ਕਲਿ ਕਾਲ॥
ਹਮ ਆਨ ਪਰਿਓ ਜਮਜਾਲ॥੩॥
ਕਬਹੁਕ ਤੋਰ ਭਰੋਸ।
ਜੋ ਮੈਂ ਨ ਕਹੁੰ ਤੋ ਮੋਰ ਦੋਸ॥੪॥
ਅਸ ਕਹਿਯਤ ਹੂ ਮੈਂ ਅਜਾਨ।
ਅਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਮ ਸਰਵਗਯ ਸਯਾਨ॥੫॥
ਸੁਤ ਸੇਵਕ ਸਦਾ ਅਸੋਚ।
ਠਾਕਰ ਪਿਤਹਿ ਸਬ ਸੋਚ॥੬॥
ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਨਵੈ ਕਰ ਜੋਰਿ।
ਅਹੋ ਸੁਆਮੀ ਤੁਮ ਮੋਹਿ ਨ ਛੋਰਿ॥੭॥
ਸੁਤੋ ਪੁਰਬਲਾ ਅਕਰਮ ਮੋਰ।
ਬਲਿ ਜਾਊਂ ਕਰੋ ਨਿਜ ਕੋਰ॥੮॥
ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ
ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਦੱਸਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਲੋਚ ਰਿਹਾ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(142)

ਨਰਹਰਿ ਪ੍ਰਗਟਸਿ ਨਾ ਹੋ ਪ੍ਰਗਟਸਿ ਨਾ ਹੋ ।
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਯਾਲ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ! ਆਪ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦੇ
 ਰਹੇ ਹੋ, ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ । ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਗਰੀਬ-ਨਿਵਾਜ
 ਦਿਆਲੂ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਉ ਜੀ ।
 ਜਨਮਤ ਹੀ ਤੇ ਹੋ ਬਿਗਰਾਨ ।
 ਅਬ ਕਛੂ ਬੂਜਤ ਬਹੁਰਿ ਸਿਯਾਨ ॥੧॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੀਵ ਆ ਕੇ ਆਪ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ । ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ।
 ਪਰਿਵਾਰ ਬਿਮੁਖ ਮੋਹਿ ਲਾਗ ।
 ਕਛੂ ਸਮੁਝਿ ਪਰਤ ਨਹਿ ਜਾਨਿ ॥੨॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਗਨ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪ ਪਰਿਵਾਰ
 ਬੇਮੁੱਖ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਜਦ ਤੱਕ ਜੀਵ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ
 ਨਹੀਂ ਜਾਗਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ।
 ਯਹ ਭੋ ਬਿਦੇਸ ਕਲਿ ਕਾਲ ॥
 ਹਮ ਆਨ ਪਰਿਓ ਜਮਜਾਲ ॥੩॥
 ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਮਾਤਲੋਕ ਵਿਦੇਸ ਵਿਚ ਕਾਲ ਦੇ
 ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਲਯੁਗ ਵਿਚ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਮਾਂ ਦੇ
 ਜੰਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 ਕਬਹੂਕ ਤੋਰ ਭਰੋਸ ।
 ਜੋ ਮੈਂ ਨ ਕਹੁੰ ਤੋ ਮੋਰ ਦੋਸ ॥੪॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪ ਉਪਰ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ
 ਪਰ ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਦਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ ।
 ਅਸ ਕਹਿਯਤ ਹੂ ਮੈਂ ਅਜਾਨ ।
 ਅਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਮ ਸਰਵਗਯ ਸਯਾਨ ॥੫॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਭੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਆਪ ਦੇ
 ਗੁਣ ਨਾ ਹੀ ਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ
 ਆਪ ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਰਬਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੋ ।
 ਸੁਤ ਸੇਵਕ ਸਦਾ ਅਸੋਚ ।
 ਠਾਕਰ ਪਿਤਹਿ ਸਬ ਸੋਚ ॥੬॥
 ਜਿਵੇਂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਸ
 ਬੇਫਿਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਅਤੇ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ

ਸੇਵਕ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਣ
 ਵਾਲੇ ਦਾਸ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਨਵੈ ਕਰ ਜੋਰਿ ।
 ਅਹੋ ਸੁਆਮੀ ਤੁਮ ਮੋਹਿੰ ਨ ਛੋਰਿ ॥੭॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ
 ਸਨਮੁੱਖ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪ ਸਾਡੇ
 ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਔਗੁਣ ਨਾ ਦੇਖੋ, ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜੀ ।
 ਸੁਤੋ ਪੁਰਬਲਾ ਅਕਰਮ ਮੋਰ ।
 ਬਲਿ ਜਾਊ ਕਰੋ ਜਿਨ ਕੋਰ ॥੮॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਜੀਵ ਪੁਰਬਲੇ ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਆਪ ਤੋਂ
 ਵਿਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਮੈਂ ਆਪ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮੇਰੇ
 ਦੋਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਉ ਜੀ । ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਜਪਾਓ ਜੀ ।
 ਸ਼ਬਦ 81
 ਜਿਉ ਤੁਮ ਕਾਰਨ ਕੇਸਵੇ ਲਾਲਚ ਜਿਵ ਲਾਗਾ ।
 ਨਿਕਟ ਨਾਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਮਤਿ ਮੰਦ ਅਭਾਗਾ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਸਾਗਰ ਸਲਿਲ ਸਰੋਦਿਕਾ ਜਲ ਥਲ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਸਵਾਤੀ ਬੂੰਦ ਕੀ ਆਸ ਹੈ ਪਿਉ ਪਿਆਸ ਨ ਜਾਈ ॥੧॥
 ਜੋ ਰੇ ਸਨੇਹੀ ਚਾਹੀਏ ਚਿਤਵਤ ਹੋ ਦੂਰੀ ।
 ਪੰਗੁਲ ਫਲ ਨ ਪਹੁੰਚਹੀ ਕਛੂ ਸਾਧ ਨ ਪੂਰੀ ॥੨॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਅਕਥ ਕਥਾ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਸੁਨੀਜੈ ।
 ਜਸ ਤੂੰ ਤਸ ਤੂੰ ਹੀ ਕਸ ਉਪਮਾ ਦੀਜੈ ॥੩॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ
 ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਮਗਨ ਜੀਵ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮੀ
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸੱਚਾ ਸੁੱਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ।
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ।
 ਜਿਉ ਤੁਮ ਕਾਰਨ ਕੇਸਵੇ ਲਾਲਚ ਜਿਵ ਲਾਗਾ ।
 ਨਿਕਟ ਨਾਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਮਤਿ ਮੰਦ ਅਭਾਗਾ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁਰਲਭ
 ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ
 ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਕਾਰਣ ਐਸੇ ਅਭਾਗੇ ਮਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
 ਅੰਦਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ।

ਸਾਗਰ ਸਲਿਲ ਸਰੋਦਿਕਾ ਜਲ ਥਲ ਅਧਿਕਾਈ।
 ਸਵਾਤੀ ਬੂੰਦ ਕੀ ਆਸ ਹੈ ਪਿਉ ਪਿਆਸ ਨ ਜਾਈ॥੧॥
 ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ, ਤਾਲਾਬ, ਸਰੋਵਰ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਬਹੁਤ
 ਹਨ ਪਰ ਪੀਹੇ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਵਾਤੀ ਬੂੰਦ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਸਵਾਤੀ ਬੂੰਦ ਤੋਂ
 ਬਿਨਾਂ ਪੀਹੇ ਦੀ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਬੁਝਦੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ
 ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੀਵ ਦੀ ਪਿਆਸ ਕੇਵਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ
 ਬੁਝਦੀ ਹੈ।
 ਜੋ ਰੇ ਸਨੇਹੀ ਚਾਹੀਏ ਚਿਤਵਤ ਹੋ ਦੂਰੀ।
 ਪੰਗੁਲ ਫਲ ਨ ਪਹੁੰਚਹੀ ਕਛੁ ਸਾਧ ਨ ਪੂਰੀ॥੨॥
 ਸੱਚਾ-ਪ੍ਰੇਮ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ
 ਪ੍ਰੇਮ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਗਲਾ
 ਜੀਵ ਬ੍ਰਿਖ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਫਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ, ਕੇਵਲ ਫਲ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ
 ਹੀ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜੀਵ ਦੀ ਆਸ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਅਕਥ ਕਥਾ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਸੁਨੀਜੈ।
 ਜਸ ਤੂੰ ਤਸ ਤੂੰ ਹੀ ਕਸ ਉਪਮਾ ਦੀਜੈ॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ
 ਕਥਾ ਕਥਨ ਰਹਿਤ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਜੀਵ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਸੁਣ ਲਵੇ।
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪ ਜੈਸੇ ਹੋ ਵੈਸੇ ਹੀ ਰਹੋਗੇ, ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਆਪ ਦੀ
 ਉਪਮਾ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਭਾਵ ਆਪ ਦੀ ਉਪਮਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ
 ਸਕਦੀ।

ਸ਼ਬਦ 82

ਗੋਬਿੰਦੇ ਭੋਜਲ ਬਿਆਧਿ ਅਪਾਰਾ।
 ਤਾ ਤੈ ਕਛੁ ਸੂਝਤ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰਾ॥ ਟੇਕ॥
 ਅਗਮ ਗ੍ਰੇਹ ਦੂਰ ਦੂਰੰਤਰ ਬੋਲਿ ਭਰੋਸ ਦੀਜੈ।
 ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਪਰੋਹਨ ਸੰਤ ਅਰੋਹਨ ਮੋਹਿ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਿਨ ਲੀਜੈ॥੧॥
 ਲੋਹ ਕੀ ਨਾਵ ਪਖਾਨਨ ਬੋਝੀ ਸੁਕਿਰਿਤ ਭਾਵ ਬਿਹੀਨਾ।
 ਲੋਭ ਤਰੰਗ ਮੋਹ ਭਯੋਂ ਗਾਲੋਂ ਮਨ ਮੀਨ ਭਯੋਂ ਜਨ ਲੀਨਾ॥੨॥
 ਤੁਮ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਯਾਲ ਦਮੋਦਰ ਕੀਨੈ ਹੇਤ ਬਿਲੰਬ ਕੀਜੈ॥
 ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਸੰਤ ਚਰਨ ਕੀ ਮੋਹਿ ਅਵਲੰਬਨ ਦੀਜੈ॥੩॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ

ਸਮੁੰਦਰ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸੰਤ ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਾ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
 ਗੋਬਿੰਦੇ ਭੋਜਲ ਬਿਆਧਿ ਅਪਾਰਾ।
 ਤਾ ਤੈ ਕਛੁ ਸੂਝਤ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰਾ॥ ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵਸਾਗਰ ਬੇਅੰਤ ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ
 ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ
 ਹੈ।
 ਅਗਮ ਗ੍ਰੇਹ ਦੂਰ ਦੂਰੰਤਰ ਬੋਲਿ ਭਰੋਸ ਦੀਜੈ।
 ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਪਰੋਹਨ ਸੰਤ ਅਰੋਹਨ ਮੋਹਿ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਿਨ ਲੀਜੈ॥੧॥
 ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿੱਜਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ
 ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜਘਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ
 ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ
 ਉਸ ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਬੋਝੀ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਨਾਲ
 ਜੋੜ ਕੇ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਇਸ ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਬੋਝੀ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ
 ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ?
 ਲੋਹ ਕੀ ਨਾਵ ਪਖਾਨਨ ਬੋਝੀ ਸੁਕਿਰਿਤ ਭਾਵ ਬਿਹੀਨਾ।
 ਲੋਭ ਤਰੰਗ ਮੋਹ ਭਯੋਂ ਗਾਲੋਂ ਮਨ ਮੀਨ ਭਯੋਂ ਜਨ ਲੀਨਾ॥੨॥
 ਜੀਵ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਭਰਮ ਕਾਰਨ ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਬੋਝੀ ਨੂੰ
 ਲੋਹੇ ਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਰੂਪੀ ਪੱਥਰ ਲੱਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
 ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਲੋਭ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਮੋਹ ਦੇ ਕਾਲ ਕਾਰਨ
 ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਬੋਝੀ ਡੁੱਬ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਲੋਭ ਦੀ ਕੁੰਡੀ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ
 ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਜੀਵ
 ਦਾ ਮਨ ਝੂਠੇ ਜੰਜਾਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਿਸਫਲ ਗਵਾ
 ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਤੁਮ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਯਾਲ ਦਮੋਦਰ ਕੀਨੈ ਹੇਤ ਬਿਲੰਬ ਕੀਜੈ॥
 ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਸੰਤ ਚਰਨ ਕੀ ਮੋਹਿ ਅਵਲੰਬਨ ਦੀਜੈ॥੩॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼! ਆਪ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣੋ। ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ
 ਦਿਓ। ਆਪ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਦੇਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ
 ਹਨ ਮੈਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ
 ਸਹਾਰਾ ਦਿਓ।

ਸ਼ਬਦ 83

ਆਗੈ ਮੰਦਾ ਹਵੈ ਰਹਯਾ ਪਰਕਿਰਤਿ ਨ ਜਾਈ ॥
ਕੂਕਰ ਚੌਕੀ ਚਹੋਡਿਯੈ ਫਿਰਿ ਬਹੇ ਸੁ ਭਾਈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਸੁਰਸਰੀ ਮੈ ਜੁ ਸੁਰਾ ਪਰਯੋ ਕੋ ਕਰੈ ਨ ਬਿਚਾਰ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਹਿਰਦੈ ਬਸੈ ਸਬ ਸੁਖ ਨਿਧਿ ਸਾਰ ॥੧॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਸੁੰਨਿ ਕੇਸਵੇ ਅੰਤਹ ਕਰਨ ਬਿਚਾਰ ॥
ਤੂਮਹਾਰੀ ਭਗਤਿ ਕੈ ਕਾਰਨੈ ਫਿਰਿ ਹਵੈ ਹੋ ਚਮਾਰ ॥੨॥
ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਅ ਬਣਾ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ
ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਆਗੈ ਮੰਦਾ ਹਵੈ ਰਹਯਾ ਪਰਕਿਰਤਿ ਨ ਜਾਈ ॥
ਕੂਕਰ ਚੌਕੀ ਚਹੋਡਿਯੈ ਫਿਰਿ ਬਹੇ ਸੁ ਭਾਈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਅੱਗੇ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਭਾਵ ਜੀਵ ਦੁੱਖ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਜੀਵ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ।
ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਨਹਾ-ਧੁਆ ਕੇ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ
ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ
ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਅਡੰਬਰ ਅਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਸਤਿਸੰਗਤ ਤੋਂ
ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਖੋਟਾ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ।

ਸੁਰਸਰੀ ਮੈ ਜੁ ਸੁਰਾ ਪਰਯੋ ਕੋ ਕਰੈ ਨ ਬਿਚਾਰ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਹਿਰਦੈ ਬਸੈ ਸਬ ਸੁਖ ਨਿਧਿ ਸਾਰ ॥੧॥
ਜੇਕਰ ਗੰਗਾ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੈ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੰਗਾ ਦਾ ਹੀ
ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਵਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਰੋਸ਼ਟ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਸੁੰਨਿ ਕੇਸਵੇ ਅੰਤਹ ਕਰਨ ਬਿਚਾਰ ॥
ਤੂਮਹਾਰੀ ਭਗਤਿ ਕੈ ਕਾਰਨੈ ਫਿਰਿ ਹਵੈ ਹੋ ਚਮਾਰ ॥੨॥
ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰੀ
ਬੇਨਤੀ ਸੁਣੋ ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਜੀ। ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਭਗਤੀ
ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਚਮਾਰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ (ਚਉਪਦਾ)

ਸ਼ਬਦ 84

ਧ੍ਰਿਗ ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਣੁ ਰਾਜੇ ਰਾਮ ਬਿਨਾ ॥ ਟੇਕ ॥
ਦੇਹਿ ਨੈਨ ਬਿਨੁ, ਚੰਦ ਰੈਨ ਬਿਨੁ, ਜਿਉਂ ਮੀਨਾ ਗਹਰੁ ਜਲੇ ਬਿਨਾ।
ਹਸਤੀ ਸੁੰਡ ਬਿਨੁ, ਪੰਖੀ ਪੰਖ ਬਿਨੁ, ਜਇਸੋਇ ਮੰਦਿਰ ਦੀਪ
ਬਿਨਾ ॥੧॥
ਜੈਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੇਦ ਵਿਹੁਣਾ, ਤੈਸੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੁਝ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ॥
ਬੇਸਵਾ, ਕੂੰ ਸੁਤ ਕਾਕੋ ਕਹੀਏ, ਤੈਸੇ ਭਗਤ ਜਨ ਰਾਮ ਬਿਨਾ ॥੨॥
ਮੰਤਰ ਸੁਰਤਿ ਬਿਨੁ, ਨਾਰੀ ਕੰਤ ਬਿਨੁ, ਜੈਸੇ ਧਰਤੀ ਇੰਦਰ ਬਿਨਾ।
ਜਿਉਂ ਬ੍ਰਿਛਾ ਫਲਹਿ ਵਿਹੁਣਾ, ਤਿਉਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੁਝ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨਾ ॥੩॥
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਹੰਕਾਰ ਨਿਬਾਰਓ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤਿਆਗਹੁ ਸੰਤ ਜਨਾ।
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਭਈ ਸੀਤਲ ਕਾਇਆ, ਜਿਉਂ ਹੋ ਲਾਗੋ ਗੁਰ
ਚਰਨਾ ॥੪॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼
ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬੇਅਰਥ ਹੈ।
ਧ੍ਰਿਗ ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਣੁ ਰਾਜੇ ਰਾਮ ਬਿਨਾ ॥ ਟੇਕ ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਜੀਵਨ ਧਿਰਕਾਰ ਹੈ।
ਦੇਹਿ ਨੈਨ ਬਿਨੁ, ਚੰਦ ਰੈਨ ਬਿਨੁ, ਜਿਉਂ ਮੀਨਾ ਗਹਰੁ ਜਲੇ ਬਿਨਾ।
ਹਸਤੀ ਸੁੰਡ ਬਿਨੁ, ਪੰਖੀ ਪੰਖ ਬਿਨੁ, ਜਇਸੋਇ ਮੰਦਿਰ ਦੀਪ
ਬਿਨਾ ॥੧॥

ਜੀਵ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਚੰਦ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਮੱਛੀ ਗਹਿਰੇ
ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਹਾਥੀ ਸੁੰਡ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਪੰਖੀ ਪੰਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਮੰਦਰ ਦੀਪਕ
ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਅਰਥ ਹੈ।
ਜੈਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੇਦ ਵਿਹੁਣਾ, ਤੈਸੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੁਝ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ॥
ਬੇਸਵਾ, ਕੂੰ ਸੁਤ ਕਾਕੋ ਕਹੀਏ, ਤੈਸੇ ਭਗਤ ਜਨ ਰਾਮ ਬਿਨਾ ॥੨॥
ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਉਸੇ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ
ਵੇਸਵਾ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾਸ ਨੂੰ
ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
ਮੰਤਰ ਸੁਰਤਿ ਬਿਨੁ, ਨਾਰੀ ਕੰਤ ਬਿਨੁ, ਜੈਸੇ ਧਰਤੀ ਇੰਦਰ ਬਿਨਾ।
ਜਿਉਂ ਬ੍ਰਿਛਾ ਫਲਹਿ ਵਿਹੁਣਾ, ਤਿਉਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੁਝ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨਾ ॥੩॥

ਜਿਵੇਂ ਮੰਤਰ ਸੁਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਸਤਰੀ ਪਤੀ ਬਿਨਾਂ, ਧਰਤੀ ਮੀਂਹ
ਬਿਨਾਂ, ਬ੍ਰਿਖ ਫਲ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ
ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਹੰਕਾਰ ਨਿਬਾਰਓ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤਿਆਗਹੁ ਸੰਤ ਜਨਾ।
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਭਈ ਸੀਤਲ ਕਾਇਆ, ਜਿਉਂ ਹੋਂ ਲਾਗੋ ਗੁਰ
ਚਰਨਾ ॥੪॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਸੰਤ ਜਨਾ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੀਵ ਦੀ ਕਾਇਆ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਜਦੋਂ ਇਹ
ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਰਾਗੁ ਮਾਰੂ

ਸ਼ਬਦ 85

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਕਰੈ ॥
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੁ ਗੁਸਈਆ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਾ ਕੀ ਛੋਤਿ ਜਗਤ ਕਉ ਲਾਗੈ ਤਾ ਪਰ ਤੁਹੀ ਢਰੈ ॥
ਨੀਚਹੁ ਉਚ ਕਰੈ ਮੇਰਾ ਗੋਬਿੰਦੁ ਕਾਹੂ ਤੇ ਨ ਡਰੈ ॥੧॥
ਨਾਮਦੇਵ ਕਬੀਰੁ ਤਿਲੋਚਨੁ ਸਧਨਾ ਸੈਨੁ ਤਰੈ ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੇ ਸਭੈ ਸਰੈ ॥੨॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਮਾਜਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਗਮਨ
ਹੋਇਆ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ, ਸੁਣਨ, ਚੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਆਦਿ
ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਏਕਤਾ,
ਸਮਾਨਤਾ, ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ
ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਅਤੇ ਜਾਤ ਅਭਿਮਾਨੀਆਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਤੋੜਨ ਲਈ
ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਤਰਾਉਣੇ ਪਏ, ਗੰਗਾ ਉਲਟੀ ਚਲਾਉਣੀ ਪਈ, ਆਪਣਾ
ਕੰਧਾ ਚੀਰ ਕੇ ਚੌਹਾਂ ਜੁੱਗਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊ ਦਿਖਾਉਣੇ ਪਏ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ
ਨਾਲ ਤੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲਿਆ। ਅਖੀਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ
ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪਰਮਾਰਥੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਚਾਰੇ ਵਰਣ
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਪਏ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਨਾਰਸ
ਵਿਚ ਹਾਥੀ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸ਼ੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਕੱਢੀ ਗਈ।
ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਉਸਤਤੀ
ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ—

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਕਰੈ ॥

ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੁ ਗੁਸਈਆ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੌਤਕ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ
ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਹੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ,
ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਜੱਸ ਰੂਪੀ ਛਤਰ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਾ ਕੀ ਛੋਤਿ ਜਗਤ ਕਉ ਲਾਗੈ ਤਾ ਪਰ ਤੁਹੀ ਢਰੈ ॥
ਨੀਚਹੁ ਉਚ ਕਰੈ ਮੇਰਾ ਗੋਬਿੰਦੁ ਕਾਹੂ ਤੇ ਨ ਡਰੈ ॥੧॥

ਜਿਸ ਦੀ ਛੋਹ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਜਗਤ ਦੇ ਲੋਕ ਭਿੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਤੁਸੀਂ
ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹਰ ਪਾਸੇ ਮੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ
ਗੋਬਿੰਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੀਚਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ
ਸਮੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਾਮਦੇਵ ਕਬੀਰੁ ਤਿਲੋਚਨੁ ਸਧਨਾ ਸੈਨੁ ਤਰੈ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੇ ਸਭੈ ਸਰੈ ॥੨॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਿਲੋਚਨ
ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਧਨਾ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੈਨ ਜੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਕੇ
ਤਰ ਗਏ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਸਥਾਪਿਤ
ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤੇ ਪਰਮਾਰਥੀ ਵਿਚਾਰਾਂ
ਅੱਗੇ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਤੇ ਕੱਟੜ ਪੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ
ਸੋਧ ਲੈ ਕੇ ਅਣਗਿਣਤ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਤਰ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ
ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ
ਸੰਤੋ ਸੁਣੋ! ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਸੋਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਬਣ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਜੋ ਚਾਹੇ
ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 86

ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸੁਰਿਤਰੁ ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਕਾਮਧੇਨ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ ਰੇ ॥
ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਮਹਾ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਕਰ ਤਲ ਤਾ ਕੈ ॥੧॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨ ਜਪਸਿ ਰਸਨਾ ॥

ਅਵਰ ਸਭ ਛਾਡਿ ਬਚਨ ਰਚਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਾਨਾ ਖਿਆਨ ਪੁਰਾਨ ਬੇਦ ਬਿਧਿ ਚਉਤੀਸ ਅਛਰ ਮਾਹੀ ॥
ਬਿਆਸ ਬੀਚਾਰਿ ਕਹਿਓ ਪਰਮਾਰਥੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਰਿ ਨਾਹੀ ॥੨॥

ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਉਪਾਧਿ ਰਹਤ ਹੋਇ ਬਡੇ ਭਾਗਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਦਾਸ ਮਤਿ ਜਨਮ ਮਰਨ ਭੈ ਭਾਗੀ ॥੩॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ

ਨਾਮ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸੁਰਿਤਰੁ ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਕਾਮਧੇਨ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ ਰੇ ॥
ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਮਹਾ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਕਰ ਤਲ ਤਾ ਕੈ ॥੧॥
ਹੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕੋਂ! ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੁਰਤਰ ਕਲਪਬ੍ਰਿਛ, ਮਨ ਇਛਿਤ ਫੱਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਨੀ ਚਿੰਤਾਮਣੀ, ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਮਧੇਨ ਗਊ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਕਾਮ, ਅਰਥ, ਧਰਮ ਤੇ ਮੋਕਸ਼, ਅੱਠ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਅਤੇ ਨੌਂ ਖਜ਼ਾਨੇ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨ ਜਪਸਿ ਰਸਨਾ ॥
ਅਵਰ ਸਭ ਛਾਡਿ ਬਚਨ ਰਚਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਐਸੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ? ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਝੂਠੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ।

ਨਾਨਾ ਖਿਆਨ ਪੁਰਾਨ ਬੋਦ ਬਿਧਿ ਚਉਤੀਸ ਅਛਰ ਮਾਹੀ ॥
ਬਿਆਸ ਬੀਚਾਰਿ ਕਹਿਓ ਪਰਮਾਰਥੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਰਿ ਨਾਹੀ ॥੨॥

ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਸਭ ਚੌਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਵੇਦ ਬਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਤੇ ਵੇਦ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਅੰਤ ਇਹ ਪਰਮ-ਤੱਤ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੀਮਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਉਪਾਧਿ ਰਹਤ ਹੋਇ ਬਡੇ ਭਾਗਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਦਾਸ ਮਤਿ ਜਨਮ ਮਰਨ ਭੈ ਭਾਗੀ ॥੩॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸਹਿਜ-ਸਮਾਧੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਜ ਸਮਾਧੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜੀਵ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਾਸ ਦੀ ਮੱਤ ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾਗ ਮਾਰੂ (ਚਉਪਦਾ)
ਸ਼ਬਦ 87

ਪੀਆ ਰਾਮ ਰਸੁ ਪੀਆ ਰੇ ॥ ਟੇਕ ॥
ਭਰਿ ਭਰਿ ਦੇਵੈ ਸੁਰਤਿ ਕਲਾਲੀ, ਦਰਿਆ ਦਰਿਆ ਪੀਨਾ ਰੇ।
ਪੀਵਤ ਪੀਵਤੁ ਆਪਾ ਜਗ ਭੁਲਾ, ਹਰਿ ਰਸ ਮਾਂਹਿ ਬੋਰਾਨਾ ਰੇ।
ਦਰ ਘਰਿ ਵਿਸਰਿ ਗਇਓ ਰਵਿਦਾਸਾ, ਉਨਮਨਿ ਸਦ ਮਤਵਾਰੀ ਰੇ।
ਪਲੁ ਪਲੁ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਲਾ ਚਾਲੈ, ਛੂਟੇ ਨਾਂਹਿ ਖੁਮਾਰੀ ਰੇ ॥੧॥
ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਕਲਾਲੀ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਖੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੀਆ ਰਾਮ ਰਸੁ ਪੀਆ ਰੇ ॥ ਟੇਕ ॥
ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਤਾ ਹੈ।

ਭਰਿ ਭਰਿ ਦੇਵੈ ਸੁਰਤਿ ਕਲਾਲੀ, ਦਰਿਆ ਦਰਿਆ ਪੀਨਾ ਰੇ।
ਪੀਵਤ ਪੀਵਤੁ ਆਪਾ ਜਗ ਭੁਲਾ, ਹਰਿ ਰਸ ਮਾਂਹਿ ਬੋਰਾਨਾ ਰੇ।

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਕਲਾਲੀ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਸੁਰਤ ਟਿਕਾ ਕੇ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਜੀਵ ਪੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਰ ਘਰਿ ਵਿਸਰਿ ਗਇਓ ਰਵਿਦਾਸਾ, ਉਨਮਨਿ ਸਦ ਮਤਵਾਰੀ ਰੇ।
ਪਲੁ ਪਲੁ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਲਾ ਚਾਲੈ, ਛੂਟੇ ਨਾਂਹਿ ਖੁਮਾਰੀ ਰੇ ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਉਨਮਨੀ ਭਾਵ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮਤਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਲਾ ਪਲ-ਪਲ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ।

ਸ਼ਬਦ 88
ਮਨ ਮੋਰਾ ਮਾਇਆ ਮਹਿ ਲਪਟਾਨੋ ॥ ਟੇਕ ॥

ਬਿਸਾਸਕਤ ਰਹਿਓ ਨਿਸਵਾਸਰ, ਅਜ ਹੂੰ ਨਹਿੰ ਅਘਾਨੋ।
ਕਾਮੀ ਕੁਟਿਲ ਲਬਾਰ ਕੁਚਾਲੀ, ਸਮਝਇ ਨਹੀਂ ਸਮੁਝਾਨੋ ॥੧॥
ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਪਲੁ ਨਹੀਂ ਕੀਨਹੀਂ, ਮਨ ਮੂਰਖਿ ਬਹੁ ਗਰਵਾਨੋ।
ਸੋਤ ਖਾਤ ਦਿਨ ਰੈਨ ਬਿਤਾਇ, ਤਾਹਿ ਮੈਂ ਰਸਨਾ ਸੁਖ ਮਾਨੋ ॥੨॥
ਮਾਇਆ ਮੰਹਿ ਹਿਲ ਮਿਲਿ ਰਹਿਓ, ਫੋਕਟ ਸਾਟੇ ਜਨਮ ਗੰਵਾਨੋ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਕਛੁ ਚੇਤ ਬਾਬਰੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਵਿਨ ਨਹਿ ਉਬਰਾਨੋ ॥੩॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਨ ਮੋਰਾ ਮਾਇਆ ਮਹਿ ਲਪਟਾਨੋ ॥ ਟੇਕ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਲਿਪਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬਿਸਾਸਕਤ ਰਹਿਓ ਨਿਸਵਾਸਰ, ਅਜ ਹੂੰ ਨਹਿੰ ਅਘਾਨੋ।

ਕਾਮੀ ਕੁਟਿਲ ਲਬਾਰ ਕੁਚਾਲੀ, ਸਮਝਾਇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਨੋ ॥੧॥

ਜੀਵ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਇਹ ਜੀਵ ਕਾਮੀ, ਨੀਚ, ਕੁਚਾਲੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਮਝਾਉਣ ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ।

ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਪਲੁ ਨਹੀਂ ਕੀਨਹੀਂ, ਮਨ ਮੂਰਖਿ ਬਹੁ ਗਰਵਾਨੋ।

ਸੋਤ ਖਾਤ ਦਿਨ ਰੈਨ ਬਿਤਾਇ, ਤਾਹਿ ਮੈਂ ਰਸਨਾ ਸੁਖ ਮਾਨੋ ॥੨॥

ਇਸ ਜੀਵ ਨੇ ਪਲ ਮਾਤਰ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਨ ਮੂਰਖ ਬਹੁਤ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੌਣ ਤੇ ਖਾਣ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸਦੀ ਜੀਭਾ ਰੱਜਦੀ ਨਹੀਂ।

ਮਾਇਆ ਮੰਹਿ ਹਿਲ ਮਿਲਿ ਰਹਿਓ, ਫੋਕਟ ਸਾਟੇ ਜਨਮ ਗੰਵਾਨੋ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਕਛੁ ਚੇਤ ਬਾਬਰੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਵਿਨ ਨਹਿ ਉਬਰਾਨੋ ॥੩॥

ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਜੀਵ ਗੁਸਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਗਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਝੱਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇਰਾ ਜੀਵਨ ਬੇਅਰਥ ਬਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 89

ਬੀਤਿ ਆਯੁ ਭਜਨੁ ਨਹੀਂ ਕੀਨ੍ਹਾ ॥ ਟੇਕ ॥

ਸੇਤ ਭਇਓ ਤਨ ਥਰ ਥਰ ਕੰਪਹਿ, ਹਰਿ ਸਿਮਰਨੁ ਨਹੀਂ ਕੀਨ੍ਹਾ ॥

ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਨਹਿੰ ਗੁਰ ਪਦ ਸੇਓ, ਪ੍ਰਭ ਕੀਰਤਿ ਨਹਿੰ ਗਾਈ।

ਨਹਿ ਮਨੁ ਰਮਇਓ ਪ੍ਰਭ ਚਰਨਨ ਮਹਿੰ, ਤਨ ਸਿਉਂ ਪੀਰੀਤ ਦ੍ਰਿੜਾਈ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਲਨ ਕੀ ਬਰਿਆ, ਕੋਊ ਨ ਹੋਇ ਸਹਾਈ ॥੧॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਦੀ ਉਮਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ

ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪਾ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਜੀਵ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬੀਤਿ ਆਯੁ ਭਜਨੁ ਨਹੀਂ ਕੀਨ੍ਹਾ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਅਨਮੋਲ ਜਨਮ ਦੀ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਸੇਤ ਭਇਓ ਤਨ ਥਰ ਥਰ ਕੰਪਹਿ,

ਹਰਿ ਸਿਮਰਨੁ ਨਹੀਂ ਕੀਨ੍ਹਾ ॥

ਜਦੋਂ ਬੁਢਾਪਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਸਰੀਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਨਹਿੰ ਗੁਰ ਪਦ ਸੇਓ, ਪ੍ਰਭ ਕੀਰਤਿ ਨਹਿੰ ਗਾਈ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਿੱਖਿਆ ਸਤਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਗਾਈ।

ਨਹਿ ਮਨੁ ਰਮਇਓ ਪ੍ਰਭ ਚਰਨਨ ਮਹਿੰ,

ਤਨ ਸਿਉਂ ਪੀਰੀਤ ਦ੍ਰਿੜਾਈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਲਗਾਈ ਰੱਖੀ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਲਨ ਕੀ ਬਰਿਆ,

ਕੋਊ ਨ ਹੋਇ ਸਹਾਈ ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇਰਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਆ ਕਰ।

ਸ਼ਬਦ 90

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਔਗੁਨ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ।

ਹਉਂ ਬਹੁ ਨੀਚ ਉਧਰੋਂ ਪਾਤਕੀ, ਮੂਰਖਿ ਨਿਪਟ ਗੰਵਾਰ ॥ ਟੇਕ ॥

ਮੈਂ ਸਮ ਪਤਿਤ ਅਧਮ ਨਹੀਂ ਕੋਊ, ਖੀਨ ਦੁਖੀ ਵਿਸਿਆਰ।

ਨਾਮ ਸੁਨਹਿ ਨਰਕੁ ਭਜੈ ਹੈ, ਤੁਮ ਬਿਨ ਕਵਨ ਹਮਾਰ ॥੧॥

ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਬਿੜਦ ਤਿਹਾਰੋ, ਆਇ ਪਰੋ ਤੋਹਿ ਦੁਆਰ ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਇਹੁ ਮਨ ਆਸਾ, ਨਿਜ ਕਰ ਲੇਹੁ ਉਭਾਰ ॥੨॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ
 ਅੱਗੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ
 ਔਗੁਣ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ
 ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਔਗੁਣ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ।
 ਹਉਂ ਬਹੁ ਨੀਚ ਉਧਰੋ ਪਾਤਕੀ,
 ਮੂਰਖਿ ਨਿਪਟ ਗੰਵਾਰ॥ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਅਸੀਂ
 ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨੀਚ ਹਾਂ। ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ
 ਸਾਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲਿਪਤ ਹੋਇਆਂ ਮੂਰਖਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ
 ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਲਵੋ।

ਮੋ ਸਮ ਪਤਿਤ ਅਧਮ ਨਹੀਂ ਕੋਊ, ਖੀਨ ਦੁਖੀ ਵਿਸਿਆਰ।
 ਨਾਮ ਸੁਨਹਿ ਨਰਕੁ ਭਜੈ ਹੈ, ਤੁਮ ਬਿਨ ਕਵਨ ਹਮਾਰ॥੧॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਪਾਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ
 ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਦੁਖੀਆਂ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ
 ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਨਰਕਾਂ ਦਾ ਡਰ ਦੂਰ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ
 ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡਾ ਹੋਰ ਕੌਣ ਸਹਾਰਾ ਹੈ?

ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਬਿੜਦ ਤਿਹਾਰੋ, ਆਇ ਪਰੋ ਤੋਹਿ ਦੁਆਰ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਇਹੁ ਮਨ ਆਸਾ, ਨਿਜ ਕਰ ਲੇਹੁ ਉਭਾਰ॥੨॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ
 ਵਾਲਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਰੇ
 ਮਨ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਹੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ
 ਔਗੁਣ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦਿਓ ਜੀ।

ਰਾਗੁ ਕੇਦਾਰਾ

ਸ਼ਬਦ 91

ਖਟੁ ਕਰਮ ਕੁਲ ਸੰਜੁਗਤੁ ਹੈ, ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਹਿ॥
 ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਨ ਕਥਾ ਭਾਵੈ ਸੁਪਚ ਤੁਲਿ ਸਮਾਨਿ॥੧॥
 ਰੇ ਚਿਤ ਚੇਤਿ ਚੇਤ ਅਚੇਤ॥
 ਕਾਹੇ ਨ ਬਾਲਮੀਕਹਿ ਦੇਖ॥
 ਕਿਸੁ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਹ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬਿਸੇਖ॥੧॥
 ਰਹਾਉ॥

ਸੁਆਨ ਸਤ੍ਰ ਅਜਾਤੁ ਸਭ ਤੇ iks~ ਲਾਵੈ ਹੇਤੁ॥
 ਲੋਗੁ ਬਪੁਰਾ ਕਿਆ ਸਰਾਹੈ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਵੇਸ॥੨॥
 ਅਜਾਮਲੁ ਪਿੰਗੁਲਾ ਲਭਤੁ ਕੁੰਚਰੁ ਗਏ ਹਰਿ ਕੈ ਪਾਸ॥
 ਸੇ ਦੁਰਮਤਿ ਨਿਸਤਰੇ ਤੂ ਕਿਉਨ ਤਰਹਿ ਰਵਿਦਾਸ॥੩॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ
 ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਜੀਵ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ, ਜੋ
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ
 ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦਰਸ਼ੀ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ
 ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ
 ਸ਼ੁਦਰ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪਰਮ-ਪਦ 'ਤੇ
 ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਮਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ
 ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਖਟੁ ਕਰਮ ਕੁਲ ਸੰਜੁਗਤੁ ਹੈ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਹਿ॥
 ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਨ ਕਥਾ ਭਾਵੈ ਸੁਪਚ ਤੁਲਿ ਸਮਾਨਿ॥੧॥
 ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਜੀਵ ਉੱਚੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਕੁਲ ਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਛੇ
 ਕਰਮ (ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ, ਯੱਗ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕਰਾਉਣਾ, ਦਾਨ
 ਕਰਨਾ ਤੇ ਕਰਾਉਣਾ) ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹਰਿ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ
 ਦੀ ਕਥਾ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜੀਵ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।
 ਰੇ ਚਿਤ ਚੇਤਿ ਚੇਤ ਅਚੇਤ॥
 ਕਾਹੇ ਨ ਬਾਲਮੀਕਹਿ ਦੇਖ॥
 ਕਿਸੁ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਹ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬਿਸੇਖ॥੧॥
 ਰਹਾਉ॥

ਹੇ ਅਚੇਤ ਚਿੱਤ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ
 ਕਰ ਭਾਵ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਯਾਦ ਕਰ। ਹੇ ਜੀਵ!
 ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ?
 ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ? ਉਸ ਜਾਤ ਵਿਚ
 ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਦਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।
 ਪਰ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸ ਪਦ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ
 ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵ ਅਮਰ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਸੁਆਨ ਸਤ੍ਰ ਅਜਾਤੁ ਸਭ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਲਾਵੈ ਹੇਤੁ॥
 ਲੋਗੁ ਬਪੁਰਾ ਕਿਆ ਸਰਾਹੈ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਵੇਸ॥੨॥
 ਲੋਭ ਰੂਪੀ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਵੈਰੀ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ

ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਯੱਗ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ ਚਰਨਾਮਿਤ ਪੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪਰੇਮ ਕੀਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਦੀ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਨੀ ਹੈ! ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ (ਮਾਤ ਲੋਕ, ਪਤਾਲ ਲੋਕ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਲੋਕ) ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਜਾਮਲੁ ਪਿੰਗੁਲਾ ਲੁਭਤੁ ਕੁੰਚਰੁ ਗਏ ਹਰਿ ਕੈ ਪਾਸ ॥
ਐਸੇ ਦੁਰਮਤਿ ਨਿਸਤਰੇ ਤੂ ਕਿਉ ਨ ਤਰਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ॥੩॥੧॥
ਅਜਾਮਲ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ, ਪਿੰਗਲਾ ਜਨਕਪੁਰੀ ਦੀ ਵੇਸਵਾ, ਲੁਭਤੁ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕੁੰਚਰ ਹਾਥੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸਾਖੀ ਅਜਾਮਲ ਦੀ

ਅਜਾਮਲ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕਨੌਜ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਰਾਜ-ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੀ। ਅਜਾਮਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਸ਼ਰਮ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਜਾਮਲ ਜੋ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੁਣਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਕੰਠ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ 10 ਸਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਅਜਾਮਲ ਦੇ ਗੁਰੂ ਅਕਸਰ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ-ਬਾਹਰ ਦੀ ਆਉਣ ਅਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ। ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨ ਰੂਪ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵਲ ਤੱਕਦਾ ਹੋਇਆ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਠ ਕੰਠ ਕਰਨ ਵੱਲ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਕਲਾਵਤੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਪਕੜ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਪਾਪ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਲ ਲਗਾ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਅਜਾਮਲ ਦਾ ਮਨ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਅਜਾਮਲ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਦਿਉ। ਇਸਦਾ ਹੁਣ ਕੁਆਰਾ ਰਹਿਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਾਮਲ ਦਾ ਬਾਪ ਰਾਜ-ਪੰਡਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਝਟਪਟ ਹੀ ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਅਜਾਮਲ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਜਾਮਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਹੁਤ ਗੁਣਵੰਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੇਸਵਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਅਜਾਮਲ ਦਾ ਬਾਪ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਰਾਜ-ਪੰਡਿਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜ ਪੰਡਿਤ ਬਣ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਧ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਰ ਅਜਾਮਲ ਨੇ ਉੱਚ ਪਦਵੀ ਮਿਲ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਵੇਸਵਾ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਾਜ ਪੰਡਿਤ ਦੇ ਵੇਸਵਾ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਫੈਲ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਵੀ ਪਹੁੰਚੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਅਜਾਮਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਰਾਜ-ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਐਸੇ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਅਤੇ ਵੇਸਵਾ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਾਮਲ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਲਾਵਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਅਜਾਮਲ ਤੇ ਕਲਾਵਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਅਜਾਮਲ ਤੇ ਕਲਾਵਤੀ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਛੰਨ ਪਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹੁਣ ਅਜਾਮਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਆਉਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਛੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਤਵਾਂ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਦੇਵਨੇਤ ਨਾਲ ਐਸਾ ਸਬੰਧ ਬਣਿਆ ਕਿ ਸਾਧੂ ਮਹਾਤਮਾ ਅਜਾਮਲ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਪਰ ਕਲਾਵਤੀ ਕੋਲ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਜਾਮਲ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਤਾਂ ਕਲਾਵਤੀ ਨੇ ਇਸ ਦਿਨ ਜਾਨਵਰ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੇ ਪਤੀ ਦੇਵ! ਅੱਗੇ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਕੁਕਰਮ ਬਦਲੇ ਇਹ ਦਸ਼ਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਭੁੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਵਚਨ ਕਰ ਜਾਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਭੁੱਜੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ ਅਤੇ ਗੁੜ ਸੰਤਾਂ ਅੱਗੇ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ ਸਾਡਾ ਕਲਿਆਣ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਵਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਸੱਤਵਾਂ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਉਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਧੂ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਲੜਕੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਤਾਂ ਅਜਾਮਲ ਨੇ ਸਾਧੂ ਦੇ ਵਚਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਚਲਦਾ-ਫਿਰਦਾ, ਉੱਠਦਾ-ਬੈਠਦਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁਕਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਜਦੋਂ ਅਜਾਮਲ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਯਮਦੂਤ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ। ਯਮਦੂਤਾਂ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਸਰੂਪ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਯਮਦੂਤਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਗਤ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਨਾਰਾਇਣ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਰਮ

ਰਾਜ ਦੇ ਯਮਦੂਤ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਟ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਦੂਤ ਸੁੰਦਰ ਬਿਵਾਨ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਅਜਾਮਲ ਨੂੰ ਸੱਚਖੰਡ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਜਾਮਲ ਪਾਪੀ ਦਾ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਉਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪਿੰਗਲਾ ਦੀ ਕਥਾ

ਜਨਕ ਪੁਰੀ ਮੇਂ ਪਿੰਗਲਾ ਨਾਮ ਕੀ ਬੇਸਵਾ ਮਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪਵਾਨ ਨਿਵਾਸ ਕਰਤੀ ਥੀ, ਏਕ ਦਿਨ ਵੁਹ ਬੇਸਵਾ ਫੁਲੇਲ ਅਰ ਸੁਗੰਧ ਲਾਇਕੇ ਅਰ ਫੁਲੋਂ ਕੀ ਸੇਜ ਅਪਨੇ ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਬਿਛਾਇਕੇ ਅਰ ਸੋਲਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰ ਪ੍ਰਾਤਯਕਾਲ ਸੇ ਸੰਧਯਾ ਤਕ ਅਪਨੇ ਦਵਾਰ ਪਰ ਬੈਠੀ ਰਹੀ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਕੋਈ ਮਿਤ੍ਰ ਆਵੇ ਅਰ ਵਿਸ਼ਯ ਸੁਖ ਕਰੇ। ਸੋ ਤੜਕੇ ਸੇ ਸੰਧਯਾ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ ਦਿਨ ਕੋਈ ਉਸ ਕੇ ਪਾਸ ਨਾ ਆਯਾ। ਇਸੀ ਤਰਹ ਜਬ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਹੋਇ ਗਈ, ਤਬ ਬੇਸਵਾ ਜੋ ਫੁਲੋਂ ਕੀ ਸੇਜਾ ਬਿਛਾਇ ਰਖੀ ਥੀ, ਉਸ ਕੇ ਉਪਰ ਜਾਇ ਕਰ ਪੜੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਕਾਮਦੇਵ ਕੀ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਅਰ ਦਰਬ ਕੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੇ ਉਸ ਕੋ ਨਿੰਦਰਾ ਨਾ ਆਈ ਔਰ ਸਿਹਜਾ ਸੇ ਉਠ ਕਰ ਫਿਰ ਦਵਾਰ ਪਰ ਆਈ। ਇਸੀ ਤਰਹ ਆਤੇ ਜਾਤੇ ਆਧੀ ਰਾਤ ਬੀਤ ਗਈ, ਪਰ ਕੋਈ ਯਾਰ ਉਸ ਕੇ ਪਾਸ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਵਕਤ ਪਿੰਗਲਾ ਕੋ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਐਸਾ ਗਿਆਨ ਉਤਪਨ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਕੋਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸ ਤਕ ਤਪ ਕਰੇ ਤੋ ਉਸ ਕੋ ਭੀ ਐਸਾ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋ ਅਰ ਅਪਨੇ ਮਨ ਮੇਂ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਕਹਿਣੇ ਲਗੀ ਅਰੇ ਮੂਰਖ ਮਨ! ਤੂੰ ਬਡਾ ਦੁਸ਼ਟ ਹੈਂ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਅਰ ਜਨਮ ਮ੍ਰਿਤ ਕੇ ਬਸ ਮੇਂ ਹੈ, ਉਸ ਸੇ ਤੂੰ ਪਰੀਤ ਕੀ ਇਛਾ ਕਰੋਂ ਔਰ ਵੁਹ ਨਾਰਾਇਣ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੋ ਘਟ ਘਟ ਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਅਰ ਸਦਾ ਨਿਕਟ ਰਹਿਤਾ ਹੈ, ਔਰ ਸਭੀ ਲੋਗੋਂ ਕੀ ਆਸ਼ਾ ਪੂਰਣ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋ ਭੋਜਨ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਕਭੀ ਮੁਖ ਸੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿਤੇ ਅਰ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਕਿਸੀ ਕੋ ਏਕ ਦਿਨ ਦੇਤਾ ਹੈ ਤੋ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਜੀਭਾ ਪਰ ਲਾਵਤਾ ਹੈ ਅਰ ਭਗਵਾਨ ਕੈਸੇ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੁਰਣਾ ਸਾਗਰ ਹੈਂ ਉਨ ਕੇ ਭਗਤੋਂ ਕੇ ਮਨ ਮੇਂ ਜੋ ਕੁਛ ਆਇ ਜਾਤੀ ਹੈ ਸੋ ਸਭੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਐਸਾ ਅਚਲ ਪਦਾਰਥ ਭਗਤੋਂ ਕੋ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਵੁਹ ਕਭੀ ਘਟਤਾ ਨਹੀਂ, ਦਿਨ ਦਿਨ ਬੜਤਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਜੋ ਭਗਵਾਨ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੁਰਣਾ ਨਿਧਾਨ ਅਰ ਸੰਤੋਂ ਕੇ ਹਿਤਕਾਰੀ ਹੈਂ, ਉਨ ਕੋ ਤੋ ਮਨ ਸੇ ਭੁਲਾਇ ਦੀਆ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਸਰੀਰ ਸੇ ਜੋ ਹਾਡ ਚਾਮ ਬਿਸ਼ਟਾ ਕਾ ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਅਰ ਉਸ ਕੇ ਨੌਂ ਦਵਾਰ ਹੈਂ ਅਰ ਸਭ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸੇ ਦੁਰਗੰਧ ਬਹਿਤੀ ਹੈ, ਇਸੀ ਸੇ ਸੁਖ ਮਾਣਾ ਅਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਸਤਿ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਾ, ਸੋ ਪ੍ਰਿਕਾਰ ਹੈ ਮੇਰੀ ਬੁਧੀ ਕੋ। ਹਾਹਾ! ਮੈਂ ਨੇ ਜਨਮ ਕੋ ਬ੍ਰਿਥਾ ਹੀ ਗਵਾਇ ਦੀਆ, ਅਬ ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਭਗਤੀ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਜਿਸ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਲੋਕ ਅਰ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੋਨੋਂ ਸੁਧਰੇ ਅਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭੀ ਐਸੇ ਭਗਤੋਂ ਕੇ ਬਸ ਹੈਂ, ਉਨ ਕੋ ਕੁਛ ਇਛਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਦੇਖੋ ਲਛਮੀ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਉਨ ਕੀ ਸੇਵਾ

ਕਰੀ ਤੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਕੋ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਬਾਸ ਦੀਆ ਅਰ ਯੇਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਕੀ ਆਸ਼ਾ ਕਰਤੀ ਹੈ, ਸੋ ਬੜੀ ਮੂਰਖ ਹੈ, ਜਬ ਤਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਜੀਵਤੇ ਰਹੇਗੇ ਤਬ ਤਕ ਦੋਨੋਂ ਮਿਲਕੇ ਭੋਜਨ ਖਾ ਲੇਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤਬ ਕਿਆ ਦੇਵੇਗਾ, ਆਜ ਸੇ ਜੋ ਕੁਛ ਭਗਵਾਨ ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਵੇਗੇ, ਉਸ ਕੋ ਖਾਇ ਆਨੰਦ ਸੇ ਬੈਠ ਰਹੂੰਗੀ ਅਰ ਭਗਵਾਨ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੂੰਗੀ। ਫਿਰ ਪਿੰਗਲਾ ਨੇ ਅਪਨੇ ਮਨ ਮੇਂ ਕਹਾ ਕਿ ਆਜ ਤਕ ਕੋਈ ਮੁਝ ਸੇ ਧਰਮ ਕਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁਆ ਅਰ ਨਾ ਤੀਰਥ ਤਪ ਕੀਏ ਅਰ ਨਾ ਦਾਨ ਕਰਾ ਪਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਤੀ ਕਿ ਆਜ ਮੇਂ ਪਾਪਨੀ ਔਰ ਚੰਡਾਲਣੀ ਕੋ ਐਸੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁਧੀ ਕਹਾਂ ਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਅਰ ਇਹ ਜਾਣੋ ਕਿ ਆਜ ਦੁਬ ਕੁਛ ਪਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁਆ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਐਸੀ ਬੁਧਿ ਹੁਈ ਸੇ ਯਿਹ ਬਾਤ ਬੂਠੀ ਹੈ ਪਹਿਲੇ ਬਹੁਤ ਸੇ ਦਿਨੋਂ ਐਸਾ ਹੁਆ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁਆ ਥਾ ਪਰ ਐਸੀ ਬੁਧਿ ਨਹੀਂ ਹੁਈ ਥੀ ਆਜ ਤੋ ਕੋਈ ਬੜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਕੀ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਹੁਈ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਵੇਸਵਾ ਕੋ ਗਿਆਨ ਮਹਾਤਮਾ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਜੀ ਕੇ ਚਰਣੋਂ ਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਆ ਥਾ ਉਨ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸੇ ਉਸਕੀ ਬੁਧ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ ਤੋ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ।

ਸਾਖੀ—ਫੰਦਕ ਦੀ

ਇਕ ਲੋਧੀਆ ਨਾਮ ਦਾ ਫੰਦਕ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਕੂਕਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਕੂਕਰੀ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਵਾਸ਼ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਪਕੜ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਲੋਧੀਆ ਉਸ ਕੂਕਰੀ ਅਤੇ ਜਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਦਾ ਹੀ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਪਕੜਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੋਧੀਆ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਉਪਜੀਵਿਕਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਲੋਧੀਆ, ਫੰਦਕ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗਿਆ ਤਦ ਉਸ ਦਿਨ ਕੋਈ ਪੰਛੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਤਦ ਫੰਦਕ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਚਿੰਤਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਦਮ-ਆਸਣ ਲਗਾ ਕੇ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਤਪੱਸਵੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਦ ਲੋਧੀਆ ਨੇ ਉਸਦੇ ਅੱਗੇ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੰਨਤ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ ਕਿ 'ਹੇ ਤਪੱਸਵੀ ਜਿੰਨੇ ਪੰਛੀ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ, ਉਸਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭੇਟਾ ਕਰੂੰਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਪੱਸਵੀ ਅੱਗੇ ਮੰਨਤ ਮੰਗ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ ਤਦ ਸੱਤ ਪੰਛੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ। ਤਦ ਉਹਨਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਪੱਸਵੀ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ 'ਹੇ

ਮੁਨੀ ਇਹ ਪੰਛੀ ਆਪ ਲੈ ਲਵੇ' ਜਦੋਂ ਮੁਨੀ ਜੀ ਨੇ ਅੱਖ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਵਲ
 ਵੇਖਿਆ ਉਸ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਬੜੇ ਭੈਅ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ 'ਹੇ ਪਾਪੀ
 ਇਹ ਤੂੰ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਏ ?' ਤੈਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਲੋਧੀਆ ਬੋਲਿਆ 'ਹੇ ਤਪੱਸਵੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੰਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕਿ
 ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਉਸਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ ਤਪੱਸਵੀ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਇਸ ਲਈ
 ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੋ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧਾ ਭਾਗ ਤੁਸੀਂ ਲੈ ਲਵੋ ਅਤੇ
 ਅੱਧਾ ਭਾਗ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ' 'ਹੇ ਤਪੱਸਵੀ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਅੱਧੇ
 ਭਾਗ ਉਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਦ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੰਛੀ ਲੈ ਲਵੋ, ਮੈਂ ਹੋਰ ਪਕੜ
 ਲਵਾਂਗਾ।' ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਆਪ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਭੈਅ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਦ ਮੈਂ ਹੀ
 ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਹੇ ਤਪੱਸਵੀ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ
 ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ, ਤਦ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਗਲਾ ਕੱਟ ਕੇ ਇਸ
 ਛੁਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿਆਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਤਪੱਸਵੀ ਨੇ ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਫੰਦਕ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਦ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਤਪੱਸਵੀ ਫੰਦਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬੋਲੇ
 'ਹੇ ਫੰਦਕ ਹੋਰ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਲਿਆਉਗੇ ਤਦ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ
 ਲਵਾਂਗਾ ਜੇਕਰ ਪੁੱਛੇ ਉਹ ਪੰਛੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਤਦ ਨਿਸਚੈ ਕਰਕੇ ਜਾਣ ਲੈ
 ਜੋ ਆਮ ਉਸਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਚਾਰ ਉਸਦੀਆਂ ਭੁਜਾ ਹਨ, ਸੰਖ, ਚੱਕਰ, ਗਧਾ
 ਪਦਮ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਮੁਕਟ ਧਾਰੇ ਹੋਏ
 ਹਨ ਅਤੇ ਮਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਕੱਦ ਅਤੇ ਪੀਤੰਬਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੇ ਫੰਦਕ 'ਜੇਕਰ
 ਤੂੰ ਐਸੇ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕਰ ਲੈ ਆਵੇ ਤਦ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਧਨ ਦਿਆਂਗਾ।
 ਐਸਾ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਫੰਦਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਅੱਜ ਹੀ ਫੜ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਫੰਦਕ ਨੇ ਸੱਤਾ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਮਨ
 ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸਚਾ ਕਰਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾਲ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਪੰਛੀ ਦੇ
 ਸਰੂਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਲ ਲਗਾਇਆ
 ਪਰ ਉਹ ਪੰਛੀ ਉਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਪੰਛੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਆ ਕੇ
 ਬੈਠੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਛੱਡ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ-2 ਤਿੰਨ
 ਪਹਿਰ ਬਤੀਤ ਹੋ ਗਏ। ਭੁੱਖਾ ਪਿਆਸਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਧੀਆ ਬਹੁਤ ਵਿਆਕੁਲ
 ਹੋਇਆ ਜਦ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਇਸਤਰੀ ਉਸਨੂੰ
 ਲੱਭਦੀ ਲੱਭਦੀ ਉਸ ਜੰਗਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਲੋਧੀਏ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ
 ਪਾਸ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ
 ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਨ-ਜਲ ਤਦ ਅੰਗੀਕਾਰ
 ਕਰਾਗਾਂ ਜਦ ਉਸ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਪਕੜਾਂਗਾ। ਇਸਤਰੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਬੋਲੀ
 ਕਿ ਹੇ ਸੁਆਮੀ! ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪੰਛੀ ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਨਹੀਂ
 ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪੰਛੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਵੀ
 ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਛੀ ਕਦੀ ਵੇਖਿਆ
 ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰਤਾਜ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਠੱਗ ਬੁੱਧੀ ਲਗਾਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਤੂੰ

ਬੌਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਜੇਕਰ ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਘਰ ਚਲ ਉਤੋਂ ਰਾਤ ਪੈ
 ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਧੀਆ ਛੁਰੀ ਕੁਹਾੜੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਗੁੱਸੇ
 ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਗਲਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਦ ਇਸਤਰੀ ਨੇ
 ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਤੇ ਮੇਰਾ ਨਾਸ ਹੀ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ,
 ਐਸਾ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਉਹ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲੋਧੀਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਪੈਣ
 'ਤੇ ਵੀ ਐਸੇ ਪੰਛੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਤਦ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਐਸੇ
 ਪੰਛੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੱਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ
 ਜਾ ਕੇ ਜਾਲ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਪੰਛੀ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਤਦ ਹੀ ਮੇਰਾ ਜਿਊਣਾ ਸਫਲ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚਾਰ
 ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਭੁੱਖਾ ਪਿਆਸਾ ਵਿਆਕੁਲ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਵੇਖੇ ਕਿ
 ਕਿਧਰੋਂ ਪੰਛੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਵੀ ਪੰਛੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਹੋਈ।
 ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਪੰਛੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ
 ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਲੱਕੜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਚਿਖਾ ਬਣਾਕੇ ਸੜ ਕੇ
 ਮਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਦਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਿੱਖਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਬੈਠਣ
 ਹੀ ਲੱਗਾ ਤਦ ਭਗਤ ਵਛਲ, ਦੀਨ ਬੰਧੂ, ਪਤਿਤ-ਪਾਵਨ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵੇਖ
 ਕੇ ਉਸ ਪੰਛੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਪੰਛੀ
 ਦਾ ਸਰੂਪ ਫੰਦਕ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤਦ ਝੱਟ ਹੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਪੰਛੀ ਨੂੰ
 ਫੜਨ ਲਈ ਉਸ ਮਗਰ ਦੌੜਨ ਲੱਗਾ। ਉਸਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ
 ਪਕੜ ਲੈਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਹ ਪੰਛੀ ਕਿਵੇਂ ਪਕੜ ਹੋਵੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾ ਤੋਂ ਮੁਨੀ,
 ਤਪੱਸਵੀ ਤੱਪ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਛੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।
 ਲੋਧੀਆ ਉਸ ਪੰਛੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-2 ਦੌੜ ਕੇ ਹਾਰ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਡ ਗੋਡੇ ਟੁੱਟ
 ਗਏ, ਲਹੂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਇਆ
 ਛੁਰੀ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗਲਾ ਕੱਟਣ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਗਲ 'ਤੇ ਛੁਰੀ ਚਲਾਉਣ
 ਲੱਗਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਤਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪ ਪੰਛੀ ਉਸਦਾ ਸੱਚਾ ਭਰੋਸਾ
 ਜਾਣ ਕੇ ਉਸਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਪੰਛੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਗਏ। ਤਦ ਲੋਧੀਆ ਬਹੁਤ
 ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਪਕੜਿਆ ਅਤੇ ਪਕੜ ਕੇ ਤਪੱਸਵੀ ਦੇ ਪਾਸ ਲੈ
 ਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਤਪੱਸਵੀ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖਿਆ, ਤਦ ਉਸਨੇ ਉੱਠ
 ਕੇ ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਤਪੱਸਵੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੀਨ ਬੰਧੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
 ਵਿਚ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਤਪੱਸਵੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪੰਛੀ ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਨੂੰ
 ਉਸ ਆਸਣ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਸਾਹਿਤ ਫੰਦਕ ਨੂੰ ਵੀ ਆਸਣ
 ਉੱਪਰ ਬਿਠਾਇਆ। ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਫੁੱਲ-ਫਲ ਲਿਆਕੇ ਭਗਵਾਨ ਅੱਗੇ ਰੱਖੇ
 ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਚਤੁਰਭੁਜ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰਕੇ ਸੰਖ, ਗਧਾ, ਚੱਕਰ,
 ਪਦਮ, ਮਾਲਾ ਸਮੇਤ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੰਦਕ
 ਨੂੰ ਕੰਠ ਨਾਲ ਲਗਾ ਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਫੰਦਕ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਕਿ
 ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਭੁੱਖੇ ਪਿਆਸੇ ਹੋਏ ਨੇ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਪੀੜਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤੀ

ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਪੱਸਵੀ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਦੋਨਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਧਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੋ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਸ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵੀ ਉਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

-ਸਾਖੀ ਦੂਸਰੇ ਫੰਦਕ ਦੀ-

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਿਰਨੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ

ਇਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੋ ਸਥਾਨ ਵਾਰਾਨਸੀ ਵਿਖੇ ਅੱਜ ਲਹਿਰਤਾਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਨ-ਭਾਉਂਦਾ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਤੋਂ ਇਕ ਹਿਰਨੀ ਇਧਰ ਨੱਠੀ ਹੋਈ ਆਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਹਿਰਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਹਿਰਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਿਰਨੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸਦਾ ਜੀਵਨ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹਿਰਨੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਵਗਣ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਹਿਰਨੀ! ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਹਿਰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਹਿਰਨੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਹੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਘੜੀ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਹੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਵੇਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਪਾਸ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰਹੂੰਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿਰਨੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੋ ਘੜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਿਰਨੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਹਿਰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੌੜਦੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਜਦ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਆ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਲਿਪਟ ਗਏ।

ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਉਦਾਸ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਵੇਖ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਤਾਂ ਹਿਰਨੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਪੀਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਚਲਾਂਗੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਵਾਰੀ ਆਵੇਗੀ। ਹਿਰਨੀ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਦ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਹਿਰਨੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਉ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਘੜੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਗਏ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਹਿਰਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਟਾਰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕੀ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕਟਾਰ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਦਾ ਉੱਪਰ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਹ ਜੜ੍ਹ, ਪੱਥਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਤ ਨੱਚਦੀ ਹੋਈ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਪਛਤਾਉਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਸੇਵਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਹਰਨੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਅ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਤਰਫ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ।

ਗਜਿੰਦਰ ਹਾਥੀ ਦੀ ਕਥਾ

ਹੋਤਾ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੋ ਭਰਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਭਗਤੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੋਵੇਂ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਇਕ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਦੱਛਣਾ ਲੈਣ ਗਏ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ? ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੋਤਾ ਨੂੰ ਦੱਛਣਾ ਬਹੁਤੀ ਮਿਲੀ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਘੱਟ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਮੈਨੂੰ ਘੱਟ ਦੱਛਣਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਤੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵੱਧ, ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਝੱਟ-ਪੱਟ ਦੋਵੇਂ ਦੱਛਣਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਥਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਕਰਕੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ-‘ਚੁੱਕ ਲੈ ਇਕ ਹਿੱਸਾ।’

ਹੋਤਾ-‘ਨਹੀਂ! ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਓਨਾ ਹਿੱਸਾ ਲਵਾਂਗਾ ਜਿੰਨਾ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੱਛਣਾ ਇਕੱਠੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ?’

ਬ੍ਰਹਮਾ-‘ਈਰਖਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ!?’

ਹੋਤਾ-‘ਈਰਖਾ ਤੇ ਲਾਲਚ ਤੁਸਾਂ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਛਣਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿੰਨੀ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿਓ, ਲਾਲਚੀ।’

ਬ੍ਰਹਮਾ-‘ਮੈਂ ਲਾਲਚੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਤੰਦੂਏ ਵਾਂਗ ਏਂ, ਜਾਹ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੂੰ ਗੰਡਕੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਤੰਦੂਆ ਬਣਕੇ ਰਹੇਗਾ ਲਾਲਚੀ।’

ਹੋਤਾ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸਨੇ ਵੀ ਭਗਵਤ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਅੱਗੋਂ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ-‘ਜੇ ਮੈਂ ਤੰਦੂਆਂ ਬਣਾਂਗਾ ਤਾਂ ਚੇਤੇ ਰੱਖ ਤੂੰ ਵੀ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਬਣੇਂਗਾ ਤੇ ਉਸੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਆਏਂਗਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਫੜਕੇ ਗੋਤੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਾਂਗਾ ਮੁੜ ਯਾਦ ਕਰੇਂਗਾ, ਐਸੇ ਲਾਲਚ ਨੂੰ। ਤੂੰ ਕੁਲ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਨੀਚ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ।’

ਇਉਂ ਆਖਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਤਾ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਛੱਡ ਗਿਆ ਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਮਰ ਗਏ ਤੇ ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਹੋਤਾ ਤੰਦੂਆ ਬਣਿਆ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹਾਥੀ, ਦੋਵੇਂ ਗੰਢਕੀ ਨਦੀ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਨਦੀ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਸੀ।

ਦੇਖੋ! ਲਾਲਚ ਕਿਤਨਾ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਭਾਈ ਨੂੰ ਲੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਕੁਲ ਨਾਸ਼ ਕਰਾ ਲਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਉਮੈ (ਹੰਕਾਰ) ਤੇ ਲਾਲਚ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲਾਲਚ ਦੇ ਬੱਝੇ ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲਾਲਚ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਾਂ-ਬ੍ਰਹਮਾ ਹਾਥੀ ਬਣਿਆ, ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਹਾਥੀ ਤੇ ਉਹ ਸਮਝੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸੀ, ਕੋਈ ਉਸ ਨਾਲ ਨਾ ਆਕੜਦਾ। ਉਹ ਹੱਥਣੀਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਨਾਲ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਜੰਗਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਸਰਾਪ ਨੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਗੰਢਕੀ ਨਦੀ ਤੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਸੀ, ਹਾਥੀ ਪਿਆਸੇ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਹੋ ਹਾਥੀ ਸੀ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੀ ਉਹ ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਤੰਦੂਏ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਫੜਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀ ਵਲ ਖਿੱਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਡੁੱਬਣ ‘ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਨੇ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਸਿਰਫ ਸਿਰ ਤੇ ਸੁੰਡ ਨੰਗੀ ਸੀ। ਐਸਾ ਦੇਖਕੇ ਦੂਸਰੇ ਹਾਥੀ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ, ਹੱਥਣੀਆਂ ਕਿਲਕਾਂ ਮਾਰਨ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਤੰਦੂਏ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੋਲੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਹਾਥੀ ਬਲ ਵਾਲਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸਿਰ ਨਾ ਡੁੱਬਣ ਦਿੰਦਾ, ਤੰਦੂਆ ਉਸਨੂੰ ਗੋਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ।

ਤੰਦੂਏ ਤੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਲੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਉਹ ਭੁੱਖਾ ਰਿਹਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਖਾਏ। ਤੰਦੂਏ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਮਾੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਡੁੱਬਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਸੁੰਡ ਉਪਰ ਚੁਕ ਕੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਲ ਤੱਕ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਮਲ ਫੁੱਲ ਆਪਣੇ ਸੁੰਡ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾ ਕੇ ਇਉਂ ਪੁਕਾਰ

ਕੀਤੀ-‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਅੱਗੇ ਹੀ ਮੈਂ ਹਾਥੀ ਜੂਨ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਭ ਜੀ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਨਾ ਡੁੱਬਾਂ....ਜੇ ਏਥੇ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਸੇ ਮਾੜੀ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪਵਾਂਗਾ। ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣ ਪ੍ਰਭੂ!’

(ਹਾਥੀ) ਨੇ ਸ਼ੁਧ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣੀ। ਭਗਵਾਨ ਆਪ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਆਏ। ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੱਕਰ ਨਾਲ ਤੰਦੂਏ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚੀਰ ਕੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਹਾਥੀ-ਜੂਨ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ, ਮੁੜ ਭਗਤ ਰੂਪ ‘ਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤੰਦੂਏ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਇੰਨੀ ਖੋਟੀ ਬੁੱਧ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਕੇ ਤਰ ਗਏ ਹਨ। ਹੇ ਜੀਵ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਮਨ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਤਰ ਜਾਏਂਗਾ।

ਸ਼ਬਦ 92

ਰੇ ਮਨ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੰਭਾਰਿ ॥
ਮਾਯਾ ਕੈ ਭ੍ਰਮ ਕਹਾ ਭੂਲਯੋ ਜਾਹਿਗੇ ਕਰ ਝਾਰਿ ॥ ਟੇਕ ॥
ਦੇਖਿ ਧੌਂ ਇਹਾਂ ਕੌਣ ਤੇਰੇ ਸਗਾ ਸੁਤ ਨਹਿ ਸਾਰ ॥
ਤੋਰਿ ਤੰਗ ਸਬ ਦੂਰ ਕਰਿਹੈ ਦੈਹਿਗੇ ਤਨ ਜਾਰਿ ॥੧॥
ਪ੍ਰਾਨ ਗਏ ਕਹੇ ਕੌਣ ਤੇਰਾ ਦੇਖਿ ਸੋਚ ਬਿਚਾਰਿ ॥
ਬਹੁਰਿ ਯੋਹਿ ਕਲਿ ਕਾਲ ਮਾਹੀ ਜੀਤਿ ਭਾਵੈ ਹਾਰਿ ॥੨॥
ਯਹ ਮਾਯਾ ਸਬ ਥੋਥਰੀ ਰੇ ਭਗਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਿ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿ ਬਚਨ ਗੁਰ ਕੈ ਸੋ ਨ ਜੀਅ ਤੈ ਬਿਸਾਰਿ ॥੩॥
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰੇ ਮਨ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੰਭਾਰਿ ॥
ਮਾਯਾ ਕੈ ਭ੍ਰਮ ਕਹਾ ਭੂਲਯੋ ਜਾਹਿਗੇ ਕਰ ਝਾਰਿ ॥ ਟੇਕ ॥
ਹੇ ਭਾਈ! ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ। ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪੇਂਗਾ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਲੱਗ ਕੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹੀ ਜਾਵੇਂਗਾ।

ਦੇਖਿ ਧੌਂ ਇਹਾਂ ਕੌਣ ਤੇਰੇ ਸਗਾ ਸੁਤ ਨਹਿ ਸਾਰ ॥
ਤੋਰਿ ਤੰਗ ਸਬ ਦੂਰ ਕਰਿਹੈ ਦੈਹਿਗੇ ਤਨ ਜਾਰਿ ॥੧॥

ਤੂੰ ਵੇਖ ਤਾਂ ਸਹੀ ਤੇਰਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੌਣ ਹੈ ? ਏਥੋਂ
ਤੱਕ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਵੀ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।
ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਤੇਰੇ ਮਰਨ 'ਤੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਸੰਬੰਧ ਤੋੜ ਲੈਣਗੇ ਤੇ
ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਭੇਂਟ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਪ੍ਰਾਨ ਗਏ ਕਹੋ ਕੌਣ ਤੇਰਾ ਦੇਖਿ ਸੋਚ ਬਿਚਾਰਿ॥

ਬਹੁਰਿ ਯੋਗਿ ਕਲਿ ਕਾਲ ਮਾਹੀ ਜੀਤਿ ਭਾਵੈ ਹਾਰਿ॥੨॥

ਹੇ ਭਾਈ ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਦੇਖ
ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ
ਕਿਸ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ? ਭਾਵ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ
ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਤੈਨੂੰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਕਲਿਯੁੱਗ ਵਿਚ
ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ
ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬਾਜੀ ਜਿੱਤ ਲੈ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਹਾਰ ਲੈ ਇਹ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਆਪਣੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੈ।

ਯਹ ਮਾਯਾ ਸਬ ਥੋਬਰੀ ਰੇ ਭਗਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਿ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿ ਬਚਨ ਗੁਰ ਕੈ ਸੋ ਨ ਜੀਅ ਤੈ ਬਿਸਾਰਿ॥੩॥

ਹੇ ਭਾਈ ! ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਾਇਆ ਬੂਠੀ
ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਈ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ
ਵਸਾ ਲੈ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਜੀਵ ! ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ
ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਾ ਭੁਲਾ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਚਲ
ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ।

ਸ਼ਬਦ 93

ਹੋਂ ਬਨਿਜਾਰੋ ਰਾਮ ਕੋ ਹਰਿ ਜੂ ਕੋ ਟਾਂਡੋ ਲਾਏ ਜਾਇ ਰੇ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨ ਪਾਇਓ ਤਾ ਤੇ ਸਹਜ ਕਹੂੰ ਬਿਓਪਾਰ ਰੇ॥ ਟੇਕ॥
ਅਘਟ ਘਾਟ ਘਨੋ ਘਨਾ ਰੇ ਨਿਰਗੁਨ ਬੈਲ ਹਮਾਰ ਰੇ॥
ਰਾਮਨਾਮ ਹਮ ਲਾਇਓ ਤਾਥੈ ਵਿਸ਼ ਲਾਇਓ ਸੰਸਾਰ ਰੇ॥੧॥
ਅਨਤਹਿ ਧਨ ਧਰਿਓ ਰੇ ਅਨਤਹਿ ਢੂੰਢਨ ਜਾਇ ਰੇ॥
ਅਨਤ ਕੋ ਧਰਯੋ ਨ ਪਾਇਯੋ ਤਾਥੈ ਚਾਲਿਓ ਮੂਲ ਗਮਾਈ ਰੇ॥੨॥
ਰੈਨ ਗੰਵਾਈ ਸੋਇ ਕਰ ਦਿਵਸ ਗੰਵਾਯੋ ਖਾਇ ਰੇ।
ਹੀਰਾ ਯਹ ਤਨ ਪਾਇ ਕਰਿ ਕੌੜੀ ਬਦਲੇ ਜਾਇ ਰੇ॥੩॥
ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਪੁੰਜੀ ਭਈ ਰੇ ਬਸੁਤ ਲਈ ਨਿਰਮੋਲ ਰੇ॥
ਸਹਜੈ ਬਲਦਿਯਾ ਲਾਇ ਕਰਿ ਚਹੂੰ ਦਿਸਿ ਟਾਂਡੋ ਮੇਲਿ ਰੇ॥੪॥

ਜੈਸਾ ਰੰਗ ਕੁਸੰਭ ਕਾ ਤੈਸਾ ਯਹੁ ਸੰਸਾਰ ਰੇ॥

ਰਮਈਆ ਰੰਗ ਮਜੀਠ ਕਾ ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰ ਰੇ॥੫॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਬੂਠੇ
ਬੰਧਨਾਂ ਕਾਰਨ ਬਿਖੇੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਔਖਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ-ਰੂਪੀ ਬੈਲ ਉਸ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਹ ਔਖੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੋਂ ਬਨਿਜਾਰੋ ਰਾਮ ਕੋ ਹਰਿ ਜੂ ਕੋ ਟਾਂਡੋ ਲਾਏ ਜਾਇ ਰੇ॥

ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨ ਪਾਇਓ ਤਾ ਤੇ ਸਹਜ ਕਹੂੰ ਬਿਓਪਾਰ ਰੇ॥ ਟੇਕ॥

ਜੇਕਰ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਵਣਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਪਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ
ਪਾਸ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰ ਲਵੇ। ਮੇਰਾ ਟਾਂਡਾ ਹਰਿ ਦੇ
ਨਾਮ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਦਾ
ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਨੌਆਂ
ਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਘਟ ਘਾਟ ਘਨੋ ਘਨਾ ਰੇ ਨਿਰਗੁਨ ਬੈਲ ਹਮਾਰ ਰੇ॥

ਰਾਮਨਾਮ ਹਮ ਲਾਇਓ ਤਾਥੈ ਵਿਸ਼ ਲਾਇਓ ਸੰਸਾਰ ਰੇ॥੧॥

ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਗੁਣ-ਹੀਣ ਬੈਲ ਲਈ ਪਹਾੜੀ ਦਾ ਬਿਖੜਾ ਅਤੇ
ਸੰਘਣਾ ਰਸਤਾ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ।
ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਲਈ ਦੁਰਲੱਭ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ
ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਬੂਠੇ ਬੰਧਨਾਂ ਕਾਰਨ
ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ, ਪਹਾੜੀ ਵਾਂਗ ਕਠਿਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਵਾਂਗ ਘਣਾ ਹੈ।
ਇਸ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ-ਰੂਪੀ ਬੈਲ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।
ਮੈਂ ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਬੈਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਪਰ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਜ਼ਹਿਰ ਲੱਦੀ ਹੈ।

ਅਨਤਹਿ ਧਨ ਧਰਿਓ ਰੇ ਅਨਤਹਿ ਢੂੰਢਨ ਜਾਇ ਰੇ॥

ਅਨਤ ਕੋ ਧਰਯੋ ਨ ਪਾਇਯੋ ਤਾਥੈ ਚਾਲਿਓ ਮੂਲ ਗਮਾਈ ਰੇ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਬੇਅੰਤ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਲੱਭਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਮੂਲ
ਗਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਰੈਨ ਗੰਵਾਈ ਸੋਇ ਕਰ ਦਿਵਸ ਗੰਵਾਯੋ ਖਾਇ ਰੇ।

ਹੀਰਾ ਯਹ ਤਨ ਪਾਇ ਕਰਿ ਕੌੜੀ ਬਦਲੇ ਜਾਇ ਰੇ॥੩॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਇਹ ਜੀਵ ਰਾਤ ਸੌਂ ਕੇ ਅਤੇ ਦਿਨ ਖਾ ਕੇ ਬੇਅਰਥ
ਬਤੀਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀਰੇ ਵਰਗਾ ਦੁਰਲਭ ਤਨ ਕੌਡੀ ਬਦਲੇ
ਗਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਪੂੰਜੀ ਭਈ ਰੇ ਬਸੁਤ ਲਈ ਨਿਰਮੋਲ ਰੇ ॥
ਸਹਜੈ ਬਲਦਿਯਾ ਲਾਇ ਕਰਿ ਚਹੁੰ ਦਿਸਿ ਟਾਂਡੇ ਮੇਲਿ ਰੇ ॥੪॥

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ
ਨਿਰਮੋਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਵਸਤੂ ਸੰਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਬੈਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਧਨ ਲੱਭ ਕੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ
ਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਧਨ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀਆ ਲਿਖਿ ਲੇਹੁ ਆਲ ਪਤਾਲੁ ॥
ਮੋਹਿ ਜਮ ਡੰਡੁ ਨੁ ਲਾਗਈ ਤਜੀਲੇ ਸਰਬ ਜੰਜਾਲੁ ॥੩॥

ਇਸ ਲਈ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-
ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਚਿੱਤਰਗੁਪਤ ਮੇਰੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਅਲ-ਪਲ
ਲਿਖ ਲਵੇ ਮੈਨੂੰ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦਾ ਦੰਡ ਲੱਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ
ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੰਜਾਲਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜੈਸਾ ਰੰਗ ਕੁਸੰਭ ਕਾ ਤੈਸਾ ਯਹੁ ਸੰਸਾਰ ਰੇ ॥
ਰਮਈਆ ਰੰਗ ਮਜੀਠ ਕਾ ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰ ਰੇ ॥੫॥

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੁਸੰਭ ਦਾ ਰੰਗ ਕੱਚਾ ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ
ਸੰਸਾਰ ਵੀ ਅਸਥਿਰ ਤੇ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ
ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੰਗ ਮਜੀਠ ਵਾਂਗ ਪੱਕਾ, ਸਥਿਰ ਤੇ
ਸਦੀਵੀ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼ਬਦ 94

ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੁਧਾਮਨਿ ਆਵ।

ਤੇਜ ਸਰੂਪੀ ਸਕਲ ਸਿਰੋਮਨਿ ਅਲਖ ਨਿਰੰਜਨ ਰਾਵ ॥ ਟੇਕ ॥

ਪੀਵ ਸੰਗ ਪ੍ਰੇਮ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿ ਪਾਯੋ ਕਰਨੀ ਕਵਨ ਬਿਸਾਰੀ।

ਚਕ ਕੋ ਧਿਆਨ ਦਧਿ ਸੁਤ ਸੋਂ ਹੋਤ ਹੈ ਯੋਂ ਤੁਮ ਤੈ ਮੈਂ ਨਿਆਰੀ ॥੧॥

ਭੋਰ ਭਯੋਂ ਮੋਹਿੰ ਇਕ ਟਕ ਜੋਵਤ ਤਲਫਲ ਰਜਨੀ ਜਾਈ।

ਪੀਵ ਬਿਨ ਸੇਜਇ ਕਾ ਸੁਖ ਸੋਉਂ ਬਿਰਹ ਬਿਥਾ ਤਨ ਖਾਈ ॥੨॥

ਮੋਟਿ ਦੁਹਾਗ ਸੁਹਾਗਿਨ ਕੀਜੈ ਅਪਨੇ ਅੰਗ ਲਗਾਈ।

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਮਰੇ ਬਿਛੋਰੇ ਏਕ ਪਲਕ ਜੁਗ ਜਾਈ ॥੩॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ

ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਸੱਚੀਆਂ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿੱਕ
ਹੋ ਕੇ ਅਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੁਧਾਮਨਿ ਆਵ।

ਤੇਜ ਸਰੂਪੀ ਸਕਲ ਸਿਰੋਮਨਿ ਅਲਖ ਨਿਰੰਜਨ ਰਾਵ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ
ਸੁਧਾਰ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, ਸਰਵ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ, ਕਲਾ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪ
ਹੈ।

ਪੀਵ ਸੰਗ ਪ੍ਰੇਮ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿ ਪਾਯੋ ਕਰਨੀ ਕਵਨ ਬਿਸਾਰੀ।

ਚਕ ਕੋ ਧਿਆਨ ਦਧਿ ਸੁਤ ਸੋਂ ਹੋਤ ਹੈ ਯੋਂ ਤੁਮ ਤੈ ਮੈਂ ਨਿਆਰੀ ॥੧॥

ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਸੱਚੀ
ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ, ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ
ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਗਵਾ ਲਿਆ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਚਕਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਲ ਹੈ
ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੋਖੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਜੀਵ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਭੋਰ ਭਯੋਂ ਮੋਹਿੰ ਇਕ ਟਕ ਜੋਵਤ ਤਲਫਲ ਰਜਨੀ ਜਾਈ।

ਪੀਵ ਬਿਨ ਸੇਜਇ ਕਾ ਸੁਖ ਸੋਉਂ ਬਿਰਹ ਬਿਥਾ ਤਨ ਖਾਈ ॥੨॥

ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਰਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਮਿਲਣ ਲਈ ਤੜਫਦੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਬਤੀਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ
ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਰੂਪੀ
ਇਸਤਰੀ ਸੇਜ ਉਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਬਿਰਹਾ ਦੀ ਪੀੜ
ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੋਟਿ ਦੁਹਾਗ ਸੁਹਾਗਿਨ ਕੀਜੈ ਅਪਨੇ ਅੰਗ ਲਗਾਈ।

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਮਰੇ ਬਿਛੋਰੇ ਏਕ ਪਲਕ ਜੁਗ ਜਾਈ ॥੩॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਆਪ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਹੋਈ ਦੁਹਾਗਣ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ
ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਸੁਹਾਗਣ ਬਣਾ ਲਉ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ! ਇਹ ਜੀਵ
ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਜੀਵੇ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ
ਪਲਕ ਮਾਤਰ ਵੀ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਆਪ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਯੁੱਗਾਂ ਦਾ
ਵਿਛੋੜਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਰਾਗ ਭੈਰਉ

ਸ਼ਬਦ 95

ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਉਪਜੈ ਨਹੀ ਆਸਾ ॥
ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਹੋਇ ਬਿਨਾਸਾ ॥
ਬਰਨ ਸਹਿਤ ਜੋ ਜਾਪੈ ਨਾਮੁ ॥
ਸੋ ਜੋਗੀ ਕੇਵਲ ਨਿਹਕਾਮੁ ॥੧॥
ਪਰਚੈ ਰਾਮੁ ਰਵੈ ਜਉ ਕੋਈ ॥
ਪਾਰਸੁ ਪਰਸੈ ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਹੋਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੋ ਮੁਨਿ ਮਨ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਖਾਇ ॥
ਬਿਨੁ ਦੁਆਰੇ ਤ੍ਰੈ ਲੋਕ ਸਮਾਇ ॥
ਮਨ ਕਾ ਸੁਭਾਉ ਸਭੁ ਕੋਈ ਕਰੈ ॥
ਕਰਤਾ ਹੋਇ ਸੁ ਅਨਭੈ ਰਹੈ ॥੨॥
ਫਲ ਕਾਰਨ ਫੂਲੀ ਬਨਰਾਇ ॥
ਫਲੁ ਲਾਗਾ ਤਬ ਫੂਲੁ ਬਿਲਾਇ ॥
ਗਿਆਨੈ ਕਾਰਨ ਕਰਮ ਅਭਿਆਸੁ ॥
ਗਿਆਨੁ ਭਇਆ ਤਹ ਕਰਮਹ ਨਾਸੁ ॥੩॥
ਘ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਧਿ ਮਥੈ ਸਇਆਨ ॥
ਜੀਵਤ ਮੁਕਤ ਸਦਾ ਨਿਰਬਾਨ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਪਰਮ ਬੈਰਾਗ ॥
ਰਿਦੈ ਰਾਮੁ ਕੀ ਨ ਜਪਸਿ ਅਭਾਗ ॥੪॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਪਾਰਸ ਰੂਪੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਉਪਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਉਪਜੈ ਨਹੀ ਆਸਾ ॥

ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਹੋਇ ਬਿਨਾਸਾ ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਨੈਨਹ ਦੇਖਤ ਇਹੁ ਜਗ ਜਾਈ ॥੧॥

ਭਾਵ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।)

ਬਰਨ ਸਹਿਤ ਜੋ ਜਾਪੈ ਨਾਮੁ ॥

ਸੋ ਜੋਗੀ ਕੇਵਲ ਨਿਹਕਾਮੁ ॥੧॥

ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ ਸੱਚਾ ਜੋਗੀ ਹੈ।

ਪਰਚੈ ਰਾਮੁ ਰਵੈ ਜਉ ਕੋਈ ॥

ਪਾਰਸੁ ਪਰਸੈ ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਹੋਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਹਾ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਛੋਹ ਕੇ ਸੋਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਰੂਪੀ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਲੱਗਕੇ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਸੁੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਪਾਰਸੁ ਭੇਟਿ ਕੰਚਨੁ ਧਾਤੁ ਹੋਈ ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ॥੬॥

ਜਿਵੇਂ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਛੂਹਣ ਕਰਕੇ ਧਾਤ ਸੋਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਸਤਸੰਗਤ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜੀਵ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਸੁੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਸੋ ਮੁਨਿ ਮਨ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਖਾਇ ॥

ਬਿਨੁ ਦੁਆਰੇ ਤ੍ਰੈ ਲੋਕ ਸਮਾਇ ॥

ਅਸਲ ਮੁਨੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਦੁਬਿਧਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸ ਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ (ਮਾਤ ਲੋਕ, ਆਕਾਸ਼ ਲੋਕ ਤੇ ਪਤਾਲ ਲੋਕ) ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਸੋ ਮੁਨਿ ਜਿ ਮਨ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਮਾਰੇ ॥

ਦੁਬਿਧਾ ਮਾਰਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬੀਚਾਰੇ ॥੧॥

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਮੁਨੀ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।)

ਮਨ ਕਾ ਸੁਭਾਉ ਸਭੁ ਕੋਈ ਕਰੈ ॥

ਕਰਤਾ ਹੋਇ ਸੁ ਅਨਭੈ ਰਹੈ ॥੨॥

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੋ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਸ ਵਿਚ ਕਰ

ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬੇਖੋਫ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ
 ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ।
 ਫਲ ਕਾਰਨ ਫੁਲੀ ਬਨਰਾਇ ॥
 ਫਲ ਲਾਗਾ ਤਬ ਫੁਲ ਬਿਲਾਇ ॥
 ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਬਨਸਪਤੀ ਫਲ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਹੁੰਦੀ
 ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਫੁੱਲ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਫਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ
 ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੁੱਲ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਗਿਆਨੈ ਕਾਰਨ ਕਰਮ ਅਭਿਆਸੁ ॥
 ਗਿਆਨੁ ਭਇਆ ਤਹ ਕਰਮਹ ਨਾਸੁ ॥੩॥
 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ
 ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਫਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਮਾਂ
 ਰੂਪੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਘ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਧਿ ਮਥੈ ਸਇਆਨ ॥
 ਜੀਵਤ ਮੁਕਤ ਸਦਾ ਨਿਰਬਾਨ ॥
 ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਣੀ ਇਸਤਰੀ ਘ੍ਰਿਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਹੀਂ ਨੂੰ
 ਰਿੜਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੱਖਣ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਿੜਕਣਾ ਬੰਦ ਕਰ
 ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਜਗਿਆਸੂ
 ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦੇ
 ਜੀਅ ਮੁਕਤ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਵਾਣ-ਪਦ
 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਪਰਮ ਬੈਰਾਗ ॥
 ਰਿਦੈ ਰਾਮੁ ਕੀ ਨ ਜਪਸਿ ਅਭਾਗ ॥੪॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਅਭਾਗੇ ਪੁਰਸ਼! ਤੂੰ
 ਪਰਮ ਬੈਰਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰਾਮ ਨਾਮ
 ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ? ਜਿਸ ਨਾਮ ਜਪਣ ਕਰਕੇ ਅਟੱਲ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ ਦੀ
 ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 96

ਐਸਾ ਧਿਆਨ ਧਰੋਂ ਬਨਵਾਰੀ।
 ਮਨ ਪਵਨ ਦਿੜਿ ਸੁਖਮਨ ਨਾੜੀ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਸੋਈ ਜਪੁ ਜਪੈ ਜੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਜਪਨਾ।
 ਸੋਈ ਤਪੁ ਤਪੈ ਜੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਤਪਨਾ ॥੧॥
 ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਕਰੋ ਜੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਕਰਨਾ।

ਐਸੀ ਮਰੋਂ ਜੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਮਰਨਾ ॥੨॥
 ਉਲਟੀ ਗੰਗ ਜਮੁਨ ਮੇਂ ਲਯਾਵੈ।
 ਬਿਨਹੀ ਜਲ ਮਜਨ ਹੈ ਆਵੈ ॥੩॥
 ਲੋਚਨ ਭਰਿ ਭਰਿ ਬਿਯੋਬ ਨਿਹਾਰੈ।
 ਜੋਤਿ ਬਿਚਾਰਿ ਨ ਔਰ ਬਿਚਾਰੈ ॥੪॥
 ਪਿੰਡ ਪਰੇ ਜੀਵ ਜਿਸੁ ਘਰਿ ਜਾਤਾ।
 ਸ਼ਬਦ ਅਤੀਤ ਅਨਾਹਦ ਰਾਤਾ ॥੫॥
 ਜਾ ਪਰ ਕਿਰਪਾ ਸੋਈ ਭਲ ਜਾਨੈ ॥
 ਗੁੰਗੋ ਸਾਕਰ ਕਹਾ ਬਖਾਨੈ ॥੬॥
 ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲ ਮੇਂ ਤੇਰਾ ਬਾਸਾ।
 ਤਾਥੈ ਜਾਵ ਮੇਂ ਰਹੈ ਉਦਾਸਾ ॥੭॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਨਿਰਜਨ ਧਿਆਉ।
 ਜਿਸ ਘਰਿ ਜਾਓਂ ਹੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਉ ॥੮॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ 'ਚ
 ਟਿਕਾ ਕੇ ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪਾਵਨ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਐਸਾ ਧਿਆਨ ਧਰੋਂ ਬਨਵਾਰੀ।
 ਮਨ ਪਵਨ ਦਿੜਿ ਸੁਖਮਨ ਨਾੜੀ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਐਸਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਮਨ
 ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਲਗ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਸਵਾਸ ਇੜ੍ਹਾ-ਪਿੰਗਲਾ ਜਿਥੇ ਦੋਨੋਂ ਨਾੜੀਆਂ
 ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ—ਸੁਖਮਨਾਂ ਨਾੜੀ ਭਾਵ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ।
 ਸੋਈ ਜਪੁ ਜਪੈ ਜੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਜਪਨਾ।
 ਸੋਈ ਤਪੁ ਤਪੈ ਜੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਤਪਨਾ ॥੧॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਆਤਮਦਰਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ
 ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੇਗਾ ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਐਸਾ
 ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਐਸਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤਪ ਕਰੇਗਾ ਫਿਰ
 ਤੈਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤਪ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ।
 ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਕਰੋਂ ਜੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਕਰਨਾ।
 ਐਸੀ ਮਰੋਂ ਜੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਮਰਨਾ ॥੨॥
 ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
 ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ
 ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਉਲਟੀ ਗੰਗ ਜਮੁਨ ਮੇਂ ਲਯਾਵੈ ।
 ਬਿਨਹੀ ਜਲ ਮਜਨ ਹੈ ਆਵੈ ॥੩॥
 ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਪਲਟ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲ
 ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੰਗਾ ਭਾਵ ਇੜ੍ਹਾ-ਨਾੜੀ, ਜਮਨਾ ਪਿੰਗਲਾ ਨਾੜੀ ਮਿਲ ਕੇ
 ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਰੂਪੀ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ
 ਜੋ ਕਿ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੈ ਵਿਖੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ
 ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ।
 ਲੋਚਨ ਭਰਿ ਭਰਿ ਬਿਯੰਬ ਨਿਹਾਰੈ ।
 ਜੋਤਿ ਬਿਚਾਰਿ ਨ ਔਰ ਬਿਚਾਰੈ ॥੪॥
 ਫਿਰ ਜੀਵ ਮਨ ਰੂਪੀ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਨੰਦ
 ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਚ ਸਰੂਪ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ
 ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਜੀਵ ਉਸ ਜੋਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਇਸ
 ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
 ਪਿੰਡ ਪਰੇ ਜੀਵ ਜਿਸੁ ਘਰਿ ਜਾਤਾ ।
 ਸ਼ਬਦ ਅਤੀਤ ਅਨਾਹਦ ਰਾਤਾ ॥੫॥
 ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜੀਵ
 ਉਸ ਬੇਗਮਪੁਰੇ ਭਾਵ ਨਿੱਜ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਇਹ ਜੀਵ ਵਾਸਤਵਿਕ
 ਇਕ ਰਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 ਜਾ ਪਰ ਕਿਰਪਾ ਸੋਈ ਭਲ ਜਾਨੈ ॥
 ਗੁੰਗੋ ਸਾਕਰ ਕਹਾ ਬਖਾਨੈ ॥੬॥
 ਜਿਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਰਮ-ਆਨੰਦ ਨੂੰ
 ਜਾਣਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਗੁੰਗਾ ਜੀਵ ਸ਼ੱਕਰ ਖਾਣ ਦੇ ਸਵਾਦ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ
 ਕਰ ਸਕਦਾ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਉਸ ਨੂੰ
 ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ।
 ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲ ਮੇਂ ਤੇਰਾ ਬਾਸਾ ।
 ਤਾਥੈ ਜਾਵ ਮੇਂ ਰਹੈ ਉਦਾਸਾ ॥੭॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੇਰਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ ਰੂਪੀ ਨਿੱਜ ਘਰ ਵਿਚ
 ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ
 ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਨਿਰੰਜਨ ਧਿਆਉ ।
 ਜਿਸ ਘਰਿ ਜਾਓ ਹੋ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਉ ॥੮॥
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ

ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਿੱਜ-ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਹੋਰ
 ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ । ਭਾਵ ਮੈਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ
 ਵਿਚ ਹੀ ਅਭੇਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫਿਰ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ
 ਆਵਾਂਗਾ ।
 ਸ਼ਬਦ 97
 ਅਬਿਗਤਿ ਨਾਥ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵਾ ।
 ਮੈਂ ਕਾ ਜਾਨੂੰ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਸੇਵਾ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਬਾਂਧੂ ਨ ਬੰਧਨ ਛਾਂਊ ਨ ਛਾਯਾ ।
 ਤੁਮਹੀਂ ਸੇਊਂ ਨਿਰੰਜਨ ਰਾਯਾ ॥੧॥
 ਚਰਨ ਪਤਾਲ ਸੀਸ ਅਸਮਾਨਾ ।
 ਸੋ ਠਾਕੁਰ ਕੈਸੇ ਸੰਪੁਟ ਸਮਾਨਾ ॥੨॥
 ਸਿਵ ਸਨਕਾਦਿਕ ਅੰਤ ਨ ਪਾਇਆ ।
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਖੋਜਤ ਜਨਮ ਗੰਵਾਇਆ ॥੩॥
 ਤੋੜ੍ਹ ਨ ਪਾਤੀ ਪੂਜੁ ਨ ਦੇਵਾ ।
 ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਕਰੁ ਹਰਿ ਸੇਵਾ ॥੪॥
 ਨਖ ਪ੍ਰਸੇਦ ਜਾ ਕੇ ਸੁਰਸਰਿ ਧਾਰਾ ।
 ਰੋਮਾਵਲੀ ਅਠਾਰਹ ਭਾਰਾ ॥੫॥
 ਚਾਰੋ ਬੇਦ ਜਾ ਕੇ ਸੁਮਿਰਤ ਸਾਂਸਾ ।
 ਭਗਤਿ ਹੇਤ ਗਾਵੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੬॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਡੰਬਰਾਂ ਤੇ
 ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।
 ਅਬਿਗਤਿ ਨਾਥ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵਾ ।
 ਮੈਂ ਕਾ ਜਾਨੂੰ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਸੇਵਾ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ, ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ
 ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ।
 ਬਾਂਧੂ ਨ ਬੰਧਨ ਛਾਂਊ ਨ ਛਾਯਾ ।
 ਤੁਮਹੀਂ ਸੇਊਂ ਨਿਰੰਜਨ ਰਾਯਾ ॥੧॥
 ਮੈਂ ਸੰਸਾਰਿਕ ਕਰਮ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ
 ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗਾ । ਹੇ ਮਾਇਆ-ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ, ਮੈਂ ਕੇਵਲ
 ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ ।

ਚਰਨ ਪਤਾਲ ਸੀਸ ਅਸਮਾਨਾ ।
 ਸੋ ਠਾਕੁਰ ਕੈਸੇ ਸੰਪੁਟ ਸਮਾਨਾ ॥੨॥
 ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰ ਪਤਾਲ ਅਤੇ ਸਿਰ ਅਕਾਸ਼ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ ਕੀ ਉਹ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਸੀਮਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਉਹ ਤਾਂ
 ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ ।
 ਸਿਵ ਸਨਕਾਦਿਕ ਅੰਤ ਨ ਪਾਇਆ ।
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਖੋਜਤ ਜਨਮ ਗੰਵਾਇਆ ॥੩॥
 ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਆਦਿ-ਅੰਤ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਅਤੇ ਸਨਕਾਦਿਕ (ਚਾਰੇ
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ) ਨੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ । ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ
 ਜਾਨਣ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ ਗੁਆ ਲਿਆ ।
 ਤੋਢੂ ਨ ਪਾਤੀ ਪੂਜੂ ਨ ਦੇਵਾ ।
 ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਕਰੂੰ ਹਰਿ ਸੇਵਾ ॥੪॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਮੈਂ ਬਨਸਪਤੀ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪ ਦੀ
 ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸਹਿਜ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪ ਦੀ
 ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ ।
 ਨਖ ਪ੍ਰਸੇਦ ਜਾ ਕੇ ਸੁਰਸਰਿ ਧਾਰਾ ।
 ਰੋਮਾਵਲੀ ਅਠਾਰਹ ਭਾਰਾ ॥੫॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਪਸੀਨੇ 'ਚੋਂ ਗੰਗਾ ਦੀ ਸ਼ੇਸ਼ਟ
 ਧਾਰਾ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦੇ
 ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰੋਮ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
 ਚਾਰੋ ਬੇਦ ਜਾ ਕੇ ਸੁਮਿਰਤ ਸਾਂਸਾ ।
 ਭਗਤਿ ਹੇਤ ਗਾਵੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੬॥
 ਚਾਰੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਸਿਮਰਨ
 ਕਰਦੇ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ
 ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ।
 ਸ਼ਬਦ 98
 ਭੇਸ਼ ਲਿਯੋ ਪੈ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨਿਓ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੇਇ ਬਿਸ਼ੈ ਸੋ ਮਾਨਿਓ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੇਂ ਜਨਮ ਗੰਵਾਯੋ ।
 ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਾਮ ਨ ਗਾਯੋ ॥੧॥
 ਤਿਲਕ ਦਿਯੋ ਪੈ ਤਪਨਿ ਨ ਜਾਈ ।
 ਮਾਲਾ ਪਹਿਰ ਘਨੇਰੀ ਲਾਈ ॥੨॥

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਮਰਮ ਜੋ ਪਾਉਂ ।
 ਦੇਵ ਨਿਰੰਜਨ ਸਤ ਕਰ ਧਿਆਉਂ ॥੩॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਡੰਬਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੰਤਾਂ
 ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ।
 ਭੇਸ਼ ਲਿਯੋ ਪੈ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨਿਓ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੇਇ ਬਿਸ਼ੈ ਸੋ ਮਾਨਿਓ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਆਡੰਬਰੀ ਜੀਵ ! ਤੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਪਹਿਰਾਵਾ ਤਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਵਾਲਾ
 ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ । ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮ
 ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
 ਸਮਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੇਂ ਜਨਮ ਗੰਵਾਯੋ ।
 ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਾਮ ਨ ਗਾਯੋ ॥੧॥
 ਹੇ ਜੀਵ ! ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ
 ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
 ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਗਾਇਆ ।
 ਤਿਲਕ ਦਿਯੋ ਪੈ ਤਪਨਿ ਨ ਜਾਈ ।
 ਮਾਲਾ ਪਹਿਰ ਘਨੇਰੀ ਲਾਈ ॥੨॥
 ਮੱਥੇ ਉਪਰ ਚੰਦਨ ਦਾ ਤਿਲਕ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਸ਼ੇ-
 ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ । ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਸੰਘਣੀਆਂ ਮਾਲਾਂ ਪਹਿਨ
 ਲੈ ਫਿਰ ਵੀ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਮਰਮ ਜੋ ਪਾਉਂ ।
 ਦੇਵ ਨਿਰੰਜਨ ਸਤ ਕਰ ਧਿਆਉਂ ॥੩॥
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ
 ਤਿਆਗ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਤੋਂ
 ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ
 ਸ਼ਬਦ 99
 ਗੁਰੂ ਸਭੁ ਰਹਸਿ ਅਗਮਹਿ ਜਾਨੈਂ ।
 ਦੁੰਦੇ ਕੋਉ ਛਟ ਸਾਸਤ੍ਰਨ ਮਹਿ, ਕਿਧੂੰ ਕੋ ਵੇਦ ਵਸ਼ਾਨੈ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਸਾਂਸ ਉਸਾਂਸ ਚੜਾਵੈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ, ਬੈਠਹਿ ਸੁੰਨਿ ਸਮਾਧੀ ।
 ਫਾਂਟਿਓ ਕਾਨੁ ਭਭੂਤ ਤਨਿ ਲਾਈ, ਅਨਿਕ ਭਰਮਤ ਵੈਰਾਗੀ ॥੧॥
 ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਕਰਇ ਬਹੁਤੇਰੇ, ਕਥਾ ਬਸਤ ਬਹੁ ਸਾਨੈ ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਲਿਓ ਗੁਰ ਪੂਰੇ, ਜਿਹਿ ਅੰਤਰ ਹਰਿ ਮਿਲਾਨੈ ॥੨॥

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾ ਤੋਂ
ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਨ ਦਾ
ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਸਭ ਰਹਸਿ ਅਗਮਹਿ ਜਾਨੈਂ।
ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।
ਢੂੰਢੇ ਕੋਉ ਛਟ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਨ ਮਹਿ, ਕਿਧੂੰ ਕੋ ਵੇਦ ਵਸ਼ਾਨੈਂ ॥ ਟੇਕ ॥
ਕੋਈ ਜੀਵ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂ
ਵਿਚ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਂਸ ਉਸਾਂਸ ਚੜਾਵੈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ, ਬੈਠਹਿ ਸੁੰਨਿ ਸਮਾਧੀ।
ਕੋਈ ਜੀਵ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹਦਾ ਉਤਾਰਦਾ
ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਫਾਂਟਿਓ ਕਾਨੁ ਭਭੂਤ ਤਨਿ ਲਾਈ, ਅਨਿਕ ਭਰਮਤ ਵੈਰਾਗੀ ॥੧॥
ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਨ ਪੜਵਾ ਕੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਰਾਖ/ਸਵਾਹ ਲਗਾਈ
ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵੈਰਾਗੀ ਬਣਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਕਰਇ ਬਹੁਤੇਰੇ, ਕਥਾ ਬਸਤ ਬਹੁ ਸਾਨੈ।
ਕਈ ਬਹੁਤ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ
ਵਖਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਲਿਓ ਗੁਰ ਪੂਰੇ, ਜਿਹਿ ਅੰਤਰ ਹਰਿ ਮਿਲਾਨੈ ॥੨॥
ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ
ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ
ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਗ ਬਸੰਤ
ਸ਼ਬਦ 100

ਤੁਝਹਿ ਸੁਝੰਤਾ ਕਛੂ ਨਾਹਿ ॥
ਪਹਿਰਾਵਾ ਦੇਖੇ ਉਭਿ ਜਾਹਿ ॥
ਗਰਬਵਤੀ ਕਾ ਨਾਹੀ ਠਾਉ ॥
ਤੇਰੀ ਗਰਦਨਿ ਉਪਰਿ ਲਵੈ ਕਾਉ ॥੧॥

ਤੂੰ ਕਾਂਇ ਗਰਬਹਿ ਬਾਵਲੀ ॥
ਜੈਸੇ ਭਾਦਉ ਖੁੰਬਰਾਜੁ ਤੂ ਤਿਸ ਤੇ ਖਰੀ ਉਤਾਵਲੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜੈਸੇ ਕੁਰੰਕ ਨਹੀ ਪਾਇਓ ਭੇਦੁ ॥
ਤਨਿ ਸੁਗੰਧ ਢੂਢੈ ਪ੍ਰਦੇਸੁ ॥
ਅਪ ਤਨ ਕਾ ਜੋ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਤਿਸੁ ਨਹੀ ਜਮਕੰਕਰੁ ਕਰੇ ਖੁਆਰੁ ॥੨॥
ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਕਾ ਕਰਹਿ ਅਹੰਕਾਰੁ ॥
ਠਾਕੁਰੁ ਲੇਖਾ ਮਗਨਹਾਰੁ ॥
ਫੇੜੇ ਕਾ ਦੁਖੁ ਸਹੈ ਜੀਉ ॥
ਪਾਛੇ ਕਿਸਹਿ ਪੁਕਾਰਹਿ ਪੀਉ ਪੀਉ ॥੩॥
ਸਾਧੂ ਕੀ ਜਉ ਲੇਹਿ ਓਟ ॥
ਤੇਰੇ ਮਿਟਹਿ ਪਾਪ ਸਭ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਜੋ ਜਪੈ ਨਾਮੁ ॥
ਤਿਸੁ ਜਾਤਿ ਨ ਜਨਮੁ ਨ ਜੋਨਿ ਕਾਮੁ ॥੪॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਮੋਲਕ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ
ਵਿਚ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਸਰੀਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ
ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਜਾਤ-
ਜਨਮ ਅਤੇ ਜੂਨ ਆਦਿ ਦੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲ
ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਤੁਝਹਿ ਸੁਝੰਤਾ ਕਛੂ ਨਾਹਿ ॥
ਪਹਿਰਾਵਾ ਦੇਖੇ ਉਭਿ ਜਾਹਿ ॥
ਤੇਰੀ ਗਰਦਨਿ ਉਪਰਿ ਲਵੈ ਕਾਉ ॥੧॥

ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ
ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਤ ਰੂਪੀ ਕਾਂਹਰ ਵੇਲੇ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ
ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਮੌਤ ਸਿਰ 'ਤੇ ਖੜੀ ਹੈ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
ਪਾਛੈ ਕਛੂ ਨ ਹੋਇਗਾ ਜਉ ਸਿਰ ਪਰਿ ਆਵੈ ਕਾਲੁ ॥
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।)

ਤੂੰ ਕਾਂਇ ਗਰਬਹਿ ਬਾਵਲੀ ॥
ਜੈਸੇ ਭਾਦਉ ਖੁੰਬਰਾਜੁ ਤੂ ਤਿਸ ਤੇ ਖਰੀ ਉਤਾਵਲੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹੇ ਝੱਲੀਏ! ਤੂੰ ਝੂਠਾ ਹੰਕਾਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਭਾਦੋਂ ਦੇ
ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਖੁੰਬਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਤਾਂ
ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਛੇਤੀ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਜੈਸੇ ਕੁਰੰਕ ਨਹੀ ਪਾਇਓ ਭੇਦੁ ॥
 ਤਨਿ ਸੁਗੰਧ ਢੂਢੈ ਪ੍ਰਦੇਸੁ ॥
 ਜਿਵੇਂ ਹਿਰਨ ਦੀ ਨਾਭੀ ਵਿਚ ਕਸਤੂਰੀ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ
 ਇਸ ਸੁਗੰਧੀ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਪਰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਇਹ
 ਜੀਵ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ ਜਾਈ ॥
 ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ ਤੋਹੀ ਸੰਗਿ ਸਮਾਈ ॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਖੋਜਣ ਲਈ ਕਿਉਂ
 ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ? ਪਰਮਾਤਮਾ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਰੇ
 ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਰ ਸਮੇਂ ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਥ ਹੈ।)
 ਅਪ ਤਨ ਕਾ ਜੋ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੁ ॥
 ਤਿਸੁ ਨਹੀ ਜਮਕੰਕਰੁ ਕਰੇ ਖੁਆਰੁ ॥੨॥
 ਜੋ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਅਮੋਲਕ ਸਰੀਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਫਿਰ ਖੁਆਰ ਨਹੀਂ
 ਕਰਦੇ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਦਿਲ ਮਹਿ ਖੋਜਿ ਦਿਲੈ ਦਿਲਿ ਖੋਜਹੁ ਦੇਹੀ ਠਉਰ ਮੁਕਾਮਾ ॥੨॥
 ਹੇ ਬੰਦੇ! ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ। ਇਹੀ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੀਪਾ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
 ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡੇ ਸੋਈ ਪਿੰਡੇ ਜੋ ਖੋਜੇ ਸੋ ਪਾਵੈ ॥
 ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ
 ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਖੋਜ
 ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।)
 ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਕਾ ਕਰਹਿ ਅਹੰਕਾਰੁ ॥
 ਠਾਕੁਰੁ ਲੇਖਾ ਮਗਨਹਾਰੁ ॥
 ਜੋ ਵੀ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਇਸਤਰੀ
 ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਲੇਖਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।
 ਫੇੜੇ ਕਾ ਦੁਖੁ ਸਹੈ ਜੀਉ ॥
 ਪਾਛੇ ਕਿਸਹਿ ਪੁਕਾਰਹਿ ਪੀਉ ਪੀਉ ॥੩॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤੈਨੂੰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣਾ
 ਪਵੇਗਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰ-ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਓ ਵਾਸਤੇ
 ਕਹੇਂਗਾ ਕਿ ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਓ। ਤੇਰੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ?
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ—
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਫੇੜ ਕਰਮ ਸੁਖ ਜੀਅ ਜਨਮ ਤੇ ਛੁਟੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁੱਖ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਇਸ
 ਜੀਵ ਪਾਸੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)
 ਸਾਧੂ ਕੀ ਜਉ ਲੇਹਿ ਓਟ ॥
 ਤੇਰੇ ਮਿਟਹਿ ਪਾਪ ਸਭ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਵੇਂਗਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ
 ਕਰੋੜਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਇਓ ॥
 ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਦੁਖ ਗਵਾਇਓ ॥੧॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਸੰਤ-ਜਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਜਸ ਦਾ
 ਗਾਇਨ ਕਰ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਜੋ ਜਪੈ ਨਾਮੁ ॥
 ਤਿਸੁ ਜਾਤਿ ਨ ਜਨਮੁ ਨ ਜੋਨਿ ਕਾਮੁ ॥੪॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ
 ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਜਾਤ,
 ਜਨਮ ਅਤੇ ਜੂਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਭਾਵ ਉਹ ਜਨਮ-ਮਰਨ
 ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਰਾਗ ਮਲਾਰ
 ਸ਼ਬਦ 101
 ਨਾਗਰ ਜਨਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਬਿਖਿਆਤ ਚੰਮਾਰੰ ॥
 ਰਿਦੈ ਰਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨ ਸਾਰੰ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਸੁਰਸਰੀ ਸਲਲ ਕ੍ਰਿਤ ਬਾਰੁਨੀ ਰੇ ਸੰਤ ਜਨ ਕਰਤ ਨਹੀ ਪਾਨੰ ॥
 ਸੁਰਾ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਨਤ ਅਵਰ ਜਲ ਰੇ ਸੁਰਸਰੀ ਮਿਲਤ ਨਹਿ ਹੋਇ
 ਆਨੰ ॥੧॥
 ਤਰ ਤਾਰਿ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਿ ਮਾਨੀਐ ਰੇ ਜੈਸੇ ਕਾਗਰਾ ਕਰਤ ਬੀਚਾਰੰ ॥
 ਭਗਤਿ ਭਾਗਉਤੁ ਲਿਖੀਐ ਤਿਹ ਊਪਰੇ ਪੂਜੀਐ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰੰ ॥੨॥

ਜਾ ਕੈ ਬਾਪ ਵੈਸੀ ਕਰੀ ਪੂਤ
 ਐਸੀ ਸਰੀ ਤਿਹੁ ਰੇ ਲੋਕ ਪਰਸਿਧ ਕਬੀਰਾ ॥੨॥
 ਜਾ ਕੇ ਕੁਟੰਬ ਕੇ ਢੇਢ ਸਭ ਢੋਰ ਢੇਵੰਤ
 ਫਿਰਹਿ ਅਜਹੁ ਬੰਨਾਰਸੀ ਆਸ ਪਾਸਾ ॥
 ਆਚਾਰ ਸਹਿਤ ਬਿਪ੍ਰ ਕਰਹਿ ਡੰਡਉਤਿ
 ਤਿਨ ਤਨੈ ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸਾਨ ਦਾਸਾ ॥੩॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ
 ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ
 ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
 ਨਾਮ ਜਪਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ
 ਹਨ। ਬੇਦ ਬਿਆਸ ਜੀ ਅਤੇ ਸਨਕ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਉਸਤਤ
 ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹਰਿ ਜਪਤ ਤੇਊ ਜਨਾ ਪਦਮ ਕਵਲਾਸਪਤਿ
 ਤਾਸ ਸਮ ਤੁਲਿ ਨਹੀ ਆਨ ਕੋਊ ॥
 ਏਕ ਹੀ ਏਕ ਅਨੇਕ ਹੋਇ ਬਿਸਥਰਿਓ
 ਆਨ ਰੇ ਆਨ ਭਰਪੂਰਿ ਸੋਊ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜੋ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ
 ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਕ
 ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਹੋ
 ਜੀਵ, ਤੂੰ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਰਿਪੂਰਣ ਵਲ ਆਉਣਾ ਕਰ ਭਾਵ ਇਸ ਦਾ
 ਸਿਮਰਨ ਕਰ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਏਕ ਅਨੇਕ ਬਿਆਪਕ ਪੂਰਨ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਸੋਈ ॥
 ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ
 ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਜਿਧਰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਉਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ।)
 ਜਾ ਕੈ ਭਾਗਵਤੁ ਲੇਖੀਐ ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਪੇਖੀਐ
 ਤਾਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਆਛੋਪ ਛੀਪਾ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫਤ
 ਸਲਾਹ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ
 ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਅਛੂਤ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਛੀਬਾਂ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ
 ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਉਚ ਤੇ ਉਚ ਨਾਮਦੇਉ ਸਮਦਰਸੀ
 ਰਵਿਦਾਸ ਠਾਕੁਰ ਬਣਿ ਆਈ।
 ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਸਮਦਰਸੀ ਸਨ ਅਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੰਨਾ ਜੀ
 ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—
 ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ ਸੰਗਿ ਨਾਮਦੇਉ ਮਨੁ ਲੀਣਾ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਉਸ ਗੋਬਿੰਦ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।)
 ਬਿਆਸ ਮਹਿ ਲੇਖੀਐ ਸਨਕ ਮਹਿ ਪੇਖੀਐ
 ਨਾਮ ਕੀ ਨਾਮਨਾ ਸਪਤ ਦੀਪਾ ॥੧॥
 ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਵੇਦ ਬਿਆਸ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨਕ ਦੇ
 ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਹਨਾਂ
 ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ
 ਮਹਿਮਾ ਸੱਤਾਂ ਦੀਪਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।
 ਜਾ ਕੈ ਈਦਿ ਬਕਰੀਦਿ ਕੁਲ ਗਊ ਰੇ
 ਬਧੁ ਕਰਹਿ ਮਾਨੀਅਹਿ ਸੇਖ ਸਹੀਦ ਪੀਰਾ ॥
 ਜਾ ਕੈ ਬਾਪ ਵੈਸੀ ਕਰੀ ਪੂਤ ਐਸੀ ਸਰੀ
 ਤਿਹੁ ਰੇ ਲੋਕ ਪਰਸਿਧ ਕਬੀਰਾ ॥੨॥
 ਜਿਸ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਦੇ ਲੋਕ ਈਦ ਅਤੇ ਬਕਰੀਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ
 ਵਿਚ ਗਊ ਅਤੇ ਬੱਕਰੀ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ ਸੇਖ
 ਸਹੀਦ ਪੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ
 ਜਪ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗਊ ਅਤੇ
 ਬੱਕਰੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਐਸੇ ਪਰਮਾਰਥੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਕੇ
 ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ।
 (ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੰਨਾ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ
 ਬੁਨਨਾ ਤਨਨਾ ਤਿਆਗਿ ਕੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਕਬੀਰਾ ॥
 ਨੀਚ ਕੁਲਾ ਜੋਲਾਹਰਾ ਭਇਓ ਗੁਨੀਯ ਗਹੀਰਾ ॥੧॥
 ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਬੁਣਨਾਂ ਤਣਨਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
 ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਨੀਚ ਕੁਲ ਦਾ ਜੁਲਾਹਾ

ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਉਹ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਹੋ ਗਏ ।)

ਜਾ ਕੇ ਕੁਟੰਬ ਕੇਵੇਢ ਸਭ ਢੋਰ ਢੇਵੰਤ
ਫਿਰਹਿ ਅਜਹੁ ਬੰਨਾਰਸੀ ਆਸ ਪਾਸਾ ॥
ਆਚਾਰ ਸਹਿਤ ਬਿਪ੍ਰ ਕਰਹਿ ਡੰਡਉਤਿ
ਤਿਨ ਤਨੈ ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸਾਨ ਦਾਸਾ ॥੩॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕੁਲ ਦੇ
ਲੋਕ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬੰਨਾਰਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਢੋਂਦੇ
ਫਿਰਦੇ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ ਪਰ
ਹੁਣ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੈਨੂੰ ਡੰਡੇ ਵਾਂਗ ਸਿੱਧੇ ਲੇਟ ਕੇ (ਡੰਡਉਤਿ ਕਰਕੇ) ਪੂਰੇ ਮਾਨ
ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਸ਼ਬਦ 103

ਮਿਲਤ ਪਿਆਰੋ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥੁ ਕਵਨ ਭਗਤਿ ਤੇ ॥
ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਪਾਈ ਪਰਮ ਗਤੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੈਲੇ ਕਪਰੇ ਕਹਾ ਲਉ ਧੋਵਉ ॥
ਆਵੈਗੀ ਨੀਦ ਕਹਾ ਲਗੁ ਸੋਵਉ ॥੧॥
ਜੋਈ ਜੋਈ ਜੋਰਿਓ ਸੋਈ ਸੋਈ ਫਾਟਿਓ ॥
ਝੂਠੇ ਬਨਜਿ ਉਠਿ ਹੀ ਗਈ ਹਾਟਿਓ ॥੨॥
ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਭਇਓ ਜਬ ਲੇਖੋ ॥
ਜੋਈ ਜੋਈ ਕੀਨੋ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੇਖਿਓ ॥ ੩ ॥੧॥੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਾਪਾਂ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ
ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ ਪਰਮ-ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ।

ਮਿਲਤ ਪਿਆਰੋ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥੁ ਕਵਨ ਭਗਤਿ ਤੇ ॥
ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਪਾਈ ਪਰਮ ਗਤੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਿਹੜੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਭੂ
ਮਿਲਾਪ ਰੂਪੀ ਪਰਮ-ਪਦ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ।
(ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ-
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭਿ ਸਾਧਸੰਗਿ ਮੇਲੀ ॥
ਜਾ ਫਿਰਿ ਦੇਖਾ ਤਾ ਅਲਹੁ ਬੇਲੀ ॥੩॥
ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਮੇਲਿਆ
ਹੈ । ਜਿਸਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅੱਲਾ ਬੇਲੀ ਹੀ

ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ -
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹ ਕਹੀਐ ਕਾਹਿ ॥
ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬੈਕੁੰਠੈ ਆਹਿ ॥੪॥
ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਕਹਿਣੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਬੈਕੁੰਠ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਸੰਤਾਂ ਦੀ
ਸੰਗਤ ਹੀ ਬੈਕੁੰਠ ਹੈ ।)

ਮੈਲੇ ਕਪਰੇ ਕਹਾ ਲਉ ਧੋਵਉ ॥
ਆਵੈਗੀ ਨੀਦ ਕਹਾ ਲਗੁ ਸੋਵਉ ॥੧॥
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਅੰਤਹਿ-ਕਰਣ ਰੂਪੀ ਮੈਲੇ
ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਧੋਵੇਗਾ ? ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ
ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਸੋਵੇਗਾ ?

ਜੋਈ ਜੋਈ ਜੋਰਿਓ ਸੋਈ ਸੋਈ ਫਾਟਿਓ ॥
ਝੂਠੇ ਬਨਜਿ ਉਠਿ ਹੀ ਗਈ ਹਾਟਿਓ ॥੨॥
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਨੇ ਜਿਹੜੇ-ਜਿਹੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ
ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਲੇਖੇ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ
ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਝੂਠੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਹੱਟੀ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ।
(ਸਤਿਗੁਰ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ-
ਸੰਤਹੁ ਬਨਜਿਆ ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਐਸੀ ਖੇਪ ਹਮਾਰੀ ॥੧॥
ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ
ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ।)

ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਭਇਓ ਜਬ ਲੇਖੋ ॥
ਜੋਈ ਜੋਈ ਕੀਨੋ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੇਖਿਓ ॥ ੩ ॥੧॥੩॥

ਸਤਿਗੁਰ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ
ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੀਵ ਉਹੀ ਕੁਝ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ
ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲੇਖੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ
ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
(ਸਤਿਗੁਰ ਕਬੀਰ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ-
ਧਰਮ ਰਾਇ ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਰੈ ਕਿਆ ਮੁਖੁ ਲੈ ਕੈ ਜਾਹਿਗਾ ॥
ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਤਰ ਜਾਹਿਗਾ ॥੩॥੧॥
ਹੇ ਜੀਵ ! ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੇ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ
ਕਿਤਾਬ ਮੰਗਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਹੜਾ
ਮੂੰਹ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਸ ਲਈ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ
ਸੰਤ ਜਨੋ ਸੁਣੋ ! ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਤਰ ਜਾਏਗਾ ।)

ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ

ਕੇਸਵੇ ਵਿਕਟ ਮਾਯਾ ਤੋਰ ਤਾਤੇ ਬਿਕਲ ਗਤਿ ਮੋਰ ॥ ਟੇਕ ॥

ਸੁਬਿਸ਼ ਡਸਨ ਕਰਾਲ ਅਹਿਮੁਖ ਗ੍ਰਸਤਿ ਸੁਦ੍ਰਿੜ ਸੁ ਮੇਸ਼ ॥

ਨਿਰੁਖਿ ਮਾਖੀ ਬਖਤ ਬਿਆਕੁਲ ਲੋਭ ਕਾਲ ਨਾ ਦੇਖ ॥੧॥

ਇੰਦ੍ਰਿਯਾਦਿਕ ਦੁੱਖ ਦਾਰਨ ਅਸੰਖਯਾਦਿਕ ਪਾਪ ॥

ਤੋਹਿ ਭਜਤ ਰੁਘੁਨਾਥ ਅੰਤਰਿ ਤਾਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਨਾ ਤਾਪ ॥੨॥

ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਚਹੁ ਜੁਗਿ ਭਗਤਿ ਪੁਰਵਨ ਕਾਮ ॥

ਆਸ ਮੋਹਿ ਭਰੋਸ ਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਜੈ ਜੈ ਰਾਮ ॥੩॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ

ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕ ਉਪਾਅ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਕੇਸਵੇ ਵਿਕਟ ਮਾਯਾ ਤੋਰ ਤਾਤੇ ਬਿਕਲ ਗਤਿ ਮੋਰ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਇਆ ਬਹੁਤ

ਭਿਆਨਕ ਕਸ਼ਟ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਅਕਲ

ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਸੁਬਿਸ਼ ਡਸਨ ਕਰਾਲ ਅਹਿਮੁਖ ਗ੍ਰਸਤਿ ਸੁਦ੍ਰਿੜ ਸੁ ਮੇਸ਼ ॥

ਨਿਰੁਖਿ ਮਾਖੀ ਬਖਤ ਬਿਆਕੁਲ ਲੋਭ ਕਾਲ ਨਾ ਦੇਖ ॥੧॥

ਇਹ ਮਾਇਆ ਆਪਣੇ ਸੁੰਦਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਰੂਪੀ ਭਿਆਨਕ ਸੱਪ ਵਰਗੇ

ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਡੰਗ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਸੁਦ੍ਰਿੜ ਤੋਂ ਸੁਦ੍ਰਿੜ ਜੀਵ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ

ਸੁੰਦਰ ਮਾਇਆ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੱਖੀ ਮਿੱਠੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ

ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਭੀ ਪੁਰਸ਼ ਲੋਭ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਮਾਂ

ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇੰਦ੍ਰਿਯਾਦਿਕ ਦੁੱਖ ਦਾਰਨ ਅਸੰਖਯਾਦਿਕ ਪਾਪ ॥

ਤੋਹਿ ਭਜਤ ਰੁਘੁਨਾਥ ਅੰਤਰਿ ਤਾਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਨਾ ਤਾਪ ॥੨॥

ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਦੁੱਖ ਕਾਰਨ ਜੀਵ

ਅਣਗਿਣਤ ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜੀਵ, ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਭਜਨ

ਕਰੇ ਫਿਰ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪੇਗਾ।

ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਚਹੁ ਜੁਗਿ ਭਗਤਿ ਪੁਰਵਨ ਕਾਮ ॥

ਆਸ ਮੋਹਿ ਭਰੋਸ ਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਜੈ ਜੈ ਰਾਮ ॥੩॥

ਪ੍ਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌਹਾਂ ਯੁੱਗਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ

ਵਾਲੇ ਹੋ। ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ

ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ 'ਤੇ ਹੀ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਹੇ ਸਰਵ-ਵਿਖੇ ਰਮੇ ਹੋਏ ਪਰਮਾਤਮਾ

ਜੀ ਆਪ ਦੀ ਜੈ ਹੋਵੇ ਜੀ।

ਰਾਮਹਿ ਪੂਜਾ ਕਹਾ ਚੜਾਉ ॥

ਫਲ ਅਰੁ ਫੂਲ ਅਨੁਪਮ ਨ ਪਾਉ ॥ ਟੇਕ ॥

ਬਨਹਰ ਦੂਧ ਜੋ ਬਛਰੂ ਜੁਠਾਰਓ ॥

ਪੁਹੁਪ ਭੰਵਰ ਜਲ ਮੀਨ ਬਿਟਾਰਓ ॥੧॥

ਮਲਿਆਗਿਰ ਬੇੜਿਯੋ ਭੁਅੰਗਾ ॥

ਬਿਸ਼ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੋਊ ਏਕੈ ਸੰਗਾ ॥੨॥

ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੇਦਹਿ ਬਾਸਾ।

ਕੈਸੈ ਪੂਜ ਕਰਹਿ ਤੇਰੀ ਦਾਸਾ ॥

ਮਨਹੀ ਪੂਜਾ ਮਨਹੀ ਧੂਪ ॥

ਮਨਹੀ ਸੱਉਂ ਸਹਜ ਸਰੂਪ ॥੩॥

ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਨ ਜਾਨੂੰ ਤੇਰੀ ॥

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਕਵਨ ਗਤਿ ਮੇਰੀ ॥੪॥

ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ

ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ

ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਮਹਿ ਪੂਜਾ ਕਹਾ ਚੜਾਉ ॥

ਫਲ ਅਰੁ ਫੂਲ ਅਨੁਪਮ ਨ ਪਾਉ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੈਂ ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਕੀ

ਚੜਾਵਾਂ? ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹਨ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਅਨੋਖਾ ਪਵਿੱਤਰ

ਫਲ ਤੇ ਫੁੱਲ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਵਾਂ?

ਬਨਹਰ ਦੂਧ ਜੋ ਬਛਰੂ ਜੁਠਾਰਓ ॥

ਪੁਹੁਪ ਭੰਵਰ ਜਲ ਮੀਨ ਬਿਟਾਰਓ ॥੧॥

ਦੁੱਧ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਚੜਾਉਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਛੜਾ ਬਣਾ ਵਿਚ ਚੁੰਘ ਕੇ ਜੁਠਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੁੱਲ ਨੂੰ

ਭੋਰਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮਛਲੀ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਫੁੱਲ ਤੇ

ਪਾਣੀ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਲਿਆਗਿਰ ਬੇੜਿਯੋ ਭੁਅੰਗਾ ॥

ਬਿਸ਼ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੋਊ ਏਕੈ ਸੰਗਾ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਚੰਦਨ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ

ਚੰਦਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਪ ਲਿਪਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰੇ ਸੱਪ ਅਤੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰਪੂਰ ਚੰਦਨ ਇਕੱਠੇ ਵੱਸਦੇ ਹਨ।
 ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੇਦਹਿ ਬਾਸਾ।
 ਕੈਸੈ ਪੂਜ ਕਰਹਿ ਤੇਰੀ ਦਾਸਾ॥
 ਧੂਪ, ਦੀਪਕ, ਮਿੱਠੇ ਅਤੇ ਬਹੁ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਆਪ
 ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹਨ।
 ਮਨਹੀ ਪੂਜਾ ਮਨਹੀ ਧੂਪ॥
 ਮਨਹੀ ਸੋਊਂ ਸਹਜ ਸਰੂਪ॥੩॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾ
 ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਮਨ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਧੂਪ ਧੜਾਉਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਮਨ
 ਦੀ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਨ ਜਾਨੂੰ ਤੇਰੀ॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਕਵਨ ਗਤਿ ਮੇਰੀ॥੪॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੈਂ ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ
 ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਕਿਹੜੀ ਗਤੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਭਾਵ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ
 ਦੀ ਪੂਜਾ ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼ਬਦ 106

ਬਰਜਿ ਹੋ ਬਰਜਿ ਬੀਨੁਲੇ ਮਾਇਆ ਜਗ ਖਾਇਆ॥
 ਮਹਾਪ੍ਰਬਲ ਸਭ ਹੀ ਬਸ ਕੀਏ, ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਭਰਮਾਇਆ॥ ਟੇਕ॥
 ਬਾਲਕ ਬਿਰਧ ਤਰੁਨ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ, ਨਾਨਾ ਭੇਸ ਬਨਾਵੈ॥
 ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਤਪੀ ਸੰਨਿਆਸੀ, ਪੰਡਿਤ ਰਹਿਨ ਨ ਪਾਵੈ॥੧॥
 ਬਾਜੀਗਰ ਕੀ ਬਾਜੀ ਕਾਰਨਿ, ਸਭ ਕੋ ਕੌਤਿਗ ਆਵੈ॥
 ਜੋ ਦੇਖੈ ਸੋ ਭੁਲਿ ਰਹੈ, ਵਾਕਾ ਚੇਲਾ ਮਰਮ ਜੋ ਪਾਵੈ॥੨॥
 ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਲੋਕ ਸਭ ਜੀਤੇ, ਇਹ ਬਿਧਿ ਤੇਜ ਜਨਾਵੈ॥
 ਸਿਅੰਭੂ ਕਾ ਚਿਤ ਚੌਰ ਲਿਓ ਹੈ, ਵਾਕੈ ਪਾਛੈ ਲਾਗਾ ਧਾਵੈ॥੩॥
 ਇਨ ਬਾਤਨ ਸੁਖਚੈਨ ਮਰਿਅਤ ਹੈ, ਸਭ ਕੋ ਰਹੇ ਉਝਾਰੀ॥
 ਨੇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਿਨ ਰਾਖੋ ਕੈਸੇ, ਮੇਟੇ ਬਿਪਤਿ ਹਮਾਰੀ॥੪॥
 ਕਹੈ 'ਰਵਿਦਾਸ' ਉਦਾਸ ਭਇਓ ਮਨ, ਭਾਜਿ ਕਹਾਂ ਅਬ ਜਈਏ॥
 ਇਤ ਉਤ ਤੁਮ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਸਾਈਂ, ਤੁਮਹੀਂ ਮਾਂਹਿ ਸਮਈਏ॥੫॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ
 ਬਚਣ ਦਾ ਉਪਾਅ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ
 ਵਿਆਪ ਰਹੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਾਇਆ ਦੇ

ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਬਰਜਿ ਹੋ ਬਰਜਿ ਬੀਨੁਲੇ ਮਾਇਆ ਜਗ ਖਾਇਆ॥
 ਮਹਾਪ੍ਰਬਲ ਸਭ ਹੀ ਬਸ ਕੀਏ, ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਭਰਮਾਇਆ॥
 ਟੇਕ॥
 ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪਣੀ
 ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਰੋਕੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਬਲ ਮਾਇਆ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ
 ਆਪਣੇ ਵੱਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੇ ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ
 ਭਰਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਬਾਲਕ ਬਿਰਧ ਤਰੁਨ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ, ਨਾਨਾ ਭੇਸ ਬਨਾਵੈ॥
 ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਤਪੀ ਸੰਨਿਆਸੀ, ਪੰਡਿਤ ਰਹਿਨ ਨ ਪਾਵੈ॥੧॥
 ਇਸ ਮਾਇਆ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ,
 ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਇਆ
 ਅੱਗੇ ਜੋਗੀ, ਜਤੀ, ਤਪੀ, ਸੰਨਿਆਸੀ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਵੀ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ।
 ਬਾਜੀਗਰ ਕੀ ਬਾਜੀ ਕਾਰਨਿ, ਸਭ ਕੋ ਕੌਤਿਗ ਆਵੈ॥
 ਜੋ ਦੇਖੈ ਸੋ ਭੁਲਿ ਰਹੈ, ਵਾਕਾ ਚੇਲਾ ਮਰਮ ਜੋ ਪਾਵੈ॥੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਜੀਗਰ ਦੀ ਬਾਜੀ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵ ਕੌਤਕ
 ਭਾਵ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਮਾਇਆ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ
 ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਉਹੀ ਸੱਚਾ ਉਪਾਸਕ ਹੈ ਜੋ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਭੇਦ
 ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਲੋਕ ਸਭ ਜੀਤੇ, ਇਹ ਬਿਧਿ ਤੇਜ ਜਨਾਵੈ॥
 ਸਿਅੰਭੂ ਕਾ ਚਿਤ ਚੌਰ ਲਿਓ ਹੈ, ਵਾਕੈ ਪਾਛੈ ਲਾਗਾ ਧਾਵੈ॥੩॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਮਾਇਆ ਨੇ
 ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ
 ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਮਾਇਆ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਇਆ
 ਨੇ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਚਿਤ ਆਪਣੀ ਤਰਫ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਚਮੁੱਚ ਮਾਇਆ
 ਸਭ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।
 ਇਨ ਬਾਤਨ ਸੁਖਚੈਨ ਮਰਿਅਤ ਹੈ, ਸਭ ਕੋ ਰਹੇ ਉਝਾਰੀ॥
 ਨੇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਿਨ ਰਾਖੋ ਕੈਸੇ, ਮੇਟੇ ਬਿਪਤਿ ਹਮਾਰੀ॥੪॥
 ਇਸ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਮਗਰ ਲੱਗ ਕੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ
 ਜੀਵ ਖਪ-ਖਪ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਸਭ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੀ
 ਹਾਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਰੱਖਿਆ
 ਕਰੋ।
 ਕਹੈ 'ਰਵਿਦਾਸ' ਉਦਾਸ ਭਇਓ ਮਨ, ਭਾਜਿ ਕਹਾਂ ਅਬ ਜਈਏ॥

ਇਤ ਉਤ ਤੁਮ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਸਾਈ, ਤੁਮਹੀਂ ਮਾਂਹਿ ਸਮਈਏ ॥੫॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਬਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ
 ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ
 ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਜਾਈਏ ? ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ
 ਇਥੇ-ਉਥੇ ਭਾਵ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ, ਇਹ ਜੀਵ ਆਪ ਦਾ
 ਭਜਨ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸ਼ਬਦ 107
 ਤੁਝਹਿ ਚਰਨ ਅਰਬਿੰਦ ਭਵਨ ਮਨੁ,
 ਪਾਨ ਕਰਤ ਪਾਇਓ ਪਾਇਓ ਰਮਇਆ ਧਨੁ ॥ਟੇਕ॥
 ਸੰਪਤਿ ਵਿਪਤਿ ਪਟਲ ਮਾਇਆ ਧਨ,
 ਤਾ ਮਹਿੰ ਮਗਨ ਨ ਹੋਤ ਤੇਰੇ ਜਨ ॥੧॥
 ਕਹਾ ਭਇਓ ਜੇ ਗਤ ਤਨ ਛਿਨ ਛਿਨ ॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਏ ਤੋ ਡਰਪੈ ਤੇਰੇ ਨਿਜ ਜਨ ॥੨॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਰਜ ਲੈ ਰਾਖੇ ਰਿਦੈ ਧਰਿ, ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਛੂਟਿਬੋ ਕਵਨ ਪਰਿ ॥੩॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ
 ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ
 ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 ਤੁਝਹਿ ਚਰਨ ਅਰਬਿੰਦ ਭਵਨ ਮਨੁ,
 ਪਾਨ ਕਰਤ ਪਾਇਓ ਪਾਇਓ ਰਮਇਆ ਧਨੁ ॥ਟੇਕ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ, ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਭੌਰੇ ਵਾਂਗ
 ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਦਾ ਪਾਵਨ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਕੇ, ਮੈਂ
 ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।
 ਸੰਪਤਿ ਵਿਪਤਿ ਪਟਲ ਮਾਇਆ ਧਨ,
 ਤਾ ਮਹਿੰ ਮਗਨ ਨ ਹੋਤ ਤੇਰੇ ਜਨ ॥੧॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਆਪ ਦਾ
 ਦਾਸ, ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਰੂਪੀ ਪਰਦਾ, ਸੰਸਾਰਿਕ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਝੂਠੇ
 ਧਨ ਵਿਚ ਮਗਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
 ਕਹਾ ਭਇਓ ਜੇ ਗਤ ਤਨ ਛਿਨ ਛਿਨ ॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਏ ਤੋ ਡਰਪੈ ਤੇਰੇ ਨਿਜ ਜਨ ॥੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ

ਡਰ ਨਹੀਂ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਡਰ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚੋਂ
 ਆਪ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾ ਘੱਟ ਜਾਵੇ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਰਜ ਲੈ ਰਾਖੇ ਰਿਦੈ ਧਰਿ,
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਛੂਟਿਬੋ ਕਵਨ ਪਰਿ ॥੩॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ
 ਜੀ! ਦਾਸ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ
 ਆਪ ਕਿਹੜੇ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਛੁਟੋਗੇ ? ਭਾਵ ਆਪ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸੱਚੇ ਬੰਧਨ 'ਚੋਂ
 ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।
 ਸ਼ਬਦ 108
 ਬੰਦੇ ਜਾਨਿ ਸਾਹਿਬ ਗਨੀ।
 ਸਮਝਿ ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਬੋਲੈ ਕਾਬੇ ਮੇਂ ਕਿਆ ਮਨੀ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਜਵਾਨੀ ਦੁਨੀ ਜਮਾਲ ਸੂਰਤਿ ਦੇਖਿਏ ਬਿਰਿ ਨਾਹਿੰ ਵੇ।
 ਦਮ ਛ ਸੈ ਸਹੰਸ ਇੱਕੀਸ ਹਰ ਦਿਨ ਖਜਾਨੇ ਥੈਂ ਜਾਹਿੰ ਵੇ ॥੧॥
 ਮਨੀ ਮਾਰੇ ਗਰਬ 'ਗਾਫਿਲ' ਬੇਮਿਹਰ ਬੇਪੀਰ ਵੇ।
 ਦਰੀ ਖਾਨੇ ਪਰਤ ਚੋਬਾ ਹੋਤ ਨਹੀਂ ਤਕਸੀਰ ਵੇ ॥੨॥
 ਸਿਆਹੀ ਸਪੇਦੀ ਤੁਰੰਗੀ ਨਾਨਾ ਰੰਗ ਬਿਸਾਲ ਵੇ।
 ਨਾਪੈਦ ਤੈਂ ਪੈਦਾ ਕੀਆ ਪੈਮਾਲ ਕਰਤ ਨ ਬਾਰ ਵੇ ॥੩॥
 ਕੁਛ ਗਾਂਠਿ ਖਰਚੀ ਮਿਹਰ ਤੋਸਾ ਖੈਰ ਖੂਬੀ ਹਾਥਿ ਵੇ।
 ਧਨੀ ਕਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਯਾ ਤਬ ਕੀਆ ਚਾਲੈ ਸਾਥ ਵੇ ॥੪॥
 ਤਜਿ ਬਦਜਵਾਂ ਬੇਨਜਰ ਕਮਦਿਲਾਂ ਕਰਿ ਖਸਮ ਕੀ ਕਾਨ ਵੇ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣ ਕਛੁ ਹਕ ਹਲਾਲ ਪਛਾਣ ਵੇ ॥੫॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ
 ਕੇ ਸ਼ੇਸ਼ਟ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ
 ਜੀਵ ਦੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 ਬੰਦੇ ਜਾਨਿ ਸਾਹਿਬ ਗਨੀ।
 ਸਮਝਿ ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਬੋਲੈ ਕਾਬੇ ਮੇਂ ਕਿਆ ਮਨੀ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਬੰਦੇ! ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਜਾਣ ਲੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਡਾ ਧਨੀ ਹੈ। ਵੇਦ,
 ਕਤੇਬ ਆਦਿ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਇਹੀ ਸਮਝਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ
 ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਬੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਜਵਾਨੀ ਦੁਨੀ ਜਮਾਲ ਸੂਰਤਿ ਦੇਖਿਏ ਬਿਰਿ ਨਾਹਿੰ ਵੇ।
 ਦਮ ਛ ਸੈ ਸਹੰਸ ਇੱਕੀਸ ਹਰ ਦਿਨ ਖਜਾਨੇ ਥੈਂ ਜਾਹਿੰ ਵੇ ॥੧॥
 ਜਵਾਨ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਦਿਨ ਇੱਕੀ ਹਜ਼ਾਰ ਛੇ ਸੌ ਸਵਾਸ ਤੇਰੇ ਅਨਮੋਲ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਵਿਚੋਂ ਵਿਅਰਥ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਨੀ ਮਾਰੇ ਗਰਬ 'ਗਾਫਿਲ' ਬੇਮਿਹਰ ਬੇਪੀਰ ਵੇ।

ਦਰੀ ਖਾਨੇ ਪਰਤ ਚੋਬਾ ਹੋਤ ਨਹੀਂ ਤਕਸੀਰ ਵੇ ॥੨॥

ਹੇ ਮੂਰਖ! ਬੇ-ਰਹਿਮ ਅਤੇ ਬੇਗੁਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੂੰ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਸ ਦਵਾਰ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਚੰਗੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲ, ਤਾਂ ਜੋ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸਿਆਹੀ ਸਪੇਦੀ ਤੁਰੰਗੀ ਨਾਨਾ ਰੰਗ ਬਿਸਾਲ ਵੇ।

ਨਾਪੈਦ ਤੈਂ ਪੈਦਾ ਕੀਆ ਪੈਮਾਲ ਕਰਤ ਨ ਬਾਰ ਵੇ ॥੩॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਾਲਾ, ਚਿੱਟਾ ਅਤੇ ਪੀਲਾ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਬੇਅੰਤ ਰੰਗ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਉਸ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਵੀ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦਾ।

ਕੁਛ ਗਾਂਠਿ ਖਰਚੀ ਮਿਹਰ ਤੋਸਾ ਖੈਰ ਖੂਬੀ ਹਾਥਿ ਵੇ।

ਧਨੀ ਕਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਯਾ ਤਬ ਕੀਆ ਚਾਲੈ ਸਾਥਿ ਵੇ ॥੪॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਤੋਸਾ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖੈਰ ਆਪਣੇ ਪੱਲੇ ਬੰਨ ਲੈ ਜੋ ਤੇਰੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਪਰਮ-ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਵੇਗਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਧਨ ਹੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤਜਿ ਬਦਜਵਾਂ ਬੇਨਜਰ ਕਮਦਿਲਾਂ ਕਰਿ ਖਸਮ ਕੀ ਕਾਨ ਵੇ।

ਰਵਿਦਾਸ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣ ਕਛੁ ਹਕ ਹਲਾਲ ਪਛਾਣ ਵੇ ॥5॥

ਹੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਬੁਰਾ ਬੋਲਣਾ ਤਿਆਗਦੇ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰ।

ਸ਼ਬਦ 109

ਸੁ ਕਛੁ ਵਿਚਾਰਿਓ ਤਾਥੈ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਥਿਰੁ ਹੈ ਰਹਿਓ।

ਹਰਿ ਰੰਗ ਲਾਗੋ ਤਾਥੈ ਮੇਰੇ ਬਰਨ ਪਲਟਿ ਭਯੋ ॥ ਟੇਕ ॥

ਧੰਨ ਸੋ ਪੰਥੀ ਪੰਥ ਚਲਾਵਾ।

ਅਗਮ ਗਵਨ ਮੇਂ ਗਮ ਦਿਖਲਾਵਾ ॥੧॥

ਅਬਰਨ ਬਰਨ ਕਥੈ ਜਿਨ ਕੋਈ।

ਘਟ ਘਟ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਓ ਹਰਿ ਸੋਈ ॥

ਜਿਹਿ ਪਦ ਸੁਨਨਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਸਾ।

ਸੋ ਪਦ ਰਮਿ ਰਹਿਓ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੨॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁ ਕਛੁ ਵਿਚਾਰਿਓ ਤਾਥੈ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਥਿਰੁ ਹੈ ਰਹਿਓ।

ਹਰਿ ਰੰਗ ਲਾਗੋ ਤਾਥੈ ਮੇਰੇ ਬਰਨ ਪਲਟਿ ਭਯੋ ॥ ਟੇਕ ॥

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕੁਝ ਕੁ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਸਥਿਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ 'ਹਰਿ' ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮਜ਼ੀਠੀ ਰੰਗ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਝੂਠਾ ਰੰਗ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਧੰਨ ਸੋ ਪੰਥੀ ਪੰਥ ਚਲਾਵਾ।

ਅਗਮ ਗਵਨ ਮੇਂ ਗਮ ਦਿਖਲਾਵਾ ॥੧॥

ਧੰਨ ਉਹ ਸੰਤ ਸਾਧਕ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਪੰਥ ਚਲਾਇਆ ਹੈ। ਗਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਵਾਗਵਨ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਬਰਨ ਬਰਨ ਕਥੈ ਜਿਨ ਕੋਈ।

ਘਟ ਘਟ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਓ ਹਰਿ ਸੋਈ ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਮਤ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਜੀਵ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ 'ਹਰਿ' ਵਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਹਿ ਪਦ ਸੁਨ ਨਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਸਾ।

ਸੋ ਪਦ ਰਮਿ ਰਹਿਓ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੨॥

ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਜੀਵ ਵਿਆਕੁਲ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਦਾਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਆਡੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹੋ ਕੇ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਸ਼ਬਦ 110

ਭਾਈ ਰੇ ਸਹਜ ਬੰਦੋ ਸੋਈ ਬਿਨ ਸਹਜ ਸਿਧਿ ਨ ਹੋਈ।

ਨਯੋਲੀਨ ਮਨ ਜੋ ਜਾਨਿਯੋ ਜਬ ਕੀਟ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਹੋਈ ॥ ਟੇਕ ॥

ਆਪਾ ਪਰ ਚੀਨ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਰੇ ਅੰਰ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼।

ਕਹਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਆਯੋ ਰੇ ਭਾਈ ਜਾਹੂਗੇ ਕਿਤ ਦੇਸ ॥੧॥
ਕਹਿਯੋ ਤੋ ਕਹਿਯੋ ਕਾ ਕਹਿ ਕਹੀਏ ਕਹਾਂ ਨ ਕੋ ਪਤਿਆਇ ॥
ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਅਜਾਨ ਹੈ ਕਰਿ ਰਹਿਓ ਸਹਜ ਸਮਾਇ ॥੨॥
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ
ਅੱਗੇ ਦੁਰਲਭ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੀਵ ਬਾਹਰੀ ਆਡੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ
ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਭਾਈ ਰੇ ਸਹਜ ਬੰਦੋ ਸੋਈ ਬਿਨ ਸਹਜ ਸਿਧਿ ਨ ਹੋਈ।
ਨਯੋਲੀਨ ਮਨ ਜੋ ਜਾਨਿਯੋ ਜਬ ਕੀਟ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਹੋਈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਹੇ ਭਾਈ! ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ
ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ
ਸਕਦੀ। ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਲੀਨ ਹੋਣਾ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜਾਣੀਏ ਜਿਵੇਂ
ਕੀੜਾ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਕੀੜਾ ਜਿਸ ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਉਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੀੜਾ ਵੀ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਸ ਜੀਵ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ
ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਆਪਾ ਪਰ ਚੀਨੇ ਨਹੀਂ ਰੇ ਔਰ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼।
ਕਹਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਆਯੋ ਰੇ ਭਾਈ ਜਾਹੂਗੇ ਕਿਤ ਦੇਸ ॥੧॥
ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਪਰਾਇਆ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਤੂੰ
ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ
ਖੋਜ ਕਰ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਜਾਣਾ ਹੈ?
ਕਹਿਯੋ ਤੋ ਕਹਿਯੋ ਕਾ ਕਹਿ ਕਹੀਏ ਕਹਾਂ ਨ ਕੋ ਪਤਿਆਇ ॥
ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਅਜਾਨ ਹੈ ਕਰਿ ਰਹਿਓ ਸਹਜ ਸਮਾਇ ॥੨॥
ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ
ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ
ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਦਾਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਆਡੰਬਰਾਂ
ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹੋ ਕੇ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ
ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਦੇਹੁ ਕਲਾਲੀ ਏਕ ਪਿਆਲਾ।
ਐਸਾ ਅਵਧੂ ਹੋਈ ਮਤਵਾਲਾ ॥ ਟੇਕ ॥
ਕਹੈ ਕਲਾਲੀ ਪਿਆਲਾ ਦੇਉ।
ਪੀਵਨਹਾਰੇ ਕਾ ਸਿਰ ਲੇਉ ॥੧॥
ਏਰੀ ਕਲਾਲੀ ਤੈਂ ਕਿਆ ਕੀਆ।
ਸਿਰ ਕੇ ਸਾਟੈ ਪਿਆਲਾ ਦੀਆ ॥
ਸਿਰ ਕੈ ਸਾਟੈ ਮਹਿੰਗਾ ਭਾਰੀ।
ਪੀਵੇਗਾ ਅਪਨਾ ਸਿਰ ਡਾਰੀ ॥੨॥
ਚੰਦ ਸੂਰ ਦੇਉ ਸਨਮੁਖ ਹੋਈ।
ਪੀਵੈ ਪਿਆਲਾ ਮਰੈ ਨ ਕੋਈ ॥੩॥
ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਮੇਂ ਭਾਠੀ ਸ੍ਰਵੈ।
ਪੀਵੈ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰਮੁਖ ਦ੍ਰਵੈ ॥੪॥
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਨਾਮ ਦਾ ਦਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਿਆਲਾ
ਪੀਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਪਿਆਲਾ ਆਪਣਾ ਆਪ
ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਦੇਹੁ ਕਲਾਲੀ ਏਕ ਪਿਆਲਾ।
ਐਸਾ ਅਵਧੂ ਹੋਈ ਮਤਵਾਲਾ ॥ ਟੇਕ ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਜਨੋਂ
ਇਕ ਪਿਆਲਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦੇਣਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਨੂੰ ਪੀਣ
ਲਈ ਮੈਂ ਵੈਰਾਗੀ ਹਾਂ ਤੇ ਪੀ ਕੇ ਮੈਂ ਮਸਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ।
ਕਹੈ ਕਲਾਲੀ ਪਿਆਲਾ ਦੇਉ।
ਪੀਵਨਹਾਰੇ ਕਾ ਸਿਰ ਲੇਉ ॥੧॥
ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਿਆਲਾ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਪਿਆਲਾ ਤਾਂ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਆਪਣਾ
ਸਿਰ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਭੇਟ ਕਰੇ ਭਾਵ ਆਪਾ-ਆਪ ਮਿਟਾ ਦੇਵੇ।
ਏਰੀ ਕਲਾਲੀ ਤੈਂ ਕਿਆ ਕੀਆ।
ਸਿਰ ਕੇ ਸਾਟੈ ਪਿਆਲਾ ਦੀਆ ॥
ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਿਆਲਾ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਤੁਸੀਂ
ਕੀ ਕੀਤਾ! ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਸਿਰ ਕੈ ਸਾਟੈ ਮਹਿੰਗਾ ਭਾਰੀ।
ਪੀਵੇਗਾ ਅਪਨਾ ਸਿਰ ਡਾਰੀ ॥੨॥
ਸਿਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ

ਸਿਰ ਵਾਰ ਕੇ ਜੀਵ ਐਸਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀਂਦਾ ਹੈ।
 ਚੰਦ ਸੂਰ ਦੋਊ ਸਨਮੁਖ ਹੋਈ।
 ਪੀਵੈ ਪਿਆਲਾ ਮਰੈ ਨ ਕੋਈ॥੩॥
 ਈੜਾ ਤੇ ਪਿੰਗਲਾ ਦੋਨੋਂ ਨਾੜੀਆਂ ਜਿਥੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ
 ਹਨ, ਉਥੇ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਤਾਂ ਦਸਵੇਂ ਦਵਾਰੇ
 ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀਂਦਾ ਹੈ।
 ਉਹ ਫਿਰ ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਮੇਂ ਭਾਠੀ ਸੁਵੈ।
 ਪੀਵੈ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰਮੁਖ ਦੁਵੈ॥੪॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਐਸੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਿਆਲੇ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼
 ਕਰਕੇ ਸਹਿਜ ਭਾਵ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ ਭੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਤਿਆਰ ਹੋਈ
 ਸ਼ਰਾਬ ਝਰਦੀ ਹੈ। ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਬ੍ਰਹਮ-ਆਨੰਦ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਲਾ
 ਪੀਂਦੇ ਹਨ।
 ਸ਼ਬਦ 112
 ਐਸੀ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਵਿਖਿਆਤ ਚਮਾਰੰ॥
 ਹਿਰਦੇ ਰਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨ ਸਾਰੰ॥ ਟੇਕ॥
 ਸੁਰਸਰਿ ਜਲ ਲੀਯਾ ਕ੍ਰਿਤ ਬਾਰੁਨੀ ਰੇ ਜੈਸੇ ਸੰਤ ਜਨ ਨਾਹਿ ਕਰਤ
 ਪਾਨੰ।
 ਸੁਰਾ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਨਿਤਿ ਗੰਗਜਲ ਮਾਨਿਯੇ ਸੁਰਸਰਿ ਮਿਲਤ ਨਹਿ
 ਹੋਤ ਆਨੰ॥੧॥
 ਤਰ ਤਾਰਿ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰ ਮਾਨਿਯੇ ਜੈਸੇ ਕਾਗਰਾ ਕਰਤ ਬਿਚਾਰੰ।
 ਭਗਵਤ ਭਗਵੰਤ ਜਬ ਉਪਰੇ ਲਿਖਿਯੇ ਤਬ ਪੂਜਿਯੇ ਕਰਿ
 ਨਮਸਕਾਰੰ॥੨॥
 ਅਨੇਕ ਅਧਮ ਜਿਬ ਨਾਮ ਸੁਨਿ ਉਧਰੇ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਭਯੇ ਪਰਸਿ
 ਸਾਰੰ।
 ਭਨਤ ਰਵਿਦਾਸ ਰਰੰਕਾਰ ਗੁਨਗਾਬੰਤ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਭਯੇ ਸਹਜ ਪਾਰੰ॥੩॥
 ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 ਐਸੀ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਵਿਖਿਆਤ ਚਮਾਰੰ॥
 ਹਿਰਦੇ ਰਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨ ਸਾਰੰ॥ ਟੇਕ॥
 ਮੇਰੀ ਐਸੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਚਮਾਰ ਜਾਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਸੁਰਸਰਿ ਜਲ ਲੀਯਾ ਕ੍ਰਿਤ ਬਾਰੁਨੀ ਰੇ ਜੈਸੇ ਸੰਤ ਜਨ ਨਾਹਿ ਕਰਤ
 ਪਾਨੰ।
 ਜੇਕਰ ਗੰਗਾ ਦਾ ਜਲ ਲਿਆ ਕੇ ਉਸਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾ ਲਈ ਜਾਵੇ
 ਤਦ ਵੀ ਸੰਤ ਜਨ ਉਸਨੂੰ ਪੀਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੰਗਾ ਦਾ ਜਲ
 ਆਪਣੇ ਚਲਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜੀਵ ਉੱਚੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ
 ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
 ਸੁਰਾ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਨਿਤਿ ਗੰਗਜਲ ਮਾਨਿਯੇ ਸੁਰਸਰਿ ਮਿਲਤ ਨਹਿ
 ਹੋਤ ਆਨੰ॥੧॥
 ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਦੀਆਂ-ਨਾਲਿਆਂ
 ਦਾ ਪਾਣੀ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਹੀਂ
 ਰਹਿੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਗੰਗਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਜਾਤ ਕਰਕੇ ਸੂਦਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਤਰ ਤਾਰਿ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰ ਮਾਨਿਯੇ ਜੈਸੇ ਕਾਗਰਾ ਕਰਤ ਬਿਚਾਰੰ।
 ਜਿਵੇਂ ਤਾੜ ਦਾ ਰੁੱਖ ਅਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ
 ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਵਰਗਾ ਜਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾੜ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੇ
 ਪੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਕਾਗਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।
 ਭਗਵਤ ਭਗਵੰਤ ਜਬ ਉਪਰੇ ਲਿਖਿਯੇ ਤਬ ਪੂਜਿਯੇ ਕਰਿ
 ਨਮਸਕਾਰੰ॥੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ
 ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਪੂਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਜਿਹਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਰਕੇ ਨੀਚ ਸਮਝਦੇ ਸਨ,
 ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ
 ਵਿਚ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਪੂਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਅਨੇਕ ਅਧਮ ਜਿਬ ਨਾਮ ਸੁਨਿ ਉਧਰੇ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਭਯੇ ਪਰਸਿ
 ਸਾਰੰ।
 ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਛੋਟੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸਮਝਦੇ
 ਸਨ ਉਹ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਾਵਨ ਨਾਮ ਜਪਕੇ ਕੇ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ।
 ਭਨਤ ਰਵਿਦਾਸ ਰਰੰਕਾਰ ਗੁਨ ਗਾਬੰਤ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਭਯੇ ਸਹਜ
 ਪਾਰੰ॥੩॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਤੋਂ

ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਕੇ ਸੰਤ ਜਨ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ
ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਬਦ 113

ਪਾਰ ਗਯਾ ਚਾਹੇ ਸਭ ਕੋਈ ਦੋਹੁ ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਨਹਿ ਹੋਈ॥੧॥ ਟੇਕ॥
ਪਾਰ ਕਹੈ ਉਰਵਾਰ ਸੋ ਪਾਰਾ ਬਿਨ ਪਦ ਪਰਚੇ ਭ੍ਰਮੈ ਗੰਵਾਰਾ॥੧॥
ਪਾਰ ਪਰਮਪਦ ਮਾਂਝਿ ਮੁਰਾਰੀ ਤਾ ਮੈਂ ਆਪ ਰਮੈਂ ਬਨਵਾਰੀ॥੨॥
ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਬਸੈ ਸਭ ਠਾਂਈ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਲੈ ਸੁੱਖ ਸਾਂਈ॥੩॥
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼
ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ
ਪਰਮ ਤੱਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਪਰਮ-
ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ-ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਪਾਰ ਗਯਾ ਚਾਹੇ ਸਭ ਕੋਈ ਦੋਹੁ ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਨਹਿ ਹੋਈ॥੧॥
ਟੇਕ॥

ਹਰ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪ੍ਰਭੂ
ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਵ ਲੋਕ
ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਪਾਰ ਕਹੈ ਉਰਵਾਰ ਸੋ ਪਾਰਾ ਬਿਨ ਪਦ ਪਰਚੇ ਭ੍ਰਮੈ ਗੰਵਾਰਾ॥੧॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਨੂੰ
ਹੀ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਰਮ-ਤੱਤ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹ
ਗੰਵਾਰ ਪੁਰਸ਼ ਭਰਮ ਵਿਚ ਹੀ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਰ ਪਰਮਪਦ ਮਾਂਝਿ ਮੁਰਾਰੀ ਤਾ ਮੈਂ ਆਪ ਰਮੈਂ ਬਨਵਾਰੀ॥੨॥

ਪਰਮ-ਪਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ
ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਬਸੈ ਸਭ ਠਾਂਈ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਲੈ ਸੁੱਖ ਸਾਂਈ॥੩॥

ਪਰਮ-ਪਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਥਾਵਾਂ
'ਤੇ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ। ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੀ ਪਰਮ-ਸੁੱਖ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 114

ਸਤਿਗੁਰ ਹਮਹੁ ਲਖਾਈ ਬਾਟ॥
ਜਨਮ ਪਾਛਲੇ ਪਾਪ ਨਸਾਨੇ, ਮਿਟੋਗੋ ਸਭੁ ਸੰਤਾਪ॥ਟੇਕ॥
ਬਾਹਰ ਖੋਜਤ ਜਨਮ ਗੰਵਾਏ, ਉਨਮਨਿ ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਘਟ ਆਪ॥

ਸ਼ਬਦ ਅਨਾਹਦ ਬਾਜਤ ਘਟ ਮਹਿ, ਅਗਮ ਗਿਆਨ ਭੋ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ॥੧॥

ਧਨ ਦਾਰਾ ਮਹਿ ਰਹਿਓ ਮਗਨ ਨਿਤ, ਗੁਣਿਓ ਨ ਮਿਥੁ ਕੋ ਚਾਪ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਵੈ, ਤ੍ਰਿਛਾ ਬੁਝਿ ਮਿਟਿ ਮਨ ਸੰਤਾਪ॥੨॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ
ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ
ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰ ਹਮਹੁ ਲਖਾਈ ਬਾਟ॥

ਜਨਮ ਪਾਛਲੇ ਪਾਪ ਨਸਾਨੇ, ਮਿਟੋਗੋ ਸਭੁ ਸੰਤਾਪ॥ਟੇਕ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਲਈ
ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਚੱਲਕੇ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ
ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਹਰ ਖੋਜਤ ਜਨਮ ਗੰਵਾਏ, ਉਨਮਨਿ ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਘਟ ਆਪ॥

ਜੀਵ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਹੋਇਆ ਜਨਮ ਗਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ
ਨਾਮ ਜੱਪ ਕੇ, ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ, ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ਉਹ
ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ ਅਨਾਹਦ ਬਾਜਤ ਘਟ ਮਹਿ, ਅਗਮ ਗਿਆਨ ਭੋ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ॥੧॥

ਅਨਾਹਦ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਰਸ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੂੰਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਸਾ

ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਧਨ ਦਾਰਾ ਮਹਿ ਰਹਿਓ ਮਗਨ ਨਿਤ, ਗੁਣਿਓ ਨ ਮਿਥੁ ਕੋ ਚਾਪ॥

ਧਨ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਵਿਚ ਜੀਵ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਵੈ, ਤ੍ਰਿਛਾ ਬੁਝਿ ਮਿਟਿ ਮਨ ਸੰਤਾਪ॥੨॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ
ਮਿਲਣ ਦੀ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ
ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਤਾਪ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ
ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 115

ਬਾਪੁਰੇ ਸਤ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਰੇ।

ਗਿਆਨ ਬਿਚਾਰ ਚਰਨ ਚਿਤ ਲਾਵੈ

ਹਰਿ ਕੀ ਸਰਨਿ ਰਹੈ ਰੇ॥ ਟੇਕ॥

ਪਾਤੀ ਤੋੜੇ ਪੂਜਿ ਰਚਾਵੇ ਤਾਰਨ ਤਿਰਨ ਕਹੈ ਰੇ।

ਹਮਰੀ ਬੇਰ ਭਏ ਬਲਹੀਨਾ ॥੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਲਈ ਕੀ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ? ਪਰ ਮੇਰੀ
 ਵਾਰੀ ਆਪ ਬਲਹੀਨ ਹੋ ਗਏ ਹੋ, ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ?
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਅਪਰਾਧੀ।
 ਜੇਹਿ ਤੁਮ ਦ੍ਰਵੈ ਮੈਂ ਭਗਤਿ ਨ ਸਾਧੀ ॥੩॥
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦਾਸ
 ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪ ਦਾ ਦਾਸ ਕਹਾ ਕੇ ਆਪ ਦੀ ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਸੱਚੀ
 ਸਾਧਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
 ਸ਼ਬਦ 117
 ਬੋਰੀ ਕਰਿਲੈ ਰਾਮ ਸਨੇਹਾ ॥
 ਸੰਗ ਸਹੇਲੀ ਵਿਆਹ ਚਲੀ ਸਬ, ਛਾਡਿ ਨੈਹਰਿ ਰਾ ਗੋਹਾ ॥ਟੇਕ॥
 ਖੇਲ ਖਿਲਾਰ ਬਇਸ ਸਭ ਬੀਤੀ, ਮਨ ਚਿਤ ਭਜ ਨ ਪਿਉ ਪਰਤੀਤੀ ॥
 ਮੈਂ ਮੈਂ ਜੋ ਲੋ ਗਰਭ ਬੋਰਾਨੀ, ਤੋ ਲੋ ਪਿਆਰਾ ਮਨੁ ਨਹਿ ਆਨੀ ॥੧॥
 ਆਪਾ ਮੇਟਿ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਖੋਹੀ, ਗਰਬ ਤਿਆਗੀ ਅਰਪਿਹਿ ਨਿਜ ਦੇਹੀ ॥
 ਪਿਉ ਕੋ ਨਾਰੀ ਉਹਿ ਮਨ ਆਈ, ਜਿਹਿ ਅਭਿ ਅੰਤਰ ਅਵਰੁ ਨਹਿ
 ਕਾਈ ॥੨॥
 ਜੋ ਲੋ ਪਿਆਰਾ ਮਨ ਨਹਿ ਆਈ, ਕਾ ਸੋਰਹਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਨਾਈ ॥
 ਸੋਈ ਸਤੀ ਰਵਿਦਾਸ ਬਖਾਨੀ, ਤਨ ਮਨ ਸਿਉਂ ਪਿਉ ਰੰਗ ਸਮਾਨੀ ॥੩॥
 ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀਵ ਰੂਪੀ
 ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ
 ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 ਬੋਰੀ ਕਰਿਲੈ ਰਾਮ ਸਨੇਹਾ ॥
 ਸੰਗ ਸਹੇਲੀ ਵਿਆਹ ਚਲੀ ਸਬ, ਛਾਡਿ ਨੈਹਰਿ ਰਾ ਗੋਹਾ ॥ਟੇਕ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਬੋਰੀ ਇਸਤਰੀ ! ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸਨੇਹ
 ਕਰ। ਬਾਕੀ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਸਹੇਲੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਈਆਂ
 ਹਨ ਭਾਵ ਵਿਆਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਭਾਈ ! ਤੂੰ ਇੱਧਰ-
 ਇੱਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ।
 ਖੇਲ ਖਿਲਾਰ ਬਇਸ ਸਭ ਬੀਤੀ, ਮਨ ਚਿਤ ਭਜ ਨ ਪਿਉ ਪਰਤੀਤੀ ॥
 ਹੇ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ! ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ
 ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਮਨ ਅਤੇ ਚਿਤ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ 'ਤੇ
 ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।
 ਮੈਂ ਮੈਂ ਜੋ ਲੋ ਗਰਭ ਬੋਰਾਨੀ, ਤੋ ਲੋ ਪਿਆਰਾ ਮਨੁ ਨਹਿ ਆਨੀ ॥੧॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਇਹ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਬਾਵਰੀ ਬਣੀ
 ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੀ।
 ਆਪਾ ਮੇਟਿ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਖੋਹੀ, ਗਰਬ ਤਿਆਗੀ ਅਰਪਿਹਿ ਨਿਜ ਦੇਹੀ ॥
 ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਿਟਾ ਕੇ ਭਾਵ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ
 ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
 ਪਿਉ ਕੋ ਨਾਰੀ ਉਹਿ ਮਨ ਆਈ, ਜਿਹਿ ਅਭਿ ਅੰਤਰ ਅਵਰੁ ਨਹਿ
 ਕਾਈ ॥੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਹੀ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ
 ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਜੋ ਲੋ ਪਿਆਰਾ ਮਨ ਨਹਿ ਆਈ, ਕਾ ਸੋਰਹਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਨਾਈ ॥
 ਜੇਕਰ ਇਹ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੀ
 ਤਾਂ ਇਹ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰ ਲਵੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।
 ਸੋਈ ਸਤੀ ਰਵਿਦਾਸ ਬਖਾਨੀ, ਤਨ ਮਨ ਸਿਉਂ ਪਿਉ ਰੰਗ ਸਮਾਨੀ ॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਵਖਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹੀ ਜੀਵ
 ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਸਤੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਅੱਗੇ ਤਨ-ਮਨ ਅਰਪਣ ਕਰ
 ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 ਸ਼ਬਦ 118
 ਰੇ ਮਨ ਮਾਂਛਲਾ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦੇ, ਤੂੰ ਚਿਤਰ ਬਚਿਤਰ ਬਿਚਾਰ ਰੇ।
 ਜਿਹਿ ਗਾਲੇ ਗਲਿਆਹੀਂ ਮਰੀਏ, ਸੋ ਸੰਗ ਦੂਰਿ ਨਿਵਾਰਿ ਰੇ ॥ਟੇਕ॥
 ਯਮ ਹੈ ਡਿਗਣਿ ਡੋਰਿ ਹੈ ਕੰਕਣ, ਪਰ ਤਿਯ ਗਾਲੋਂ ਜਾਣਿ ਰੇ ॥
 ਹਵੈ ਰਸ ਲੁਬਧ ਰਮੇ ਯੋ ਮੂਰਖ, ਮਨ ਪਛਿਤਾਵੈ ਨਿਆਣਿ ਰੇ ॥੧॥
 ਪਾਪ ਗੁਨਿਓ ਛੈ ਧਰਮ ਨਿਬੰਧੀ, ਤੂੰ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਫਲ ਚਾਖਿ ਰੇ ॥੨॥
 ਪਰਤਿਰਿਆ ਸੰਗ ਭਲੋਂ ਜੋ ਹੋਵੈ, ਤੋ ਰਾਣੋਂ ਰਾਵਨ ਦੇਖਿ ਰੇ ॥੨॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਰਤਨ ਫਲ ਕਾਰਨਿ, ਗੋਬਿੰਦ ਕੈ ਗੁਨ ਗਾਇ ਰੇ।
 ਕਾਂਚੋ ਕੁੰਭ ਭਰਿਓ ਜਲ ਜੈਸੇ, ਦਿਨ ਦਿਨ ਘਟਤੋਂ ਜਾਇ ਰੇ ॥੩॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਨ
 ਰੂਪੀ ਮਛਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ
 ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਰੇ ਮਨ ਮਾਂਛਲਾ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦੇ, ਤੂੰ ਚਿਤਰ ਬਚਿਤਰ ਬਿਚਾਰ ਰੇ।

ਜਿਹਿ ਗਲੇ ਗਲਿਆਹੀਂ ਮਰੀਏ, ਸੋ ਸੰਗ ਦੂਰਿ ਨਿਵਾਰਿ ਰੇ । ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਮਨ ! ਤੂੰ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਇਸਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ । ਇਨ੍ਹਾਂ
 ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੂਠੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਭਾਈ ਤੂੰ ਗਲ ਕੇ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ । ਇਨ੍ਹਾਂ
 ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ।
 ਯਮ ਹੈ ਡਿਗਣਿ ਡੋਰਿ ਹੈ ਕੰਕਣ, ਪਰ ਤਿਯ ਗਾਲੋਂ ਜਾਣਿ ਰੇ ॥
 ਹਵੈ ਰਸ ਲੁਬਧ ਰਮੇ ਯੋ ਮੂਰਖ, ਮਨ ਪਛਿਤਾਵੈ ਨਿਆਂਨਿ ਰੇ ॥
 ਜਮਦੂਤਾਂ ਦਾ ਮੌਤ ਰੂਪੀ ਡਿਗਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗ
 ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਬੰਧਨ (ਕੰਗਣ) ਵਿਚ ਬੱਝਿਆ
 ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਸੰਗ ਤੈਨੂੰ ਗਾਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਹੇ ਮੂਰਖ ਪੁਰਸ਼ਾ
 ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਸਾਂ ਕਸਾਂ ਵਿਚ ਲੁਭਾਏਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਅਨਜਾਣਾ
 ਵਾਂਗ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ।
 ਪਾਪ ਗੁਨਿਓ ਛੇ ਧਰਮ ਨਿਬੋਲੀ, ਤੂੰ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਫਲ ਚਾਖਿ ਰੇ ॥੨॥
 ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਛੇ ਧਰਮ ਕੌੜੀ ਨਿਬੋਲੀ (ਨਿੰਮ ਦੀ
 ਗੁਠੋਲੀ) ਸਮਾਨ ਹਨ, ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਪਾਪ ਰੂਪੀ ਫਲਾਂ ਨੂੰ
 ਦੇਖ ।
 ਪਰਤਿਰਿਆ ਸੰਗ ਭਲੋਂ ਜੋ ਹੋਵੈ, ਤੋ ਰਾਣੋਂ ਰਾਵਨ ਦੇਖਿ ਰੇ ॥੨॥
 ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਸੰਗ ਕਰਕੇ ਜੇ ਭਲਾ ਹੁੰਦਾ ? ਤਾਂ ਤੂੰ ਰਾਜੇ
 ਰਾਵਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਰਤਨ ਫਲ ਕਾਰਨਿ, ਗੋਬਿੰਦ ਕੈ ਗੁਨ ਗਾਇ ਰੇ ।
 ਕਾਂਚੋਂ ਕੁੰਭ ਭਰਿਓ ਜਲ ਜੈਸੇ, ਦਿਨ ਦਿਨ ਘਟਤੋਂ ਜਾਇ ਰੇ ॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ
 ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਨਮੋਲਕ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਦੇ ਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਸਦੇ
 ਗੁਣ ਗਾ । ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੱਚਾ ਘੜਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ
 ਹੋਇਆ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਖੁਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ
 ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਬੇਅਰਥ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।
 ਸ਼ਬਦ 119
 ਰਬ ਕੋ ਚਤੁਰ ਚਲਾਵਨਹਾਰੋ ।
 ਖਿਨ ਹਾਂਕੈ ਖਿਨ ਉਭੋ ਰਾਖੈ ਨਹੀਂ ਆਨ ਕੋ ਸਾਰੋ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਜਬ ਰਬ ਰਹੈ ਸਾਰਥੀ ਥਾਕੈ ਤਬਕੋ ਰਬਹਿ ਚਲਾਵੈ ।
 ਨਾਦ ਬਿੰਦ ਸਬੈ ਹੀ ਥਾਕੈ ਮਨ ਮੰਗਲ ਨਹਿ ਗਾਵੈ ॥੧॥
 ਪਾਂਚ ਤਤ ਕੋ ਯਹੂ ਰਬ ਸਾਜਿਓ ਅਰਧੈ ਉਰਧ ਨਿਵਾਸਾ ।

ਚਰਨ ਕਮਲ ਲਿਯੋ ਲਾਇ ਰਹਿਓ ਹੈ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੨॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪੰਜਾਂ
 ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਰਬਵਾਨ
 ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਤਰਫ ਲੱਗਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਲਿਵ
 ਲਾ ਕੇ ਇਹ ਜੀਵ ਉਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 ਰਬ ਕੋ ਚਤੁਰ ਚਲਾਵਨਹਾਰੋ ।
 ਖਿਨ ਹਾਂਕੈ ਖਿਨ ਉਭੋ ਰਾਖੈ ਨਹੀਂ ਆਨ ਕੋ ਸਾਰੋ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਮਾਣਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ
 ਵਾਲਾ ਮਨ ਰੂਪੀ ਚਾਲਕ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਚਤੁਰ ਹੈ । ਛਿੰਨ ਵਿਚ ਹੀ
 ਇਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੁੜਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਛਿੰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਰਗ ਤੋਂ
 ਇਧਰ ਉਧਰ ਖੁੰਝਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ
 ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ।
 ਜਬ ਰਬ ਰਹੈ ਸਾਰਥੀ ਥਾਕੈ ਤਬਕੋ ਰਬਹਿ ਚਲਾਵੈ ।
 ਨਾਦ ਬਿੰਦ ਸਬੈ ਹੀ ਥਾਕੈ ਮਨ ਮੰਗਲ ਨਹਿ ਗਾਵੈ ॥੧॥
 ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਰੱਬ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰਥੀ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਕੌਣ ਚਲਾਵੇਗਾ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਨ ਮੰਗਲਮਈ ਗੀਤ ਨਹੀਂ ਗਾ
 ਸਕੇਗਾ । ਭਾਵ ਇਹ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਪਰਮ-ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ
 ਕਰ ਸਕਦਾ । ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਗਾ ਸਕਦਾ ।
 ਪਾਂਚ ਤਤ ਕੋ ਯਹੂ ਰਬ ਸਾਜਿਓ ਅਰਧੈ ਉਰਧ ਨਿਵਾਸਾ ।
 ਚਰਨ ਕਮਲ ਲਿਯੋ ਲਾਇ ਰਹਿਓ ਹੈ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਪਾਣੀ, ਹਵਾ, ਮਿੱਟੀ, ਅੱਗ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ
 ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਰੱਬ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਹੈ ।
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ
 ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਆਪ
 ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ ।
 ਸ਼ਬਦ 120
 ਜੋ ਤੁਮ ਤੋਰੇ ਰਾਮ ਮੈ ਨਹਿ ਤੋਰੋਂ ।
 ਤੁਮ ਸੋ ਤੋਰਿ ਕਵਨ ਸੋ ਜੋਰੋਂ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਨ ਕਰੋ ਅੰਦੇਸਾ ।
 ਤੁਮ੍ਹਰੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕਾ ਭਰੋਸਾ ॥੧॥
 ਜਹੰ ਜਹੰ ਜਾਉ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਪੂਜਾ ।

ਤੁਮ ਸਾ ਦੇਵ ਅਵਰ ਨਹਿ ਦੂਜਾ ॥੨॥
 ਮੈ ਅਪਨੋ ਮਨ ਹਰਿ ਸੋ ਜੋਰਿਓ ।
 ਹਰਿ ਸੋ ਜੋਰਿ ਸਬਨ ਸੇ ਤੋਰਿਓ ॥੩॥
 ਸਬ ਪਰ ਹਰਿ ਤੁਮਾਰੀ ਆਸਾ ।
 ਮਨ ਕ੍ਰਮ ਬਚਨ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੪॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਡੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ
 ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।
 ਜੋ ਤੁਮ ਤੋਰੋ ਰਾਮ ਮੈ ਨਹਿ ਤੋਰੋ ।
 ਤੁਮ ਸੋ ਤੋਰਿ ਕਵਨ ਸੋ ਜੋਰੋ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੇਰੀ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਆਪ
 ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋੜੋਗੇ ਵੀ ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਤੋੜਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ
 ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋੜ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨਾਲ ਜੋੜਾਂਗਾ ?
 ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਨ ਕਰੋ ਅੰਦੇਸਾ ।
 ਤੁਮ੍ਹਰੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕਾ ਭਰੋਸਾ ॥੧॥
 ਤੀਰਥ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਰਤ ਰੱਖਣੇ ਇਹਨਾਂ ਬਾਹਰੀ
 ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਸੱਚਾ ਭਰੋਸਾ
 ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕੰਵਲਾਂ ਉੱਪਰ ਹੈ ।
 ਜਹੰ ਜਹੰ ਜਾਉ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਪੂਜਾ ।
 ਤੁਮ ਸਾ ਦੇਵ ਅਵਰ ਨਹਿ ਦੂਜਾ ॥੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ
 ਹਾਂ । ਆਪ ਵਰਗਾ ਮਹਾਨ ਦੇਵ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ।
 ਮੈ ਅਪਨੋ ਮਨ ਹਰਿ ਸੋ ਜੋਰਿਓ ।
 ਹਰਿ ਸੋ ਜੋਰਿ ਸਬਨ ਸੇ ਤੋਰਿਓ ॥੩॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ
 ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਲਿਆ ਹੈ ।
 ਸਬ ਪਰ ਹਰਿ ਤੁਮਾਰੀ ਆਸਾ ।
 ਮਨ ਕ੍ਰਮ ਬਚਨ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੪॥
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਹਰ ਸਮੇਂ
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ । ਇਹ ਮੈਂ ਮਨ, ਬਚਨ
 ਅਤੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ।

ਕੇਹਿ ਬਿਧਿ ਅਬ ਸੁਮਿਰੋ ਰੇ ਅਤਿ ਦੁਲਭ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ॥
 ਮੈਂ ਮਹਾਂ ਬਿਸ਼ਈ ਅਧਿਕ ਆਤੁਰ ਕਾਮਨਾ ਕੀ ਝਾਲ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹਾਂ ਡਿੰਬ ਬਾਹਰ ਕੀਯੇ ਹਰਿ ਕਨਕ ਕਸੌਟੀ ਹਾਰ ॥
 ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਸਾਖਿ ਤੂੰ ਹੋਂ ਕੀਓ ਸੁ ਸੋ ਅੰਧਿਆਰ ॥੧॥
 ਕਹਾ ਭਯੋ ਬਹੁਤ ਪਾਖੰਡ ਕੀਯੇ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਪਨੇ ਨ ਜਾਨ ॥
 ਜੋ ਦਾਰਾ ਬਿਭਿਚਾਰਨੀ ਮੁਖਿ ਪਤਿਬਰਤਾ ਜਿਯ ਆਨ ॥੨॥
 ਮੈ ਹਿਰਦੈ ਹਾਰਿ ਬੈਠਯੋਂ ਹਰਿ ਮੋ ਪੈ ਸਰਯੋ ਨਾ ਏਕੋ ਕਾਜ ॥
 ਭਾਵ ਭਗਤਿ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰੋ ਮੋਹਿ ਆਜ ॥੩॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਆਡੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਇਸ ਲਈ ਆਡੰਬਰਾਂ
 ਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ
 ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।
 ਕੇਹਿ ਬਿਧਿ ਅਬ ਸੁਮਿਰੋ ਰੇ ਅਤਿ ਦੁਲਭ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ॥
 ਮੈਂ ਮਹਾਂ ਬਿਸ਼ਈ ਅਧਿਕ ਆਤੁਰ ਕਾਮਨਾ ਕੀ ਝਾਲ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਜੀਵ ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ ? ਹੇ
 ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ
 ਜੀਵ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਕੇ ਮਹਾ ਵਿਸ਼ਈ ਬਣ ਕੇ ਵਾਸਨਾਵਾਂ
 ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੈ ।
 ਕਹਾਂ ਡਿੰਬ ਬਾਹਰ ਕੀਯੇ ਹਰਿ ਕਨਕ ਕਸੌਟੀ ਹਾਰ ॥
 ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਸਾਖਿ ਤੂੰ ਹੋਂ ਕੀਓ ਸੁ ਸੋ ਅੰਧਿਆਰ ॥੧॥
 ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਡੰਬਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਰਖੂ
 ਦੀ ਪਰਖ ਤੇ ਉਹ ਜੀਵ ਹੀ ਸੁੱਧ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਸੁੱਧ ਹੁੰਦਾ
 ਹੈ । ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਨਣਹਾਰੇ ਸਾਖੀ ਹੋ
 ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਅੰਧਕਾਰ
 ਵਿਚ ਹੈ ।
 ਕਹਾ ਭਯੋ ਬਹੁਤ ਪਾਖੰਡ ਕੀਯੇ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਪਨੇ ਨ ਜਾਨ ॥
 ਜੋ ਦਾਰਾ ਬਿਭਿਚਾਰਨੀ ਮੁਖਿ ਪਤਿਬਰਤਾ ਜਿਯ ਆਨ ॥੨॥
 ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਨੇ ਬਹੁਤ ਆਡੰਬਰ ਕੀਤੇ ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ
 ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਇਸਤਰੀ
 ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਪਤੀਵਰਤਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਿਸੇ
 ਹੋਰ ਪੁਰਸ਼ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਐਸੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।
 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਪਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

ਦੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਐਸੀ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਮੈਂ ਹਿਰਦੈ ਹਾਰਿ ਬੈਠਯੋਂ ਹਰਿ ਮੇਂ ਪੈ ਸਰਯੋ ਨਾ ਏਕੋ ਕਾਜ ॥

ਭਾਵ ਭਗਤਿ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰੋ ਮੋਹਿ ਆਜ ॥੩॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬਾਜੀ ਹਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਇਕ ਵੀ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਹੀ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸ਼ਬਦ 122

ਅਬ ਕੈਸੇ ਛੂਟੈ ਨਾਮ ਰਟ ਲਾਗੀ ॥ ਟੇਕ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਪਾਨੀ।

ਜਾਕੀ ਅੰਗ ਅੰਗ ਬਾਸ ਸਮਾਨੀ ॥੧॥

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਘਨ ਬਨ ਹਮ ਮੋਰਾ।

ਜੈਸੇ ਚਿਤਵਤ ਚੰਦ ਚਕੋਰਾ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਦੀਪਕ ਹਮ ਬਾਤੀ।

ਜਾ ਕੀ ਜੋਤਿ ਬਰੈ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ॥੩॥

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਮੋਤੀ ਹਮ ਧਾਗਾ।

ਜੈਸੇ ਸੋਨਹਿੰ ਮਿਲਤ ਸੁਹਾਗਾ ॥੪॥

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਸੁਆਮੀ ਹਮ ਦਾਸਾ।

ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਕਰੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੫॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਬ ਕੈਸੇ ਛੂਟੈ ਨਾਮ ਰਟ ਲਾਗੀ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਹੈ ਹੁਣ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਦੀ ਰਟ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਟ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹਟ ਸਕਦੀ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਪਾਨੀ।

ਜਾਕੀ ਅੰਗ ਅੰਗ ਬਾਸ ਸਮਾਨੀ ॥੧॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਚੰਦਨ ਹੋ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਚੰਦਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੰਦਨ ਯੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਵਸੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਘਨ ਬਨ ਹਮ ਮੋਰਾ।

ਜੈਸੇ ਚਿਤਵਤ ਚੰਦ ਚਕੋਰਾ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੋ ਤੇ ਮੈਂ ਜੰਗਲੀ ਮੋਰ ਵਾਂਗ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੋਰ ਆਨੰਦਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਨੰਦਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚੰਦ ਤੇ ਚਕੋਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਮੇਰੀ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਕੋਰ ਚੰਦਰਮਾ ਵਲ ਨਿਰੰਤਰ ਇਕ ਰਸ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਦੀਪਕ ਹਮ ਬਾਤੀ।

ਜਾ ਕੀ ਜੋਤਿ ਬਰੈ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ॥੩॥

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੇਰੀ ਆਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੀਵੇ ਤੇ ਬੱਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਆਪ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗ ਹੋ ਤੇ ਮੈਂ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਜਲਣ ਵਾਲੀ ਬੱਤੀ ਵਾਂਗ ਹਾਂ। ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਦਿਨ ਰਾਤ ਜਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਮੋਤੀ ਹਮ ਧਾਗਾ।

ਜੈਸੇ ਸੋਨਹਿੰ ਮਿਲਤ ਸੁਹਾਗਾ ॥੪॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਮੋਤੀ ਹੋ ਮੈਂ ਧਾਗੇ ਵਾਂਗ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਆਪ ਨਾਲ ਮੋਤੀ ਤੇ ਧਾਗੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਸੁਹਾਗੇ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੁਮ ਸੁਆਮੀ ਹਮ ਦਾਸਾ।

ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਕਰੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੫॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ। ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਐਸੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼ਬਦ 123

ਮਾਧੋ ਭ੍ਰਮ ਕੈਸੇ ਨ ਬਿਲਾਈ ॥

ਤਾਥੈ ਦੁਤੀ ਦਰਸੈ ਆਈ ॥ ਟੇਕ ॥

ਕਨਕ ਕੁਟਕ ਸੂਤ ਪਟ ਜੁਦਾ ਰਜੁ ਭੁਅੰਗ ਭ੍ਰਮ ਜੈਸਾ ॥

ਜਲ ਤਰੰਗ ਪਾਹਨ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਜਿਉ, ਬ੍ਰਹਮ ਜੀਵ ਦੁਤਿ ਐਸਾ ॥੧॥

ਬਿਮਲ ਏਕ ਰਸ ਉਪਜੈ ਨ ਬਿਨਸੈ, ਉਦੈ ਅਸਤ ਦੋਉ ਨਾਂਹੀ ॥

ਬਿਗਤਾ ਬਿਗਤ ਘਟੈ ਨਹਿ ਕਬਹੂੰ, ਬਸਤ ਬਸੈ ਸਭ ਮਾਂਗੀ ॥੨॥
 ਨਿਸਚਲ ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਜ ਅਨੁਪਮ, ਨਿਰਭਯ ਗਤਿ ਗੋਬਿੰਦਾ ॥
 ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਅਛਰ ਅਤਰਕ, ਨਿਗੁਣ ਅੰਤ ਅਨੰਦਾ ॥੩॥
 ਸਦਾ ਅਤੀਤ ਗਿਆਨ ਘਨ ਬਰਜਿਤ, ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਸਤ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਨਿਧਿ ਕਾਸੀ ॥੪॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
 ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
 ਪਰਮ-ਪਦ ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਮਾਧੋ ਭ੍ਰਮ ਕੈਸੇ ਨ ਬਿਲਾਈ ॥
 ਤਾਥੈ ਦੁਤੀ ਦਰਸੈ ਆਈ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਜੀਵ ਦਾ ਭਰਮ ਕਿਉਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ? ਕਿਉਂਕਿ
 ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦ੍ਰਿੜ ਭਾਵਨਾ ਹੈ।
 ਕਨਕ ਕੁਟਕ ਸੂਤ ਪਟ ਜੁਦਾ ਰਜੁ ਭੁਅੰਗ ਭ੍ਰਮ ਜੈਸਾ ॥
 ਜਲ ਤਰੰਗ ਪਾਹਨ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਜਿਉ, ਬ੍ਰਹਮ ਜੀਵ ਦੁਤਿ ਐਸਾ ॥੧॥
 ਜਿਵੇਂ ਭਰਮ ਕਾਰਣ ਸੋਨੇ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਬਣੇ ਗਹਿਣੇ, ਸੂਤ ਤੇ ਸੂਤ ਦੇ
 ਬਣੇ ਕਪੜੇ ਅਲੱਗ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਭਰਮ
 ਕਾਰਨ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਸੀ ਸੱਪ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਭਰਮ ਕਾਰਣ ਹੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ
 ਉਤਪੰਨ ਤਰੰਗਾਂ, ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਪੱਥਰ ਦੀ ਬਣੀ ਠਾਕਰ ਮੂਰਤੀ ਅਲੱਗ ਭਾਸਦੀ
 ਹੈ ਪਰ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸੋਨਾ ਤੇ ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਬਣੇ ਗਹਿਣੇ, ਸੂਤ ਤੇ ਸੂਤ ਤੋਂ ਬਣੇ
 ਕੱਪੜੇ ਇਕ ਹੀ ਹਨ। ਰੱਸੀ ਸੱਪ ਨਹੀਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਰੱਸੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਤੋਂ
 ਉਤਪੰਨ ਤਰੰਗ ਪਾਣੀ ਹੀ ਹੈ। ਪੱਥਰ ਤੇ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਬਣੇ ਠਾਕਰ ਝੂਠੇ ਹਨ।
 ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦ੍ਰਿੜ ਭਾਵ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਭਾਸਦਾ ਹੈ।
 ਦ੍ਰਿੜ ਰੂਪੀ ਭਰਮ ਦੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ।
 ਬਿਮਲ ਏਕ ਰਸ ਉਪਜੈ ਨ ਬਿਨਸੈ, ਉਦੈ ਅਸਤ ਦੋਊ ਨਾਂਗੀ ॥
 ਬਿਗਤਾ ਬਿਗਤ ਘਟੈ ਨਹਿ ਕਬਹੂੰ, ਬਸਤ ਬਸੈ ਸਭ ਮਾਂਗੀ ॥੨॥
 ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾ
 ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਨਾ ਮਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਚੜਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਅਲੋਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾ ਘਟਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ
 ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ।
 ਨਿਸਚਲ ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਜ ਅਨੁਪਮ, ਨਿਰਭਯ ਗਤਿ ਗੋਬਿੰਦਾ ॥
 ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਅਛਰ ਅਤਰਕ, ਨਿਗੁਣ ਅੰਤ ਅਨੰਦਾ ॥੩॥
 ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਰਚਲ, ਨਿਰੰਕਾਰ, ਅਜਨਮਾ, ਅਨੁਪਮ, ਨਿਰਭੈ

ਗੋਬਿੰਦ, ਅਗੋਚਰ ਅਵਿਨਾਸੀ, ਤਰਕ ਰਹਿਤ, ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਆਨੰਦ
 ਸਰੂਪ ਹੈ।
 ਸਦਾ ਅਤੀਤ ਗਿਆਨ ਘਨ ਬਰਜਿਤ, ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਸਤ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਨਿਧਿ ਕਾਸੀ ॥੪॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੀ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ
 ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਹੈ।
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸਹਿਜ ਸੁੰਨ ਅਵਸਥਾ ਸਤਿ
 ਹੈ। ਇਹ ਸਹਜ ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ, ਕਾਸ਼ੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਕਤੀ
 ਰੂਪੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਖਜ਼ਾਨਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।
 ਸ਼ਬਦ 124
 ਮਨ ਮੇਰੇ ਸਤ ਸਰੂਪ ਬਿਚਾਰੰ ॥
 ਆਦਿ ਅੰਤ ਅਨੰਤ ਪਰਮ ਪਦ ਸੰਸਾ ਸਕਲ ਨਿਵਾਰੰ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਜਸ ਹਰਿ ਕਹੀਏ ਤਸ ਹਰਿ ਨਾਂਗੀ ਹੈ ਅਸ ਜਸ ਕਛੁ ਤੈਸਾ ॥
 ਜਾਨਤ ਜਾਨਤ ਜਾਨ ਰਹਯੋ ਮਨ ਮਰਮ ਕਹੋ ਨਿਜ ਕੈਸਾ ॥੧॥
 ਕਹਿਅਤ ਆਨ ਅਨੁਭਵਤ ਆਨ ਰਸ ਮਿਲੈ ਨ ਬਿਗਰ ਹੋਈ ॥
 ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਪਤ ਘਟ-ਘਟ ਪ੍ਰਤਿ ਅਵਰ ਨ ਕੋਈ ॥੨॥
 ਆਦਹੁ ਏਕ ਅੰਤ ਫੁੰਨਿ ਸੋਈ ਮਧਯ ਉਪਾਧਿ ਸੁ ਕੈਸੇ ॥
 ਅਹੈ ਏਕ ਪੈ ਭ੍ਰਮ ਸੇ ਦੂਜੇ ਕਨਕ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ ਜੈਸੇ ॥੩॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਰਮ ਪਦ ਕਾ ਜਪ ਤਪ ਬ੍ਰਤ ਪੂਜਾ ॥
 ਏਕ ਅਨੇਕ ਅਨੇਕ ਏਕ ਹਰਿ ਕਹੋ ਕੌਣ ਬਿਧਿ ਦੂਜਾ ॥੪॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਤਿ-ਸਰੂਪ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ
 ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਧਾਰ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ
 ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ
 ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 ਮਨ ਮੇਰੇ ਸਤ ਸਰੂਪ ਬਿਚਾਰੰ ॥
 ਆਦਿ ਅੰਤ ਅਨੰਤ ਪਰਮ ਪਦ ਸੰਸਾ ਸਕਲ ਨਿਵਾਰੰ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ, ਤੂੰ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਆਦਿ
 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮ-ਪਦ
 ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਦੇ
 ਸਭ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਜਸ ਹਰਿ ਕਹੀਏ ਤਸ ਹਰਿ ਨਾਂਗੀ ਹੈ ਅਸ ਜਸ ਕਛੁ ਤੈਸਾ ॥

ਜਾਨਤ ਜਾਨਤ ਜਾਨ ਰਹਯੋ ਮਨ ਮਰਮ ਕਹੋ ਨਿਜ ਕੈਸਾ ॥੧॥
 ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਭੂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ
 ਜਾਣਦੇ-ਜਾਣਦੇ ਰਹਿ ਗਏ ਪਰ ਉਸਦੇ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾ
 ਸਕੇ।
 ਕਹਿਅਤ ਆਨ ਅਨੁਭਵਤ ਆਨ ਰਸ ਮਿਲੈ ਨ ਬਿਗਰ ਹੋਈ ॥
 ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਪਤ ਘਟ-ਘਟ ਪ੍ਰਤਿ ਅਵਰ ਨ ਕੋਈ ॥੨॥
 ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ
 ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਹ
 ਜੀਵ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵੱਖ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਣ ਕਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਦਰ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ
 ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਆਦਹੁ ਏਕ ਅੰਤ ਫੁੰਨਿ ਸੋਈ ਮਧਯ ਉਪਾਧਿ ਸੁ ਕੈਸੇ ॥
 ਅਹੈ ਏਕ ਪੈ ਭ੍ਰਮ ਸੇ ਦੂਜੇ ਕਨਕ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ ਜੈਸੇ ॥੩॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ
 ਅੱਗੇ ਵੀ ਰਹੇਗਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੈ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੱਖ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਸੋਨੇ ਤੇ ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਬਣੇ
 ਗਹਿਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਉਹ ਸੋਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦੇ
 ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਭਰਮ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ, ਪਰ ਭਰਮ ਦੇ ਨਾਸ਼
 ਹੋਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਰਮ ਪਦ ਕਾ ਜਪ ਤਪ ਥ੍ਰਤ ਪੂਜਾ ॥
 ਏਕ ਅਨੇਕ ਅਨੇਕ ਏਕ ਹਰਿ ਕਹੈ ਕੌਣ ਬਿਧਿ ਦੂਜਾ ॥੪॥
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਜੀਵ
 ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਪਰਮ ਪਦ ਨੂੰ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜਪ-ਤਪ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ
 ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਪ੍ਰਭੂ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ
 ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੀਮਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ
 ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਥੋਥੋ ਜਨਿ ਸੋਈ ਪਛੋਰੇ ਰੇ ਕੋਈ।
 ਪਛੋਰੇ ਜਾ ਮੇ ਨਿਜ ਕਨ ਹੋਈ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਥੋਥੀ ਕਾਯਾ ਥੋਥੀ ਮਾਯਾ।
 ਥੋਥਾ ਹਰਿ ਬਿਨ ਜਨਮ ਗੰਵਾਯਾ ॥੧॥
 ਥੋਥਾ ਪੰਡਿਤ ਥੋਥੀ ਬਾਨੀ।
 ਥੋਥੀ ਹਰਿ ਬਿਨ ਸਬੈ ਕਹਾਨੀ ॥੨॥
 ਥੋਥਾ ਮੰਦਿਰ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸਾ।
 ਥੋਥੀ ਆਨ ਦੇਵ ਕੀ ਆਸਾ ॥੩॥
 ਸਾਚਾ ਸੁਮਿਰਨ ਨਾਮ ਬਿਸਾਸਾ।
 ਮਨ ਬਚ ਕਰਮ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੪॥
 ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
 ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਭ
 ਕੁਝ ਝੂਠਾ ਹੈ।
 ਥੋਥੋ ਜਨਿ ਸੋਈ ਪਛੋਰੇ ਰੇ ਕੋਈ।
 ਪਛੋਰੇ ਜਾ ਮੇ ਨਿਜ ਕਨ ਹੋਈ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਭਾਈ! ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਤਿ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਜਾਣ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ
 ਨਾ ਭੁਲਾਵੇ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਭੁਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਆਤਮ ਸੁੱਖ ਦੇ
 ਕਣ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।
 ਥੋਥੀ ਕਾਯਾ ਥੋਥੀ ਮਾਯਾ।
 ਥੋਥਾ ਹਰਿ ਬਿਨ ਜਨਮ ਗੰਵਾਯਾ ॥੧॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਵੀ ਝੂਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਇਆ
 ਵੀ ਝੂਠੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਝੂਠਾ ਜਨਮ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 ਥੋਥਾ ਪੰਡਿਤ ਥੋਥੀ ਬਾਨੀ।
 ਥੋਥੀ ਹਰਿ ਬਿਨ ਸਬੈ ਕਹਾਨੀ ॥੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਡਤ ਵੀ ਝੂਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਡਤ ਦੀ
 ਬਾਣੀ ਵੀ ਝੂਠੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ
 ਝੂਠੀਆਂ ਹਨ।
 ਥੋਥਾ ਮੰਦਿਰ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸਾ।
 ਥੋਥੀ ਆਨ ਦੇਵ ਕੀ ਆਸਾ ॥੩॥
 ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ
 ਸਭ ਝੂਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਣੀ ਝੂਠੀ ਹੈ।
 ਸਾਚਾ ਸੁਮਿਰਨ ਨਾਮ ਬਿਸਾਸਾ।

ਮਨ ਬਚ ਕਰਮ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੪॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸੱਚਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਭਾਈ! ਮਨ, ਬਚਨ ਅਤੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ।

ਸ਼ਬਦ 126

ਮਾਧੋ ! ਮੋਹਿ ਏਕੁ ਸਹਾਰੋ ਤੋਰਾ ॥ਟੇਕ॥
ਤੁਮਹਿ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ, ਹੋ ਮਸਕੀਨ ਅਤਿ ਭੋਰਾ ॥
ਤੁਮ ਜਉ ਤਜੋ ਕਵਨ ਮੋਹਿ ਰਾਖੇ, ਸਹਿਯੋ ਕੋਨੁ ਨਿਹੋਰਾ ॥੧॥
ਬਾਹਾਡੰਬਰ ਹੋ ਕਬਹੂੰ ਨ ਜਾਨਿਓ, ਤੁਮ ਚਰਨਨ ਚਿਤ ਮੋਰਾ ॥
ਅਗੁਨ ਸਗੁਨ ਦੋ ਸਮਕਰਿ ਆਨਿਓ, ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਦਰਸਨ ਤੋਰਾ ॥੨॥
ਪਾਰਸ ਮਨਿ ਮੁਹਿ ਰਤੁ ਨਹਿ, ਜਗ ਜੰਜਾਰ ਨ ਥੋਰਾ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਤਜਿ ਸਭ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਇਕੁ ਰਾਮ ਚਰਨ ਚਿਤ ਮੋਰਾ ॥੩॥

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਧੋ ! ਮੋਹਿ ਏਕੁ ਸਹਾਰੋ ਤੋਰਾ ॥ਟੇਕ॥
ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਹੈ।
ਤੁਮਹਿ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ, ਹੋ ਮਸਕੀਨ ਅਤਿ ਭੋਰਾ ॥
ਤੁਮ ਜਉ ਤਜੋ ਕਵਨ ਮੋਹਿ ਰਾਖੇ, ਸਹਿਯੋ ਕੋਨੁ ਨਿਹੋਰਾ ॥੧॥
ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹੋ, ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ ਭੋਰਾ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਰੱਖੇਗਾ? ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਗਿਲਾ-ਸ਼ਿਕਵਾ ਕਿਸ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾਂਗਾ?

ਬਾਹਾਡੰਬਰ ਹੋ ਕਬਹੂੰ ਨ ਜਾਨਿਓ, ਤੁਮ ਚਰਨਨ ਚਿਤ ਮੋਰਾ ॥
ਅਗੁਨ ਸਗੁਨ ਦੋ ਸਮਕਰਿ ਆਨਿਓ, ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਦਰਸਨ ਤੋਰਾ ॥੨॥
ਮੈਂ ਬਾਹਰੀ ਆਡੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਕੰਵਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਮੇਰੇ ਅੰਗੁਣਾਂ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮ ਕਰਕੇ ਦੇਖਿਓ, ਮੈਂ ਚਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਪਾਰਸ ਮਨਿ ਮੁਹਿ ਰਤੁ ਨਹਿ, ਜਗ ਜੰਜਾਰ ਨ ਥੋਰਾ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਤਜਿ ਸਭ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਇਕੁ ਰਾਮ ਚਰਨ ਚਿਤ ਮੋਰਾ ॥੩॥

ਪਾਰਸ ਮਨੀ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੰਜਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਅੱਗੇ ਝੂਠੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ

ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਕੰਵਲਾਂ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਾਗ ਟੋਡੀ

ਸ਼ਬਦ 127

ਪਾਵਨ ਜਸ ਮਾਧੋ ਤੋਰਾ ਤੁਮ ਦਾਰੁਨ ਅਘਮੋਚਨ ਮੋਰਾ ॥ਟੇਕ॥
ਕੀਰਤਿ ਤੇਰੀ ਪਾਪ ਬਿਨਾਸੇ ਲੋਕ ਬੇਦ ਯੋਂ ਗਾਵੈ।
ਜੋ ਹਮ ਪਾਪ ਕਰਤ ਨਹਿ ਭੂਧਰ ਤੋਂ ਤੂੰ ਕਹਾ ਨਸਾਵੈ ॥੧॥
ਜਬ ਲਗ ਅੰਗ ਪੰਕ ਨਹਿ ਪਰਸੈ ਤੋਂ ਜਲ ਕਹਾ ਪਖਾਲੈ।
ਮਨ ਮਲੀਨ ਵਿਸ਼ਿਆ ਰਸ ਲੰਪਟ ਤੋਂ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸੰਭਾਲੈ ॥੨॥
ਜੋ ਹਮ ਬਿਮਲ ਹਿਰਦੈ ਚਿਤ ਅੰਤਰਿ ਦੋਸ ਕੋਨ ਪਰ ਧਰਿਹੋ।
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਮ ਦਯਾਲ ਹੋ ਅਬੰਧ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਕਰਿਹੋ ॥੩॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਉਸ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਵਨ ਜਸ ਮਾਧੋ ਤੋਰਾ ਤੁਮ ਦਾਰੁਨ ਅਘਮੋਚਨ ਮੋਰਾ ॥ ਟੇਕ ॥
ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਕਠਿਨ ਪਾਪ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਹੋ।

ਕੀਰਤਿ ਤੇਰੀ ਪਾਪ ਬਿਨਾਸੇ ਲੋਕ ਬੇਦ ਯੋਂ ਗਾਵੈ।
ਜੋ ਹਮ ਪਾਪ ਕਰਤ ਨਹਿ ਭੂਧਰ ਤੋਂ ਤੂੰ ਕਹਾ ਨਸਾਵੈ ॥੧॥
ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਆਪ ਦਾ ਜਸ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੋਕ ਕੇਵਲ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਹੀ ਉੱਤਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਵੱਡੇ ਪਾਪ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਆਪ ਕਿਸ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ?

ਜਬ ਲਗ ਅੰਗ ਪੰਕ ਨਹਿ ਪਰਸੈ ਤੋਂ ਜਲ ਕਹਾ ਪਖਾਲੈ।
ਮਨ ਮਲੀਨ ਵਿਸ਼ਿਆ ਰਸ ਲੰਪਟ ਤੋਂ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸੰਭਾਲੈ ॥੨॥

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪ ਰੂਪੀ ਚਿੱਕੜ ਨਹੀਂ ਛੂੰਹਦਾ ਤਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਜਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੋਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਤੱਕ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ (ਵਿਖਿਆ) ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੁਭਾਏਮਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਤੱਕ ਹੀ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਸੁੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਹਮ ਬਿਮਲ ਹਿਰਦੈ ਚਿਤ ਅੰਤਰਿ ਦੋਸ ਕੋਨ ਪਰ ਧਰਿਹੋ।
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਮ ਦਯਾਲ ਹੋ ਅਬੰਧ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਕਰਿਹੋ ॥੩॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜੇਕਰ ਸਾਡਾ ਹਿਰਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਦੇ ਦੋਸ਼

ਦੂਰ ਕਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਦਿਆਲੂ ਹੋ। ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਗ ਸਾਰੰਗ

ਸ਼ਬਦ 128

ਜਗ ਮੇਂ ਵੇਦ ਬੈਦ ਮਨੀਜੈ ।
ਇਨ ਮੇਂ ਅਵਰ ਅਗਮ ਕਛੁ
ਔਰੇ ਕਹੈ ਕਵਨ ਪਰਿ ਕੀਜੈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਭੋਜਲ ਬਿਆਧਿ ਅਸਾਧਿ ਪ੍ਰਬਲ ਅਤਿ ਪਰਮ ਪੰਥ ਨ ਗਹੀਜੈ ॥੧॥
ਪੜੈ ਸੁਣੈ ਕਛੁ ਸਮੁਝਿ ਨ ਪਰਈ ਅਨੁਭੈ ਪਦ ਨ ਲਹੀਜੈ ॥੨॥
ਚਖ ਬਿਹੁਨ ਕਤਾਰ ਚਲਤੁ ਹੈਂ ਤਿਨਹੁ ਅੰਸ ਭੁਜ ਦੀਜੈ ॥੩॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬਮੇਕ ਤਤ ਬਿਨੁ ਸਬ ਮਿਲਿ ਗਰਤ ਪਰੀਜੈ ॥੪॥
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਰਮ-ਤੱਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਜਗ ਮੇਂ ਵੇਦ ਬੈਦ ਮਨੀਜੈ ।
ਇਨ ਮੇਂ ਅਵਰ ਅਗਮ ਕਛੁ ਔਰੇ ਕਹੈ ਕਵਨ ਪਰਿ ਕੀਜੈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਦਾ ਵੈਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਕਥਨ ਰਹਿਤ ਪਰਮ-ਤੱਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ?
ਭੋਜਲ ਬਿਆਧਿ ਅਸਾਧਿ ਪ੍ਰਬਲ ਅਤਿ ਪਰਮ ਪੰਥ ਨ ਗਹੀਜੈ ॥੧॥
ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਨਾ ਸਾਧੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਜੀਵ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਸਭ ਰੋਗਾਂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਰਮ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
ਪੜੈ ਸੁਣੈ ਕਛੁ ਸਮੁਝਿ ਨ ਪਰਈ ਅਨੁਭੈ ਪਦ ਨ ਲਹੀਜੈ ॥੨॥
ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਰੂਪੀ ਪਰਮ-ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਚਖ ਬਿਹੁਨ ਕਤਾਰ ਚਲਤੁ ਹੈਂ ਤਿਨਹੁ ਅੰਸ ਭੁਜ ਦੀਜੈ ॥੩॥
ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਕੁਮਾਰਗ 'ਤੇ

ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਜੀਵ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬਮੇਕ ਤਤ ਬਿਨੁ ਸਬ ਮਿਲਿ ਗਰਤ ਪਰੀਜੈ ॥੪॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵ ਪਰਮ-ਤੱਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਬਦ 129

ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੋਹਿ ਸਾਂਈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਤੁਝ ਨਾਮ ਸੰਭਾਰੂੰ, ਤੁਮਹਿ ਭੇਂਟ ਮਮੁ ਮਨ ਹਰਸਾਈ।
ਤੁਮਹੁ ਦਯਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਤੁਮਹਿ ਦੀਨਬੰਧ ਰਘੁਰਾਈ ॥੧॥
ਤੁਮਾਰੀ ਸਰਨ ਰਹੋਂ ਨਿਸਵਾਸਰ, ਭਰਮਤ ਫਿਰੋਂ ਨ ਹੋਂ ਹਰਿ ਰਾਈ ॥
ਤੁਮਾਰੀ ਅਨੁਕਮਪ ਮਾਨ ਮਦੁ ਛੁਟੈ, ਰਾਮ ਰਸਾਇਨ ਅਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਈ ॥੨॥
ਏਸੋ ਬਧੁ ਜਾਚਹੁ ਕਰੁਨਾਮੈਂ, ਤੁਝ ਚਰਨ ਤਜਿ ਕਿਤਹੁ ਨ ਜਾਈ ॥
ਚਰਣ-ਸਰਣ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਬਰੀ, ਅਪਨੋ ਜਾਨ ਲੇਹੁ ਉਰ ਲਾਈ ॥੩॥
ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੋਹਿ ਸਾਂਈ ॥ ਟੇਕ ॥
ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ।
ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਤੁਝ ਨਾਮ ਸੰਭਾਰੂੰ, ਤੁਮਹਿ ਭੇਂਟ ਮਮੁ ਮਨ ਹਰਸਾਈ।
ਤੁਮਹੁ ਦਯਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਤੁਮਹਿ ਦੀਨਬੰਧ ਰਘੁਰਾਈ ॥੧॥
ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ,
ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮਨ ਆਨੰਦਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਦਿਆਲੂ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ, ਦਇਆਵਾਨ, ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਹੋ।
ਤੁਮਾਰੀ ਸਰਨ ਰਹੋਂ ਨਿਸਵਾਸਰ, ਭਰਮਤ ਫਿਰੋਂ ਨ ਹੋਂ ਹਰਿ ਰਾਈ ॥
ਤੁਮਾਰੀ ਅਨੁਕਮਪ ਮਾਨ ਮਦੁ ਛੁਟੈ, ਰਾਮ ਰਸਾਇਨ ਅਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਈ ॥੨॥
ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਭ੍ਰਮਦਾ, ਕੇਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮਾਣ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।
ਏਸੋ ਬਧੁ ਜਾਚਹੁ ਕਰੁਨਾਮੈਂ, ਤੁਝ ਚਰਨ ਤਜਿ ਕਿਤਹੁ ਨ ਜਾਈ ॥
ਚਰਣ-ਸਰਣ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਬਰੀ, ਅਪਨੋ ਜਾਨ ਲੇਹੁ ਉਰ ਲਾਈ ॥੩॥
ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਕੰਵਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਜਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ

ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ-ਸ਼ਰਨ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਾਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾ ਲਓ।

ਸ਼ਬਦ 130

ਚਲਿ ਮਨ ਹਰਿ ਚਟਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾਉਂ ॥ ਟੇਕ ॥
ਗੁਰ ਕੀ ਸਾਟਿ ਗਿਯਾਨ ਕਾ ਅੱਛਰ ਬਿਸਰੈ ਤੋਂ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਉਂ ॥ ੧ ॥

ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਟੀ ਸੁਰਤਿ ਲੇਖਨਿ ਕਰਿਹੈ ਰਰਾ ਮਮਾ ਲਿਖਿ ਆਂਕ ਦਿਖਾਉ ॥੨॥

ਯੇਹ ਬਿਧਿ ਮੁਕਤਿ ਭਯੇ ਸਨਕਾਦਿਕ ਰਿਦੈ ਬਿਦਾਰਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਖਾਉਂ ॥੩॥

ਕਾਗਦ ਕੰਵਲ ਮਤਿ ਮਸਿ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲ
ਬਿਨ ਰਸਨਾ ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਣ ਗਾਉਂ ॥੪॥

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਜਪਿ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਾਖਿ ਦੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਉਂ ॥੫॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚਲਿ ਮਨ ਹਰਿ ਚਟਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾਉਂ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਚਲ ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ।

ਗੁਰ ਕੀ ਸਾਟਿ ਗਿਯਾਨ ਕਾ ਅੱਛਰ ਬਿਸਰੈ ਤੋਂ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਉਂ ॥ ੧ ॥

ਜਿਸ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ-ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਭਟਕਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਰੂਪੀ ਸੋਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅੱਖਰ ਭੁੱਲ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੀ ਸਹਿਜ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਟੀ ਸੁਰਤਿ ਲੇਖਨਿ ਕਰਿਹੈ ਰਰਾ ਮਮਾ ਲਿਖਿ ਆਂਕ ਦਿਖਾਉ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਇਸ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਛੱਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰਤਿ ਦੀ ਕਲਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ 'ਰ' ਅਤੇ 'ਮ' ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ 'ਰਾਮ' ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਕ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯੇਹ ਬਿਧਿ ਮੁਕਤਿ ਭਯੇ ਸਨਕਾਦਿਕ ਰਿਦੈ ਬਿਦਾਰਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਦਿਖਾਉਂ ॥੩॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ 'ਸਨਕ' ਆਦਿ ਚਾਰੇ ਭਰਾਂ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਕਾਗਦ ਕੰਵਲ ਮਤਿ ਮਸਿ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲ
ਬਿਨ ਰਸਨਾ ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਣ ਗਾਉਂ ॥੪॥

ਹਿਰਦੈ ਨੂੰ ਕਲਮ ਅਤੇ ਖੁੱਧੀ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਜਿਹਵਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਜਪਿ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਾਖਿ ਦੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਉਂ ॥੫॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਭਾਈ! ਸੰਤ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਸ਼ਬਦ 131

ਹਰਿ ਸਿਮਰੈ ਸੋਈ ਸੰਤ ਬਿਚਾਰੈ।

ਅਵਰੁ ਜਨਮ ਬੇਕਾਮ ਰਾਮ ਬਿਨ, ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਸੌ ਉਪਰਿ ਬਾਰੈ ॥ਟੇਕ॥

ਹਰਿ ਪਦ ਵਿਮੁਖ ਕੁਟਿਲ ਮਾਇਆਰਤ, ਰਾਮ ਚਰਣ ਚਿਤਹੁ ਨ ਸਾਨੈ।

ਜਿਨ ਮਨ ਮਾਨੁ ਹਉਮੈਂ ਬਸਹਿ, ਤਿਹ ਜਨ ਸੰਤ ਕਹੈ ਕਿਮ ਮਾਨੈ ॥੧॥

ਕਪਟ ਡੰਡ ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਬੂਝੈ, ਸੰਤ ਜਨਮ ਭੋਂ ਕਿਲਵਿਸ਼ ਕਾਰੀ।

ਜਿਉਂ ਬਰਿਆ ਰੁਤ ਬੁੰਦ ਉਦਧਿ ਮਹਿ ਆਈ, ਮਿਲੈ ਸੋਈ ਜਲ ਖਾਰੈ ॥੨॥

ਤਾ ਪਰਸੰਗਿ ਸੀਪ ਸਵਾਤਿ ਨਛੱਤਰ, ਮੋਤੀ ਨਿਪਜਤ ਨੀਰ ਤੈ ਨਿਆਰੈ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਮੋਹ ਮਦ ਤਿਆਗੋ, ਰਾਮ ਚਰਣ ਮਨ ਸੰਤ ਬਿਚਾਰੈ ॥੩॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਰਿ ਸਿਮਰੈ ਸੋਈ ਸੰਤ ਬਿਚਾਰੈ।

ਅਵਰੁ ਜਨਮ ਬੇਕਾਮ ਰਾਮ ਬਿਨ, ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਸੌ ਉਪਰਿ ਬਾਰੈ ॥ਟੇਕ॥

ਜੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਜਨਮ ਨਿਸ਼ਫਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮ ਸੰਤਾਂ ਉਪਰ ਵਾਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਹਰਿ ਪਦ ਵਿਮੁਖ ਕੁਟਿਲ ਮਾਇਆਰਤ, ਰਾਮ ਚਰਣ ਚਿਤਹੁ ਨ ਸਾਨੈ।

ਜਿਨ ਮਨ ਮਾਨੁ ਹਉਮੈਂ ਬਸਹਿ, ਤਿਹ ਜਨ ਸੰਤ ਕਹੈ ਕਿਮ ਮਾਨੈ ॥੧॥

ਹਰਿ ਦੇ ਸਰਵਉਚ ਪਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ, ਕਾਮੀ,

ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਕੰਵਲਾਂ ਵਿਚ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਾਣ ਹੰਕਾਰ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕਪਟ ਡੰਭ ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਬੂਝੋ, ਸੰਤ ਜਨਮ ਭੋ ਕਿਲਵਿਸ਼ ਕਾਰੀ।

ਕਪਟ ਕਰਨਾ, ਧੋਖਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪਾਪ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜੀਵ ਕਠਿਨ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਉਂ ਬਰਿਆ ਰੁਤ ਬੁੰਦ ਉਦਧਿ ਮਹਿ ਆਈ, ਮਿਲੈ ਸੋਈ ਜਲ ਖਾਰੋ ॥੨॥

ਜਦੋਂ ਵਰਖਾ ਦੀ ਰੁੱਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਖਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਾ ਪਰਸੰਗਿ ਸੀਪ ਸਵਾਤਿ ਨਛੱਤਰ, ਮੋਤੀ ਨਿਪਜਤ ਨੀਰ ਤੈ ਨਿਆਰੋ।

ਜਦੋਂ ਸਵਾਤੀ ਨਛੱਤਰ ਸਮੇਂ ਵਰਖਾ ਦੀ ਬੂੰਦ ਸਿੱਪ ਵਿਚ ਡਿੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਮੋਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਮੋਹ ਮਦ ਤਿਆਗੋ, ਰਾਮ ਚਰਣ ਮਨ ਸੰਤ ਬਿਚਾਰੋ ॥੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਭਾਈ! ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾ ਭਾਵ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ।

ਰਾਗ ਜੈਸ੍ਰੀ

ਸ਼ਬਦ 132

ਸਬ ਕੁਛ ਕਰਤ ਨ ਕਹੌ ਕੁਛ ਕੈਸੇ।

ਗੁਨ ਨਿਧਿ ਬਹੁਤ ਰਹਤ ਸਮ ਜੈਸੇ ॥ ਟੇਕ ॥

ਦਰਪਨ ਗਗਨ ਅਨੀਲ ਅਲੇਪ ਜਸ।

ਗੰਗ ਜਲਧਿ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਦੇਖਿ ਤਸ ॥੧॥

ਸਬ ਆਰੰਭ ਅਕਾਮ ਅਨੇਹਾ।

ਬਿਧੀ ਨਿਖੇਧ ਕਿਯੋ ਅਨੇਕੇਹਾ ॥੨॥

ਇਹੇ ਪਦ ਕਹਤ ਸੁਨਤ ਨਹੀਂ ਆਵੈ ॥

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਸੁਕ੍ਰਿਤਿ ਕੈ ਪਾਵੈ ॥੩॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਬ ਕੁਛ ਕਰਤ ਨ ਕਹੌ ਕੁਛ ਕੈਸੇ।

ਗੁਨ ਨਿਧਿ ਬਹੁਤ ਰਹਤ ਸਮ ਜੈਸੇ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਆਪ

ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੀਤਲ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ।

ਦਰਪਨ ਗਗਨ ਅਨੀਲ ਅਲੇਪ ਜਸ।

ਗੰਗ ਜਲਧਿ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਦੇਖਿ ਤਸ ॥੧॥

ਜਿਵੇਂ ਦਰਪਣ, ਅਕਾਸ਼, ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਨਿਰਲੇਪ ਹਨ ਭਾਵ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਜੀਵ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਸ਼ ਬੱਲੇ ਸਭ ਜੀਵ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ—ਅਕਾਸ਼ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹਵਾ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਦਾ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਗੰਗਾ ਦੇ ਜਲ ਵਿਚ ਜਿਹੇ-ਜਿਹੀ ਪਰਛਾਈ ਹੋਵੇ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਬ ਆਰੰਭ ਅਕਾਮ ਅਨੇਹਾ।

ਬਿਧੀ ਨਿਖੇਧ ਕਿਯੋ ਅਨੇਕੇਹਾ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਆਰੰਭ-ਕਰਤਾ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਮੋਹ-ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ।

ਇਹੇ ਪਦ ਕਹਤ ਸੁਨਤ ਨਹੀਂ ਆਵੈ ॥

ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਸੁਕ੍ਰਿਤਿ ਕੈ ਪਾਵੈ ॥੩॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਉਸਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਐਸਾ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਅਡੋਲ-ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਦੋਪਾਦ)

ਸ਼ਬਦ - 133

ਜਾ ਕੈ ਰਾਮ ਜੀ ਧਨੀ ਤਾ ਕੈ ਕਾਹਿ ਕੀ ਕਮੀ ਹੈ ॥

ਮਨਸਾ ਕੋ ਨਾਥ ਮਨੋਰਥ ਪੁਰਬੈ ਸੁਖ ਨਿਧਾਨ ਕੀ ਕਾਹਾ ਗਨੀ ਹੈ ॥੧॥

ਕਵਨ ਕਾਜ ਕਿਰਪਨ ਕੀ ਮਾਯਾ ਕਰਤ ਫਿਰਤ ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਹੈ ॥

ਖਾਈ ਨ ਸਾਕੈ ਖਰਚ ਨਹਿ ਜਾਵੈ ਜਯੋ ਭੁਯੰਗ ਸਿਰ ਰਹਤ ਮਨੀ ਹੈ ॥੨॥

ਜਾ ਕੀ ਰਾਸਿ ਥਾਵਰ ਨਹਿ ਆਵੈ ਰਾਹਾ ਕੇਤਕੀ ਮੁਕਤ ਅਨੀ ਹੈ ॥
 ਰਖਵਾਰੇ ਕੋ ਚਕ੍ਰ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਬਿਘਨ ਨ ਬਿਆਪੈ ਰੋਕ ਛਿਨੀ ਹੈ ॥੩॥
 ਸਿਵ ਸਨਕਾਦਿਕ ਪਾਰ ਨ ਪਾਵੈ ਮੈਂ ਬਪੁਰੈ ਕੀ ਕੌਨ ਗਿਨੀ ਹੈ ॥
 ਜਾ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਿਰੰਤਰਿ ਹਰਿ ਸੋ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਤਾਕੀ ਸਦਾ ਬਨੀ
 ਹੈ ॥੪॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਪਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਨ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ
 ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਵੱਡਾ ਧਨੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ।
 ਉਹ ਜੀਵ ਦੀਆਂ ਸਭ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ
 ਉਸਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸੱਚੀ
 ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਾ ਕੈ ਰਾਮ ਜੀ ਧਨੀ ਤਾ ਕੈ ਕਾਹਿ ਕੀ ਕਮੀ ਹੈ ॥
 ਮਨਸਾ ਕੋ ਨਾਥ ਮਨੋਰਥ ਪੁਰਬੈ ਸੁਖ ਨਿਧਾਨ ਕੀ ਕਾਹਾ ਗਨੀ ਹੈ ॥੧॥

ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਪਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਧਨ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ
 ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਨਾਥ ਜੀਵ ਦੀਆਂ ਸਭ ਇੱਛਾਵਾਂ
 ਅਤੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਰੂਪੀ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ
 ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਕਵਨ ਕਾਜ ਕਿਰਪਨ ਕੀ ਮਾਯਾ ਕਰਤ ਫਿਰਤ ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਹੈ ॥
 ਖਾਈ ਨ ਸਾਕੈ ਖਰਚ ਨਹਿ ਜਾਵੈ ਯੋਂ ਭੁਯੰਗ ਸਿਰ ਰਹਤ ਮਨੀ ਹੈ ॥੨॥

ਕੰਜੂਸ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਦਿਨ
 ਰਾਤ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਕਹਿ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਪ ਜਿਵੇਂ ਮਨੀ
 ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਕੰਜੂਸ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,
 ਪਰ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਉਸ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ
 ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਮਣੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੂੰ
 ਮਣੀ ਦਾ ਕੁਝ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਧਨ
 ਇਕੱਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਜੀਵ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।
 ਜਾ ਕੀ ਰਾਸਿ ਥਾਵਰ ਨਹਿ ਆਵੈ ਰਾਹਾ ਕੇਤਕੀ ਮੁਕਤ ਅਨੀ ਹੈ ॥
 ਰਖਵਾਰੇ ਕੋ ਚਕ੍ਰ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਬਿਘਨਨ ਬਿਆਪੈ ਰੋਕ ਛਿਨੀ ਹੈ ॥੩॥

ਜਿਸਦੀ ਪੂੰਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਦੀ ਪੂੰਜੀ
 ਗ੍ਰਹਿ ਆਦਿਕ ਠੱਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਨਾਮ ਰੂਪੀ
 ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ। ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ

ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੱਕਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ
 ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।
 ਸਿਵ ਸਨਕਾਦਿਕ ਪਾਰ ਨ ਪਾਵੈ ਮੈਂ ਬਪੁਰੈ ਕੀ ਕੌਨ ਗਿਨੀ ਹੈ ॥
 ਜਾ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਿਰੰਤਰਿ ਹਰਿ ਸੋ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਤਾਕੀ ਸਦਾ ਬਨੀ
 ਹੈ ॥੪॥

ਸਿਵ ਜੀ ਸਨਕਾਦਿਕ ਚਾਰੇ ਭਰਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣ
 ਸਕਦੇ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਵਿਚਾਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰੀਤ
 ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਹੈ ਉਸ ਜੀਵ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ
 ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 134

ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ਰੇ ਨ ਹੋਈ, ਜਬ ਲਗ ਤਨ ਸੁਧ ਨ ਹੋਇ।
 ਭਗਤਿ ਨਹੀਂ ਨਾਂਚੈ ਅਰੁ ਗਾਵੈ, ਭਗਤਿ ਨ ਬਹੁ ਤਪ ਕੀਨਹਾ।
 ਭਗਤਿ ਨਹੀਂ ਸਵਾਮੀ ਅਰੁ ਸੇਬਗ, ਜਬ ਲਗ ਪਰਮ ਤੱਤ ਨਹੀਂ
 ਚੀਨਹਾ ॥੧॥

ਭਗਤਿ ਨ ਗਿਆਨ ਜੋਗ ਬੈਰਾਗੈ, ਭਗਤਿ ਨ ਕਹੈ ਕਹਾਵੈਂ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਸੁਨਿ ਮੰਡਲ ਘਰ ਸੋਧੈ, ਭਗਤਿ ਨ ਕਛੁ ਦਿਖਾਵੈਂ ॥੨॥
 ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਬੰਧਨ, ਤ੍ਰਿਵਿਧ ਤਾਪ ਨ ਜਾਈ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਤਬੈ ਸਚੁ ਪਾਵੈ, ਆਪਾ ਉਲਟਿ ਸਮਾਈ ॥੩॥

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਡੰਬਰਾਂ ਨੂੰ
 ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ਰੇ ਨ ਹੋਈ, ਜਬ ਲਗ ਤਨ ਸੁਧ ਨ ਹੋਇ ॥ਟੇਕ॥
 ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰੀਰ ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਓਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ
 ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਭਗਤਿ ਨਹੀਂ ਨਾਂਚੈ ਅਰੁ ਗਾਵੈ, ਭਗਤਿ ਨ ਬਹੁ ਤਪ ਕੀਨਹਾ।
 ਭਗਤਿ ਨਹੀਂ ਸਵਾਮੀ ਅਰੁ ਸੇਬਗ, ਜਬ ਲਗ ਪਰਮ ਤੱਤ ਨਹੀਂ
 ਚੀਨਹਾ ॥੧॥

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜੀਵ ਪਰਮਤੱਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਭਾਵੇਂ ਨੱਚੇ, ਭਾਵੇਂ
 ਗਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਤੱਪ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਵਾਮੀ ਸੇਵਕ ਭਗਤੀ ਕਰੇ,
 ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭਗਤਿ ਨ ਗਿਆਨ ਜੋਗ ਬੈਰਾਗੈ, ਭਗਤਿ ਨ ਕਹੈ ਕਹਾਵੈ ।
ਭਗਤਿ ਨ ਸੁਨਿ ਮੰਡਲ ਘਰ ਸੋਧੈ, ਭਗਤਿ ਨ ਕਛੁ ਦਿਖਾਵੈ ॥੨॥

ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ, ਜੋਗ, ਵੈਰਾਗ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਭਗਤੀ
ਨਹੀਂ ਕਹਾਉਂਦੀ। ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਣੀ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨਾ
ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਬੰਧਨ, ਤ੍ਰਿਵਿਧ ਤਾਪ ਨ ਜਾਈ ।
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਤਬੈ ਸਚੁ ਪਾਵੈ, ਆਪਾ ਉਲਟਿ ਸਮਾਈ ॥੩॥

ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਜੋ ਜੋ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਭ ਬੰਧਨ ਹਨ ਅਤੇ
ਜੀਵ ਤਿਨਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤਾਪ (ਆਧਿ, ਬਿਆਧਿ, ਉਪਾਧਿ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ
ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਹਟਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ
ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਜੀਵ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੇ ਨਿੱਤਾ-ਪ੍ਰਤੀ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਵਸਦਾ ਹੈ।
ਇਸ ਰਸ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਿੱਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹ ਰਸ ਵੱਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਲੋਕ ਰਸ ਲਾਗਿ ਵਿਸ਼ੈ ਵਿਸ਼ ਦੇਹੀ, ਭਣੋਂਰਾਮ ਭੋਜਲ ਨਹੀਂ ਬਹਨਾ।
ਅਭਿ ਅੰਤਰ ਭਜੋਂ ਨਿਜ ਅਵਿਗਤ, ਇਹ ਉਪਾਇ ਅੰਤਰ ਭੋਂ ਤਰਨਾ॥੨॥
ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ
ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਸ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ
ਭਵਜਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੀਵ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਰਸਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ
ਕਰਕੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਉਪਾਅ ਕਰਕੇ ਜੀਵ
ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਚਿੰਤਾਮਣਿ ਲਾਲ ਹਾਥੈ ਜੈ ਚੜ੍ਹਯ, ਹੁਵੋ ਉਜਾਮ ਤਿਮਿਰ ਨਹੀਂ ਰਹਨਾ।
ਭਜੈ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਨਿਤ ਰਸਨਾ, ਦੁਲਭ ਜਨਮ ਬਿਰਥ ਨਹੀਂ
ਗਵਨਾ॥੩॥
ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਮਨ ਇੱਛਤ ਫਲ
ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਚਿੰਤਾਮਨ ਅਮੋਲਕ ਹੀਰਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਵ ਸਾਗਰ
ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਜੀਵ
ਨਿੱਤਾ-ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਜਿਸ ਨਾਲ
ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੇਖਿ ਮੂਰਖਤਾ ਯਹੁ ਮਨ ਕੀ।
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਕੋ ਛਾਡਿ ਅਧਾਰੈ, ਗਹਿ ਓਟ ਛੁਟ ਤ੍ਰਿਨ ਕੀ॥ ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਭਾਈ, ਤੂੰ ਇਸ ਮਨ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਦੇਖ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ
 ਦਾ ਆਸਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਇਹ ਹੋਰ ਤਿਲ ਮਾਤਰ ਛੋਟੇ ਆਸਰੇ ਭਾਲਦਾ ਹੈ।
 ਅਭਿ ਅੰਤਰ ਰਾਮੁ ਨਹਿ ਜਾਨਿਓ, ਛਾਨਹੁ ਧੂਰਿ ਬਨ ਬਨ ਕੀ॥
 ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਬਨ-ਬਨ ਵਿਚ
 ਜਾ ਕੇ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।
 ਜਾ ਦਿਨ ਇਹ ਹੰਸਾ ਉਰਿ ਜਾਇ ਹੈ, ਛੋਰਿ ਠਠਰਿਯਾ ਤਨ ਕੀ॥
 ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਹੰਸ ਨੇ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਛੱਡ
 ਕੇ ਉੱਡ ਜਾਣਾ ਹੈ।
 ਧਨੁ ਦਾਰਾ ਮਹਿ ਰਹਹੁ ਲਪਟਾਨੋ, ਆਪਹੁ ਨਹਿ ਸੁਧਿ ਵਾ ਛਨ ਕੀ॥੧॥
 ਧਨ, ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵ ਲਿਪਟਿਆ
 ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸੰਵਾਰਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਤਿਆਗੀ ਜਗ ਆਸਾ, ਲਹੁ ਓਟ ਹਰਿ ਚਰਨਨ ਕੀ॥੨॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ!
 ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬੁਠੀ ਆਸਾ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ
 ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ।

ਸ਼ਬਦ 137

ਅਥ ਆਰਤੀ

ਆਰਤੀ ਕਹਾਂ ਲੈਂ ਕਰ ਜੋਵੈ।
 ਸੇਵਕ ਦਾਸ ਅਚੰਭੇ ਹੋਵੈ॥ ਟੇਕ॥
 ਬਾਵਨ ਕੰਚਨ ਦੀਪ ਧਰਾਵੈ।
 ਜੜ ਬੈਰਾਗ ਰੇ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨ ਆਵੈ॥੧॥
 ਕੋਟਿ ਭਾਨੁ ਜਾਕੀ ਸੋਭਾ ਰੋਮੈ।
 ਕਹਾ ਆਰਤੀ ਅਗਨੀ ਹੋਮੈ॥੨॥
 ਪਾਂਚ ਤਤ ਯਹ ਤਿਰਗੁਨੀ ਮਾਯਾ।
 ਜੋ ਦੇਖੈ ਸੋ ਸਕਲ ਉਪਾਯਾ॥੩॥
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇਖਾ ਹਮ ਮਾਹੀਂ।
 ਸਕਲ ਜੋਤਿ ਰੋਮ ਸਮ ਨਾਹੀਂ॥੪॥
 ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਦਾ ਗੁਣ-
 ਗਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰੋੜਾਂ
 ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਆਰਤੀ ਕਹਾਂ ਲੈਂ ਕਰ ਜੋਵੈ।
 ਸੇਵਕ ਦਾਸ ਅਚੰਭੇ ਹੋਵੈ॥ ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਰੂਪੀ ਆਰਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ
 ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ। ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ
 ਆਪ ਦੇ ਦਾਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਆਡੰਬਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹਨ।
 ਬਾਵਨ ਕੰਚਨ ਦੀਪ ਧਰਾਵੈ।
 ਜੜ ਬੈਰਾਗ ਰੇ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨ ਆਵੈ॥੧॥
 ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਜੀਵ ਆਰਤੀ ਲਈ ਸੋਨੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਦੀਵੇ ਬਣਾ ਕੇ
 ਜਗਾਵੇ ਪਰ ਸੱਚੇ ਵੈਰਾਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
 ਕੋਟਿ ਭਾਨੁ ਜਾਕੀ ਸੋਭਾ ਰੋਮੈ।
 ਕਹਾ ਆਰਤੀ ਅਗਨੀ ਹੋਮੈ॥੨॥
 ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਰਤੀ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਕਰੋੜਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਐਸੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਲਈ ਅਗਨੀ ਬਾਲ ਕੇ
 ਯੱਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਭਾਵ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਪਾਂਚ ਤਤ ਯਹ ਤਿਰਗੁਨੀ ਮਾਯਾ।
 ਜੋ ਦੇਖੈ ਸੋ ਸਕਲ ਉਪਾਯਾ॥੩॥
 ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਪੰਜ-ਤੱਤ ਪਾਣੀ, ਹਵਾ, ਅਗਨੀ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਕਾਸ਼
 ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣ, ਸਤ, ਰਜ ਅਤੇ ਤਮ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ
 ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਸਾਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇਖਾ ਹਮ ਮਾਹੀਂ।
 ਸਕਲ ਜੋਤਿ ਰੋਮ ਸਮ ਨਾਹੀਂ॥੪॥
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ
 ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਦੇ ਇਕ ਰੋਮ ਦੇ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਸ਼ਬਦ 138

ਆਰਤੀ

ਸੰਤ ਉਤਾਰੈ ਆਰਤੀ ਦੇਵ ਸਿਰੋਮਨੀਏ।
 ਉਰ ਅੰਤਰ ਤਹਾਂ ਪੈਸਿ ਬਿਨ ਰਸਨਾ ਭਣਿਏ॥ ਟੇਕ॥
 ਮਨਸਾ ਮੰਦਿਰ ਮਾਹਿੰ ਧੂਪ ਧੁਪਈਏ॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੀ ਮਾਲ ਰਾਮ ਚੜ੍ਹਈਏ॥੧॥

ਚਹੁੰ ਦਿਸਿ ਦਿਬਲਾ ਬਾਲਿ ਜਗਮਗ ਹੈ ਰਹਿਓ ਰੇ ॥
 ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਸਮ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਮਿਲ ਰਹਿਓ ਰੇ ॥੨॥
 ਤਨ ਮਨ ਆਤਮ ਬਾਰਿ ਸਦਾ ਹਰਿ ਗਈਏ ॥
 ਭਨਤ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਤੁਮ ਸਰਨਾ ਆਈਏ ॥੩॥
 ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ
 ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਰੂਪੀ ਆਰਤੀ ਸੰਤ-ਜਨ
 ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।
 ਸੰਤ ਉਤਾਰੈ ਆਰਤੀ ਦੇਵ ਸਿਰੋਮਨੀਏ।
 ਉਰ ਅੰਤਰ ਤਹਾਂ ਪੈਸਿ ਬਿਨ ਰਸਨਾ ਭਣਿਏ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਹੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਸੰਤ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਰੂਪੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ
 ਆਰਤੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸੰਤ-ਜਨ
 ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਉਚਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 ਮਨਸਾ ਮੰਦਿਰ ਮਾਹਿੰ ਧੂਪ ਧੁਪਈਏ ॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੀ ਮਾਲ ਰਾਮ ਚੜ੍ਹਈਏ ॥੧॥
 ਆਪਣੇ ਸੁੰਦਰ ਮਨ ਰੂਪੀ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸਾ
 ਦਾ ਹੀ ਧੂਫ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਰੂਪੀ ਮਾਲਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ
 ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।
 ਚਹੁੰ ਦਿਸਿ ਦਿਬਲਾ ਬਾਲਿ ਜਗਮਗ ਹੈ ਰਹਿਓ ਰੇ ॥
 ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਸਮ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਮਿਲ ਰਹਿਓ ਰੇ ॥੨॥
 ਚਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਭਾਵ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਦੀਪਕ
 ਨਾਲ ਜਗ-ਮਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਜੋਤ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ
 ਜਗਾ ਕੇ, ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ, ਭਾਵ ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਜੋਤ ਉਸ
 ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪੀ ਜੋਤ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ
 ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
 ਤਨ ਮਨ ਆਤਮ ਬਾਰਿ ਸਦਾ ਹਰਿ ਗਈਏ ॥
 ਭਨਤ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਤੁਮ ਸਰਨਾ ਆਈਏ ॥੩॥
 ਹੇ ਜੀਵ! ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ
 ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਂ ਦਾਸ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ।
 ਸ਼ਬਦ 139
 ਆਰਤੀ
 ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਮੇਂ ਆਰਤੀ ਕੀਜੈ
 ਨਾਦ ਬਿੰਦ ਇਕੇ ਮੇਕ ਕਰੀਜੈ।

ਸੁਸਮਨ ਇੰਦੁ ਅਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਭ ਧਰਾਵੈ ਮਨਸਾ ਮਾਲਾ ਫੂਲ ਚੜ੍ਹਾਵੈ ॥੧॥
 ਘੀਵ ਅਖੰਡਾ ਸੋਹੈ ਬਾਤੀ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਜੋਤ ਜਲੈ ਦਿਨ ਰਾਤੀਂ।
 ਪਵਨ ਸਾਧਨਾ ਬਾਲ ਸਜੀਜੈ ਤਾਮੇਂ ਚੌਮੁਖ ਮਨ ਧਰਿ ਲੀਜੈ ॥੨॥
 ਰਵਿ ਸਸਿ ਹਾਥ ਗਹੌ ਤਿਹ ਮਾਹੀਂ ਖਿਨ ਦਹਿਨੇ ਖਿਨ ਬਾਮੇਂ ਲਾਹੀਂ।
 ਸਹਸ ਕੰਵਲ ਸਿਘਾਸਨ ਰਾਜੈ ਅਨਹਦ ਝਾਂਜਨ ਨਿਤ ਹੀ ਬਾਜੈ ॥੩॥
 ਇਹ ਬਿਧ ਆਰਤੀ ਸਾਂਚੀ ਸੇਵਾ ਪਰਮ ਪੁਰਿਖ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰਦੇਵ ਬਤਾਵੈ ਐਸੀ ਆਰਤੀ ਪਾਰ ਲੰਘਾਵੈ ॥੪॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ
 ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਟਿਕਾ
 ਕੇ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਰੂਪੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਕਰਨ
 ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਮੇਂ ਆਰਤੀ ਕੀਜੈ ਨਾਦ ਬਿੰਦ ਇਕੇ ਮੇਕ ਕਰੀਜੈ।
 ਸੁਸਮਨ ਇੰਦੁ ਅਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਭ ਧਰਾਵੈ ਮਨਸਾ ਮਾਲਾ ਫੂਲ ਚੜ੍ਹਾਵੈ ॥੧॥
 ਹੇ ਭਾਈ! ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਰੂਪੀ ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਟਿਕਾ
 ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਕਰੋ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਅਤੇ ਜੀਵ ਦੀ
 ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਅੰਸ਼-ਬਿੰਦ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਰੂਪੀ
 ਸੁਖਮਨਾਂ ਨਾੜੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਕੁੰਭ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ
 ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਰੂਪੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 ਘੀਵ ਅਖੰਡਾ ਸੋਹੈ ਬਾਤੀ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਜੋਤ ਜਲੈ ਦਿਨ ਰਾਤੀਂ।
 ਪਵਨ ਸਾਧਨਾ ਬਾਲ ਸਜੀਜੈ ਤਾਮੇਂ ਚੌਮੁਖ ਮਨ ਧਰਿ ਲੀਜੈ ॥੨॥
 ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਘਿਓ
 ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਬੱਤੀ ਦੀਵੇ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
 ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤ ਨਿਰੰਤਰ ਜਗਮਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਤੇ ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ
 ਟਿਕਾਉਣ ਰੂਪੀ ਸਾਧਨਾ ਲਈ ਬਾਲ ਸਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਹਰ
 ਪਾਸਿਓਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿ ਸਸਿ ਹਾਥ ਗਹੌ ਤਿਹ ਮਾਹੀਂ ਖਿਨ ਦਹਿਨੇ ਖਿਨ ਬਾਮੇਂ ਲਾਹੀਂ।
 ਸਹਸ ਕੰਵਲ ਸਿਘਾਸਨ ਰਾਜੈ ਅਨਹਦ ਝਾਂਜਨ ਨਿਤ ਹੀ ਬਾਜੈ ॥੩॥
 ਉਸ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਤੋਂ ਅਣਗਿਣਤ
 ਗੁਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਦਹਿਣੇ ਸ਼ੰਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਅਨਹਦ ਨਾਦ
 ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਹੰਸਦਲ ਕਮਲ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ
 ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਨਹਦ ਦੇ ਬਾਜੇ ਵਜ ਰਹੇ ਹਨ।

 ਇਹ ਬਿਧ ਆਰਤੀ ਸਾਂਚੀ ਸੇਵਾ ਪਰਮ ਪੁਰਿਖ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ।
 ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰਦੇਵ ਬਤਾਵੈ ਐਸੀ ਆਰਤੀ ਪਾਰ ਲੰਘਾਵੈ ॥੪॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਰਤੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ ਹੈ।
 ਆਰਤੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਅਲਖ ਅਤੇ ਭੇਦ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ
 ਸੇਵਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਐਸੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੀ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ
 ਆਰਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 140

ਆਰਤੀ

ਆਰਤੀ ਕਰਤ ਹਰਜੈ ਮਨ ਮੇਰੇ ਆਵਤ ਚਿਤ ਤੁਵ ਰੂਪ ਘਨੇਰੇ ॥ਟੇਕ॥
 ਅਜਰ ਅਮਰ ਅਡੋਲ ਅਭੇਸ ਨਿਰਗੁਨ ਰਹਿਤ ਰੂਪ ਨਹਿ ਰੇਖਾ ॥
 ਚੇਤਨ ਸਤ ਚਿਤ ਘਨ ਆਨੰਦਾ ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਤੇਜ ਅਮਿਤ
 ਅਭੇਦਾ ॥੧॥
 ਅਨੁਭ ਅਜਨਮਾ ਸਰਬਗਯ ਅਨੰਤਾ ਅਭੇਦ ਅਦੈਸ਼ ਅਵਿਗਤ
 ਸੁਛੰਦਾ।
 ਨਾਮ ਕੀ ਬਾਤੀ ਘੀਵ ਅਖੰਡਾ ਇਕ ਹੀ ਜੋਤ ਜਲੈ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾ ॥੨॥
 ਅਨਤ ਬਾਰ ਤੋਹਿ ਧਿਆਨ ਲਗਾਵਾ ਮੁਨਿ ਜਨਿ ਪੈ ਪਾਰ ਨਹਿ
 ਪਾਵਾ।
 ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਰਵਿਦਾਸ ਧਿਆਵਾ ਘੰਟਾ ਝਾਲਰ ਮਨਹਿ ਬਜਾਵਾ ॥੩॥
 ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ
 ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਆਰਤੀ ਕਰਤ ਹਰਜੈ ਮਨ ਮੇਰੇ ਆਵਤ ਚਿਤ ਤੁਵ ਰੂਪ ਘਨੇਰੇ ॥ਟੇਕ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਰੂਪੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਕਰਕੇ
 ਮੇਰਾ ਮਨ ਆਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਪ
 ਜੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।
 ਅਜਰ ਅਮਰ ਅਡੋਲ ਅਭੇਸ ਨਿਰਗੁਨ ਰਹਿਤ ਰੂਪ ਨਹਿ ਰੇਖਾ ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਕਦੇ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਮਰ ਹੈ, ਕਦੇ ਡੋਲਦਾ ਨਹੀਂ।
 ਨਿਰਗੁਣ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਰੂਪ ਰੰਗ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਚੇਤਨ ਸਤ ਚਿਤ ਘਨ ਆਨੰਦਾ ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਤੇਜ ਅਮਿਤ
 ਅਭੇਦਾ ॥੧॥

 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਚੇਤਨ, ਸਤਿਸਰੂਪ, ਅਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ਵਿਕਾਰ
 ਰਹਿਤ, ਨਾ ਮਿਟਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭੇਦ ਰਹਿਤ ਹੋ।
 ਅਨੁਭ ਅਜਨਮਾ ਸਰਬਗਯ ਅਨੰਤਾ ਅਭੇਦ ਅਦੈਸ਼ ਅਵਿਗਤ
 ਸੁਛੰਦਾ।
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਅਨੂਪ, ਜਨਮ ਰਹਿਤ, ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਲੇ,
 ਬੇਅੰਤ, ਭੇਦ ਰਹਿਤ, ਅਦਿਸ਼ਟ, ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਵਰੂਪ ਹੋ।
 ਨਾਮ ਕੀ ਬਾਤੀ ਘੀਵ ਅਖੰਡਾ ਇਕ ਹੀ ਜੋਤ ਜਲੈ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾ ॥੨॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਦੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਲਈ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ
 ਬੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਘਿਓ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ
 ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤ ਲਗਾਈ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਨੂੰ ਜਗ-ਮਗਾ ਰਹੀ ਹੈ।
 ਅਨਤ ਬਾਰ ਤੋਹਿ ਧਿਆਨ ਲਗਾਵਾ ਮੁਨਿ ਜਨਿ ਪੈ ਪਾਰ ਨਹਿ
 ਪਾਵਾ।
 ਮੁੰਨੀ ਜਨ ਅਨੇਕਾਂ ਬਾਰ ਧਿਆਨ ਲਗਾਉਣਾ ਕਰੇ ਪਰ ਆਪ ਦੇ
 ਆਦਿ ਅੰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।
 ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਰਵਿਦਾਸ ਧਿਆਵਾ ਘੰਟਾ ਝਾਲਰ ਮਨਹਿ ਬਜਾਵਾ ॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮਨ,
 ਬਚਨ ਅਤੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਆਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲਗਾਉਣ ਰੂਪੀ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ
 ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਸੁਣਾਈ
 ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

॥ ਪਦੇ ॥

1

ਸੋਹੰ ਓਅੰਕਾਰ ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਆਨਾਦਿ, ਆਖੰਡ ਧਯਾਨ ਸਾਰੂਪ ॥ ਅਜਰ ਅਮਰ
ਆਦਿ ਕਰਨਾ, ਪੁਰਸ਼ ਅਟਲ ਅਨੂਪ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤੇ ਦਯਾਲ ਜੀ, ਕਾਟੇ
ਬੰਧਨ ਕਰੂਪ ॥ ਸਾਹਿਬ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਤਿ ਸੁਣ, ਦਾਸ ਕਰ ਨਿੱਜ ਰੂਪ ॥ ਸੱਚ
ਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰ ਕਰ, ਜੀਵ ਭਏ ਤੱਤ ਰੂਪ ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਭੱਜ ਨਾਮ ਕੋ,
ਪਾਵੇ ਸੁੱਧ ਸਵਰੂਪ ॥

pB iXk h, Ah ivk;r; t riht, Ah ss;r d a;id t h at
sprn h|As d srp d; iwa;n wrn; c;hld; h|Ah pB hmS;
rihN v;l; aTl t anK; prS h|pB ida;l h Ah ikp; krk
jlv d s;r KT bwn kT idd; h|h jlv t sN ijs jlv t As
pB dl ikrp; h j;dl h Ah As \$ a;pN; in j rp bN; l d; h|pB
d sc n;m d; ismrn krk jlv As d; h j;d; h|sit gr
rivd;s mh;r;j j l Ac;rn krd hn ijhx jlv As pB d;
ismrn krd hn Ah As d pivt r srp \$ p;pt kr l d hn|

2

ਗੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਮਨ ਵਿਖੇ, ਧਰੋ ਸੋ ਹਰ ਦਮ ਧਯਾਨ ॥ ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ
ਕਰ, ਦਵਾਰੇ ਪਾਵੇ ਮਾਨ ॥ ਮੰਤਰ ਜਪ ਗੁਰ ਹਿਰਦਯ ਮੇਂ, ਮਿਲੇ ਸੋ ਨਿਸ਼ਚਲ
ਗਯਾਨ ॥ ਭੂਖ ਪਿਆਸ ਨਾ ਉਤਰੇ, ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਭਗਵਾਨ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ
ਨਹੀਂ ਪਾਵਈ, ਜੋ ਦਿਲ ਮਾਂਹੇ ਸੁਆਨ ॥ ਮਨ ਸੱਚਾ ਕਿਤ ਬਿਧ ਭਯੋ, ਕਰ ਹੋ
ਕਿਆ ਬਿਆਨ ॥ ਝੂਠਾ ਪਾਲਨ ਪਾਲਤੇ, ਕਹੋ ਕੈਸੇ ਕਲਿਆਨ ॥
ਆਗਿਆ ਗੁਰ ਕੀ ਚਿੱਤ ਧਰ, ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਖਾਨ ॥

gr dl mr t d; mn ivc hr sm iwa;n wrn; c;hld; h|ijhx;
jlv pB d; n;m jpd; h, d;n krd; h a t iXSn;n krd; h As
\$ pB d drb;r ivc snm;n p;pt hd; h|ijhx; jlv gr d mtr
\$ ihrd ivc jpd; h As \$ aTl iga;n p;pt hd; h|pB d
n;m t lbn; jlv dl BK a t ipa;s nhl At rdl|ijhx; jlv
sit gr \$ p;pt nhl krd; As d mn ivc l B rpl kt; visa;
rihd; h|pB d n;m t lbn; mn sc; ikv hv; iXs d; kl iba;n

235

krIX ? mn ivc ZW \$ vs;AN n;l ikv ki l a;N h skd; h?
B;v nhl h skd;|sit gr rivd;s mh;r;j j l Ac;rn krd hn
ijhx; jlv gr dl a;iga; ict ivc w;rn krk n;m jpd; h
As d; p;r At;r; h j;d; h|

3

ਕਰ ਏਕਾਗਰ ਬਰਿਤ ਕੋ, ਸਿਮਰੇ ਨਿਤ ਕਰਤਾਰ ॥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਸਬ ਰੀਤਿ
ਕਾ, ਕੌਣ ਕਥੈ ਵਿਸਤਾਰ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਕੁਦਰਤ ਅਤਿ ਬੜੀ, ਜਾਣੈ ਕੌਣ
ਵਿਚਾਰ ॥ ਸਦਗੁਣ ਨਿੱਤ ਹਿਰਦੇ ਬਸੇ, ਮਿਲਸੀ ਠੌਰ ਆਪਾਰ ॥ ਗੁਰ ਕੀ
ਲਖੇ ਦਿਆਲਤਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਯੋ ਪਸਾਰ ॥ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਭਗਵਾਨ ਨੇ,
ਦਾਸ ਦੀਏ ਜਗ ਤਾਰ ॥

h B;XI ! t l a;pNl ibr t l \$ j;igt krk int;ptl krt;r d;
ismrn kr |s;ihb pB dl mihm; d; kN vrnN kr skd; h ?
B;v nhl kr skd;|As pB dl kdrt bht vDl h As dl
ivc;r kN kr skd;h ? ijs jlv d mn ivc pB d; ismrn rpl
ssW gN vsd; h As \$ pB d drb;r ivc asq;n p;pt hd;
h|j d gr j l dl ida;l t; hdl h t; jlv d; pB n;l im l;p
h j;d; h|sit gr rivd;s mh;r;j j l Ac;rn krd hn ik pB
a;pN d;s; \$ t;r idd; h|

4

ਪ੍ਰਥਮੇਂ ਸਤਿ ਸਵਰੂਪ ਥਾ, ਵਹਿ ਅਬਿਨਾਸੀ ਆਪ ॥ ਮਦਯ ਵਿਆਪਕ ਹੋ
ਰਹਾ, ਤਿਸ ਕੋ ਤੂੰ ਮਨ ਜਾਪ ॥ ਅੰਤ ਸਮਯ ਭੀ ਰਹੋਗੇ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਪਰਤਾਪ ॥
ਮਨ ਬਾਣੀ ਕਰ ਕੇ ਭਜੇ, ਮੁਚਿਤ ਕਿਲ ਵਿਸ਼ ਪਾਪ ॥ ਦਾਤਾ ਕਰਤਾ ਆਪ
ਹੈ, ਧਰਤਿ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਆਪ ॥ ਮਹਿਮਾ ਬਹੁਤ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਹੋਇ
ਥਾਪ ॥ ਸੋਹੰ ਨਾਮ ਕੀ ਧੁੰਨ ਲੱਗੀ, ਦਿਲ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ॥ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ
ਵਿਚਾਰ ਕੇ, ਜਾਨੋ ਗੁਰ ਪਰਤਾਪ ॥

sB t pihl; pB sit srp sl j a;p n;S riht h|ss;r d mw
ivc vl Ah pB iva;pk h B;XI t l a;pN mn ivc j;p kr | a t
sm vl inrk;r pB d; pt;p rhg;|j jlv mn ivc pB d gN

236

g;Ad; h As d s;r kiWn ivc;r; a t p;p; d; n;S h j;d;
h|sB d;t; dN v;l; kr t;r pB h j wr t l a;k;S ss;r d kN
kN ivc iv a;pk h|pB dl mi hm; bht bat h a t sit gr dl
ikrp; n;l pB dl p;ptl hdl h|j d jlv d mn ivc pB d n;m
dl wn l gdl hifr pB a;pid l ivc aript hd; h|sit gr
rivd;s mh;r;j j l Ac;rn krd hn ik gr d pt;p t ikrp;
n;l pB dl p;ptl hdl h|

5

ਜਾਪ ਜਧੋ ਤੁਮ ਨਾਮ ਕਾ, ਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵ ॥ ਗਾਵਤ ਹਿਰਦੇ ਨਾਮ ਕੇ,
ਬੂਝਤ ਨਿਜ ਗੁਰਦੇਵ ॥ ਨਾਮ ਸਤਯ ਸੰਸਾਰ ਮੇਂ, ਪਦਾਰਥ ਝੂਠ ਸ ਨੇਵ ॥
ਦੁਬਧਾ ਅੰਤਰ ਕੀ ਤਜੇ, ਨਿਤ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰੇਵ ॥ ਆਚਾਰ ਧਰੇ ਗੁਰ ਗੀਤ
ਕੇ, ਮੰਗਲ ਨਿਤਯ ਵਧੇਵ ॥ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਚਾਰ ਕੇ, ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਨ
ਦੇਵ ॥

h jlv t|pB d; n;m jp iXh sit gr dl sv; h| t l a;pN ihrd
ivc pB d gN g; ifr t l grdv \$ a;pN mn adr hmS;
anBv krg;|ss;r ivc pB d; n;m sc; h b;kl sB pd;r q ZW
hn|j jlv pB d; sit sg krd; h As d p;p; d; n;S h j;d;
h|ijhx jlv gr d inym; rpl SSW m;N miry;d; dl rlt l \$
mn ivc w;rn krd; h As d mn ivc a;nd vwd; j;d;
h|sit gr rivd;s mh;r;j j l ivc;r k Ac;rn krd hn ik pB
sB kZ b<iSS krd; h|

6

ਅੰਤਰ ਕਰ ਗਾਵੇ ਸਦਾ, ਹਿਦਯ ਕਰ ਭਰਪੂਰ ॥ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਤਿਆਗਸੀ, ਪਾਪ
ਭਯ ਸਬ ਦੂਰ ॥ ਕਾਗ ਰੂਪ ਤਜ ਹੰਸ ਹੋ, ਵਿਕਾਰ ਨਾ ਕਰਹੋ ਭੂਰ ॥ ਦੇਵ ਦੇਹ
ਤੁਝ ਕੋ ਦਈ, ਪ੍ਰਤੱਖਸ਼ ਜਾਨ ਜਰੂਰ ॥ ਕਥਨਾ ਕਥੇ ਨਾ ਹਰਿ ਮਿਲੇ, ਪਾਵੇ
ਖੋਜਨ ਨੂਰ ॥ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਚਾਰ ਕੇ, ਰਹੋ ਭਗਵਾਨ ਹਜ਼ੂਰ ॥

h jlv ! a;pN ihrd \$ pB d gN g; k sd; Brpr rK, ijs n;l
KT krm sm;pt h j;d hn a t s;r p;p dr h j;d hn|h jlv
t l k;v; vrg; sB;a zD d, m;n srvr t l rihN v;l; hs bN
j; tr s;r p;p <tm h j;Ng|pB n t \$ dr l B srlr bKiSa;

hiXs lXl t|As pB \$ a;pN srlr adr hmS; h;Jr smZ|kv l
kqn krn n;l hir dl p;ptl nhl hdl, a;pN adr K j krn
n;l As pB d srp d drSn hd hn|sit gr rivd;s mh;r;j
j l Pc;rn krd hn ik h B;Xl t pB \$ a;pN nx h;Jr smZ|

7

ਦੇਵਨ ਵਾਲਾ ਦੇਤ ਹੈ, ਤਿਸ ਕੀ ਕਰ ਮਨ ਆਸ ॥ ਸਰਵ ਯੁਗੀ ਪ੍ਰਤਿ
ਪਾਲੀਯਾ, ਤੇਰੀ ਮਿਟੀ ਨਾ ਖਾਸ ॥ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਜਾਨਤਾ, ਲੇਖੇ ਸਾਸ ਗਰਾਸ ॥
ਆਗਯਾ ਗੁਰ ਕੀ ਚਿਤ ਧਰ, ਸਾਧਨ ਕੋ ਰੱਖ ਪਾਸ ॥ ਬਖਸ਼ਣ ਹਾਰਾ ਬਖਸ਼ਸੀ,
ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਹੋਇ ਦਾਸ ॥ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰ ਗੁਰ ਨਾਮ ਕੋ, ਅੰਤਰ ਰੱਖ ਪਿਆਸ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਨਾਮ ਸਤਿ, ਚਾਰ ਯੁੱਗੋਂ ਮੇਂ ਭਾਸ ॥ ਸਤਿ ਸੰਤੋਸ਼ ਧਾਰਣ ਧਰੇ,
ਕਹਤ ਭਏ ਰਵਿਦਾਸ ॥

pB sB kZ b<iSS krn v;l; h iXs lXl jlv kv l t|As pB
dl mn ivc a;s rK|pB s;r yg; ivc jlv; dl p;lN; krn
v;l; h|pr jlv pB \$ B l; k a;pNla; iXz;v; dl pr t l ivc
hl l g; rihd; h As dla; iXz;v; nhl mkdla;|a t r j;ml pB
sB kZ j;nN v;l; h|sa;s lida; a t Bj n K;ida; As pB
\$ y;d kr|gr dl a;iga; \$ mn ivc w;rn krk n;m rpl
s;wn \$ a;pN id l ivc rK|pB bKSNh;r; b<iSS krn v;l;
h iXs lXl jlv \$ pB d; d;s bNk rihN; c;hld; h|h jlv pB
d n;m \$ jp a t ihrd ivc As d drSn; dl a;s rK|aim t
v l jlv \$ pB d sc n;m dl c;r yg; ivc a;s rKNI c;hld
h|sit gr rivd;s mh;r;j j l Ac;rn krd hn ik h jlv t
a;pN mn ivc hmS; sit a t stK \$ w;rn kr|

8

ਤਨ, ਮਨ ਧਨ ਅਰਪਣ ਕਰੋ, ਬਾਣੀ ਜਪ ਹਰਿ ਮੀਤ ॥ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕਰ
ਸੰਤ ਕੀ, ਦੁਸ਼ਟ ਤਿਆਗੋ ਗੀਤ ॥ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ, ਜਨਮ
ਆਮੋਲਕ ਜੀਤ ॥ ਸੋਹਿ ਨਾਮ ਕੇ ਭਜਨ ਸੇ, ਦੂਰ ਹੋਇ ਭਰਮ ਭੀਤ ॥ ਤੂੰਹੀ,
ਤੂੰਹੀ ਰਟਤਾ ਰਹੇ, ਔਰ ਨਾ ਲਾਵੇ ਚੀਤ ॥ ਮਾਨ ਪਾਇ ਜਿੰਨ ਸੇਵਿਆ, ਪ੍ਰਭ

ਸੋ ਪਾਇ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤੇ, ਜੋ ਗਾਵਤ ਹਰਿ ਕੇ ਗੀਤ ॥ ਰਵਿਦਾਸ
ਕਹੇ ਸਤਿਸੰਗ ਮੇਂ, ਅਵਯ ਪਦ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਤ ॥

h jlv ! tigr ag a;pN; tn, mn at wn aript krk hir
sh; iXk d; n; m j p | st; dl sitsg t krk jlv dl dST; v; l
rlt sm; pt h j; dl h | sa; s- sa; s pB d; ismrn krn n; l
am l k j nm sF l h j; d; h | pB d n; m d; ismrn krn n; l
jlv d adr s; r Brm dr h j; d hn | jlv pB \$ hl sB kZ j; N
k As d; n; m jpd; rh at iks hr p; s a; pN; iwa; n n;
l; v | pB n; l pltl krk ismrn krk jlv \$ snm; n p; pt hd;
h | n; m j pN krk at pB d glt g; AN krk jlv; dl pB d
drb; r ivc mi hm; hdl h | sitgr rivd; s mh; r; j j l Ac; rn
krd hn ik sitsg krn n; l jlv \$ sitgr aTl pd idd
hn |

9

ਗੁਰਮੁਖ ਸੇਤੀ ਪ੍ਰੀਤ ਰੱਖ, ਕੁਕਰਮ ਸੇ ਮਨ ਬੰਦ ॥ ਸਤਿ ਗੋਵਿੰਦ ਗੋਪਾਲ ਗੁਰ,
ਔਰ ਆਵਨ ਜਾਨ ਸਨਬੰਧ ॥ ਅੰਧੇਰ ਮਚਯੋ ਸਰਬ ਜਗਤ ਮੇਂ, ਪਰਕਾਸ਼ ਬਿਨ
ਗੁਰ ਚੰਦ ॥ ਨਿਤਯ ਪੜ੍ਹਨ ਗੁਰਮੁਖ ਸਤਿ, ਜਾਨਤ ਭਏ ਸਰਬ ਸੰਦ ॥ ਗੁਰ ਹੀ
ਧਾਰੇ ਰੂਪ ਸਬ, ਖੇਲੇ ਖੇਲ ਆਨੰਦ ॥ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰਤੇ, ਜਪੇ ਓਅੰ ਕਰ
ਬੰਦ ॥

grmK; n; l pltl krn n; l jlv d mn ivc m; x krm sm; pt
h j; d hn | hmS; rihN v; l; j pB ss; r d; p; l k h gr dl
ikrp; n; l pB sh; iXk bN j; d; h, ss; r d a; AN j; N d; ckr
sm; pt h j; d; h | s; r ss; r ivc aiga; nt; rpl awr h, gr
rpl cdrm; t ibn; ig a; n d; pk; S nhl hd; | int ptl grmK
As pB dl mi hm; krd hn at sB p; s As pB \$ anBv krd
hn | gr s; r rp; \$ w; rn krk adr a; nd d Kl dl b<iSS
krd; h | sitgr rivd; s mh; r; j j l pk; r k Ac; rn krd hn
ik t | sB p; s BTkN; bd krk iXk pB d; j; p kr |

239

ਸਰਬ ਹੀ ਸਾਹਿਬ ਏਕ ਹੈ, ਦੂਸਰ ਕੌਨ ਕਹਾਇ ॥ ਮੁਕਤਿ ਨਾ ਪਾਵੈ ਭਜਨ
ਬਿਨ, ਜੋ ਉਤਮ ਆਪ ਸਦਾਏ ॥ ਠਾਕਰ ਨਦਰ ਨਾ ਆਵਹੀ, ਕਬਹੂੰ ਨਾ ਲੇਖੈ
ਲਾਇ ॥ ਜੋ ਚਾਹੇ ਕਲਿਆਣ ਕੋ, ਸਤਿਗੁਰ ਲਏ ਮਨਾਏ ॥ ਗੁਣਵੰਤਿਆਂ ਸੰਗ
ਗੁਣ ਵਸੇ, ਜੋ ਤੂੰ ਧਯਾਨ ਲਗਾਏ ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਸੰਸਾਰ ਮੇਂ, ਬਹੁਰ ਨਾ
ਜਨਮੇਂ ਧਾਏ ॥

sB p; s iXk pB ibr; j m; n h dsr; hr kXl nhl h | pB d B j n
t ibn; jlv mktl p; pt nhl kr skd; B; v Ah a; pN a; p \$
i j n; mr j l Atm smZ | jlv \$ pB d; anBv nhl hd; j d t k
iXh jlv a; pN; jlvn pB d lK nhl l; Ad; | j kr jlv a; pN;
kil a; N c; hd; h t; sitgr dl ikrp; p; pt kr | sitgr
rivd; s mh; r; j j l Ac; rn krd hn ik jlv sitgr dl sg t
krk t pB d n; m ismrn ivc iwa; n l g; k gNv; n bN j; d;
h ifr jlv j nm- mrn d ckr ivc nhl a; Ad; |

11

ਨਾਮ ਧਿਆਵੇ ਦੇਵ ਮੁਨਿ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਸ਼ ਆਗੰਮ ॥ ਸੀਸ ਦਾਨ ਕਰ ਹਰਿ
ਮਿਲੇ, ਤੂੰ ਨਾ ਜਾਨ ਸਹੰਮ ॥ ਠਾਕਰ ਸਦਾ ਸਮੀਪ ਹੈ, ਤਿਸ ਬਿਨ ਨਿਹਫਲ
ਔਰ ॥ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲ ਧਿਯਯ ਤੂੰ, ਮਨ ਆਪਣਾ ਕਰ ਭੋਰ ॥ ਬੰਧਨ ਕੌਨ
ਛੁੜਾਵਸੀ, ਕੀਏ ਬਿਨਾ ਮਨ ਧਰਮ ॥ ਕਾਟੇ ਗੋਬਿੰਦ ਜਨਮ, ਮਰਨ, ਦੂਰ ਹੋਇ
ਸਭ ਭਰਮ ॥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਸਦਾ, ਸੋਈ ਮਨੋ ਪੁਕਾਰ ॥ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ
ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਰਿ, ਮਨ ਮੇਂ ਰਾਖ ਵਿਚਾਰ ॥

pB d n; m \$ dvt at tirSl mnl iwa; Ad hn | Ah pB ss; r d;
kr t; prK at gm t riht h | isr d; n krk Fl dl p; pt l hdl
h pr jlv Asdl mi hm; nhl j; Nd; | pB sd; jlv d nx h | pB
d n; m t ibn; sB kZ inhfl h | h jlv ! tigr dl isiKa;
ans; r a; pN mn \$ pB d crn; km l; d; BAR; bN; k Asd;
iwa; n wr, mn ivc iwa; n w; rn kl t ibn; jlv d bwn nhl
zT skd | pB d; ismrn krn n; l jlv d s; r j nm- mrn rpl
dK at s; r Brm sm; pt h j; d hn | pB s; ihb sd; hl ida; l

240

h|h jlv ! t|mn ivc Asd; ismrn kr| sit gr rivd;s
mh;r;j j|Ac;rn krd hn ik jlv t|a;pN mn ivc sSW
ivc;r krk hir n;l scl pltl kr|

12

ਤਿਸ ਜੇਵਡ ਦਾਤਾ ਨਾਂਹਿ ਕੋ, ਗੁਰ ਆਪਰੰਪਰ ਸੋਇ ॥ ਗੁਰ ਬਿਨ ਸੁਰਤ ਨਾ
ਸਤਯ ਹੈ, ਭਰਮ ਥੱਕੇ ਸਬ ਲੋਇ ॥ ਦੇਵ ਨਾਥ ਔਰ ਸਿੱਧ, ਸਰਬ ਗੁਰ ਮਾਨੇ ਤੇ
ਹੋਇ ॥ ਧਰਤੀ ਵਯੋਮ ਵਿਚਾਰਿਆ, ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਾ ਕੋਇ ॥ ਪਾਤਾਲ ਪੁਰੀ
ਜਯਕਾਰ ਪੁੰਨ, ਕੱਛ ਮੱਛ ਭੀ ਜੋਇ ॥ ਦਾਨਾ, ਦਾਤਾ, ਸ਼ੀਲਵੰਤ, ਉਪਕਾਰੀ
ਜਗ ਹੋਇ ॥ ਇੰਦਰ, ਬ੍ਰਹਮਾਂ, ਮਹੇਸ਼ ਗਣ, ਪਵਨ ਬਸੰਤਰ ਤੋਇ ॥ ਯਹ ਸਬ
ਬਪੁਰੇ ਕੀਟ ਸਮ, ਲਖੇ ਨਾ ਸਾਹਿਬ ਜੋਇ ॥ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰ ਕਰ, ਭਰਮ
ਭੀਤ ਮਨ ਖੋਇ ॥

pB vrg; sB t|vD; d;t; hr kXl nhl h| gr dl ikrp; n;l
As aprmp;r pB dl p;ptl hdl h| gr t|ibn; sit srp pB
n;l srtl nhl jxdl at|sB l k Brm ivc BTK k qk j;d
hn|dv t; n;q at isw s;r gr \$ mnN n;l mh;n hX hn|wrt l
at s;r| isSTl ivc pB ibr;j;m;n h|As pB t|ibn; kXl j g;
nhl h, pt; l prl at s;r| isSTl ivc As pB dl wn ibr;j;m;n
h|kz- mz s;r Asd hkm ivc hn|pB d; ismrn krk jlv
sSW mt v;l; d;nl, Sl lvt at ss;r t|Apk;r krn v;l;
bN j;d; h|iXdr, bhm; iSv gN, p;vn- hv; bstr iXh s;r
hl pB d hkm ivc hn|pB d n;m t|ibn; s;r jlv klix a; d
sm;n hn Ah pB dl mihm; nhl j;N skd|sit gr rivd;s
mh;r;j j|Ac;rn krd hn ik pB d; ismrn krn n;l jlv d
mn ivc s;r Brm dr h j;d hn|

13

ਅੱਠ ਸੱਠ ਤੀਰਥ ਪੁੰਨ, ਫਲ, ਹੋਵਤ ਜੋ ਸੱਚ ਜਾਗ ॥ ਧਿਆਨ ਧਰੇ
ਪ੍ਰਭੂ ਭਜਨ ਮੇਂ, ਤੋ ਹੋਵੇ ਬਡ ਭਾਗ ॥ ਮਨ ਕਾ ਮਣਕਾ ਫੇਰ ਲਏ,
ਵਿਰਤੀ ਕਾ ਕਰ ਤਾਗ ॥ ਸ਼ਰਵਣ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਭਯੋ, ਏ ਜਗ ਸਗਰੋ
ਬਾਗ ॥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਮੇਂ, ਰਹੇ ਮਨ ਸਦ ਹੀ ਲਾਗ ॥ ਜਨ
ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਹ ਗੁਣ ਭਜ, ਮਨ ਮਤ ਅਪਨੀ ਤਿਆਗ ॥

j| jlv aiga;nt; rpl nld c j;g k sc n;l jxd; h As
\$ aW;hW tlrq; d pn at f l p;pt hd hn|ijs jlv d vD
B;g hn Ahl jlv pB d; Bjn krd; h a t iwa;n wrd; h| jlv
pB d; ismrn rpl mNk; frd; h a t ivr tl rpl w;g; pB n;l
jxd; h|pB dl mihm; sr vN krk jlv s;r ss;r \$ b;g smZd;
h jlv \$ hmS; pB d sit sg ivc mn l g;AN; c;hld; h|sit gr
rivd;s mh;r;j j|Ac;rn krd hn ik B;Xl t|a;pN mn at
mt c|hk;r it a;g k pB d; ismrn kr|

14

ਗੁਣੋਂ ਕਾ ਹੋਵੇ ਸਾਗਰਾ, ਧਿਆਯ ਨਿਰੰਜਨ ਨਾਮ ॥ ਨਾਮ ਗੁਰ ਕਾ ਵੋਹਿਬਾ,
ਤੇਰੇ ਆਵੈ ਕਾਮ ॥ ਕਰਤਾ ਚਿੱਤ ਨਾ ਆਵਹੀ, ਭੂਲ ਗਿਆ ਤੂੰ ਨਾਮ ॥ ਪ੍ਰਭੂ
ਕਾ ਸਿਮਰਣ ਛੋਡ ਕੇ, ਖੋਟੇ ਕਰਤਾ ਕਾਮ ॥ ਅੰਗੁਣ ਤੇਰੇ ਦੂਰ ਹੋ, ਪਰ
ਤੂੰ ਗੁਰ ਕੀ ਸ਼ਾਮ ॥ ਆਠ ਪਹਿਰ ਭਗਵਾਨ ਭਜ, ਨਿਕਟ ਨਾ ਆਵੇ
ਜਾਮ ॥ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਮਨ ਭਜਨ ਕਰੋ, ਸਿਮਰੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਮ ॥
ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਗੁਰ ਸ਼ਰਣ ਮੇਂ, ਪਾਵੇ ਸੁੱਖ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ॥

pB gN; d; smdr h| j| m;iXa; riht pB d; ismrn krd;
h Ah gN; d; smdr bN j;d; h| gr d; n;m ss;r s;gr
c p;r krn lXl jh;J h j| jlv \$ ss;r s;gr t|p;r krd;
h|B;Xl t|krt; pB \$ ict ivc nhl vs;Ad; at Asd n;m
\$ Bl; idt; h a t KT krm; ivc l g; hiXa; h pr gr dl
Sr n gihN krn n;l tr s;r agN dr h j;Ng|aW
pihr pB d; ismrn krn n;l jmdt nx nhl a;Ad|gr t
n;m p;pt krk sv;s- sv;s mn ivc Bjn kr|j g t gr
rivd;s mh;r;j j|Ac;rn krd hn ik gr dl Sr n ivc j;
k aTl sK at a;r;m p;pt hd;h|

15

ਗੁਰਦੇਵ ਦੋਵਾਰੇ ਤੇਰਾ ਮਾਨ ਹੋ, ਨਿਧਯਾਸਨ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲ ॥ ਜਹਾਂ
ਬੈਠੇ ਤਹਾਂ ਸੋਭ ਹੋ, ਕਬਹੂੰ ਨਾ ਹੋਇ ਬਿਹਾਲ ॥ ਗੁਰਮੁਖ ਕੀ ਰੀਤ
ਧਰੇ, ਗੁਰਮੁਖ ਕੀ ਚਲੋ ਚਾਲ ॥ ਏਕ ਧਯਾਨਾ ਏਕ ਮੇਂ, ਕਰ ਤੂੰ ਯਹ

ਸੰਭਾਲ ॥ ਕਾਰਣ ਕਰਤੇ ਅੰਤ ਨਾ, ਤਿਸ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਿਹਾਲ ॥ ਪੂਰਾ
ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਤ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਘਾਲ ॥ ਵਸਤੁ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤੇ,
ਹ੍ਰਿਦਯ ਕਰ ਲੈ ਥਾਲ ॥ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾਵੇ ਦੇਹ ਮੇਂ, ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ॥
grdv d da;r t j;N n;l sc; snm;n p;pt hd; h at
grdv dl ikrp; n;l jlv inh;l h j;d; h, ifr jlv ij q bWd;
h jlv dl SB; hdl h, jlv d; kd vl m;x; h;l nhl hd;l h jlv
t l grmK; v;l l n;m jpN v;l l rltl mn ivc w;r n kr at
grmK; v;l l SSW c;l c l jlv t iXk mn ict h k pB d;
iwa;n wr at pB d n;m dl sB;l kr |ss;r dl Atptl at
p;l N; krn v;l pB d; p;r;v;r p;iXa; nhl j; skd;l pB n;l
pltl krn n;l jlv inh;l h j;d; h|pr sit gr dl p;ptl
n;l jlv dl n;m rpl km;Xl sprn hdl h|h jlv ! t a;pN mn
rpl q;l ivc pB d n;m rpl vst \$ w;r n kr |sit gr rivd;s
mh;r;j j l Ac;r n krd hn ik jlv pB \$ a;pNl dh ivc p;pt
krk SB; p;pt krd; h at Asd; ihrd; ivS;l h j;d; h|

16

ਕੁਦਰਤ ਕੌਨ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਨੇ ਭੇਤ ॥ ਸਰਵ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਗੁਰ,
ਭੂਲੇ ਮਨ ਲਏ ਚੇਤ ॥ ਗੁਰ ਬਿਨ ਆਦਿ ਵਿਯਾਦਿ ਮੇਂ, ਤੀਨੋਂ ਤਾਪ ਜਰੇਤ ॥
ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ, ਹੋਤ ਜਾਤ ਸਰਵ ਸੇਤ ॥ ਨਾਮ ਲੀਏ ਅਘ ਜਾਏਂਗੇ,
ਪਾਪਾਂ ਮੂਲ ਹਰੇਤ ॥ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਅਧੀਨ ਹੋ, ਕਰੇ ਸਵਾਮੀ ਹੇਤ ॥

pB dl kdr t d; kN ivc;r kr skd; h|kXl vl As d Bd \$
nhl j;N skd;l gr srb- Sktlm;n h t Bl hX jlv pB \$ ct
krd hn|gr t lbn; jlv \$ ikn t;p (a;id, iva;id at
Ap;id) l gd hn|gr at pB dl ikrp; n;l s;r bwn sm;pt
h j;d hn|n;m jpN n;l kiWn p;p at p;p; d m l sm;pt h
j;d hn|sit gr rivd;s mh;r;j j l Ac;r n krd hn ik jlv
\$ sB d m;l k pB \$ smript h k pm krn; c;hld; h|

243

ਤਿਸ ਬਿਨ ਦੂਸਰ ਅਵਰ ਨਾ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਕੋ ਦੇਖ ॥ ਅਮਰ, ਅਜਰ
ਭਰਪੂਰ ਗੁਰ, ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਾਂਹਿ ਸੁਲੇਖ ॥ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਦ ਸਦੀਵ
ਸੋਇ, ਸਾਹਿਬ ਸਰਵ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ਸ਼ਰਧਾ ਸੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਿਲੇ, ਪਾਵਤ
ਸਰਵ ਹੀ ਭੇਖ ॥ ਤਾਪ ਤਪੇ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ, ਹੋਤ ਜਾਤ ਹੈ ਸ਼ੀਵ ॥
ਉਦਾਸ ਰਹੇ ਸੰਸਾਰ ਮੇਂ, ਬਹੁ ਬਿਅੰਤ ਹੀ ਜੀਵ ॥ ਆਤਮ ਦੇਰ
ਬਸਾਯਾ, ਹ੍ਰਿਦਯ ਮੇਂ ਕਰ ਵਾਸ ॥ ਜਗ ਮੇਂ ਆਯਾ ਸੁਫਲ ਹੈ, ਕਹਤ
ਭਯੋ ਰਵਿਦਾਸ ॥

h jlv ! inr;k;r pB t lbn; hr kZ sc nhl h As pB d;
ismrn kr |pB amr, ajr at Brpr ss;r d kN- kN ivc
ibr;jm;n h|inr;k;r (a;k;r riht) pB sd; sB t l SSW at
iv l KN h|Srw; n;l pB ipa;r n;l sB Bd sm;pt h j;d
hn|mn \$ m;r k SSW tp krn n;l jlv d; ki l a;N hd; h|j
jlv ss;r t Apr;m h k pB d; ismrn krd; h As \$ bat pB
dl p;ptl h j;dl h|sit gr rivd;s mh;r;j j l Ac;r n krd
hn ik j l jlv a;pN adr ibr;jm;n pB \$ anBv kr l d hn
Ahn; d; ss;r ivc a;AN; sf l h j;d; h|

18

ਨਾਮ ਧਨੀ ਕਾ ਸਤਿ ਸਦਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਰਾਖ ਮਨ ਟੇਕ ॥ ਅੰਤਰ ਧਰੀ
ਧਯਾਨ ਤੂੰ, ਬ੍ਰਿਤਿ ਕੋ ਕਰ ਏਕ ॥ ਅੰਤ ਕਰਣ ਸੁਧਾਰ ਕੇ, ਸੋਹੰ ਮਨਿ
ਕਰੋ ਪਾਠ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਮੇਂ, ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇ ਠਾਠ ॥ ਗੁਰ ਕੀ
ਕਿਆ ਉਪਮਾ ਕਥੋ, ਅਦਭੁੱਤ ਲੀਲਾ ਰੀਤਿ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਛੋਰਾ ਨਾ
ਜਰੇ, ਮੀਨ ਸਮਾਨ ਹੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਓਅੰ, ਓਅੰ ਧਿਆਨ ਧਰ, ਸੋਹੰ ਭੇਦ
ਵਿਚਾਰ ॥ ਤਤ ਰੂਪ ਹੋਇ ਜਨਮਨਾਂ, ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਆਚਾਰ ॥

h mnK ! s;r KJ;n d m;l k pB d; hmS; ismrn kr at grdv
d; mn ivc a;s;r; rK|a;pNl ibr t l \$ Aj;gr krk a;pN
adr pB d; iwa;n kr |pB d; ismrn krn n;l jlv d;
aithkrN Sw h j;d; h at pB dl drg;h ivc m;N p;pt hd;
h|gr dl jlv kl mihm; kr skd; h? Asdl l l l; dl rltl anKl

244

h|pB pml jlv pB d; ivzx; sihn nhl kr skd; ij v mzl dl
p;NI n; l pltl h As pk; r jlv \$ pB n; l pltl krnl c; hldl
h| h jlv ! t l _k; r d; iwa; n wr k As n; l iXkimk hN dl
ivc; r kr| gr rivd; s mh; r; j j l Ac; rn krd hn ik jlv
a; pN mn \$ t t rp pB n; l jx k jlvn sFl krd; h|

19

ਦੁਰਮਤਿ ਕਾ ਤਿਆਗਨ ਕਰੋ, ਲੇਹੋ ਗੁਰਮਤ ਖੋਜ ॥ ਖੋਟਨ ਕੀ ਸੰਗਤ ਤਜੋ,
ਕਿਉਂ ਸਿਰ ਪਰ ਉਠਾਉ ਬੋਜ ॥ ਗੁਰ ਸ਼ਰਣ ਮੇਂ ਮਨ ਲਾਗੋ, ਛੂਟੇ ਮਾਇਆ
ਬੰਧ ॥ ਆਗੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾ ਬਣੇ, ਹੋਏ ਨਾਮ ਸਨਬੰਧ ॥ ਝੂਠ ਬੋਲ, ਝੂਠਾ
ਬਣੇ, ਝੂਠ ਤਿਆਗੋ ਗੈਲ ॥ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਚਾਰਿਆ, ਗਲੀ, ਗਲੀ ਕਰ
ਸੈਲ ॥

h jlv ! t drmt (Ktlmt) d; ita; g kr at gr dlmt (sSW
mt) dl K j kr|KT jlv; dl sg t n; l j bZ t isr t AW; iXa;
h As d; ita; g kr d| gr dl Srn ivc mn l g; AN n; l
m; iXa; d s; r bwn sm; pt h j; d hn| j d jlv d; n; m sh; iXk
bN j; d; h ifr ag kXl mSikl nhl a; Adl|ZW b l N n; l
jlv ZW; hd; h| iXs lXl ZiWa; d; s; q ita; gN; c; hld;
h| sit gr rivd; s mh; r; j j l Ac; rn krd hn ik j jlv
pm; tm; d; ismrn krd; h Ah bgmpr dla; g lla; dl sr
krd; h|

20

ਭਗਵਾਨ ਆਤਮ ਦੇਵ ਕਾ, ਕਰੋ ਮਨ ਅਪਨੇ ਜਾਪ ॥ ਨਾਮ ਬਡਾਈ ਮਨਨ
ਕਰ, ਸਬ ਤਾਪਨ ਸਿਰ ਤਾਪ ॥ ਗਤਿ ਰੀਤਿ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕੋ, ਜੋ ਮਾਨੇ ਗੁਰ
ਵਾਕ ॥ ਕਾਗਜ਼ ਮਿਲੇ ਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ, ਕਲਮ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ ਸਾਖ ॥ ਬੈਠ ਵਿਚਾਰੋ
ਮਨ ਵਿਖੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਧਿਆਨ ਲਗਾਏ ॥ ਸੰਗਤ ਕਾ ਫਲ ਪਾਵ ਹੈ, ਪਾਪ
ਨਰੰਚਕ ਲਾਇ ॥ ਬਾਨੀ ਰੋਟ ਗੁਰ, ਗੁਰ ਸਦਾ, ਅੰਤਰ ਲਏ ਸੁੱਖ ਭਾਸ ॥
ਮਾਰੰਗ ਪਾਵਤ ਲਾਭ ਹੋ, ਕਹਤ ਸਤਯ ਰਵਿਦਾਸ ॥

h jlv ! t a; pN adr bW pB d; a; pN mn ivc j; p kr, n; m
dl viDa; Xl krn n; l sB t; p; d t; p sm; pt h j; d hn| j
jlv gr d vcn; t c l d; h Asdl mihm; iba; n nhl kltl j;
skdl|pm \$ k; gJ; t k l m n; l i l K k iba; n nhl klt; j;

245

skd; | sm; w l ivc bW k mn ivc sit gr d; iwa; n l g; AN;
c; hld; h| sit gr; dl sg t krn n; l f l p; pt hd hn at
p; p; d; n; S hd; h| gr d ds hX m; r g t c l d hX hmS; adr
sdlvl sK p; pt hd; h| sit gr rivd; s mh; r; j j l sc Ac; rn
krd hn ik pB p; ptl d; m; r g p; pt krk jlv \$ hmS; rihN
v; l; l; B p; pt hd; h|

21

ਜੀਭਾ ਕਾਂਤੀ ਮਨ ਕਰੋ, ਸਾਨ ਚੜਾਵੋ ਤੇਜ ॥ ਸਚ ਖੰਡ ਮੇਂ ਜਾ ਮਿਲੇ,
ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਵੇ ਭੇਜ ॥ ਧਰਮ ਸਾਥ ਸੰਬੰਧ ਜੋ, ਕੁੱਲ ਤਾਰਨ ਕੀ ਚਾਲ ॥ ਪ੍ਰਾਤ
ਕਮਾਈ ਆਪਣੀ, ਪਾਏ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਘਾਲ ॥ ਮੁਕਤਿ ਦਵਾਰਾ ਪਾਵ ਹੈ, ਚਿੰਤਨ
ਨਾਮ ਹਮੇਸ਼ ॥ ਗੁਰ ਸੇਵਕ ਕੀ ਰੀਤਿ ਲਖ, ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨ ਨਰੇਸ਼ ॥ ਜੋਨ,
ਜੋਨ ਭਰਮਤ ਨਹੀਂ, ਮੰਨਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਾਥ ॥ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰਤੇ, ਸਾਹਿਬ
ਕੀਨੀ ਦਾਤ ॥

j lB; \$ kcl bN; k pB d; ismrn krk s; r bwn kT k mn pB
n; l l g; AN n; l jlv dl S; n at srp vwd; h| sit gr
ikrp; krk jlv \$ scKD ivc Bj idd; h| j jlv wrm d k; r j
krd; h Ah a; pNla; k l; \$ t; rn dl rltl t c l d; h, Ah
jlv a; pNl kltl hXl km; Xl \$ sfl krd; h| n; m d; ic t n
krn n; l jlv \$ hmS; mktl d; dv; r; p; pt hd; h| gr d
svk dl iXh rltl h ik Ah a; pN sit gr \$ sc; p; tS; h smZd;
h| pB d; n; m mn ivc sB; lN n; l jlv jn; ivc nhl
BTkd; | sit gr rivd; s mh; r; j j l pk; r k Ac; rn krd hn
ik pB s; i h b mktl dl d; t bKSN v; l; h|

22

ਵੇਰਾਗ ਵਿਵੇਕ ਤਤੀਖਸ਼ਾ, ਸਮ ਦਮ ਆਦਿ ਲੇ ਖੋਜ ॥ ਮੋਖੇਸ਼ ਬਨ ਸਤਿਸੰਗ
ਮੇਂ, ਲੇਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਮੋਜ ॥ ਤਤ ਤਵੰ ਸਾਧਨ ਭਨੇ, ਮੁਨਿਵਰ ਮਤਿ ਸੁਧੀਰ ॥
ਕਥਨੇ ਮਾਤਰ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਸੋਧਨ ਕਰੋ ਸਰੀਰ ॥ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰਿਯ ਮਲਕਰ ਭਰੇ,
ਤਤਵ ਮਸੀ ਕਰੇ ਆਪ ॥ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਭੀ ਸੁੱਧ ਨਹੀਂ, ਲਾਗਤ ਸਰਵ ਹੀ
ਪਾਪ ॥ ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਨਾ, ਸੋ ਸਤਿਸੰਗ ਮੇਂ ਨਾਸ ॥ ਕਲਿ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਸਬ
ਦੂਰ ਹੋ, ਕਥਨ ਕਰੇ ਰਵਿਦਾਸ ॥

br; g, scN smZN dl Sktl at pB \$ im l N dl iXz; n; l
a; pN adr pB dl K j krk sitsg ivc j; k mktl dl p; ptl

246

hdI h a t jlv pB d iml; p d; a; nd anBv krd; h| mnlvr
a; pNl mt \$ sSW p; s l g; k pB dl K j krd hn, kv l kqn
k rn n; l pB dl p; ptl nhl hdl, srlr \$ swN; c; hld; h| mn
a t iXdr la; i viSa; ivc l gla; hN k; rn jlv a; pN a; p \$
sB kZ smZd; h| ijs k; rn jlv d; aith krN Sw nhl hd;
a t jlv \$ s; r p; p l gd hn| sit sg ivc j; k jlv p; p krn
t rk j; d; h| sit gr rivd; s mh; r; j j l Ac; rn krd hn ik
pm; tm; d; ismrn krn n; l jlv d s; r dS sm; pt h j; d hn|

23

ਆਪਣਾ ਬੀਜ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ, ਖਾਵਤ ਹੈ ਬਹੁ ਬਾਰ ॥ ਤੇਰਾ ਹੀ ਤੁਝੇ
ਸੌਪਤਾ, ਵਹ ਦਾਤਾ ਕਰਤਾਰ ॥ ਜੋ ਗੁਰ ਸ਼ਰਣੀ ਪਰਤ ਹੈ, ਤਿਲ ਭਰ
ਭੀ ਬੇਅੰਤ ॥ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾਵੇ ਲੋਕ ਮੇਂ, ਕਹਿਤ ਮੁਨੀ ਜਨ ਸੰਤ ॥ ਨਰਕਨ
ਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕੋ, ਸ਼ੀਘਰ ਮਨ ਦੇ ਤਯਾਗ ॥ ਭਜਨ ਕਰੋ ਭਗਵਾਨ
ਕਾ, ਮਿਲੇ ਰਵਿਦਾਸ ਬੇਰਾਗ ॥
jlv a; pN kl t hX krm; \$ v; r- v; r Bgd; h, B; v a; pN;
bli j a; hiXa; a; p hl K; d; h, jlv d kl t hX krm; d; F l hl
d; t; k r t; r As \$ mxd; h| pr j jlv gr dl S rn gihN krd;
h a t bat pB As t i t l m; tr vl i krp; k r dv t; jlv ss; r
ivc SB; p; Ad; h| iXh mnl j n a t st; d; kqn h| h jlv ! t
nrk; d iKa; l \$ z t l mn ivc ita; g d| sit gr rivd; s
mh; r; j j l Ac; rn krd hn ik j jlv br; g w; rn krk ismrn
krd; h As d; pB n; l m l h j; d; h|

24

ਗੁਣ ਆਵੇ, ਗੁਣ ਉਚਾਰੇ, ਗੁਣ ਮੇਂ ਰਹੇ ਸਮਾਇ ॥ ਗੋਵਿੰਦ ਗੁਰੂ, ਗੋਪਾਲ
ਗੁਰੂ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਸ਼ ਬਸਾਇ ॥ ਭਗਵਾਨ ਭਜਨ ਮੇਂ ਸੁੱਖ ਸਦਾ, ਹੋਰ ਹੈ ਸੁੱਖ
ਨਾ ਕਾਇ ॥ ਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮਨ ਆਪਣੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨੀ ਧਾਇ ॥ ਸਤਿ
ਸੁੰਦਰ ਅਤਿ, ਅਗੰਮ ਅਪਾਰਾ ॥ ਖੇਲ ਸਾਹਿਬ ਕਾ, ਸਭ ਸੇ ਨਿਆਰਾ ॥ ਨਿਰਮਲ
ਆਤਮ ਸਵਰੂਪ, ਲਖਿ ਸਰੀਰ ਹੋਇ ਪਵੀਤ ॥ ਸੱਚ ਖੰਡ ਮੇਂ ਜਾ ਬਸੇ, ਕਰੇ
ਰਵਿਦਾਸ ਤੂੰ ਮੀਤ ॥
j d jlv ivc pB d gN a; Ad hn t; Ah pB d gN Ac; rn
krd; h i fr jlv pB ivc sm; j; d; h| gibd hl gr h, gp; l
hl gr h, k r t; prK s; r ss; r ivc sm; iXa; hiXa; h| pB d;

B j n krn n; l hmS; sK im l d; h| hr iks p; s sK nhl h| h
jlv ! t l a; pN mn ivc pk; ivSv; s krk sit gr d crn;
ivc l g| pB sB t sdr a t gm t riht ap; r h| pB d; K l
sB t ina; r; h| pB inrm l h, pB d inrm l a; tm srp d;
anBv krn n; l aNigNt jlv pnl t hX a t scKD ivc gX
hn| sit gr rivd; s mh; r; j j l Ac; rn krd hn ik Ah mr
im tr hn j pB \$ hrdm a; pN adr vs; Xl rKd hn|

25

ਨਾਰਾਇਣ ਰੰਗ ਕਰੇ ਜਗ, ਧਾਰੇ ਰੂਪ ਅਜੈਬ ॥ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪ੍ਰਭੂ,
ਧੰਨ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਸੁਸਾਹਿਬ ॥ ਸੁਣ, ਸੁਣ ਕੇ ਉਪਮਾ ਭਨੇ, ਕਵੀ ਗ੍ਰੰਥ
ਕੁਰਾਨ ॥ ਕਾਜੀ, ਮੁੱਲਾ ਕਹਿਤ ਹੈ, ਅਪ ਅਪਣੀ ਸਭ ਮਾਨ ॥ ਭੇਸ਼, ਪੰਥ,
ਯੋਗੀ, ਯਤੀ, ਲਖੇ ਨਾ ਸੋ ਅਨਜਾਣ ॥ ਆਪ ਹੋ ਉਤਪਤ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕਰ, ਆਪ
ਕਰਤ ਭਏ ਹਾਨਿ ॥ ਘੜੀ ਮਹੂਰਤ ਜਾਣਤੇ, ਵਹ ਅਪਰੰਪਰ ਦੇਵ ॥ ਦੇਵ,
ਦਨੁਜ, ਮਾਨੁਸ਼ ਸਭੀ, ਲਾਗੇ ਤਿਸ ਕੀ ਸੇਵ ॥ ਅਮਰ ਪਹਿਚਾਨੇ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਸੋ
ਦਾਸ ਜਾਨੇ ਨਿਜ ਭੇਵ ॥ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਚਾਰਿਆ, ਸੁੱਖ ਪਾਵਤ ਨਿੱਤ
ਸੇਵ ॥

inrk; r n ank; pk; r d rg; d; ss; r bN; iXa; h a t a j lb
rp w; rn kl t hn| jlv; t diXa; krn v; l; a t i krp; krn
v; l; isr j Nh; r pB s; r ss; r d; m; i l k h| w; rimk gq a t
pr; N; ivc As pB dl mi hm; sN- sN k Ac; rn kl t l gX l
h| k; J l a t m l; a; p a; pN Yg n; l As dl mi hm; d; viKa; n
krd hn| sc pm t ibn; BK w; rn v; l pql, j gl As dl mi hm;
t an j; N hn| pB a; p hl s; r jlv; dl At pt l krn v; l; h
a t a; p hl jlv; \$ sm; pt krn v; l; h| ss; r \$ pd; krn
v; l l Qxl a t mhr t \$ aprmp; r pB a; p hl j; Nd; h| dv,
dn j, mnK s; r pB d; ismrn krk trd hn| i j h x; jlv amr
gr dl pi hc; N krk in j Bd \$ j; N l d; h Ah iXs ss; r s; gr
t tr j; d; h, As \$ ss; r ivc vl t pB dl drg; h ivc vl
viDa; Xl im l dl h| sit gr rivd; s mh; r; j j l Ac; rn krd hn
ik jlv int; pt l ismrn krn n; l sdlvl sK p; pt krd; h|

ਨਾਮ ਧਿਆਵੇ ਸਿੱਧ ਭਏ, ਜਪਨ ਜਪੋ ਬਹੁ ਬਾਰ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਲਾਗ
ਕਰ, ਲੋਹਾ ਹੋਵੇ ਪਾਰ ॥ ਗੁਰੂ ਗੋਪਾਲ ਜਹਾਜ ਜੁਗ, ਗੁਰ ਮਨਸਾ ਪੂਰਨ ਹਾਰ ॥
ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਉਪਮਾ ਭਨੋ, ਮੁੱਖ ਸੇ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਾਰ ॥ ਮਿੱਤਰ ਤੇਰਾ ਔਰ ਨਹੀਂ
ਕੋ, ਤੂੰ ਦੇਖੀ ਨਦਰ ਪਸਾਰ ॥ ਨਦਰੀ ਨਦਰ ਸੁਧਾਰ ਮਨ, ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ
ਵਿਚਾਰ ॥

pB d; n; m iwa; AN n; l mkt l p; pt hdl h | sit gr dl sg t
krn n; l l h; rpl jlv Sw sn; rpl Bg t h k p; r h j; d;
h | j g; - j g; t r; t l gr n; m rpl j h; J ivc ibW; k jlv \$ p; r
krd; h a t s r v iXz; v; prla; krd; h | jlv \$ pB dl Apm;
mK c l K- l K v; r krnl c; hldl h | h B; Xl ! t l hr p; s a; pNl
n Jr m; r k dK ik gr t l ibn; t r; hr kXl sc; imtr nhl
h | sit gr rivd; s mh; r; j j l ivc; r k Ac; rn krd hn ik pB
dl ikrp; n; l jlv d; mn Sw h j; d; h a t Asd; pB n; l ml
h j; d; h |

ਵਰਨਣ ਕਰ ਕੇ ਕੋ ਕਹੇ, ਜਗ ਪਾਲਕ ਪਰਸੰਸ ॥ ਅੰਤਰ ਕਰੋ ਮਿਲਾਪ ਗੁਰੂ,
ਸੁਭ ਗੁਣ ਕੀ ਬਸੇ ਬੰਸ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰ, ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੇ ਹੰਸ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਤਾ ਅਤਿ ਬੜਾ, ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਨੀਏਂ ਅੰਸ ॥ ਐਸਾ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨੀ,
ਅੰਤਰ ਲਏ ਬਸਾਇ ॥ ਹਾਥ ਜੋੜ ਉਸਤਤਿ ਕਰੋ, ਗੁਰ ਰਾਖੇ ਸਤਿ ਭਾਇ ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਵਕਤਾ, ਬ੍ਰਹਮ ਸੋਤ੍ਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਸਠਾ ਗੁਰੂ ਅਸੰਸ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ
ਪਿਆਰ ਕਰ, ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਬਡਹੰਸ ॥

h jlv ! ss; r dl p; l N; krn v; l pB dl Apm; d; vrnN kN
kr skd; h ? gr jlv d; pB n; l iml; p kr; idd; h a t As
jlv d vS ivc SB gN a; j; d hn | sit gr d ApdS s r vN
krk iXh jlv rpl hs inrml h j; d; h | sit gr sB t l vD;
d; t; h | ijs dl ikrp; n; l jlv bhm dl aS anBv krd;
h | jlv \$ pB d inr j n n; m \$ a; pN adr vs; AN; c; hld;
h | gr jlv \$ pm; tm; n; l jxd; h iXs l Xl hq j x k gr dl
Astt krnl c; hldl h | gr hl bhm vkt; (bhm dl ivc; r
krn v; l;) bhm stl (bhm \$ iml; AN v; l;) a t bhm insW;

(bhm n; l pm pd; krn v; l;) h | j g t gr rivd; s mh; r; j j l
Ac; rn krd hn ik sit gr n; l ipa; r krk jlv bhm a; nd
anBv krn v; l; prmhS bN j; d; h |

ਦਾਤਾ ਸਭ ਗੁਣ ਬੜਾ ਹੈ, ਕਿਰਤ ਨਾ ਮੇਟੇ ਕੋਇ ॥ ਸਮੁੰਦਰ ਸਾਗਰ ਸੇ ਜੀ
ਤਰੇ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਤਾ ਸੋਇ ॥ ਵੇਦ ਕਥੇ, ਸ਼ਾਸਤਰ ਕਥੇ, ਤਿਸ ਬਿਨ ਅਵਰ
ਨਾ ਕੋਇ ॥ ਨਾ ਹੂਆ, ਨਾ ਹੋਇਗਾ, ਜਾਨਤ ਹੈ ਜਗ ਲੋਇ ॥ ਨਾਮ ਜਪੋ ਤਿਸ
ਧਨੀ ਕਾ, ਮਾਤ ਗਰਭ ਨਹਿ ਪੋਹਿ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਕਰ ਬੰਦਗੀ, ਸੰਸਯ
ਸ਼ਕਲ ਮਿਟੋਇ ॥ ਗਿਰ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਚੰਦ, ਸੂਰ ਸਭ, ਧਾਰਤ ਹੈ ਭਗਵੰਤ ॥
ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਅਲਪਗ ਯਹ, ਜਾਨਤ ਹੈ ਕਿਆ ਜੰਤ ॥

d; t; sB t l vD; gNl h, As dl krnl \$ kXl imT; nhl skd; | ijs
jlv t pB dl ikrp; hdl h Ah jlv ss; r rpl smdr t p; r h
j; d; h | B; v jlv ij n mrJl vd; a t S; str; d kqn kr l v
pr pB d n; m t l ibn; p; r At; r; nhl hd; | jlv pB t l ibn; n;
tira; h a t n; hl trg; iXs g l \$ s; r; hl ss; r j; Nd; h | sB
t l vD wnl pB d; ismrn krn n; l jlv m; t; d grB ivc nhl
j; d; | sit gr dl bdgl krn n; l s; r Sk imT j; d hn | ph; x;
wr t l, cdrm; , sr j , s; r l isSTl pB n bN; Xl hXl h | sit gr
rivd; s mh; r; j j l Ac; rn krd hn ik qxl mt v; l; jlv pB
dl mi hm; \$ nhl j; N skd; |

ਗੁਰਮੁਖ ਦਵਾਰਾ ਨਾਦ ਸੁਣ, ਹਿੰਦਯ ਮਾਂਹ ਲੇ ਬੂਝ ॥ ਸੁਰਤ ਧਰੋ ਮਤ ਉਪਜੈ,
ਨੇਤਰੀਂ ਹੋਵੇ ਸੂਝ ॥ ਮਿਲੇ ਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਤੋਹਿ, ਅੰਤਰ ਭਰੀ ਹੈ ਦੂਜ ॥
ਅਮਰ ਹੋਵੇ ਸਤਿਸੰਗ ਮੇਂ, ਮਨ ਅਪਨੇ ਸੇ ਝੂਜ ॥ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ ਕਾ ਸੰਗ ਕਰ,
ਮਾਨ ਕਰੋ ਸਭ ਚੂਰ ॥ ਮਨ ਹਸਤੀ ਸਕਲ ਜਰੋ, ਪਾਪਨ ਕੋ ਜੋ ਮੂਰ ॥ ਸਾਹਿਬ
ਸੇਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ, ਰਸਾਤਲ ਸੇ ਜਾ ਬਚ ॥ ਗੁਰ, ਗੁਰ ਮਨ ਮੇਂ ਰਟਨ ਕਰ, ਮੁਖ
ਸੇ ਬੋਲ ਤੂੰ ਸੱਚ ॥ ਸੰਤਨ ਕੇ ਦਵਾਰੇ ਪਰੋ, ਹੋਵੇ ਪਰਮ ਆਨੰਦ ॥ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ
ਭਗਵਾਨ ਕੇ, ਗਾਵੇ ਮਨ ਮੇਂ ਛੰਦ ॥

grmK anhd n; m s r vN krd; h a t i h r d ivc pB dl ivc; r
krd; h | pB n; l s r t l j x n n; l SSW mt Acl hdl h a t

*ntr; n; l pB d drSn krn n; l sZl a; Adl h| j d tk jlv
 *d mn ivc dvt B;vn; h An; icr sit gr d; Sbd sN;Xl nhl
 *idd; |SST prS; dl sg t krn n; l hk;r sm;pt h j;d;
 *h| a;pN mn dl hstl \$ sm;pt krn n; l j p;p; dl j x h,
 *jlv pB n; l pm krk p;p; rpl nrk t bc j;d; h|h jlv! t
 *gr d n;m d; mn ivc rTn kr at mK t sc bl, st; dl Srn
 *ivc j;N n; l prm a;nd dl p;ptl hdl h|sit gr rivd;s
 *mh;r; j j l ApdS idd hn ik Bgv;n dl mn ivc mihm; g;_ |
 30

*ਪਤਾਲ ਰਸਾਤਲ ਆਨੰਤ ਹੈ, ਖੋਜਨ ਹਾਰੇ ਲੋਕ ॥ ਪ੍ਰਭੂ ਮਾਯਾ ਕੇ ਅੰਤ ਨਾ,
 *ਦੁੰਡਤ ਕਰਤੇ ਸ਼ੋਕ ॥ ਜੀਵ ਵਿਤਲ ਹੈ, ਜੀਵ ਮੇਂ, ਜੀਵ ਸੁਤਲ ਸੋ ਜੀਵ ॥ ਜੀਵ
 *ਤਲਾਤਲ, ਮਹਾਤਲ, ਸਾਹਿਬ ਲਖ ਲੈ ਸੀਵ ॥ ਅਤਲ ਸਾਤ ਪਾਤਾਲ ਯਹ, ਜੀਵ
 *ਈਸ਼ ਲਖਿ ਲੇਵ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਅੰਤ ਨਾ ਆਵੇ ਹੈ, ਖੈ ਪਤਾਲਾ ਭੇਵ ॥ ਬੁਧੀ
 *ਕਿਤਨੇ ਬਲ ਧਾਰੇ, ਲਾਗਤ ਨਾ ਕੋਈ ਤਾਣ ॥ ਗੁਰਮੁਖ ਮਨ ਬਸਾਈਏ, ਮਾਨਕ
 *ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਣ ॥ ਚੀਟੀ ਕੇ ਸਮ ਬਲ ਨਹੀਂ, ਚਾਲੇ ਤੇਰਾ ਜੋਰ ॥ ਨਾਮ
 *ਬਿਨਾਂ ਭਗਵਾਨ ਕੇ, ਲਾਖ ਮਚਾਵੇ ਸ਼ੋਰ ॥ ਉਤਰੇ ਆਵਰਣ ਦਿਲੇ
 *ਕਾ, ਮਨ ਆਪਣਾ ਲੇ ਸਾਧ ॥ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰ ਕੇ, ਦੂਰ ਕਰੋ
 *ਸਭ ਵਯਾਧ ॥

*p;t; l at wrt l ant h|pB dl K j kr- kr k jlv h;r gX
 *hn, pB dl m;iXa; bat h| jlv spt p;t; l at sgy; p;t; l
 *ivc rihd hn| jlv B;v t l;t l p;t; l at B;v hWl zv
 *mh;t l p;t; l ivc hv sd; pB dl sv; ismrn krn n; l hl p;r
 *At;r; hd; h| jlv iks vl p;t; l ivc rih k pB d at \$ nhl
 *p; skd; | jlv bwl ivc ijn; mr j l bl v;n hv pr pB d n;m t
 *ibn; Ah bwl iks km dl nhl | grmK n;m \$ mn ivc vs;Pd
 *hn ijs n; l Ahn; \$ n;m rpl KJ;n; p;pt hd; h| jlv ivc
 *klxl d sm;n bl nhl h hr p;s kv l pB d; hl Jr c l d; h|pB
 *d n;m t ibn; jlv ijn; mr J l Sr mc;Xl j;v pr Ph iks km
 *nhl a;Pd; | a;pN mn \$ pB d n;m ivc l g;PN n; l s;r dS
 *sm;pt h j;d hn|sit gr rivd;s mh;r; j j l pk;r k Pc;rn
 251

*krd hn ik pB d; ismrn krn n; l s;r p;p sm;pt h j;d
 *hn |

31

*ਨਦੀਆਂ ਲਹਿਰੀਂ ਬਸ ਰਹਾ, ਸਾਗਰ ਅਤਿ ਗੰਭੀਰ ॥ ਚੌਦਹ ਰਤਨ ਉਪਾਯਾ,
 *ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰ ॥ ਉਠਤ, ਬੈਠਤ ਨਾਮ ਭਜ, ਸੋ ਪਾਵਤ ਸਤਿ ਸੀਰ ॥
 *ਮਨ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਰਟੋ, ਕਭੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਭੀਰ ॥ ਮੁੱਖ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਤ ਹੈ, ਗੁਣ
 *ਗਾਵਤ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ॥ ਸਰਬ ਘਟਾ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਪਾਲ ॥ ਤੁਝੇ
 *ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਪੜੇ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਕੰਗਾਲ ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਸੰਸਾਰ ਮੇਂ, ਅਬ ਭੀ
 *ਕਰ ਤੂੰ ਭਾਲ ॥

*lihr; v; l la; ndla; at smdr bht gBlr hN|i j q cd;
 *r tn Atpn hX hN pr sit gr gN; d; KJ;n; h|AWd bihd
 *n;m j pN n; l sc; aimt p;pt hd; h|i j h x; jlv a;pN gr
 *d n;m d; rTn krd; h As t kd mslbt nhl a;Adl | jlv; t
 *diXa; krn v; l pB d gN g;AN n; l mK piv tr hd; h|s;r
 *jlv; ivc a tr j;ml sB dl p; l N; krn v; l; pB Brpr h| j kr
 *jlv pB t Brs; nhl krd; As k;rn Ah kg; l h|sit gr
 *rivd;s mh;r; j j l Ac;rn krd hn ik h jlv ! t l ss;r ivc
 *rih k pB dl a;pN adr B; l kr l |

32

*ਏਕ ਘੜੀ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਲਾਗੇ ਕਲੂ ਕਲੇਸ਼ ॥ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ, ਹੋਵੇ
 *ਉਜਲ ਭੇਸ਼ ॥ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਗੁਰੂ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਆਪ ॥ ਸੇਸ਼ਟ
 *ਪੁਰਸ਼ ਕਾ ਸੰਗ ਕਰੋ, ਸੁਭ ਗੁਣ ਮਨ ਮੇਂ ਥਾਪ ॥ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰ ਧਨੀ ਹੈ, ਗੁਰ
 *ਕਾ ਨਾਮ ਅਤੋਲ ॥ ਸਵਾਸ ਆਮੋਲਕ ਸੁਫਲ ਕਰ, ਜਿਸ ਕਾ ਨਾ ਕੋਈ ਮੋਲ ॥
 *ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਆਸਚਰਯ ਵਹ, ਹਰਿ ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਰੀਤਿ ॥ ਸਵਾਸਾ ਬਿਰਥਾ
 *ਨਾ ਤਜੋ, ਮਨ ਕਰ ਕਰੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥

*iXk Qxl ismrn krn n; l k l j g d k l S nhl iva;pd |pB
 *d drb;r ivc jlv d; mK A j v l hd; h|p;r bhm p;p; d; n;S
 252

*krn v; l; h a t aivn; Sl (n; S riht) a; p h| sST prS; dl
 *sg t krn n; l SB gN mn ivc vsd hn| bat pB sB t vD;
 *wnv; n h| gr d; n; m aml k h| jlv d aml k sv; s ismrn
 *krn n; l sFl hd hn, ij n; dl n; m t libn; kXl klmt nhl
 *h| sit gr rivd; s mh; r; j j l Ac; rn krd hn ik hir \$ im l N
 *d; m; rg p; pt krk jlv ascr j a; ndmXl avsq; ivc phc
 *j; d; h| sv; s; \$ kd vl ivrq nhl j; N dN; c; hld; | iXk mn
 *ict h k pB n; l pltl krnl c; hldl h|

33

*ਨਿਹਾਲ, ਨਿਹਾਲ, ਨਿਹਾਲ ਹੈ, ਵਹ ਕਰਤਾਰ ਨਿਹਾਲ ॥ ਕਲਯਾਣ ਤੇਰਾ
 *ਕਲਯਾਣ ਹੋ, ਚਰਣੀ ਪਰੇ ਵਿਸਾਲ ॥ ਐਸੀ ਮਨੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰ, ਜੈਸੀ ਚਕਵੀ
 *ਸੂਰ ॥ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਬ੍ਰਹਮ ਰੰਗ ਰਾਤਾ, ਔਗੁਣ ਹੋ ਸਭ ਦੂਰ ॥

*krt; r inh; l d; ismrn krk jlv inh; l h j; d; h| j d jlv
 *bat pB d crn; ivc j; d; h iXsd; ki l a; N h j; d; h| h jlv
 *! t pB n; l asl pltl kr jsl pltl ckvl dl sr j n; l
 *h| sit gr rivd; s mh; r; j j l Ac; rn krd hn ik j jlv pB d
 *mj lWl rg ivc riga; j; d; h As d s; r agN sm; pt h j; d
 *hn|

34

*ਸਾਹਿਬ ਸੱਚਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਅੰਤ ਨਾ ਪਰੇ ਆਕਾਰ ॥ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ,
 *ਅੰਤ ਨਾ ਸਿਫਤ ਸੁਮਾਰ ॥ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਅੰਤ ਨਾ ਕਹੇ ਉਚਾਰ ॥
 *ਸਾਹਿਬ ਸੱਚਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਅੰਤ ਨਾ ਕਰੇ ਵਿਚਾਰ ॥ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ,
 *ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਲੇਸ ॥ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਭੇਸ ॥
 *ਸਾਹਿਬ ਸੱਚਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਤਾਰ ॥ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ,
 *ਅੰਤ ਨਾ ਪਾਰਾਵਾਰ ॥ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਅੰਤ ਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਧਾਮ ॥
 *ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰ ਕੇ, ਸਿਧ ਭਏ ਸਭ ਕਾਮ ॥

*pB s; ihb hmS; sc; bat h Asd a; k; r d; a t nhl p; iXa; j;
 *skd; | pB s; ihb hmS; sc; bat h Asdl mihm; krk a t nhl

*p; iXa; j; skd; | pB s; ihb hmS; sc; bat h ivc; r krk
 *Asd; a t nhl p; iXa; j; skd; | pB s; ihb hmS; sc; bat h
 *Asdl s; r d; vl kXl a t nhl h| pB s; ihb hmS; sc; bat h
 *As krt; r dl ikrp; d; vl kXl a t nhl h| pB s; ihb hmS; sc;
 *bat h Asd p; r; v; r d; vl kXl a t nhl p; iXa; j; skd; | pB
 *s; ihb hmS; sc; bat h sit gr d w; m in j Qr d; vl kXl a t
 *nhl h| sit gr rivd; s mh; r; j j l pk; r k jlv \$ smZ; Ad hn
 *ik pB d ismrn n; l SB k; r j sfl h j; d hn|

35

*ਸਤਿਗੁਰੂ ਉੱਚਾ ਅਤਿ ਬੜਾ, ਸਤਿ ਉੱਚਾ ਵਡ ਨਾਂਉ ॥ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਗੁਰੂ
 *ਸਦਾ, ਮਨ ਮਾਨਾ ਫਲ ਪਾਉ ॥ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਯੋਧੇ ਭਏ, ਸੂਰ ਹੁਏ ਆਧਾਰ ॥
 *ਸੋਹਿ ਨਾਮ ਕਾ ਮੇਲ ਹੋ, ਨੌਕਾ ਬਨੇ ਆਧਾਰ ॥ ਕਾਮ, ਕਰੋਧ, ਠੱਗ ਠਗਤ ਹੈ,
 *ਰਾਖੇ ਚਿਤ ਸੰਭਾਲ ॥ ਸਤਿ ਪਰਮਾਤਮ ਵੇਧਿਯਾ, ਸਭੀ ਕਰੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥
 *ਕਿਤਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਭਗਤ ਭਏ, ਕਿਤਨੇ ਹੁਏ ਅਵਤਾਰ ॥ ਕਿਤਨੇ ਪੰਡਿਤ,
 *ਜਯੋਤਿਸ਼ੀ, ਵੇਦਾਂ ਕਰੇ ਵਿਚਾਰ ॥ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੈਂ, ਕਰਤਾ ਗੁਰੂ
 *ਸਮਰਥ ॥ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰੇਂ, ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਅਕਥ ॥ ਕਿਤਨੇ ਮੂਰਖ
 *ਜਗਤ ਮੇਂ, ਰੂਪ ਭਏ ਵਿਕਰਾਲ ॥ ਕਿਤਨੇ ਦੇਵੀ, ਦੇਵਤੇ, ਕਿਤਨੇ ਕਾਲ,
 *ਕਰਾਲ ॥ ਯਹ ਸਭ ਖੇਲ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ, ਅੰਤ ਨਾ ਆਵੇ ਕੋਇ ॥ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ
 *ਵਿਚਾਰ ਕੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਂ ਰਹੋ ਸਮੋਇ ॥

*sit gr sB t Pc; a t vD; h a t hmS; Ac; rihN v; l; Psd;
 *n; m h| gr jlv \$ hmS; pB d m; iXa; riht n; m n; l j x d; h
 *a t jlv \$ mniXz t Fl p; pt hd; h| ss; r ivc ikn hl yw
 *hn a t bat srbl r hX hn| jlv ss; r s; gr \$ p; r krn lXl
 *n; m rpl bxl \$ a; w; r bN; k ss; r s; gr t p; r h j; d; h| k; m;
 *kw, Wg jlv \$ Wgd hn pr jlv \$ pB dl ict ivc sB; l
 *krnl c; hldl h| pB s; r ss; r ivc sm; iXa; hiXa; h a t sBn;
 *dl p; l N; krd; h, pB d bht Bg t a t avt; r hX hn| ik t n
 *hl piDt, j t Sl a t vD; dl ivc; r krn v; l hX hn, ik t n hl
 *bihmD hn| pr jlv \$ krt; rpl smrq gr d; ismrn krn;

c;hld; h|ikt n hl pB dl Astit krn v; l hX hn, pr dln
 ida; l pB dl mihm; kqn riht h|ikt n hl ss; r ivc mrK
 at rpw; rn krn v; l p; KDI hX hn, ikt n hl dvl dvt at
 ikt n hl k; l at kr; l hX hn | iXh s; r pB d K l n iXs d;
 iks n at nhl p; iXa; | sit gr rivd; s mh; r; j j l ivc; r k
 Ac; rn kr d hn ik jlv \$ pB d; ismrn krk As ivc sm;
 j; N; c; hld; h|

36

ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਧਰ ਧਯਾਨ ਤੂੰ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਧਰ
 ਧਯਾਨ ਤੂੰ, ਗੁਰ ਕਾ ਨਾਮ ਪਿਆਸ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਧਰ ਧਯਾਨ ਤੂੰ, ਗੁਰੂ
 ਨਿਰੰਜਨ ਲਾਲ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਧਰ ਧਯਾਨ ਤੂੰ, ਲਿਖਤ ਲੇਖ ਸੋ ਭਾਲ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਧਰ ਧਯਾਨ ਤੂੰ, ਸਾਧੂ ਮਤ ਵਿਚਾਰ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਧਰ ਧਯਾਨ
 ਤੂੰ, ਅੰਤਰ ਕਰ ਲੈ ਸਾਰ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਧਰ ਧਯਾਨ ਤੂੰ, ਲੋਭ, ਵਿਕਾਰ
 ਤਿਆਗ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਧਰ ਧਯਾਨ ਤੂੰ, ਕਰਤਵਯ ਨੀਚ ਵਿਹਾਗ ॥ ਸਤਿਗੁਰ
 ਕਾ ਧਰ ਧਯਾਨ ਤੂੰ, ਗਰਭ ਨਾ ਆਵੈ ਮੂਲ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਧਰ ਧਯਾਨ ਤੂੰ,
 ਵਿਸ਼ਯ ਰਸ ਜਾ ਭੂਲ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਧਰ ਧਯਾਨ ਤੂੰ, ਕੇਵਲ ਹੋਵੇ ਮੁਕਤਿ ॥
 ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਚਾਰਿਆ, ਇਹੋ ਸਾਰ ਹੈ ਯੁਕਤ ॥

sit gr d; iwa; n wrn n; l jlv d; sit gr; p; s inv; s h j; d;
 h| sit gr d; iwa; n wr k jlv \$ gr d n; m dl ipa; s hNl
 c; hldl h| sit gr d; iwa; n wrn n; l gr d m; iXa; riht n; m
 KJ; n dl p; pti hdl h| sit gr d; iwa; n wrk i l K l K;
 ans; r jlv \$ pB dl B; l krnl c; hldl h| sit gr d; iwa; n
 wrk jlv \$ s; wa; p; s bih k SST mt dl ivc; r a; Adl
 h| sit gr d; iwa; n wr k jlv \$ atr pB dl sB; l krnl
 c; hldl h| sit gr d; iwa; n wr k jlv l B at ivk; r; d;
 it a; g kr idd; h| sit gr d; iwa; n wr k jlv m; x krm; \$
 it a; g idd; h| jlv \$ db; r; grB ivc nhl a; AN; pd; | sit gr
 d; iwa; n wr k jlv ivS ivk; r; ivc nhl fsd; | sit gr d;
 iwa; n wr k jlv kv l mkt hd; h| sit gr rivd; s mh; r; j
 j l ivc; r k Ac; rn kr d hn ik iXh hl SST j g tl h|

37

ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ ਉਚਾਰੀਏ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ ਸੰਗ ਪਿਆਰ ॥ ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ ਉਚਾਰੀਏ,
 ਕਬਹੂ ਨਾ ਆਵੇ ਹਾਰ ॥ ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ ਉਚਾਰੀਏ, ਗੁਰ ਕਾ ਨਾਮ ਗਹੀਰ ॥ ਸੋਹੰ,
 ਸੋਹੰ ਉਚਾਰੀਏ, ਖੋਜੇ ਮਤ ਸੁਧੀਰ ॥ ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ ਉਚਾਰੀਏ, ਭਜਨ ਕਰੇ ਗੁਰਦੇਵ ॥
 ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ ਉਚਾਰੀਏ, ਤਾ ਜਾਨੇ ਨਿਜ ਭੇਵ ॥ ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ ਉਚਾਰੀਏ, ਸੰਧਯਾ
 ਸਮਯ ਧਿਆਨ ॥ ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ ਉਚਾਰੀਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਗਯਾਨ ॥ ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ
 ਉਚਾਰੀਏ, ਸਾਕਤ ਸੰਗ ਨਾ ਹੋਇ ॥ ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ ਉਚਾਰੀਏ, ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੇ
 ਸੋਇ ॥ ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ ਉਚਾਰੀਏ, ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਅਲੇਖ ॥ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰ
 ਕੇ, ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਦੇਖ ॥
 sh sh d; ismrn krn n; l SST prS; n; l ipa; r hd; h| sh
 sh ismrn krn n; l kd vl h; r nhl hdl | sh sh ismrn krn
 n; l gr d; n; m rpl KJ; n; p; pt hd; h| sh sh ismrn krn
 n; l jlv a; pN adr K j krn n; l bwl \$ SST bN; Ad; h| sh
 sh ismrn krk jlv \$ grdv d; B j n krn; c; hld; h| sh sh
 ismrn krn n; l jlv pB d in j Bd \$ smZd; h| sh sh ismrn
 krn n; l S; m sm B; v hr sm iwa; n l g; AN; c; hld; h| sh
 sh ismrn krn n; l aimt vl | i g a; n p; pt hd; h| sh sh
 ismrn krn n; l s; kt l k; d; sg p; pt nhl hd; | sh sh d;
 ismrn krn n; l jlv inrml h j; d; h| sh sh d; ismrn krn
 n; l jlv pB dl n; i l KN v; l l mihm; j; Nd; h| sit gr rivd; s
 mh; r; j j l pk; rk smZ; Ad hn ik h jlv t l mn ivc inmr t;
 w; rn krk pB \$ a; pN adr anBv kr |

38

ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤਿ ਬੜਾ, ਪਾਵਤ ਨਾ ਕੋਈ ਪਾਰ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ
 ਅਤਿ ਬੜਾ, ਜਾਨਤ ਵਿਰਲਾ ਸਾਰ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤਿ ਬੜਾ, ਅੰਧਯਾਰੇ
 ਮੇਂ ਦੀਪ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤਿ ਬੜਾ, ਸੁੰਦਰ ਮੋਤੀ ਸੀਪ ॥ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਾਹਿਬ ਅਤਿ ਬੜਾ, ਅਵਰ ਨਾ ਜਾਨੇ ਭੇਤ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤਿ
 ਬੜਾ, ਭੂਲੇ ਮਨ ਤੂੰ ਚੇਤ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤਿ ਬੜਾ, ਨਾਮ ਜਪੇ

ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ

ਓ-ਉਸਤਤ ਕਰੋ ਇਕ ਓਕਾਰਾ।

ਤੀਨ ਲੋਕ ਜਿਨ ਕੀਆ ਪਸਾਰਾ।

ਉਸ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰੋ ਜੋ ਤਿੰਨਾ ਲੋਕਾਂ, ਖੰਡਾਂ-ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ
ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਣ ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅ-ਅਲਖ ਕੋ ਲਖ ਜੋ ਭਾਈ।

ਦੇਹੋਂ ਢੰਢੋਰਾ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ।

ਅਲਖ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਲਿਖੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਹੋ
ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਢੰਡੋਰਾ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ।

ੲ-ਈਸ਼ਵਰ ਕਾਇਆ ਘਟ ਮੇਂ।

ਆਕਾਸ਼ ਰਮਇਓ ਜੈਸੇ ਸਬ ਮਟ ਮੇਂ।

ਈਸ਼ਵਰ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਣ ਕਣ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ
ਘੜੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਅਕਾਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸ-ਸੀਸ਼ ਮਹਲ ਮੇਂ ਸਵਾਮੀ ਦਰਸ਼ੇ।

ਜਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਅਮੀ ਰਸ ਬਰਸੇ।

ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਰੂਪੀ ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਰਸ ਰਿਹਾ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹ-ਹਰਿ ਕਾ ਸਿਮਰਣ ਕੀਜੈ।

ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਅਮੀ ਰਸ ਪੀਜੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰਿ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਰਸ ਪੀਂਦਾ ਹੈ।

ਕ-ਕਾਇਆ ਕੋਟਿ ਮੇਂ ਰਮ ਰਹਿਓ ਪਿਆਰਾ।

ਸੀਸ ਮਹਲ ਮੇਂ ਦੇ ਦੀਦਾਰਾ।

ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਭਾਵ ਬੇਅੰਤ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਾ ਰਮਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਸਵੇਂ ਦਵਾਰ ਰੂਪੀ ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ।

ਖ-ਖਿਆਲ ਸੇ ਕਰੋ ਵਿਚਾਰਾ।

ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਸਬ ਸੇ ਨਿਆਰਾ।

ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ
ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਗ-ਗੋਬਿੰਦ ਏਸੇ ਗਿਆਨੀ।

ਨ ਕੁਛ ਭੂਲੇ ਨ ਕੁਛ ਜਾਨੀ।

ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਾ ਕੁਝ ਭੁੱਲਣ ਦੀ
ਅਤੇ ਨਾ ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਘ-ਘਨ ਨਹੀਂ ਅਹਰਣ ਸਹੇ ਚੋਟਾਂ।

ਸਤਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਘੜਿਆ ਹੈ ਅਨੋਠਾ।

ਜੀਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ ਅਹਰਣ ਉੱਪਰ ਐਸੀਆਂ ਚੋਟਾਂ

ਸਹਿ ਕੇ ਅਨੋਖੀ ਪਰਮਗਤੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਙ-ਙਆਨਤਾ ਸੋਈ ਸਾਰ।

ਰਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਤ ਵਿਚਾਰ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿਚਾਰਕੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ

ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ।

ਚ-ਚਾਮ ਕਾ ਚੋਲਾ ਭਾਈ।

ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਕੁਛ ਕਾਮ ਨ ਆਈ।

ਹੇ ਭਾਈ! ਚਮੜੇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਚੋਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ
ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਛ-ਛਿਨ ਮੇਂ ਭਇਆ ਮਮੋਲਾ।

ਅਮੀ ਸਰੋਵਰ ਦਿਆ ਝਕੋਲਾ।

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਛਿਨ ਵਿਚ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਚੁੱਭੀ ਲਾ ਲੈ।

ਜ-ਜੀਵ ਹੈ, ਜਨੇਊ ਜਾਤਿ ਕਾ।

ਦਇਆ ਕੀ ਧੋਤੀ ਤਿਲਕ ਸਤਿਯ ਕਾ।

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੁਭਾ ਦਾ ਜਨੇਊ ਦਇਆ ਦੀ ਧੋਤੀ ਅਤੇ ਸਤਿ
ਦਾ ਤਿਲਕ ਧਾਰਨ ਕਰ।

ਝ-ਝਲਮਿਲ ਜੋਤ ਜਗਾਈ।

ਅਲਖ ਪੁਰੁਸ਼ ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚੇ ਆਈ।

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਜੋਤ ਨੂੰ
ਜਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਲਖ ਪੁਰੁਸ਼ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ।

ਵ-ਵਯਾਨਤ ਸੋਈ ਧਿਆਨੀ।

ਦਾਸ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਸੱਚਾ ਧਿਆਨੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੈ।

ਟ-ਟੈਕਾ ਟੇਰ ਕਾ ਏਕ ਰਾਖੋ।

ਏਕ ਬਿਨਾ ਦੂਜਾ ਮਤ ਆਖੋ।

ਹੇ ਜੀਵ, ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ 'ਤੇ ਆਸ ਰੱਖੋ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ 'ਤੇ
 ਆਸ ਨਾ ਰੱਖੋ।
 ਠ-ਠਾਕੂਰ ਸ਼ੀਲਾ ਤਰ ਗਏ ਭਾਈ।
 ਪੰਡਤ ਬੈਠੇ ਮਨ ਮੁਰਝਾਈ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਥਮ ਦੇ ਠਾਕਰ ਤਰ ਗਏ। ਪਰ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਠਾਕਰ
 ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਮੁਰਝਾ ਗਏ।
 ਡ-ਡਰ ਨਹੀਂ ਹਰਿ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ।
 ਭਗਤ ਜਨ ਬੈਠੇ ਮਨ ਕੋ ਜੀਤ।
 ਜੋ ਜੀਵ ਈਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ
 ਰਹਿੰਦਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ
 ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ।
 ਢ-ਢਾ ਦੀਨੀ ਬੁਰਜੀਪਾਪਨ।
 ਸਿਮਰਣ ਕੀਨਾ ਅਜਪਾ ਜਪਨ।
 ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ
 ਬੁਰਜ ਢਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਟ-ਟਮ ਕੀ ਲਾਈ ਡੋਰੀ।
 ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਲਗੀ ਲਿਵ ਮੋਰੀ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ
 ਦੀ ਡੋਰ ਲੱਗ ਗਈ, ਮੇਰੀ ਉਸ ਈਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲੱਗ ਗਈ।
 ਤ-ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਮਾਇਆ ਰਚਦੀ ਭਾਈ।
 ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨਿ ਲੀਨੇ ਭਰਮਾਈ।
 ਸਤੋ, ਰਜੋ, ਤਮੋ, ਮਾਇਆ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ
 ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾ ਲਿਆ ਹੈ।
 ਥ-ਥਥਿਰ ਨਹੀਂ ਯਹ ਸੰਸਾਰਾ।
 ਰਾਵ ਰੰਕ ਸਬ ਕਾਲ ਨਗਾਰਾ।
 ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਾਜਾ ਤੇ ਗਰੀਬ ਸਭ ਕਾਲ
 ਰੂਪੀ ਨਗਾਰਾ (ਮੌਤ) ਵੱਜਣ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਦ-ਦੋ ਇਕ ਦਿਨ ਯਹਾਂ ਮੰਦਿਰ ਸਾਰਾ,
 ਫਿਰ ਠਾਠ ਛੋੜ ਲਦ ਜਾਏ ਬੰਜਾਰਾ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਰਚਨਾ
 ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਣਜਾਰੇ ਨੇ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਠਾਠ ਬਾਠ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ
 ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਧ-ਧਨੀ ਜਿਨ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਓ।
 ਕਾਲ ਫਾਂਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ।
 ਹੇ ਭਾਈ! ਅਸਲੀ ਧਨੀ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਧਿਆਨ
 ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਜੀਵ ਕਾਲ ਫਾਂਸ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
 ਨ- ਨਾਮ ਕੀ ਨਾਵ ਬਨਾਈ।
 ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਚੜ੍ਹੇ ਰੇ ਭਾਈ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਨਾਮ
 ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੀਵ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਪ-ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸਵਾਮੀ।
 ਸਬ ਘਟ-ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰਯਾਮੀ।
 ਪਾਰ-ਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸਭ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਭ ਦੇ
 ਅੰਦਰ (ਦਿਲਾਂ) ਦੀਆਂ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।
 ਫ-ਫਿਕਰ ਕਰ ਛੋੜ ਜਗਸੰਸਾ।
 ਜਾ ਮਿਲ ਬੈਠੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਪਾਸਾ।
 ਹੇ ਜੀਵ! ਜਗ ਦੀ ਸੰਸਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਫਿਕਰ
 ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈ।
 ਬ-ਬ੍ਰਹਮ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਵੇਤਾ।
 ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਮੇਂ ਰਾਖੋ ਚੇਤਾ।
 ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਸ਼
 ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।
 ਭ-ਭ੍ਰਮ ਮਿਟੇ ਜੋ ਪੰਚਮ ਸੀਜੇ,
 ਜਾਏ ਤ੍ਰਿਵੈਣੀ ਮਜਨ ਕੀਜੇ।
 ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ ਉਸਦਾ ਭਰਮ
 ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਹ ਜੀਵ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਤ੍ਰਿਵੈਣੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
 ਨਾਮ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਮ-ਮਨ ਕੋ ਗਗਨ ਸਮਾਓ।
 ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਪਰਮ ਪਦ ਪਾਓ।
 ਜੋ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਮਾ ਲੈਂਦਾ
 ਹੈ, ਉਹ ਪਰਮ-ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਯ-ਯਾਦ ਕਰੋ, ਵਾਹ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਓ।
 ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਓ।

ਹੇ ਭਾਈ! ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਕੇ ਉਸ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ
 ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾ ਲਵੇ।
 ਰ-ਰਾਮ ਰਮੇ ਸੋ ਰਾਮ ਪਿਆਰਾ। ਫਿਰ ਨ ਦੇਖਿਆ ਜਮ ਕਾ ਦਵਾਰਾ।
 ਜੋ ਰਾਮ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੀਵ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਜਮਾਂ ਦਾ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।
 ਲ-ਲਿਵ ਲਗਾ ਲੇ ਭਾਈ।
 ਜਮ ਕਾ ਤ੍ਰਾਸ ਨਿਕਟ ਨਾ ਆਈ।
 ਹੇ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਗਾ। ਫਿਰ ਜਮਾਂ ਦਾ ਭੈਅ
 ਤੇਰੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।
 ਵ-ਵਿਧੀਬਧ ਸਿਮਰਣ ਕੀਜੈ।
 ਸੋਹੰ ਨਾਮ ਅਮੀ ਰਸ ਪੀਜੈ।
 ਜੋ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ
 ਹੈ, ਉਹੀ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਸ ਪੀਂਦਾ ਹੈ।
 ਝ-ਝਾਝ ਮਿਟਿ ਜਬ ਹੁਆ ਨਬੇਝਾ,
 ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਕਿਆ ਅਮਰ ਘਰ ਡੇਰਾ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਸ ਪੀ ਕੇ ਜੀਵ ਦਾ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ
 ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਮਰ ਘਰ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸੋਹੰ ਸ਼ਬਦ ਮਨ ਕੀਆ ਬਸੇਰਾ।
 ਮੇਟ ਦਿਯਾ ਚੌਰਾਸੀ ਕਾ ਫੇਰਾ।
 ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਸੇਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
 ਉਸ ਦਾ ਚੌਰਾਸੀ ਦਾ ਫੇਰਾ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਓਂਕਾਰ ਬਾਵਨ ਕਾ ਪੈਂਤੀਸ ਮੇਂ ਜਪਿਓ ਹੈ ਸਾਰ।
 ਉਸ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪੈਂਤੀਸ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸਤਤ
 ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
 ਸਰਵ ਦੇਵ ਸੰਤਨ ਕੋ ਕਰੇਂ ਹੈਂ ਨਮਸਕਾਰ।
 ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਾ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 ਪੈਂਤੀਸ ਮਾਤਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਸਿਮਰੇਂ ਹੈਂ ਨਿਜ ਦਾਸ।
 ਜਿਨ ਸਿਮਰਿਓ ਸੋ ਮੁਕਤ ਹੈਂ ਕਹੇ ਸਦ ਰਵਿਦਾਸ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜੀਵ
 ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਪੈਂਤੀਸ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦਾਸ ਬਣ ਕੇ
 ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਓਂਕਾਰ ਪੈਂਤੀਸ ਮਾਤਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਨਿਸਵਾਸਰ ਕਰ ਜਾਪ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਜੋ ਸਿਮਰਤੇ, ਮਿਟ ਗਏ ਤੀਨੋਂ ਤਾਪ।
 ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ
 ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਪੈਂਤੀਸ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨੇ
 ਤਾਪਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਓਂਕਾਰ ਪੈਂਤੀ ਮਾਤਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਸਿਮਰਣ ਕੀਓ ਮਨ ਵੈਰਾਗ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਜੋ ਸਿਮਰਤੇ, ਤਿਨ ਕੇ ਪੂਰਣ ਭਾਗ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਸਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਪੈਂਤੀਸ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਿਸ ਜੀਵ
 ਦਾ ਮਨ ਵੈਰਾਗਮਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ।
 ਪੈਂਤੀਸ ਮਾਤਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਸਿਮਰਤੇ ਰਵਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
 ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਜੋ ਸਿਮਰਤੇ, ਮਿਟ ਗਏ ਜਮ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਪੈਂਤੀਸ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ
 ਮਨ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲ
 ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸਿਮਰਤ ਰਮਤੇ ਰਾਮ ਮੇਂ ਸਤਿ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਤੀਤ।
 ਅਮਰ ਲੋਕ ਜਾਏ ਬਸਿਓ, ਕਾਲ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਜੀਤ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
 ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਕੇ ਅਤੇ ਸਤਿ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
 ਕਰਕੇ ਅਮਰ ਲੋਕ ਦਾ ਵਾਸੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ
 ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਓਂਕਾਰ ਸਪਤ ਸਲੋਕੀ ਮਾਤਰਾ, ਸਤਿ ਕੀਓ ਜਗਦੀਸ਼।
 ਅਮਰ ਲੋਕ ਵਾਸਾ ਕੀਆ, ਕਾਲ ਨਮਾਵੇਂ ਸ਼ੀਸ਼।
 ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਤਿ ਸਲੋਕ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਨੂੰ ਸਤਿ ਜਾਣ ਕੇ ਅਮਰ ਲੋਕ ਦਾ ਵਾਸੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕਾਲ
 ਵੀ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

 ॥ ਬਾਣੀ ਹਫਤਾਵਾਰ ॥
 ਸੋਹੰ ਸਤਿਨਾਮ ਧਿਆਓ ॥ ਐਤਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਭਰਿਆ ਬੋਲੈ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੈਨ ॥ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸ਼ਬਦ ਜਪੇ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ਤਾ ਆਵੈ ਸੁਖ
 ਚੈਨ ॥ ਐਤਵਾਰ ਵੀ ਸਫਲ ਹੈ ਹਰਿ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਸਾਰ ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਜੋ
 ਨਾਮ ਉਚਾਰਿਏ ਪਾਇਆ ਮੁਖ ਦੁਆਰ ॥ ੧ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ ॥ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
 ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਬੋਲ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਜਾਪ
 ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ਐਤਵਾਰ
 ਉਹਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸਫਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ
 ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ
 ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦੁਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥
 ਸੋਮਵਾਰ ਸਭ ਠੌਰ ਮੇਂ ਜਲੇ ਥਲੇ ਭਗਵਾਨ ॥ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਭੂ ਗਾਈਏ
 ਤਬ ਹੋਵੇ ਕਲਿਆਣ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ ਜਾਪ ਸੇ ਆਵੈ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ॥
 ਸੋਮਵਾਰ ਸੁਖ ਦਾ ਜਪੋ ਜਪੋ ਰਵਿਦਾਸ ਮੁਕੰਦ ॥ ੨ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਸੋਮਵਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ ਪਤਾਲ ਭਾਵ ਸਭ
 ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਨ ਨਾਲ
 ਜੀਵ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ
 ਸਦਾ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ
 ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੋਮਵਾਰ ਉਹ ਜੀਵ ਸੁਖੀ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵ ਮੁਕੰਦ ਦਾ
 ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥
 ਮੰਗਲਵਾਰ ਆਵੈ ਸਦਾ ਹੋਵੇ ਮੰਗਲਚਾਰ ॥ ਰਲਮਿਲ ਸਖੀਆਂ ਸਿਮਰਲੋ
 ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਅਧਾਰ ॥ ਪ੍ਰੀਤਮ ਚਰਨੀ ਲਾਗਿਆ ਕਭੀ ਨਾ ਆਵੈ
 ਹਾਰ ॥ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸੁਲਖਣਾ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰ ॥ ੩ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ
 ਮੰਗਲਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੇ ਸਹੀਇਓ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹਰਿ-ਹਰਿ ਨਾਮ ਜੀਵਨ ਦਾ
 ਅਧਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ ॥ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੀ ਕਦੇ
 ਵੀ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿਚਾਰਕੇ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ
 ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸੁਲੱਖਣਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ ॥
 ਬੁਧਵਾਰ ਬੋਧ ਸਦਾ ਹੋਵੈ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰੇ ਜੋ ਮਿਲੈ
 ਟੂਟੇ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸ ॥ ਅੰਤ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰਭੂ ਭਏ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ਸੋਈ ॥

 ਬੁਧਵਾਰ ਬੁਧ ਸਫਲ ਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਜੋ ਭਗਤ ਹੋਇ ॥ ੪ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਬੁਧਵਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ
 ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਮਾਂ ਦੀ ਫਾਹੀ ਟੁੱਟ
 ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਵਾਂ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ
 ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਸਫਲ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥
 ਵੀਰਵਾਰ ਵਿਦਿਆ ਬੜੇ ਪੁੰਨ ਪੁਨਾ ਅਭਿਆਸ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰੇ
 ਮਿਲਨ ਸੇ ਹੋਵੇ ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਕਾ ਮੂਲ ਹੈ ਧਰਮ
 ਮੂਲ ਕਾ ਹਿਤਕਾਰ ॥ ਵੀਰਵਾਰ ਬਿਚਾਰੀਏ ਨਸੈ ਪਾਪ ਹਜਾਰ ॥ ੫ ॥
 ਟੇਕ ॥
 ਵੀਰਵਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗਿਆਨ
 ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ
 ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਧਾਰ (ਮੁੱਢ) ਹੈ ॥
 ਧਰਮ ਦਾ ਮੂਲ ਦਇਆ ਹੈ ॥ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ
 ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥
 ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਸੁਹਾਵਣਾ ਛਿਨ ਛਿਨ ਭਜੈ ਕਰਤਾਰ ॥ ਵਿਛੈ ਬਾਸ਼ਨਾ
 ਝੂਠੀਆਂ ਦੇਵੈ ਨਰਕਾਂ ਡਾਰ ॥ ਗਤਿ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜੈਸਾ ਜੈਸਾ
 ਹੋਵੈ ॥ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਸੁਹਾਵਣਾ ਰਵਿਦਾਸੀ ਨਾਮ ਜਪੇਵੈ ॥ ੬ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਆਸ-ਸੁਆਸ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੁਹਾਵਣਾ
 ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਝੂਠੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ॥ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ
 ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
 ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਸੁਹਾਵਣਾ
 ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥
 ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਭਜਨ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਤ ਸਤ ਸਭ ਵਾਰ ॥ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਸੇ ਸਫਲ
 ਹੈ ਆਵਣ ਜਾਣ ਸੰਸਾਰ ॥ ਬਿਨ ਭਜਨ ਬਿਰਥਾ ਸਭ ਜਾਨਤੇ ਜੋ ਜੋ
 ਆਵਤਵਾਰ ॥ ਬਾਰਮ ਬਾਰ ਹਰਿ ਸਿਮਰੀਏ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ
 ਬਿਚਾਰ ॥ ੭ ॥ ਟੇਕ ॥
 ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਰ ਦਿਨ ਸੁਭ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ॥ ਚੰਗੇ
 ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਣ ਜਾਣਾ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਪ੍ਰਭੂ
 ਦੇ ਨਾਮ ਬਿਨਾਂ ਹਰ ਦਿਨ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
 ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥

॥ ਬਾਣੀ ਪੰਦਰਾ ਤਿਥੀ ॥

ਸੋਹੰ ਸਤਿਨਾਮ ਧਿਆਓ ॥ ਅਮਾਵਸ ਜੋ ਹੈ ਭਾਖਿਆ ਜਾਨੋ ਮੀਤ ॥
ਸ੍ਰਿਸਟ ਮੁਨੀ ਸਭ ਗਾਵਦੇ ਗੀਤ ॥ ਅਮਾਵਸ ਹੈ ਛੂਤ ਸਦਾ ਬਸੈ ਹੈ
ਜਗ ਜੀਤ ॥ ਬਿਰਲੈ ਬਿਰਲੈ ਪੀਵਗੇ ਸੋਹੰ ਰਸ ਸੁਰਜੀਤ ॥ ੧ ॥ ਭਗਤਾ
ਸੇਤੀ ਗੋਸ਼ਟੀ ਜਾਇ ਸਭੀ ਬਿਹਾਇ ॥ ਆਉਨਾ ਉਸਕਾ ਸਫਲ ਹੈ ਜੋ
ਜਾਤੇ ਲਾਭ ਉਠਾਇ ॥ ਅਮਾਵਸ ਹੈ ਜੋ ਆਉਂਦਿਆਂ ਆਵਨ ਜਾਵਨ
ਗੀਤ ॥ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਚਾਰਕੇ ਰਾਖੋ ਹਰਿ ਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ੨ ॥ ੧ ॥
ਟੇਕ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਸਤਿਨਾਮ ਧਿਆਓ, ਮੱਸਿਆ ਤਿਥੀ ਨੂੰ ਜੀਵ
ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਸੱਜਣ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ,
ਉਸਤੇ ਚੱਲ। ਇਸ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਨੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਗੀਤ
ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮੱਸਿਆ ਵਿਚ ਜੀਵ ਅੰਦਰ ਸਦਾ ਵੱਸ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ
ਰਸ ਨੂੰ ਪੀ ਕੇ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ
ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੱਸਿਆ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀ ਗੀਤ ਚੱਲਦੀ
ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰਿ
ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਏਕਮ ਏਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੰਸਾਰੈ ਹੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਤੂੰ
ਸਿਮਰਲੈ ਤੋੜੇ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸ ॥ ੧ ॥ ਦੀਨ ਬੰਧੂ ਦਿਆਲ ਜੋ ਸੋਇ ਹੈ
ਸਿਮਰਨ ਸਾਰ ॥ ਜਗਤ ਸਦਾ ਜੋ ਸੁਖ ਦੇਵੇ ਅੰਤਰ ਹੋਇ ਆਧਾਰ ॥
੨ ॥ ਹਸਤੀ ਚੀਟੀ ਆਦਿ ਲੈ ਜੀਵਨ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ॥ ਭਜਨ ਕਰੋ
ਜਨ ਪਾਲਕਾ ਹੋਨਾ ਜੇਕਰ ਪਾਰ ॥ ੩ ॥ ਏਕਮ ਏਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੱਖਣੀ
ਉਸਕੀ ਆਸ ॥ ਸਤਿ ਸਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਤੇ ਸਚ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ॥ ੪ ॥
੨ ॥ ਟੇਕ ॥

ਏਕਮ ਬਿੱਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ
ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਮਾਂ ਦੀ ਫਾਹੀ ਟਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ
ਦਿਆਲੂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ। ਜਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਸਦਾ
ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਉਦਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹਾਥੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ
ਕੀੜੀ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ
ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਏਕਮ ਬਿੱਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ

‘ਤੇ ਆਸ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਸਤਿ ਉਚਾਰਣ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਦੂਜੀ ਦੁਰਮਤਿ ਦੂਰ ਕਰ ਰੱਖਣਾ ਗੁਰੂ ਸੇ ਨੇਉ ॥ ਸਫਲ ਕਰਮ ਤਬ
ਹੋਣਗੇ ਗਤੀ ਪਾਵੈ ਇਹ ਦੇਹੂ ॥ ੧ ॥ ਦੂਜੀ ਦੁਰਮਤਿ ਦੂਰ ਕਰ ਦਇਆ
ਧਰਮ ਕਿਰਪਾਲ ॥ ਸਤਿ ਸੇ ਕਰ ਗੋਸ਼ਠੀ ਹਿਰਦਿਆ ਬਸੈ ਗੋਪਾਲ ॥
੨ ॥ ਸੁਭ ਕਰਮਾ ਫਲ ਸੁਭ ਹੈ ਕਰਮਾਂ ਸੰਦਣਾ ਖੇਤ ॥ ਪਾਪ ਕਰਮ ਦੇ
ਕੀਤਕ ਸਦਾ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਜੀਤ ॥ ੩ ॥ ਦੂਜੀ ਦੁਰਮਤਿ ਤਿਆਗ ਕਰ
ਲੀਲਾ ਅਜਬ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰਕੇ ਭਗਤ ਭਜਨ
ਕਲਿਆਣ ॥ ੪ ॥ ੩ ॥ ਟੇਕ ॥

ਦੂਜੀ ਬਿੱਤ ਵਿਚ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁਰਮਤ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ
ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਫਲ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ
ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਖੋਟੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜੀਵ
ਨੂੰ ਦਇਆਵਾਨ ਧਰਮੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੰਤਾਂ
ਨਾਲ ਸਤਿ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੋਇਆ
ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਕਰਮਾਂ ਰੂਪੀ ਖੇਤ
ਹੈ। ਪਾਪ ਕਰਮ ਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ। ਹੇ ਜੀਵ
ਦੁਰਮਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਨਿਰਾਲੀ ਲੀਲਾ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਭਜਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਗੁਰੂਦੇਵ ॥ ਮਿਥਿਆ
ਸਭ ਕੋ ਜਾਨਕੇ ਰੱਖ ਨਾਮ ਸਨੇਹ ॥ ੧ ॥ ਕਰਮੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਸੇ ਹੋਵੈ
ਜਗਤ ਅਧਾਰ ॥ ਵਹਿ ਸੋਭਾ ਅਤਿ ਘਨੀ ਅਗੇ ਮਿਲੈ ਭੰਡਾਰ ॥ ੨ ॥
ਤੀਰਥ ਫਲ ਨਾ ਬਰਤ ਫਲ ਨਹੀਂ ਜਗ ਕੋਈ ਪਾਇ। ਮਨ ਮਹਿ ਹਉਮੈ
ਅਹੰਕਾਰ ਜੋਇ ਬਿਰਥਾ ਸਭਹੀ ਜਾਇ ॥ ੩ ॥ ਤ੍ਰਿਤਿਏ ਤਿਆਗੀਏ
ਮਾਨ ਕੋ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਹੰਕਾਰ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਉਚਾਰੀਏ ਕਹਿ
ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰ ॥ ੪ ॥ ੪ ॥ ਟੇਕ ॥

ਹੇ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ
ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ। ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿਥਿਆ ਜਾਣ ਕੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ
ਕਰ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ
ਦੀ ਸੋਭਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਬੇਅੰਤ ਖਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਤੀਰਥ ਫਲ ਅਤੇ ਵਰਤ ਫਲ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹੰਕਾਰ
ਕਾਰਨ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਵਿਅਰਥ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਬਿੱਤ

ਵਿਚ ਮਾਣ, ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਤਿਆਗਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੌਥ ਚਾਰੇ ਤਰਫ ਮਹਿ ਦਸੋਂ ਦਿਸਾ ਚੋਗਿਰਦ ॥ ਜਲੈ ਥਲੈ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੈ ਰਾਖੋ ਨਾਮ ਕੀ ਵਿਰਦ ॥ ੧ ॥ ਚਮਨ ਜੋ ਤੁਝੈ ਦਿਖ ਰਹਾ ਰਹਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ॥ ਛਣ ਮੰਗੂਰ ਸ਼ਰੀਰ ਹੈ ਬਦਨ ਰਹਿਤ ਨਾ ਕੇਸ ॥ ੨ ॥ ਸਹਾਇਤਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਨ ਸੋ ਲਾਇਆ ਹੇਤ ॥ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਛਡ ਜਾਇਗੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਨ ਪ੍ਰੇਤ ॥ ੩ ॥ ਚੌਥ ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰੋ ਤਿਆਗੋ ਵਿਸ਼ੈ ਬਿਕਾਰ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਮਰਨਿ ਸਾਰ ਹੈ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਚਾਰ ॥ ੪ ॥ ੫ ॥ ਟੇਕ ॥

ਚੌਥੇ ਥਿਤ ਵਿਚ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਦਸਾਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ, ਜੋ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਛਿਨ ਵਿਚ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਸਾਥ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰੇਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਚੌਥੀ ਥਿਤ ਰਾਹੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅੰਤ, ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ।

ਪੰਚਮੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜਾਨ ਲਉ ਸਭਨਾ ਹੈ ਭਗਵੰਤ ॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿਕ ਸਿਮਰਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਪਾਇਆ ਅੰਤ ॥ ੧ ॥ ਪੰਚ ਤਤਵ ਕੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿਖੈ ਆਕਾਰ ॥ ਤਿਸਮੇਂ ਹੋਵੈ ਲੀਨ ਸਭ ਲੀਲਾ ਪ੍ਰਭ ਅਪਾਰ ॥ ੨ ॥ ਵਿਛੈ ਵਾਸ਼ਨਾ ਝੂਠ ਹੈ ਰਾਹ ਭਲਾ ਬੀਚ ਨੀਤ ॥ ਬਿਨਾ ਭਜਨ ਸੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਕਾ ਮੀਤ ॥ ੩ ॥ ਪੰਚਮੇ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਰਬ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਾਨ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਸਰਨੀ ਧਿਆਵਤੇ ਹੋਵੈ ਰਵਿਦਾਸ ਗਿਆਨ ॥ ੪ ॥ ੬ ॥ ਟੇਕ ॥

ਪੰਜਵੀਂ ਥਿਤ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸਦਾ ਸਿਮਰਕੇ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਕੌਤਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ-ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਝੂਠ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਭਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੱਚਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ। ਪੰਜਵੇਂ

ਥਿਤ ਵਿਚ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਧਿਆ ਕੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟਮੀ ਥਿਤ ਵਿਖੀਆਨੀਏ ਸ਼ਟ ਰਸ ਭੋਜਨ ਆਦਿ ॥ ਜਿਸਨੇ ਸਭ ਪੈਦਾ ਕੀਏ ਕਰ ਤੂੰ ਉਸਕੀ ਯਾਦ ॥ ੧ ॥ ਜੋ ਦੇਖਤ ਸਭ ਬਿਨਸਤਾ ਬਾਪਰ ਸ਼ਾਹੀ ਆਦਿ ॥ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਜੋ ਹੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ॥ ੨ ॥ ਉਲਟੇ ਨਿਜਮਾਂ ਕੀਤਿਆ ਆਵਤ ਤੁਝਕੋ ਹਾਰ ॥ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕੇ ਕਰਨ ਸੇ ਪਾਵੈ ਸਤਿ ਦਰਬਾਰ ॥ ੩ ॥ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟਮੀ ਸੁਦ ਕਰਮ ਕਰਾਵੈ ਜੋਵੈ ॥ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੈ ਸਖਾ ਰਵਿਦਾਸੀ ਹੋਵੈ ॥ ੮ ॥ ੧ ॥ ਟੇਕ ॥

ਛੇਵੀਂ ਤਿੱਥੀ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਛੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰਸ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਹੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ। ਸੋ ਤੂੰ ਇਹ ਸੱਚ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ। ਹੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁਲ ਕੇ ਹੋਰ ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਕੇ ਹੇ ਜੀਵ ਤੈਨੂੰ ਹਾਰ ਮਿਲੇਗੀ। ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਹੇ ਜੀਵ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚੇ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਛੇਵੀਂ ਤਿੱਥੀ ਤਾਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚਾ ਸਹਾਇਕ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਤਮੀ ਸਾਰੇ ਰਮ ਰਹਾ ਆਪ ਹਰੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ॥ ਤੂੰ ਨਾ ਭੂਲੈ ਪਰਾਣੀਆਂ ਸਿਮਰਨ ਬਾਰਮਬਾਰ ॥ ੧ ॥ ਹਰਿ ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਿਰਧਨ ਅਧਾਰ ॥ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਤੂੰ ਨਾ ਕਭੀ ਬਿਸਾਰ ॥ ੨ ॥ ਦੁਖੀਆਂ ਕੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰੋ ਆਪ ॥ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਕਰੈ ਜੋ ਉਸਕਾ ਜਾਪ ॥ ੩ ॥ ਨਿੰਦ ਕਾ ਹੰਕਾਰੀ ਪਾਠ ਕਾ ਭਗਤ ਹੈ ਤਾਸ ॥ ਹਰਿ ਭਜਨ ਸੰਗ ਮੁਕਤੀ ਪਾਵੈ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ॥ ੪ ॥ ੮ ॥ ਟੇਕ ॥

ਸੱਤਵੀਂ ਤਿੱਥੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਰਮੇਂ ਹੋਏ ਹਰਿ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ। ਹੇ ਪ੍ਰਾਣੀਓ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਨਾ ਭੁੱਲੋ, ਉਸਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ। ਹਰਿ ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਭੁਲਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਕਸ਼ਟ ਆਪ ਨਿਵਾਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਭੂ ਉਸ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਿੰਦਾ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰਿ ਦੇ ਦਾਸ ਹਰਿ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਠਮੀ ਆਠੋ ਆਮ ਜੋ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਹਰਿਨਾਮ॥ ਸੁਧ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਲੋਕ
ਜੋ ਹੋਵੈ ਅੰਤ ਕਲਿਆਣ॥੧॥ ਹੋਵੈ ਗਿਆਨ ਕੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਗੁਰੂ
ਗਿਆਨ ਕਾ ਮੂਲ॥ ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਬਹਿ ਸੰਤ ਕੀ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ਅਸਲੂ॥
ਭੂਲਨ ਅੰਦਰ ਸਭ ਕੋ ਅਭੁਲ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਆਪ॥ ਭੁੱਲਾ ਰਹੇ ਜੋ ਪਾਪ ਸੇ
ਮਿਟਤ ਸਕਲ ਸੰਤਾਪ॥ ੩॥ ਅਠਮੀ ਅਟਕ ਨਾ ਹੋਵਸੀ ਜਿਸ ਕਾ
ਰਿਦਾ ਸੁਫਾਇ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਅਟਕ ਹੈ ਉਸਕੋ ਪਾਪ ਪੋਟਰੀ ਉਠਾਇ॥
੪॥ ੮॥ ਟੇਕ॥

ਅੱਠਵੀਂ ਤਿੱਥ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਜੀਵ ਤੂੰ ਹਰਿ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਖੀ
ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ
ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਜੀਵ ਅਸਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਕਰਮ
ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਅਭੁਲ ਹੈ ਬਾਕੀ ਸਭ ਜੀਵ ਭੁੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜੋ ਜੀਵ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਪ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਕਿ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੈ ਪਰ
ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਉਠਾਈ ਹੈ।
ਨੌਮੀ ਨੌਧ ਭਗਤ ਜੋ ਹੈ ਭਗਤਾ ਮਨਜ਼ੂਰ॥ ਪੁਰਸ਼ ਭਲਾ ਜੋ ਕਰੇਗੇ
ਸਭਨਾ ਪੂਰਨ ਪੂਰ॥ ੧॥ ਪਦ ਸੇਵਨ ਕੀਰਤਨ ਜਸ ਚੋਥੈ ਅਰਪਣ
ਜਾਨ॥ ਦਾਸ ਸਖਾ ਨੇ ਅਰਪਨਾ ਆਠੋ ਬੰਦਨਾ ਮਾਨ॥ ੨॥ ਨੌਮੀ
ਡੰਡਾਉਤ ਕਹੀ ਜੋ ਕਹੇ ਕਰਾਏ ਜਾਇ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਭਜਨ ਅਮੋਲ ਹੈ
ਬਿਰਲਾ ਪਾਏ ਕੋਇ॥ ੩॥ ੧੦॥ ਟੇਕ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੌ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭਗਤੀ
ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਭਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਭ ਪਾਸੇ
ਪੂਰਨ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਚਰਨ ਸੇਵਾ, ਭਗਤ ਕੀਰਤਨ, ਭਗਤੀ ਜਸ ਕਰਨਾ,
ਚੌਥੀ ਅਰਪਣ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣ। ਦਾਸ ਭਗਤੀ, ਸਖਾ ਭਗਤੀ, ਅਰਪਣ
ਭਗਤੀ, ਅਠਵੀਂ ਬੰਧਨਾ ਭਗਤੀ, ਨੌਵੀਂ ਭਗਤੀ ਡੰਡਾਉਤ ਕਹੀ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵ
ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ
ਦਾ ਭਜਨ ਅਮੋਲਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਦਸਮੀ ਦਰਦ ਨਿਵਾਰ ਲੈ ਸਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ॥ ਸਮਾਂ ਵਿਅਰਥ
ਜਾਇਗਾ ਹੰਕਾਰੀ ਦੁਸ਼ਟ ਭੁਜੰਗ॥ ੧॥ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲੈ ਮਨ ਮਹਿ
ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਵੈ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਬੁਰਾ ਹੈ ਕਾਲ ਸੇ ਇਸਕੋ ਲੇਉ ਸਮਾਵੈ॥ ੨॥

ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟ ਮੁਨੀ ਸਭ ਸਮਝਤੇ ਕਰਦੇ ਨਾਮ ਅਧਾਰ॥ ਸਰਬ ਠੋਰ ਮੇਂ ਬਸ
ਰਹਾ ਸੱਚਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ॥ ੩॥ ਦਸਮੀ ਦਿਸ਼ੇ ਦਿਸ਼ ਬਸ ਰਹਾ ਸਾਰੇ ਹੈ
ਕਰਤਾਰ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤੁਲ ਨਾ ਪ੍ਰਾਨੀਆਂ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰ॥
੪॥ ੧੧॥ ਟੇਕ॥

ਦੱਸਵੀਂ ਤਿੱਥ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਤੂੰ ਸੱਚੇ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਲੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ
ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਿਅਰਥ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਹੰਕਾਰੀ ਦੁਸ਼ਟ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ
ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕ੍ਰੋਧ ਕਾਲ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬੁਰਾ ਹੈ।
ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ। ਉੱਤਮ ਮੁਨੀ ਨਾਮ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਜੋ
ਸੱਚਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ
ਮਹਾਰਾਜ ਦੱਸਵੀਂ ਤਿੱਥ ਰਾਹੀਂ ਵਿਚਾਰਕੇ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਸੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ
ਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਕਰਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਹਰਿ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਹਰਿ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਏਕਾਦਸੀ ਏਕ ਦਾ ਦਾਸ ਰਹੂ ਫੁਰਨੇ ਤਜੋ ਅਨੇਕ॥ ਭਗਤ ਹੋਤ ਤਰ
ਜਾਵਗੇ ਸਦਾ ਮਾਨੀਏ ਟੇਕ॥ ੧॥ ਅੰਬਾ ਗੁਵਾਹੀ ਨਿੰਦਾ ਬਾਸ ਇਹ
ਜਾਨ॥ ਇਹ ਸਭ ਜੋਹਰ ਸੁਮਨ ਹੈ ਛਾਡੋ ਇਨਕਾ ਧਿਆਨ॥ ੨॥
ਜੂਆ ਮਾਸ ਮਧਰ ਬੇਸ਼ਿਆ ਹਿੰਸਾ ਚੋਰੀ ਕਾਰ॥ ਜਿਹ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਹੈ
ਡੋਬਨ ਨਰਕ ਮਝਾਰ॥ ੩॥ ਮਨੁੱਖ ਜੂਨ ਸੁਲੱਖਣੀ ਗਤ ਕਰਮਾਂ
ਅਨੁਸਾਰ॥ ਬਿਨਾ ਭਜਨ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮ ਜਾਇ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ
ਬਿਚਾਰ॥ ੪॥ ੧੨॥ ਟੇਕ॥

ਗਿਆਵਰਵੀਂ ਤਿੱਥ ਰਾਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ
ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦਾਸ ਬਣਕੇ ਹੋਰ ਫੁਰਨੇ ਤਿਆਗਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਸ 'ਤੇ
ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ, ਨਿੰਦਿਆ, ਵਾਸਨਾਵਾਂ ਇਹ
ਝੂਠੀਆਂ ਹਨ, ਜ਼ਹਿਰ ਸਮਾਨ ਸਮਝ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ। ਜੂਆ ਖੇਲਣਾ, ਮਾਸ ਖਾਣਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣਾ, ਵੇਸਵਾ ਸੰਗ, ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ
ਚੋਰੀ ਇਹ ਸਭ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਜੀਵ ਨੂੰ ਡੋਬਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ
ਜੀ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜੂਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ, ਜੋ ਚੰਗੇ
ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ
ਬਿਰਥਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੁਰਾਦਸੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਡਿਠਾ ਅਜਬ ਅੰਧ॥ ਬੜੇ ਕ੍ਰੋਧ ਸੇ ਪਾਪ ਹੈ
ਬਾਸ ਖਿਮਾ ਮੁਕੰਦ॥ ੧॥ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਧਰਮ ਹੈ ਬੜੇ ਨਾਮ ਕਾ

ਰੰਗ ॥ ਬੈਕੁੰਠ ਭੀ ਉਸੇ ਆਖਦੇ ਜਹਾ ਹੋਤੇ ਸੰਤ ਸੰਗ ॥ ੨ ॥ ਧਨ ਕੇ
ਭਾਗੀ ਚਾਰ ਹੈ ਧਰਮ ਚੋਰ ਨਰਪ ਆਗ ॥ ਧਰਮ ਹੇਤ ਜੋ ਲਾਏਗਾ ਤਿਨ
ਕਹੇ ਬਡਭਾਗ ॥ ੩ ॥ ਧਰਮ ਹੇਤ ਨਾ ਲਾਮਦੇ ਲੈਦੇ ਤੀਨੋ ਨਾਇ ॥ ਚੋਰ
ਨਰਪ ਓਰ ਆਗ ਜੋ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਤਾਇ ॥ ੪ ॥ ੧੩ ॥ ਟੇਕ ॥

ਬਾਰਵੀਂ ਤਿੱਥੀ ਰਾਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਜਬ ਆਨੰਦ
ਦੇਖਿਆ। ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਾਪ ਵਧਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਿਮਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ
ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਨਾਮ ਦਾ
ਪੱਕਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਬੈਕੁੰਠ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਨ ਦੇ ਚਾਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹਨ, ਧਰਮ, ਚੋਰ, ਨਾਰੀ ਤੇ
ਅੱਗ ਜੋ ਜੀਵ ਧਨ ਧਰਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਵੇਗਾ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹਨ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਧਨ ਨੂੰ
ਧਰਮ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ ਉਹ ਧਨ ਚੋਰ, ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਹਿੱਸੇ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਤਰੈਦਸੀ ਤਾਰਨ ਹਾਰ ਹੈ ਸਦਾ ਸਦਾ ਤੂੰ ਧਿਆਇ ॥ ਲੱਖ ਚੁਰਾਸੀ
ਜੂਨ ਸੇ ਉਤਮ ਦੀਆਂ ਬਨਾਇ ॥ ੧ ॥ ਬੰਦੇ ਬੁਰਜ ਬਨਾ ਦੀਆਂ ਐਸਾ
ਅਜਬ ਬਨਾਇ ॥ ਐਸਾ ਬਨੇ ਨਾ ਓਰ ਸੇ ਮਨ ਤਨ ਸੀਸ ਲਗਾਇ ॥
੨ ॥ ਉਸ ਕੋ ਨਾ ਤੂੰ ਭੁਲਣਾ ਪਿਆ ਪਟ ਕੇ ਭਾਇ ॥ ਤੂਝੇ ਅਹਾਰ
ਪਹੁੰਚਾਵਤਾ ਉਦਰ ਮਾਤ ਕੇ ਜਾਇ ॥ ੩ ॥ ਤੇਰਸ ਤੇਰਾ ਕਲਪਨਾ
ਝੂਠਾ ਦਿਖਤਾ ਭਾਸ ॥ ਝੂਠਾ ਸੱਚੇ ਪੇਟ ਕਾ ਸਚ ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ॥ ੪ ॥
੧੪ ॥ ਟੇਕ ॥

ਤੋਰਵੀਂ ਤਿੱਥੀ ਰਾਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ-ਸਦਾ
ਤਾਰਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਧਿਆਵਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ
ਮਾਨਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਐਸਾ
ਬੰਦੇ ਦਾ ਅਜੀਬ ਸਰੀਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮਨ ਤੇ
ਸਿਰ (ਦਿਮਾਗ) ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਐਸਾ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
ਬਣਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਨਾ
ਗੁਆ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਤਾ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਵੀ ਅਹਾਰ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ
ਭੁਲਾ ਕੇ ਤੇਰੀਆਂ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਝੂਠੀਆਂ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਝੂਠ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੀ
ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਚੰਦ ਚੰਦਾ ਭਏ ਜਬ ਦਿਖਤਾ ਸਰਬ ਅਕਾਰ ॥ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭੂ
ਹੈ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਅਤੇ ਤਾਰ ॥ ੧ ॥ ਹਰਿ ਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੋ ਮਨ ਮੇਰੇ ਜੈਸੇ

ਚੰਦ ਚਕੋਰ ॥ ਬਾਲਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ਖੀਰ ਸੇ ਬਾਦਲ ਘਟਾ ਸੇ ਮੋਰ ॥ ੨ ॥
ਛਿਛ ਬਿਨ ਸੂਨੀ ਰੈਨ ਜੋ ਹਿਰਦੈ ਗਿਆਨ ਬਿਨ ਮਾਨ ॥ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ
ਅਮੁਲ ਹੈ ਉਤਮ ਭਗਤ ਹਰਿ ਜਾਨ ॥ ੩ ॥ ਚੰਦਾ ਚੰਦਾ ਰਤਨ ਸਮ
ਇਛਾ ਪੂਰਨ ਹੋਵੈ ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਸੰਸੈ ਸਭ ਮਿਟੈ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਬਸ ਹੋਵੈ ॥
੪ ॥ ੧੪ ॥ ਟੇਕ ॥

ਜਿਵੇਂ ਚੌਧਵੀਂ ਦੇ ਚੰਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਕਾਰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ
ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਬਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਅਤੇ ਤਾਰੇ ਸਭ ਪਾਸੇ
ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਹੇ ਜੀਵ, ਹਰਿ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰ ਜੈਸੇ ਚਕੋਰ
ਦੀ ਚੰਨ ਨਾਲ, ਬਾਲਕ ਦੀ ਖੀਰ ਨਾਲ, ਮੋਰ ਦੀ ਬੱਦਲ ਘਟਾ ਨਾਲ ਹੈ।
ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਤ ਅਧੂਰੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਿਰਦਾ ਗਿਆਨ
ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਮੋਲਕ ਹੈ, ਇਹ ਹਰਿ ਦਾ ਉਤਮ
ਭਗਤ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ ਤੇ ਜੀਵ ਦੀ ਚੰਦਾ ਰਤਨ ਸਮਾਨ ਇੱਛਾ ਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੁੰਨਿਆ ਪੂਰਨ ਚੰਦਰਮਾ ਸਾਰੇ ਹਾ ਪਰਕਾਸ ॥ ਲੋਚਨ ਗਿਆਨੀ
ਤਰੈਗੇ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮ ਪਰਕਾਸ ॥ ੧ ॥ ਗੁਰੂ ਸੁਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਵਗੇ
ਮਨਮੁੱਖ ਅੰਧ ਗਵਾਰ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਲਾਈ ਲੜ ਫੜੈਗੇ ਮਿਲਤ ਪਦਾਰਥ
ਚਾਰ ॥ ੨ ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਜਿਹ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਪੜੈ ਸੁਣੈ ਮਨ ਲਾਇ ॥ ਸਭਗੀ
ਪਦਾਰਥ ਮਿਲੇਗੇ ਇਸਸੇ ਸਭ ਬਰ ਪਾਇ ॥ ੩ ॥ ਪੰਦਰਾਂ ਤਿਥੀ ਸੰਪੂਰਨ
ਹੈ ਪੂਰਨ ਪਾਠ ਕਰਾਇ ॥ ਸਰਬ ਇਛਿਆ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ ਸਭਨਾ ਰਵਿਦਾਸ
ਸਹਾਇ ॥ ੪ ॥ ੧੬ ॥ ਟੇਕ ॥

ਪੁੰਨਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪੁੰਨਿਆ
ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਪੂਰਨ ਚੰਦਰਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ
ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਰਮਾਂ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਨਾਮ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਕੇ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮਨਮੁੱਖ ਗਵਾਰ ਅਗਿਆਨਤਾ
ਵਿਚ ਹੀ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਲੜ ਫੜੇਗਾ।
ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ, ਕਾਮ, ਅਰਥ, ਧਰਮ, ਮੋਕਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋ ਜੀਵ
ਮਨ ਲਾ ਕੇ ਪੜੇਗਾ, ਸੁਣੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ, ਪੰਦਰਾਂ
ਤਿੱਥੀਆਂ ਕਥਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵ ਇਸ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

‘ਬਾਰਾਂ ਮਾਸ’ ਉਪਦੇਸ਼

“ਚੇਤ”

ਚੜਿਆ ਚੇਤ ਸੁਲੱਖਣਾ, ਕਰ ਸੰਤਨ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ॥

ਗੁਰ ਚਰਨਨ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ਕਰ, ਰਾਮ ਨਾਮ ਜੱਪ ਨੀਤ ॥

ਹੇ ਜੀਵ ! ਚੇਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਗਾਂ

ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਜੀਵ, ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ।

ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਜਹਿ ਗਾਈਏ, ਕਰ ਸਰਵਣ ਨਿੱਤ ਨੀਤ ॥

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ, ਹਿਰਦੇ ਧਰੋ ਗੁਰ ਮੀਤ ॥

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਔਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਵਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਹੇ ਮਿੱਤਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰ ।

ਬਚਨ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਨਤ ਹੀ, ਮਿਟਤ ਭਰਮ ਸਭ ਭੀਤ ॥

ਮਨ ਮੁੱਖ ਸੰਗ ਨਾ ਕੀਜੀਏ, ਗੁਰਮੁੱਖ ਸੰਗਤ ਯਾਰ ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਰੇ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਨਮੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਰਮੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਮਨਮੁੱਖ ਸੰਗਤ ਬਿਘਨ ਹੈ, ਗੁਰਮੁੱਖ ਸੰਗਤ ਸਾਰ ॥

ਮਨਮੁੱਖ ਸੰਗਤ ਡੂਬਣੋ, ਗੁਰਮੁੱਖ ਸੰਗਤ ਪਾਰ ॥

ਮਨਮੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੈ । ਮਨਮੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਜੀਵ ਨੂੰ ਡੋਬਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

ਗੁਰਮੁੱਖ ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਗਾਸ ਹੈ, ਮਨਮੁੱਖ ਅੰਧ ਗੁਵਾਰ ॥

ਗੁਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਚਨ ਸੁਣ, ਸ਼ਰਧਾ ਹਿਰਦੇ ਧਾਰ ॥

ਗੁਰਮੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਮੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਹੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਵਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰ ।

ਰਵਿਦਾਸ ਭਗਤੀ ਇਹੀ ਹੈ, ਹਿਰਦੇ ਖੁਬ ਵਿਚਾਰ ॥

ਚੇਤ ਸੁਹਾਣਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੋਹਿ ਨਾਮ ਪਿਆਰ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੈ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰ । ਚੇਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ

ਕਿਆ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ ।

“ਵੈਸਾਖਿ”

ਵੈਸਾਖਿ ਸੁਹਾਵਾ ਸਰਵ ਸੁੱਖ, ਗੁਰ ਕੇ ਵਚਨ ਵਿਚਾਰ ॥

ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇ ਕਰ, ਸਮਝੋ ਸਾਰ ਆਸਾਰ ॥

ਵੈਸਾਖ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਭਾਵ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ ਉਹਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਰਵ ਸੁੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਚਨ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ । ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ।

ਗੁਰਦੇਵ ਕੋ ਗ੍ਰਹਨ ਕਰ, ਤਜ ਸਭ ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ॥

ਹਿਰਦੇ ਹਰਿ, ਹਰਿ ਹਰੀ ਕੋ, ਸਿਮਰੋ ਵਾਰੰ ਵਾਰ ॥

ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਝੂਠੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿਓ, ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਿਮਰਨਾ ਕਰ ।

ਦੁਸ਼ਟਾ ਸੰਗ ਤਿਆਗ ਕਰ, ਸੰਤਾਂ ਸੰਗ ਪਿਆਰ ॥

ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਰਾਮ ਧਿਆਏ ਤੂੰ, ਭਵ ਨਿਧਿ ਉੱਤਰੇ ਪਾਰ ॥

ਹੇ ਜੀਵ ! ਤੂੰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰ । ਹੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆ ਕੇ ਭਵ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਲੈ ।

ਹਰਿ, ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪੰਦਿਆਂ, ਕਦੀ ਨਾ ਆਵੇ ਹਾਰ ॥

ਭਗਤ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ, ਹੋਵਤ ਨਹੀ ਕਲਿਆਨ ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਹੇ ਜੀਵ ਤੇਰੀ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਗੁਰ ਬਿਨਾਂ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਇਹ, ਜਾਵਤ ਸਾਚੀ ਮਾਨ ॥

ਗੁਰ ਹਰਿ ਭਗਤ ਕਹੰਦਿਆਂ, ਨਿਹਚਲ ਮਿਲ ਹੈ ਗਿਆਨ ॥

ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਹੈ, ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਤੂੰ ਸੱਚੀ ਮਨ । ਹਰੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਟਲ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਲਗ ਚਰਨ ਗੁਰ, ਮਨ ਕਾ ਹਰ ਅਭਿਮਾਨ ॥

ਵੈਸਾਖਿ ਸੁਹਾਵਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਹਰਿ, ਹਰਿ ਜਪੇ ਸੁਜਾਨ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਹੰਕਾਰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੈਸਾਖਿ

ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰਿ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਸੁਜਾਖੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

“ਜੇਠ”

ਜੇਠ ਤਪਤ ਬਹੁ ਘਾਮ ਕਰ, ਸ਼ਾਂਤ ਨਾ ਹੋਵਤ ਮੀਤ ॥
ਕਰੋਧ ਅਗਨਿ ਕਰ ਤਪਤ, ਮਨ ਲੋਭੀ ਲੋਭ ਪਰੀਤ ॥
ਜੇਠ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤ ਤਪਸ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਹੇ ਸੱਜਣ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਜੀਵ ਤੱਪਦਾ ਹੈ, ਲੋਭੀ ਮਨ ਲੋਭ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋਹੰ ਨਾਮ ਮੁੱਖ ਜਪਤ, ਜਨ ਕੀਰਤ ਕਰੈਹ ਨੀਤ ॥
ਸੰਤਾਂ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ ਕਰ, ਸ਼ਾਂਤ ਭਯੋ ਤਿਨ ਚੀਤ ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਾਸ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉਤਪਤ ਕਰੇ ਆਪ ਸਭਿ, ਕਰੇ ਪਾਲਣਾ ਨੀਤ ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਨ ਦੂਜਾ ਨਾਂਹਿ ਕੋ, ਕਰ ਨਿਹਚੇ ਪਰਤੀਤ ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਤੂੰ ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਉਸ ਦਾ ਜਸ ਕਰ।

ਤਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਤੂੰ ਜਪ ਸਦਾ, ਹੋਕਰ ਮਨੋ ਨਾਚੀਤ ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਗੁਰ ਦਯਾ ਤੇ, ਨਸ਼ਟ ਹੋਤ ਜਮ ਭੀਤ ॥
ਹੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਮਨੋ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜਾਪ ਕਰ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਇਆ ਤੇ ਜਮਾਂ ਦਾ ਭੈ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ, ਗਾਵਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਗੁਣ ਵਾਦ ॥
ਸੋ ਕਿਰਪਾ ਨੇਤਰ ਰਸਨਾ ਨਾਮ ਕਾ, ਕਰਣ ਦੀਏ ਸੁਣਿ ਨਾਦ ॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਨੇਤਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੀਭਾ ਨਾਮ ਜੱਪਦੀ ਹ ਤੇ ਕਨ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਸਰਵਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੁੰਦਰ ਸਾਜਿਆ ਜਾਹਿ ਪ੍ਰਭ, ਰਾਖ ਸਦਾ ਤਿਸ ਯਾਦ ॥
ਜੋ ਜਨ ਭਗਤ ਬਿਹੀਨ ਹੈ, ਜਨਮ ਜਾਏ ਤਿਸ ਬਾਦ ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਹ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਸਾਜਿਆ ਹੈ, ਜੀਵ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖ, ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਲਗ ਭਗਤ ਕਰ, ਮਿਟਹ ਪਾਪ ਅਗਾਦ ॥
ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਤੀਸਰੀ, ਰੱਖੋ ਇਨ ਕੋ ਯਾਦ ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਤੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਜੀਵ ਜੋ ਤੀਸਰੀ ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖੋ।

ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰੂ ਸਿਮਰਿਆ, ਜੋ ਜਨ ਸਦਾ ਆਨਾਦ ॥
ਜੇਠ ਤਾਪੰਦਾ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਜਿਨ ਚਾਖਿਆ ਨਾਮ ਸੁਆਦ ॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਿਮਰਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਠ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਪਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਆਦ ਚੱਖਿਆ ਹੈ।

“ਹਾੜ”

ਹਾੜ ਅਵਧ ਹੈ ਘਾਮ ਕੀ, ਸ਼ਾਂਤ ਅਵਧ ਸੁੱਖ ਜਾਨ ॥
ਲੋਭ ਅਵਧ ਹੈ ਪਾਪ ਕੀ, ਕਰ ਭਗਤ ਮਿਲੇ ਹਰਿ ਧਾਮ ॥
ਹਾੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਗਰਮੀ ਵਾਲਾ ਹ ਪਰ ਸੱਚਾ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੈ। ਲੋਭ ਕਰਨਾ ਪਾਪ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਧਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਸੁ ਕੰਵਲ ਕੀ, ਕਰਹਿ ਸੇਵ ਸੁਜਾਨ ॥
ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜੈਸੇ ਮਲਤ, ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਭਗਵਾਨ ॥
ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਲਈ ਲੋਚਦੇ ਹਨ।

ਆਠ ਪਹਿਰ ਗੁਰ ਚਰਨ ਮਲ, ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਨਿਹਚੇ ਧਿਆਨ ॥
ਅੰਤਸ਼ ਕਰਣ ਕਰ ਸੁਧ, ਤਬ ਹੋਤ ਪਾਪ ਕੀ ਹਾਨ ॥
ਹਰ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਦਾ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਧਿਆਨ ਧਰਨ ਨਾਲ ਅੰਤਹਿ-ਕਰਣ ਸੁੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਗੁਰ ਭਗਤ ਤੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਹੋ ਨੀਤ ॥
ਕਾਰਣ ਭਗਤ ਹੈ ਮੁਕਤ ਕਾ, ਕਰ ਨਿਹਚੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ॥
ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਚਰਨ ਭਗਤ ਕਰ ਲਛਮੀ, ਸ਼ਕਤੀ ਭਈ ਸੁ ਮੀਤ ॥
ਜਗਤ ਚਰਨ ਕੀ ਸ਼ਕਤ ਤਿਸ, ਭਈ ਸੁ ਜਾਨੋ ਮੀਤ ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ ਬਲਵਾਨ ਹੋ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਗਤਿ ਸੁ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਕੀ, ਕਰ ਨਿਹਚੇ ਧਰ ਚੀਤ ॥

ਗੁਰ ਬਿਨ ਔਰ ਨਾ ਧਿਆਨ ਧਰ, ਇਹ ਰਵਿਦਾਸ ਕੀ ਰੀਤ ॥

ਹਾੜ ਸ਼ਾਂਤ ਸੁੱਖ ਤਿਨ ਜਨਾਂ, ਜਿਨ ਗੁਰ ਭਗਤ ਪਰੀਤ ॥

ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਇਕ-ਮਨ ਇਕ-ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਭਗਤੀ ਦੀ ਰੀਤ ਹੈ। ਹਾੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੁੱਖ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ।

“ਸਾਵਣ”

ਸਾਵਣ ਸ਼ਾਂਤ ਭਈ ਜਗਤ ਮੇਂ, ਬਾਰਛ ਹੋਇ ਬਸੇਸ ॥

ਘਰ, ਘਰ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਹੈ, ਨਾਸੇ ਸਭੀ ਕਲੇਸ ॥

ਸਾਵਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਰਿਸ਼ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਘਰ-ਘਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅੰਨ, ਧੰਨ ਬਹੁਤਾ ਉਪਜਿਆ, ਗਊਆਂ ਘਾਸ ਹਮੇਸ਼ ॥

ਸੁਹਾਗਣਿ ਸਦਾ ਆਨੰਦ ਹੈ, ਦੁਹਾਗਣਿ ਮੈਲਾ ਭੇਸ ॥

ਅੰਨ ਧੰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਉਪਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਘਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ-ਬ੍ਰਤਾ ਔਰਤ ਸਦਾ ਆਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਹਾਗਣ ਅੰਤਹਿ-ਕਰਨ ਰੂਪੀ ਕੱਪੜਾ ਮੈਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕਰ ਪੂਜਨ ਗੁਰ ਚਰਨ ਕੀ, ਸ਼ਰਧਾ ਸਾਥ ਹਮੇਸ਼ ॥

ਪਾਨ, ਸੁਪਾਰੀ, ਪੁਸ਼ਪਕਰ, ਪੂਜਨ ਕਰੋ ਹਮੇਸ਼ ॥

ਹੋ ਜੀਵ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕਰ, ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਆਦਿ ਹਨ।

ਅਰਚਨਾ ਭਗਤੀ ਪੰਚਮੀ, ਗੁਰ ਪੂਜਾ ਮੇਂ ਧਿਆਨ ॥

ਬਿਨਾ ਇਸ਼ਟ ਗੁਰਦੇਵ ਤੇ, ਪੂਜੇ ਦੇਵ ਨਾ ਆਨ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅਰਚਨਾ ਭਗਤੀ ਪੰਚਵੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਧਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਟ ਗੁਰਦੇਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਮੇਂ ਨਾ ਭੇਦ ਕੁਝ, ਕਹਯੋ ਆਪ ਸੁਜਾਨ ॥

ਨਿਹਚੇ ਕਰ ਗੁਰ ਚਰਨ ਭਜ, ਹੋਵਤ ਹੈ ਕਲਿਆਨ ॥

ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਹਰਿ (ਪ੍ਰਭੂ) ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਨਾਲ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਔਰ ਜੱਗ, ਜਾਨਤ ਸੰਤ ਸੁਜਾਨ ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰ ਚਰਨ ਕੋ, ਕਰਤ ਸਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ॥

ਸੂਝਵਾਨ ਸੰਤ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

“ਭਾਦਰੋਂ”

ਭਾਦਰੋਂ ਭਰਮ ਭੁਲਾਇਆ, ਮਾਇਆ ਸੰਗ ਪਿਆਰ ॥

ਗੁਰ ਬਿਨ ਸ਼ਾਂਤ ਨਾ ਪਾਇ ਹੈ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਮੇਂ ਬਾਰੰਬਾਰ ॥

ਭਾਦਰੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਭਰਮ ਵਿਚ ਲੱਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁਲ ਕੇ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਜੀਵ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸਾਰਿਆ ਰਾਮ ਨਾਮ, ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰ ॥

ਧ੍ਰਿਗ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਣਾ, ਕਾਂਹੂ ਆਏ ਸੰਸਾਰ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਧ੍ਰਿਗ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹਨ।

ਭਵਿ ਜਲ ਮਾਂਹਿ ਭਵੰਦਿਆਂ, ਨਾ ਉਰਵਾਰ ਨਾ ਪਾਰ ॥

ਗੁਰ ਚਰਨਨ ਕਾ ਆਸਰਾ, ਜਿਨ ਮਨ ਲੀਨਾ ਧਾਰ ॥

ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਤਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਕਿਨਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਭਾਵ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰ ਲਿਆ ਉਹ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਕੇ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਰ ਡੰਡੋਤ ਗੁਰ ਚਰਨ ਮੇਂ, ਭਵਨਿਧ ਉਤਰੇ ਪਾਰ ॥

ਗੁਰੂਦੇਵ ਗੁਰੂ ਸਮਝ ਕੇ, ਕਰੀਂ ਸ਼ੁਕਰ ਵਿਚਾਰ ॥

ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਮਝਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ-2 ਕਰ।

ਬੰਦਨਾ ਭਗਤੀ ਛਠੀ ਏਹ, ਕਰੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਵੱਡਭਾਗ ॥

ਅਵਰ ਕਰਮ ਸਭ ਤਿਆਗ ਕਰ, ਗੁਰ ਕੀ ਚਰਨੀ ਲਾਗ ॥

ਬੰਦਨਾਂ ਭਗਤੀ ਛੇਵੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਸੇਵਕ
ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਜੀਵ, ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ
ਲੱਗ।

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਬਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ, ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਤਿਆਗ ॥
ਬਿਨ ਗੁਰ ਭਗਤ ਨ ਥਿਰ ਕਛੂ ਜਗਤ ਪਸਾਰਾ ਬਾਗ ॥
ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਅਤੇ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦਾ
ਤਿਆਗ ਕਰ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ
ਸੰਸਾਰ ਝੂਠਾ ਬਾਗ ਹੈ।

ਪੂਰਨ ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ, ਜਾਗਿਯੋ ਇਸੇ ਬੈਰਾਗ ॥
ਸੋਇਉ ਮੋਹ ਕੀ ਨੀਂਦ ਮੇਂ, ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਭਯੋ ਸੁਜਾਗ ॥
ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੈਰਾਗ ਜਾਗਦਾ
ਹੈ, ਜੀਵ ਮੋਹ ਦੀ ਨੀਂਦ 'ਚ ਸੁੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜਾਗ
ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰੂ ਚਰਨ ਕੋਂ, ਤੂੰ ਕਭੀ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗ ॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ
ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾ ਤਿਆਗ।

“ਅੱਸੂ”

ਅੱਸੂ ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ, ਜਬ ਗੁਰ ਭਏ ਦਿਆਲ ॥
ਚਰਨੀ ਲਾਵੋ ਦਾਸ ਕੋ, ਕਰੋ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ॥
ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਜੀਵ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ
ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪਣੇ
ਦਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾ ਲਉ।

ਪ੍ਰੇਮ ਤਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਮਨ, ਗਲ ਪਾਵੋ ਮਾਲ ॥
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਗੁਰ ਚਰਨ ਕੋ, ਤਬ ਹੀ ਭਏ ਨਿਹਾਲ ॥
ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਤਾਰ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਾਲਾ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾ ਅਤੇ
ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਲਗ ਭਗਤ ਕਰ, ਤਿਆਗ ਮੋਹ ਕਾ ਜਾਲ ॥
ਗੁਰ ਭਗਤੀ ਤਬ ਪਾਈਏ, ਜੇ ਹੋਵੇ ਲਿਖਿਆ ਭਾਗ ॥
ਹੇ ਜੀਵ! ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਮੋਹ ਦਾ ਜਾਲ
ਤਿਆਗ ਦੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਓਦੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦੇ ਭਾਗਾਂ
ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ।

ਦਾਸਾ ਭਗਤੀ ਇਹੀ ਹੈ, ਸਪਤਮ ਜਾਨੋ ਲਾਲ ॥
ਕਰੋ ਅਭੀ ਪਛਤਾਉਗੇ, ਫਿਰ ਹਾਥ ਨਾ ਆਵੇ ਕਾਲ ॥
ਇਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਾਸਾ ਭਗਤੀ ਸੱਤਵੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਕਰ।
ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਛਤਾਉਗੇ, ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਹੱਥ
ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।

ਇਹ ਦਾਸਾ ਭਗਤੀ ਕੀਨੀ, ਵਿਰਲੇ ਵੀਰ ॥
ਸਵਾਸ, ਸਵਾਸ ਆਗਿਆ ਰਾਖਿਓ ਧੀਰ ॥
ਇਹੀ ਦਾਸਾ ਭਗਤੀ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਵਾਸ-
2 ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਰਹੇ ਸਦਾ ਵਿਚ ਆਗਿਆ, ਇਹੋ ਭਗਤ ਮਹਾਨ ॥
ਦਾਸਾ ਭਗਤੀ ਇਹੀ ਹੈ, ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਬਿਖਾਨ ॥
ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਇਹ ਭਗਤੀ ਮਹਾਨ ਹੈ, ਇਹੀ ਦਾਸਾ
ਭਗਤੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੁੱਧ, ਸੁੱਧ ਤੱਥ ਹੋਇ ਹੈ, ਪਾਵੇ ਨਿਰਮਲ ਗਿਆਨ ॥
ਅੱਸੂ ਪੂਰਨ ਆਸ ਸਭ, ਗੁਰੂਦੇਵ ਵਿਖਿਆਨ ॥
ਜੀਵ ਨੂੰ ਵਿਵੇਕ, ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਸੋਝੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ
ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ
ਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰੂ ਚਰਨਨ ਕਾ, ਸਦਾ ਕਰਤ ਹੈ ਧਿਆਨ ॥
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ
ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

“ਕੱਤਕ”

ਕੱਤਕ ਕਰਮ ਤਿਆਗ ਕਰ, ਭਗਤ ਕਰੋ ਗੁਰਦੇਵ ॥
ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ ਜਪੰਦਿਆਂ, ਕਰ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੇਵ ॥
ਕੱਤਕ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਵਿਚ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਰਮਾਂ
ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੇਵ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੋਹੰ, ਸੋਹੰ
ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮਾਤ, ਤਾਤ ਔਰ ਭ੍ਰਾਤ ਤੇ, ਪਿਯ ਜਾਨ ਗੁਰਦੇਵ ॥
ਔਰ ਸਖਾ ਨਹਿ ਜਗਤ ਮੇਂ, ਜੈਸੇ ਹੈ ਗੁਰਦੇਵ ॥
ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਜੈਸਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਖਾ ਭਗਤ ਇਹ ਅਸ਼ਟਮੀ, ਕੀਤੀ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ॥
 ਸਖਾ ਜਾਨ ਗੁਰ ਭਗਤ ਕਰ, ਤਿਆਗ ਕਰੇ ਅਹੰਮੇਵ ॥
 ਅੱਠਵੀਂ ਸਖਾ ਭਗਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਰਜਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੀਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ
 ਸਹਾਇਕ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ
 ਹੈ।
 ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਹੰਕਾਰ ਤੱਜ, ਤੱਬ ਕਛੂ ਪਾਵੈ ਭੇਵ ॥
 ਸਖਾ ਭਗਤ ਸੁਭਾਵ ਯਹ, ਜਿਮ ਜੋਲ, ਦੁੱਧ ਮਲੇਵ ॥
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਹੰਕਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ
 ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਖਾ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ-
 ਮਿੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਤੇ ਦੁੱਧ ਇਕ ਮਿੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਸਰਬ ਕਰਮ ਕੇ ਤਿਆਗ ਕਰ, ਹਰਿ ਗੁਰ ਜਪ ਦਿਨ ਰੈਨ ॥
 ਬਾਝੁ ਨੀਰ ਜਿਮ ਮੀਨ ਕੋ, ਆਵਤ ਨਾਂਹੀ ਚੈਨ ॥
 ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਹੇ ਜੀਵ! ਦਿਨ ਰਾਤ ਹਰਿ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
 ਕਰ। ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮੀ
 ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।
 ਚੱਕਵੀ ਕਰੇ ਵਿਲਾਮ ਜਿਮ, ਕਬ ਇਹ ਜਾਵੇ ਰੈਨ ॥
 ਚੰਦ, ਚਕੋਰ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਜਿਮ, ਮੋਰ ਮੁਗਧ ਘਨ ਬੈਨ ॥
 ਜਿਵੇਂ ਚੱਕਵੀ ਵਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਰਾਤ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ।
 ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸਮੇਂ ਮਿਲੇ। ਚਕੋਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਜਿਵੇਂ
 ਚੰਦਰਮਾਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲੀ ਮੋਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਬੱਦਲਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸੇ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
 ਸਵਾਸ, ਸਵਾਸ ਨਹੀਂ ਬਿਸਰੇ, ਜਿਉਂ ਬੱਛਰੇ ਕੋ ਬੈਨ ॥
 ਜਿਮ ਕਾਮਣਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਤਿ, ਪਤੀ ਕੋ ਦੇਖਤ ਨੈਨ ॥
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ
 ਵੱਛੜਾ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁਲ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਇਸਤਰੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ
 ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਕੱਤਕ ਸਵੇਰ ਕਾਮ ਸਭ, ਜਬ ਗੁਰ ਕਰਨਾ ਐਨ ॥
 ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰਦੇਵ ਚਰਨ ਕੋ, ਧੋਇ, ਧੋਇ ਕਰ ਪੈਨ ॥
 ਕੱਤਕ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮ
 ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ ਪੀਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

“ਮੱਘਰ”
 ਚੜਿਆ ਮੱਘਰ ਹੇ ਸਖੀ, ਗਾਵੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਗੀਤ ॥
 ਸੰਤਾਂ ਸੰਗਤ ਪਾਇ ਕਰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿਮਰੇ ਨੀਤ ॥
 ਹੇ ਸਖੀ! ਮੱਘਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਚੜਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣਾ
 ਕਰੋ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤੀ ਗੁਰਦੇਵ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
 ਕਰੋ।
 ਤਨ, ਮਨ, ਧੰਨ ਸਭ ਅਰਪ ਕਰ, ਐਸੀ ਕਰੋ ਪਰੀਤ ॥
 ਤਿਆਗ ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਹੰਕਾਰ ਸਭ, ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ ਕਰੋ ਪ੍ਰੀਤ ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਧਨ ਸਭ ਕੁਝ ਅਰਪਣ
 ਕਰਕੇ ਐਸੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਸਭ ਦਾ
 ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰੋ।
 ਗੋਣ ਵਾਕ ਸਭ ਤਿਆਗ ਕਰ, ਸੰਤ ਵਚਨ ਧਰ ਚੀਤ ॥
 ਤਨ, ਮਨ, ਧੰਨ ਇਹ ਹੰਕਾਰ, ਆਪਣੇ ਕਛਹੁ ਨਾ ਮਾਨ ॥
 ਫਜ਼ੂਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ
 ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਤਨ, ਮਨ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝ।
 ਗਰਭ ਕਰਤ ਜੋ ਇਨਸੇ, ਸੋ ਨਰ ਹੈ ਅਨਜਾਣ ॥
 ਆਪ ਕਛਹੁ ਨਾ ਹੋਤ ਹੈ, ਦੇਣਹਾਰ ਹਰਿ ਧਾਮ ॥
 ਜੋ ਜੀਵ ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਣਜਾਣ
 ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜੀਵ ਕੋਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣ ਵਾਲਾ
 ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੈ।
 ਮੈਂ ਕੀਆ ਮੈਂ ਕਰਤ ਹੂੰ, ਕੁੜਾ ਕਰਹਿ ਮਾਣ ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਦੀਆ ਸੋ ਗੁਰ ਦੀਆ, ਤੈਂ ਕੀ ਦੀਆ ਆਨ ॥
 ਜੀਵ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕੀਤਾ ਅਤੇ
 ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਹਰਿ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ
 ਹੈ। ਹੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ?
 ਤੇਰਾ ਇੱਕ ਹੰਕਾਰ ਹੈ, ਅਰਪਣ ਤਿਸ ਕੋ ਮਾਨ ॥
 ਨਵ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭਗਤ ਇਹ, ਸਤਿ ਗੁਰਦੇਵ ਬਿਖਾਨ ॥
 ਜੀਵ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੰਕਾਰ ਹੈ, ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕੀ ਅਰਪਣ ਕਰ
 ਸਕਦਾ ਹੈ? ਭਾਵ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਅਰਪਣ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਨੌਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭਗਤੀ
 ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਕਰੇ ਭਗਤ ਜੋ, ਸੁੱਧ ਭਯੋ ਤਿਸ ਮਾਨ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜੀਵ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਹੈ।

“ਪੋਹ”

ਮੱਘਰ ਪੂਰਾ ਭਇਆ ਜਬ, ਤੱਬ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪੋਹ ਮਾਸ ॥

ਸੋਹੰ ਨਾਮ ਤੂੰ ਸਿਮਰ ਨਿੱਤ, ਜੱਗ ਤੇ ਹੋਏ ਉਦਾਸ ॥

ਜਦੋਂ ਮੱਘਰ ਮਹੀਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ,
ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੋਹੰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਵਰ ਕਾਮਨਾ ਸਰਬ ਤੱਜ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਕਰ ਆਸ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਰਨੀ ਲੱਗਿਆਂ, ਪਾਪ ਹੋਤ ਸਭ ਨਾਸ ॥

ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਕੇਵਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਸ ਕਰ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਰਵਣ ਕਰਤ ਗੁਰਾਂ ਤੇ, ਸਾਧਨ ਗਿਆਨ ਬਿਲਾਸ ॥

ਵਚਨ ਧਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਉਰ, ਸਭ ਸੰਸੇ ਹੋਵਨ ਨਾਸ ॥

ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਬਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਭ ਭਰਮਾਂ
ਦਾ ਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਨਾਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰ, ਕਰ ਤੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਅਭਿਆਸ ॥

ਵਚਨ ਗੁਰੂ ਪਰਕਾਸ਼ ਕਰ, ਹੋਤ ਭਰਮ ਸਭ ਨਾਸ ॥

ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸ਼ਚੇ
ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਤੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਭ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਰਵਣ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਸੁਣ ਸਤਿਨਾਮ ਵਿਚਾਰ ॥

ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਮਿਥਿਆ ਜਗਤ ਆਸਾਰ ॥

ਹੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਤਿਨਾਮ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਵਿਚਾਰ
ਕਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਸੱਤ ਸਰੂਪ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਪਸਾਰਾ
ਮਿਥਿਆ ਭਾਵ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤਿਸ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਤੂੰ ਸਿਮਰ ਮਨ, ਜੋ ਹੈ ਸਰਬ ਆਧਾਰ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਰਨੀ ਲਗ ਕਰ, ਸਮਝੋ ਸਾਰ ਆਸਾਰ ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਸਮਝ।

ਪ੍ਰਭ ਬਿੰਨ ਅਵਰ ਨਾ ਜਾਣ ਕਛਹੂ, ਸਭ ਇੱਕ ਬ੍ਰਹਮ ਪਸਾਰ ॥

ਅਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਆਦਿ ਸਭ, ਜੀਆ, ਜੰਤ ਨਿਰਧਾਰ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਭ ਪਾਸੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
ਹੀ ਪਸਾਰਾ ਹੈ। ਪਰਬਤ, ਬ੍ਰਿਖ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹਨ।

ਜੰਨ ਰਵਿਦਾਸ ਪੋਹ ਬੀਤਿਆ, ਅਬ ਸੁਣ ਮਾਘ ਵਿਚਾਰ ॥

ਜੰਨ ਗੁਰਦੇਵ ਹਰਿ ਭੋਟਿਆ, ਭਵਜਲ ਉਤਰੇ ਪਾਰ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ
ਬੀਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਮਾਘ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ
ਜੀਵ ਦਾ ਗੁਰਦੇਵ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਵ-ਸਾਗਰ
ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

“ਮਾਘ”

ਮਾਘ ਮਹੀਨਾ ਧਰਮ ਕਾ, ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਤੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ॥

ਸੰਤਾਂ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰ, ਕਦੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਭੰਗ ॥

ਮਾਘ ਮਹੀਨਾ ਧਰਮ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ
ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰੀਤੀ
ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦੀ।

ਧੂੜ ਸੰਤ ਕੇ ਚਰਨ ਕੀ, ਸੋਈ ਸ਼ੇਸ਼ਟ ਹੈ ਗੰਗ ॥

ਪਾਪਾਂ ਕੀ ਮੱਲ ਉਤਰੇ, ਚੜ੍ਹੇ ਨਾਮ ਕਾ ਰੰਗ ॥

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਗੰਗਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸ਼ੇਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ
ਨਾਲ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਉੱਤਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨਮੁੱਖ ਸੰਗ ਨਾ ਕੀਜੀਏ, ਪੜਤ ਭਜਨ ਮੇਂ ਭੰਗ ॥

ਦੁੱਖ ਬਿਨਸੇ ਸੁੱਖ ਲਾਭ ਹੋਵੇ, ਗੁਰਮੁੱਖ ਜਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ॥

ਮਨਮੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਜਨ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਇਸ ਲਈ ਮਨਮੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਗੁਰਮੁੱਖਾਂ
ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ।

ਨਾਮ ਜਪੇ ਮਿਲ ਗੁਰਮੁੱਖਾਂ, ਜੋ ਹੈ ਸਦਾ ਆਸੰਗ ॥

ਤੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ, ਜਿਉਂ ਜੱਲ ਮਾਂਹਿ ਤਾਰੰਗ ॥

ਗੁਰਮੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੰਗ ਸੰਗ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਤਰੰਗ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਅਲੱਗ
ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੋਹੰ ਨਾਮ ਰਗ ਰਗ ਰਚੇ, ਨਾਮ ਕਾ ਚੜ੍ਹੇ ਜਬ ਰੰਗ ॥

ਪੰਚੇ ਵੈਰੀ ਤਿਆਗ ਕਰ, ਤਬ ਹੋਏ ਨਿਸੰਗ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
 ਅੰਦਰ ਸਮਾਇਆ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ
 ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਗਹਿ, ਕਰਤ ਖੂਬ ਵਿਚਾਰ ॥
 ਗੁਰੂਦੇਵ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਨ, ਸਮਝੇ ਨਾ ਸਾਰ ਅਸਾਰ ॥
 ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀਆਂ
 ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ
 ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ।
 ਕਰਕੇ ਦ੍ਰਿੜ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰ, ਭਵਨਿਧਿ ਉਤਰੇ ਪਾਰ ॥
 ਮੰਦ ਭਾਗ ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ, ਡੁੱਬਣ ਭਵ ਨਿਧ ਧਾਰ ॥
 ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਕੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਭਵਸਾਗਰ
 ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਤਰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦੇ ਭਾਗ
 ਘਟੀਆ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਭਵਸਾਗਰ ਤਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ
 ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹਮ, ਜਾਨਿਆ ਆਤਮ ਰਾਮ ॥
 ਜਾਨਣ ਜੋਗ ਸੁ ਜਾਨਿਆ, ਜੋ ਆਤਮ ਨਿਜ ਧਾਮ ॥
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ
 ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸਦੇ ਨਿੱਜਘਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ
 ਹੈ।
 ਮਿਟਿਆ ਗੁਮਾਨ ਗੁਰ ਦਯਾ ਤੇ, ਪਾਇਆ ਅਬ ਵਿਸਰਾਮ ॥
 ਪੁੰਨੇ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥਾਂ, ਰਹਿਓ ਨਾ ਬਾਕੀ ਕਾਮ ॥
 ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਵਿਚ ਵਿਰਤੀ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਹੰਕਾਰ
 ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਇੱਛਾ
 ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।
 ਅਨੇਕ ਜਨਮ ਦੁੱਖ ਪਾਇ ਕਰ, ਆਏ ਗੁਰ ਕੀ ਸਾਮ ॥
 ਜਿਹੜੇ ਬਿਛੜੇ ਤਿਹ ਮਿਲੇ, ਭਏ ਅਭ ਆਤਮ ਰਾਮ ॥
 ਅਨੇਕ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ
 ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੋਤ ਤੋਂ ਜੀਵ ਵਿਛੜਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਭਜਨ ਬਿਨ, ਨਹੀਂ ਅਵਰ ਕੁਛ ਕਾਮ ॥
 ਇਕੋ ਸੋਹ ਸਤਿਨਾਮ ਜੀਓ, ਸਿਮਰੋ ਆਠੋ ਜਾਮ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੋਹ ਸਤਿਨਾਮ ਨੂੰ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਭਾਵ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਿਮਰਨਾ
 ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 ਸਰਵਣ ਕਰ ਗੁਰ ਵਚਨ ਕੋ, ਨਿਸਚੇ ਕਰ ਉਪਦੇਸ਼ ॥
 ਨਿਸਵਾਸਰ ਅਭਿਆਸ ਕਰ, ਤੱਜ ਕਰ ਸਗਲ ਕਲੇਸ਼ ॥
 ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਚੱਲਕੇ
 ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ।
 ਬੁੱਦਬੁਦਾ ਫੇਨ ਤਰੰਗ ਕਾ, ਜੱਲ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਾ ਲੇਸ ॥
 ਸਭ ਭੂਖਣ ਜਿੰਨ ਕਨਕ ਕੇ, ਕੰਚਨ ਬਿਨ ਨਾ ਸ਼ੇਸ਼ ॥
 ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬੁਲਬੁਲਾ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਹੀ
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
 ਘਟਿ ਮਿਟ ਮਾਟੀ ਰੂਪ ਸਭ, ਅੰਰ ਨਾ ਕਛਹੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥
 ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਪਟ ਜੋ ਭਏ, ਸੂਤਰ ਤਿਸ ਕਾ ਵੇਸ ॥
 ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਕ ਸਮਾਨ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਕਿਸੇ
 ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕੋ ਸੂਤ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਬੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ
 ਇਕ ਸਮਾਨ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰੂ ਚਰਨ ਕੇ, ਕਰਹੁ ਸਦਾ ਆਦੇਸ਼ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ
 ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
 “ਫੱਗਣ”
 ਚੜਿਆ ਫਾਗਣ ਮਾਸ ਜਬ, ਫੂਲੀ ਸਭ ਗੁਲਜਾਰ ॥
 ਧਰਤੀ ਸਭ ਹਰਿਆਵਲੀ, ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ ਬਹਾਰ ॥
 ਫੱਗਣ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਗੁਲਜਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਗਈ,
 ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਹਰਿਆਵਲੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਾਗ ਬਹਾਰ ਸੁੰਦਰ ਬਣ ਗਏ।
 ਬੁੱਲਬੁੱਲ ਮਸਤ ਬਹਾਰ ਪਰ, ਭੰਵਰਾ ਭਈ ਗੁਲਜਾਰ ॥
 ਨਿਵਣ ਫੱਲ ਬਹੁ ਬਾਗ ਮੇਂ, ਗਲਗਲ, ਆਮ, ਆਨਾਰ ॥
 ਬੁਲਬੁਲ ਬਹਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮਸਤ ਹੋ ਗਈ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਗੁਲਜਾਰ ਦੇ ਭੰਵਰ
 ਲੱਗ ਗਏ। ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗਲਗਲ, ਅੰਬ, ਅਨਾਰ ਦੇ ਫਲ ਲੱਗ ਗਏ।
 ਗੁਰਮੁੱਖ ਗੁਰ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਗਹਿ, ਕਰਤੇ ਖੂਬ ਵਿਚਾਰ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਰਤਾਪ ਕਰ, ਸਮਝੇ ਸਾਰ ਅਸਾਰ ॥

ਗੁਰਮੁਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰ
ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੀ ਸਮਝ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ
ਹਨ।

ਕਰ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰ, ਭਵ ਨਿੱਧ ਉੱਤਰੇ ਪਾਰ ॥
ਮੰਦ ਭਾਗ ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ, ਡੁੱਬਣ ਭਵ ਨਿੱਧ ਧਾਰ ॥
ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਕੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਭਵਸਾਗਰ
ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ
ਦੇ ਭਵਸਾਗਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹਮ, ਜਾਨਿਆ ਆਤਮ ਰਾਮ ॥
ਜਾਨਣ ਯੋਗ ਸੋ ਜਾਨਿਆ, ਜੋ ਆਤਮ ਨਿਜ ਧਾਮ ॥
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮੈਂ ਜਾਨਣ ਯੋਗ, ਆਤਮ-ਰਾਮ ਨੂੰ
ਜਾਣਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਿਜਧਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਮਿਟਿਆ ਗਮਨ ਗੁਰ ਦਯਾ ਤੇ, ਪਾਇਆ ਅਬ ਬਿਸਰਾਮ ॥
ਆਨੇਕ ਜਨਮ ਦੁੱਖ ਪਾਇ ਕਰ, ਆਏ ਗੁਰ ਕੀ ਸ਼ਾਮ ॥
ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਵਿਚ ਵਿਸਰਾਮ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਜਨਮ
ਮਰਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਨੇਕਾਂ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ
ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਵਿੱਛੜੇ ਤਿਹ ਮਿਲੇ, ਭਏ ਸੋ ਆਤਮ ਰਾਮ ॥
ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰ ਭਜਨ ਬਿੰਨ, ਨਹੀਂ ਅਵਰ ਕਛਹੁ ਕਾਮ ॥
ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਜੀਵ ਵਿਛੜਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼
‘ਤੇ ਚੱਲਕੇ ਭਜਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦੇਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਚਰਨੋਂ ਕਾ ਧਿਆਨ ਕਰ, ਸੁਣ ਬਾਰਾਂ ਮਾਸਕ ਉਪਦੇਸ਼ ॥
ਪੜ੍ਹੇ ਸੁਣੇ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ, ਹੋਵੇ ਕਲਿਆਣ ਹਮੇਸ਼ ॥
ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ
ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ
ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਸੁਣੇਗਾ, ਉਸ ਜੀਵ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗਾ।

“ਦੋਹਰਾ”

ਧਰਤ ਅਕਾਸ਼ ਕੋ ਥਾਪਿਆ, ਰੈਨ ਦਿਵਸ ਨਿੱਤ ਪਾਲ ॥
ਸਰਵ ਜੀਵ ਕੇ ਕਰਮ ਜੋ, ਸਾਹਿਬ ਕਰੇ ਖਿਆਲ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਨ
ਅਤੇ ਰਾਤ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ‘ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਕਰਕੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਅਪਨਾ ਸਭ ਪਾਵਤੇ, ਕਿਰਤ ਧੁਰ ਪਰਵਾਨ ॥
ਪਵਨ ਪਾਣੀ ਸਵੰਤਰ ਕੇ, ਰਖਸ਼ਕ ਭਯ ਭਗਵਾਨ ॥
ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਫਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰਬਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ
ਅੱਗ ਵਿਚ ਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਵ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਭਜ ਨਾਮ ਕੋ, ਨਿਰਭੈ ਪਾਵੈ ਵਾਸ ॥
ਤੇਰਾ ਫਲ ਤੁਝ ਕੋ ਮਿਲੇ, ਹੋਵੇ ਬੰਦ ਖਲਾਸ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ
ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਨਿਰਭੈ ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ
ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ। ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਸਭ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ
ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

“ਸਾਂਦ ਬਾਣੀ”

ਸੋਹੰ ਸਾਂਦ ਸੋਲੱਖਿਆ, ਸਰਬ ਘਟਿ ।

ਮਿਲ ਗੁਰ ਨਾਮ ਲਗਾਇਉ ਰੱਟ ॥

ਸੋਹੰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹੋ ਹੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਛੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਮ ਦੀ ਰੱਟ ਦੀ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚੌਕ ਚਤਰ ਜੱਗ ਜਾਣ ਮਹਾਨ ॥

ਪੂਰਨ ਹਾਰ ਜਗਤ ਸੋ ਪ੍ਰਾਣ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਚੌਕ ਪੂਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕੇ, ਮਾਪੇ, ਸਾਕ ਸੋਹੇਲੇ ।

ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲੇ ॥

ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਨਕੇ, ਮਾਪੇ, ਸਾਕ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੱਥ ਗਾਨਾ, ਗਣਿਉ ਸੋ ਮਾਲ ।

ਕਿਆ ਪੁੰਨ, ਦਾਨ ਰਚਨ ਆਕਾਲ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਗਾਣਾ ਜੀਵ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਨ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪੁੰਨ-ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਕੁੰਭ ਕਮਾਲ ਜਨਮ, ਜਨ ਪਾਇਉ ।

ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਆਨਾਜ ਮਿਲਾਇਉ ॥

ਕੁੰਭ ਰੂਪੀ ਜੀਵ ਨੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਰੇਸ਼ਟ ਖਜਾਨੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ।

ਭਰ ਜੱਲ, ਕੁੰਭ ਕਾਰਜ ਮੇਂ ਧਰਿਉ ।

ਤਿਵ ਕਾਰਜ ਸੋਪੂਰਨ ਕਰਿਉ ॥

ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕੁੰਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਜਲ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੇਸ਼ਟ ਕਾਰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦੀਪਕ ਦਿੱਲ, ਹੰਗ ਤੇਲ ਬਿਠਾਈ ।

ਸੁਰਤ ਮਿਲਾ, ਉੱਤੇ ਜੋਤ ਜਗਾਈ ॥

ਦਿਲ ਰੂਪੀ ਦੀਪਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਸੁਰਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਜੋੜ ਲਈ ਹੈ।

ਗੁਰ ਭਰਵਾਸੇ, ਸੋ ਸੰਪੂਰ ।

ਨੌ ਦਰ ਤੋਂ, ਨੌ ਗ੍ਰਹਿ ਸਭ ਦੂਰ ॥

ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਉੱਪਰ ਰਹਿਣਾ ਮਾਨੋ ਸੰਪੂਰ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ

ਨੌ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਨੌ ਗ੍ਰਹਿ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਾਂਦ, ਸਮਝ ਸੱਚ ਸੋਈ ।

ਸਭ ਕਾਰਜ, ਪ੍ਰਭ ਓਟ ਲੈ ਹੋਈ ॥

ਹੇ ਗੁਰਮੁਖ ਇਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸਾਂਦ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਖੋਪਾ ਕਾਰਜ, ਸਮੱਗਰੀ ਘਿਉ ।

ਇਕ ਦਰ ਖਤਮ ਸੋਗੰਦੀ ਭਇਉ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਕਾਰਜ ਲਈ ਖੋਪਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਰੂਪੀ ਘਿਉ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅਬ ਅੰਬ, ਪੱਤ ਜਗਨ ਜੱਗ ਜਾਗ ।

ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲ ਮੰਗਲ ਰਾਗ ॥

ਅੰਬ, ਪੱਤੇ, ਜੱਗ ਆਦਿਕ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਾਗ ਗਾਉਣਾ ਹੈ।

ਸਭ ਮਿਲ ਪ੍ਰਣ, ਪ੍ਰਣ ਬਿਠਾਉ ।

ਸੰਗ ਗੁਰ ਸਤਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਮਾਉ ॥

ਸਾਰੇ ਮਿਲਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਕਰੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਉੱਪਰ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੋ।

ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਭਜ ਹਰਿ ਨਾਮ ।

ਪ੍ਰਭ ਸੋ ਧਿਆਨ, ਸਫਲ ਸਭ ਕਾਮ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਹਰਿ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਫਲ ਹੋਣਗੇ।

“ਅਨਮੋਲ ਵਚਨ” (ਮਿਲਣੀ ਦੇ ਸਮੇਂ)

ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਦਾਤੇ, ਮਿਲਿਆ ਮਿਲਣੇ ਕੇ ਯੋਗ ॥

ਦਿਲ ਜੇ ਮਿਲਾਵੇ ਦਾਤਾ, ਜਾਂਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਾਲੇ ਰੋਗ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਿਲਣੀ ਦਾ ਯੋਗ ਬਣਿਆ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਛੋੜੇ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਰੋਗ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰ ਬਖਸ਼ੇ, ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਵਿਯੋਗ ॥

ਤਨ, ਮਨ ਵਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਮਿਲਣੀ ਆਦਰ ਸੰਗ ਹੋਗ ॥

ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਨ, ਮਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਿਲਣੀ ਆਦਰ ਸੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਿਰਪਾ ਪੱਗ ਮਸਤਕ ਰਾਖੋ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਰ ਸਿਰ ਯੋਗ ॥
ਪ੍ਰਭ ਤੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਂਗੋ, ਪਵੇ ਨਾ ਵਿਛੋੜੇ ਵਾਲਾ ਭੋਗ ॥
ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਪੱਗ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਦੋ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਨਾ ਪਵੇ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰੈ, ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਰੇ ਸੋਗ ॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੇ ਸੋਗ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

“ਸ਼ਾਦੀ ਉਪਦੇਸ਼”

॥ ੴ ਸੋਹੰ ਸਤਿਨਾਮ ਜੀਓ ॥

॥ ਦਵੈਯਾ ਛੰਦ ॥

ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਂਵ ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਗੁਰਾਂ ਦਾ, ਜਾਵੇ ਦੂਰ ਬੁਲਾਈ ॥
ਦੀਆ ਮੇਲ ਹਰਿ ਦਇਆ ਧਾਰ ਕੇ, ਗੁੱਝੀ ਰੰਮਜ ਚਲਾਈ ॥
ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਂਵ ਵਿਚ ਹਰਿ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭ ਦਇਆ ਕਰਕੇ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁੱਝੀ ਰੰਮਜ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੇ ਮਨ ਥਿਰ ਕਰ, ਮਿਟ ਗਏ ਸਰਬ ਅੰਧੇਸੇ ॥
ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਧ ਗੁਰ ਮਿਲਿਆ ਪੂਰਾ, ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਹਰਿ ਭੇਸੇ ॥
ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਨ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ ਦੀ ਲਿਵ ਲਾਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸੱਚ ਪਾਇਆ, ਰਤਨ ਅਮੋਲਕ ਮੀਤਾ ॥
ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਮਨ ਮਸਤ ਦੀਵਾਨਾ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ॥
ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਦਾ ਅਮੋਲਕ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਮਸਤ ਦੀਵਾਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਵਾਕ ਸੁਣ, ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ, ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰੀਤ ਮਨ ਆਵੈ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਇਹ ਹੈ ਲਾਂਵ ਪਹਿਲੜੀ, ਚੌਸੱਠ ਤੀਰਥ ਨ੍ਹਾਵੈ ॥

ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਂਵ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਚੌਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

“ਦੂਜੜੀ ਲਾਂਵ”

ਦੂਜੜੀ ਲਾਂਵ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰੀਤੀ, ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਾਈ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਤੀ ਪਰਮ ਪਰੀਤੀ, ਦਰਗਾਹ ਮੇਂ ਸੁੱਖ ਪਾਈ ॥
ਦੂਜੀ ਲਾਂਵ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਸੁਰਤ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਰਬ ਮਨੋਰਥ ਤਿਸ ਦਰ ਤੇ ਪਾਉ, ਸ਼ਰਨ ਪਰੈ ਕੋ ਤਾਰੈ ॥
ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ ਹੈ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ, ਤਨ, ਮਨ ਜੇਕਰ ਵਾਰੈ ॥
ਸਾਰੇ ਮਨੋਰਥ ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ (ਕਾਮ, ਅਰਥ, ਧਰਮ, ਮੋਕਸ਼) ਹਨ। ਜੇ ਤਨ ਮਨ ਪ੍ਰਭ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਰਨ ਰਹਿ ਵਡਭਾਗੀ, ਸਹਿਸੇ ਸਗਲ ਗੁਆਏ ॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾਤਾ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗ ਰਾਤਾ, ਨਿਸ ਦਿਨ ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਏ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਸਾਰੇ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲ ਬਿਰਤੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਭਰਮ ਭੁਲਾਵਾ, ਮਿਟਿਆ ਦਾਵਾ, ਚਾਲ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਚਾਲੀ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਇਹ ਲਾਂਵ ਦੂਜੜੀ ਬਚਨ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਲੀ ॥

ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਦੂਜੀ ਲਾਂਵ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਕੇ ਪਾਲਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

“ਤੀਜੜੀ ਲਾਂਵ”

ਤੀਜੜੀ ਲਾਂਵ ਅਵਰਨ ਦੋਸ਼ ਤੇ, ਰਹਿਤ ਭਇਆ ਮਨ ਮੇਰਾ ॥
ਹਰਿ ਘਟਿ ਦੇ ਵਿਚ ਏਕ ਸਮਾਨਾ, ਸੋ ਘਰਿ ਪਾਇਆ ਡੇਰਾ ॥
ਤੀਸਰੀ ਲਾਂਵ ਅਵਰਨ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਰਿ ਸਾਰੇ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਅਸਥਾਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ
ਹੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਇੱਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ
ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਰਮ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਜਾਨਾ, ਤਾਂ ਸੁੱਖ ਮਿਲੇ ਉਪਾਰੈ ॥
ਮਨ ਮੈਂ ਸੱਚ ਮੰਗਲ ਸੁੱਖ ਹੋਇ, ਜੋ ਲੋਚਾ ਮਨ ਧਾਰੈ ॥
ਪਰਮ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਆਪਾਰ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਮੰਗਲਮਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਸੁੱਖ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੰਗਲ ਦੇ ਮੰਗਲ ਨਿਤ ਗਾਵਾਂ, ਇਹੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ ॥
ਹਰਿ, ਹਰਿ ਸੰਗ ਲਿਵ ਜੁੜੀ ਜੁੜਦੀ ਸਾਚਾ ਇਹ ਸਹਾਰਾ ॥
ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਮੰਗਲ ਤੋਂ ਮੰਗਲਮਈ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹੋ ਹੀ
ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ ਹੈ। ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਲ ਲਿਵ ਜੁੜਨ ਨਾਲ
ਸੱਚਾ ਸਹਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਆਮੋਲਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰ ਆਵੈ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸੋ ਲਾਵ ਤੀਸਰੀ, ਸੁਰਤ ਗਗਨ ਚੜ ਜਾਵੈ ॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਈ
ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ
ਤੀਸਰੀ ਲਾਵ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸੁਰਤੀ ਸ਼ਬਦ
ਨਾਲ ਜੁੜਕੇ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਰੂਪੀ ਗਗਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

“ਚੌਥੜੀ ਲਾਵ”

ਚੌਥੜੀ ਲਾਵ ਰਤਨ ਹਰਿ ਜਾਨਾ, ਸੁੱਖ ਸੰਪਤਿ ਘਰ ਆਏ ॥
ਆਸਾ, ਮਨਸਾ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰੇ, ਜੈ, ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਅਲਾਇ ॥
ਚੌਥੀ ਲਾਵ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਹਰਿ ਦੇ ਨਾਮ ਅਮੋਲਕ ਰਤਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਤਦ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਜੀਵ ਦੇ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ
ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਨੋਰਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ
ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਧੀਰੇ, ਧੀਰੇ ਗਈ ਪਹੁੰਚ ਹੁਣ, ਹੋ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਦਾਸੀ ॥
ਨਾ ਆਵੇ, ਨਾ ਜਾਵੇ ਕਿਤ ਵੱਲ, ਮਿਲਿਆ ਪੁਰਖ ਅਵਿਨਾਸੀ ॥
ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
ਧਿਆਨ ਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਜੀਵ ਨਾ
ਜਨਮਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਭਿਨਾਸੀ ਪੁਰਸ਼ (ਪ੍ਰਭੂ) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਭਇਆ ਮਨ ਮੇਰੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਚਨ ਸੁਨਾਵੈ ॥
ਆਇਆ ਬੇਰਾਗ, ਮਿਲਿਆ ਅਵਿਨਾਸੀ, ਜੋੜੀ ਜੁੜੀ ਸੁਹਾਵੈ ॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਧਾਰਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਤਿ ਅਤੇ
ਸੰਤੋਖ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੈਰਾਗ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਅਭਿਨਾਸੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ
ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਸੁਹਾਗਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਨ ਮੰਦਰ ਮਾਂਹੈ ਚੋਂ ਉਪਜਿਆ, ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਗ ਲਾਈ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿ ਲਾਵ ਚੌਥੜੀ, ਪੁਰਖੇ ਪੁਰਖ ਮਿਲਾਈ ॥

“ਸੁਹਾਗ ਉਸਤਤ”

॥ ੴ ਸੋਹੰ ਸਤਿਨਾਮ ਜੀਓ ॥
ਸੁਰਤ ਸੁਹਾਗਣ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਪਿਆਰੀ, ਸੋਹੰ ਨਾਮ ਸੰਗ ਖੇਲੀ ॥
ਬਹੁਤਿ ਜਨਮ ਦੇ ਵਿੱਛੜਿਆਂ ਨੂੰ, ਆਣ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਲੀ ॥
ਗੁਰੂਦੇਵ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸੁਰਤੀ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸੁਹਾਗਣ ਹੋ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਲੱਗਕੇ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜਨਮਾਂ
ਤੋਂ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਝੂਠੀ ਖੇਡ ਬਿਸਰ ਗਈ ਤਨ ਤੇ, ਬਾਜੀਗਰ ਸਿਉਂ ਮੇਲੀ ॥
ਸੱਚਾ ਪੁਰਖ ਮਿਲਾਇਆ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਤਿਸ ਸੰਗ ਲਾਡ ਲਡੇਲੀ ॥
ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਝੂਠੀ ਖੇਡ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਾਜੀਗਰ ਨਾਲ ਸੁਰਤੀ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਸ
ਨਾਲ ਸੱਚੇ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਜੀਵ ਰੂਪੀ
ਇਸਤਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਆਪ ਸਮਾਨ ਆਪਣੇ ਕੀਤੀ, ਆਗਿਆਨ ਨੀਂਦ ਤੇ ਜਾਗੀ ॥
ਭੁੱਲੀ ਚੁੱਕੀ ਰਸਤੇ ਪੈ ਗਈ, ਆਤਮ ਸਿਉਂ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ॥
ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੋਂ ਜਗਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਕਰ
ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਭਟਕੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਰਾਸਤੇ ਪਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੇ
ਅੰਦਰ ਲਿਵ ਲਾ ਲਈ।

ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਾ, ਸਭ ਦਾ ਕਰੇ ਸੁਧਾਰ ॥
ਕਹੇ ਰਵਿਦਾਸ ਮਨ ਭਇਆ ਦੀਵਾਨਾ, ਮਿਲਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ ॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੇਰਾ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ

ਦਾ ਦੀਵਾਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਧਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

“ਮੰਗਲਾਚਾਰ”

“ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਪਹਿਲਾ”

ਹਰਿ, ਹਰਿ ਨਾਮ ਧਿਆਉ, ਸਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ॥

ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ, ਦੂਤ, ਜੰਮ ਦੂਰ ਹਰਿ ॥

ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨ ਵਿਚ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਧਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰਿ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ, ਦੂਤ ਅਤੇ ਜਮਦੂਤ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੱਚ, ਸ਼ੀਲ, ਸੰਤੋਖ, ਸਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਕੀਜੀਏ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਪੀਜੀਏ ॥

ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚ, ਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਕੇ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰਿ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤਾਂ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ, ਸਦਾ ਚਿੱਤ ਲੋੜੀਏ ॥

ਮਨਮੁੱਖ ਦੁਸ਼ਟਾ ਸੰਗਤ, ਤੋਂ ਮਨ ਮੋੜੀਏ ॥

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨਮੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਨਮੁੱਖ ਚਿੱਤ ਕਠੋਰ, ਪੱਥਰ ਸਮ ਜਾਨੀਏ ॥

ਭੀਜਤ ਨਾਹਨ ਕਬੀ, ਰਹੇ ਵਿਚ ਪਾਨੀਏ ॥

ਮਨਮੁੱਖ ਜੀਵ ਦਾ ਮਨ ਪੱਥਰ ਵਾਂਗ ਕਠੋਰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪੱਥਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਭਿੱਜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਨਮੁੱਖ ਜੀਵ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭਿੱਜਦਾ।

ਤਜਿ ਕਠੋਰ ਕਾ ਸੰਗ, ਸਦਾ ਗੁਰ ਸ਼ਰਣ ਗਹੁ ॥

ਗੁਰ ਚਰਨਨ ਮੇਂ ਧਿਆਨ, ਸਦਾ ਮੁੱਖ ਰਾਮ ਕਹੁ ॥

ਕਠੋਰ ਜੀਵ ਦੀ ਸੰਗਤ ਛੱਡ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਕੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨੱਤ ਪਤੀ ਸਾਥ ਪ੍ਰੀਤ, ਸਦਾ ਮਨ ਕੀਜੀਏ ॥

ਤਨ, ਮਨ ਅਰਪੇ ਤਾਂਹ, ਸਦਾ ਸੁੱਖ ਲੀਜੀਏ ॥

ਨਿੱਤਾ-ਪ੍ਰਤੀ ਪਤੀ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਤਨ ਮਨ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਿੱਜ ਪਤੀ ਸਾਥ ਪ੍ਰੀਤ, ਸਾਈ ਸੋਹਾਗਣੀ ॥

ਪਤੀ ਬਿਨ ਆਨ ਨਾ ਹੋਰੇ ਸਾ ਬਡਿਭਾਗਣੀ ॥

ਨਿੱਜ ਪਤੀ-ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਸੁਹਾਗਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿੰਨ ਧੰਨ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਜਾਨਯੋ, ਹੈ ਸਹੀ ॥

ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣ ਨਾਰ, ਪਾਇ ਦੁੱਖ ਨਾ ਕਹੀ ॥

ਜਿਸ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਕੋਲ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਖਜਾਨਾ ਹੈ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਹਾਗਣ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਪੁਕਾਰੇ, ਜਪਯੋ ਨਾਮ ਦੋਏ ॥

ਹਰਿ ਕਾਰਜ ਸੋ ਏਕ, ਸਦਾ ਸੁੱਖ ਮਾਣੋ ਦੋਏ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰਿ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਰੂਪੀ ਕਾਰਜ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਾਰਜ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਦੋਨੋਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਸਦਾ ਸੁੱਖ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

“ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਦੂਜਾ”

ਦੂਜਾ ਭਾਓ ਮਿਟਾਓ, ਮੰਗਲਾ ਦੂਸਰਾ ॥

ਬਣ, ਤ੍ਰਿਣ ਪਰਬਤ, ਪੂਰ ਰਹਯੋ, ਪ੍ਰਭੂ ਹੁੰਸਰਾ ॥

ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਦਵੈਤ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ ਦੂਸਰਾ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਹੈ। ਵਣਾਂ, ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਪਰਬਤਾਂ ਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਘਟਿ, ਘਟਿ ਏਕੋ, ਅਲਖ, ਪਸਾਰਾ ਪਸਰਿਆ ॥

ਗੁਰਮੁੱਖ ਜਾਨੇ ਗਯਾਨ, ਨਾ ਜਾਨੇ ਅਸਰਿਆ ॥

ਘਟ ਘਟ ਵਿਚ ਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਮੁੱਖ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਸਭ ਘਟਿ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ, ਜਾਨ ਗੁਰ ਪਾਇਕੇ ॥

ਰਹੇ ਸਦਾ ਆਨੰਦ, ਤਾਸ ਗੁਣ ਗਾਇਕੇ ॥

ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟ ਘਟ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਕੇ ਜੀਵ ਸਦਾ ਆਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਹਰਿ ਤੇ ਬੇ-ਮੁੱਖ, ਸਦਾ ਦੁੱਖ ਪਾਇ ਹੈ ॥
 ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਆਮੋਲ, ਬਿਅਰਥ ਗੁਆਇ ਹੈ ॥
 ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
 ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਗਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ।
 ਗੁਰ ਬਿਨ ਲਹੇ ਨਾ ਧੀਰ, ਪੀਰ ਬਹੁ ਪਾਇ ਹੈ ॥
 ਲਹੇ ਅਨਾਦਰ ਸਰਬ, ਠਉਰ ਜਹਾ ਜਾਇ ਹੈ ॥
 ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧੀਰਜ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਜੀਵ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦਾ
 ਹੈ । ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਜੀਵ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ
 ਹੁੰਦਾ ।
 ਜਬ ਗੁਰ ਭਇ ਦਿਆਲ, ਸੋ ਚਰਨੀ ਲਾਇਆ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਟੇ ਬੰਧਨ, ਨਾਮ ਜਪਾਇਆ ॥
 ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਿਆਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਚਰਨੀ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ
 ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ।
 ਸਾਧ ਸੰਗ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਸਦਾ ਸੁੱਖ ਪਾਈਏ ॥
 ਸੰਤਨ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਨਾਮ ਹਰਿ ਧਿਆਈਏ ॥
 ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁੱਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ।
 ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
 ਸੰਤਨ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਪਤੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਈਐ ॥
 ਮਿਲਿਆ ਅਟੱਲ ਸੁਹਾਗ, ਵਿਯੋਗ ਗਵਾਈਏ ॥
 ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ
 ਨਾਲ ਪਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪੀ ਅਟੱਲ ਸੁਹਾਗ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਵਿਯੋਗ ਸਮਾਪਤ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ, ਇਸ ਜੋੜੀਏ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਇਨ ਸੰਗ, ਸਦਾ ਸੁੱਖ ਲੋੜੀਏ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
 ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੁੱਖ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
 “ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਤੀਸਰਾ”
 ਰਲਿ ਮਿਲ ਸਖੀਆਂ, ਮੰਗਲ ਗਾਇਆ ਤੀਸਰਾ ॥
 ਸਦਾ ਜਪੋ ਹਰਿ ਨਾਮ, ਨਾ ਕਬਹੂ ਬੀਸਰਾ ॥
 ਸਖੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤੀਸਰਾ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਗਾਇਆ ।
 ਸਦਾ ਹਰਿ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦਾ ਨਹੀਂ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਲਗ ਚਰਨ, ਸਦਾ ਹਰਿ ਗਾਈਐ ॥
 ਰਿਧ, ਸਿਧ, ਨੌ ਨਿਧ, ਸਭੀ ਕਛਹੂ ਪਾਈਐ ॥
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹਰਿ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਧੀਆਂ-ਸਿਧੀਆਂ, ਨੌਂ ਖਜ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਅਟੱਲ ਸੁਹਾਗ ਹੈ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਦਿਆਲ, ਤਾਂ ਜਾਗਿਯੋ ਭਾਗ ਹੈ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅਟੱਲ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਇ, ਮਿਟੇ ਅੱਘ ਸਰਬ ਹੀ ॥
 ਪਾਇਉ ਸ਼ੀਲ ਨਿਧਾਨ, ਮਿਟਾਇ ਗਰਬ ਹੀ ॥
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ ।
 ਰਹਿਆ ਨਾ ਸੰਸਾ ਮੂਲ, ਜਿੰਨ੍ਹੀ ਗੁਰ ਪਾਇਆ ॥
 ਹਿਰਦੇ ਭਇਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਗਯਾਨ ਮਿਟਾਇਆ ॥
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਮ ਵੀ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਨਾਸ਼ ਹੋ
 ਗਿਆ । ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪੀ
 ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ।
 ਬਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨਾ ਸਾਰ, ਕਛਹੂ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਧਿਆਵੈ, ਭਵਿ ਨਿੱਧ ਪਾਰ ਹੈ ॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹਰਿ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਰ
 ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ । ਹਰਿ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਉਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 ਮੰਗਲ ਮਹਾਂ ਸੋ ਮੰਗਲ, ਹਰਿ, ਹਰਿ ਨਾਮ ਹੈ ॥
 ਆਠ ਪਹਿਰ ਮੁੱਖ ਜਪੋ, ਇਹੀ ਸੁੱਭ ਕਾਮ ਹੈ ॥
 ਸਭ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਹਾਂਮੰਗਲਾਚਾਰ ਹਰਿ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ । ਆਠ
 ਪਹਿਰ ਭਾਵੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮੁੱਖ ਵਿਚ ਹਰਿ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਸਭ ਤੋਂ
 ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕੰਮ ਹੈ ।
 ਸੱਚ ਰਵਿਦਾਸ ਬਤਾਵੈ, ਨਾਮ ਨਾ ਛੋਡੀਏ ॥
 ਗੁਰ ਚਰਨਨ ਮੇਂ ਧਿਆਨ, ਸਦਾ ਮਨ ਜੋੜੀਏ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੱਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
 ਕਦੇ ਵੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਧਿਆਨ
 ਲਗਾ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

“ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਚੌਥਾ”

ਮੰਗਲ ਚਾਰ ਆਨੰਦ, ਸਖੀ ਮੁੱਖ ਗਾਇਆ ॥

ਕਾਰਜ ਭਇਆ ਸੁਹੇਲਾ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ॥

ਚੌਥਾ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਧਿਆਉਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧੰਨ ਔਰ ਪਿਰ ਕੀ, ਪ੍ਰੀਤ ਬਣੀ ਇੱਕ ਸਾਰ ਹੈ ॥

ਘਟਾ, ਛਟਾ ਸਮ ਮਿਲੀ, ਮੀਨ ਜਿਮ ਵਾਰ ਹੈ ॥

ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ

ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਛਲੀ ਦੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ

ਮਛਲੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੀਵ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ

ਸਭ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਰ ਸੰਗ ਪਾਇ ਆਨੰਦ, ਨਾ ਦੁੱਖ ਕੀ ਲੇਸ ਹੈ ॥

ਪਤੀ ਕੀ ਆਗਯਾ ਮੇਂ, ਜੋ ਰਹੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੈ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ

ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ

ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਕਰਕੇ, ਜਿਨ ਧੰਨ ਜਾਣਿਆ ॥

ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਬਹੁ ਨਾਰ, ਸਰਬ ਸੁੱਖ ਮਾਣਿਆ ॥

ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਉਹ

ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਖੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਦੀ ਹੈ।

ਜਿਨ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦਯਾਲ, ਸੁਖੀ ਬਹੁ ਗਾਈਏ ॥

ਮਹਿਮਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ, ਨਾ ਕੀਮਤ ਪਾਈਏ ॥

ਜਿਸ ਜੀਵ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਆਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁੱਖ

ਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ

ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ, ਤੇਰੇ ਅਵਰ ਵੀ ਕੇਤੜੇ ॥

ਕਰ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ ਪ੍ਰੀਤ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੋ ਜੇਤੜੇ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਤੇਰੇ ਆਪਣੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੂੰ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪੱਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ।

ਕਾਰਜ ਸਭ ਹੀ ਪੂਰੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਰ ਦੀਏ ॥

ਪੂਰਬ ਪੁੰਨ ਅਨੇਕ ਫੱਲ ਤਿਸ ਅਬ ਲੀਏ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ

ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਤੈਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਪਿਆਸ, ਸਦਾ ਗੁਰ ਨਾਮ ਕੀ ॥

ਹਰਿ ਸੰਗ ਰਹੇ ਪ੍ਰੀਤ, ਓਟ ਇੱਕ ਨਾਮ ਕੀ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ

ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪਿਆਸ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਰਿ ਨਾਲ

ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

“ਅਨਮੋਲ ਵਚਨ”

ਪ੍ਰਣਵੰਤੇ ਪ੍ਰਣ ਘੜੀ, ਸੋਹਾਈ ਜੀਓ ॥

ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਆਣ, ਮਿਲਾਈ ਜੀਓ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ

ਦਾ ਸੁਭ ਅਵਸਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪ੍ਰਣ ਪ੍ਰਣਵੰਤੇ ਪ੍ਰਣ, ਧਾਰਨ ਕੀ ਜੀਓ ॥

ਪ੍ਰਣ ਮੇਂ ਏਕ ਨਾਮ, ਸੋ ਲੀ ਜੀਓ ॥

ਹੇ ਜੀਵੋ! ਐਸਾ ਪ੍ਰਣ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਕਿ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ

ਇੱਕ ਨਾਮ ਦਾ ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਪਤੀ ਘਰ ਪਤਨੀ, ਏਕ ਰਸਾਇਣ ਜੀਓ ॥

ਮਾਤ ਬੜੀ, ਛੋਟੀ ਸਮ, ਭੈਣ ਜੀਓ ॥

ਪਤੀ ਦਾ ਘਰ ਸੁਝਵਾਨ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੋਭਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਇਸਤਰੀ

ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸਮਾਨ, ਛੋਟੀ ਨੂੰ ਭੈਣ ਸਮਾਨ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਤੀ, ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਸਮ ਨਹੀਂ ਦੇਵ ਜੀਓ ॥

ਪੂਜਨ, ਸੇਵਨ ਸਮ, ਨਹੀਂ ਮੇਵ ਜੀਓ ॥

ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਰੂਪ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਰ ਕੋਈ

ਦੇਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਡਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਪਵਨ, ਅਗਨ, ਜਲ, ਜੰਨ ਹਮਰਾਈ ਜੀਓ ॥

ਸੂਰਜ, ਧਰਤ, ਸੰਗਤ, ਚੰਨ ਅਗਵਾਈ ਜੀਓ ॥

ਹਵਾ, ਅੱਗ, ਜਲ ਜੀਵ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਹਨ। ਸੂਰਜ, ਧਰਤੀ, ਚੰਦਰਮਾਂ

ਦੀ ਸੰਗਤ ਜੀਵ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਵਿਛੜਤ, ਵਿਯੋਗ ਜੀਓ ॥

ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿਯੋਗ, ਸੰਜੋਗ ਜੀਓ ॥

ਜੀਵ ਬਹੁਤ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਵਿਯੋਗ ਸਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਯੋਗ

ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਣ ਕਰਤੇ, ਪ੍ਰਣ ਤੋੜ, ਨਿਭਾਉ ਜੀਓ ॥
 ਲੋਕ ਕੁਸੰਗ ਫਰਕ, ਨਹੀਂ ਪਾਉ ਜੀਓ ॥
 ਹੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਓ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਣ ਨੂੰ
 ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖੋਟੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਣ
 ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
 ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਨਿਭਉ ਸੰਗਿ, ਸੋਈ ਜੀਓ ॥
 ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ਜੀਓ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ
 ਜੀਵ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਥੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
 ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ॥ ਸ਼ਲੋਕ ॥
 ਹਰਿ ਸੋ ਹੀਰਾ ਛਾਡਿ ਕੈ ਕਰਹਿ ਆਨ ਕੀ ਆਸ ॥
 ਤੇ ਨਰ ਦੋਜਕ ਜਾਹਿਗੇ ਸਤਿ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੀਰੇ ਰੂਪੀ ਨਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਹੋਰ
 ਕੋਈ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ
 ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਟੱਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੱਚਾਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਜੀਵ ਨਰਕਾਂ
 ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ।
ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਰਾਮ
 ਰਵਿਦਾਸ ਹਮਾਰੇ ਰਾਮ ਜੀ ਦਸ਼ਰਥ ਕਰਿ ਸੁਤ ਨਾਂਹਿ ॥
 ਰਾਮ ਹੰਮਿ ਮਹਿ ਰਮਿ ਰਹਯੋ ਬਿਸਬ ਕੁਟੰਬਹ ਮਾਂਹਿ ॥੧॥
 ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਮ
 ਦਾ ਮੈਂ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਰਾਮ
 ਤਾਂ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਐਸਾ ਰਾਮ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਪਰਿਵਾਰ
 ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਹਮਾਰੇ ਰਾਮ ਤੋਂ ਸਕਲ ਰਹਯੋ ਭਰਪੂਰਿ ॥
 ਰੋਮ ਰੋਮ ਮੇ ਰਮਿ ਰਹਿਓ ਰਾਮ ਮਸੂਕ ਨ ਦੂਰਿ ॥੨॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਰਾਮ
 ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਤੀ-
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੀ ਸਾਧਕ-ਰੂਪੀ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਕਦੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ
 ਹੈ।
 ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਰਾਮ ਹੈ ਨਾਂਹ ਕੋਉ ਇਕ ਠਾਂਮ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਖਾ ਭਯੋ ਰਵਿਦਾਸ ਹਮਾਰੇ ਰਾਮ ॥੩॥

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਰਾਮ
 ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਰਾਮ ਜੀਵ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਬਣ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸਰਵ ਨਿਵਾਸੀ ਰਾਮ ਜੂ ਸਬ ਘਟ ਰਹਿਓ ਸਮਾਇ ॥
 ‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਨਾਮ ਚਕਮਕ ਬਿਨਾ ਹਕ ਨੂਰ ਅਦ੍ਰਿਸਟਾਇ ॥੪॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਮ ਤਾਂ
 ਸਰਵ-ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ
 ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਤਿ ਜੋਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਾ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ
 ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ
 ਰੂਪੀ ਚਕਮਕ (ਪੱਥਰ) ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਰਗੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ
 ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ
 ਅਨੁਭੂਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।
 ਸਬ ਘਟ ਮੇਰਾ ਸਾਂਈਆਂ ਜਲਵਾ ਰਹਿਓ ਦਿਖਾਇ ॥
 ਰਵਿਦਾਸ ਨਗਰ ਮੰਹਿ ਰਮ ਰਹਿਓ ਕਬਹੂ ਨ ਇਤ ਉਤ ਜਾਇ ॥੫॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ
 ਪ੍ਰਭੂ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੌਤਕ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ
 ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।
 ਸਬ ਘਟ ਮਾਂਹਿ ਰਮਿ ਰਹਿਓ ਰਵਿਦਾਸ ਹਮਾਰੇ ਰਾਮ ॥
 ਸੋਈ ਬੁਝੈ ਰਾਮ ਕੂੰ ਜੋ ਹੋਇ ਰਾਮ ਗੁਲਾਮ ॥੬॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰਵ-
 ਵਿਆਪੀ ਰਾਮ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ
 ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਰਾਮ ਨੂੰ ਉਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਸੇਵਕ (ਗੁਲਾਮ)
 ਬਣ ਜਾਵੇ।
 ਘਟ ਘਟ ਵਿਆਪਕ ਰਾਮ ਹੈ ਰਾਮਹਿ ਬੁਝੈ ਕੋਇ ॥
 ਰਵਿਦਾਸ ਬੁਝੈ ਸੋਈ ਰਾਮ ਕੂੰ ਜਉ ਰਾਮ ਸਨੇਹੀ ਹੋਇ ॥੭॥
 ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਰਾਮ ਤਾਂ
 ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਜੀਵ ਹੀ ਕਰ
 ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਸੱਚਾ
 ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਹੋਂ ਖਾਲਿਕ ਦੇਖਿਆ ਸਕਲ ਰਹਯੋ ਭਰਪੂਰ ॥
 ਸਭ ਦਿਸਿ ਦੇਖਉਂ ਵਿਆਪਿਆ ਖਾਲਿਕ ਕਾ ਹੀ ਨੂਰ ॥੮॥
 ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ
 ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਸਭ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ
 ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨੂਰ ਨੂੰ ਵਿਆਪਿਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
 ਮੁਕੁਰ ਮਾਂਹ ਪਰਛਾਂਈ ਜਿਉਂ ਪੁਹੁਪ ਮਧੇ ਜਿਉਂ ਬਾਸ।
 ਤੈਸਉ ਹੀ ਸ੍ਰੀਹਰਿ ਬਸੈ ਹਿਰਦੈ ਮਧੇ ਰਵਿਦਾਸ ॥੯॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ
 ਦਰਪਣ ਵਿਚ ਪਰਛਾਈਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਸ ਕਰਦੀ
 ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਸਦਾ ਹੀ ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ
 ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਪੀਵ ਇਕ ਸਕਲ ਘਟ ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਸੋਇ ॥
 ਸਭ ਦਿਸ ਦੇਖਉ ਪੀਵ ਪੀਵ ਦੂਸਰ ਨਾਂਹਿ ਕੋਇ ॥੧੦॥
 ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ
 ਹੀ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ
 ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਭ ਪਾਸੇ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਅਨੁਭਵ
 ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਏਕੈ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਸਕਲ ਮੰਹਿ ਅਰ ਸਕਲ ਬ੍ਰਹਮਹ ਮਾਂਹਿ।
 ‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਬ੍ਰਹਮ ਸਬ ਭੇਸ ਮੰਹਿ, ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਨਾ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ ॥੧੧॥
 ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ
 ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸ
 ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ ਸਭ
 ਕੁਝ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਸ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਪਿਅ ਰੂਪ ਸੋਂ ਕੋਟ ਭਾਨ ਉਜਿਆਰ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਮਗਨ ਮਨੁਆ ਭਯਾ ਪਿਆ ਨਿਹਾਰ ਨਿਹਾਰ ॥੧੨॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ
 ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਜਗਮਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਲਕ ਦਾ
 ਕਰੋੜਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ
 ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਨ ਮਗਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
 ‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਪਿਅ ਬਿਨੁ ਜਗਤ ਮੰਹ ਸੂਨੀ ਸੇਜ ਨ ਕੋਇ।
 ਜਿਤ ਦੇਖੁ ਤਿਤ ਪਿਅ ਕਰ ਪ੍ਰਗਟ ਮੋਜਰਾ ਹੋਇ ॥੧੩॥

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੋਂ
 ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੂਨੀ ਸੇਜ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ
 ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਉੱਧਰ ਹੀ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 ਸਭ ਨੂਰਨ ਕਰ ਨੂਰ ਜਉ ਸਭ ਤੇਜਨ ਮੰਹ ਤੇਜ।
 ‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਹਮਾਰੈ ਪੀਵ ਕਰਿ ਸਭ ਸੋਂ ਅਦਭੁਤ ਸੇਜ ॥੧੪॥
 ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਾ
 ਸਾਰੇ ਨੂਰਾਂ ਦਾ ਨੂਰ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਜੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜੋਤ ਹੈ ਅਤੇ
 ਮਹਾਨ ਤੇਜਸਵੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਭਾਵ ਅੰਤਹਕਰਣ
 ਰੂਪੀ ਸੇਜ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸੇਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਨੋਖੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦਮਈ ਹੈ।
 ‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਜਗਤ ਮੰਹ ਰਾਮ ਸਮ ਕੋਉ ਨਾਂਹਿ ਉਦਾਰ।
 ਗਨੀ ਗਰੀਬ ਨਵਾਜ ਪ੍ਰਭ ਦੀਨਨ ਕੇ ਰਖਵਾਰ ॥੧੫॥
 ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
 ਸਮਾਨ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਦਾਰ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੂਸਰਾ
 ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਬੜਾ ਕਿਰਪਾਲੂ ਅਤੇ ਧਨੀ ਹੈ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣ ਵਾਲਾ
 ਅਤੇ ਰੱਖਿਅਕ ਹੈ।
 ਮਨ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਵਸਦਾ ਹੈ
 ਕਾਬੇ ਅਰੁ ਕੈਲਾਸ ਮੰਹਿ ਜਿਹ ਕੂੰ ਢੂੰਢਣ ਜਾਂਹ।
 ‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਪਿਆਰਾ ਰਾਮ ਤਉ ਬੈਠ ਰਹਾ ਮਨ ਮਾਂਹ ॥੧੬॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਹੇ ਜੀਵ! ਜਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਤੂੰ ਕਾਬੇ ਅਤੇ ਕੈਲਾਸ ਪਰਬਤ ਵਿਖੇ ਲੱਭਣ
 ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਾ ਤੇਰੇ ਮਨ-ਰੂਪੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ,
 ਤੂੰ ਉਸ ਦੀ ਖੋਜ ਬਾਹਰ ਭਟਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕਰ।
 ਬਾਹਰ ਖੋਜਤ ਕਾ ਫਿਰਏ ਘਟ ਭੀਤਰ ਹੀ ਖੋਜ
 ‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਉਨਮਨਿ ਸਾਧਿਕਰ ਦੇਖਹੁ ਪਿਆ ਕੂੰ ਔਜ ॥੧੭॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ
 ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਿਉਂ ਖੋਜਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਮੰਦਰ
 ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਖੋਜ
 ਕਰ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਮਾਧੀ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇਂਗਾ ਤਾਂ ਤੂੰ
 ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ
 ਲਵੇਂਗਾ।
 ਬਨ ਖੋਜਇ ਪਿਆ ਨ ਮਿਲਹਿ ਬਨ ਮੇਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਂਹ।
 ‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਪਿਅ ਹੈ ਬਸਿ ਰਹਿਓ ਮਾਨਵ ਪ੍ਰੇਮੰਹਿ ਮਾਂਹ ॥੧੮॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਲੱਭਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰ ਜੀਵ ਵਿਚ ਵਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਨ ਖੋਜਨ ਕਾ ਜਾਇ ਰੇ ਰਾਮ ਅਲੋਪਾ ਨਾਂਹ।
ਸਰਵ ਬਿਆਪੀ ਰਾਮ ਤੋ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਨ ਕੈ ਮਾਂਹ॥੧੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇਵਲ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਅਲੋਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ।

ਰਾਘੋ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੀਮ ਹਰਿ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਖੁਦਾਯ।
ਰਵਿਦਾਸ ਮੋਰੇ ਮਨ ਬਸਹਿ ਕਾ ਖੋਜਹੂੰ ਬਨ ਜਾਯ॥੨੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਰਾਘਵ, ਕਰੀਮ, ਰਹੀਮ, ਕ੍ਰਿਸਨ, ਰਾਮ, ਖੁਦਾ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖੋਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਖੋਜ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਓਂਕਾਰ ਸਤਿਨਾਮ

ਓਂਕਾਰ ਹੈ ਸਤਿਨਾਮ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਭ ਸਤਿ।
'ਰਵਿਦਾਸ' ਸਤਿ ਕਹਿ ਸਾਮ੍ਹੰਗੇ ਟਿਕਵੈ ਨਾਂਹਿ ਅਸਤਿ॥੨੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਪਾਵਨ ਫਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਸਤਿਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਦਿ ਤੋਂ ਅਤੇ ਯੁਗਾਂ-ਯੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸਤਿ ਹੈ। ਉਸ ਸਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਤਿ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਭਾਵ ਉਸ ਸਤਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਅੱਗੇ ਅਸਤਿ ਮਾਇਆ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਲੋ ਘਟ ਮੰਹਿ ਪਰਾਨ ਹੈ ਤੋ ਲੋ ਜਪਓ ਸਤਿਨਾਮ।
ਰਵਿਦਾਸ ਪਰਮਪਦ ਪਾਇਹਿ ਜਿਨ ਘਟ ਬਸਿਯੋ ਰਾਮ॥੨੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਜਦ ਤੱਕ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ ਤਦ ਤੱਕ ਤੂੰ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ। ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਪਰਮ-ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇਗਾ।

ਸਤਿ ਈਸ਼ ਕਹੁ ਰੂਪ ਹੈ ਤਾ ਸਕਤਿ ਅਤ ਅਪਾਰ।
ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿ ਕੂੰ ਧਾਰਣਾ ਦੇਈਹਿ ਪਾਪ ਨਿਬਾਰ॥੨੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿ ਦੀ ਅਨੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸਤਿ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿ ਸਕਤਿ ਸੋਂ ਹੋਤ ਹੈ ਸਭ ਪਾਪਨ ਕਾ ਨਾਸ।
ਬਧਿਰਾ ਸਤਿ ਸੋਂ ਬੋਧ ਲੇਇ ਸਤਿ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ॥੨੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਬਹਿਰੇ ਜੀਵ, ਤੂੰ ਸਤਿ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਮੈਂ ਇਹ ਸਤਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿ ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ ਆਦਿ ਅੰਤ ਸਚੁ ਨਾਮ।
ਹਨਨ ਕਰੇਈ ਸਭ ਪਾਪ ਤਾਪ ਸਤਿ ਸੁਖਨ ਕਰਿ ਖਾਨ॥੨੫॥

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ। ਇਹ ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਸਤਿਨਾਮ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਤਿੰਨੇ ਤਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹ ਨਰ ਸਤਿ ਤਿਆਗਿਆ ਤਿਨ੍ਹ ਜੀਵਨ ਮਿਰਤ ਸਮਾਨ।
ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਈ ਜੀਵਨ ਭਲਾ ਜਹੁ ਸਭ ਸਤਿ ਪਰਧਾਨ॥੨੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਤਿਆਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਮਰੇ ਹੋਏ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਜੀਵ ਦਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਪਾਸੇ ਸਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੰਨਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿ ਮਤਿ ਤਿਆਗੀਏ ਜੋ ਲੋ ਘਟ ਮੰਹਿ ਪ੍ਰਾਨ।
ਸਤਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਿ ਜਗਤ ਮਹਿ ਸਦਾ ਹੋਤ ਅਪਮਾਨ॥੨੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਜਦ ਤਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ ਰਾਮ ਇਕ ਦੋਇਮ ਸਤ ਇਮਾਨ।
ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਅਰੁ ਸਤਿ ਬਿਨ ਬਿਰਥਾ ਸਭ ਕਛੁ ਜਾਨ॥੨੮॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਈਮਾਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਬੇਅਰਥ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿ ਕਰਿ ਆਸਰੇ ਸਦਾ ਸਤਿ ਸੁੱਖ ਪਾਏ ।
 ਸਤ ਇਮਾਨ ਕਹਿ ਛਾਂਡੀਏ ਜਗ ਜਾਏ ਤਉ ਜਾਏ ॥੨੯॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
 ਸਹਾਰੇ ਜੀਵ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੱਚਾ ਸੁੱਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਈਮਾਨ ਨਹੀਂ
 ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵ ਨਾਰਾਜ਼ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ
 ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ
 ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿ ਮਤਿ ਛਾਂਡੀਏ ਜੋ ਲੈ ਘਟ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਨ ।
 ਦੂਸਰ ਕੋਉ ਧਰਮ ਨਾਂਹਿ ਜਗ ਮੰਹਿ ਸਤਿ ਸਮਾਨ ॥੩੦॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ
 ਸੱਚ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜੀਵ ਦੇ
 ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ । ਸੱਚ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਸਰਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ
 ਹੈ ਜੋ ਸੱਚ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇ ।
 ਅੰਤਰਕਰਨ ਅਨਭਉ ਕਰਹਿ ਤਉ ਮਨਹੁ ਸਭ ਸਤਿ ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਨਿਜ ਅਨਭਉ ਮੰਹਿ ਸਤਿ ਮੰਹਿ ਜਾਨਹਿ ਸਤਿ ॥੩੧॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ
 ਆਪਣੇ ਅੰਤਰਿਕਰਨ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ
 ਨੂੰ ਪਰਮ-ਸਤਿ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਜੀਵ ਉਸ ਨਿੱਜ-ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
 ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਹੀ ਸਤ ਵਿਚ ਜੋ ਪਰਮ-ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ।
 ਜਹੇ ਅੰਧ ਵਿਸਵਾਸ ਹੈ ਸਤਿ ਪਰਖ ਤਹੇ ਨਾਂਹਿ ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿ ਸੋਈ ਜਾਨਹੈ ਜੋ ਅਨਭਉ ਹੋਇ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥੩੨॥
 ਅਰਥ—ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਉਹ ਸੱਚ
 ਦੀ ਪਰਖ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚ
 ਦੀ ਪਰਖ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਸੱਚ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।
 ਜੋ ਨਰ ਸਤਿ ਨ ਭਾਖਹਿ ਅਰੁ ਕਰਹਿ ਵਿਸਵਾਸਘਾਤ ।
 ਤਿਨਹੁ ਸੋ ਕਬਹੂੰ ਭੁਲਿਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਨ ਕੀਜਹਿ ਬਾਤ ॥੩੩॥
 ਅਰਥ—ਜੋ ਜੀਵ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ
 ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਐਸੇ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਕਦੀ ਭੁੱਲਕੇ ਵੀ ਬੋਲਣਾ
 ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ।
 ਜਉ ਨਾਹੀਂ ਥਾ ਸਰਿਸਟ ਮਾਂਹਿ ਸੋਉ ਹੋਇਹਿ ਨਾਂਹਿ ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਇਸਟ ਸਰਵੱਤ ਹੈ ਰਹਈ ਸਰਿਸਟਿਹਿ ਮਾਂਹਿ ॥੩੪॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਭੂ

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੁਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਪਰ
 ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਈਸ਼ਟ ਪ੍ਰਭੂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ
 ਅੱਗੇ ਵੀ ਰਹੇਗਾ । ਭਾਵ ਉਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਮਦੁਰਾ ਕਾ ਪੀਜਿਐ ਜੋ ਚੜ੍ਹੈ ਚੜ੍ਹੈ ਉਤਰਾਇ ।
 ਨਾਮ ਮਹਾਰਸ ਪੀਜਿਐ ਜੋ ਚੜ੍ਹੈ ਨਾਂਹਿ ਉਤਰਾਇ ॥੩੫॥
 ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਨਸ਼ਿਆਂ,
 ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵੇ!
 ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੀ ਪੀਣਾ ਹੈ ? ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੀਣ ਨਾਲ ਨਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹ ਕੇ
 ਉੱਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਮਹਾਂ-ਰਸ ਭਾਵ ਸ਼ੇਸ਼ਟ ਰਸ ਨੂੰ ਪੀਣਾ
 ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਵਾਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ ।
 ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਭਈ ਜਉ ਕਰਹਿ ਸਤਿਨਾਮ ਕਰ ਜਾਪ ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਤਿਨਹੁ ਸੋ ਭਜਹੁਹਿ ਭਾਗਹਿ ਤੀਨਹੁ ਤਾਪ ॥੩੬॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
 ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ
 ਕੋਲੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਤਾਪ ਆਧ ਬਿਆਧ ਤੇ ਉਪਾਧ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
 ਈੜਾ ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਖਮਨਾ ਬਿਧ ਚਕ੍ਰ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਹੋ ਸਭਹਿ ਛਾਂਡੀਐ ਜਬਹਿ ਪਾਇਉ ਸਤਿਨਾਮ ॥੩੭॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ
 ਈੜਾ ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦੁਆਰਾ ਵਿਧੀ ਚੱਕਰਾਂ
 ਦੇ ਫੇਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।
 ਇਕ ਚਿੰਤਾ ਸਤਿਨਾਮ ਕੀ ਦਰਸਾਇਹੁ ਪਰਮ ਤੱਤ ।
 ਸਹਜ ਪਰਮ ਭਗਤਿ ਭਈ ਰਵਿਦਾਸ ਪਾਇਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਸਤ ॥ ੩੮ ॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਤਾ
 ਕੇਵਲ ਸਤਿਨਾਮ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਰਮ-ਤੱਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ
 ਮਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਐਸੀ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ
 ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਅਰਾਧਹੁ ਦੇਵ ਕੂੰ ਇਕ ਮਨ ਹੋਇ ਧਰਿ ਧਿਆਨ ।
 ਆਜਪਾ ਜਾਪੁ ਜਪਤ ਰਹਹੁ ਸਤਿਨਾਮ ਸਤਿਨਾਮ ॥੩੯॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ!
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰੋ ਇਕਾਗਰਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ
 ਧਰੋ । ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ (ਜਾਪ) ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੇਰੇ

ਅੰਦਰ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਭਾਵ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਦੀ ਧੁਨ ਹਰ ਸਮੇਂ
ਚਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਜਾ ਦੇਖਿਆ ਘਿਨ ਉਪਜੈ ਨਰਕ ਕੁੰਡ ਮੰਗਿ ਬਾਸ।

ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤਿ ਸੋਂ ਉਧਰੈ ਪ੍ਰਗਟਤ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ॥੪੦॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ
ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਜੀਵ ਦਾ ਨਰਕ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ
ਜੀਵ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਰਿ ਸੋ ਹੀਰਾ ਛਾਂਡਿ ਕੈ ਕਰੈ ਆਨ ਕੀ ਆਸ।

ਤੇ ਨਰ ਜਮਪੁਰੀ ਜਾਂਹਿਗੇ ਸਤ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ॥੪੧॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੋਲਕ ਹੀਰੇ ਤੋਂ ਵੀ
ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ
ਜੀਵ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਸੱਚ
ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਰਵਿਦਾਸ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਮੰਗ ਹੋਂ ਚਿੰਤਉ ਗੁਰੂ ਏਕ।

ਆਦਿ ਅੰਤ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਖੈ ਸਭਨ ਕੀ ਟੇਕ॥੪੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਮੈਂ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
ਦੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਮੇਰਾ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਭ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਦ

ਰਵਿਦਾਸ ਲੋਰੈ ਜਿਸ ਬੁੰਦ ਕੂ ਸੋ ਬੁੰਦ ਸਮੁੰਦ ਸਮਾਨ।

ਅੰਤਰ ਖੋਜੀ ਕੂੰ ਮਿਲਇ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਦ ਕੋ ਗਿਆਨ॥੪੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਜਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੁੰਦ ਲਈ ਤੂੰ
ਖੋਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਇਕ ਬੁੰਦ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ
ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੋਜ
ਕਰਨ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮ-ਆਨੰਦ ਰੂਪੀ ਬੁੰਦ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਬੁੰਦ ਸੋਂ ਬੁਝਿ ਗਈ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਪਿਆਸ।

ਜਨਮ ਮਰਨ ਬੰਧਨ ਟੁਟਈ ਭਯੋ ਰਵਿਦਾਸ ਖਲਾਸ॥੪੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਆਨੰਦ
ਰੂਪੀ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਇਕ ਬੁੰਦ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਵ ਦੇ ਜਨਮ ਜਨਮਾਂਤਰਾ ਦੀ

ਪਿਆਸ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਰੂਪੀ ਬੰਧਨ ਟੁੱਟ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰਿਤ ਰਸ ਇਕ ਬੁੰਦ ਕੂੰ ਤਲਫਤ ਹੋਂ ਦਿਨ ਰੈਨ।

‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਅਮੀਰਸ ਬਿਨ ਪਿਐ ਜਿਅਰਾ ਨ ਪਾਵੈ ਚੈਨ॥੪੫॥

ਅਰਥ—ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮ ਆਨੰਦ-ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਰਸ ਦੀ ਇਕ
ਬੁੰਦ ਲਈ ਮੇਰਾ ਮਨ ਦਿਨ ਰਾਤ ਵਿਆਕੁਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ
ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਦੀ ਬੁੰਦ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਦ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਭਾਵ ਮੇਰਾ ਮਨ
ਬੇਚੈਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਏਕੈ ਮਾਟੀ ਕੇ ਸਭ ਭਾਂਡੇ

ਏਕੈ ਮਾਟੀ ਕੇ ਸਭ ਭਾਂਡੇ ਏਕੋ ਸਿਰਜਨਹਾਰਾ।

ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਆਪੈ ਏਕੋ ਘਟ ਭੀਤਰ ਏਕੋ ਘੜੈ ਕੁਮਹਾਰਾ॥੪੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਇਕ ਘੁਮਿਆਰ ਇਕ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਰਤਨ ਤਿਆਰ
ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਜੀਵ ਵੀ ਇਕ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਭਾਵ ਪੰਜਾਂ
ਤੱਤਾਂ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਧਰਤੀ, ਅੱਗ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੈਦਾ
ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ
ਵਾਲਾ ਇਕ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਮਾਨਵ
ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਉਪਜਈ ਏਕ ਬੁੰਦ ਤੇ ਕਾ ਬਾਹਮਨ ਕਾ ਸੂਦ॥

ਮੂਰਖ ਜਨ ਨ ਜਾਨਈ ਸਭ ਮੰਗਿ ਰਾਮ ਮਜੂਦ॥੪੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ
ਦੇ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਇਕ ਬੁੰਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਹੋ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸ਼ੂਦਰ, ਪਰ ਮੂਰਖ ਜੀਵ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ
ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅੰਸ਼-ਆਤਮਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ
ਲਈ ਸਭ ਜੀਵ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਏਕਹੀ ਬੁੰਦ ਸੋਂ ਸਭ ਹੀ ਭਯੋ ਵਿਤਥਾਰ।

ਮੂਰਖ ਹੋਂ ਜੋ ਕਰਤ ਹੋਂ ਬਰਨ ਅਬਰਨ ਵਿਚਾਰ॥੪੮॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਹੀ
ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਦ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਉਸ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਜੀਵ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।
ਪਰ ਉਹ ਜੀਵ ਮੂਰਖ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਵਰਣ-ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੈਸ਼, ਸ਼ੂਦਰ, ਖੱਤਰੀ

ਅਤੇ ਅਵਰਣ ਭਾਵ ਡੋਮ, ਚੰਡਾਰ, ਮਲੇਸ ਆਦਿ ਭੇਦ-ਭਾਵ, ਉਚ-ਨੀਚ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਜੋਤ ਤੇ ਜਉ ਸਭ ਉਪਜੈਂ ਤਉ ਉਚ ਨੀਚ ਕਿਸ ਮਾਨ।
ਰਵਿਦਾਸ ਨਾਮ ਕਤ ਧਰੈਂ ਕਹੁੰ ਕੋ ਨਾਦ ਬਿੰਦ ਹੈ ਸਮਾਨ॥੪੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਇਕ ਜੋਤ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ? ਫਿਰ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਨਾਦ ਅਤੇ ਬਿੰਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਏਕੈ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਹੋਇ ਰਹਯੋ ਸਗਲ ਪਸਾਰ।
ਏਕੈ ਮਾਟੀ ਸਬ ਘਟ ਸਿਰਜੈ ਏਕੈ ਸਭ ਨੂੰ ਸਰਜਨਹਾਰ॥੫੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਸਭ ਭਾਂਡੇ ਬਣੇ ਹਨ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ। ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਏਕ ਹੀ ਨੂਰ ਤੇ ਜਿਮਿ ਉਪਜਯੋ ਸੰਸਾਰ।
ਉਚ-ਨੀਚ ਕਿਹ ਬਿਧ ਭਏ ਬਾਹਮਨ ਅਰੁ ਚਮਾਰ॥੫੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਇਕ ਹੀ ਨੂਰ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ ਫਿਰ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਚਮਾਰ ਵਿਚ ਭੇਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਭਾਵ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਚਮਾਰ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਜੀਵ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਬੂੰਦ ਸੋਂ ਸਗਲ ਪਸਾਰਾ ਜਾਨ।
ਸਭ ਉਪਜਯੋ ਇਕ ਬੂੰਦ ਸੋਂ ਸਭ ਹੀ ਏਕ ਸਮਾਨ॥੫੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਇਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਬੂੰਦ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕਿ ਸਭ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਇਕ ਜੋਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਜੀਵ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਬਾਹਮਨ ਅਰੁ ਚੰਡਾਲ ਮੰਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਨਹਿੰ ਅੰਤਰ ਜਾਨ।
ਸਭ ਮੰਹਿ ਏਕ ਹੀ ਜੋਤ ਹੈ ਸਭ ਘਟ ਏਕ ਭਗਵਾਨ॥੫੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਚੰਡਾਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਭ ਜੀਵਾਂ

ਵਿਚ ਇਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਜੋਤ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ।

ਇਕ ਨਾਜਿਰ ਸੋਂ ਸਭ ਕੂੰ ਦੇਖੇ ਸਰਿਸਿਟ ਕਾ ਸਿਰਜਨਹਾਰਾ।
ਸਭ ਘਟ ਵਿਆਪਕ ਅਲਖ ਨਿਰੰਜਨ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ॥੫੪॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਸਭ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਅਲਖ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਿਰੰਜਨ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਚਮਾਰ ਇਹ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਭ ਮੇਂ ਨੂਰ ਹੈ-ਏਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
ਸਭ ਮਹਿ ਰਾਮਹਿ ਜੋਤਿ ਏਕਹਿ ਸਰਜਨਹਾਰਾ।

‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਰਾਮਹਿ ਸਭਨ ਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੁਈ ਕ ਚਮਾਰਾ॥੫੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਚਮਾਰ। ਭਾਵ ਮਾਨਵ ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਜੋ ਕਰਤਾ ਸਰਿਸਿਟ ਕਾ ਵਹ ਤੋ ਕਰਤਾ ਏਕ।
ਸਭ ਮੰਹਿ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਇਕ ਕਾਹੇ ਕਹੂੰ ਅਨੇਕ॥੫੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੀ ਜੋਤ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਹੋਂ ਦੇਖਯਾ ਸੋਧਿ ਕਰ ਸਾਹਿਬ ਭੇਖ ਅਨੰਤ।
ਇਕ ਆਤਮ ਘਟ-ਘਟ ਰਮੈ ਸਭ ਦਿਸਿ ਏਕਉ ਭਗਵੰਤ॥੫੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਪਰਖ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੇਸ ਅਨੰਤ (ਬੇਅੰਤ) ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਭ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਉਹ ਇਕ ਭਗਵੰਤ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ।

ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕ
 ਆਦਿ ਅੰਤ ਜਿਹ ਕਰ ਨਹੀਂ ਜਿਹ ਕਰ ਨਾਮ ਅਨੰਤ।
 ਸਭ ਕਰਿ ਪਾਲਨ ਹਾਰ ਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਅਭਿਗਤ ਭਗਵੰਤ ॥੫੮॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਨਾਮ ਹਨ। ਸਭ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਏਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਰ ਧਰੈ ਅਨੰਤਹ ਨਾਮ।
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਮੰਗਿ ਬਸ ਰਹਯੋ ਅਧਿਮਨ ਪਾਵਨ ਰਾਮ ॥੫੯॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਵਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਹਮਾਰੋ ਸਾਂਈਆਂ ਰਾਘਵ ਰਾਮ ਰਹੀਮ।
 ਸਭ ਹੀ ਰਾਮ ਕੋ ਰੂਪ ਹੈ ਕੇਸੋ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੀਮ ॥੬੦॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਡਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਘਵ, ਰਾਮ, ਰਹੀਮ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰੂਪ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕੇਸੋ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੀਮ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਕੋਉ ਅੱਲਾ ਕਹਈ ਕੋਉ ਪੁਕਾਰਇ ਰਾਮ।
 ਕੇਸਵ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੀਮ ਸਭ ਮਾਧਉ ਮੁਕੰਦਹੁ ਨਾਮ ॥੬੧॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੱਲਾ ਕਹਿ ਕੇ, ਕੋਈ ਰਾਮ ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਨ, ਕਰੀਮ, ਮਾਧੋ ਮੁਕੰਦ ਆਦਿ ਸਭ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਸਾਮੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਹੈ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਖੁਦਾਇ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਹਮਾਰੋ ਮੋਹਨਾ ਪਾਵਨ ਕੇਸੋ ਰਾਇ ॥੬੨॥
 ਅਰਥ—ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਮ, ਰਹੀਮ, ਖੁਦਾ ਆਦਿ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸੋਹਣਾ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਾਵਨ ਹੈ।
 ਅਲਖ ਅਲਹ ਖਾਲਿਕ ਖੁਦਾ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੀਮ ਕਰਤਾਰ।
 ਰਾਮਹ ਨਾਉ ਅਨੇਕ ਹੈਂ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰ।

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਅਲਖ, ਅੱਲਾ, ਕ੍ਰਿਸਨ, ਕਰੀਮ, ਕਰਤਾਰ, ਰਾਮ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕ ਹਨ।
 ਸੰਕਟ ਮੇਂ ਸਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭੂ
 ਜਬ ਜਬ ਫੈਲੇਈ ਜਗਤ ਮੰਗਿ ਕੂੜ ਪਾਪ ਅੰਧਆਰ।
 ਤਬ ਤਬ ਰਾਖੈ ਹੱਥ ਦੇਈ ਰਵਿਦਾਸ ਇਕ ਰਾਮ ਹਮਾਰ ॥੬੩॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਝੂਠ, ਪਾਪ ਅਤੇ ਅੰਧਕਾਰ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਦ-ਤਦ ਹੀ ਝੂਠ, ਕਪਟ ਅੰਗ ਪਾਪ ਅਤੇ ਅੰਧਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰਾ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਇਕ ਰਾਮ ਕੀ ਅਰੁ ਨ ਕਰਹੁ ਕੋਉ ਆਸ।
 ਰਾਮ ਛਾਡਿ ਔਰਨ ਰਮਿਹੰਇ ਰੰਹਇ ਸਦਾ ਨਿਰਾਸ ॥੬੪॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਭਰੋਸਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ, ਤੇ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਨ ਦੀ ਜੁਗਤੀ
 ਮਾਥੈ ਤਿਲਕ ਹਾਥ ਜਪ ਮਾਲਾ ਜਗ ਠਗਨੇ ਕੂੰ ਸਵਾਂਗ ਬਨਾਯਾ।
 ਮਾਰਗ ਛਾਡਿ ਕੁਮਾਰਗ ਢਹਿਕੈ ਸਾਂਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਬਿਨ ਰਾਮ ਨ ਪਾਯਾ ॥੬੫॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਡੰਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜੀਵ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਲਵੇ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਪਕੜ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਠਗਣ ਦਾ ਢੋਂਗ ਬਣਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੁਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਡੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 ਦੇਹਰਾ ਅਰੁ ਮਸੀਤ ਮੰਗਿ ਰਵਿਦਾਸ ਨ ਸੀਸ ਨਵਾਂਯ।
 ਜਿਹ ਲੈ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਨਾ ਸੋ ਠਾਕੁਰ ਸਭ ਥਾਯ ॥੬੬॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੰਦਿਰ ਅਤੇ ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਲਈ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਜਾਂ ਅੱਲਾ ਨੂੰ ਮੰਦਿਰ ਜਾਂ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮਝ ਕੇ ਸਿਰ
 ਝੁਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜਾਂ ਖੁਦਾ ਤਾਂ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਹੈ
 ਭਾਵ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਨ ਪੂਜਇ ਦੇਹਰਾ ਔਰ ਮਸਜਿਦ ਜਾਯ।

ਜੰਹ ਤੰਹ ਈਸ ਕਾ ਬਾਸ ਹੈ ਤੰਹ ਤੰਹ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯਿ॥੬੮॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ
 ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ
 ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜਾਂ ਅੱਲਾ ਦਾ ਵਾਸ ਹੈ ਉੱਥੇ ਉੱਥੇ
 ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਭਾਵ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹਰ ਪਾਸੇ ਹੈ ਮੈਂ
 ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹਿੰਦੂ ਪੂਜਈ ਦੇਹਰਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਸੀਤ।

ਰਵਿਦਾਸ ਪੂਜਈ ਰਾਮ ਕੂੰ ਜਿਹ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਤਿ॥੬੯॥

ਅਰਥ—ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
 ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ
 ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ
 ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ
 ਮੰਦਿਰ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰੇਮ ਪੰਥ ਕੀ ਪਾਲਕੀ ਰਵਿਦਾਸ ਬੈਠਯੋ ਆਏ॥

ਸਾਚੇ ਸਾਮੀ ਮਿਲਨ ਕੰ ਆਨੰਦ ਕਹਯੋ ਨ ਜਾਏ॥੭੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ
 ਰੂਪੀ ਪਰਮ-ਅਨੰਦ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਰਵਿਦਾਸ ਮੇਰੇ ਮਨ ਲਾਗਿਓ ਰਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਤੀਰ।

ਰਾਮ ਰਸਾਇਨ ਜਉ ਮਿਲਹਿ ਤਉ ਹਰੈ ਹਮਾਰੀ ਪੀਰ॥੭੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ
 ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਤੀਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਮਨ
 ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤੀਯਰ ਇੱਛਾ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਰਾਮ-
 ਰਸਾਇਨ ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਦਵਾਈ ਮਿਲ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਰੀ
 ਵਿਯੋਗ ਰੂਪੀ ਪੀੜਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ।

ਕਾ ਮਥੁਰਾ ਕਾ ਦਵਾਰਿਕਾ ਕਾ ਕਾਸੀ ਹਰਿਦਵਾਰ।

ਰਵਿਦਾਸ ਖੋਜਾ ਦਿਲ ਅਪਨਾ ਤਉ ਮਿਲਿਆ ਦਿਲਦਾਰ॥੭੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ
 ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਭਾਵੇਂ ਜੀਵ ਕੀ ਮਥੁਰਾ, ਕੀ ਦਵਾਰਕਾ, ਕੀ ਕਾਸੀ, ਕੀ ਹਰਿਦਵਾਰ

ਭਾਵੇਂ ਸਭ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਸੁਆਸ-ਸੁਆਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ
 ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਲਦਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ
 ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਤੁਰੁਕ ਮਸੀਤਿ ਅੱਲਾ ਢੁੰਢਈ ਹਿੰਦੂ ਦੇਹਰੇ ਰਾਮ ਗਸਾਂਈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਢੁੰਢਿਆ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਕੂੰ ਜੰਹ ਮਸੀਤ ਦੇਹਰਾ ਨਾਂਹੀ॥੭੩॥

ਅਰਥ—ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਪਣੇ ਅੱਲਾ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ
 ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਆਪਣੇ ਰਾਮ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
 ਅੰਦਰ ਹੀ ਖੋਜਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਿੱਥੇ ਦੇਹਰਾ ਅਤੇ ਮਸੀਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੇਤਾ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸ ਮੁੱਲਾ ਚਾਹੇ ਅਜਾਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਖੁਦਾ ਨਹ ਮਿਲ ਸਕਈ ਜੋ ਲੋਂ ਮਨ ਸੈਤਾਨ॥੭੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨਾਲ
 ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਲਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਬਾਂਗ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇ ਉਹ
 ਅਗਿਆਨੀ ਹੀ ਹੈ, ਜਦ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੈਤਾਨ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ
 ਉਸਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਜਉ ਅੱਲਾ ਬਸਹਿ ਮਸੀਤ ਮੰਹ ਮੰਦਰ ਮੰਹ ਭਗਵਾਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਖੋਜਿਓ ਦਿਲ ਆਪਨੋ ਤਿਨਹ ਪਾਯੋ ਰਹਮਾਨ॥੭੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਖੁਦਾ
 ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ?
 ਭਾਵ ਅੱਲਾ ਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ
 ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਉਸਦੀ ਖੋਜ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
 ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੋ ਖੁਦਾ ਪੱਛਮ ਬਸੈ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਬਸਤ ਹੈ ਰਾਮ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸੇਵੋਂ ਜਿਹ ਠਾਕਰੋ ਤਿਹ ਕਾ ਠਾਂਵ ਨ ਨਾਮ॥੭੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਮੁਸਲਮਾਨ
 ਦਾ ਖੁਦਾ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਭਾਵ ਕਾਬਾ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਰਾਮ
 ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ? ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਜਿਸ ਠਾਕਰ ਦੀ ਪੂਜਾ
 ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਥਾਂ (ਭਾਵ ਪੂਰਬ ਔਰ ਪੱਛਮ) ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ
 ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਂਵ ਭਾਵ (ਰਾਮ ਅਤੇ ਅੱਲਾ) ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰ ਥਾਂ
 ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਨਾਮ ਹਨ।

ਸੁਰਤ-ਸ਼ਬਦ ਜਬ ਮਿਲ ਗਏ

ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਜਉ ਏਕ ਹੋਂ ਤਉ ਪਾਇਹੰ ਪਰਮ ਅਨੰਦ।

ਰਵਿਦਾਸ ਅੰਤਰ ਦੀਪਕ ਜਰਈ ਘਟ ਉਪਜਦੀ ਬ੍ਰਹਮ ਅਨੰਦ॥੭੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਟਿਕਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਭਾਵ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਸੁਰਤ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੀਪਕ ਜਗ ਉਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸਬਦਹ ਸਹ ਜਬਹਿ ਸੁਖਹਿ ਇਕਮਿਕ ਹੋਈ।

ਅਨੁਭੂਤਿ ਸਤਿਨਾਮ ਸਵਯੰ ਦੇਤਹਿ ਲੋਈ॥੭੮॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਉਸ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਜਗਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ

ਓਂਕਾਰ ਕੋ ਧਿਆਨ ਮੰਹਿ ਜੋ ਲੈ ਸੁਰਤ ਨ ਹੋਇ।

ਤੋ ਲੈ ਸਾਂਚੇ ਬ੍ਰਹਮ ਕੂੰ ਰਵਿਦਾਸ ਨ ਬੁਝਈ ਕੋਇ॥੭੯॥

ਅਰਥ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦੀ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਤਦ ਤੱਕ ਉਸ ਸੱਚੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਭਾਵ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੁਰਤ-ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਦ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਦਿਆ ਜਗਮਗ ਜਰਈ ਬਿਨ ਬਾਤੀ ਬਿਨ ਤੇਲ।

ਸੁਰਤ ਸਾਧਿਕਰ ਹਿਯ ਮੰਹਿ ਦੇਖ ਪਿਯਾ ਕੇ ਖੇਲ॥੮੦॥

ਅਰਥ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਦੀਵਾ, ਬੱਤੀ ਅਤੇ ਤੇਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਜਗ-ਮਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸਾਧ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅਨੋਖੇ ਖੇਲ ਨੂੰ ਦੇਖ। ਭਾਵ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸੁਰਤ ਕੂੰ ਸਾਧਿ ਕਰ ਮੋਹਨ ਸੋਂ ਕਰ ਪਿਆਰ।

ਭੋਜਲ ਕਰ ਸੰਕਟ ਕਟੰਹਿ ਛੁਟੰਹਿ ਬਿਘਨ ਬਿਕਾਰ॥੮੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ

ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸਾਧ ਕੇ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਕਰ। ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਾਵ-ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਰੂਪੀ ਸੰਕਟ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਘਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ-ਮਰਨ

ਰਵਿਦਾਸ ਜੋਤ ਕੈਸੇ ਜਗਿ ਕੈਸੇ ਹੋਇ ਅੰਤ।

ਰਵਿਦਾਸ ਮਨੁਖ ਨ ਜਾਨੰਹਿ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਭਗਵੰਤ॥੮੨॥

ਅਰਥ—ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਜੋਤ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਸ ਨੇ ਬੁਝਣਾ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਤ ਹੋਵੇਗਾ? ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕੇਵਲ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਇਸ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮੇ ਕਉ ਹਰਸ ਕਾ ਮਰਨੇ ਕਉ ਕਾ ਸੋਕ।

ਬਾਜੀਗਰ ਕੇ ਖੇਲ ਕੂੰ ਸਮਝਤ ਨਾਂਹੀ ਲੋਕ॥੮੩॥

ਅਰਥ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਸੋਕ ਕੀ? ਜਨਮ ਅਤੇ ਮਰਨ ਤਾਂ ਉਸ ਬਾਜੀਗਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਇਕ ਖੇਲ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

ਸੋਇ ਸਾਧੁ ਭਲੋ

ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੁ ਭਲੋ ਜਉ ਜਗ ਮਹਿ ਲਿਪਤ ਨ ਹੋਯ।

ਗੋਬਿੰਦ ਸੋਂ ਰਾਂਚਾ ਰਹਇ ਅਰੁ ਜਾਨਹਿ ਨਹਿ ਕੋਯ॥੮੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਲਿਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਭਾਵ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੁ ਭਲੋ ਜਿਉ ਮਨ ਅਭਿਮਾਨ ਨ ਲਾਯ।

ਔਗੁਨ ਛਾਂਡਹਿ ਗੁਨ ਗਹਇ ਸਿਮਰਇ ਗੋਵਿੰਦ ਰਾਯ॥੮੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹੀ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੋ ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜਉ ਰਹਇ ਸਦਾ ਨਿਰਵੈਰ।
 ਸੁਖਦਾਈ ਸਮਤਾ ਗਹੇਇ ਸਭਨਹ ਮਾਂਗਹਿ ਖੈਰ॥੮੬॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਧੂ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੈਰ-ਰਹਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਲਈ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਾਸੋਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜਉ ਅਪਨ ਨ ਜਤਾਯ।
 ਸਤਿਵਾਦੀ ਸਾਂਚਾ ਰਹਈ ਮਨ ਹਰਿ ਚਰਨਨ ਮੰਹ ਲਾਯ॥੮੭॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਧੂ ਉਹ ਉੱਤਮ ਅਤੇ ਸਤਿਵਾਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਨਾ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜਿਹ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋਯ।
 ਰਾਮ ਭਜਹਿ ਵਿਸ਼ਯਾ ਤਜਹਿ ਮਿਥ ਭਾਸ਼ੀ ਨ ਹੋਯ॥੮੮॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਸਾਧੂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਮਾਯਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਧੂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭਜਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮਿਥਿਆ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਲਿਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜਉ ਜਾਨਹਿ ਪਰ ਪੀਰ।
 ਪਰ ਪੀਰਾ ਕਹੁ ਪੇਖਿ ਕੇ ਰਹਵੇ ਸਦਹਿ ਅਧੀਰ॥੮੯॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜੋ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਕੁਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜੋ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਕਮਾਯ।
 ਜੋਇ ਜੋਇ ਕਹਹਿ ਵਹਿਸੇਈ ਕਰਹਿ ਆਪਾ ਨਾਂਹੀ ਜਤਾਯ॥੯੦॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਸਰਿਆਂ 'ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਨੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਨਾ ਕਰੇ ਉਹ ਹੀ ਸਾਧੂ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜੋ ਨਿਹਕਪਟ ਨਿਰਪੱਛ।
 ਛਮਾਸੀਲ ਅਰੁ ਸਰਲ ਮਨਹ ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਸਵੱਛ॥੯੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਵਿਚ ਕਪਟ ਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਜੋ ਖਿਆਵਾਨ ਅਤੇ ਸਰਲ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਬਾਹਰੋਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੇ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਨਿਰਮਲ ਜਾਕੇ ਬੈਨ।
 ਜਿਹ ਕਰਿ ਦਰਸ ਔ ਪਰਸ ਸੋ ਮਨ ਉਪਜਹਿ ਸੁਖ ਚੈਨ॥੯੨॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਚਨ ਨਿਰਮਲ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚਰਨ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੱਚਾ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜਉ ਹੰਸਾ ਗਤਿ ਹੋਯ।
 ਕਾਮ ਕਰਮ ਸਭ ਛਾਂਡਿ ਕਰਿ ਰਾਮ ਭਜਨ ਮੰਹਿ ਖੋਯ॥੯੩॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਹੰਸ ਵਾਂਗ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੰਸ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਵਿਖੇ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਚੁਗ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅਨੰਦ-ਰੂਪੀ ਸੱਚੇ ਮੋਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਤਿ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜਿਹ ਮਨ ਬਸਇ ਜਗਦੀਸ।
 ਰਹਇ ਓਟ ਓਕਾਰ ਕੀ ਬੁਰੇ ਭਲੇ ਸਹਇ ਸੀਸ॥੯੪॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਆਸਰਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹੇ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜੋ ਮਨਹ ਦੋਖ ਮਿਟਾਯ।
 ਉਰ ਮੰਹ ਆਪ ਨ ਥਾਪਇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਆਸ ਜਲਾਯ॥੯੫॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਨ 'ਚੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਭਾਵ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਹਾਥ ਬਿਕਾਯ।
 ਸਾਹਿਬ ਭੇਂਟ ਚੜਾਨ ਕਉ ਅਪਨਹ ਸੀਸ ਕਟਾਯ॥੯੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸਾਧੂ ਭਲੇ ਜਿਹ ਮਨ ਨਾਂਹਿ ਅਭਿਮਾਨ।
ਹਰਸ ਸੋਕ ਜਾਨਇ ਨਾਹਿ ਸੁਖ ਦੁਖ ਏਕ ਸਮਾਨ ॥੯੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਸਾਧੂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗਮੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸੁੱਖ-ਦੁੱਖ ਇਕ ਸਮਾਨ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੈ ਜਾਕੇ ਰਿਦੈ ਰਹੈ ਰੈਨ ਦਿਨ ਰਾਮ।
ਸੋ ਭਗਤਾ ਭਗਵੰਤ ਸਮ ਕ੍ਰੋਧ ਨ ਬਿਆਪੈ ਕਾਮ ॥੯੮॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦਿਨ ਭਾਵ ਹਰ ਪਲ ਪ੍ਰਭੂ ਵਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਗਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦੀਆਂ।

**ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ**

ਜਿਹਵਾ ਸੋ ਓਂਕਾਰ ਜਪ ਹੱਥਨ ਸੋਂ ਕਰ ਕਾਰ।
ਰਾਮ ਮਿਲਿਹਿ ਘਰ ਆਇ ਕਰ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰ ॥੯੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਆ ਕੇ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਜਉ ਕਰਹਿ ਗ੍ਰਹ ਤਜਿ ਬਨ ਨਹਿ ਜਾਯ।

ਰਵਿਦਾਸ ਹਮਾਰੇ ਰਾਮ ਰਾਯ ਗ੍ਰਹ ਮੰਹਿ ਮਿਲਿਹਿ ਆਯ ॥੧੦੦॥

ਅਰਥ—ਜੇ ਜੀਵ ਘਰ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸਗੋਂ ਸੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਕੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗ੍ਰਹਿੰ ਰਹਹੁ ਸਤਿ ਕਰਮ ਕਰਹੁ ਹਰਦਮ ਚਿੰਤਹੁ ਓਂਕਾਰ।

ਰਵਿਦਾਸ ਹਮਾਰੇ ਬਾਂਧਲਾ ਹਇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਅਧਾਰ ॥੧੦੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਜੀਵ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨੇਕ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸਹਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਏਕ ਭਰੋਸੇ ਰਾਮ ਕੋ ਅਰੁ ਭਰੋਸੇ ਸਤਿ ਕਾਰ।
ਸਫਲ ਹੋਇਹੁ ਜੀਵਨਾ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰ ॥੧੦੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਭੂ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੱਚੀ ਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ

ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਮੰਹ ਰਮ ਰਹਯ ਫਲ ਕੀ ਤਜਯੋ ਆਸ।
ਕਰਮ ਮਨੁੱਖ ਕੋ ਧਰਮ ਹੈ ਸਤਿ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ ॥੧੦੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਲ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗਦਾ, ਭਾਵ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਸੱਚ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸੋ ਬਰਸ ਲੋ ਜਗਤ ਮੰਹਿ ਜੀਵਤ ਰਹਿ ਕਰੁ ਕਾਮ।
ਰਵਿਦਾਸ ਕਰਮ ਹੀ ਧਰਮ ਹੈ ਕਰਮ ਕਰਹੁ ਨਿਹਕਾਮ ॥੧੦੪॥

ਅਰਥ—ਜੇਕਰ ਸੌ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਮ ਹੀ ਜੀਵ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਹੇਤਹਿ ਕੀਜੀਯੋ ਸੋ ਬਰਸ ਲੋ ਕਾਰ।

ਰਵਿਦਾਸ ਕਰਮਹਿ ਧਰਮ ਹੈ ਫਲ ਮੰਹਿ ਨੰਹਿ ਅਧਿਕਾਰ ॥੧੦੫॥

ਅਰਥ—ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਮ ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਨੂੰ ਫਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਧਰਮ ਸਮੁਝਿ ਜੋ ਕਾਰ ਹੋਇ ਉਹ ਕਰ ਫਲ ਹੋਈ ਇਸਟ।

ਰਵਿਦਾਸ ਕੋਉ ਵੀ ਕਰਮ ਫਲ ਹੋਹਿ ਨਾਂਹਿ ਅਨਿਸਟ ॥੧੦੬॥

ਅਰਥ—ਜੇ ਜੀਵ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝ ਕੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਉਸ ਨੂੰ ਮਨ ਇੱਛਤ ਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਮ ਨਿਸ਼ਫਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਰਵਿਦਾਸ ਮਨੁੱਖ ਕਰ ਧਰਮ ਹੈ ਕਰਮ ਕਰਹਿ ਦਿਨ ਰਾਤ।

ਕਰਮ ਨਹਿ ਫਲ ਪਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਕਾਹੂ ਕੇ ਹਾਥ ॥੧੦੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਿਨ ਰਾਤ ਜੀਵ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਰਹੇ ਇਹ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮ ਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ।

ਪਰਕਿਰਤੀ ਪਰਭਾਉ ਬਸ ਮਨੁੱਖ ਕਰਤ ਹੈ ਕਾਰ।

ਮਨੁੱਖ ਤਉ ਹੈ ਨਿਮਿਤ ਰੂਪ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰ ॥੧੦੮॥

ਅਰਥ—ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਜੀਵ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਦਾ ਆਉਣਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਰਮ ਦੇ ਨਿਮਿਤ ਹੈ।

ਕਰਮਨ ਹੀ ਪਰਭਾਉ ਤਜਿ ਨਿਹਕਰਮੀ ਹੋਇ ਕਰ ਕਾਮ।

ਰਵਿਦਾਸ ਨਿਹਕਰਮੀ ਕਰਮ ਹੀ ਮੇਲ ਕਰਾਏ ਰਾਮ ॥੧੦੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ ਭਾਵ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕੰਮ ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਖ-ਦੁਖ ਹਾਨਿ ਲਾਭ ਕਉ ਜਉ ਸਮਝਹਿ ਇਕ ਸਮਾਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਤਿਨਹਹਿ ਜਾਨੀਏ ਜੋਗੀ ਪੁਰਖ ਸੁਜਾਨ ॥੧੧੦॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਜੀਵ ਸੁੱਖ-ਦੁੱਖ, ਹਾਨੀ-ਲਾਭ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹੀ ਗਿਆਨਵਾਨ ਜੋਗੀ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਰਮ ਜੋਗ ਕੀ ਸਾਧ ਸੋ ਆਤਮਰਾਮ ਸੁਧ ਹੋਯ।

ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਜੇਤਾ ਸੋ ਭਯਾ ਕਰਮ ਕਰੇ ਜਉ ਕੋਯ ॥੧੧੧॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਜੀਵ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਦੀ ਯੋਗ ਸਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਜੀਵ ਹੀ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਹੈ। ਜੋ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧਕ ਭਾਂਤਿ ਜੋਗ ਜੁਕਤ ਕਰਮ ਕਰਹੁ ਰਵਿਦਾਸ।

ਧਰਮ ਬੋਧਿ ਕੀਜਹੁ ਕਰਮ ਫਲ ਕੀ ਤਿਆਗਹੁ ਆਸ ॥੧੧੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਸਾਧਕ ਵਾਂਗ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਫਲ ਦੀ ਆਸ ਤਿਆਗ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਰਾਗ ਦ੍ਰੇਸ਼ ਕੂੰ ਛਾਂਡਿ ਕਰ ਨਿਹਕਰਮ ਕਰਹੁ ਰੇ ਮੀਤ।

ਸੁਖ-ਦੁਖ ਸਭ ਮੰਹਿ ਥਿਰ ਰਹਿ

ਰਵਿਦਾਸ ਸਦਾ ਮਨ ਮੀਤ ॥੧੧੩॥

ਅਰਥ—ਹੇ ਮਿੱਤਰ ਜੀਵ! ਜੇ ਤੂੰ ਦਵੈਤ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੋਵਾਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਰੱਖਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹੇਗਾ।

ਜਿਹਵਾ ਭਜੈ ਹਰਿਨਾਮ ਹਿਤ ਹੱਥ ਕਰੰਹਿ ਨਿਤ ਕਾਮ।

ਰਵਿਦਾਸ ਭਏ ਨਿਹਚਿਤ ਹਮ ਮਮ ਚਿੰਤ ਕਰੰਗੇ ਰਾਮ ॥੧੧੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਨਿੱਤ-ਪ੍ਰਤੀ ਜਿਹਵਾ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੋਇਆ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜੀਵ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨੇਕ ਕਮਾਈ

ਰਵਿਦਾਸ ਸ੍ਰਮ ਕਰਿ ਖਾਇਹਿ ਜੋ ਲੋ ਪਾਰ ਬਸਾਯ।

ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਜਉ ਕਰਇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਨਿਹਫਲ ਜਾਯ ॥੧੧੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਸ਼ਫਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਸ੍ਰਮ ਕਉ ਈਸਰ ਜਾਨਿ ਕੈ ਜਉ ਪੂਜਹਿ ਦਿਨ ਰੈਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਤਿਨਹਿ ਸੰਸਾਰ ਮੰਹ ਸਦਾ ਮਿਲਹਿ ਸੁਖ ਚੈਨ ॥੧੧੬॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਜੀਵ ਸੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਜਾਣਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਹੋ ਨਿਜ ਹੱਥਹਿ ਰਾਖੋਂ ਰਾਂਬੀ ਆਰ।

ਸੁਕਿਰਤ ਹੀ ਮਮ ਧਰਮ ਹੈ ਤਾਰੈਗਾ ਭਵ ਪਾਰ ॥੧੧੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਸੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰੰਬੀ ਅਤੇ ਆਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤਿ ਸ੍ਰਮ ਸਾਧਨਾ ਜਗ ਮੰਹ ਜਿਨਹਿ ਪਾਸ।

ਤਿਨਹਿ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਭਯੋ ਸਤਿ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ ॥੧੧੮॥

ਅਰਥ—ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਜੀਵ ਪਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਰੂਪੀ ਸਾਧਨਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਧਰਮ ਕਰਮ ਦੁਇ ਏਕ ਹੈਂ ਸਮਝਿ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮਾਂਹਿ।

ਧਰਮ ਬਿਨਾ ਜੋ ਕਰਮ ਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਨ ਸੁਖ ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ ॥੧੧੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੋ ਧਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਰਮ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਭ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਖੰਡਨ

ਜਨਮ ਜਾਤ ਮਤ ਪੂਛੀਏ ਕਾ ਜਾਤ ਅਰੁ ਪਾਤ।

ਰਵਿਦਾਸ ਪੂਤ ਸਭ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਕੋਉ ਨਹਿ ਜਾਤ-ਕੁਜਾਤ ॥੧੨੦॥

ਅਰਥ—ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਜੀਵ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵ ਦੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵ ਦਾ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਉੱਚੀ ਅਤੇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਾਤ ਪਾਤ ਕੇ ਫੇਰ ਮੰਹਿ ਉਰਝਿ ਰਹਇ ਸਭ ਲੋਗ।

ਮਨੁੱਖਤਾ ਕੂੰ ਖਾਤ ਹਇ ਰਵਿਦਾਸ ਜਾਤ ਕਰ ਰੋਗ ॥੧੨੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਭਰਮ ਕਾਰਨ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਭਟਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਰੋਗ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਭੇਦ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਜਨਮ ਜਾਤ ਕੂੰ ਛਾਂਡਿ ਕਰਿ ਕਰਨੀ ਜਾਤ ਪਰਧਾਨ।

ਇਹਯੋ ਸਾਚਾ ਧਰਮ ਹੈ ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬਖਾਨ ॥੧੨੨॥

ਅਰਥ—ਜਨਮ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵ ਦੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਰਧਾਨ ਹੈ ਭਾਵ ਜੀਵ ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਹੀ ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਜਨਮ-ਜਾਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਰਮ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਾਹਮਨ ਖੱਤਰੀ ਬੈਸ ਸੂਦ ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਤੇ ਨਾਂਹਿ।

ਜੋ ਚਹਇ ਸੁਬਰਨ ਕਉ ਪਾਵਈ ਕਰਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥੧੨੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਜਨਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਹਮਣ, ਖੱਤਰੀ, ਵੈਸ ਅਤੇ ਸੂਦਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵ ਸਭ ਜੀਵ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਪਰ ਜੋ ਜੀਵ ਸ਼ੁੱਭ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੇਦ ਪੜ੍ਹਈ ਪੰਡਿਤ ਬਨਯੋ ਗਾਂਠਿ ਪਨਹੀਂ ਤਉ ਚਮਾਰ।

ਰਵਿਦਾਸ ਮਨੁੱਖ ਏਕ ਹਇ ਨਾਮ ਧਰੇ ਹਇ ਚਾਰ ॥੧੨੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੋ ਜੀਵ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਪੰਡਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜੁੱਤੀਆਂ ਗੰਢਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਚਮਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਨ ਹਨ ਪਰ ਮਾਨਵ-ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨੀਚ ਨੀਚ ਕਰ ਮਾਰਹਿ ਜਾਨਤ ਨਾਂਹਿ ਨਦਾਨ।

ਸਭ ਕਾ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਏਕੈ ਭਗਵਾਨ ॥੧੨੫॥

ਅਰਥ—ਅਗਿਆਨੀ ਨਿਮਨ ਜੀਵਨ ਸਤਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਨੀਚ-ਨੀਚ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਸੇ ਇਨਸਾਨ ਅਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਨਾ ਸਮਝ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਜਨਮ ਕੇ ਕਾਰਨੈ ਹੋਤ ਨ ਕੋਉ ਨੀਚ।
 ਨਰ ਕੂੰ ਨੀਚ ਕਰਿ ਡਾਰਿ ਹੈ ਓਛੇ ਕਰਮ ਕੀ ਕੀਚ॥੧੨੬॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਕੋਈ ਜੀਵ ਨੀਚ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਨੀਚ ਨਹੀਂ
 ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਨੀਚ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨੀਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨੀਚ ਜੀਵ ਤਦ ਹੀ
 ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਚਿੱਕੜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਜਾਤਿ ਮਤ ਪੂਛਇ ਕਾ ਜਾਤ ਕਾ ਪਾਤ।
 ਬਾਹਮ ਨ ਖੱਤਰੀ ਬੈਸ ਸੂਦ ਸਭਨ ਕੀ ਇਕ ਜਾਤ॥੧੨੭॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ
 ਜੀਵੋ! ਤੁਸੀਂ ਜੀਵ ਦੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਕਿਉਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ? ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਤ-
 ਪਾਤ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਖੱਤਰੀ ਵੈਸ਼ ਅਤੇ ਸੂਦਰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਇਕੋ
 ਹੀ ਮਾਨਵ ਜਾਤ ਹੈ।
 ਜਾਤ ਜਾਤ ਮੇਂ ਜਾਤ ਹੈ ਜਯੋਂ ਕੇਲਨ ਮੇ ਪਾਤ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਨ ਮਾਨੁਖ ਜੁੜ ਸਕੈਂ ਜੋ ਲੋ ਜਾਤ ਨ ਜਾਤ॥੧੨੮॥
 ਅਰਥ—ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਜਾਤੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਲੇ ਦੇ ਪੱਤੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਪੱਤੇ ਹੁੰਦੇ
 ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਜਾਤ-ਪਾਤ
 ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਦ ਤੱਕ ਮਾਨਵ-
 ਮਾਨਵ ਇਕ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨੂੰ ਖਤਮ
 ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਹਮਨ ਮਤਿ ਪੂਜਿਯੇ ਜੋ ਹੋਵੈ ਗੁਨਗੀਨ।
 ਪੂਜਿਹਿ ਚਰਨ ਚੰਡਾਲ ਕੇ ਜਉ ਹੋਵੈ ਗੁਨ ਪਰਬੀਨ॥੧੨੯॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ
 ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗੁਣਗੀਨ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।
 ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਚੰਡਾਲ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਜੀਵ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ
 ਦੇ ਚਰਨ ਪੂਜਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਜੋ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ
 ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੂਜਣਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਉੱਚਾ ਕੌਣ ਅਤੇ ਨੀਵਾਂ ਕੌਣ ?
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੁਕਰਮਨ ਕਰਨ ਸੋਂ ਨੀਚ ਉੱਚ ਹੋ ਜਾਯ।
 ਕਰਇ ਕੁਕਰਮ ਜੋ ਉੱਚ ਵੀ ਤੋਂ ਮਹਾ ਨੀਚ ਕਹਿਲਾਯ॥੧੩੦॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਾਤ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਜੀਵ ਉੱਚਾ ਜਾਂ ਨੀਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਕਰਮਾਂ

ਕਰਕੇ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਭਰਮ ਕਾਰਨ ਨੀਚ ਜਾਤ 'ਚ ਪੈਦਾ
 ਹੋਇਆ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉੱਚਾ
 ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉੱਚੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਜਾਤ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਬੁਰੇ
 ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹਾਂ ਨੀਚ ਕਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 ਦਯਾ ਧਰਮ ਜਿਨ ਮੇਂ ਨਹਿੰ ਹਿਰਦੈ ਪਾਪ ਕੋ ਕੀਚ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਤਿਨਹਿੰ ਜਾਨਿ ਹੋ ਮਹਾ ਪਤਾਕੀ ਨੀਚ॥੧੩੧॥
 ਅਰਥ—ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦਯਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾਪ ਦਾ ਚਿੱਕੜ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾ ਪਾਪੀ ਅਤੇ ਨੀਚ ਜਾਣੇ
 ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਜਿਨਹ ਕਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਤ ਬਸਈ ਪੰਚ ਦੋਖ ਤਿਨ ਨਾਂਹਿ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਤੋਂ ਨਰ ਉਚ ਭਯੇ ਸਮਝਿ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮਾਂਹਿ॥੧੩੨॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ
 ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਤਿ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਹੇ
 ਭਾਈ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਜੀਵ
 ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਨ।
 ਪੰਚ ਦੋਖ ਤਜਿ ਜੋ ਰਹਈ ਸੰਤ ਚਰਨ ਲਵ ਲੀਨ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਤੇ ਹੀ ਨਰ ਜਾਨਈ ਉੱਚਹ ਅਰੁ ਕੁਲੀਨ॥੧੩੩॥
 ਅਰਥ—ਉਹ ਹੀ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕੁਲ
 ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ
 ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜੋ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ
 ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੌਣ ?
 ਉੱਚੇ ਕੁਲ ਕੇ ਕਾਰਣੈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋਯ ਨ ਹੋਯ।
 ਜਉ ਜਾਨਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਆਤਮਾ ਰਵਿਦਾਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੋਯ॥੧੩੪॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
 ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਜਾਤ ਜਾਂ ਜਨਮ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
 ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੇਵਲ ਕੋਈ ਜੀਵ ਉੱਚੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਰਨ
 ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਹੀਂ ਕਹਿਲਾ ਸਕਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਜੋ
 ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦ ਲੋਭ ਤਜਿ ਜਉ ਕਰਇ ਧਰਮ ਕਰ ਕਾਰ।
 ਸੋਈ ਬਾਹਮਨ ਜਾਨਹਿ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਚਾਰ॥੧੩੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ
ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਰਵਿਦਾਸ ਜੋ ਵੇਤਾ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਸੋਇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਨ।
ਬ੍ਰਹਮ ਨ ਜਉ ਜਾਨਿਹਿ ਤਉ ਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਾਨ॥੧੩੬॥
ਅਰਥ—ਉਹ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ
ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ
ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਜਾਤ ਜਾਂ ਜਨਮ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਧਰਮ ਕਰਮ ਜਾਨੈ ਨਹੀਂ ਮਨ ਮੰਹ ਜਾਤਿ ਅਭਿਮਾਨ।
ਐਸਉ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੋ ਭਲੋ ਰਵਿਦਾਸ ਸੂਮਕੁ ਹੁੰ ਜਾਨ॥੧੩੭॥
ਅਰਥ—ਜੋ ਜੀਵ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ
ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ
ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਖਾਣ
ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਕੌਣ
ਦੀਨ ਦੁਖੀ ਕੇ ਹੇਤ ਜਉ ਵਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ।
ਰਵਿਦਾਸ ਉਹ ਨਰ ਸੂਰ ਕੋ ਸਾਂਚਾ ਸ਼ਤਰੀ ਜਾਨ॥੧੩੮॥
ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਜਨਮ ਅਤੇ ਜਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ
ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਦੀਨ ਅਤੇ ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ
ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਸੂਰਬੀਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚਾ ਕਸ਼ੱਤਰੀ
ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਅੰਗ ਅੰਗ ਕਟਵਾਇਹਿ ਜਉ ਦੀਨਨ ਕਰਿ ਹੇਤ।
ਰਵਿਦਾਸ ਸ਼ਤਰੀ ਸੋਇ ਜਾਨੀਏ ਜੋ ਛਾਡੈ ਨਾਂਹਿ ਖੇਤ॥੧੩੯॥
ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
ਦੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣਾ ਅੰਗ ਅੰਗ ਕਟਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਛੱਡਦਾ ਨਹੀਂ, ਐਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਕਸ਼ੱਤਰੀ
ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਵੈਸ਼ ਕੌਣ ?
ਰਵਿਦਾਸ ਵੈਸ਼ ਸੋਇ ਜਾਨਿਯੋ ਜੋ ਸਤਿ ਕਾਰ ਕਮਾਯ।
ਪੁੰਨ ਕਮਾਈ ਸਦਾ ਲਹੈ ਲਹੈ ਸਰਬੱਤ ਸੁਖਾਯ॥੧੪੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਜਨਮ ਅਤੇ ਜਾਤ ਕਾਰਨ ਵੈਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ
ਵੈਸ਼ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਸਦਾ ਨੇਕ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।
ਸਾਂਚੀ ਹਾਟੀ ਬੈਠਿ ਕਰ ਸੌਦਾ ਸਾਚਾ ਦੇਇ।
ਤਕੜੀ ਤੋਲੈ ਸਾਚ ਕੀ ਰਵਿਦਾਸ ਵੈਸ਼ ਹੈ ਸੋਇ॥੧੪੧॥
ਅਰਥ—ਜੋ ਜੀਵ ਸੱਚਾਈ ਰੂਪੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੱਚ ਦਾ ਸੌਦਾ
ਵੇਚਦਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਦੀ ਤੱਕੜੀ ਨਾਲ ਤੋਲਦਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਸੱਚਾ ਵੈਸ਼ ਹੈ।
ਸੂਦਰ ਕੌਣ ?
ਰਵਿਦਾਸ ਜਉ ਅਤਿ ਪਵਿੱਤ ਹੈ ਸੋਈ ਸੂਦਰ ਜਾਨ।
ਜਓ ਕੁਕਰਮੀ ਅਸੁਧ ਜਨ ਤਿਨਹੋਂ ਨ ਸੂਦਰ ਮਾਨ॥੧੪੨॥
ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ
ਸੂਦਰ ਭਾਵ ਸ਼ੁੱਧ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਕਰਮ ਵੀ ਬੁਰੇ ਹਨ ਅਤੇ
ਜੀਵਨ ਵੀ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਦਰ ਭਾਵ ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
ਹਰਿਜਨ ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈ ਮਨ ਅਹੰਕਾਰ ਨਾ ਰਾਖੈ।
ਰਵਿਦਾਸ ਸੂਦ ਸੋਇ ਪੰਨ ਹੈ ਜੋ ਅਸਤਿ ਬਚਨ ਨਾ ਭਾਖੈ॥੧੪੩॥
ਅਰਥ—ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ
ਹੈ, ਮਨ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਅਤੇ ਬੁਠੇ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ
ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਸਾ ਸੂਦਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜੀਵ
ਪੰਨਤਾ ਯੋਗ ਹੈ।
ਮੰਦਰ ਮਸਜਿਦ ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਹੈ
ਮੰਦਰ ਮਸਜਿਦ ਦੋਇ ਏਕ ਹੈ ਇਨ ਮੰਹ ਅੰਤਰ ਨਾਂਹੀ।
ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਰਹਮਾਨ ਕਾ ਝਗੜਾ ਕੋਓਂ ਨਾਂਹਿ॥੧੪੪॥
ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੰਦਰ ਅਤੇ
ਮਸਜਿਦ ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਭੇਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਮ ਅਤੇ ਰਹਿਮਾਨ ਦਾ
ਕੋਈ ਵੀ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ
ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਰਾਮ ਅਤੇ ਰਹਿਮਾਨ ਦੋਨੋਂ ਨਾਮ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਹਨ।
ਰਵਿਦਾਸ ਹਮਾਰੋ ਰਾਮ ਜੋਈ ਸੋਈ ਹੈ ਰਹਮਾਨ।

ਕਾਬਾ ਕਾਸ਼ੀ ਜਾਨੀਯਹਿ ਦੋਇ ਏਕ ਸਮਾਨ ॥੧੪੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਮੇਰਾ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਰਾਮ ਹੈ ਉਹੀ ਰਹਿਮਾਨ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਕਾਬਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਕਾਸ਼ੀ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਹੈ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਮਸਜਿਦ ਸੋਂ ਕਛੁ ਘਿਨ ਨਹੀਂ ਮੰਦਰ ਸੋ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰ।

ਦੋਇ ਮੰਗ ਅੱਲਹ ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰ ॥੧੪੬॥

ਅਰਥ—ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਸਜਿਦ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੰਦਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਰਾਮ ਅੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਹ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੋਂ ਦੋਸਤੀ ਹਿੰਦੂਅਨ ਸੋਂ ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ।

ਰਵਿਦਾਸ ਜੋਤਿ ਸਭ ਰਾਮ ਕੀ ਸਬ ਹੈਂ ਅਪਨੇ ਮੀਤ ॥੧੪੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਜੀਵ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਹਨ।

ਜਬ ਸਭ ਕਰਿ ਦੇਉ ਹਾਥ ਪਗ ਦੋਉ ਨੈਨ ਦੋਉ ਕਾਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਪ੍ਰਥਕ ਕੈਸੇ ਭਯੋ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ॥੧੪੮॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ! ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅੰਗ ਹਨ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਹੱਥ, ਦੋ ਪੈਰ, ਦੋ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਕੰਨ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਸਮਾਨ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਭ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਪੇਖਿਯ ਸੋਧ ਕਰਿ ਆਦਮ ਸਭੀ ਸਮਾਨ।

ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਉ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾ ਇਕ ਭਗਵਾਨ ॥੧੪੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਧ ਕੇ ਪਰਖ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਜੀਵ ਸਮਾਨ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ।

ਕਹਨ ਸੁਨਨ ਕੂੰ ਦੁਇ ਕਰਿ ਖਾਲਿਕ ਕੀਯੋਂ ਤਮਾਸਾ।

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੋਉ ਏਕ ਹੈ ਸਤਿ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ ॥੧੫੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਹਿਣ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਨੋਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਅਜੀਬ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਜੀਵ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਕੰਗਨ ਕਨਕ ਮੰਹਿ ਜਿਮਿ ਅੰਤਰ ਕਿਛੁ ਨਾਂਹਿ।

ਤੈਸਉ ਹੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹਿੰਦੂਅਨ ਤੁਰਕਨ ਮਾਂਹਿ ॥੧੫੧॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਮੰਹਿ ਭੇਦ ਨਾਹੀ ਸਭ ਮੇਂ ਏਕ ਰੱਤ ਅਰੁ ਮਾਸਾ।

ਦੋਉ ਏਕਹ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਾਂਹੀ ਪੇਖਯੋ ਸੋਧ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥੧੫੨॥

ਅਰਥ—ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਖੂਨ ਅਤੇ ਮਾਸ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹਨ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਭਿੰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਭੇਦ ਦੁਇ ਆਯਹੁ ਇਕ ਦਵਾਰ।

ਪ੍ਰਾਨ ਪਿੰਡ ਲੋਹੁ ਇਕਇ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਚਾਰ ॥੧੫੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਇਕ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ, ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਖੂਨ, ਮਾਸ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਉਪਜਇ ਇਕ ਨੂਰ ਤੇ ਬਾਹਮਨ ਮੁੱਲਾ ਸੇਖ।

ਸਭ ਕੋ ਕਰਤਾ ਏਕ ਹੈ ਸਭ ਕੂੰ ਏਕ ਹੀ ਪੇਖ ॥੧੫੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨੂਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਹੋਵੇ। ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੱਚਾ ਸੂਰਬੀਰ

ਰਵਿਦਾਸ ਸੋਇ ਸੂਰਾ ਭਲਾ ਜਓ ਲਰੈ ਧਰਮ ਕੇ ਹੇਤ।

ਅੰਗ ਅੰਗ ਕਟ ਭੁਇੰ ਗਿਰੈ ਤਉ ਨ ਛਾਂਡੈ ਖੇਤ ॥੧੫੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚਾ ਸੂਰਬੀਰ
 ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਲੜਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ
 ਉਸ ਦਾ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਕਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਡਿਗ ਪਵੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਸੱਚਾ
 ਸੂਰਬੀਰ ਮੈਦਾਨ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਤੱਕ ਲੜਦਾ ਹੈ।
 ਧਰਮ ਹੇਤ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮਹਾਂ ਜੋ ਕਉ ਕਟਾਏ ਸੀਸ।
 ਸੋ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਭਯਾ ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਲਹਿ ਜਗਦੀਸ ॥੧੫੬॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
 ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਲੜਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣਾ ਸੀਸ
 ਕਟਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
 ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਤਿ-ਬਚਨ

ਬਚਨ ਗਯੋ ਨਹ ਆਤ ਹੈ ਸੀਸ ਕਟਾ ਫਿਰ ਆਯ।
 ‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਬਚਨ ਕੂੰ ਰਾਖਿਏ ਸਿਰ ਜਾਇਹਿ ਤਉ ਜਾਯ ॥੧੫੭॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਤਿ ਬਚਨ ਬੋਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਵਾਰ ਸਿਰ ਕੱਟ
 ਜਾਵੇ ਉਹ ਸਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ
 ਹੋਇਆ ਬਚਨ ਫਿਰ ਕਦੀ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ
 ਆਪਣੇ ਵਚਨ ਦਾ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਸਿਰ ਕੱਟ ਜਾਵੇ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਬਚਨ ਜੋ ਦੇ ਦਿਯੋ ਵਹ ਨ ਜਾਨੇ ਪਾਯ।
 ਬਚਨ ਹਰੈ ਕੋ ਜਗਤ ਮੰਹਿ ਕਛੁ ਨ ਸੇਸ ਰਹਾਯ ॥੧੫੮॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਕ
 ਵਾਰ ਜੀਵ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਚਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਵਚਨ ਦਾ ਪਾਲਣਾ
 ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਵਚਨ ਦਾ ਪਾਲਣਾ
 ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
 ਉਸ ਪਾਸ ਕੁਝ ਵੀ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ।

ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ

ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਅਰੁ ਸਦਾਚਾਰ ਜੀਵਨ ਕੋ ਅਧਾਰ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਭਏ ਨਰ ਦੇਵਤੇ ਜਿਨ ਤਿਆਗੇ ਪੰਚ ਬਿਕਾਰ ॥੧੫੯॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ
 ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ, ਸੰਤੋਖ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
 ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ

ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪੰਚ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਜੀਵ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
 ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਜੋ ਬਸ ਰਾਖੇ ਇੰਦ੍ਰੀਯਾਂ ਸੁਖ ਦੁੱਖ ਸਮਝਿ ਸਮਾਨ।
 ਸੋਉ ਅਮਰਿਤ ਪਦ ਪਾਈਗੋ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਖਾਨ ॥੧੬੦॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ
 ਆਪਣੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਸੰਜਮ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ
 ਹਨ ਅਤੇ ਸੁੱਖ-ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਐਸੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ
 ਜਪ ਕੇ ਪਰਮ-ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
 ਬੁਧਿ ਅਰੁ ਬਿਬੇਕਹਿ ਜਉ ਰਾਖਨ ਚਾਹੋ ਪਾਸ।
 ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਸੰਗ ਨਿਰਤ ਕੋ ਤਜਿ ਦੇਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ॥੧੬੧॥
 ਅਰਥ—ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ
 ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ‘ਤੇ ਨੱਚਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ
 ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਇਛਾਏਂ ਆਪੁਨੀ ਭੋਗ ਸੇ ਰਖ ਦੂਰ।
 ਮਨ ਬੁਧ ਰਹੰਹਿ ਸ਼ਾਂਤ ਨਿਤ ਘਟ ਮੰਹਿ ਰਹਿਵੈ ਨੂਰ ॥੧੬੨॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
 ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੇ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀਆਂ
 ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣ ਦਿੰਦਾ ਉਸ ਜੀਵ ਦਾ
 ਮਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੇਜ ਬਣਿਆ
 ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕੁਰਮੇ ਭਾਂਤਿ ਜਉ ਰਹੰਹਿ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਰਵਿਦਾਸ।
 ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਈ ਨਿਤ ਆਤਮਾ ਬੜਹਿ ਆਤਮ ਵਿਸਾਸ ॥੧੬੩॥
 ਅਰਥ—ਜੋ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ
 ਨਾ ਕਰਕੇ ਕਛੁਏ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਟ ਕੇ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਰਮੁਖੀ
 ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਂਤ-ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
 ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਧਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਤਿਆਗ

ਜੋ ਕਉ ਲੋਰੈ ਪਰਮ ਸੁਖ ਤਉ ਰਾਖੈ ਮਨ ਸੰਤੋਖ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਜਹਾਂ ਸੰਤੋਖ ਹੈ ਤਹਾਂ ਨ ਲਾਗੈ ਦੋਸ਼ ॥੧੬੪॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਧਾਰਨ

ਕਰਕੇ ਪਰਮ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਪਰਮ ਸੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਧਨ ਸੰਚਯ ਦੁਖ ਦੇਤ ਹੈ ਧਨ ਤਿਆਗੇ ਸੁਖ ਹੋਯ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸੀਖ ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ ਧਨ ਮਤਿ ਜੋਰੇ ਕੋਯ ॥੧੬੫॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਕੇਵਲ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਇਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਧਨ ਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸੱਚਾ ਸੁਖ ਸਤ ਧਰਮ ਮੰਹਿ ਧਨ ਸੰਚਯ ਸੁਖ ਨਾਂਹਿ।

ਧਨ ਸੰਚਯ ਦੁਖ ਖਾਨ ਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਸਮਝਿ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥੧੬੬॥

ਅਰਥ—ਜੀਵ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚਾ ਸੁੱਖ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਕੇਵਲ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਹੈ।

ਸੁਖ-ਦੁਖ

ਸੁਖ ਸਰਿਤਾ ਮਹੰ ਬੂਝਿ ਕਰਿ ਸੂਝ ਬੂਝ ਮਤਿ ਖੋਯ।

ਦੁਖ ਕੀ ਬਦਰੀ ਪੇਖਿ ਕੈ ਰਵਿਦਾਸ ਨ ਦੀਜਿਯੇ ਰੋਯ ॥੧੬੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰਿਕ ਸੁਖ ਵਿਚ ਵੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੰਸਾਰਕ ਸੁੱਖ ਰੂਪੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਬੱਦਲ ਸਿਰ 'ਤੇ ਮੰਡਰਾਉਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਗ ਹਨ।

ਸੁਖ ਦੁਖ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਨਹੁ ਤਉ ਦੁਖਹ ਸੁਖ ਹੋਯ।

ਰਵਿਦਾਸ ਜੋ ਸੁਖੰਹਿ ਦੁਖ ਕਹੈ ਤਉ ਸੁਖ ਭੀ ਦੁਖ ਹੋਯ ॥੧੬੮॥

ਅਰਥ—ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁੱਖ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਮੰਗਲਮਈ ਜੀਵਨ ਸਮੇਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੁੱਖ ਵੀ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁੱਖ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੱਚਾ-ਪ੍ਰੇਮ

‘ਰਵਿਦਾਸ’ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹਿ ਛਿਪ ਸਕਈ, ਲਾਖ ਛਿਪਾਏ ਕੋਯ।

ਪ੍ਰੇਮ ਨ ਮੁਖ ਖੋਲੈ ਕਭਓਂ ਨੈਨ ਦੇਤ ਹੈ ਰੋਯ ॥੧੬੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਦੀ ਛੁਪਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੀਵ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਉਪਾਅ ਕਰ ਲਵੇ। ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਸੁੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਬੋਲ ਕੇ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਹੰਝੂ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਾਰਗ

ਰਵਿਦਾਸ ਸਦਾ ਹੀ ਰਾਖੀਏ ਮਨ ਮੰਹਿ ਸਹਜ ਸੁਭਾਓ।

ਰਾਖੇ ਨਹੀਂ ਕੁਪੰਥ ਪਗ ਜੋ ਲੋਰੋਂ ਸੁਖ ਚਾਓ ॥੧੭੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਰੂਪੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਵਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮ-ਆਨੰਦ ਦੀ ਚਾਹਤ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਖੋਟੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਜੋ ਜਨ ਦੁਸ਼ਟ ਕੁਮਾਰਗੀ ਬਇਠਹਿ ਨਹੀਂ ਤਿੰਹ ਪਾਸ।

ਜੋ ਜਨ ਸੰਤ ਸੁਮਾਰਗੀ ਤਿਨ ਪਾਯ ਲਾਗੇ ਰਵਿਦਾਸ ॥੧੭੧॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਜੀਵ ਬੁਰੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਖੋਟੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਕਦੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਐਸੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ

ਰਵਿਦਾਸ ਜੁ ਹੈ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਉਹ ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਧਾਮ।

ਦੁਖ ਅੰਦੋਹ ਅਰੁ ਦ੍ਰੇਸ਼ਭਾਵ ਨਾਂਹਿ ਬਸਹਿ ਤਿਹਿ ਠਾਮ ॥੧੭੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ‘ਬੇਗਮਪੁਰਾ’ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲ ਹਰ ਜੀਵ ਗਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਰਮ-ਆਨੰਦ ਰੂਪੀ ਸੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਦੁੱਖ, ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ 'ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਤਨ' ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਜੀਵ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਰੂਪੀ ਗ਼ਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਪੂਰਨ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਦਾ ਦੁੱਖ, ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਰਵਿਦਾਸ ਮਨੁੱਖ ਕਰਿ ਬਸਨ ਕੁੰ ਸੁਖ ਕਰ ਹੈ ਦੁਇ ਠਾਂਵ।

ਇਕ ਸੁਖ ਹੈ ਸਵ-ਰਾਜ ਮੰਹਿ ਦੂਸਰ ਮਰਘਟ ਗਾਂਵ ॥੧੭੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਐਸੇ ਸਵਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਭ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਹੀ ਸਥਾਨ ਹਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੱਖ ਸਵਰਾਜ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵ ਸਫਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਸੁੱਖ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਐਸਾ ਚਾਹੂੰ ਰਾਜ ਮੈਂ ਜਹਾਂ ਮਿਲੈ ਸਭਨ ਕੋ ਅੰਨ।

ਛੋਟ-ਬੜੇ ਸਭ ਸਮ ਬਸੈ ਰਵਿਦਾਸ ਰਹੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ॥੧੭੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ। ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਅੰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਭੁੱਖਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਭ ਜੀਵ ਮਾਨਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ। ਮੈਂ ਐਸੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਾਂਗਾ।

ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ

ਮਨ ਮੰਹਿ ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਰਖਹੁ ਸਭ ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਲਾਗ।

ਸੇਵਾ ਸਭ ਕਛੁ ਦੇਤ ਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਸੇਵੰਹਿ ਮਤਿ ਤਿਆਗ ॥੧੭੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਸੱਤ ਸੰਤੋਖ ਰਖ

ਕੇ ਸਭ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਭ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਦੀਨ ਦੁਖੀ ਕਰਿ ਸੇਵ ਮੰਹਿ ਲਾਗ ਰਹਿਯੋ ਰਵਿਦਾਸ।

ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੌ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਨ ਕੀ ਆਸ ॥੧੭੬॥

ਅਰਥ—ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੀਨ ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਦਿਨ ਇਸ ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ ਸਦਕਾ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਨ ਦੀ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਧੁਆਂ ਤਪਨ ਮੰਹਿ ਕਾ ਧਰਾ ਧੂਮ ਤਪਨ ਹੀ ਤਿਆਗ।

ਰਵਿਦਾਸ ਮਿਲਿਹੈ ਮੋਖ ਧਾਮ ਸੇਵਾ ਹੀ ਤਪ ਆਗ ॥੧੭੭॥

ਅਰਥ—ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਧੂਣੀ ਤਪਾ ਕੇ ਤਪ ਕਰਨ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਸੇ ਤਪ ਕਰਨ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਰੂਪੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੱਚਾ ਉਪਦੇਸ਼

ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਤ ਨ ਸੋਇਯੋ ਦਿਵਸ ਨ ਕਰਿਯੋ ਸਵਾਦ।

ਅਹ-ਨਿਸਿ ਹਰਿ ਜੀ ਸੁਮਿਰਿਯੋ ਛਾਂਡਿ ਸਕਲ ਪ੍ਰਤਿਵਾਦ ॥੧੭੮॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੀਵ ਨੂੰ ਰਾਤ ਸੌ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਦਿਨ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਗੋਂ ਰਾਤ ਦਿਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਝਮੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਤੂੰ ਕਾਂਵਚ ਫਲੀ ਤੁਝੇ ਨ ਛੀਵੈ ਕੋਯ।

ਤੈਂ ਨਿਜ ਨਾਮ ਨ ਜਾਨਿਯਾਂ ਭਲਾ ਕਹਾ ਤੇ ਹੋਯ ॥੧੭੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਜੀਵਨ ਕੌਂਚ ਫਲੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੌਂਚ ਫਲੀ ਨੂੰ ਛੁਹਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜਲਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਜੀਵ ਵਿਚ ਦੂਸ਼ਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੌਂਚ ਦੀ ਫਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੋਈ ਛੂਹਣਾ ਵੀ ਪਸੰਦ

ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਨਿਜ ਨਾਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਫਿਰ ਤੇਰਾ ਭਲਾ
ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਜੀਵਨ
ਬੇਅਰਥ ਹੈ।

ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਰਾਂਚੈ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰ ਕਰੈ ਉਜਾਸ।

ਤੇ ਨਰ ਜਮਪੁਰ ਜਾਹਿਗੇ ਸਤਿ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ ॥੧੮੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ
ਸਤਿ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ
ਜੀਵ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਜਮਲੋਕ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਬ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਜਾਸੁ ਤੇਂ ਸੋ ਹਰਿ ਜੂ ਕੋ ਦਾਸ।

ਕੋਉ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ਜਾਸੁ ਤੇ ਸੋ ਨ ਦਾਸ ਰਵਿਦਾਸ ॥੧੮੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
ਦਾਸ ਉਹ ਜੀਵ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ
ਦਾ ਦਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਰਿ ਗੁਰ ਸਾਧ ਸਮਾਨ ਚਿਤ ਨਿਤ ਆਗਮ ਤੱਤ ਮੂਲ।

ਇਨ ਬਿਚ ਅੰਤਰ ਜਿਨ ਪਰੋਂ ਕਰਵਤ ਸਹਨ ਕਬੂਲ ॥੧੮੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ, ਗੁਰੂ
ਅਤੇ ਸੰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨ
ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਤੱਤ ਹੈ। ਇਸ
ਮੂਲ-ਤੱਤ ਵਿਚ ਜੋ ਅੰਤਰ ਕਰੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਕਰਵੱਤ ਆਰੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੁੱਖ
ਸਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਖੰਡਨ

ਰਵਿਦਾਸ ਜੀਵ ਕੂੰ ਮਾਰਿ ਕਰ ਕੈਸੋ ਮਿਲੰਹਿ ਖੁਦਾਯ।

ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ ਔਲੀਯਾ ਕੋਉ ਨ ਕਹਇ ਸਮੁਝਾਯ ॥੧੮੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ
ਹੋਏ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ
ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ
ਹੈ ? ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ ਅਤੇ ਔਲੀਆ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ
ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਜੋ ਪੋਸ਼ਣ ਹੇਤ ਗਉ ਬਕਰੀ ਨਿਤ ਖਾਯ।

ਪੜਈ ਨਮਾਜੈਂ ਰਾਤ ਦਿਨ ਤਬਹੁ ਭਿਸਤ ਨ ਪਾਯ ॥੧੮੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਗਾਂ, ਬੱਕਰੀ ਆਦਿ ਖਾਂਦੇ
ਹਨ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਔਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨਮਾਜਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਰਵਿਦਾਸ ਮੂੰਡਹ ਕਾਟਿ ਕਰਿ ਮੂਰਖ ਕਹਤ ਹਲਾਲ।

ਗਲਾ ਕਟਾਵਹੁ ਅਪਨਾ ਤਉ ਕਾ ਹੋਇਹਿ ਹਾਲ ॥੧੮੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੂਰਖ ਜੀਵ
ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜਾਨਵਰ ਦਾ ਗਲਾ ਕੱਟਣ ਨੂੰ ਹਲਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸੇ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਗਲਾ ਤਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਲੱਗੇਗਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਰਵਿਦਾਸ ਜੋ ਆਪਨ ਹੇਤ ਹੀ ਪਰ ਕੂੰ ਮਾਰਨ ਜਾਈ।

ਮਾਲਕ ਕੇ ਦਰ ਜਾਇ ਕਰਿ ਭੋਗਹਿ ਕੜੀ ਸਜਾਈ ॥੧੮੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
ਆਪਣੇ ਲਈ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ
ਬੜੀ ਕਠਿਨ ਸਜ਼ਾ ਭੋਗਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਨੀ ਬਧ ਨਹਿੰ ਕੀਜਿਯਹਿ ਜੀਵਹ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਪਾਪ ਨਹੰ ਛੂਟਈ ਕਰੋਰ ਗਉਨ ਕਰਿ ਦਾਨ ॥੧੮੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਨਵ ਨੂੰ
ਕਦੇ ਵੀ ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ
ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਆਤਮਾ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਦੇ ਪਾਪ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਵਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਭਾਵੇਂ
ਉਹ ਕਰੋੜਾਂ ਗਉਆਂ ਦਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਰਵਿਦਾਸ ਜਿਭਯਾ ਸਵਾਦ ਬਸ ਜਉ ਮਾਂਸ ਮਛਰੀਆਂ ਖਾਯ।

ਨਾਹਕ ਜੀਵ ਮਾਰਨ ਬਦਲ ਆਪਨ ਸੀਸ ਕਟਾਯ ॥੧੮੮॥

ਅਰਥ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਸਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਜੋ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜੀਭ ਦੇ ਸਵਾਦ ਲਈ ਮਾਸ, ਮੱਛਲੀ ਆਦਿਕ ਖਾਂਦੇ ਹਨ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਜੀਵ ਮਾਰਨ ਬਦਲੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰਵਿਦਾਸ ਜੀਵ ਮਤ ਮਾਰਹਿ ਇਕ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਮਾਂਹਿ।

ਸਭ ਮਾਂਹਿ ਏਕਉ ਆਤਮਾ ਦੂਸਰਹ ਕੋਉ ਨਾਂਹਿ ॥੧੮੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਨਵ ਨੂੰ
ਕਦੇ ਵੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ
ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ

ਆਤਮਾ ਹੈ ਹੋਰ ਦੂਸਰੀ ਕੋਈ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਮਾਂਸਾਹਾਰੀ-ਨਰਕ ਅਧਿਕਾਰੀ
 ਅਪਨਹ ਗੀਵ ਕਟਾਇਹ ਜੋ ਮਾਂਸ ਪਰਾਯਾ ਖਾਂਯ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਮਾਂਸ ਜੋ ਖਾਤ ਹੈ ਤੇ ਨਰ ਨਰਕਹਿ ਜਾਂਯ ॥੧੯੦॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ
 ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜੀਵ ਮਾਂਸ ਖਾਂਦੇ
 ਹਨ ਉਹ ਆਪਣਾ ਹੀ ਗਲਾ ਕਟਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਦਯਾ ਭਾਵ ਹਿਰਦੈ ਨਹੀਂ ਭਖਹਿ ਪਰਾਯਾ ਮਾਂਸ।
 ਤੇ ਨਰ ਨਰਕ ਮੰਹ ਜਾਇਹਿ ਸਤਿ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ ॥੧੯੧॥
 ਅਰਥ—ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਦਯਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਜੀਵ ਹੀ
 ਮਾਂਸ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਜੀਵ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ
 ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮੈਂ ਸਤਿ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਜੀਵਤ ਕੂੰ ਮੁਰਦਾ ਕਰਿਹੁ ਅਰੁ ਖਾਇਹੁ ਮੁਰਦਾਰ।
 ਮੁਰਦਾ ਸਮ ਸਭ ਹੋਇਹਿ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰ ॥੧੯੨॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਇਹ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਂਸ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜੀਵ ਮਰੇ ਹੋਏ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ।
ਪਰਾਧੀਨਤਾ ਪਾਪ ਹੈ
 ਪਰਾਧੀਨਤਾ ਪਾਪ ਹੈ ਜਾਨ ਲੇਹੁ ਰੇ ਮੀਤ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਪਰਾਧੀਨ ਸੋ ਕੌਨ ਕਰੈ ਹੈ ਪ੍ਰੀਤ ॥੧੯੩॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪਾਵਨ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਾਧੀਨਤਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਾਪ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਇਸ
 ਲਈ ਪਰਾਧੀਨਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਣਖ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣਾ
 ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਿਤਰੋ! ਪਰਾਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿਨ ਕਰਨਾ
 ਪਾਪ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਲਉ। ਭਾਵ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲਾ
 ਜੀਵਨ ਪਾਪ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਗੁਲਾਮ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਦੁਰਕਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ
 ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
 ਪਰਾਧੀਨ ਕੌ ਦੀਨ ਕਯਾ ਪਰਾਧੀਨ ਬੇਦੀਨ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਪ੍ਰਾਧੀਨ ਕੌ ਸਭਹੀ ਸਮਝੈ ਹੀਨ ॥੧੯੪॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ
 ਪਰਾਏ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ? ਪਰਾਏ ਅਧੀਨ ਜੀਵ
 ਦਾ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਦੀਨ ਧਰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਐਸੇ ਗੁਲਾਮ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ

ਨੀਚ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਸੰਸਾ ਜੀਵ ਮਹਿ, ਸਾਖੀ ਸੋ ਬਿਲਗਾਏ।
 ਜੀਵਨ ਮਰਨ ਰਹਿਸ ਕੂੰ, ਸਾਖੀ ਕਹੈ ਸਮਝਾਏ ॥੧੯੫॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ
 ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਰਮ ਹੈ ਉਹ ਸਾਖਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਹੀ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਹੀ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਤਿ ਨ ਸੋਵਿਏ, ਦਿਵਸ ਨ ਕਰਿਏ ਸੁਆਦ।
 ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਹਰਿ ਜੀ ਸਿਮਰਿਏ, ਛਾਡਿ ਸਗਲ ਪ੍ਰਤਿਵਾਦ ॥੧੯੬॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਰਾਤ ਕੇਵਲ ਸੌਂ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਦਿਨ
 ਕੇਵਲ ਖਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ
 ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਪੂੰਜੀ ਭਇ, ਹੋ ਵਸਤ ਲਈ ਨਿਰਮੋਲ।
 ਸਹਿਜ ਬਲਦਿਆ ਲਾਇ ਕਰਿ, ਚਲਿਓ ਲਹਨ ਪਿਵ ਮੋਲ ॥੧੯੭॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਨਿਰਮੋਲ ਵਸਤੂ ਪੂੰਜੀ ਪਈ
 ਹੈ। ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਸ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਬੈਲ
 'ਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 ਜੈਸਾ ਰੰਗ ਸੈਂਬਲ ਕਰਿ, ਹੂੰ ਤੈਸਾ ਯਹਿ ਸੰਸਾਰ।
 ਹੋਂ ਰੰਗ ਰੰਗੋ ਰਾਮ ਮਹਿ, ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਬਿਚਾਰ ॥੧੯੮॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੈਂਬਲ ਦਾ ਰੰਗ ਕੱਚਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਰੰਗ
 ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹਾਂ।
 ਭੋ ਸਾਗਰ ਰਾ ਤਰਨ ਕੂੰ, ਏਕੋ ਨਾਮ ਅਧਾਰ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਕਭਉ ਨਹਿ ਛਾਡਿਏ ਰਾਮ ਨਾਮ ਪਤਵਾਰ ॥੧੯੯॥
 ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਰਨ ਲਈ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ
 ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ
 ਚਾਹੀਦਾ।
 ਸੁਮਿਰਨ ਕੋਟਿ ਅਘਨ ਕੀ, ਹੋਵੈ ਸਮਨ ਰਵਿਦਾਸ।

ਜਿਉਂ ਕਿ ਅਘ ਨਿਰਮੂਲਿਏ, ਪਰਮ ਜੋਤ ਪਰਗਾਸ ॥੨੦੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋੜਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪਰਮ ਜੋਤ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਔਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਿਹ ਰਮਿਓ, ਸੋਇ ਤਨੁ ਆਪੁ ਉਜਾਸ।

ਅੰਤ ਛਾਰ ਹੂੰ ਜਾਇਏ, ਵੇਗਿ ਚੇਤੁ ਰਵਿਦਾਸ ॥੨੦੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਓਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ, ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ।

ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦੀਪਕ ਦਿਆ, ਬਾਤੀ ਦਇ ਜਲਾਇ।

ਰਵਿਦਾਸ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕਾਰਨੈ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਬਿਲਮਾਏ ॥੨੦੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਦੀਪਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਬੱਤੀ ਜਲਾ ਦਿੱਤੀ ਫਿਰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਰੂਪੀ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਧਲਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪਾਇਹਿ ਤੋਂ ਸ਼ਿਸ਼ ਭਇਓ ਨਿਰੰਖ।

ਰਵਿਦਾਸ ਗਿਆਨ ਚਾਸੁ ਬਿਨਾ, ਕਿਮਿ ਮਿਟਾਇ ਭ੍ਰਮ ਫੰਦ ॥੨੦੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਿਆਨੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਚੇਲਾ ਵੀ ਅਗਿਆਨੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦੀਪਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਮਾਇਆ ਦੀਪਕੁ ਪੇਖਿ ਕਰਿ, ਨਰ ਪਤੰਗ ਅੰਧਿਆਏ।

ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰੂ ਰਾ ਗਿਆਨ ਜਿਨੁ, ਬਿਰਲਾ ਕੋ ਬਚਿ ਜਾਏ ॥੨੦੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਦੀਪਕ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਪਤੰਗ ਉਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚਤ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਜੀਵ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਹਚਲ ਆਨੰਦ ਨਿਧਿ ਮਿਲਿ, ਬਿਲਗੋਂ ਆਧਿ ਅਪਾਰ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸੁਮਿਰਣ ਸਾਰ ਸੋ ਪਾਇਓ ਦਰਸ ਮੁਰਾਰ ॥੨੦੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ

ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਹਚਲ, ਆਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਖਜਾਨਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਉਪਾਧੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪਲੁ ਪਲੁ ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਸਿਮਰੀਏ, ਜੋ ਲੋਰੇ ਹਰਿ ਦੁਆਰ।

ਹਰਿ ਮਜਨੁ ਵਿਨ ਸਿਵ ਨਹੀਂ, ਭਣੈ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰ ॥੨੦੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਜੀਵ ਹਰਿ ਦਾ ਨਿੱਜ ਘਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਪਲ ਹਰ ਛਿਨ ਹਰਿ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ। ਹਰਿ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਭੋਂ ਸਾਗਰ ਦੁਤਰ ਅਤਿ, ਕਿਧੁੰ ਮੁਰਿਖ ਯਹੁ ਜਾਨ।

ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰੂ ਪਤਵਾਰ ਹੈ, ਨਾਮ ਨਾਵ ਕਰਿ ਜਾਨ ॥੨੦੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਮੂਰਖ ਜੀਵ! ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵਸਾਗਰ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਬੇੜੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਤਨੁ ਪਿਯਰੋਂ ਪਾਤਰਾ, ਝਰਤ ਨ ਲਾਗਾਇ ਬਾਰ।

ਜਰਾ ਮੀਚੁ ਜਿਉਂ ਆਵਾਇ, ਜਾਤ ਨ ਲਾਗਹਿ ਵਾਰ ॥੨੦੮॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਪੱਤਝੜ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਝੜਨ ਲੱਗਿਆਂ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਬੁਢਾਪਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ।

ਸੋਇ ਤਨ ਕੰਚਨ ਜਾਨਾਇ, ਜਿਹ ਤਨ ਨਾਮ ਪਰਗਾਸ।

ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਚਿੰਤਾਮਣੀ, ਚਹੁੰ ਦਿਸ ਔਜ ਉਜਾਸ ॥੨੦੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹੀ ਸਰੀਰ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਸੁੱਧ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਮਨਇੱਛਤ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਣੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਸੋਭਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨਿਸ ਦਿਨ ਹਰਿ ਜੁ ਸਿਮਰੀਏ, ਤਿਆਗਿ ਜਗਤ ਕਰਿ ਧੰਦ।

ਰਵਿਦਾਸ ਸੰਤ ਸਹੇਲੜਾ, ਵਿਚਰਤ ਹੋਵੈ ਨਿਰਦੰਦ ॥੨੧੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੂਠੇ
ਪੰਦਿਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦੇ
ਸਹਾਇਕ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜੋ ਲੋਹਾ ਪਾਰਸ ਮਣਿ, ਹਿਨਰ ਕਿਰਨ ਦਮਕਾਏ।

ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਪਾਰਸ ਮਣਿ, ਉਹ ਦਰਸ ਮਹਿ ਬੋਰਾਏ ॥੨੧੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਲੋਹਾ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੋਨਾ ਬਣ ਕੇ ਚਮਕਦਾ ਹੈ ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਲੋਹਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ
ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਮਾਧਿ ਥਿਤਿ ਹਵੈ ਸੰਤ ਜਨ, ਅਪਨਹੁ ਆਪ ਮਿਟਾਹਿ।

ਜਿਮਿ ਗੰਗ ਸਮੁੰਦ ਮਿਲਿ, ਰਵਿਦਾਸ ਸਮੁੰਦਹਿ ਬਿਲਾਹਿ ॥੨੧੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਜੋ ਸੰਤ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ
ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਗੰਗਾ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ
ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਸੰਤ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨ ਭਾਵਤ ਨਿਯਰਾ ਬਸੈ, ਮਨ ਭਾਵਤਾਂ ਪਰਦੇਸ।

ਅਨ ਦੇਖੇ ਉਨ ਦਰਸ ਬਿਨ, ਹੋਵੈ ਦੁਖ ਬੜਤ ਘਨੇਸ ॥੨੧੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਅਨਹੋਣੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਜੀਵ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੱਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਮਨ-ਭਾਵਨਾ ਹੈ
ਉਹ ਦੂਰ ਵੱਸਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ-ਕਲੇਸ਼
ਵਿਆਪਦੇ ਹਨ।

ਜਿਉਂ ਸੁਧਿ ਆਬਤ ਪੀਵ ਕੀ, ਬਿਰਹ ਉਠਤ ਤਨ ਆਗਿ।

ਜਿਉਂ ਚੂਨੇ ਕੀ ਕਾਂਕਰੀ, ਜਿਉਂ ਛਿਰਕੇ ਤਿਉ ਆਗਿ ॥੨੧੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਤਨ ਨੂੰ
ਵਿਯੋਗ ਰੂਪੀ ਅੰਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚੂਨੇ ਦੇ ਕਾਕੜੀ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਅੱਗ
ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਯੋਗ ਦੀ ਪੀੜਾ
ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਹ ਨਿਤ ਦੇਖਨ ਚਾਹਿ ਹੋ, ਤੋਂ ਨੈਨਨ ਤੇ ਦੂਰਿ।

ਰਵਿਦਾਸ ਕਹਿ ਅਨਭਾਵਤੇ, ਰਹਿੰ ਨਿਕਟ ਭਰਪੂਰਿ ॥੨੧੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨੈਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਉਸਨੂੰ ਨਿੱਤਾ-ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ
ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ, ਫਿਰ ਉਹ ਭਰਪੂਰ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਾਮਧੋਨਿ ਪਾਰਸ ਪੋਲਿ, ਕਲਪ ਰੂਪ ਰਾ ਬਾੜਿ।

ਰਵਿਦਾਸ ਹਰਿ ਰਾ ਭਗਤਿ ਬਿਨ, ਗ੍ਰਿਹ ਤੋਂ ਭਲਿ ਉਜਾੜਿ ॥੨੧੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਕਾਮਧੋਨ ਗਊ ਅਤੇ ਪਾਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫਜ਼ੂਲ
ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਦੀਆਂ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ।
ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘਰ ਉਜਾੜ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।

ਤੁਹਿ ਮੁਹਿ ਹਮੁ ਏਕ ਹੈ, ਤੁਝ ਲੋ ਮੋਰਿ ਦੌਰ ॥

ਰਵਿਦਾਸ ਪੰਖੀ ਜਿਹਾਜ ਕੋ, ਨਹਿ ਆਨਤ ਕੋਊ ਠੌਰ ॥੨੧੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਤੇ ਮੈਂ ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ
ਜਿੱਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਦੌੜ ਲਵਾਂ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ
ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਪੰਛੀ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ
ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਮੁੜ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਪੀਤਮ ਇਕ ਤੁਹਿ, ਤੁਮਰੇ ਮਿਤ ਅਨੇਕ।

ਸਸਿ ਕੋ ਕਮੋਦ ਹੈ ਬਹੁ, ਕੁਮੋਦ ਕੋ ਸਸਿ ਏਕ ॥੨੧੮॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਆਪ ਮੇਰੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਪਰ ਆਪ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਅਨੇਕ
ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਕੋਰ ਅਨੇਕ ਹਨ ਪਰ
ਚਕੋਰਾਂ ਲਈ ਚੰਦਰਮਾਂ ਇਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਮੇਰੇ ਇਕ
ਪਿਆਰੇ ਹੋ।

ਕੋਟਿ ਕਲਪ ਜੀਵਨ ਅਲਪ, ਬਿਚ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਬਿਲਾਸ।

ਹਰਿ ਸਿਮਰਣ ਸਫਲ ਜਨਮ, ਦੁਹ ਫਲ ਲਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ॥੨੧੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਕਰੋੜਾਂ ਕਲਪਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਨਮੋਲ ਜੀਵ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ
ਭਗਤੀ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਹ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ
ਸੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਮੂਰਤਿ ਮਿਤ੍ਰ ਕੀ, ਰਹਇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਚਿਤ ਪੂਰਿ।

ਨੈਨਨ ਹੀ ਸਮੁਹੇ ਰਹਤ, ਰਵਿਦਾਸ ਨਿਯਰੇ ਕਾ ਦੂਰਿ ॥੨੨੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪੀ ਸੱਚੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਨੰਦਮੂਰਤ ਰਹਿਣੀ
 ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਫਿਰ
 ਉਹ ਕਦੀ ਦੁਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਕੋਇਲ ਤਰਸੈ ਅੰਬ ਕੋ ਚਾਤ੍ਰਕ ਤਰਸਤ ਨੀਰ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਲੋਚੇ ਦਰਸ ਕੋ, ਪ੍ਰਾਨ ਪਰਤ ਨਹੀਂ ਧੀਰ॥੨੨੧॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੋਇਲ ਅੰਬ ਲਈ ਤਰਸਦੀ ਹੈ, ਪਪੀਹਾ ਸਵਾਤੀ ਬੂੰਦ ਲਈ
 ਤਰਸਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੇਰਾ ਮਨ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ
 ਤਰਸਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਸਸਿ ਚਕੋਰ ਸੂਰਜ ਕੰਵਲ, ਚਾਤ੍ਰਕ ਘਨ ਕੀ ਗੀਤਿ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਇਵਿ ਮੁਹਿ ਰਾਖਿਓ, ਹਿਤ ਚਿਤ ਪੂਰਣ ਪਰੀਤਿ॥੨੨੨॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਚਕੋਰ ਦੀ ਚੰਦਰਮਾਂ ਨਾਲ, ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਦੀ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਅਤੇ
 ਪਪੀਹੇ ਦੀ ਸਵਾਤੀ ਬੂੰਦ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੇਰੇ
 ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ।

ਚਲਤ ਹਲਤ ਬੈਠਤ ਉਠਤ, ਧਰਿ ਹੂੰ ਤੁਮਰੋ ਧਿਆਨ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਤੂੰ ਮੁਹਿ ਮਨ ਬਸਇ, ਚਰਣ ਕੰਵਲ ਕੀ ਆਨ॥੨੨੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਚਲਦਾ, ਫਿਰਦਾ, ਬੈਠਦਾ, ਉੱਠਦਾ ਕੇਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦਾ
 ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ
 ਚਰਨ-ਕੰਵਲ ਵਸਦੇ ਹਨ।

ਮੂਰਖਿ ਮੁਖ ਕਮਾਨ ਹੈ, ਕਟੁਕ ਵਚਨ ਭਇਓ ਤੀਰ।
 ਸਾਂਚਰੀ ਮਾਰੇ ਕਾਨ ਮਹਿ, ਸਾਲੇ ਸਗਲ ਸਰੀਰ॥੨੨੪॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਮੂਰਖ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਮਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਚਨ ਤੀਰ ਵਾਂਗ
 ਚੁੱਥਵੇਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਲਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੁਨਣ ਵਾਲੇ
 ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਸੜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਰਵਿਦਾਸ ਮੂਰਖਿ ਸਮੁਝਇ ਨਹਿ ਬਿਨਾ ਬਿਚਾਰ।
 ਹਨੇ ਪਰਾਇ ਆਤਮਾ, ਜੀਭ ਲਿਯਾਂ ਤਰਵਾਰ॥੨੨੫॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਮੂਰਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ,
 ਜਿਵੇਂ ਮੁੱਖ ਜੀਭ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਦੀ ਆਤਮਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ

ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

ਰਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋ ਬਰਜਿ ਕਿਮਿ, ਅਬ ਬਰਜਤ ਨਹਿ ਕਾਜ।
 ਰੋਮ ਰਾਮ ਅਮੀ ਰਮਿ ਗਇਓ, ਤਾਹਿ ਮ ਹੋਤ ਇਲਾਜ॥੨੨੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ
 ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ
 ਵਿਚ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ।

ਨਾਮ ਮੂਲ ਹੈ ਗਿਆਨ ਕੋ, ਨਾਮ ਮੁਕਿਤ ਕੋ ਦਬਾਰ।
 ਜਾ ਹਿਰਦੈ ਹਰਿ ਬਸੈ, ਪਰਹਿੰ ਨ ਜਗ ਵਿਓਪਾਰ॥੨੨੭॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦੁਆਰ
 ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਵਪਾਰ
 ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

ਇਹੁ ਜਗ ਦੁਖ ਕੀ ਖੇਤਰੀ, ਇਹੁ ਜਾਨਤ ਸਬ ਕੋਇ।
 ਗਿਆਨੀ ਕਾਟਹਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸੋ, ਮੂਰਖਿ ਕਾਟਹਿ ਰੋਇ॥੨੨੮॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਇਹ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਦੁੱਖ ਦੀ ਖੇਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਜੋ
 ਗਿਆਨੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਕੇ ਇਸ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਕੱਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਰੋ ਕੇ
 ਕੱਟਦਾ ਹੈ।

ਕਟੁਕ ਬਚਨ ਨਹਿ ਬੋਲਿਏ, ਸਬ ਘਟ ਹਰਿ ਕੋ ਬਾਸ।
 ਇਹੁ ਗਿਆਨ ਕੋ ਦਵਾਰ ਹੈ, ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਵਿਚਾਰ॥੨੨੯॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਕੋੜੇ ਵਚਨ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਿਆਂ
 ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਵਾਸ ਹੈ, ਇਹੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੁਆਰ ਹੈ।

ਸਤਿ ਵਿਦਿਆ ਕੋ ਪੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ ਸਦਾ ਗਿਆਨ।
 ਰਵਿਦਾਸ ਕਹੇ ਬਿਨ ਵਿਦਿਆ ਨਰ ਕੋ ਜਾਨ ਅਜਾਨ॥੨੩੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਤਿ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ
 ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਿਆ ਤੋਂ
 ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

1. ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀ (ਗੁਟਕਾ) ਪੰਜਾਬੀ
2. ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਅਸ੍ਰੁਤਕਾਧੀ (ਗੁਟਕਾ)
3. ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ (ਗੁਟਕਾ) (ਨਿਤਨੇਮ)
4. ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਅਸ੍ਰੁਤਕਾਧੀ (ਗੁਟਕਾ) (ਨਿਤਨੇਮ)
5. ਸੁਖਸਾਗਰ (ਪੰਜਾਬੀ)
6. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਅਸ੍ਰੁਤ ਕਾਧੀ —ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ
7. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਦਰਸ਼ਨ ਏਵੰ ਮੀਰਾ ਪਦਾਕਲੀ —ਸੰਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ
8. ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ (ਸਟੀਕ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨ) —ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ
9. ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਅਸ੍ਰੁਤ ਕਾਧੀ (ਸਟੀਕ ਏਵੰ ਸੰਖਿਸ਼ਤ ਜੀਵਨ) ਹਿੰਦੀ —ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ
10. ਨਿਤਨੇਮ ਅਸ੍ਰੁਤ ਕਾਧੀ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ (ਸਟੀਕ) ਹਿੰਦੀ —ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ
11. ਨਿਤਨੇਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ (ਸਟੀਕ) ਪੰਜਾਬੀ —ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ
12. ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ ਪਾਕਨ ਜੀਵਨ ਕਥਾਏਂ —ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ
13. ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨ —ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ
14. ਅਸ੍ਰੁਤਕਾਧੀ ਸਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਟੀਕ —ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ
15. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ (ਸਟੀਕ) ਪੰਜਾਬੀ —ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਜੀ
16. ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ —ਕਵੀ ਤੋਤਾ ਰਾਮ ਪੰਡੀ (ਮੁਕੇਰੀਆਂ)
17. ਜਨਮ ਸਾਖੀ 'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ' ਅਰਥਾਤ ਤਵਾਰੀਖ , ,
18. ਸੰਤ ਉਸਤਤ —ਕਵੀ ਕਰਮ ਚੰਦ ਪ੍ਰੇਮੀ (ਆਬਾਦੀ)
19. ਮਹਿਮਾ ਦਰਬਾਰ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ , ,
20. ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ — ਗਿਆਨੀ ਬਿਸ਼ਨਾ ਰਾਮ ਵਿਰਦੀ
21. ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਾਥਾ —ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਕਲੇਰ (ਜੰਡੂ ਸਿੰਘਾ)
22. ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਤਕਾਰ —ਸ਼੍ਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਫ਼ਰੀ
23. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਤ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਣੀ —ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਨਾਥ ਕੌਸਤਵ
24. ਪਾਵਨ ਗਾਥਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ —ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਰ
25. ਸਗਲ ਭਵਨ ਕੇ ਨਾਇਕਾ —ਡਾ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਲਸੀਆ
26. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ —ਕਵੀ ਭਗਤ ਰਾਮ ਦੀਵਾਨਾ
27. ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ (ਭਾਗ-1) —ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਕੰਵਲ (ਯੂ. ਕੇ.)
28. ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ (ਭਾਗ-2) —ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਕੰਵਲ (ਯੂ. ਕੇ.)
29. The Holy Hymns and Miracles of Guru Ravidass Ji —Mr. Satpal Jassi & Mr. Chain Ram Suman
30. Miracles of Jagatguru Ravidass Ji —Mr. Chain Ram Suman
31. ਇਹੁ ਜਨਮ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਲੇਖੇ —ਡਾ. ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ
32. ਸਤਿ ਭਾਖੇ ਰਵਿਦਾਸ — ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ
33. ਸਟੀਕ-ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ —ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹਿਤਕਾਰੀ, ਸੰਤ ਦੁੱਦਰਾ ਦਾਸ ਭਾਸ਼ੀ
34. ਜਗਤਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਸੰਤ ਤੇ ਸਾਧਨਾ ਸਬੱਲ —ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਮਨਾਥ ਭਾਰਤੀ
35. ਰਵਿਦਾਸਿਯਾ ਧਰਮ ਏਵੰ ਡੇਰਾ ਸਚਖੰਡ ਕਲਾਂ —ਸਿਰੀ ਰਾਮ ਅਭੀ
36. ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਧਰਮ ਤੇ ਹਰਿ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ —ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕੈਂਥ ਭਬਿਆਣਾ

ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਗੋਲਡ-ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜੇ ਗਏ ਕਵੀ, ਲੇਖਕ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ

1. ਸ਼੍ਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਫ਼ਰੀ
2. ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਤ ਰਾਮ ਦੀਵਾਨਾ
3. ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਨਾਥ ਕੌਸਤਵ
4. ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਕਲੇਰ
5. ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਮ ਚੰਦ ਪ੍ਰੇਮੀ
6. ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਤੋਖ ਲਾਲ ਵਿਰਦੀ
7. ਬੀਬੀ ਬੰਸੇ ਦੇਵੀ
8. ਡਾ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਲਸੀਆ
9. ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਸਰ
10. ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਪਾਲ ਜੱਸੀ
11. ਸ਼੍ਰੀ ਚੈਨ ਰਾਮ ਸੁੰਮਨ
12. ਡਾ. ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ, ਪਟਿਆਲਾ
13. ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਰ
14. ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਬਾਘਮਾਰੇ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ
15. ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਹਣ ਸਹਿਜਲ
16. ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਣ ਬੰਗੜ
17. ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਮਨਾਥ ਭਾਰਤੀ
18. ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਕੰਵਲ
19. ਡਾ. ਧਰਮਪਾਲ ਸਿੰਗਲ
20. ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਸਾਹਲੋਂ
21. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਮੁੱਖ ਰੰਧਾਵਾ
22. ਸ਼੍ਰੀ ਬਰੀਚਾ ਰਾਮ
23. ਸ਼੍ਰੀ ਮੇਥੀ ਭੱਟੀ
24. ਬੀਬੀ ਰੰਜਨਾ
25. ਪੂਨਮ ਮਹਿਤਾ
26. ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਜੈ ਕਪੂਰ
27. ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਪੀ. ਸ਼ਾਸਤਰੀ
28. ਸ਼੍ਰੀ ਲਲਿਤਾ
29. ਡਾ. ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਸੁਮਨਾਕਸ਼ਰ
30. ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ.ਟੀ. ਰਾਜਸ਼ੇਖਰ
31. ਡਾ. ਕੇ.ਕੇ. ਸਿੰਘ
32. ਸ਼੍ਰੀ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ
33. ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ
34. ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸ ਰਾਜ
35. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਮਲੇਸ਼ ਕੌਰ
36. ਸ਼੍ਰੀ ਰਤਨ ਲਾਲ ਕਟਾਰੀਆ
37. ਮਾਸਟਰ ਸਲੀਮ
38. ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਨ ਗੁਰਾਇਆ ਵਾਲੇ
39. ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
40. ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
41. ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਮਨ
42. ਭਾਈ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
43. ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਰਨ ਦਾਸ ਬੰਗੜ
44. ਸ਼੍ਰੀ ਪਰਮਜੀਤ ਪਾਰਸ
45. ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ (ਟੀ.ਸੀਰੀਜ਼)
46. ਸ਼੍ਰੀ ਰੱਤੂ ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲਾ
47. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਧੀਣ
48. ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਆਸਟਰੀਆ
49. ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸਿਰੀ ਰਾਮ ਅਰਜ਼।